Pastoral amerika

PHILIP ROTH

İngilizceden çeviren:
Orhan Yılmaz

AYRINTI

PHILIP ROTH

19 Mart 1933'te New Jersey'in Newark kentinde doğdu. Bucknell Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Chicago Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimi gördü. Ardından Chicago'da İngiliz edebiyatı, Iowa ve Princeton üniversitelerinde yaratıcı yazarlık dersleri verdi. 1959'da, altı öyküsünü bir araya getirdiği ilk kitabı *Goodbye Columbus* yayımlandı (*Kucak Dolusu*, çev.: Ülkü Tamer, Sander Yayınları, 1971). ABD'li Yahudilerin yaşamını son derece kişisel, keskin ve ironik bir dille tasvir ettiği bu kitapla Roth, 1960'ta Ulusal Kitap Ödülü'nü aldı. Ardından iki roman yazdı: 1962 tarihli *Letting Go* (*Libby*, çev.: Seçkin Selvi, Sander Yayınları, 1973) ve 1967'de yayımlanan *When She Was Good*. Şöhret ise 1969'da, ABD'nin nezih edebiyat çevrelerini karıştıran *Portnoy's Complaint* (*Portnoy'un Feryadı*, çev.: Özden Arıkan, Ayrıntı Yayınları, 1999) ile geldi. Bilinç akışı tekniğinde eşsiz bir monolog olarak nitelenen bu eser, çağdaş Amerikan edebiyatının en komik, en unutulmaz karakterlerinden birini yaratıyordu. 1972'de Ernest Lehman tarafından aynı adla sinemaya uyarlanan *Portnoy*'dan sonraki kitaplarında Roth, hep değişik anlatım teknikleri denedi, her seferinde değişik konulara el attı, ama ana temalarından ya da "takıntıları"ndan hiç uzaklaşmadı: Yahudi olmak, erkek olmak, bir ananın oğlu olmak, aydın olmak; ve bütün bunlardan doğan her türlü mazilikle uğraşmaya devam etti.

The Breast'le (1972) Kafka'ya bir nazire yazdı; ancak onun kahramanı, hamamböceğine değil, dev bir memeye dönüşüyordu (*Meme*, çev.: Seçkin Selvi, Sander Yayınları, tarihsiz); *Portnoy*'u hatırlatan *My Life As a Man* ile başladığı Zuckerman serisinde (*The Ghost Writer*, *Zuckerman Unbound*, *The Anatomy Lesson*) "erkeklik" meseleleri ile uğraşmaya devam etti ve serinin son kitabı olan *The Counterlife* ile 1987 Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü aldı. Çoğu romanı otobiyografik nitelik taşıyan Roth, 1988'de *The Facts* ile bu kez "adı konmuş" bir otobiyografi kaleme aldı; minimalist bir kitap olarak nitelenen *Deception*'da (1990; *Aldatma*, çev.: Didem Hızkan, Ayrıntı Yayınları, 2001) "aldatma" konusunu, rahatsız edici olmaktan sakınmayarak, acımasız bir içtenlikle işledi. 1991'de Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü ona bir kez daha kazandıran *Patrimony*'de, aile mirası olan kültür ile bireyin kendi entelektüel gelişimi içinde yöneldiği kültür arasındaki çatışmayı, son derece dokunaklı bir dille inceledi ve Adam Phillips'in deyişiyle, "kendi seçtiği babalarının, Freud ile Kafka'nın uğruna reddetmiş olduğu babasıyla barıştı". 1993'te Pen tarafından Faulkner Ödülü'ne değer görülen ve *Time* dergisince yılın En İyi Amerikan Romanı seçilen *Operation Shylock*'ta, Yahudileri İsrail sürgününden kurtarıp onların Avrupa'ya geri dönmelerini sağlamaya kalktı. Vietnam sonrası dönemi anlattığı *American Pastoral* (1997; Pastoral Amerika, çev.: Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 2008) ile 1998'de Pulitzer Ödülü'nü aldı. *The Dying Animal*'da (2001; *Ölen Hayvan*, çev.: N. Can Kantarcı, Ayrıntı Yayınları, 2007) erotik zevklerin peşinde koşmaya ant içerek eşini ve oğlunu terk eden bir akademisyeni anlattı.

Son derece üretken bir yazar olan Roth, *I Married a Communist*'te (1998; *Bir Komünistle Evlendim*, çev.: Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 2004) yine Amerikan yaşamının trajik bir kesitini yine o keskin mizahıyla ele alarak McCarthy dönemini sorguladı. Birbirinin muhbiri durumuna düşen bir karı kocanın hikâyesini, Zuckerman serisinin kahramanının gençlik yıllarına yerleştirerek Nathan Zuckerman'ın gözüyle anlattı. *American Pastoral*'le başlayıp, *Bir Komünistle Evlendim*'le devam eden üçlemeyi tamamlayan *The Human Stain* 2001 yılında yayımlandı. Saygın bir edebiyat profesörünün ırkçılık suçlamasıyla istifaya zorlandığı bu romanda, Roth yirminci yüzyılın ikinci yarısında Amerika'nın ruh haliyle ilgili derin sorgulamasını sürdürdü. Üçlemenin son kitabı olan *The Human Stain*'in yanı sıra *Operation Shylock* da Ayrıntı Yayınları'nın yayın programına alınmıştır.

Roth'un, büyük bölümü kitaplaştırılmamış olan çok sayıda öyküsü, deneme ve eleştiri yazıları da bulunuyor.

Ayrıntı: 521
Edebiyat dizisi: 152

Pastoral Amerika
Philip Roth

İngilizceden çeviren
Orhan Yılmaz

Yayıma hazırlayan
Gamze Varım

Kitabın özgün adı
American Pastoral

Houghton Mifflin Company/1997
basımından çevrilmiştir.

© Philip Roth, 1992 & The Wylie Agency

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Asuman Ercan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Alev Özgüner

Baskı ve cilt
Sena Ofset (0 212) 613 03 21

Birinci basım *2008*
Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-502-4

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34122 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Philip Roth

Pastoral Amerika

E · D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ◢ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◢ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ◢ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◢ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ◢ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◢ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◢ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◢ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◢ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ BALKON/*Jean Genet* ◢ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◢ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◢ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◢ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◢ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◢ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◢ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◢ AZİZLER ve ALİMLER/*Terry Eagleton* ◢ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◢ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◢ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◢ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ◢ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ◢ AĞ/*Iris Murdoch* ◢ WATT/*Samuel Beckett* ◢ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ◢ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◢ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ CUMA/*Michel Tournier* ◢ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◢ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◢ MURPHY/*Samuel Beckett* ◢ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◢ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◢ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◢ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◢ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◢ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◢ MYRA/*Gore Vidal* ◢ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◢ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◢ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◢ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◢ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◢ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◢ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◢ ROCK LANETİ/*Iain Banks* ◢ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◢ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◢ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Søren Kierkegaard* ◢ KONFIDENZ/*Ariel Dorfman* ◢ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◢ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ◢ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◢ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◢ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◢ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◢ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◢ 62-MAKET SETİ/*Julio Cortázar* ◢ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◢ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◢ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ◢ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◢ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◢ LILA/*Robert M. Pirsig* ◢ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◢ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◢ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◢ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◢ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◢ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◢ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ◢ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◢ BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◢ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◢ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◢ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◢ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◢ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◢ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◢ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◢ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◢ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◢ 10½ BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◢ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◢ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◢ ADA/*Aldous Huxley* ◢ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◢ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◢ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◢ YARATIK/*John Fowles* ◢ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◢ ZENCİLER/*Jean Genet* ◢ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◢ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◢ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◢ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◢ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◢ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ◢ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◢ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◢ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◢ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◢ ALDATMA/*Philip Roth* ◢ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◢ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◢ MANTISSA/*John Fowles* ◢ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◢ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◢ METEORLAR/*Michel Tournier* ◢ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◢ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◢ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◢ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◢ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◢ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◢ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◢ İYİ İŞ/*David Lodge* ◢ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ◢ TERAPİ/*David Lodge* ◢ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ◢ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ◢ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ◢ SISKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ◢ BETON ADA/*J.G. Ballard* ◢ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ◢ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ◢ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◢ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welc* ◢ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ◢ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ◢ METROLAND/*Julian Barnes* ◢ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ◢ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge* ◢ MİLENYUM İNSANLARI/*J.G. Ballard* ◢ MÜNECCİM KRALLAR/*M. Tournier* ◢ BEYAZDAKİ KARA/*Maggie Gee* ◢ KAYBOLUŞ/*G. Perec* ◢ HINÇ AYLARI/*P. Bruckner* ◢ LİMON MASASI/*J. Barnes* ◢ BÜYÜCÜ/*J. Fowles* ◢ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/*J. Barnes* ◢ OKLUKİRPİ/*J. Barnes* ◢ FISKADORO/*D. Johnson* ◢ HAYALETLERİN GÖÇÜ/*P. Melville* ◢ ÖLEN HAYVAN/*P. Roth* ◢ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/*Tom Robbins* ◢ PASTORAL AMERİKA/*P. Roth* ◢ ABANOZ KULE/*J. Fowles*

I
Anımsanan cennet

Düş kur gün bittiğinde,
Gerçekleşebilirler, düşler,
Hiçbir şey göründüğü kadar kötü değildir asla,
Düş kur bu yüzden, düş kur, düş kur.

Johnny Mercer,
1940'ların popüler şarkısı "Dream"den

umulanın nadiren gerçekleşmesi...

William Carlos Williams,
"At Kenneth Burke's Place"ten, 1946

1

Sarıkafa. Savaş yılları boyunca, ben henüz ilköğretim okuluna giderken, bizim Newark yöresinde büyülü bir isimdi bu, şehrin eski Prince Caddesi gettosundan taşınalı daha bir kuşak geçmiş olan ve henüz lise çağındaki bir sporcunun muazzam yeteneği karşısında şaşkına dönecek kadar kusursuz biçimde Amerikanlaştırılmamış yetişkinler için bile. İsim büyülüydü; aynısı suratı da öyleydi. Ağırlıklı olarak Yahudilerin eğitim gördüğü bizim devlet lisesindeki birkaç açık tenli Yahudi öğrenciden hiçbiri, kabilemize Seymour Irving Levov olarak doğan bu mavi gözlü sarışının sivri çeneli, duygusuz Viking maskesiyle uzaktan yakından ilgisi bulunan bir yüze sahip değildi.

Sarıkafa'nın yıldızı, Amerikan futbolunda end, basketbolda pivot, beysbolda da birinci kale bekçisi olarak parladı. Sadece basketbol takımı –Sarıkafa en çok sayı yapan oyuncusuyken, şehir şampiyonasını iki kez kazanarak –daha önce görülmedik bir başarı kazanmıştı, ama Sarıkafa üstünlük sağladığı sürece, eğitim düzeyi büyük ölçüde düşük, fazla sorumluluk yüklenmiş, akademik başarıya her şeyden öte saygı besleyen büyüklere sahip olan bir öğrenci kitlesi için pek de önemi yoktu spor takımlarımızın kaderinin. Fiziksel saldırganlık, sporcu formaları ve resmi kurallarla kamufle edilse ve Yahudilere zarar vermek niyetinde olmasa bile, bizim topluluğumuzda geleneksel bir haz kaynağı değildi – ileri akademik dereceler ise öyleydi. Her şeye karşın, Sarıkafa sayesinde, mahalle, kendisi ve dünyaya ilişkin bir fantezinin içine girdi, her yerdeki sporsever taraftarların fantezisi: Neredeyse Yahudi olmayanlar gibi (Yahudi olmayanları hayal ettikleri için), ailelerimiz işlerin gerçekte nasıl yürüdüğünü unutabilir ve bir sporcunun performansını bütün umutlarının kaynağı haline getirebilirlerdi. En başta, savaşı unutabilirlerdi.

Sarıkafa Levov'un Weequahic Yahudilerinin hane halkından bir Apollon olarak yükselişi, sanırım, en iyi şekilde, Almanlara ve Japonlara karşı savaşla ve bunun beslediği korkuyla açıklanabilir. Oyun sahasının yılmaz Sarıkafası ile birlikte, yaşamın anlamsız yüzü, oğullarını, kardeşlerini ya da kocalarını bir daha hiç görememe korkusu içinde yaşayanlar için, tuhaf, yanılsamalı türden bir dayanak, Sarıkafavari masumiyete dalarak mutlu bir rahatlama sağlıyordu.

Peki bu –bertaraf ettiği her hukşatın, sıçrayarak yakaladığı her pasın, sol saha hattından iki sayılık atış için yaptığı her alçak vuruşun yüceltilmesi, kutsallaştırması– onu nasıl etkiledi? Onu böylesine ciddi ve taş suratlı bir çocuk yapan şey bu mudur? Yoksa bütün topluluğun sevgiyle kepçe kepçe doldurduğu narsisizmi kontrol altında tutmak için verdiği ateşli iç mücadele, görünüşe bakılırsa olgun bir ağırbaşlılık şeklinde mi yansıyordu dışarıya? Lise amigolarının Sarıkafa için yaptıkları bir tezahürat vardı. Bütün takıma ilham vermek ya da seyircileri harekete geçirmek niyetiyle yapılan diğer tezahüratların aksine, bu sadece Sarıkafa için ayaklar yere vurularak yapılan, ritmik bir takdir gösterisi, onun su katılmamış ve utançsız mükemmelliği şerefine sergilenen coşkuydu. Tezahürat, basketbol maçlarında onun her ribaund alışında ya da sayı yapışında spor salonunu sallıyordu, Amerikan futbolunda ne zaman topu bir metre kadar taşısa ya da bir pası kesse Şehir Stadyu-

mu'nun bizim oturduğumuz tarafını süpürüp geçerdi. Kenarlarda hevesle dizleri üstüne çöken bir amigo ekibinin bulunmadığı, Irvington Park'ta ev sahipliği yapılan, az kişinin izlediği beysbol maçlarında bile, Sarıkafa sadece topa vurmak için yükseldiğinde değil, aynı zamanda birinci kalede rutin olarak oyundışı bırakılmaktan başka bir şey yapmadığı zaman bile, ahşap tribündeki bir avuç Weequahic'li vefakâr tarafından bu tekerlemenin zayıf bir şekilde söylendiğini duyabilirdiniz. Bu sekiz heceden oluşan bir tekerlemeydi, bunların üçü onun adıydı ve Hey hey-*hey*! Hey hey hey... hey-*hey*! diye devam ediyordu ve tempo, özellikle futbol maçlarında, her yinelenişte hızlanıyordu, ta ki çılgın tapınmanın zirvesinde, etekleri şişiren bir yan takla patlaması kendinden geçmiş bir şekilde boşalıp, on gürbüz küçük amigonun turuncu renkli bol şortları hayretler içindeki gözlerimizin önünde havai fişekler gibi alev alev yanana kadar... ve sana ya da bana olan sevgi uğruna değil de, harika Sarıkafa uğruna. "Sarıkafa Levov! Seni Seviyoruz!.. Sarıkafa Levov! Seni Seviyoruz! Sarıkafa Levov! Seni Seviyoruz!"

Evet, nereye baksa, insanlar ona âşıktılar. Biz çocukların sürekli rahatsız ettiğimiz şekerci dükkânı sahipleri, geri kalanımıza şöyle sesleniyorlardı: "Hey-sen-dur!" veya "Bırak-onu-çocuk!"; ona ise, saygıyla, "Sarıkafa" diye sesleniyorlardı. Ana babalar gülümsüyor, ona yumuşak bir tavırla, "Seymour" diye hitap ediyorlardı. Sokakta yanlarından geçtiği, gevezelik eden kızlar dikkat çeken bir sevinç ve heyecanla çılgına dönerlerdi, en cesuru ise onun ardından, "Geri gel, geri gel, Levov hayatım!" diye bağırırdı. Ve o buna izin verirdi, bütün bu sevginin sahibi olarak, sanki hiçbir şey hissetmiyormuş gibi görünerek mahallede dolaşırdı. Topyekûn, eleştirellikten uzak, tapınırcasına bir yaltaklanmanın üzerimizdeki değer artırıcı etkisi konusunda geri kalanımızın sahip olabileceği herhangi bir hayalin aksine, Sarıkafa'ya dayatılan sevgi gerçekten de onu duygudan *yoksun* bırakmışa benziyordu. Çoğu kimse tarafından bir umut simgesi olarak –lisemizin neferlerini Midway, Salerno, Cherbourg, Solomons, Aleutians, Tarawa'dan sağ salim eve döndürmeyi başaracak gücün, azmin ve teşvik edilen yiğitliğin canlı örneği olarak– kucaklanan bu çocukta, sorumluluğa karşı altın değerindeki Tanrı vergisi yeteneğini engelleyecek espritüelliğin ya da ironinin zerresi yoktu sanki.

Ancak, ironi bir insan tesellisi olduğundan ve bir tanrı gibi tuttuğunuzu kopardığınızda mesele olmaktan çıktığından, espritüellik ya da ironi, Sarıkafa gibi bir çocuğun ilerlemesinin önündeki engel gibidir.

Ya kişiliğinde bastırmakta olduğu sağlam bir yön vardı, ya bu yönü henüz uykudaydı ya da, daha büyük olasılıkla, öyle bir şey yoktu. Bütün bu aseksüel sevişmenin arzu edilen nesnesi olarak, onun kayıtsızlığı, görünürdeki edilginliği, Tanrısal değilse de, hemen hemen okuldaki başka herkeşin daha temel insanlığının üzerinde ayrıcalıklı bir tür gibi gösteriyordu onu. Eli ayağı tarihe bağlıydı, tarihin bir *aracı*ydı, Weequahic basketbol takımı rekorunu –Barringer'e karşı yirmi yedi sayı yaparak– elli sekiz Flying Fortress ağır bombardıman uçağının, Luftwaffe avcı uçakları tarafından düşürüldüğü, ikisinin uçaksavar ateşinin kurbanı olduğu, beş tanesinin de Almanya'yı bombalayıp, dönüşte İngiltere kıyılarından geçtikten sonra düştüğü 1943 yılındaki çok ama çok üzücü günden başka bir günde kırmış olsaydı asla göremeyeceği bir tutkuyla saygı gösteriliyordu ona.

Sarıkafa'nın küçük kardeşi, benim sınıf arkadaşımdı; sıska, küçük kafalı, meyankökü çubuğunun hatlarına sahip, tuhaf bir şekilde fazla esnek bir çocuk, kendi çapında bir matematik dehası, Şubat 1950 mezuniyet töreni konuşmacısı, Jerry Levov. Jerry hiç kimseyle gerçekten arkadaşlık etmediyse de, kendine özgü buyurganlığı ve huysuzluğuyla, yıllar boyu benimle ilgilendi ve benim daha on yaşından itibaren, Levov'ların Wyndmoor ve Keer'in köşesindeki müstakil evinin işi bitmiş bodrum katında yaptığımız pingpong maçlarında ona düzenli olarak yenilmem ve bu yüzden sinirlerimin gerilmesi böyle olmuştur – "işi bitmiş" ifadesi, bodrum katının budaklı çam panellerle kaplanarak ev havasına büründürüldüğüne işaret eder, Jerry'nin görünüşte sandığı gibi, bodrum katının, başka bir çocuğun işini bitirmek için, mükemmel bir yer olduğuna değil.

Jerry'nin saldırganlığının pingpong masasındaki kontrolsüzlüğü ağabeyinin herhangi bir spor dalındaki kontrolsüzlüğünü aşıyordu. Bir pingpong topu, gözünüzü çıkartmasın diye zekice boyutlandırılmış ve biçimlendirilmiştir. Jerry Levov'un bodrum katında oynamazdım yoksa. Sarıkafa Levov'un evinin girdisini çıktısını bildiğimi insanlara anlatma fırsatı uğruna olmasaydı, elimde küçük tahta bir raketten gayrı bir savunma aracı olmaksızın, hiç kimse beni o bodrum katına indiremezdi. Pingpong topu kadar hafif çeken herhangi bir şey ölümcül olamaz, ancak Jerry o şeye küt diye vurduğunda cinayetin aklının ucundan bile geçmediği söylenemezdi. Bu şiddet gösterisinin Sarıkafa Levov'un küçük kardeşi olmanın nasıl bir şey olduğuyla ilgisi olabileceği hiç aklıma gelmezdi. Sarıkafa'nın kendisi olamayıp, Sarıkafa'nın kardeşi ol-

maktan daha iyi bir şey hayal edemediğimden, Jerry için bundan daha kötüsünü hayal etmenin zor olabileceğini anlayamamıştım.

Sarıkafa'nın –asla girmeye cesaret edemediğim, ancak Jerry'nin odasının dışındaki tuvaleti kullandığım zaman içine şöyle bir bakmak için durakladığım– yatak odası, evin arkasındaki saçağın altına sıkışıp kalmıştı. Eğimli tavanı, çatı pencereleri, duvarlarındaki Weequahic flamalarıyla, tam da gerçek bir erkek çocuk odası olarak hayal ettiğim mekâna benziyordu. Arka bahçeye açılan iki pencereden, Levov'ların garajının damını görebilirdiniz; Sarıkafa ilköğretim okulu öğrencisiyken kış aylarında, bu garajda çatı kirişinden sallandırılan bir ipe bantlanmış beysbol topuna sopa sallayarak vuruş talimi yapardı – John R. Tunis'in *The Kid from Tomkinsville* (Tomkinsville'li Kid) adlı beysbol romanından edinmiş olabileceği bir fikir. Sarıkafa'nın yatağının yanındaki gömme rafta, bar-mitsva* hediyesi olan, Rodin'in "Düşünen Adam" heykelinin minyatür kopyası iki adet som bronzdan kitap desteği arasında hepsinin alfabetik olarak dizildiklerini fark ederek –*Iron Duke, The Duke Decides, Champion's Choice, Keystone Kids, Rookie of the Year*– o kitaba ve Tunis'in diğer beysbol kitaplarına ulaştım. Tunis'in bulabildiğim bütün kitaplarını ödünç almak için hemen kütüphaneye gittim ve *The Kid from Tomkinsville* ile başladım, dört yaşındayken babası ölen, on altı yaşındayken annesi ölen, gündüzleri aile çiftliğinde çalışarak, akşamları kasabada, "MacKenzie'nin South Main'in köşesindeki dükkânı"nda çalışarak büyükannesiyle birlikte zar zor geçinip giden, kırsal Connecticut'ın tepelerinden, derli toplu genç bir top atıcı olan Kid, Roy Tucker hakkında, tüyler ürpertici, bir erkek çocuk için ilgi çekici, yalın bir dille yazılmış, yer yer anlaşılması zor ama dolaysız ve mükemmel bir kitap.

1940 yılında yayımlanan kitabın, birazcık dışavurumcu bir çarpıtmayla ve durumu kurtaracak kadar anatomik maharetle, beysbol oyununun bir milyon istatistikle aydınlanmasından önceki dönemde, dünyadaki yazgının gizemleriyle ilgili olduğu, birinci lig oyuncularının iriyarı sağlıklı çocuklardan çok sıska ve aç işçilere benzedikleri dönemde Kid'in yaşamının zorluğunu özenle resimleyen siyah beyaz çizimleri vardı. Çizimler, Ekonomik Kriz Amerika'sının kasvetli kemer sıkma politikasının uygulandığı ekonomisinden yola çıkılarak tasarlanmışa

*Yahudi ergenlik töreni; gerekli eğitimden geçtikten ve sınandıktan sonra, cemaatine etkin biçimde katılabilecek çağa (on üç yaşına) gelmiş Yahudi erkek çocukları için havralarda yapılan tören. (y.h.n.)

benziyordu. Hemen hemen her on sayfada bir, hikâyedeki somut bir dramatik anı özlü bir şekilde tasvir etmek için –"İşin içine birazcık enerji katabiliyordu", "Çitin öbür tarafındaydı", "Razzle topallayarak yedek kulübesine gitti"– boş bir sayfada, dünyanın en yalnız kimsesi gibi, hem doğadan hem de insanlardan tecrit edilmiş olarak, ya da solucansı bir gölgenin sıska heykelciğini ardından sürükleyerek, nokta gibi görünen oyun sahası çimlerine oturtulmuş olarak kabaca silueti çizilmiş sıska, karanlık yüzlü oyuncunun yoğun mürekkep kullanılarak yapılmış, siyahımsı tasviri söz konusudur. Beysbol üniforması içinde bile çekicilikten yoksundur; eğer top atıcıysa, eldivenli eli pençe gibi görünür; ve birbiri ardına gelen resimlerin grafik olarak netleştirdiği şey, birinci ligde oynamanın kahramanca görünmesine karşın, çok yorucu ve karşılıksız emeğin başka bir biçimi olmasıdır.

The Kid from Tomkinsville kitabına pekâlâ *The Lamb from Tomkinsville* (Tomkinsville'li Kuzu), hatta, *The Lamb from Tomkinsville Led to the Slaughter* (Mezbahaya Gönderilen Tomkinsville'li Kuzu) adı verilebilirdi. Ulaşılabilecek son nokta olan Brooklyn Dodger kulübüne yeni gelen, topluluğu heyecanlandırıp harekete geçiren biri olarak Kid'in kariyerinde her zafer, cezalandırıcı bir hayal kırıklığıyla ya da ezici bir kazayla ödüllendirilir. Evini özleyen yalnız Kid'le, ona büyük ligler konusunda başarıyla yol yordam öğreten ve "kalenin arkasında sabit kahverengi gözleriyle" yol göstererek başarısız olmasını önleyen, Dodgers'ın kıdemli top tutucusu Dave Leonard arasında gelişen güçlü dostluk bağı, sezon başladıktan sonra altı hafta içinde, tecrübeli oyuncunun aniden kulübün oyuncu listesinden çıkarılmasıyla zalimce sona erdirilir. "Beysbolda pek bahsetmedikleri bir sürat vardı burada: bir oyuncunun yükselişindeki ve düşüşündeki sürat." Ondan sonra, Kid ardı ardına on beşinci oyununu kazandıktan sonra –her iki ligde de hiçbir top atıcının geçemediği bir acemi oyuncu rekoru–, büyük zaferden sonra eşek şakaları yapan taşkın takım arkadaşları duşta kazayla ayaklarını sakatlar ve düşerken uğradığı dirsek incinmesi onu bir daha atıcılık yapmaktan alıkoyar. Kaledeki gücü yüzünden sırası olan oyuncunun yerine atış yaparak, yılın geri kalanını yedek kulübesinde geçirir ve sonra, karlı kış boyunca –artık ünlü ama yeniden büyükannesinin kuzusu olarak eve, Connecticut'a dönmüş, gündüzlerini çiftlikte, akşamlarını dükkânda geçirmektedir– Dave Leonard'ın sallama seviyesini ("Sağ omzunu aşağıda tutma ve sallandırma eğilimi onun en kötü hatasıydı") koruması talimatı üzerine, ahırda bir ipten top sarkıtıp, soğuk

kış sabahları ter içinde kalıncaya kadar "sevgili sopasıyla" ona vurarak kendi kendine sabırla çalışır. "'Tak...' Topla dosdoğru buluşan sopanın duru tatlı sesi." Sonraki sezona kadar, süratli sağ dış alan oyuncusu olarak Dodgers'a dönmeye hazırdır. O, 325 vuruş ortalamasıyla ikinci sıradadır ve son ana kadar mücadeleci olarak takımının başını çeker. Sezonun son günü, genel klasmanda sadece yarım maçla birinci sırada olan Giants takımıyla yapılan maçta, Kid Dodgers'ın hücumunu ateşler, atılganlıkla, o kendine özgü sportmence tarzıyla kaleden kaleye koşarak Dodgers'a bir *homerun* kazandırır; oyunun son vuruşlarında, iki vurucu oyun dışında, iki vurucu oyundayken, Kid doğruca sağ orta alan duvarına çarpması pahasına koşarak topu yakalayıp oyunu kurtarır. O muazzam cüretkâr kahramanlık Dodgers'ı Dünya Serileri Beysbol Şampiyonası'na gönderir ve onu ise "sağ orta kanadın derinliklerinde yeşil sahanın üzerinde ıstıraptan kıvranır halde" bırakır. Tunis anlatısını şöyle bitirir: "Bir oyuncu kitlesinin, sahaya dolan büyük kalabalığın, izdihamın arasından bir sedyede hareketsiz bir bedeni taşıyan birkaç adamın üzerine alacakaranlık çöktü... Gök gürlüyordu. Polo Grounds'a yağmur boşandı." Yağdı, yağdı, gök gürledi ve çocuklar için Eyub Kitapçığı bu şekilde bitti.

On yaşındaydım ve hiç öyle bir şey okumamıştım. Hayatın zalimliği. Adaletsizliği. Buna inanamadım. Dodgers'ın ayıplanacak üyesi Razzle Nugent, büyük bir top atıcı ama sarhoş, öfkeli, Kid'i şiddetle kıskanan sert bir kabadayıdır. Oysa sedyede "hareketsiz" taşınan Razzle değil, hepsinden iyi olan, Kid denen, çiftlikte büyümüş öksüz, alçakgönüllü, ağırbaşlı, namuslu, sadık, saf, cesareti kırılmayan, çalışkan, tatlı sözlü, cesur, zeki, harikulade bir sporcu, yakışıklı ve ciddi bir çocuktur. Söylemek gereksiz, Swede ile Kid'i aynı kişi olarak düşündüm ve beni neredeyse gözyaşları içinde bırakmış ve uyutmamış olan bu kitabı Sarıkafa'nın nasıl olup da okuduğunu merak ettim. Ona hitap edecek cesaretim olsaydı, kitabın sonunun Kid'in işinin bitmiş olduğu anlamına mı geldiğini, yoksa hâlâ başka bir geri dönüş olasılığı anlamına mı geldiğini düşündüğünü sorardım. "Hareketsiz" kelimesi beni dehşete düşürmüştü. Kid yılın son yakalayışıyla *ölmüş* müydü? Sarıkafa biliyor muydu? Umrunda mıydı? Felaket, Tomkinsville'li Kid'i bulup yere yıkabildiyse, büyük Sarıkafa'yı da gelip yere yıkabileceği aklına gelmiş miydi? Yoksa vahşice ve adaletsizce cezalandırılmış hoş bir yıldız hakkındaki bir kitap –en büyük hatası sağ omzunu aşağıda tutma ve ıskalama eğilimi olan, ancak her şeye karşın gürleyen göklerin yok et-

tiği fazlasıyla yetenekli bir masuma dair bir kitap–, onun rafındaki şu "Düşünen Adam" kitap destekleri arasında duran bir kitap mıydı yalnızca?

Keer Caddesi zengin Yahudilerin yaşadığı yerdi – veya okul sonrası spor hayatımızın (zar oyunları, yirmi bir, ucuz lastik top acımasızca basamaklara fırlatılıp patlayana ve ek yerinden ayrılana kadar durmadan oynadığımız basamakta top zıplatmaca) ayrılmaz bir parçası olan tuğla sahanlıklı, iki, üç ve dört ailelik konutlarda kiracı olan ailelerin çoğuna zengin görünüyorlardı. Burada, Lyons çiftliğinin, yirmili yılların başlarındaki hızlı nüfus artışı sırasında parsellendiği, akasya ağaçları dizili sokakların enlem ve boylamında, Newark'lı Yahudilerin göç sonrası ilk nesli, Yidiş konuşan anne babalarının yoksullaşmış Üçüncü Bölge'deki Prince Caddesi civarında yeniden yarattıkları Polonya tipi Yahudi yerleşiminden çok, Amerikan yaşamının ana eğilimlerinden esinlenen bir topluluk şeklinde yeniden gruplaşmıştı. Keer Caddesi Yahudileri, muntazam bodrum katlarıyla, camekânlı verandalarıyla, kaldırım taşından ön basamaklarıyla, sanki ön planda yer alıp, atılgan öncüler gibi, normal hale gelen Amerikan konforu üzerinde hak iddia ediyorlardı. Ve öncünün öncüsü, bize biricik Sarıkafamızı, biz ileride orta sınıf beyazların başarısına ne kadar yaklaşacaksak, o kadar beyaz olan bir çocuğu bahşetmiş olan Levov'lardı.

Levov'ların kendileri, Lou ve Sylvia da, benim Jersey doğumlu Yahudi anne ve babamdan ne daha çok, ne daha az Amerikalı, ne daha çok, ne daha az kibar, hoşsohbet ya da kültürlü bir anne babaydı. Ve büyük bir sürprizdi bu benim için. Keer Caddesi'ndeki müstakil evden başka, okulda öğrenmekte olduğum köylülerle aristokrasi arasındaki ayrım gibi bir ayrım yoktu bizim aramızda. Bayan Levov, aynı kendi annem gibi titiz bir ev kadını, son derece görgülü, oğullarına kendilerini önemli şahsiyetler gibi hissettirme tarzıyla, herkesin duygularını fazlasıyla önemseyen güzel bir kadındı – o dönemin, çocuklar üzerine odaklanmış büyük aile kurumundan azade olmayı hiç düşlemeyen birçok kadınından biriydi. Her iki delikanlı Levov da, uzun boylarını ve sarı saçlarını annelerinden almışlardı, ama annelerinin saçları daha kızıl, daha kıvırcık ve teninde hâlâ gençlik çilleri olduğundan, tipik beyaz görünümüyle onlar kadar şaşırtmıyor, sokaklarımızdaki yüzler arasında onlar kadar göze batan bir genetik tuhaflık oluşturmuyordu.

Babanın boyu ise, en fazla bir seksendi – endişeleri benimkileri şekillendiren babadan bile daha heyecanlı, ince uzun bir adamdı. Bay Levov, yontulmamış, yetersiz eğitime dayanan hayat görüşüyle bütün bir üniversite mezunu çalışkan Yahudi oğul kuşağını güden, kenar mahallede yetişmiş Yahudi babalardan biriydi: her şeye sarsılmaz bir şekilde görev gözüyle bakan, doğru ile yanlış arasında hiçbir yol görmeyen bir baba; dikkatle düşünerek hırslarını, eğilimlerini ve inançlarını heyecandan azade tuttuğundan elinden kurtulmanın göründüğü kadar kolay olmadığı bir baba. Sınırsız enerjisi olan sınırlı adamlar; dost olunması kolay ve bıkılması kolay adamlar; hayattaki en ciddi şeyi, *her şeye rağmen devam etmek* olarak gören adamlar. Ve biz onların oğullarıydık. Onları sevmek bizim görevimizdi.

Aslına bakacak olursak, babam, işyeri yıllarca oturma odamız olan ve ailemizin geçinip gitmesine yetecek miktardan fazla para kazanmayan bir ayak sağlığı uzmanıydı, Bay Levov ise bayan eldivenleri imal ederek zengin olmuştu. Kendi babası –Sarıkafa Levov'un büyükbabası–, 1890'lı yıllarda eski memleketinden Newark'a gelmiş ve kireç fıçısından yeni çıkmış koyunların derilerini yüzme işi bulmuştu, o zamanlar, şehrin en eski ve en büyük sanayisi olan deri tabaklanması ve imalatında isim yapmış, rugan deri kralı T.P. Howell'in Nuttman Caddesi'ndeki tabakhanesinde çalışan, Newark'ın Slav, İrlandalı ve İtalyan asıllı en kaba göçmenlerinin arasındaki tek Yahudi idi. Deri yapımındaki en önemli şey sudur – deriler büyük su kazanlarında döndürülüyor, kazanlar pislenmiş su fışkırtıyor, borular sıcak ve soğuk su püskürtüyor, yüz binlerce litre su harcanıyordu. Yumuşak su, iyi su varsa, bira ve deri üretebilirsiniz ve Newark her ikisini de üretti – büyük bira fabrikaları, büyük tabakhaneler. Ve göçmenlere düşen, yığınla ıslak, pis kokulu ezici iş.

Erkek evlat Lou –Sarıkafa Levov'un babası– dokuz kişilik ailenin geçimine yardımcı olmak için on dördünde okulu terk ettikten sonra tabakhanede çalışmaya başladı ve geyik derisini kil boyaya yatırarak sadece düz ve sert bir fırçayla boyamada değil, aynı zamanda sınıflamada ve tasnif etmede de usta oldu. Etin suya sokulmasından ve pişirilmesinden, postların kıllarının yolunmasından, dekapaj edilmesinden, yağından arındırılmasından dolayı mezbaha ve kimyasal madde fabrikası gibi kokan tabakhane, yazın günde yirmi dört saat vantilatörlerin asılan binlerce deriyi kuruturken alçak tavanlı kurutma odasındaki sıcaklığı elli dereceye çıkardığı bir yer, devasa kireç odalarının mağaralar kadar

karanlık olduğu ve pis suların sel gibi aktığı bir yer, kalın önlükleri olan, kancalar ve ince uzun tahtalarla silahlanmış, ağzına kadar dolu vagonları çekip iten, su çekmiş derileri sıkıp asan kaba işçilerin, on iki saatlik bir vardiya olan yorucu tufanda hayvanlar gibi oraya buraya sürüklendiği bir yer –zeminin her yerinde deri yığınlarının, her yerde yağ birikintilerinin, tuz dağlarının, fıçılarca eritici asitin bulunduğu, kırmızı, siyah, mavi ve yeşil boyalı suyla kaplı çok pis ve pis kokulu bir yer–; burası, Lou Levov'un lisesi ve üniversitesiydi. İnsanı hayrete düşüren şey, sonunda ne kadar dayanıklı birisi olduğu değildi. İnsanı hayrete düşüren şey, onun hâlâ bazen uygar olmayı başarabilmesiydi.

Lou, yirmi yaşına bastıktan sonra, Howel ve Ort.'dan mezun olup, iki erkek kardeşiyle birlikte, Newark'ın ince deri kralı ve timsah derisi tabaklamada önder olan R.G. Solomon'un işini devraldı ve yalnızca timsah derisiyle çalışan küçük bir çanta imalat işi kurdu; iş bir süre büyüyebilecek gibi görünüyordu, ancak ekonomik krizden sonra, tuttuğunu koparan, atılgan Levov'ları iflasa sürükleyince, şirket battı. Birkaç yıl sonra Lou Levov bu kez tek başına, Newark Maid Dericiliği kurdu ve ikinci el deri eşya –defolu el çantaları, eldivenler ve kemerler– satın alıp, bunları akşamları kapı kapı dolaşarak ve hafta sonları işportada sattı. Down Neck'te –her yeni dalga göçmenlerin ilk olarak yerleştikleri, Newark'ın en doğusundaki kısmi yarımada çıkıntısında–, kuzeyde ve doğuda Passaic Nehri'ne ve güneyde tuz bataklıklarına kadar uzanan düzlüklerde, eski memleketlerinde eldivenci olan İtalyanlar vardı ve onlar evlerinde Lou için parça başı iş yapmaya başladılar. Lou'nun eyalette dolaşarak işportada sattığı bayan eldivenlerini onun verdiği derilerden kesip diktiler. Savaş patlak verdiği sıralarda, West Market Caddesi'ndeki küçük bir çatı katında çocuk eldivenleri kesip diken İtalyan ailelerden oluşan bir grubu vardı. Bu marjinal bir işti, gerçek para getirmiyordu, 1942 yılında, başına devlet kuşu konana kadar: Kadın Ordu Birliği tarafından sipariş edilen, siyah, astarlı koyun derisinden bir giysi eldiveni. Lou, Central Caddesi, İkinci Sokak'taki dört katlı, elli yıllık, dumandan kararmış bir tuğla bina olan, eski şemsiye atölyesini kiraladı ve üst katı bir fermuar şirketine kiralayarak, çok geçmeden tamamını satın aldı. Newark Maid'in üretimi arttı ve her iki üç günde bir kamyon geri geri yanaşıp üretilen malları götürüyordu.

Sevinç duyma nedeni devlet kontratından daha da büyük olan şey, yani Bamberger'ı müşteri olarak kazanmaktı. Lou Levov ile Louis Bamberger arasındaki beklenmedik karşılaşma nedeniyle, Newark Ma-

id, Bamberger's'ı etkiledi ve sonra, onların kaliteli bayan eldivenleri ana imalatçısı oldu. 1933 yılından beri şehir meclisi üyesi ve Newark valisi olan tek Yahudi, Meyer Ellenstein şerefine verilen bir kutlama yemeğinde, Bamberger's'tan bazı yüksek mevki sahibi kimseler, Swede Levov'un babasının orada olduğunu duyarak, Lou'nun oğlunun *Newark News* tarafından en iyi basketbolcu seçilmesinden dolayı kendisini kutlamak üzere yanına gelmişlerdi. Hayatının fırsatını –bütün engelleri aşıp doğruca zirveye tırmanma fırsatını– tetikte bekleyen Lou Levov, tam da Ellenstein'ın yemeğinde, Roosevelt ile yakın ilişkisi dolayısıyla nasıl ki Brenard Baruch bütün ülkedeki Yahudiler için bir anlam taşıyorsa, Newark'ın en gözde mağazasının kurucusu ve kente bir müze armağan etmiş olarak yerel Yahudiler için bir o kadar anlam taşıyan ve güçlü bir şahsiyet olan efsanevi L. Bamberger'in ta kendisine yüzsüzce yanaşıp kendini tanıtır. Mahalleye yayılan söylentiye göre, Bamberger, Lou Levov ile tokalaşmaktan ve en fazla birkaç dakika ona (Sarıkafa'yla ilgili) sorular sormaktan başka bir şey yapmamış olsa da, Lou Levov onun yüzüne karşı şöyle demeye cesaret etmişti: "Bay Bamberger, kalite bizde, uygun fiyat bizde; neden size eldiven satamıyoruz?" Ve ay sonu gelmeden, Bamberger, Newark Maid'e, ilk beş yüz düzine eldiven siparişini vermişti.

Savaşın sonuna doğru, Newark Maid, –Swede Levov'un spordaki başarısının payı yabana atılmayacak şekilde– New York, Gloversville'in güneyindeki eldiven ticareti merkezinde bayan eldivenlerinde en muteber isimlerden biri olarak yerini almıştı ve Lou Levov derilerini en iyi eldiven tabakhanesinde tabaklanmak üzere demiryoluyla Foultonville üzerinden gönderiyordu. On yıldan biraz daha uzun bir süre sonra, 1958 yılında Porto Riko'daki atölyenin açılmasıyla, Sarıkafa her sabah Newark'ın batısındaki otuz küsur kilometre mesafedeki evinden çıkıp, varoşların oradan geçip, Central Caddesi'ne giderek şirketin genç başkanı olacaktı– büyükbaba Levov'un büyük kireç fıçılarında gulyabanivari şekilde kalınlığının iki katı şişmiş olan lastiksi eti gerçek deriden ayırarak, Amerika'da başlamış olduğu tabakhane zemininden çok çok uzaklarda, zengin, kırsal New Jersey, Old Rimrock'ta, Morristown'ın ilerisindeki yerleşimin seyrek olduğu tepelerin ardında yüzlerce dönümlük bir çiftlikte yaşayan kısa soluklu bir öncü.

1945 Haziran'ında Weequahic'ten mezun oluşunun ertesi günü Sarıkafa, savaşı bitiren muharebede bulunmak için Deniz Piyade Sınıfı'na katılmıştı. Söylentiye göre anne babası çılgına dönmüşler ve onu deniz

piyadeliğinden vazgeçirip bahriyeli olmaya ikna etmek için ellerinden geleni yapmışlardı. Deniz Piyade Sınıfı'nın kötülüğüyle ün salmış anti-Semitizminin üstesinden gelse bile, Japonya'nın istilasında sağ çıkacağını mı hayal ediyordu? Ama Sarıkafa, Pearl Harbor'dan hemen sonra gizlice aklına koyduğu üzere –eğer liseden mezun olduğunda ülke hâlâ savaşıyorsa en azılı savaşçılardan biri olarak savaşmaya gitmek gibi– erkekçe ve vatanperverce bir maceraya atılmaktan caydırılamayacaktı. Hiroşima'ya atom bombası atıldığı zaman –Deniz Kuvvetleri'nin Japonya kıyılarını 1946 yılının 1 Mart'ında vuracağı söylentisinin olduğu– Güney Carolina, Parris Adası'nda acemi er eğitimini bitirmek üzereydi. Sonuç olarak Sarıkafa, askerliğinin geri kalan süresinde Parris Adası'nda "eğlence uzmanı" olarak gün saymak zorunda kaldı. Her sabah kahvaltıdan önce yarım saat boyunca taburuna beden eğitimi talimi yaptırırdı, haftada birkaç gece acemi erleri eğlendirmek için sigara içerken boks oyununu düzenlerdi ve çoğu zaman, üs takımı adına Güney'deki bütün silahlı kuvvetler takımlarına karşı, kış boyunca basketbol, yaz boyunca da beysbol oynadı. İrlandalı Katolik bir kızla nişanlandı; kızın babası, top oynamak üzere Sarıkafa'yı Parris Adası'nda tutmak için ona talim eğitmenliği gibi kolay bir iş sağlamış olan bir deniz binbaşısı ve bir zamanların Purdue futbol takımı çalıştırıcısıydı; Sarıkafa bu kızla nişanlandığında bir yıllığına Güney Carolina'ya tayin edildi. Sarıkafa'nın terhisinden birkaç ay önce kendi babası Parris Adası'na ziyarette bulundu, Beaufort'ta üsse yakın bir otelde tam bir hafta kaldı ve ancak Bayan Dunleavy ile nişan bozulduğu zaman oradan ayrıldı. Sarıkafa, 1947'de yirmi yaşında, Yahudi olmayan bir eş engeli olmadan ve bir Yahudi deniz piyadesi olarak –üstelik muhtemelen dünyanın herhangi bir yerindeki en zalim askeri eğitim kampında küçümsenmeyecek bir talim öğretmeni olarak– bir kahraman sıfatıyla eve dönerek East Orange'da, Upsala College'a kaydoldu. Deniz piyadeleri acemi er kampında yaratılır ve Seymour Irwing Levov onların yaratılmasına yardım etmişti.

Sarıkafa'nın esrarlı havası, benim o zamanlar öğrencisi olduğum lisenin koridorlarında ve dersliklerinde yaşamaya devam ettiği için bütün bunları biliyoruz. Upsala beysbol takımının kendi sahasındaki cumartesi maçını izlemek için East Orange'daki Viking Field'e arkadaşlarla bir bahar iki üç kez yürüyüş yaptığımızı hatırlıyorum. Takımın en iyisi, yıldız vurucusu ve birinci kale oyuncusu Sarıkafa idi. Muhlenberg'e karşı bir günde üç *homerun*. Ne zaman standlarda takım elbise

ve şapka giyen bir adam görsek birbirimize, "Bir izci, bir izci!" diye fısıldardık. Hâlâ mahallede yaşayan bir okul arkadaşımdan, Sarıkafa'ya Giant idman takımından Double A tipi bir sözleşme teklifi geldiğini, ancak babasının şirketinde çalışmak için bunu reddettiğini duyduğum zaman uzaklarda üniversitedeydim. Sonradan anne babamdan Sarıkafa'nın Miss New Jersey ile evliliğini öğrendim. 1949 Miss America unvanı için Atlantic City'de yarışmadan önce, Miss Union County ve ondan önce de Upsala'da Bahar Kraliçesi olmuştu. Elizabeth'ten. Yahudi olmayan bir kız. Dawn Dwyer. Sarıkafa bunu başarmıştı.

1985'te bir yaz gecesi, New York ziyaretim sırasında, Mets ile Astros maçını seyretmeye gittim ve koltuklarımıza giden kapıyı arayarak, arkadaşlarımla birlikte stadyumun çevresini dönerken, Upsala için top oynayışını izlediğimden otuz altı yaş daha büyük olan Sarıkafa'yı gördüm. Beyaz bir gömlek ve kömür grisi yazlık takım elbise giymiş, çizgili bir kravat takmıştı ve hâlâ müthiş yakışıklıydı. Altın sarısı saçları bir iki ton daha koyu ancak daha seyrek değildi; kesimi artık kısa değildi, oldukça uzun, kulaklarının üstünden yakasına dökülüyordu. Üzerinde çok şık duran bu takım elbise içinde, şu ya da bu sporun forması içinde hatırladığımdan daha da uzun ve zayıf görünüyordu. Yanımızdaki bir kadın fark etti onu önce. "Şu *kim*? O – o... o John Lindsay mi?" diye sordu. "Hayır," dedim. "Tanrım. O kim biliyor musunuz? O, Sarıkafa Levov." dedim arkadaşlarıma, "o, Sarıkafa!"

Sıska, yedi sekiz yaşlarında sarı saçlı bir çocuk Sarıkafa'nın yanında yürüyordu, Sarıkafa'nın eldiveninin de sallandığı gibi, sol elinde tuttuğu sallanan birinci kale oyuncusu eldivenine vurup duran, Mets kepi giymiş bir çocuk. İkisinin baba oğul oldukları açıktı, yaklaşıp kendimi tanıttığım sırada birlikte bir şeye gülüyorlardı. "Kardeşinizi Weequahic'ten tanıyorum."

"Sen Zuckerman mısın?" diye yanıtladı, kuvvetle elimi sıkarak. "Yazar mı?"

"Ben yazar Zuckerman'ım."

"Tabii, Jerry'nin en iyi arkadaşıydın."

"Jerry'nin iyi arkadaşları olduğunu sanmıyorum. Arkadaşlar için fazla zekiydi. Sizin bodrumda pingpong oyununda beni hezimete uğratırdı. Beni pingpong oyununda yenmek Jerry için çok önemliydi."

"Öyleyse o sensin. Annem, 'Bizim eve geldiği zaman o çok hoş, sa-

kin bir çocuktu' der. Bu kim biliyor musun?" dedi Sarıkafa çocuğa. "Şu kitapları yazan adam. Nathan Zuckerman."

Çocuk şaşkın bir şekilde, omuz silkti ve "Selam" diye mırıldandı.

"Bu benim oğlum Chris."

"Bunlar arkadaşlar" dedim, yanımdaki üç kişiyi tanıştırmak için kolumu sallayarak. "Ve bu adam da" dedim onlara, Weequahic Lisesi tarihindeki en büyük sporcudur. Üç sporda da gerçek bir sanatçı. Hernandez gibi birinci kalede oynadı – düşünerek. Bir alçak vuruş vurucuya çifte vuruş yaptırır. Bunu biliyor musun?" dedim oğluna. "Senin baban bizim Hernandez'imizdi."

"Hernandez solaktır," diye yanıtladı.

"Eee, tek fark da bu" dedim küçük gerçekçiye ve elimi yeniden babasına uzattım. "Görüştüğümüze sevindim, Sarıkafa."

"Elbette. Keyfine bak, Skip."

"Kardeşine benden selam söyle," dedim.

Güldü, ve biz ayrıldık. Birisi bana şöyle diyordu: "Vay, vay, Weequahic Lisesi tarihindeki en büyük sporcu sana, 'Skip' diye hitap etti."

"Biliyorum. Buna inanamıyorum." Sarıkafa ben on yaşındayken ilköğretim okulunda iki sınıf birden atladığım için oyun sahasında edindiğim lakabı hatırlayacak kadar benimle senli benli olduğunda ne kadar sevindiysem, şimdi de neredeyse o kadar sevinmiştim.

Birinci devrenin ortalarında yanımızdaki kadın bana dönüp şöyle dedi: "Yüzünü görmeliydin – sanki bize onun Zeus olduğunu söylüyordun. Birden gözümün önünde senin çocukluk halin belirdi."

Aşağıdaki mektup, 1995 yılı Şehitleri Anma Günü'nden birkaç hafta önce yayıncım vasıtasıyla bana ulaştı.

Sevgili Skip Zuckerman:

Bu mektubun sende yol açabileceği rahatsızlıktan dolayı özür dilerim. Shea Stadyumu'ndaki karşılaşmamızı hatırlamayabilirsin. En büyük oğlumla (şimdi üniversite birinci sınıf öğrencisi) birlikteydim ve sen Mets maçını seyretmek için bazı arkadaşlarınla birlikte oradaydın. Bu on yıl önce, hâlâ Mets takımının izlenebildiği zamanlardaydı. Carter-Gooden-Hernandez dönemi. Artık seyredilemiyor.

Bir ara konuşmak üzere görüşüp görüşemeyeceğimizi sormak için yazıyorum. Müsaade edersen, seni New York'ta akşam yemeğine götürmekten memnun olacağım.

Babam geçen yıl öldüğünden beri düşünmekte olduğum bir şey yüzünden bir buluşma teklifinde bulunma cüreti gösteriyorum. O doksan altı yaşındaydı. Son ana kadar, çok hareketli ve mücadeleciydi. Bu, ilerlemiş yaşına rağmen, onun ölümünü görmeyi çok daha zorlaştırdı.

Ondan ve yaşamından söz etmek istiyorum. Arkadaşlar, aile ve iş ortakları için özel olarak basılmak üzere, onun için bir methiye yazmaya çalışıyorum. Çoğu kimse babamı çok dayanıklı, çabuk sinirlenen kaba bir adam olarak düşünürdü. Bu doğru olmaktan çok uzaktı. Sevdiklerinin geçirdiği sarsıntılar yüzünden onun ne kadar çok acı çektiğini herkes bilmez.

Yanıtlamak için zamanın yoksa bunu anlayışla karşılayacağım konusunda için rahat olsun lütfen.

Saygılarımla,
Seymour "Sarıkafa" Levov, W. Lisesi, 1945

Başka birisi bana babasına bir methiye yazma konusunda benimle konuşup konuşamayacağını sormuş olsaydı, ona şans diler, hayatına burnumu sokmazdım. Ancak onun emrine amade olduğumu söylemek için Sarıkafa'ya bir not –bir saat içinde– yetiştirmem için zorlayıcı sebeplerim vardı. Birincisi, *Sarıkafa Levov beni görmek istiyordu.* Komik bir şekilde, belki ihtiyarlığın başlangıcında, onunla ilgili gerek sahada, gerek saha dışındaki elli yıl öncesine ait, ama hâlâ etkileyici olan anılara dalıp gitmem için mektubun altında onun imzasını görmem yetmişti. Sarıkafa'nın ilk kez takıma girmeyi kabul ettiği yıl futbol antrenmanını izlemek için her gün oyun sahasına gidişimi anımsadım. Basketbol sahasında puan yapan bir hukşat ustasıydı zaten, ama koç onu *end* oyuncusu olarak görev yapmaya zorlayana kadar hiç kimse onun Amerikan futbolu sahasında da aynı şekilde mucizeler yaratabileceğini bilmiyordu ve kaybeden takımımız, hâlâ şehir liginin en alt sırasında olsa da, bir oyunda bir, iki hatta üç defa hepsi Sarıkafa'ya verilen paslarla gol atıyordu. JV'lere karşı birinci gelen okul takımıyla çalışan –turuncu renk 11 numaralı kahverengi bir jarse forma ve delik deşik bir deri kask giymiş– Sarıkafa'nın antrenmanını izlemek için elli ya da altmış çocuk saha kenarında toplanırdı. Birinci gelen okul takımının *quarterback* (ileriler arkasındaki) oyuncusu Solak Leventhal, bir biri ardına pas atardı ("Lev-en-*thal*'den Le*vov*'a! Lev-en-*thal*'den Le*vov*'a!" Bize her zaman Sarıkafa'nın en parlak devrini çağrıştıran bir dizeydi)

ve defans oynayan JV ekibinin görevi, her defasında Sarıkafa'nın gol atmasını engellemekti. Ben altmışımın üzerindeyim, tam olarak çocukken sahip olduğum hayata bakışa sahip olan birisi değilim, ancak bugüne kadar, defans oyuncuları tarafından etrafı sarıldıktan ve yavaşça ayaklarının üzerinde doğrulduktan, silkinip kararan sonbahar göğüne dik, protesto eden bir bakış fırlattıktan ve acıklı bir iç çekişten sonra da sağ salim hücum noktasına, yine hücuma hazırlanan oyuncuların arasına doğru hızlı hızlı yürüyüşünü bugüne kadar unutmadığına göre, çocukça büyülenme bütünüyle uçup gitmemiş demektir. Gol attığı zaman, bu bir nevi zaferdi ve durdurulup üzerine çullanıldığında, o sadece ayağa kalkarak silkindiği zaman, bu da başka bir zaferdi, hücum sırasında bile.

Ve günlerden bir gün ben de bu zafere ortak oldum. On yaşındaydım, yücelik yanımdan bile geçmemişti ve Jerry Levov olmasaydı, Sarıkafa'nın dikkatini saha kenarı boyunca dizilmiş başka herhangi biri kadar az çekecektim. Jerry, kısa bir süre önce beni arkadaşı olarak evine yatıya çağırmıştı; buna inanmakta güçlük çeksem de, Sarıkafa'nın gözüne çarpmış olmalıyım evlerinde. Ve 1943 yılı sonbaharında bir öğleden sonra geç saatlerde, kısa bir Leventhal şutunu yakaladıktan sonra JV ekibinin tamamı tarafından yere yıkıldığı zaman ve koç birdenbire günlük çalışmanın bittiğini işaret eden düdüğü çaldığı zaman, Sarıkafa, yarı koşar, yarı topallar bir şekilde sahadan çıkarken, dirseğini yoklarcasına bükerek, diğer çocuklar arasında bana işaret edip şöyle seslendi: "Basketbol hiç böyle değildi, Skip."

Tanrı (kendisi en az on altısında) beni sporcular cennetine yükseltmişti. Hayran olunan, hayran olanı tanımıştı. Elbette, her tapan kimse, sinema idolleriyle olduğu gibi sporcu idolleriyle de gizli, kişisel bir bağı olduğunu hayal eder, ancak bana selamı, yıldızların en alçakgönüllüsü tarafından ve rakip çocuklardan oluşan suskun bir topluluğun önünde alenen gerçekleşmişti – müthiş bir deneyimdi ve heyecanlanmıştım. Yüzüm kızardı, heyecanlanmıştım, muhtemelen haftanın geri kalan günleri boyunca başka hiçbir şey düşünmedim. Sporcunun sözde kendine acıması, erkekçe lütufkârlığı, bir prense yakışan mültefitliği, duyduğu tatmin öylesine çoktur ki, bunun bir bölümünü kalabalığa verebilir – bu cömertlik sadece lakabımla paketlenmiş olarak geldiği için beni şaşkına çevirip, içimde fırtınalar estirmedi, aynı zamanda, onun spordaki yeteneğinden daha büyük bir şeyin canlı örneği olarak aklıma kazınmış oldu: "kendisi olma" becerisi, bu garip içine çekme gücüne

sahip olmak ve yine de en ufak bir üstünlük belirtisiyle bile kirlenmemiş bir ses ve gülümsemeye sahip olma kapasitesi – karşısında hiçbir engel belirmemiş, hiç kendisi için yer açmaya çabalamak zorunda kalmamış görünen birisinin doğal mütevazılığı. Vatanperver düşüncelerin egemen olduğu –yaşadığımız mahalledeki tüm umutların Sarıkafa'nın olağanüstü bedeninde toplandığı– savaş yıllarında, her bakımdan Amerikalı olma özlemi duyan bir Yahudi çocuğu olarak büyüyen ve bu yetenekli delikanlının herkesten üstün oynayış tarzının anılarını yaşamı boyunca taşıyan tek yetişkinin ben olduğumu sanmıyorum.

Uzun boylu, sarışın galiplerden biri olarak hafif bir şekilde üstüne takındığı Yahudilik hepimize hitap etmiş olmalıydı – bizim Sarıkafa'yı ve onun Amerika ile bilinçsiz özdeşliğini idolleştirmemizde, azıcık utanç ve kendini reddetme vardı sanırım. Onun görünümünün uyandırdığı, Yahudilere özgü çelişkili istekler, yine on ın tarafından yatıştırıldı; uyum sağlamak isteyen ve ısrarla karşı durmak isteyen, farklı olduklarında ısrar eden ve farklı olmadıklarında ısrar eden Yahudilerdeki tutarsızlık, ataları, Solomon'lar ve Saul'lar olan ve kendileri sırasıyla Stephen'lerin ve Shawn'ların babası olacak bizim mahalle Seymour'larından aslında sadece biri olan bu Sarıkafa'nın muzaffer gösterisinde kendi çözümünü yarattı. İçindeki Yahudilik neredeydi? Onu bulamazdınız ama yine de orada olduğunu bilirdiniz. Ondaki mantıksızlık neredeydi? Ondaki mızmızlık neredeydi? Neredeydi aklı çelindiğindeki inatçılıkları? Kurnazlık yok. Yapaylık yok. Fesatlık yok. Mükemmelliğini elde etmek için yok ettiği bütün o şeyler. Çabalama yok, bocalama yok, ikiyüzlülük yok – sadece tarzı, bir yıldızın doğal fiziksel zarafeti.

Ancak... Öznellik için ne yaptı? Sarıkafa'nın öznelliği ne *idi*? Bir alt katman olmak zorundaydı, ancak bunun bileşimi hayal edilemezdi.

Mektubuna yanıt verişimin ikinci nedeni buydu – alt katman. Onunki ne tür bir zihinsel varoluştu? Şayet bir fark varsa, Sarıkafa'nın yörüngesini bozma tehlikesi taşıyan şey ne olmuştu bugüne dek? Hiç kimse üzüntüyü, kederi, şaşkınlığı ve kaybı yarasız beresiz atlatamaz. Bunların hepsi çocukken başına gelmiş olsa bile, bazen daha çoğuna maruz kalmasa bile, er geç perişanlıktan ortalama payını alır. Bir bilinçlilik olması ve bir felaket olması gerekiyordu. Ancak her ikisinin de aldığı şekli gözümde canlandıramıyordum, şimdi bile yalınlığını bozamıyordum: yeniyetmelik çağındaki hayal gücümün tortusu içinde, Sarıkafa için her şeyin her zaman acısız olmuş olması gerektiğine hâlâ emindim.

Müteveffa babasından, insanların düşündüğü kadar kaba bir adam olmadığından söz ederken, "Sevdiklerinin geçirdiği sarsıntılar yüzünden onun ne kadar çok acı çektiğini herkes bilmez," diye yazarken, o özenli, nazik mektupta neyi ima etmişti? Olamaz, Sarıkafa bir sarsıntıya maruz kalmıştı. Ve konuşmak istediği şey sarsıntıya maruz kalmaktı. Babasının hayatı değildi, gözler önüne sermek istediği kendi hayatıydı.

Yanılmışım.

Sarıkafa'nın yıllardır bir Broadway gösterisi için ya da Garden'da Knicks'i seyretmek için New York'a geldikleri zaman ailesini götürdüğü West Forties'deki bir İtalyan restoranında buluştuk ve alt katmanın yakınına bile varamayacağımı hemen anladım. Vincent'ın Yeri'ndeki herkes onu adıyla tanıyordu – Vincent'ın kendisi, Vincent'ın eşi, şef garson Louie, barmen Carlo, garsonumuz Billy, herkes Bay Levov'u tanıyordu ve herkes eşinin ve çocuklarının halini hatırını sordu. Anne babası hayattayken yıldönümü veya doğum günü kutlamak için onları Vincent'ın Yeri'ne getirdiği ortaya çıktı. Hayır, diye düşündüm, beni buraya sadece kendisine Chancellor Caddesi'nde olduğu kadar Batı 49. Cadde'de de hayranlık duyulduğunu göstermek için davet etti.

Vincent'ın Yeri, Madison Square Garden ve Plaza arasındaki sokaklarda Batı Yakası'nın merkezine tıkılmış şu en eski İtalyan restoranlarından biridir, üç masa genişliğinde ve dört avize derinliğinde, rokanın keşfedilişi öncesinden bu yana neredeyse hiç değişmeyen dekor ve menüleri olan küçük restoranlardır bunlar. Küçük barın yanındaki TV'de bir maç gösteriliyordu ve bir müşteri arada bir ayağa kalkıp, bir dakika oyuna bakıyor, barmene skoru ve Mattingly'nin nasıl oynadığını soruyor ve sonra tekrar masasına dönüyordu. Sandalyeler türkuvaz rengi sentetik bir kumaşla, zemin ise benekli sombalığı renkli karolarla kaplıydı, bir duvar aynayla kaplıydı, avizeler sahte pirinçtendi ve dekorasyon olarak bir Giacometti heykeli gibi bir köşede duran (Vincent'e İtalya'dan, memleketinden gönderilen bir hediye, dedi Sarıkafa) bir buçuk metre boyunda parlak kırmızı renkte bir biber değirmeni vardı; onun tam karşısındaki köşede, heykel kaidesi gibi bir standın üzerinde büyük bir Barolo damacanası duruyordu. Vincent'ın Marinara Sosu kavanozlarının yığılı olduğu bir masa, Bayan Vincent'ın kasası-

nın yanındaki, yemekten sonra verilen parasız nane şekeri kâsesinin tam karşısındaydı; tatlı arabasında, pötifur, tiramisu, katlı pasta, elmalı turta ve şekere batırılmış çilekler vardı; ve masamızın arkasında, duvarda, Sammy Davis, Jr., Joe Namath, Liza Minelli, Kaye Ballard, Gene Kelly, Jack Carter, Phil Rizzuto ve Johnny ile Joanna Carson'un ("Vincent ve Anne'e en iyi dileklerimle") imzalı fotoğrafları vardı. Sarıkafa'nın da bir tane resmi olması gerekliydi elbette; hâlâ Almanlar ve Japonlarla savaşıyor olsaydık, Weequahic Lisesi de sokağın karşısında olsaydı, olurdu da.

Bir boksörün dümdüz olmuş burnuna sahip ufak tefek, tıknaz, kel kafalı bir adam olan garsonumuz Billy'nin, Sarıkafa'ya ne yiyeceğini sorması gerekmedi. Otuz yılı aşkın bir süredir Sarıkafa, Billy'ye restoranın spesiyalitesi olan ziti à la Vincent, onun öncesinde de domates soslu midye sipariş etmişti. "New York'taki en iyi fırında ziti," dedi Sarıkafa bana, ama ben kendi modası geçmiş gözdem olan, salçalı ve baharatlı tavuğu, Billy'nin önerisiyle "kemiksiz" olarak sipariş verdim. Billy siparişlerimizi yazarken Sarıkafa'ya, Tonny Bennet'in önceki gece orada olduğunu söyledi. Billy gibi tıknaz yapılı bir adam için, hayatı boyunca bir tabak zitiden daha ağır bir yükle etrafta sarsıla sarsıla yürüdüğünü hayal etmiş olabileceğiniz bir adam için, Billy'nin sesi –tiz ve keskin, fazla uzun süre maruz kalınmış bir stresten gergin– umulmadık ve hoştu. "Arkadaşınızın nerede oturduğunu görüyor musunuz? Onun sandalyesini görüyor musunuz, Bay Levov? Tonny Bennet o sandalyede oturdu." Bana şöyle dedi: "Tonny Bennet'in masasına gelip kendilerini tanıtan insanlara ne söylediğini biliyor musunuz? Şöyle der: 'Sizi gördüğüme sevindim.' Ve siz onun koltuğundasınız."

Bu eğlenceyi sona erdirdi. Ondan sonrası işti.

Bana göstermek için üç çocuğunun fotoğrafını getirmişti ve iştah açıcıdan tatlıya kadar bütün konuşma on sekiz yaşındaki Chris, on altı yaşındaki Steve ve on dört yaşındaki Kent hakkındaydı. Hangi çocuk *lacrosse*'ta beysbolda olduğundan daha iyiydi ama bir koç tarafından kendisine baskı yapılıyordu... hangisi futbolda Amerikan futbolunda olduğu kadar iyiydi ama karar veremiyordu... hangisi kelebek ve sırtüstü yüzmede okul rekorlarını da kırmış olan dalma şampiyonuydu. Üçü de çok çalışkan öğrencilerdi, notları A'lar ve B'lerdi; biri bir bilim dalına "girecekti", diğeri "daha toplumsal konulara daha yatkındı", üçüncüsüyse... Kırklarında hoş bir sarışın olan, *Morris County* haftalık dergi-

sinin reklam müdürü anneleriyle birlikte çocukların bir fotoğrafı vardı. Ancak, en küçükleri ikinci sınıfa geçene kadar, Sarıkafa eklemekte gecikmedi, eşi kariyerine başlamamıştı. Çocuklar, evde kalıp çocukları yetiştirmeyi hâlâ her şeyin önünde gören bir anneleri olduğu için talihliydiler...

Yemek ilerledikçe, söylediği her alelade şeyden o kadar emin görünüyor olmasından ve söylediği her şeyin onun iyi tabiatıyla renklenmesinden çok etkilendim. Bu anlamlı havadan sudanlıktan başka bir şeyi açık etmesini bekledim, ancak yüzeye çıkan tek şey daha çok yüzeydi. Bir varoluş yerine sahip olduğu şey, ılımlılık, diye düşündüm – adam bununla etrafına ışık saçıyordu. Kendisi için bir sahte kimlik biçmişti ve kendisi sahte kimlik olmuştu. Yemek sırasında birkaç defa başaramayacağımı düşündüm, durmadan ailesini övmeye devam etmesi halinde tatlıya kadar kalamayacağımı düşündüm... ta ki bunun onun sahte kimliğinden değil de, deli olmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak etmeye başlayana kadar.

Onu durdurmuş olan bir şey vardı üzerinde. Bir şey onu insan yavanlığına dönüştürmüştü. Bir şey onu şöyle uyarmıştı: Hiçbir şeye zıt gitmemelisin.

Benden altı yedi yaş büyük olan Sarıkafa yetmişine merdiven dayamıştı ve yine de, gözlerinin kenarındaki kırışıklara karşın ve çıkık elmacık kemiklerinin altında derisi klasik yaşlanma buruşukluklarına kıyasla biraz fazla çöküntüye uğramış olsa da, harika görünümünden pek bir şey kaybetmemişti. Yemeğin sonuna doğru, kışın prostat ameliyatı geçirdiğini ve kaybetmiş olduğu kiloyu ancak almaya başladığını öğrenene kadar, zayıflığını düzenli jogging yapmasına veya tenis oynamasına atfettim. Beni en çok şaşırtan, bir hastalık geçirmiş olması mı, yoksa bunu birisine itiraf etmesi miydi bilmiyorum. Akıl sağlığı yerinde olmayan birisi olduğu yolundaki sezgimi besleyen şeyin, yakın zamandaki ameliyat deneyimi ve onun etkileri olup olmayacağını bile düşündüm.

Bir noktada sözünü kestim ve hiçbir şekilde umutsuz görünmemeye çabalayarak, işlerini, bugünlerde Newark'ta bir fabrika işletmenin nasıl bir şey olduğunu sordum. Newark Maid'in yetmişli yılların başından beri Newark'ta olmadığını keşfedişim böyle oldu. Bütün sanayi denizaşırı ülkelere taşınmıştı: sendikalar bir üreticinin para kazanmasını gittikçe daha zorlaştırmıştı, artık o tür parça başı iş yapacak veya yapılmasını istediğin biçimde yapacak insanlar asla bulunamıyordu ve baş-

ka yerlerde, eldiven endüstrisinde kırk elli yıl önceki standartlara göre eğitilebilecek hazırda işçiler vardı. Ailesi, işletmeyi çok uzun bir süre Newark'ta devam ettirmişti; çoğu siyah olan, eski çalışanlara duyduğu sorumluluk yüzünden, Sarıkafa, '67 ayaklanmalarından sonra yaklaşık altı yıl daha dayanmıştı, endüstri çapındaki ekonomik gerçekler ve babasının beddualarına karşın elinden geldiğince sebat etmişti, ancak ayaklanmalardan itibaren sürekli olarak bozulmaya başlayan işgücünün erimesini durduramadığı zaman, şehrin çöküşünden bir dereceye kadar zarar görmeden işi bırakmayı başararak, pes etmişti. Dört gün süren ayaklanmada, yükleme iskelesi kapısından elli metre ilerde, Batı Market'te diğer iki binanın içi yangından tamamen tahrip olmuş ve terk edilmişken, Newark Maid atölyesinin yalnızca birkaç camı kırılmıştı.

"Vergiler, yozlaşma ve siyah ırk. Benim ihtiyarın yakarışı. Nerede olursa olsun, karşısında kim olursa olsun, Newark'ın kaderini en az onun kadar önemseyen herhangi bir kişi – ister Miami Beach'teki bir katta, ister Karayipler'de bir yatta olsun, vergiler, yozlaşma ve siyah ırk ile katledilen sevgili eski Newark'tan bahsediyordu. Babam, o şehri hayatı boyunca seven şu Prince Caddesi adamlarından biriydi. Newark'ın başına gelenler onun kalbini kırdı.

"Dünyadaki en berbat şehir, Skip," diyordu Sarıkafa bana. "Eskiden her şeyin üretildiği şehirdi. Şimdi dünyanın araba hırsızlığı başkenti. Bunu biliyor muydun? Korkuncun korkuncu değil, ama epeyce berbat bir gelişme. Hırsızlar çoğunlukla bizim eski mahallede yaşıyor. Siyah çocuklar. Newark'ta yirmi dört saatte bir kırk araba çalınır. İstatistikler böyle. Önemli bir şey, değil mi? Ve bu arabalar cinayet silahları oluyorlar – çalınır çalınmaz, uçan füzelere dönüşüyorlar. Hedef, sokaktaki herhangi bir kimse – yaşlı insanlar, yürümeye yeni başlamış çocuklar, kim olursa. Atölyemizin önü onlar için Indianapolis Yarış Pisti'ydi. Oradan ayrılışımızın diğer nedeni de bu. Pencerelerden dışarı sarkan dört beş çocuk, saatte yüz otuz kilometre – tam Central Caddesi'nde. Babam atölyeyi satın aldığı zaman, Central Caddesi'nde tramvaylar vardı. Daha aşağıda, otomobil galerileri vardı. Cadillac Bayii. La Salle. Her bir ara sokakta birisinin bir şey yaptığı bir atölye vardı. Şimdi her sokakta bir içki dükkânı var – bir içki dükkânı, bir pizza tezgâhı ve caddeye bakan cephesi köhne bir kilise. Başka her şey harap halde veya tahta çakılı. Ama babam atölyeyi satın aldığı zaman, bir taş atımı mesafede Kiler su soğutucusu üretiyordu, Fortgang yangın alar-

mı üretiyordu, Lasky korse yapıyordu, Robbins yastık yapıyordu, Honig dolmakalem uçları yapıyordu –Tanrım, babam *gibi* konuşuyorum. Ama babam haklıydı– 'İş çığrından çıkıyor,' derdi. Şimdi başlıca endüstri araba hırsızlığı. Newark'ta bir lambanın altına otur, Newark'ın herhangi bir yerinde ve tek yapacağın etrafına bakınmak olsun. Lyons'un yanındaki Bergen, arabama çarptıkları yer. Henry'nin Yeri'ni hatırlıyor musun, 'Şekerci Dükkânı', Park Sineması'nın yanındaki hani? Eee, tam orada, bir zamanlar Henry'nin Yeri'nin olduğu yerde. Gazoz içmek için ilk lise flörtümü Henry'nin Yeri'ne götürmüştüm. Oradaki bir odacığa. Arlene Danziger. Filmden sonra onu dondurmalı soda içmeye götürmüştüm. Ama dondurmalı soda, Bergen Caddesi'nde artık dondurmalı soda anlamına gelmiyor. Dünyadaki en kötü tür nefret anlamına geliyor. Tek yönlü bir sokakta ters yönden gelen bir araba ve bana tosluyorlar. Pencerelerden dışarı sarkan dört çocuk. İkisi, gülerek, şakalar yaparak dışarı çıkıyor, kafama bir silah dayıyorlar. Anahtarları uzatıyorum ve onlardan biri arabama atlıyor. Bir zamanlar Henry'nin Yeri olan yerin tam önünde. Korkunç bir şey. Güpegündüz polis arabalarına tosluyorlar. Kafa kafaya çarpışmalar. Hava yastıklarını şişirmek için. Daire çizdirmek. Daire çizdirmeyi duydun mu? Daire çizdirmeyi? Bunu hiç duymadın mı? Arabaları çalma nedenleri bu. Son sürat, frene basıyor, aniden el frenini çekiyor, direksiyonu kırıyorlar ve araba olduğu yerde dönmeye başlıyor. Arabaya çok büyük süratlerde daireler çizdirmek demek bu. Yayaları öldürmek onlara hiçbir şey ifade etmiyor. Sürücüleri öldürmek onlara hiçbir şey ifade etmiyor. *Kendilerini* öldürmek onlara hiçbir şey ifade etmiyor. Arabanın yerdeki fren izleri insanı ürkütmeye yeter. Tam önümüzde bir kadını öldürdüler, aynı hafta arabam çalındı. Daire çizdirirlerken. Buna şahit oldum. İşe gitmek için evden çıkıyordum. Korkunç bir hızla. Araba kükrüyor. Feci bir fren gıcırtısı. Korkunçtu. Kanımı dondurdu. Tam arabasını İkinci Sokak'tan çıkarırken, bu kadına, genç siyah kadına çarpıyor. Üç çocuk annesi. İki gün sonra benim çalışanlarımdan birinin başına geliyor bu. Siyah bir adam. Ama umursamıyorlar, siyah, beyaz onlar için fark etmiyor. Kim olsa öldürecekler. Clark Tyler isimli birisi, benim sevkıyatçım – tek yaptığı, eve gitmek için arabasını bizim park yerinden dışarı çıkarmak. On iki saat ameliyat, bir hastanede dört ay. Kalıcı sakatlık. Kafa yaralanmaları, iç yaralanmalar, kırık leğen kemiği, kırık omuz, çatlak kaburga. Yüksek hızda bir kovalamaca, çalıntı bir arabada çılgın bir çocuk ve polisler onu kovalıyor. Ve çocuk doğruca ona

çarpıyor, sürücü tarafındaki kapı parçalanıyor ve Clark'ın yapacağı bir şey yok. Saatte yüz otuz kilometre hızla Central Caddesi'nden aşağıya. Araba hırsızı on iki yaşında. Direksiyonda önünü görmek için, yer paspaslarını rulo yapıp üstüne oturmak zorunda. Jamesburg'da altı ay ve sonra başka bir çalıntı arabanın direksiyonunda. Hayır, ben de pes ettim. Arabam silah zoruyla çalınıyor, Clark'ı sakat bırakıyorlar, o kadın öldürülüyor – hepsi o hafta oldu. Bu kadarı yetti."

Newark Maid şimdi sadece Porto Riko'da üretim yapıyordu, Newark'tan ayrıldıktan sonra, kısa bir süreliğine, Çekoslovakya'daki komünist hükümetle kontrat yapmış ve işi, Porto Riko, Ponce'daki kendi atölyesi ile Brno'daki bir Çek eldiven atölyesi arasında bölüştürmüştü. Bununla birlikte, Porto Riko, Agudillo'da, Mayagüez yakınlarında kendine uygun bir atölye satışa çıktığı zaman, bürokrasisi en başından beri can sıkıcı olan Çeklerden yakasını kurtarmış ve oldukça büyük başka bir atölye olan, ikinci bir Porto Riko tesisi satın alarak üretim işlemini birleştirmiş, makineleri taşımış, eğitim programı başlatmış ve üç yüz kişiyi daha işe almıştı. Ancak, seksenli yıllara gelindiğinde Porto Riko da pahalılaşmaya başlamıştı ve Newark Maid dışında neredeyse herkes, işgücünün bol ve ucuz olduğu Uzakdoğu'da herhangi bir yere kaçmıştı, önce Filipinler'e, sonra Kore ile Tayvan'a ve şimdi de Çin'e. Bir zamanlar New York Johnstown'daki babasının arkadaşları Denkert'lar tarafından yapılan, eldivenlerin en Amerikanı beysbol eldivenleri bile, uzunca bir süredir Kore'de üretilmekteydi. 1952 veya 1953 yılında, ilk kişi, New York, Gloversville'i terk edip, eldiven yapmak için Filipinler'e gittiği zaman, sanki Ay'a gidiyormuşçasına ona güldüler. Ama 1978 dolaylarında öldüğünde, orada dört bin işçisi olan bir fabrikası vardı ve bütün sanayi esas itibariyle Gloversville'den Filipinler'e taşınmıştı. İkinci Dünya Savaşı başladığı zaman, Gloversville'de küçüklü büyüklü doksan kadar eldiven atölyesi olmalıydı. Bugün tek bir tane bile yok – hepsi işi bırakmış ya da ithalatçı, "parmak arasını başparmaktan ayırt edemeyen insanlar," dedi Sarıkafa. "Onlar işadamı, birçok renk ve boyda yüz bin çift şuna ve iki yüz bin çift buna ihtiyaçları olup olmadığını biliyorlar, ama bunu nasıl yaptırmaları gerektiğinin ayrıntılarını bilmiyorlar." "Parmak arası nedir?" diye sordum. "Eldivenin parmaklar arasındaki bölümü. Parmaklar arasındaki şu küçük dörtgen parçalar, başparmaklar ile birlikte kalıpla kesilir – bunlar parmak aralarıdır. Bugün işinin ehli olmayan bir sürü insan var, muhtemelen benim beş yaşındayken bildiğimin yarısını bilmiyorlar ve son derece büyük

bazı kararlar alıyorlar. Giysi için otuz santimi belki üç dolar elli senti bulan geyik derisi satın alan bir adam, bir çift kayak eldivenine küçük bir avuç içi yaması kesmek için halis giysi kalitesinde geyik derisi satın alıyor. Onunla daha önceki gün konuştum. Yaklaşık 13 santime 3 santim boyunda yeni moda bir ek için otuz santimine bir dolar elli sent ödeyebilecek yerde üç dolar elli sent ödüyor ve büyük kayba uğruyor. Bunu büyük bir siparişle çarpıyorsun, yüz bin dolarlık bir hatadan bahsediyorsun ve bundan hiç haberi yok. Cebine yüz bin dolar atabilirdi."

Sarıkafa, tıpkı Newark'taki işte sebat ettiği gibi, bakmış ki, Halkla İlişkiler'de de sebat ediyor; büyük ölçüde bir eldiveni dikkatli ve titiz bir şekilde üretmek gibi karmaşık bir işi yapacak çok sayıda insan yetiştirdiği için, Newark Maid'in gerektirdiği, ta babasının günlerinden gelen kaliteyi sağlayabilecek insanlar; ama ayrıca, ailesi, Ponce atölyesinden çok uzak olmayan, Karayip sahilinde yaklaşık on beş yıl önce inşa ettirdiği yazlık evi çok sevdiği için orada kalmaya devam ettiğini de kabul etti. Çocuklar orada yaşadıkları hayatı çok sevmişler... derken yine anlattı durdu, Kent, Chris, Steve, su kayağı, yelkencilik, tüplü dalış, katamaran... ve adamın bana anlatmakta olduğu her şey istese cazip olabileceğini gösteriyordu gerçi ama, bu dünyaya ilişkin neyin ilginç olduğuna, neyin olmadığına dair herhangi bir kanıya sahip gibi bir hali yoktu. Veya, anlayamadığım sebeplerden, dünyasının ilginç olmasını istemiyordu. Onu Kiler'e, Fortgang'a, Lasky'ye, Robbins'e, Honig'e, parmak aralarına ve iyi bir eldivenin nasıl yaptırılacağının ayrıntılarına, hatta yeni moda parça için yanlış kalite geyik derisine otuz santimine üç dolar elli sent ödeyen adama geri döndürmek için her şeyi verirdim, ancak zembereği boşanmaya görsün, ilgi odağını ikinci bir kez oğullarının karada ve denizdeki başarılarından başka bir yere çevirebilmemin hiçbir kibar yolu yoktu.

Tatlıyı beklerken, Sarıkafa, zitinin üstüne bol kalorili bir porsiyon puding yemeye bayıldığını söyledi, sadece birkaç ay önce prostatını aldırdıktan sonra hâlâ yaklaşık on kilo eksiği olduğu için.

"Ameliyat iyi geçti mi?"

"İyi geçti," diye yanıtladı.

"Benim birkaç arkadaşım," dedim, "o ameliyatı umdukları gibi atlatamadılar. O ameliyat, kanseri alsalar bile, bir erkek için gerçek bir felaket olabilir."

"Evet, bu oluyor, biliyorum."

"Biri iktidarsız oldu," dedim. "Diğeri iktidarsız ve idrarını tutamıyor. Benim yaşımdaki adamlar. Onlar için zor oluyor. Yalnızlaştırıcı. İnsanı çocuk bezine mahkûm bırakabilir."

"Diğer" olarak söz ettiğim kişi bendim. Boston'da ameliyat olmuştum ve –ameliyattan sonra tekrar ayağa kalkana kadar nekahat dönemimde yardımcı olan Boston'lu bir arkadaşa sırrımı söylemek dışında– Boston'un iki buçuk saat batısında, Berkshires'da tek başıma yaşadığım eve döndüğüm zaman, hem kanser olduğum gerçeğini hem de benden eksilttiklerini kendime saklamanın en iyisi olduğunu düşünmüştüm.

"Eh," dedi Sarıkafa, "ben kolay atlattım, sanırım."

"Kolay atlattığını söyleyebilirim," diye yanıtladım, yeterince cana yakın bir tavırla, bu büyük kendinden memnuniyet küpünün aslında istediği şeylerin hepsine sahip olduğunu düşünerek. Saygı gösterilmesi gereken her şeye saygı göstermek; hiçbir şeyi protesto etmemek; kendine güvensizlikten dolayı asla huzursuz olmamak; asla saplantının içine düşmemek, yeteneksizlik yüzünden azap duymamak, dargınlıkla zehirlenmemek, öfke ile yönlendirilmemek... Sarıkafa için yaşam, yumuşacık bir yün yumağı gibi çözülüveriyor.

Bu düşünce dizisi aklıma yine onun mektubunu, babasına yazmaya çalıştığı methiyeye ilişkin profesyonel öğüt ricasını getirdi. Methiye konusunu ortaya ben atmayacaktım, yine de sadece neden onun ortaya atmadığı değil, ayrıca, ortaya atmayacaktıysa, neden en başta bana o konuda mektup yazdığı muamması çözülmedi. Mektup ve içeriğinin –ne aşırı zıtlıklarla dolu, ne de çelişkilerle fazla yüklü olmayan bu yaşamla ilgili şimdi bildiklerimin ışığında– ameliyatla, onda sonradan ortaya çıkan tipik olmayan bir şeyle, öne çıkan şaşırtıcı yeni bir hisle ilgisi olması gerektiği sonucuna varabildim yalnızca. Evet, diye düşündüm, mektup, Sarıkafa Levov'un sağlıklı değil hasta, güçlü değil zayıf olmanın ne demek olduğuna; mükemmel görünmemenin ne demek olduğuna –fiziksel utancın ne olduğuna, küçük düşmenin ne olduğuna, korkunçluğun ne demek olduğuna, tükenmenin ne olduğuna, "Niçin?" diye sormanın nasıl bir şey olduğuna– dair gecikmiş keşfinden dolayı ortaya çıktı. Onu sadece kendine güven ile donatmış ve başkaları üzerindeki üstünlüğünün büyük kısmını oluşturan harika bir beden tarafından birdenbire ihanete uğrayınca, bir anlığına dengesini kaybetmiş ve bütün insanların arasından, müteveffa babasını kavramanın ve onu koruması için babasının gücünü çağırmanın bir yolu olarak, bana tutun-

muştu. Kısa bir süreliğine cesareti kırılmıştı ve anlayabildiğim kadarıyla, kendisini gizlemek için esas olarak kendisini kullanan bu adam, fena halde bir kutsanma ihtiyacı içinde düşüncesizce davranan, bitap düşmüş bir varlığa dönüşmüştü. Ölüm yaşamının düşüne zorla girmişti (benimkine de on yıl içinde ikinci defa zorla girdiği gibi) ve bizim yaşımızdaki adamları huzursuz eden şeyler onu bile huzursuz etmişti.

Birtakım kaçınılmazlıkları aile yaşamının dışındakiler kadar onun için gerçek kılan hasta yatağındaki savunmazlığını, memnuniyet katmanlarının arasına zehirli bir krema gibi süzülen gölgeyi hatırlamayı acaba ister miydi diye düşündüm. Fakat akşam yemeği randevumuza çıkıp gelmişti. Bu katlanılmaz olanın ortadan kaldırılmadığı, koruyucuların eski yerlerini almadığı, acil durumun henüz bitmediği anlamına mı geliyordu? Yoksa çıkagelmek ve dayanılabilir *olan* her şeyin üstüne pürneşe gitmek korkularının sonuncusundan arınmanın kendince bir yolu muydu? Karşımda oturmuş, puding yiyen, etrafına samimiyet saçan, görünüşte yapmacıksız bu kişi hakkında düşündükçe, düşüncelerim beni ondan giderek daha uzağa taşıdı. Bu adamın içindeki adamı pek algılayamıyordum. Ondan bir anlam çıkaramadım. Sarıkafa'nın hastalığından benim de etkilenmiş olmama karşın, onu hiç hayalimde canlandıramadım: dış görünüm dışında başka hiçbir şey konusunda sonuç çıkaramamak. Eşeleyerek bu adamı anlamaya çalışmak saçma, dedim kendi kendime. Bu açamayacağın bir kavanoz. Bu adam düşünmekle çözülemez. Onun gizeminin gizemi bu. Bu Michelangelo'nun Davut'undan bir şey çıkarmak için çabalamaya benziyor.

Mektubumda telefon numaramı vermiştim – artık ölüm ihtimali ile kafası bozuk değildiyse niçin randevuyu iptal etmek için aramamıştı? Bir kez her şey eski haline geri döndü mü, sayesinde istediği her şeyi, her zaman elde ettiği o özel ışıltıyı bir kez yeniden kazandı mı, bana ne diye ihtiyaç duysundu ki? Hayır, diye içimden geçirdim, mektup bütün hikâye olamaz – öyle olsaydı, gelmezdi. Bir şeyleri değiştirmek için girişilen düşüncesizce acelecilikten geriye kalan bir şey var. Onu hastanede ele geçiren bir şey hâlâ orada. Dikkatle gözden geçirilmemiş bir varoluş artık onun ihtiyaçlarına hizmet etmiyor. Kayıtlı bir şey istiyor. Bana başvurmasının nedeni bu: aksi takdirde unutulabilecek şeyi kaydetmek için. Atlanmış ve unutulmuş. Bu ne olabilirdi?

Ya da belki de sadece mutlu bir adamdı. Mutlu insanlar da vardır. Niçin olmasınlar ki? Sarıkafa'nın güdülerine ilişkin bütün bu darmadağınık kurgu, benim mesleki sabırsızlığımdı; Tolstoy'un, klinik şartlar-

da, sıradan olmanın nasıl bir şey olduğunu zalimce teşhir etmeye giriştiği acımasız hikâyede son derece aşağıladığı İvan İlyiç'e yüklediği öznellik taşıyan anlam gibi bir şeyi benim Sarıkafa Levov'a yükleme girişimimdi sadece. İvan İlyiç, "toplum tarafından onaylanmış rabıtalı" bir hayat süren ve ölüm döşeğinde, dinmeyen azap ve korkularının derinliklerinde, "Belki de yaşamam gerektiği gibi yaşamadım," diye düşünen iyi mevkide bir yüksek mahkeme memurudur. Tolstoy, daha romanın başında, Sen Petersburg'da güzel bir evi, yılda üç bin ruble tutarında iyi bir maaşı ve hepsi de yüksek sosyal konumlarda bulunan dostları olan başyargıca ilişkin yargısını özetleyerek, İvan İlyiç'in *basitin basiti, sıradanın sıradanı ve dolayısıyla korkuncun korkuncu olduğunu* yazar. Belki öyleydi. Belki 1886 yılında Rusya'da öyleydi. Ama 1995 yılında, New Jersey, Old Rimrock'ta, İvan İlyiç'ler, sabah golf turundan sonra kulüp binasında öğle yemeği yemeye sürü halinde hücum edip, "Bundan daha iyisi olamazdı," diye böbürlenmeye başladıklarında, gerçeğe Lev Tolstoy'un hiç olmadığı kadar yakın olabilirler.

Sarıkafa Levov'un yaşamı, bildiğim kadarıyla, *basitin basiti, sıradanın sıradanı ve dolayısıyla da, tam da Amerikan ruhuna uygun olarak, harikaydı.*

"Jerry homoseksüel mi?" diye sordum ansızın.

"Kardeşim mi?" Sarıkafa güldü. "Dalga geçiyorsun."

Belki de dalga geçiyordum ve soruyu fesatlık olsun diye sormuştum, sıkıntıyı gidermek için. Yine de, Sarıkafa'nın, babasının "sevdiklerinin geçirdiği sarsıntılar yüzünden ne kadar acı çektiğine" ilişkin yazdığı satırı hatırlayınca, onun neyi ima ettiğini merak ettim; aynı anda da, Jerry'nin lise birde bizim sınıftaki göze çarpacak kadar sıradan ve sizi öpmesi için bir yaratıcılık gerektiğini düşünmeyeceğiniz bir kızın kalbini kazanacağım derken ne kadar küçük düştüğü aklıma geldi.

Sevgililer Günü hediyesi olarak, Jerry o kız için hamster derisinden, güneşte kuruttuğu ve sonra bu fikrin içine doğduğu babasının atölyesinden aşırdığı çengel dikiş iğnesiyle diktiği yüz yetmiş beş hamster derisinden bir ceket yaptı. Lise biyoloji bölümüne teşrih amacıyla yaklaşık üç yüz tane hamster hediye edilmişti ve Jerry büyük bir kurnazlıkla biyoloji öğrencilerinden derileri topladı; tuhaf tanınması ve dehası, evde yürüttüğü "bir bilimsel deney"e ilişkin anlattığı hikâyeyi inanılır hale getirdi. Sonra kızın boyunu öğrenmek için bir kurnazlık daha yaptı, bir model tasarladı ve ondan sonra derileri evlerinin garajının çatısında güneşte kurutarak posttan pis kokunun çoğunu çıkarıp –ya da

çıkardığını sanıp– titiz bir şekilde onları dikerek bir araya getirdi. Ağabeyinin Parris Adası takımının Deniz Piyade Sınıfı beysbol şampiyonasında sezonun son maçını kazandığı Kuzey Carolina, Cherry Point'taki deniz hava üssünden yadigâr olarak ona eve gönderdiği defolu bir paraşütün bir parçasından yapılmış ipek bir astarla da ceketi bitirdi. Jerry'nin ceketten söz ettiği tek kişi, onun pingpong şamar oğlanı olan bendim. Ceketi annesinin Bamberger ceket kutusunda, eflatun ambalaj kâğıdına sarılı ve kadife kurdele ile bağlanmış olarak kıza gönderecekti. Ama ceket bittiği zaman, öylesine kaskatıydı ki –babasının sonradan açıkladığı üzere derileri kurutmak için başvurduğu dangalakça yöntem yüzünden– ceketi katlayıp kutunun içine yerleştiremedi.

Vincent'ın restoranında Sarıkafa'nın karşısında, birdenbire ceketi bodrumda görüşümü anımsadım; katı kollarının ayakta dik tuttuğu o kocaman şeyi. Günümüzde, Whitney Müzesi'ndeki bütün ödülleri kazanırdı, diye düşünüyordum, ancak 1949 yılında Newark'ta hiç kimse büyük sanatın ne olduğuna dair bir halt bilmiyordu ve Jerry ile ben ceketi kutuya nasıl sokabileceğimizi kestirmek için kafa patlattık. Kız kutuyu açmaya başladığında, içinde Bam'dan pahalı bir ceket olduğunu düşüneceği için Jerry kafasını o kutuya takmıştı. Bense, içindekinin o olmadığını gördüğünde kızın ne düşüneceğini düşünüyordum; cildi bozuk ve erkek arkadaşı olmayan tombul bir kızın dikkatini çekmek için böyle zorlu bir çabaya gerek olmadığını düşünüyordum. Ancak, ya kaçtığınız ya da boyun eğdiğiniz siklonvari bir kişiliği olduğu için, Sarıkafa Levov'un kardeşi olduğu için ve Sarıkafa Levov'un evinde olduğum, nereye baksanız Sarıkafa Levov'un ödüllerini gördüğümüz için Jerry ile işbirliği yaptım. En sonunda Jerry ceketi parçalara ayırdı ve dikişler tam göğüs bölümüne gelecek şekilde yeniden dikti, böylece ceketin bükülebileceği ve kutuya yerleştirilebileceği biçimde bir nevi ek yeri oluşturdu. Ona yardım ettim – zırhlı bir giysi dikmek gibiydi bu. Ceketin üstüne, mukavvadan kestiği ve üzerine gotik harflerle kendi adını yazdığı bir kalp yerleştirdi ve paketi postayla gönderdi. Olanakdışı bir fikri delice bir gerçeğe dönüştürmek onun üç ayını almıştı. İnsan standartlarına göre kısa bir süre.

Kutuyu açtığı zaman kız çığlık attı. "Kriz geçirdi," dedi onun kız arkadaşları. Jerry'nin babası da kriz geçirdi. "Ağabeyinin sana gönderdiği paraşüte yaptığın bu mu? Onu kestin mi? Bir paraşütü mü kestin?" Jerry, babasına bunu, Lana Turner'ın Clark Gable'ı öptüğü şekilde kızı kollarına düşürüp kendisini öptürmek için yaptığını anlatamayacak

kadar küçük düşmüştü. Babası derileri öğle güneşinde kuruttuğu için onu kovaladığında tesadüfen ben de oradaydım. "Bir post *uygun şekilde* muhafaza edilmelidir. Uygun şekilde! Ve uygun şekilde demek güneşte demek değildir – bir postu gölgede kurutmalısın. Onların güneşte yanmalarını istemezsin, lanet olsun! Jerome, ilk ve son olarak sana bir postun nasıl muhafaza edilmesi gerektiğini öğretebilir miyim?" Ve bunu yapmaya başladı, önce tepesi atmış olarak, bir deri işçisi olarak kendi oğlunun beceriksizliğine duyduğu hüsranı güçlükle kontrol ederek, Newark Maid'e tabakçıya götürülmek üzere yüklemeden önce Habeşistan'daki koyun derilerine yapmaları gerekeni tüccarlara öğrettikleri şeyi ikimize de açıklayarak. "Postu tuzlayabilirsin, ama tuz pahalıdır. Özellikle Afrika'da, çok ama çok pahalıdır. Ve orada tuzu çalıyorlar. Bu insanlarda tuz yok. Çalmasınlar diye orada tuzun içine zehir koymak zorundasın. Diğer yol ise deriyi paketlemek, çeşitli yollarla, ya bir tabla üzerine ya da bir çerçeve üzerine onu bağlarsın ve üstüne küçük kesikler yaparsın, gerdirirsin ve gölgede iyice kurutursun. *Gölgede*, çocuklar. Biz buna çakmaktaşıyla kurutulmuş deri deriz. Üzerine biraz çakmaktaşı serpersin, bu onu bozulmaktan korur, böceklerin girmesini engeller." Öfkesi, şaşılacak kadar çabucak, yerini sıkıcı olsa da, sabırlı ve pedagojik bir saldırıya bırakınca içim rahatlamıştı; gerçi bu, babasının verip veriştirmesiyle yerin dibinde geçmekten daha çok incitmişti Jerry'yi. Belki de Jerry'nin, babasının işinden uzak durmaya kendi kendine yemin ettiği gündü bu.

Derilerin pis kokusunu bastırmak için Jerry ceketin üzerine annesinin parfümünü boca etmişti, ancak ceket postacı tarafından teslim edildiğinde eskisi gibi kokmaya başlamıştı ve kız kutuyu açtığında kokudan öylesine tiksinmiş, öylesine aşağılanmış hissetmiş ve dehşete düşmüştü ki Jerry ile bir daha hiç konuşmadı. Diğer kızlara göre, kız Jerry'nin gidip bu minik hayvanları avlayarak öldürmüş olduğunu ve sonra da onları lekeli cildi yüzünden kendisine gönderdiğini düşünmüş. Haberleri aldığında Jerry öfkelendi ve bir sonraki pingpong maçımızın tam ortasında kıza lanet okuyup bütün kızlara, kahrolası dangalaklar dedi. Birisine çıkma teklif etmek için cesareti önceden vardıysa bile, bundan sonra hiçbir zaman teşebbüste bulunmadı ve mezuniyet balosuna gelmeyen üç çocuktan biriydi. Diğer ikisi bizim "hanım evladı" olarak tanımladıklarımızdı. Ve homoseksüelin ne demek olduğuna dair hiçbir fikrimin olmadığı ve tanıdığım birinin homoseksüel olabileceğini düşleyemeyeceğim 1949 yılında Jerry ile ilgili sormayı asla hayal et-

meyeceğim bir soruyu şimdi Sarıkafa'ya sormamın nedeni buydu. O zamanlar Jerry benim için sadece Jerry'ydi, kızlar konusunda takıntılı bir saflığı ve muazzam bir masumiyeti olan bir dehaydı. O günlerde, bu her şeyi açıklıyordu. Belki hâlâ öyledir. Ancak kralları andıran bu Sarıkafa'nın masumiyetini neyin bulandıracağını merak ediyordum –ve oracıkta uyuyakalmak gibi bir kabalıktan sakınmak için–, işte bu yüzden ona sordum: "Jerry homoseksüel mi?"

"Çocukken Jerry'nin hep gizli saklı bir yanı vardı," dedim. "Hiçbir kız, hiçbir yakın arkadaşı yoktu, ona dair bir şey, hatta zekâsının *dışında* bir şey, hep onu başkalarından ayırırdı..."

Sarıkafa, bana kastettiğim derin anlamı daha önce hiç kimsenin anlamadığı ölçüde kavramış gibi bakarak, başını salladı ve bu delici bakış, ki hiçbir şey görmeden baktığına yemin edebilirim, hiçbir şey vermeyen, hiçbir şeyi açığa vurmayan bu bahşetme yüzünden, ne düşünüyor olabileceğine ya da hatta "düşünceleri" olup olmadığına dair hiçbir fikrim yoktu. Bir anlığına konuşmamı kestiğimde, sözlerimin diğer kişinin farkındalığının ağına düşmekten ziyade onun beynindeki hiçbir şeyle bağlantı kurmadığını, oraya girip yok olduğunu hissettim. Zararsız gözlerine dair bir şey –bu gözlerin onun sadece ve sadece doğru olanı yapabileceğine dair verdikleri söz– canımı sıkmaya başlıyordu ki, hesap gelene ve 2045 yılına girildiğinde onu gerçekten tekrar görmeye can atabilmem için bir elli yıl daha ondan uzaklaşabilene kadar ağzımı açmamak yerine hemen sonrasında ona mektuptan bahsediş nedenim bu olmalıydı.

Gerçekdışı beklentiler olmaksızın, aşırı bir önyargı, umut veya kibir olmaksızın elinizden geldiğince tanka benzemeyerek, topsuz ve tüfeksiz, on beş santimetre kalınlığında çelik kaplamanız olmaksızın insanları anlamaya çalışmak için yüzeyselliğinizle, sığlığınızla savaşırsınız; çimenleri paletlerle eşelemek yerine on parmağınızın üzerinde onlara tehdit etmeksizin yaklaşırsınız, onları, eşit olarak, bir zamanlar dediğimiz gibi, erkek erkeğe açık bir fikirle karşılarsınız ve yine de asla onları yanlış anlamaktan kaçamazsınız. Bir tankın *beynine* de sahip olabilirsiniz. Onlarla buluşmayı düşünürken, buluşmadan önce onları yanlış anlarsınız; onlarla birlikteyken yanlış anlarsınız; ve sonra eve gidip buluşma hakkında birisine bir şey anlatırsınız ve yine onları tamamen yanlış anlarsınız. Aynı şey genel olarak onlar için de geçerli olduğundan, her şey gerçekten her türlü algılamadan bütünüyle yoksun göz kamaştırıcı bir yanılsama, şaşırtıcı bir yanlış algılama komedisidir. Pe-

ki bu son derece önemli *diğer insanlar* meselesini ne yapacağız? Sahip olduğu önemi sömüren, bunun yerine insana saçma gelen bir önem kazanan o meseleyi? Hepimiz birbirimizin iç işleyişini ve görünmeyen maksatlarını tasavvur edemeyecek kadar kötü donanımlı mıyız? Herkesin sahneyi terk etmesi ve kapıyı kilitleyip, insanları kelimelerin içinden çağırarak ve sonra da bu kelime insanlarının gerçek olana her gün bilgisizliğimizle paramparça ettiğimiz gerçek insanlardan daha yakın olduğunu ileri sürerek yalnız yazarların yaptığı gibi ses geçirmez bir odada inzivada mı oturması gerekiyor? Bu, şu gerçeği değiştirmiyor: Yaşamak insanları doğru anlamaktan ibaret değildir. Yaşamak onları yanlış anlamaktır, onları yanlış, yanlış, yanlış anlamak ve sonra dikkatle yeniden düşündükten sonra onları yine yanlış anlamaktır. Hayatta olduğumuzu böyle anlarız: Yanılırız. Belki de en iyisi insanlar konusunda haklı ya da yanılıyor olmayı unutup sadece yaşayıp gitmek olurdu. Eğer bunu yapabilirseniz – eee, şanslısınız.

"Bana mektubunda baban ve onun yaşadığı sarsıntılar hakkında yazdığın zaman, sarsıntının belki de Jerry olabileceği geldi aklıma. Senin ihtiyar, ibne bir evlatla baş etmede benimkinden daha iyi olamazdı."

Sarkafa, içindeki hiçbir şeyin bana direnemeyeceği, direnmek istemeyeceğine beni temin etmek anlamına gelen, kendisine ne kadar hayran olunsa da benden daha iyi olmadığını, hatta belki de yanımdaki herhangi bir önemsiz kimse olduğunun işaretini veren, üstün olmayı reddeden bir gülümsemeyle baktı bana. "Eee, babamın şansına, buna mecbur kalmadı. Jerry doktor-evlattı. Jerry ile olduğu kadar hiç kimseyle daha çok övünemezdi."

"Jerry doktor mu?"

"Miami'de. Kalp cerrahı. Yılda bir milyon papel."

"Evlendi mi? Jerry evlendi mi?"

Yine gülümseme. O gülümsemedeki savunmasızlık şaşırtıcı unsurdu – hayatta kalmak için gereken her türlü kabalıkla karşı karşıya gelmiş bizim rekortmen kas yığınının savunmasızlığı. Yetmiş yıl hayatta kalmanın bir insandan talep ettiği vahşi inatçılığı bırakın kendi içinde onaylamayı, tanımayı reddedişin gülümsemesi. Sanki on yaşını geçmiş herhangi birisi bir gülümsemeyle, bu denli sevecen ve sıcak bir gülümsemeyle bile, sizi kapmaya hazır bekleyen her şeye boyun eğdirebileceğinize, önceden kestirilemeyen zorbalıkla kafamıza indiğinde bir gü-

lümsemeyle her şeyi bir arada tutabileceğinize inanabilirmiş gibi. Bir kez daha akıl sağlığının yerinde olmayabileceğini, bu gülümsemenin belki de bir akli dengesizlik göstergesi olabileceğini düşünmeye başladım. İçinde hiç yapmacık yoktu – ve bu en kötüsüydü. Gülümseme samimiyetsiz değildi. Hiçbir şeyi taklit etmiyordu. Bu karikatür *o*ydu, bir ömür boyu kendisini gittikçe daha derinlere soktuktan sonra kendiliğinden varılmış... ne? Kendisinin mahallenin yıldızı olduğu düşüncesi kuşatmıştı onu, – bu Sarıkafa'yı çocukken sonsuza dek mumyalamamış mıydı? Kendisine uymayan her şeyi dünyasından kaldırmış gibiydi – sadece hilekârlığı, şiddeti, alaycılığı ve merhametsizliği değil, az çok kaba saba herhangi bir şeyi, çaresizliğin o ürkütücü habercisi olan beklenmedik bir tehdidi de. Benimle olan ilişkisini, kendisiyle görünürdeki ilişkisi kadar sade ve samimi göstermeye çalışmaktan bir saniye bile vazgeçmedi.

Eğer yalnızca olgun bir adam değilse, yanı başındaki olgun adam kadar üçkâğıtçı değilse. Eğer kanser ameliyatıyla uyandırılan şeyi –ve ömür boyu her şeyi kolay tarafından ele alma alışkanlığını bir anlığına delen bir şeyi– yüzde yüz iyileşme yalnızca yok etmediyse. Eğer ortaya çıkaracağı, karakteri olmayan bir karakter değil de, ortaya çıkarmayı istediği, hiçbir şey olmayan bir karakterse –kendi mahremiyetinize ve sevdiklerinizin esenliğine saygı duyuyorsanız, sırrınızı söyleyeceğiniz son kişinin faal bir romancı olduğunun bilincinde, aklı başında bir adamsa sadece. Romancıya yaşamöykünüz yerine tatlı bir gülümsemenin yüzsüzce reddini verin, nazik prens gülümsemenizin şok silahıyla ona ateş edin, sonra da pudingi silip süpürün ve hayatınızın onun değil, sizin işiniz olduğu New Jersey, Old Rimrock'a cehennem olup gidin.

"Jerry dört kere evlendi," dedi Sarıkafa, gülümseyerek. "Aile rekoru."

"Ya sen?" Üç çocuğunun yaşlarından, golf sopalı kırkındaki sarışının büyük olasılıkla ikinci eş, belki de üçüncü eş olabileceğini zaten tahmin etmiştim. Yine de boşanma benim kafamdaki, yaşamın mantıksız unsurlarını kayda geçirmeyi bu denli reddeden insan tablosuna uymuyordu. Eğer bir boşanma olmuşsa, bu Miss New Jersey tarafından başlatılmış olmalıydı. Ya da o ölmüştü. Ya da başarıyı mükemmel göstermek zorunda olan biriyle, bütün benliğini mükemmeliyet yanılsamasına adamış biriyle evli olmak onu intihara sürüklemişti. Belki de başına gelen şok *bu*ydu... Sarıkafa'yı tek parça ve tutarlı yapacak eksik parçayı inatla bulma çabalarım, güzel bir şekilde yaşlanan kusursuzluk örne-

ği yüzünde hiçbir iz bırakmamış bozukluklarla onun kimliğini açığa çıkarmayı sürdürüyordu. Yüzündeki ifadesizliğin bir şeyi örten kar gibi mi, yoksa hiçbir şeyi örtmeyen kar gibi mi olduğuna karar veremedim.

"Ben mi? İki eş, bu benim sınırım. Kardeşimin yanında ben hiç kalırım. Onun yeni eşi otuzlarında. Onun yaşının yarısı kadar. Jerry hemşirelerle evlenen doktordur. Dördü de, hemşire. Onlar Dr. Levov'a taparlar. Dört eş, altı çocuk. Bu, babamı birazcık çılgına çevirdi. Ama Jerry iri adam, hırçın adam, kibirli ve kudretli primadonna cerrahtır –bütün *hastane*yi dize getirdi– ve öyle ki babam bile sıraya dizildi. Dizilmek zorundaydı. Aksi halde onu kaybedecekti. Küçük kardeşim her önüne gelenle birlikte olmaz. Babam her boşanmada tepinip bağırdı, yüzlerce kere Jerry'yi vurmak istedi, ancak Jerry yeniden evlenir evlenmez yeni eş, babamın gözünde önceki eşten çok daha prensesti. 'O bir taşbebek, sevilesi biri, o benim kızım...' Jerry'nin eşleri hakkında bir kimse bir şey söylese, babam onu öldürürdü. Jerry'nin çocuklarına düpedüz tapıyordu. Beşi kız, biri erkek. Babam oğlanı seviyordu, ama kızlar, onlar gözbebeğiydi. O çocuklar için yapmayacağı şey yoktu. Çocuklarımızın hepsi için. Hepimiz, bütün çocuklar onun yanında olduğumuz zaman, babam cennetteydi. Doksan altı yaşındaydı ve hayatında bir gün bile hastalanmamıştı. Kalp krizinden sonra, ölmeden önceki altı ay en kötüsüydü. Başarıyı tatmıştı. İyi bir yaşam sürdü. Gerçek bir savaşçıydı. Güçlüydü. Dürdurulamaz adamdı." Babasından dem vurmaya başladığında kelimelere havada yüzen hafif bir ton yüklüyordu, yaşamına hiçbir şeyin babasının beklentilerinden daha fazla nüfuz etmediğini, bundan utanmaya gerek duymadan belli eden sevgi dolu bir saygı titreşimi oluyordu sesinde.

"Acı çekti mi?"

"Çok daha kötü olabilirdi," dedi Sarıkafa. "Sadece altı ay boyunca ve o zaman bile neler olup bittiğinden haberi yoktu. Bir gece sessizce gidiverdi... ve onu kaybettik."

"Acı" ile, mektubunda değindiği, "sevdiklerinin geçirdiği sarsıntıların" babasında yol açtığı acı demek istemiştim. Ancak mektubunu yanımda getirmeyi düşünmüş ve gözüne sokmuş olsaydım da, Sarıkafa en zayıf rakibimiz South Side'a karşı City Stadium'da elli yıl önceki o cumartesi günü savunma oyuncularından kurtulup, paslaşmada arka arkaya dört defa sayı yaparak eyalet rekoru kırmış olduğu kadar zahmetsizce kendi yazısını görmezlikten gelecekti. Elbette, diye düşündüm, elbette – benim bir alt katman keşfetme tutkum, bakmakta olduğum şey-

den fazlasının olduğuna dair sürekli şüphem, benim ileri gidip kendisinin olduğuna bizim inanmamızı istediği şey olmadığını söyleyebileceğim korkusunu uyandırmıştı onda... Ancak sonradan şöyle düşündüm: Ne diye bütün bu düşünceleri yüklüyorum ona? Bu adamı tanıma iştahı niçin? Bir zamanlar sana ve sadece sana, "Basketbol hiç böyle değildi, Skip," dediği için mi çok açtım? Niçin onu yakalamaya çalışıyorum? Neyin var senin? Burada bakmakta olduğun şeyden başka bir şey yok. O göründüğü gibi birisi. Her zaman öyleydi. Bütün bu bakirliği uydurmuyor. Var olmayan derinliklerin peşindesin sen. Bu adam hiçliğin vücut bulmuş hali.

Yanılıyordum. Hayatımda hiç kimse konusunda asla bu kadar yanılmamıştım.

2

Enerjiyi hatırlayalım. Amerikalılar sadece kendilerini değil, aynı zamanda İtalya, Avusturya, Almanya ve Japonya'daki iki yüz milyon kadar insanı yönetiyorlardı. Savaş suçları mahkemeleri ilk ve son olarak dünyayı şeytanlarından temizliyordu. Atom gücü sadece bizimdi. Kameli günler bitiyordu, fiyat kontrolleri kaldırılıyordu; bir kendini kabul ettirme patlaması içinde, otomotiv işçileri, kömür işçileri, nakliye işçileri, denizcilik işçileri, çelik işçileri –milyonlarca emekçi– daha fazlasını istedi ve bunun için greve gittiler. Ve Chancellor Caddesi sahasında pazar sabahı *softball** ve okul arkasındaki asfalt sahalarda mahalleden toplananlarla basketbol oynayanların hepsi, cepleri tazminatla dolu, savaştan sağ dönmüş çocuklar, komşular, kuzenler, ağabeylerdi; onlara savaştan önce mümkün olabileceğini hayal bile edemedikleri biçimlerde başarı imkânı veren şey ise Asker Yasası'ydı.** Sınıfımız, Amerikan tarihindeki en büyük ortak sarhoşluk anı sırasında, Japonya'nın koşulsuz teslim olmasından altı ay sonra lise eğitimine başladı. Ve enerji artışı bulaşıcıydı.

* Bir çeşit beysbol oyunu. (ç.n.)

** 1944'te çıkanlan ve ordu mensuplarının devletten parasal yardım almalarını sağlayan yasa. (y.h.n.)

Etrafımızdaki hiçbir şey cansız değildi. Fedakârlık ve kısıtlama bitmişti. Ekonomik Kriz bitmişti. Her şey hareket halindeydi. Serbestlik vardı. Amerikalılar yeniden başlıyorlardı, kütle halinde, herkes birlikte kendini buna kaptırmıştı.

Bu yeterince heyecan verici değildiyse –bu büyük olayın mucizevi sonucu, tarihin saatinin sıfırlanması ve bütün bir halkın amaçlarının artık geçmişle sınırlı olmaması– mahalle vardı, biz çocukların, sefaletten, cehaletten, hastalıktan, sosyal yaradan ve yılgınlıktan kurtulmamız –hepsinden önemlisi, önemsizlikten kurtulmamız– gerektiğine dair toplumsal kararlılık vardı. Başarısız olmamak zorundasın! *Adam olun!*

Gizliden gizliye duyulan endişeye karşın –sıkıntının ancak ısrarlı bir özen ve sebatla uzak tutulması muhtemel daimi bir tehdit olduğuna dair her gün ağızdan ağıza dolaşan düşünceye; Yahudi olmayan dünyaya karşı genelleştirilmiş güvensizliğe karşın; Ekonomik Kriz yüzünden birçok ailenin yakasına yapışan hırpalanma korkusuna karşın– bizimki karanlığa gömülmüş bir mahalle değildi. Mahalle çalışkanlıkla parlıyordu. Yaşama büyük bir inanç vardı ve başarı yönünde dur durak bilmeden ilerliyorduk: Daha iyi bir varoluş bizim olacaktı. Hedef hedeflere *sahip* olmaktı, amaç amaçlara *sahip* olmaktı. Bu buyruk çoğu kez isteriyle, bir yaşamı onarılamayacak kadar yıkıma uğratmak için nasıl da küçük bir düşmanlığın yeteceğini deneyim yoluyla öğrenenlerin, silahlarını kuşanmış isterisiyle karışıyordu. Yine de bizim mahalleyi uyumlu bir yer yapan –yaşlılarımızın içlerinde taşıdıkları şüphelerle, kendilerine karşı birlik oluşturan her şeyin farkında olmalarıyla duygusal bir aşırı yüklenmeye uğrayan– bu buyruktu. Aşırıya kaçıp da işi berbat etmememiz için yalvaran, fırsatı yakalamamız ve avantajlarımızı kullanmamız, *neyin önemli olduğunu* hatırlamamız için sürekli olarak yalvaran bütün bir topluluk.

Kuşaklar arası değişim görmezden gelinecek gibi değildi ve tartışılacak çok şey vardı: vazgeçmedikleri hayat görüşleri; taptıkları kurallar, bizim için birkaç onyıllık dönemden ibaret Amerika zamanının geçmesiyle neredeyse etkisizleşti; onların şu belirsizlikleri bizim değil, onlarındı. Onlardan ne kadar bağımsız olmaya cesaret edebileceğimiz sorusu varlığını sürdürüyordu, ikircikli ve sabır tüketen bir iç tartışma. Birkaçımız onların bakış

açılarındaki en kısıtlayıcı olan şeyleri zorlama cüretini bulduk, ancak kuşaklar arası çatışma asla yirmi yıl sonra olacağı gibi görünmüyordu. Mahalle hiçbir zaman yanlış anlaşılanların bedenlerinin saçıldığı bir savaş alanı olmadı. İtaati sağlamak için bol bol nutuk atılıyordu; ergenliğin ayaklanma kapasitesi binlerce talep, şart, yasakla –başa çıkılamayacağı ortaya çıkan kısıtlamalarla– kontrol altında tutuluyordu. Bir tanesi, bizim neyin kendi çıkarımıza olduğu yolundaki son derece gerçekçi değerlendirmemizdi; başka bir tanesi, tabularını daha doğarken yüklendiğimiz, dönemin yaygın dürüstlük anlayışıydı; bizi gayesiz isyankârlıktan arındıran ve hemen hemen her hayasız dürtümüzü yeraltına gönderen, harekete geçmiş ebeveyn özverisi ideolojisi ise en az ötekiler kadar önemliydi.

Mükemmelliğimize dair tutkulu, bitmez tükenmez hayallerini boşa çıkarıp izin verilenin çok ötesinde dolaşmak çoğumuzun toplayabildiğinden çok daha fazla cesaret –ya da aptallık– gerektirecekti. Bizim hem yasalara uyan hem de üstün biri olmamızı isteme nedenleri, görmezden gelmeyi vicdanımızın elverebileceği nedenler değildi ve bu yüzden bizler vasıtasıyla kendilerini geliştirmeye gayret eden yetişkinlere mutlağa yaklaşan bir kontrol hakkı tanındı. Ilımlı korkutma biçimleri bu anlaşmadan kaynaklanmış olabilirdi, ancak bir iki psikoz vakası bildirildi, hiç olmazsa o zaman. Bütün bu beklentinin ağırlığı muhakkak öldürücü değildi, Tanrıya şükür. Elbette ebeveynlerin ipleri biraz gevşetmeleri durumunda bunun işe yarayacağı aileler vardı, ancak kuşaklar arasındaki çatışma çoğunlukla bize ilerlemek için yeterli desteği veriyordu.

Orada yaşamaktan zevk aldığımızı düşünmekte yanılıyor muyum? Hiçbir yanılgı, yaşlılarda nostaljiden esinlenen yanılgılardan daha tanıdık değildir, ancak Rönesans Floransa'sında soylu bir çocuk olarak yaşamanın Tabachnik'in aromatik turşu fıçılarının arasında büyümeye ışık tutamayacağını düşünmekte tamamen yanılıyor muyum? Daha o zamanlar, capcanlı bir şimdiki zamanda, yaşamın bütünlüğünün duygularımızı olağanüstü boyutta uyardığını düşünmekte yanılıyor muyum? O zamandan beri sizi ayrıntı okyanusuna daldıran herhangi bir yer oldu mu? *Ayrıntı*, ayrıntının uçsuz bucaksızlığı, ayrıntının gücü, ayrıntının ağırlığı – öldüğünüzde mezarınızın üzerine tıka basa doldu-

rulacak iki metrelik çamur yığını gibi gençliğinizde etrafınızı saran zengin ayrıntı sonsuzluğu.

Belki tanım itibariyle mahalle, bir çocuğun kendiliğinden bölünmemiş dikkatini verdiği yerdir; anlamın çocuklara filtreden geçirilmeden geliş yoludur bu, sadece nesnelerin yüzeyi üzerinden akış. Yine de, elli yıl sonra, size soruyorum: Her bloğun, her arka bahçenin, her evin, her evin her *kat*ının –her arkadaşın ailesinin oturduğu dairenin duvarlarının, tavanlarının, kapılarının ve pencerelerinin– kesin bir şekilde kişiselleştirilmeye başlandığı o sokaklarda olduğu kadar kusursuz olmuş mudur bu kaynaşma? Elimizin altındaki nesnelerin mikroskobik yüzeyini, linolyum muşambanın, ölüm yıldönümü mumlarının* ve yemek kokularının, Ronson masa çakmaklarının ve stor perdelerin çağrıştırdığı en küçük toplumsal konum farklarını inceden inceye kaydeden cihazlar gibi olabilecek miydik yine ilerde? Birbirimiz hakkında, dolabındaki çantada kimin ne tür öğle yemeği olduğunu, kimin Syd'in yerinde sosisli sandvicinin üstüne ne ısmarladığını biliyorduk; birbirimizin her türlü fiziksel özelliğini biliyorduk – kimin ayak parmaklarının içe doğru kıvrık, kimin göğüslerinin olduğunu, kimin saçının briyantin koktuğunu ve kimin konuşurken etrafa tükürük saçtığını biliyorduk; aramızda kimin kavgacı olduğunu, kimin dost canlısı olduğunu, kimin zeki olduğunu, kimin aptal olduğunu biliyorduk; kimin annesinin şiveli konuştuğunu, kimin babasının bıyıklı olduğunu, kimin annesinin çalıştığını ve kimin babasının öldüğünü biliyorduk; hatta her bir ailenin farklı koşullarının farklı ve zor bir insani soruna yol açtığını bile her nasılsa belli belirsiz anlıyorduk.

Ve tabii ki, gereksinimden, arzudan, hayal gücünden, özlemden ve kınanma korkusundan kaynaklanan hükmedici bir kargaşa vardı. Her birimiz, yolu aydınlatmak için sadece yeniyetme bir içgözlem yoluyla, umutsuzca ergin, tek başına ve gizli olarak bunu denetlemeye çalıştık – gençliğin özgürlük ve demokrasi gibi ulusal bir dava kabul ettiği, iffetin hâlâ hâkim olduğu bir çağda.

Sınıf arkadaşları olarak yaşamlarımızda hemencecik görülebilir olan her şeyi hâlâ tam olarak hatırlamamız şaşırtıcı. Bugün birbirimizi görerek edindiğimiz duygu yoğunluğu da şaşırtıcı.

* Bir Yahudi geleneği. (y.h.n.)

Ancak en şaşırtıcısı, 1 Şubat 1946'da ek binada birinci sınıf öğrencisi olmaya ilk kez adım atan bizlerin şimdi büyükbabalarımızın olduğu yaşa yaklaşıyor olmamızdır. Şaşırtıcı olan ise, hiçbir şeyin nasıl olacağı konusunda hiç fikri olmayan bizlerin, şimdi olup biteni tam olarak biliyor olmamız. Ocak 1950 sınıfının sınav sonuçlarının alınmış olması –yanıtlanamayan soruların yanıtlanmış, geleceğin ortaya çıkmış olması–, bu şaşırtıcı değil mi? Yaşamış olmak – ve bu ülkede, bizim zamanımızda, olduğumuz kişiler olarak. Şaşırtıcı.

Bu, kırk beşinci lise mezunlar toplantısında okumadığım konuşma, arkadaşlara hitaben bir söylev olarak maskelenmiş, kendime hitap eden bir söylev. Bunu mezunlar toplantısından *sonra* beni çarpmış olan şeyi yatakta, karanlıkta el yordamıyla arayarak yazmaya başladım. Konuşmanın –bir kasaba kulübü balo salonu ve insanların oradaki hoşça vakit geçirme beklentileri açısından aşırı düşünce yüklü olan– üslubu, sabahın üçü ile altısı arasında, fazlasıyla uyarılmış bir durumda, temelinde yeniden buluşma yatan toplantıyı, bizi çocukken bir araya getiren ortak yaşantıyı anlamaya çalıştığım sırada, bana hiç de kötü tasarlanmış gibi gelmemişti. Yoksunluk ve ayrıcalık farklarına karşın, çeşit çeşit aile kavgasının –neyse ki, öngördüğünden daha az mutsuzluk yaratan kavgaların– yol açtığı bir sürü endişeye karşın – güçlü bir şey bizi birleştirmişti. Bizi sadece geldiğimiz yerde değil, aynı zamanda gideceğimiz yerde ve nasıl gideceğimiz konusunda da birleştirmişti. Yeni araçlarımız ve yeni hedeflerimiz, yeni sadakatlarımız ve yeni amaçlarımız, yeni iç mekanizmalarımız vardı – Hıristiyanların hâlâ korumak istediği dışlayıcı tutumla yüzleşirken daha az huzursuzlanma, yeni bir *kolaylık*. Bu dönüşümler hangi koşullarda ortaya çıktı – tarihin küçük kahramanları tarafından şüphe edilmeden oynanan, hiç de hayatın büyük sahnesi gibi görünmeyen mutfaklarda ve sınıflarda sahnelenen hangi tarihsel oyundan çıktı? İçimizdeki kıvılcımı çakacak şeye ne çarpıvermişti?

Ekim sonunda, güneşli bir pazar günü bizim suçla dolu, uyuşturucu yuvası çocukluk mekânımızın sokaklarında hüküm süren beyhudelikten uzakta bir Yahudi varoşundaki kasaba kulübünde, sabah on birde başlayan mezunlar toplantısının bütün öğleden sonra coşkun bir şekilde devam ettiği New Jersey'den eve döndükten hemen hemen sekiz saat sonra, yatağımda bu soruları ve yanıtlarını –bu soruların ve yanıtla-

rının bulanık, uyutmayan gölgelerini– formüle ederken, hâlâ uyanık ve bütünüyle galeyana gelmiş durumdaydım. Otuzlu kırklı yılların Wequahic'li gençleriyken (o zamanlar dokuzluk demir diye adlandırdıkları şey olan) bir *niblick*'in* golf sopası yerine iri bir parça yağlı ringa balığı olduğunu zanneden oldukça yaşlı bir grup yetişkin için kasaba kulübünün golf parkurunun hemen kenarındaki balo salonunda yapıldı toplantı. Şimdi uyuyamıyordum –hatırlayabildiğim son şey, park görevlisinin arabamı sundurmanın basamaklarının yanına getirmesi ve toplantının kurmayı Selma Breslof'un iyi vakit geçirip geçirmediğimi nazikçe sorması ve benim ona, "Iwo Jima'dan** sonra eski birliğinize katılmak gibi," deyişimdi.

Sabah üç sularında, kafam karmaşık olmayan sabit düşünceyle coşmuş, yatağımdan çıkıp çalışma masama gittim. Sabahın altısına kadar çalıştım, bu süre zarfında mezunlar toplantısı söylevine yukarıdaki halini vermiştim. Ancak söylevin "şaşırtıcı" sözcüğüyle doruğa ulaşan duygusal son bölümünü yazdıktan sonra, sonunda duygularımın etkisiyle, birkaç saatlik bir uykuya –ya da uykuya benzer bir şeye, zira, uyku süresinin yarısında, anıların iliklerime işlemesiyle, adeta sürekli hareket halinde bir biyografi olup çıktım– dalabilecek kadar şaşkınlığımı atabilmiştim.

Evet, lise mezunlar toplantısı kadar iyi niyetli bir kutlamadan sonra bile sürekliliğin ve kalıplaşmış düzenin gözbağı arkasındaki varoluşa bir anda geri dönüp devam etmek pek kolay değildir. Otuzumda veya kırkımda olsaydım, mezunlar toplantısı eve dönerken arabadaki üç saat içinde yavaş yavaş silinip yok olurdu belki. Ama altmış iki yaşında ve kanser ameliyatından sadece bir yıl sonra bu tür olaylara kolay hâkim olunmuyor. Geçmiş yılları yeniden yakalamak yerine, şimdiki zamanda geçmiş yılların tutsağı olmuştum, öyle ki görünüşte zaman dünyasının ötesine geçerken, gerçekte onun gizli özüne doğru roket hızıyla gidiyordum.

Kucaklaşmaktan, öpüşmekten, çene çalmaktan, gülmekten, uzun vadede en ufak bir değişiklik göstermemiş olan ikilemleri ve felaketleri anımsayarak birbirimizin etrafından ayrılmadan, "Bak burda kim var!", "Aaa, çok uzun zaman oldu", "Beni hatırlıyor musun? Ben seni hatırlıyorum" diye bağırmaktan, "Bir keresinde biz...", "Hani sen şu..."

* Yuvarlak demir başlı golf sopası. (ç.n.)

** 1945 yılında Amerika tarafından ele geçirilen Kuzey Pasifik Okyanusu'nda bir ada. (ç.n.)

gibi soruları birbirimize sormaktan, "Gitme!" diye –hemencecik sayısız tartışmalara çekilip sürüklendiklerinden bütün öğleden sonra insanların tekrar ettiklerini duyduğum şu dokunaklı kelimeyle– birbirimize emir vermekten... ve elbette, dans etmekten, Nat "King" Cole, Frankie Laine ve Sinatra'yı taklit ederken bir *synthesizer*'la* kendine eşlik eden, alnı kırmızı bir bandana ile sarılmış, smokinli, sakallı bir çocuk olan (okul konser salonundan dışarı *Iolanthe*'nin heyecan verici ilahivari temposuyla yürüşümüzden en az yirmi yıl sonra dünyaya gelmiş bir çocuk) "tek kişilik orkestra" eşliğinde modası geçmiş dans adımlarımızla yanak yanağa dans etmekten daha fazla bir şey yapmadan birlikte olduğumuz saatler boyunca –o üç saat boyunca– zamanın zincirini, zaman denen her şeyin bütün kahrolası sürüklenişini anlamak, sabah kahvenizle çaba harcamadan mideye indirdiğiniz tatlı çöreğin boyutlarını anlamak kadar kolay gelmişti. Ben Zaman Meleği üzerimizden geçiyor ve yaşadığımız sürece aldığımız her nefeste bizimle birlikte nefes alıyor, diye düşünürken bandanalı tek kişilik orkestra "Mule Train"i çalıyordu – Zaman Meleği "Mule Train"i Frankie Laine gibi söyleyen şu çocuk kadar Cedar Hill Şehir Kulübü balo salonunda şüphe götürmez bir şekilde mevcut. Bazen hâlâ 1950 yılıymış gibi herkese bakıyor buldum kendimi, sanki "1995" yılı yirminci yüzyılın sonunda sahip olmamız muhtemel görünümlere göre yapılmış komik kartonpiyer maskeler takarak geldiğimiz mezuniyet balosunun fütürist teması̇ydı. O öğleden sonra zaman sadece bizim hayrete düşmemiz için icat edilmişti.

Ayrılırken her birimize Selma tarafından sunulan hatıra kupasının içinde, turuncu renk ambalaj kâğıdından torba içinde, turuncu jelatin kâğıdının içine özenle konmuş ve okulun renkleri olan turuncu ve kahverengi çizgili kıvırcık kurdeleyle sımsıkı paketlenmiş yarım düzine küçük *rugelach*** vardı. Okuldan sonra atıştırdıklarım kadar taze olan –o zamanlar onun Çin dominosu kulübünün mönü hazırlayıcısı olan annem tarafından pişirilen– *rugelach*, bizim sınıfın öğrencilerinden biri olan, Teaneck fırıncısından bir hediyeydi. Toplantıdan çıktıktan beş dakika sonra çifte ambalajı açıp, her birine şeker serpilmiş kuşüzümü ve mikroskobik derecede ince kıyılmış ceviz içeren, tarçınla çizgi çekilmiş odacıkları mikroskobik derecede minicik kuru üzümlerle ve ince kıyılmış cevizle doldurulmuş, üzerine şeker serpilmiş salyangoz bi-

* Müzisyenlerin kullandığı bir çeşit elektronik klavye. (ç.n.)
** Üzümlü kek. (ç.n.)

çimli altı *rugelach*'ın hepsini yedim. Tereyağı, ekşi krema, vanilya, krem peynir, yumurta sarısı ve şeker karıştırılarak elde edilen unsu lezzetini çocukluktan beri sevdiğim bu kurabiyeleri ardı ardına ağız dolusu lokmalarla hızla silip süpürerek belki de, Proust'a göre, Marcel'in "küçük *madeleine*'in tadı"nı ayırt eder etmez Marcel'den yok olan şeyin Nathan'dan yok oluşunu keşfedecektim: ölüm vesvesesi. "Sadece bir tat," diye yazıyor Proust ve "'ölüm' sözcüğünün... onun için hiçbir anlamı yok." Bu yüzden, açgözlülükle, oburca yedim, bu kurt gibi doymuş yağ yemeyi kısıtlamayı bir an redderek, ancak, en sonunda Marcel'in şansı gibi bir şeye sahip olmadan.

Ölümden ve –anlaşılır biçimde yaşlılarda umutsuzca bir arzu olan– ölümü engelleme, ölüme direnme, ölüme açıklıkla değil de herhangi bir şekilde, *herhangi bir şekilde* bakmak için gereken her yola başvurma arzusundan söz edelim biraz daha.

Florida'dan gelen çocuklardan biri –kapıda her birimizin aldığı toplantı kitapçığına göre, yüz yetmiş altı mezundan yirmi altısı Florida'da yaşıyordu... iyi bir işaret, Florida'da hâlâ, ölen arkadaşlarımızdan sayıca daha çok (altı kişi daha fazla) insan olduğu anlamına geliyordu bu; ve bu arada, bütün öğleden sonra erkeklerden çocuklar, kadınlardan da kızlar diye söz edilmesi sadece benim aklımda değildi– uçağının indiği ve kendisinin bir otomobil kiraladığı Newark Havaalanından Livingstone'a giderken heyecanından iki kez benzincide durup tuvalet anahtarı aldığını anlattı bana. Bu, 1950 yılında geniş omuzlu, uzun kirpikli olan güzel çocuk, etrafta dolaşıp insanlara, "Sıkı, Jackson!" demekten hoşlanan en önemli dans delimiz, 1950 yılında sınıfın en yakışıklı genci seçilmiş Mendy Gurlik'ti. Bir keresinde, Augusta Caddesi'ndeki, babasının Branford Place içki dükkânının yakınında pezevenklerin takıldığı bir zenci genelevine ağabeyi tarafından davet edildiğinde –"işi yapan" kişi ağabeyiyken, orada bir masanın üzerinde bulduğu *Mechanix Illustrated*'in sayfalarını çevirerek dış koridorda bütün giysileri üzerinde oturup beklediğini sonunda itiraf etmişti– Mendy sınıfta suç işlemeye en yakın kişiydi. Beni Illinois Jacquet, Buddy Johnson ve "Newark'ın kendi" Sarah Vaughan'ını dinlemeye Adams Theater'e yanında götürmüş olan; biletleri alıp beni Mosque'deki konserde Mr. B, Billy Eckstine'ı dinlemeye götüren kişi; 1949 yılında Laurel Garden'daki Miss Sepia Amerika Güzellik Yarışması'na bizim için bilet-

leri alan kişi Mendy Gurlik'ti (şimdi Garr). Jersey radyo istasyonu WAAT'ın nazik zenci gece yarısı disk jokeyi, canlı yayın yapan Bill Cook'u yaklaşık üç ya da dört defa izlemeye götüren Mendy idi. Bill Cook'un şovu *Musical Caravan*'ı genellikle cumartesi geceleri karanlık yatak odamda dinliyordum. Açılış teması Ellington'un* Afro-oryantal ritimli, göbek dansı temposunda, çok komplike, çok egzotik "Caravan"ıydı – sadece onun için radyoyu ayarlamaya değerdi; Duke'ün kendine özgü icrasıyla "Caravan", annemin yeni yıkanmış çarşaflarına sarılıp sarmalanmışken bile kendimi tatlı bir şekilde yasadışı hissetmemi sağlıyordu. Önce tom-tom açılış, sonra kıvrıla kıvrıla Kuzey Afrika'daki kalesinden çıkar gibi yükselen o kocaman, dumanı tüten trombon, sonra da yılana dans ettiren flütün sokuluşu. Mandy buna, "kemik titreten müzik" diyordu.

WAAT'a ve Bill Cook'un stüdyosuna gitmek için 14 numaralı otobüse binmiştik ve cam kaplı odacığın dışındaki koltuklara kilise müdavimleri gibi sessizce oturduktan ancak dakikalar sonra Bill Cook bizi selamlamak için mikrofonun arkasında görünecekti. "Yarışma plağı" –hâlâ heyecansız bir şekilde evlerinde oturan dinleyiciler için– pikapta çalarken Cookie, American Shop'tan tek düğmeli takım elbiseleri ve Custom Shoppe'dan geniş yakalı gömlekleriyle yorgun argın bekleyen iki uzun boylu, fiyakalı sıska beyaz adamın elini samimi bir şekilde sıkacaktı. (Sırtımdaki giysiler o gece için Mendy'den ödünç alınmıştı.) "Sizin için ne çalabilirim beyler?" Cookie, Mendy'nin ne zaman telefonla konuşsak yumuşak tınısını taklit ettiği sesiyle nazikçe sormuştu bize. Ben ezgili bir şey istedim, "Miss" Dinah Washington, "Miss" Savannah Churchill –dj'in "Miss"indeki şehvetli nezaket o zamanlar ne kadar da dikkat çekiciydi– oysa Mendy daha çeşnili, ırkı gereği çok daha otantik bir beğeniye sahipti: Gerçek bar piyanisti Roosevelt Sykes gibi müzisyenlerden, Ivory Joe Huner'dan (*"When*... I lost my *bay-bee*... I *aahll*... *most* lost my *mind*")** ve okuldan sonra Mendy'nin, babasının dükkânı için dağıtım (Mendy ve ağabeyi cumartesi dağıtımlarını yapıyorlardı) yapan Güney Yakası'ndan siyah çocuk Melvyn Smith'in yaptığı gibi ilk hecesini vurgulayarak "*Ray*-O-Vacs" şeklinde söylemekten son derece gurur duyduğunu düşündüğüm bir kuarteti beğeniyordu. Mendy bir gece, bir müzisyenin gözü kara Desdemona'sının dışında çok az beyazın tehlikeye atılacağı bir yer olan Beacon Cadde-

* Amerikalı ünlü cazcı Duke Ellington. (ç.n.)

** Bebeğimi kaybedince, neredeyse aklımı yitiriyordum. (ç.n.)

si'nde bulunan *bowling* salonunun üstündeki Lloyd'un Yeri'nde canlı bebop* dinlemek için Melvyn Smith'e cesurca eşlik etmişti. 19-sentlik sandığından kelepirleri seçtiğimiz ve satın almadan önce bir bölmede plağı dinleyebildiğimiz Market Caddesi'ndeki Radio Record Shack'e beni ilk kez götüren Mendy Gurlik'ti. Savaş boyunca, vatan cephesinde morali yüksek tutmak için, Chancellor Caddesi oyun sahasında temmuz ve ağustosta haftada bir gece danslar düzenlendiği zaman, Mendy çoğu kimsenin okulun arkasındaki loş projektörlerin altında dans etmekten hoşlandığı Glenn Miller-Tommy Dorsey'den esinlenmiş aranjmanlardan daha az geleneksel bir müzik türüne kulak vermek isteyenlerin isteklerini yerine getirerek coşkun kalabalığın –civardaki ebeveynler, okul çocukları ve yazın sürekli *softball* maçı yaptığımız beyaz çizgilerin etrafında neşeyle koşuşturup geç saate kadar ayakta kalan küçük çocuklar– arasında dolaşırdı. Bayraklarla bezenmiş platformdaki grubun çaldığı dans ezgisi ne olursa olsun, çoğu akşam "Cal*don*ia, Cal*don*ia, what makes your big head so *hard*? Rocks!"** diye şarkı söyleyerek etrafta koştururdu. Mutlu bir şekilde "bedava" diye duyurduğu şarkıyı, hangi haylazca maksatlarla olursa olsun (yedi kartla dolar limitli poker oynamak, "ateşli kitap" Çalışkan Tillie'deki çizimleri milyonuncu defa incelemek, nadiren toplu mastürbasyon yapmak için) evde başka kimse olmadığı zaman menfur yatak odasına ne zaman girsek bütün Fedailer'i dinlemeye zorladığı plakta Louis Jordan ve Timpani Beşlisi'nin söylediği kadar delice söylerdi.

Ve şimdi 1995 yılında Mendy buradaydı, ağırbaşlı örnek çocuk olmaya yaklaşma konusunda aramızda en yetenekli olan Weequahic'li çocuk, o zamanlar sürekli olarak çekicilik ile iticilik arasında gidip gelecek bir şekilde kepazelikle flört eden, biraz nahoş sığlık ile cüretkârlık, gıpta edilecek sapkınlık arasında bir kişilik. Şık, Kirli, Kaçık Mendy Gurlik buradaydı, (Fedailer'den yaklaşık dört beş kişi, ilk "atışı" yapan kişi olarak çömlekteki birkaç papeli kazanmak için yarış ederek, pantalonlarımız aşağı indirilmiş halde olarak onun yatak odasının döşemesinde çember oluşturarak oturmamızı istediği zaman en sonunda boylayacağından emin olduğum yer olan) hapishanede değil, ("ottan kafası güzel" –ne demekse– bir zenci herif tarafından Lloyd'un Yeri'nde ölesiye bıçaklandıktan sonra gönderileceğinden emin olduğum

* 1940'lann ikinci yarısında caz müziğinin iki karşıt kampa bölünmesine neden olan ilk modern caz akımı. (ç.n.)

** "Caldonia, Caldonia, nedir koca kafanı bu kadar sert yapan? Taşlar!" (ç.n.)

yer olan) cehennemde de değil, ama adı lise sınıfının kırk beşinci toplantısından daha kötüye çıkmış olmayan bir yerde –Long Island varoşunda Izgaracı Garr adında üç et lokantası sahibi– sadece emekli bir lokantacı olarak aramızdaydı.

"Endişelenmemelisin, Mendy – hâlâ fiziğin ve görünüşün yerinde. Göz kamaştırıcısın. Harika görünüyorsun."

Gerçekten de harika görünüyordu: iyice bronzlaşmış, timsah derisinden siyah çizme ve yeşil kaşmir ceketin altına siyah ipek gömlek giyen ince, uzun boylu, dar suratlı koşucu. Sadece kır saçla dolu kafası şüpheli bir şekilde kendisinin değil de eski yaşamında bir kokarcanın kuyruğuymuş gibi görünüyordu.

"Ben kendime bakıyorum; konu bu değil. Mutty'yi aradım," –Marty "Mutty" Sheffer, oyun sahasında oluşturduğumuz softball liginde üçümüzün oynadığı takım olan Fedailer'in yıldız sağ kanat atıcısı ve toplantı kitapçığındaki biyografik listeye göre bir "Finans Danışmanı" ve ek olarak (kızların karşısında adeta felç olurcasına utanan, bebek yüzlü Mutty'nin madeni paralarla ok oynamayı baş ergenlik eğlencesi haline getirdiğini anımsadığımda olasılık dışı gibi göründüyse de), "36, 34, 31 yaşlarında üç çocuk babası ve 2 ve 1 yaşlarında iki torun" sahibi– "yanıma oturmazsa gelmeyeceğimi söyledim Mutty'ye," dedi Mendy. "İşimde gerçek ahmaklarla ilgilenmek zorundaydım. Lanet mafyanın hakkından geldim. Ama birinci günden beri bunun hakkından gelemedim. İki defa değil, Skip, sıçmak için *üç* defa arabayı durdurmak zorunda kaldım."

"Eee," dedim, "yıllarca kendimizi matlaştırdıktan sonra bu bizi doğruca şeffaf olduğumuzdan emin olduğumuz zamana geri götürüyor."

"Ondan mı?"

"Belki. Kim bilir."

"Sınıfımızdan yirmi çocuk öldü." Bana kitapçığın arkasındaki "Unutmadıklarımız" başlıklı sayfayı gösterdi. "Adamlardan on biri öldü," dedi Mendy. "Fedailer'den *iki kişi*. Bert Bergman. Utty Orenstein." Utty Mutty'nin seri arkadaşıydı, Bert ikinci kalede oynuyordu. "Prostat kanserinden. İkisi de. Ve ikisi de son üç yıl içinde. Kan testi yaptırıyorum. Utty'yi duyduktan sonra her altı ayda bir test yaptırıyorum. Sen test yaptırıyor musun?"

"Yaptırıyorum." Tabii ki, artık prostatım olmadığı için yaptırmıyordum.

"Ne kadar sıklıkla?"

"Her yıl."

"Yetmez," dedi bana. "Her altı ayda bir."

"Tamam. Yaptırırım."

"İyisin ama değil mi?" diye sordu Mutty, beni omuzlarımdan tutarak.

"Formdayım," dedim.

"Hey, sana otuzbir çekmeyi öğrettim, biliyor musun?"

"Öğrettin, Mendel. Kendi kendime keşfetmeden yaklaşık doksan ila yüz yirmi gün önce. Beni gaza getiren sensin."

"Ben," dedi kahkahayla gülerek, "Skip Zuckerman'a otuzbir çekmeyi öğreten adamım. Benim ünlü olma iddiam," ve kucaklaştık, giderek azalan Fedailer Kulübü mensuplarının kel birinci kale bekçisi ve beyaz saçlı sol kanat oyuncusu. Elbiselerinden hissedebildiğim vücut, kendisine ne kadar iyi baktığını gösteriyordu.

"Ben hâlâ yaramazlık yapıyorum," dedi Mendy sevinç içinde. "Elli yıl sonra. Bir Fedai rekoru."

"O kadar emin olma," dedim. "Mutty'ye danış."

"Senin kalp krizi geçirdiğini duydum," dedi.

"Hayır, sadece baypas. Yıllar önce."

"Lanet olası baypas. O tüpü boğazından aşağı sokuyorlar, değil mi?"

"Evet."

"Boğazında tüple benim kayınbiraderi gördüm. Bu bana yetti," dedi Mendy. "Kesinkes burada olmak istemiyordum, ancak Mutty durmadan arayıp bana, 'Sonsuza kadar yaşamayacaksın," diyor ve ben de ona durmadan, '*Yaşayacağım*, Mutt. Yaşamak zorundayım!' diyorum. Sonra da kalkıp gelme enayiliğini gösteriyorum ve bu kitapçığın kapağını açtığımda ilk gördüğüm şey ölüm ilanları."

Mendy bir içki almak ve Mutty'yi bulmak için gittiğinde, kitapçıkta onun adını aradım: "Emekli Lokantacı. 36, 33, 28 yaşlarında çocukları var. 14, 12, 9, 5, 5, 3 yaşlarında torunları var." Mendy'yi ölümden bu kadar korkutan şeyin, ikizler dahil altı torunu mu olduğunu, yoksa hâlâ fahişelerle cümbüş yapmak ve kıyak giysiler gibi başka nedenler mi olduğunu merak ettim. Ona sormalıydım.

O öğleden sonra insanlara birçok şey sormalıydım. Ancak sonradan, sormadığıma pişman olsam da, "Falanca'ya ne oldu..." diye başlayan sorularımın herhangi birine alacağım yanıtın, neden gördüğümüz şeyin *arkasında* olup bitenin benim gördüğüm şey olduğuna dair esrarengiz

bir duyguya kapıldığımı yanıtlamayacağını anladım. Fotoğrafçıya, sınıfın toplu fotoğrafını çekmek üzereyken, kızlardan birinin, "Sakın kırışıklar resimde çıkmasın," demesi üzerine, bu iyi zamanlanmış nükteye herkesle birlikte gülmek, uygar dünyanın en eski muamması olan Kader'in –birinci sınıf Yunan ve Roma mitolojisi dersinde ilk kompozisyon konumuz buydu, ben de yaşam ipliğini eğiren Klotho, ipliğin uzunluğuna karar veren Lakhesis ve sonunda ipliği kesen Atropos'un oluşturduğu "Adları Moirai'ler Olan Üç Kader Tanrıçası"nı yazmıştım– tamamen anlaşılır bir hale geldiğini, oysa arkadan üçüncü sırada, bir kolunu Marshall Goldstein'ın ("Çocukları 39, 37, torunları 8, 6 yaşında"), öbür kolunu Stanley Wernikoff'un ("Çocukları 39, 38 yaşında, torunları 5 ve 2 yaşında, 8 aylık") omzuna dolamış olarak fotoğraf için poz vermek gibi, aslında hiç de muamma olmayan her şeyin açıklanamaz bir hale geldiğini hissetmek işten bile değildi.

Bekte oynayan Milton Wasserberger'in torunu, Jordan Wasser isminde genç bir New York Üniversitesi sinema öğrencisi, derslerinden biri için toplantımızın bir belgeselini çekmek üzere Milt ile birlikte gelmişti; arada bir kendi modası geçmiş yöntemimle belgeleme yaparak salonda dolaşırken, Jordan'ın, birisiyle kamerasıyla röportaj yaptığına kulak misafiri oluyordum. "Başka hiçbir okula benzemiyordu," diye anlatıyordu altmış üç yaşındaki Marilyn Koplik. "Çocuklar harikaydı, iyi öğretmenlerimiz vardı, işleyebildiğimiz en kötü suç çiklet çiğnemekti..." "Civardaki en iyi okul," dedi altmış üç yaşındaki George Kirschenbaum, "en iyi öğretmenler, en iyi çocuklar..." "Zekâya karşılık zekâ," dedi altmış üç yaşındaki Leon Gutman, "bu bugüne kadar çalıştığım en zeki insan topluluğu..." "Okul o zamanlar başkaydı işte," dedi altmış üç yaşındaki Rona Siegler ve sonraki soruya Rona bir kahkahayla yanıt verdi –içinde pek keyif olmayan bir kahkaha–: "Bin dokuz yüz elli mi? Daha birkaç yıl önceydi, Jordan."

"Bana okula seninle birlikte gidip gitmediğimi sorduklarında," diyordu birisi bana, "insanlara her zaman Wallach'ın dersinde o ödevi benim için nasıl yazdığını anlatıyorum. *Red Bagde of Courage** üzerine." "Ama yazmadım." "Yazdın." "*Red Badge of Courage* hakkında ne bilebilirdim ki? Onu üniversiteye kadar okumadım bile." "Hayır. *Red Badge of Courage* üzerine benim için bir ödev yazdın. A artı aldım. Bir hafta geç teslim etmiştim ve Wallach bana şöyle demişti: 'Beklemeye değdi.'"

* ABD'li romancı Stephen Crane'in romanı. (y.h.n.)

Bunu bana anlatan kişi, kısa kesilmiş beyaz sakalı, bir gözünün altında feci bir yara izi olan ve iki işitme cihazı takmış, asık yüzlü, ufak tefek bir adam, o öğleden sonra zamanın izini bırakmış olduğunu gördüğüm birkaç kişiden biriydi ve dahası; zaman onun üzerinde fazla mesai yapmıştı. Topallayarak yürüyordu ve benimle konuşurken bastonuna dayanıyordu. Tıknefesti. Ona bir karış mesafeden dosdoğru baktığımda da, onun Ira Posner olduğunu yaka kartından okuduktan sonra da onu tanıyamadım. Ira Posner kimdi? Ve neden ona o iyiliği yapacaktım, özellikle de yapamayacakken? Kitabı okumaya zahmet etmeden Ira için tez mi yazmıştım? "Baban benim için çok şey ifade ediyordu," dedi Ira. "Öyle mi?" diye sordum. "Onunla birlikte hayatımda geçirdiğim nadir anlarda kendimi babamla birlikte geçirdiğim bütün ömrümden daha iyi hissettim." "Bunu bilmiyordum." "Kendi babam hayatımda çok marjinal bir kişiydi." "Ne iş yapıyordu? Hatırlatsana." "Döşemeleri raspalayarak hayatını kazanıyordu. Bütün hayatını döşeme raspalayarak geçirdi. Senin baban her zaman seni en iyi notlar alman için sıkıştırıyordu. Babamın beni iş hayatı için hazırlama düşüncesi, bir gazete bayii yanında çeyrek dolara ayakkabı boyayabilmem için bana ayakkabıcı sandığı almaktı. Mezuniyet hediyesi olarak bana aldığı şey bu. Sersem budala. O ailede gerçekten çok çektim. Gerçekten cahil bir aile. O insanlarla birlikte karanlık bir yerde yaşadım. Baban tarafından baştan savılıyorsun, Nathan, sonunda aşırı duyarlı bir herif olup çıkıyorsun. Islahhaneye kapatmak zorunda kaldığımız bir ağabeyim vardı. Bunu bilmiyordun. Kimse bilmiyordu. Onun adını bile anmamıza izin verilmiyordu. Eddie. Benden dört yaş büyük. Vahşi öfke nöbetlerine giriyordu ve kanayana kadar ellerini ısırıyordu. Anne babam onu sakinleştirene kadar kurt gibi uluyordu. Okulda erkek veya kız kardeşim olup olmadığını sordular, ben de, 'Yok' yazdım. Ben üniversitedeyken anne babam tımarhane için bir izin formu imzalamış; Eddie'ye lobotomi* yaptılar ve komaya girip öldü. Düşünebiliyor musun? Market Caddesi'nde, adliye binasının önünde ayakkabı boyamamı söylüyor – bu bir babanın oğluna tavsiyesi." "Peki bunun yerine sen ne yaptın?" "Ben psikiyatrım. İlhamımı aldığım kişi baban. O bir doktordu." "Tam olarak değil. Beyaz önlük giyiyordu ama ayak bakım uzmanıydı." "Ne zaman arkadaşlarla sizin eve gelsem annen bir meyve kâsesi çıkarırdı ve baban bana her zaman şöyle sorardı: 'Bu konudaki düşüncen ne, Ira?

* Bazı beyin hastalıklarını tedavi için beynin iki yarısının ortadan kesilerek ayrılması ameliyatı. (ç.n.)

Şu konudaki düşüncen ne, Ira?' Şeftali. Erik. Nektarin. Üzüm. Evimde asla bir elma görmedim. Annem doksan yedisinde. Onu bir bakımevine koydum şimdi. Bütün gün bir sandalyede oturup ağlıyor ama ben çocukken olduğundan daha çok depresyonda olduğuna sahiden inanmıyorum. Baban öldü sanırım." "Evet. Seninki?" "Benimki ölmeyi bekleyemedi. Başarısızlık adamakıllı vurdu başına." Ve hâlâ Ira'nın kim olduğu veya neden bahsettiği konusunda bir fikrim yoktu, çünkü o gün bir zamanlar olup bitenleri hatırlıyor olsam da, karşımda kaç Ira Posner durup aksini iddia ederse etsin, çok daha fazlası sanki hiç olup bitmemişçesine hatırlanmaz durumdaydı. Bana kalsa, evimde babam Ira'ya ilham verdiği zaman, doğmamış da olabilirdim. Ira meyvemizden bir parça yerken babamın Ira'ya ne düşündüğünü sorduğunu belli belirsiz bir şekilde bile hatırlama gücüm kalmamıştı. Bu sizden koparılıp alınan, sonra da sadece yeterince önemli olmadıkları için unutulmaya terk edilen şeylerden biriydi. Ve yine de benim tamamıyla gözden kaçırdığım şey Ira'da kök salmış ve hayatını değiştirmişti.

Öyleyse hayatımızı bizim dışımızda herkesin hatalı olduğuna dair genelleştirilmiş bir düşünceyle geçirme nedenimizi anlamak için Ira ve benden çok daha öteye bakmanıza gerek yok. Ve bazı şeyleri sadece önemli olmadıkları için değil, aynı zamanda fazla önemli oldukları için de unuttuğumuzdan –her birimiz labirentimsi dönemeçleri bir parmak izi kadar belirleyici bir şablona göre hatırlayıp unuttuğumuz için– bir kişinin yaşamöyküsü olarak anısında yaşattığı gerçeklik kırıntılarının, diyelim ki, aynı mutfak masasında yaklaşık on bin akşam yemeği yemiş olan başka birine mitleşmeye layık bir gezintiymiş gibi gelebilmesi şaşılacak bir şey değil. Ama hiç kimse gelip diğer adamın ben-öyle-hatırlıyorum'una karşı çıkmak amacıyla kırk beşinci mezunlar toplantısı için elli papel verme zahmetine girmez; öğleden sonranın gerçekten önemli şeyi, en büyük keyfi, "Unutamadıklarımız" sayfasına henüz konmadığınızı keşfetmektir tek kelimeyle.

"Baban öleli ne kadar oldu?" diye bana sordu Ira. "Bin dokuz yüz altmış dokuz. Yirmi altı yıl. Uzun bir zaman," diye yanıtladım. "Kimin için? Onun için mi? Hiç sanmam. Ölenler için," dedi Ira, "bu, kovadaki bir damla sudur." Tam o sırada tam arkamdan Mendy Gurlik'in birisine şöyle dediğini duydum: "Kimi düşünerek otuzbir çekiyordun?" "Lorraine'i," diye yanıtladı ikinci bir adam. "Tabii. Herkes onu düşünüyordu. Ben de. Başka kimi?" dedi Mendy. "Diane'i." "Doğru. Diane. Kesinlikle. Başka kimi?" "Selma'yı." "Selma mı? Onu fark etme-

dim," dedi Mendy. "Bunu duyduğuma şaşırdım. Hayır, hiçbir zaman Selma'yı becermek istemedim. Çok kısa boylu. Benim gözdelerim her zaman top fırlatıcılardı. Okul sonrası onların sahada çalışmalarını izler, sonra da eve gidip asılırdım. Taş pudrası. Kakao renkli taş pudrası. Bacaklarında. Beni çılgına çevirirdi. Bir şeye dikkat ettin mi? Genelde erkekler çok kötü görünmüyor, onların çoğu idare eder, ama kızlar, bilirsin... hayır, kırk beşinci mezuniyet toplantısı popo aramak için gelinecek en iyi yer değil." "Doğru, doğru," dedi, alçak sesle konuşan ve bu olayda Mendy'nin kapıldığı nostaljik aşırı serbestliğe kapılmışa pek benzemeyen öteki adam, "zaman kadınlara karşı nazik davranmamış." "Kim öldü biliyor musun? Bert ile Utty," dedi Mendy. "Prostat kanseri. Belkemiğine kadar çıktı. Yayıldı. Onları yedi bitirdi. İkisini de. Tanrıya şükür ben test yaptırıyorum. Sen test yaptırıyor musun?" "Ne testi?" diye sordu öteki adam. "Lanet olsun, test yaptırmıyor musun?" "Skip," dedi Mendy beni Ira'dan uzaklaştırarak, "Meisner test yaptırmıyormuş."

Meisner, Bay Meisner'di demek, çökmüş omuzları ve çıkıntılı kafasıyla, kısa boylu, esmer, tıknaz bir adam olan, Meisner Kuru Temizleme'nin –"5 Saatte Kuru Temizleme Servisi"– sahibi Abe Meisner. Bu kuru temizlemeci Chancellor Caddesi'nde, yaylı kapının ardındaki koltukta oturup Ralph'ın ayakkabılarınızın topuklarını tamir etmesini beklerken hep İtalyan radyo istasyonunun açık olduğu kunduracıyla, Roline's adlı güzellik salonunun arasındaydı, hatta annem Roline's'den *Silver Screen*'in bir kopyasını eve getirmişti ve bu dergide beni afallatan, "George Raft Yalnız Bir Adamdır" başlıklı bir makale okumuştum. Kocası gibi kısa boylu ve dayanıklı bir dünyalı olan Bayan Meisner dükkânda onunla birlikte çalışırdı ve bir yıl Chancellor Caddesi'nin tam çıkışında bir gişede annemle birlikte savaş bonosu ve pul satmıştı. Oğulları Alan, anaokuluyla başlayarak, ilkokulda benim yaptığım gibi aynı sınıfları atlayıp okulu benimle birlikte bitirmişti. Alan Meisner ve ben öğretmenimiz tarafından bir odaya kapatılır ve sanki George S. Kaufman ve Moss Hart'mışız gibi, bir ulusal bayramda ne zaman bir oyun gerekli olsa bizden bir şeyler üretmemiz istenirdi. Savaştan hemen sonra birkaç sezonluğuna Bay Meisner –biraz mucizevi şekilde–, Yankee'lerin Üç A çiftlik takımı Newark Ayıları'nın kuru temizlemecisi oldu ve bir yaz günü, güzel de bir gündü, Ayılar'ın yeni temizlenmiş formalarını, üç otobüsle Wilson Caddesi'nden aşağı doğru giden yoldan Rupper Stadyumu kulüp binasına taşımakta Alan benden yardım istemişti.

"Alan. Vay canına," dedim, "kendi kendinin patronusun." "Başka kimin patronu olayım?" diye yanıtladı ve yüzümü ellerinin arasında tutarak beni öptü. "Al," dedi Mendy, "Schrimmer'in karısına ne söylediğini Skippy'ye anlatsana. Schrimmer'in yeni bir karısı var, Skip. Bir seksen boyunda. Üç yıl önce Schrimmer bir psikiyatra gitti. Bunalımdaydı. Psikiyatr ona şöyle demiş: 'Karının vücudunu hayal etmeni istediğimde ne düşünüyorsun?' 'Gırtlağını kesmem gerektiğini düşünüyorum,' demiş Schrim. Böylece karısını boşadı ve Yahudi olmayan sekreteri ile evlendi. Bir seksen boyunda. Otuz beşinde. Sütun gibi bacaklar. Al, kadının ne dediğini anlatsana, *langer loksh.*" "Schrim'e demiş ki," dedi Alan, birbirimizin pörsümüş pazılarını kavrarken ikimiz de sırıtıyorduk, "demiş ki, 'Bunlar niye Mutty, Utty, Dutty ve Tutty? Adı Charles ise neden Tutty deniyor?' 'Seni getirmemeliydim," demiş Schrim ona. 'Getirmemem gerektiğini biliyordum. Bunu açıklayamam,' demiş Schrim ona, '*hiç kimse* açıklayamaz. Bu açıkla*namaz*. *İşte öyle*.'"

Ve Alan şimdi neydi? Bir kuru temizlemeci tarafından büyütülmüş, okuldan sonra bir kuru temizlemecide çalışmış, bir kuru temizlemecinin hık demiş burnundan düşmüş bu adam Pasadena'da yüksek mahkeme yargıcıydı. Babasının avuç içi kadar küçük kuru temizleme dükkânında pres ütünün üzerinde duvarda FDR'nin* çerçeveli bir tifdruk baskı resmi, yanında Belediye Başkanı Meyer Ellenstein'ın imzalı bir fotoğrafı vardı. Alan bana iki kez başkanlık kongresinde Cumhuriyetçi delegasyon üyesi olduğunu anlattığında o fotoğrafları anımsadım. Mendy Alan'a Rose Bowl'da her yıl yapılan üniversiteler arası maç için bilet alıp alamayacağını sorduğu zaman, Robinson'un kaçak girdiği yıl Dodger pazar çifte maçlarını seyretmek için birlikte Brooklyn'e gittiğim, hepsi hepsi Ebbets Sahası'na varmak ve topa vurma antrenmanı başlamadan önce yemek torbalarımızdaki sandviçlerimizi yemek için bizim köşeden bir otobüsle sabah sekizde birlikte yola çıktığımız ve Penn İstasyonu'na kadar gidip, New York tüp geçidinde hat değiştirdiğimiz, New York'ta Brooklyn'e giden metroya bindiğimiz Alan Meisner –oyun başlar başlamaz, çifte maçın ikisinde de, baştan sona bozuk perdeden ses tonuyla maçı ayrıntılarıyla yorumlayarak çevremizdeki herkesi çılgına çeviren Alan Meisner–, bu aynı Alan Meisner ceketinin cebinden bir ajanda çıkardı ve kendisi için dikkatle bir not yazdı. Omzunun üzerinden yazdığı şeyi gördüm: RB biletleri Mendy G için."

* Franklin Delano Roosevelt. (ç.n.)

Anlamsız mı? Görülmeye değmez mi? Orada çok muazzam şeyler olmuyor mu? Eee, bundan ne çıkaracağınız nerede yetiştiğinize ve hayatın önünüzde nasıl açıldığına bağlı olacaktır. Alan Meisner'in sıfırdan yetişmiş olduğu söylenemezdi; bununla birlikte, onu Ebbets Sahası'nda koltuğunda durmadan kayıtsızca zırvalayan küçük bir hödük olarak hatırlayınca, onu bir kış ikindisi, şapkasız ve karla kaplanmış gemici ceketiyle kuru temizleme işleminden geçmiş giysileri sokaklarımızda dağıtan biri olarak hatırlayınca, insan onun Roses Turnuvası'ndan başka bir yolun yolcusu olmadığını kolaylıkla hayal edebilirdi.

Neredeyse hiç kimsenin yemek için bir yerde uzun süre oturur konumda kalamaması yüzünden, ancak tavuk ikram edilen yemeğin strudel ve kahveyle noktalanmasından sonra; Maple'lı çocuklar platforma çıkıp Maple Caddesi Okul Şarkısı'nı söyledikten sonra; birbiri ardına sınıf arkadaşları mikrofonu alıp, "Bu harika bir hayat," veya "Hepinizle gurur duyuyorum," dedikten sonra; insanlar birbirlerinin omzuna hafifçe vurmayı ve birbirlerinin kollarına atılmayı bitirdikten sonra; on üyeli toplantı komitesi dans pistinde ayakta dikilip tek kişilik orkestra, Bob Hope'un tema müziği "Thanks for the Memory"yi çalarken el ele tutuştuktan ve biz onların yaptıkları ağır işi takdirle alkışladıktan sonra; babası babama bizim Pontiac'ı satan ve ne zaman Marvin'i evden almaya gitsek biz çocukların her birine kocaman bir puro ikram eden Marvin Lieb bana nafaka perişanlığını –"Bir adam işerken benim iki evliliğim için düşündüğümden daha fazla düşünür," diye– anlattıktan ve her zaman en nazik çocuk olan ve şimdi nakil organının uzun süre yaşaması için gerekli olan siklosporini almaktan kaynaklanan titremeler yüzünden optometri işinden vazgeçmek zorunda kalmış olan Julius Pincus, üzüntülü bir şekilde bana yeni böbreğini nasıl elde ettiğini –"On dört yaşında küçük bir kız beyin kanamasından geçen ekim ayında ölmeseydi bugün ölmüş olacaktım," diye anlattıktan sonra– ve Schrimmer'in uzun boylu genç karısı bana, "Sen sınıfın yazarısın, belki bunu sen açıklayabilirsin. Bunların hepsine niye Utty, Dutty, Mutty ve Tutty deniyor?" diye sorduktan sonra; başka bir Fedai olan Shelly Minskoff'un bana sorduğu, "Mikrofonda söylediğin doğru mu, çoluk çocuk yok mu?" sorusuna başımla onay vererek onu şaşkınlığa uğrattıktan sonra; Shelly elimden tutup bana, "Zavallı Skip," dedikten sonra, ancak o zaman, geç gelen Jerry Levov'un aramızda olduğunu fark ettim.

3

Onu aramayı düşünmemiştim bile. Sarıkafa'dan Jerry'nin Florida'da yaşadığını öğrenmiştim, ancak daha da isabetli olarak, Jerry her zaman anlaşılması zor kendi meraklarından başka bir şeyle hemen hemen hiç meşgul olmayan öylesine yalnız bir çocuk olmuştu ki şimdi sınıf arkadaşlarının bilgeliğine katlanmayı o zamana göre daha çok istemesi olası görünmüyordu. Ancak Shelly Minskoff bana veda ettikten birkaç dakika sonra Jerry seke seke geldi, benimki gibi mavi kruvaze spor ceket içinde, ancak büyük bir kuş kafesi gibi göğsü olan, kafasının üst kısmından yana taranmış halat gibi bir beyaz saç tutamı dışında kel, iriyarı bir adam. Jerry'nin vücudu sahiden garip bir biçim almıştı: Hantal çocuğun dümdüz göğsünün yerini almış olan heybetli gövdesine rağmen, kabalıkta ve biçimsizlikte *Temel Reis* çizgi romanındaki Kaba Sakal'ınkilerle yarışan bacakları, yürüyüşünü okuldaki en gülünç yürüyüş biçimi yapan, aynı merdivenvari bacakları üzerinde taşıyordu kendisini. Yüzümün, onun yüzünün düşmanlığının odaklanmış hedefi olduğu zamanki, kavgacı ve ölümcül niyetle kıpkırmızı olmuş, pingpong masasının üzerinde zikzak yapışını gördüğüm o öğleden sonralardan hemen tanıdığım surat – evet, asla unutamadığım o suratın merkezi, uzun bacaklı Jerry'nin küçük şişkin suratı, ininizden sürülene kadar sizi rahat bırakmayacak, sinsi sinsi dolaşan hayvanın kararlı maskesi, "Bana uzlaşmadan bahsetme! Uzlaşma nedir bilmem ben!" diye ilan eden dağgelinciği suratı. Topu diğer adamın boğazına şiddetle geri vuran bir *ömrün* inatçılığı vardı şimdi o yüzde. Jerry'nin kendisini ağabeyininkinden farklı yollarla insanlara önemli göstermiş olduğunu tahmin edebiliyordum.

"Seni burada göreceğimi ummuyordum," dedi Jerry.

"Ben de seni görmeyi ummuyordum."

"Burasının senin için yeterince büyük bir sahne olacağını düşünmemiştim," dedi gülerek. "Duygusal olarak itici bulacağından emindim."

"Ben de senin için aynen bunu düşünüyordum."

"Sen bütün gereksiz duyguları hayatından çıkarmış olan birisin. Yeniden yuvada olmak için ahmakça özlemlerin yoktur. Zaruri olmayan şeyler için sabrın yoktur. Sadece zaruuri şeyler için zamanın vardır. Unutma ki, böyle toplantılarda aylak aylak oturup 'geçmiş' diye adlandırdıkları şey geçmişin parçasının parçası bile değildir. İnfilak et-

tirilmemiş geçmiştir bu – hiçbir şey geri gelmez, hiçbir şey. Bu nostaljidir. Bu saçmalıktır."

Bana ne olduğumu, *her şey*in ne olduğunu anlatan bu birkaç cümle sadece dört eşi değil, sekiz on eşi açıklardı. Bir mezunlar toplantısında herkesin narsisizmi güçlüdür, ancak bu başka boyutta bir taşmaydı. Jerry'nin vücudu sıska çocuk ile iriyarı adam arasında bölünmüş olabilirdi ancak karakteri değil – kendisine kulak verilmesine duygusuzca alışmış kocaman bütünleşmiş bir karaktere sahipti. Bu ne evrimdi böyle, eksantrik delikanlı gelişip yırtıcılık düzeyinde kendisinden emin bir adam olup çıkmıştı. Onda baştan beri var olan ele avuca sığmazlık dürtüsü, anlaşılan üstün bir zekâ ve dikbaşlılıkla birleşerek, kaba bir uyum sağlamıştı; sonuçta yalnızca her şeyi denetimi altına alıp, kendisine söyleneni yapmayı aklından bile geçirmeyen biri değil, aynı zamanda ortalığı karıştıracağına kesin gözüyle bakılan biri çıkmıştı ortaya. Jerry'nin aklında bir fikir varsa, ne kadar imkânsız olursa olsun bundan ortaya büyük bir şey çıkacağı, yetişkin yaşamımızda, çocukluğumuza oranla daha da gerçek gibi geliyordu bize. Çocukken onu deli gibi sevmemin nedenini görebiliyordum, ilk kez kavrıyordum ki kendimi ona kaptırmamın tek nedeni Sarıkafa'nın kardeşi olması değildi, Sarıkafa'nın kardeşinin tuhaflıkta bu denli kararlı olması ve erkeksiliğinin okullar arası yarışmalarda üç kere şeref armas alınış ağabeyinin erkeksiliğiyle karşılaştırıldığında çok yarım yamalak sosyalleşmiş olmasıydı.

"Sen niçin gel*din*?" diye sordu Jerry.

Önceki yılki kanser paniği ve ardından gelen prostat ameliyatının ürojenital işleve etkisi konusunda doğrudan hiçbir şey söylemedim. Ya da daha doğrusu, "Altmış iki yaşında olduğum için. Mevcut bütün nostalji zirvaları arasında, huzursuz edici sürprizler gösterme olasılığı en az olanı bu gibi geldi bana," diye yanıtlarken –belki sadece kendi açımdan olmasa da– gerekli olan her şeyi söyledim.

Jerry bundan hoşlandı. "Huzursuz etmeyen sürprizlerden hoşlanıyorsun."

"Olabilir. Sen niçin geldin?"

"Ben tesadüfen buradayım. Hafta sonunda burada olmak zorundaydım, bu yüzden geldim." Gülümseyerek bana şöyle dedi: "Yazarlarının bu kadar veciz olacağını umduklarını sanmıyorum. Bu kadar *çok* mütevazılık umduklarını sanmıyorum." Yemeğin sonunda sunucu (43, 41, 38 ve 31 yaşlarında çocukları; 9, 8, 3, 1 yaşında, 6 haftalık torunları olan Enwin Levine") tarafından mikrofona çağrıldığımda, önemli gü-

nün ruhunun gerektirdiği şeyi unutmadan, sadece şöyle dedim: "Ben Nathan Zuckerman'ım. 4B'de sınıfın başkan yardımcısı ve mezuniyet balosu tertip komitesinin bir üyesiydim. Benim ne bir çocuğum ne de bir torunum var ama on yıl önce gurur duyduğum beşli bir baypas ameliyatı geçirdim. Teşekkür ederim." Tıbbi veya başka türlü, istendiği kadarıyla, onlara verdiğim tarihçe buydu – birazcık eğlendirici olup oturmak için yeterli.

"Sen ne umuyordun?" diye sordum Jerry'ye.

"Bunu. Tam olarak bunu. Alçakgönüllü. Weequahic'li Sokaktaki Adam. Başka? Her zaman onların beklentilerinin aksine davranırdın. Çocukken bile. Her zaman özgürlüğünü garanti etmenin elverişli bir yolunu buldun."

"Bunun seni daha iyi tarif ettiğini söylerdim, Jer."

"Yok, yok. Ben *elverişsiz* yolu buldum. Kişileştirilmiş gözü karalık, Küçük Bay Öfkeli – her şey istediğim gibi olmadığında sadece delirip bağırmaya başlardım. Geniş bakış açısı olan kişi sendin. Sen geri kalanımızdan daha kuramcıydın. O zamanlar bile her şeyi düşüncelerinle birleştirmek zorundaydın. Durumu tartar, sonuçlar çıkarırdın. Kendini keskin bir bakışla izlerdin. İçeride bulunan bütün çılgınca şeyleri. Aklı başında bir çocuktun. Yok, kesinlikle benim gibi değildin."

"Eee, ikimizin de doğru olmak konusunda büyük bir yatırımı vardı," dedim.

"Evet, yanlış yapmak," dedi Jerry, "benim için dayanılmazdı. Kesinlikle dayanılmaz."

"Ya şimdi daha mı kolay?"

"Bu konuda endişelenmek zorunda değilim. Ameliyathane insanı, hiçbir zaman yanlış yapmayan birine çeviriyor. Tıpkı yazmak gibi."

"Yazmak insanı her zaman yanlış yapan birine çeviriyor. Günün birinde bunu doğru yapabileceği yanılsaması insanı çeken bir sapkınlık. Başka ne olabilirdi? Patolojik olgular gibi, yaşamını *bütünüyle* mahvetmez bu."

"Yaşamın nasıl? Neredesin? Bir kitabın arkasında bir yerlerde, bir aristokratla birlikte İngiltere'de yaşadığını okudum."

"Şimdi New England'da yaşıyorum, bir aristokratla olmaksızın."

"Peki onun yerine kiminle?"

"Yerine kimse yok."

"Olamaz. Birlikte akşam yemeği yiyecek birisini bulma konusunda ne yapıyorsun?"

"Akşam yemeği yemiyorum."

"Şimdilik. Baypasın Bilgeliği. Ama benim deneyimim, kişisel felsefelerin yaklaşık iki haftalık miyadı olduğudur. Durum değişir."

"Bak, burası hayatın beni terk ettiği yer. Nadiren birisini görüyorum. Yaşadığım Batı Massachusetts'te, oradaki tepelerde minicik bir yerde, büyük marketi işleten adamla ve postanedeki hanımla konuşuyorum. Postacı kadın. O kadar."

"Kasabanın adı ne?"

"Bilmezsin. Ormanda bir yerde. Athena adında bir üniversite kentinden yaklaşık on altı kilometre mesafede. Ben daha yeni başlarken orada ünlü bir yazarla tanıştım. Artık kimse ondan pek bahsetmiyor, onun erdem duygusu şimdiki okuyucular için fazla dar görüşlü, ancak o zamanlar ona büyük saygı duyuluyordu. Bir münzevi gibi yaşadı. İnziva bir çocuğa müthiş görünüyordu. O bunun sorunlarını çözdüğünü iddia ediyordu. Şimdi de benimkileri çözüyor."

"Sorun ne?"

"Hayatımdan çıkarılan belli sorunlar – sorun bu. Dükkânda, Red Sox, postanede hava durumu – o kadar, benim sosyal hayatım. O havayı hak edip etmediğimiz. Mektuplarımı almaya gittiğimde ve dışarıda güneş parıldadığında, postacı kadın bana, 'Bu havayı hak etmiyoruz,' der. Buna itiraz edemem."

"Ya cinsel ilişki?"

"Bitti. Akşam yemeksiz yaşıyorum, cinsel ilişkisiz yaşıyorum."

"Kimsin sen, Sokrates mi? Yemezler. Sadece yazarmış. Tek bir amaç güden yazar. Fazlası yok."

"Başından beri fazlası yok ve kendimi birçok yıpranmadan kurtarabildim. Boktanlığı uzakta tutmak için her nasılsa sahip olduğum tek şey bu."

"'Boktanlık' ne?"

"Birbirimizi görme biçimimiz. Katman katman yanlış anlama. *Kendimizi görme biçimimiz.* Faydasız. Küstahça. Bütünüyle çarkına sıçılmış. Sadece ilerleriz ve bu görüntülerle *yaşarız*. 'O öyledir, bu şöyledir, ben böyleyim. Olan biten budur, olma *nedeni* de şudur' – Yeterli. Birkaç ay önce kimi gördüm biliyor musun? Ağabeyini. Sana söyledi mi?"

"Yoo, söylemedi."

"Mektup yazıp beni New York'ta akşam yemeğine davet etti. Hoş bir mektup. Damdan düşer gibi. Onunla buluşmak için şehre indim. Babanıza bir methiye yazıyordu. Mektupta yardımımı istiyordu. Aklında

neler olduğu konusunda meraklanmıştım. Bir şey yazmak istediğini bildirmek için bana yazması merakımı çekmişti. Senin için o sadece bir ağabey – benim için o hâlâ 'Sarıkafa'. Böyle adamları sonsuza kadar içinde taşırsın. Şehre inmek *zorundaydım*. Ama yemekte methiyeden hiç bahsetmedi. Sadece hoşbeş ettik. Vincent'ın Yeri denen bir yerde. Hepsi buydu. Her zamanki gibi müthiş görünüyordu."

"O öldü."

"Ağabeyin öldü mü?"

"Çarşamba günü öldü. Cenaze iki gün önceydi. Cuma günü. Jersey'de olmamın nedeni bu. Ağabeyimin ölümünü izledim."

"Neden? *Nasıl*?"

"Kanser."

"Ama prostat ameliyatı olmuştu. Temizlediklerini söylemişti bana."

Sabırsızlıkla Jerry şöyle dedi: "Sana başka ne anlatacaktı ki?"

"Zayıftı, hepsi o."

"Hepsi o değildi."

Demek ki Sarıkafa da. Mendy Gurlik için şaşırtıcı olan, Fedailer'in çoğunu öldüren şey; beni bir yıl önce şaşırtarak, "sadece yazar" yapan şey; diğer bütün yalnızlaştırıcı kayıpların ardından, kaybolup gitmiş her şeyin ve herkesin ardından, beni yaşlanmakta olan yetenekleriyle tek ve şaşmaz bir amaç güden birisine, beğenseniz de, beğenmeseniz de, teselliyi yalnızca cümlelerde arayan bir adama indirgeyen şey, savaş dönemi Weequahic bölgesinin yenilmez kahramanını, bizim mahallenin tılsımını, efsanevi Sarıkafa'yı alıp götürerek en şaşırtıcı şeyi başarmıştı.

"Onu gördüğümde başının dertte olduğunu biliyor muydu?" diye sordum.

"Umudu vardı, ama biliyordu kesinlikle. Metastaz yapmış. Bütün her yerine yayılmış."

"Bunu duyduğuma üzüldüm."

"Gelecek ay liseden mezuniyetinin *ellinci* yılı kutlanacaktı. Salı günü hastanede ne dediğini biliyor musun? Ölmeden önceki gün bana ve çocuklarına? Çoğunlukla bağlantısız sözler söylüyordu ama onu anlayabilmemiz için iki defa söyledi: 'Liseden mezuniyetimin ellinci yılını kutlayacağım.' Sınıfındaki herkesin, 'Sarıkafa orada olacak mı?' diye sorduğunu duymuştu ve onları hayal kırıklığına uğratmak istemiyordu. O çok metin biriydi. O çok hoş, yapmacıksız ve metin bir adamdı. Nük-

teci biri değildi. Tutkulu bir adam değildi. Kaderi bazı gerçek deliler tarafından becerilmek olan dünya tatlısı biriydi sadece. Bir bakıma bütünüyle sıradan ve geleneksel biri olarak görülebilirdi. Yalnızca olumsuz değerlerden yoksunluk, o kadar. Suskun olmak üzere yetiştirilmiş, gelenek için yaratılmış vesaire. Herkesin yaşamak istediği şu sıradan düzgün yaşam ve hepsi o kadar. Toplumsal normlar ve hepsi o kadar. Yumuşak huylu, hepsi o kadar. Ama yapmaya çalıştığı şey hayatta kalmak, grubunu sağlam tutmaktı. Takımını bir arada tutarak yaşayıp gitmek istiyordu. Bu onun için savaştı eninde sonunda. Bu adamda soylu bir taraf vardı. Dayanılmaz derecede acı veren bazı feragatlar süregeldi o yaşamda. Başlatmadığı bir savaşa yakalandı, her şeyi bir arada tutmak için savaştı ve düştü. Sıradan, geleneksel – belki öyle, belki değil. İnsanlar böyle düşünebilir. Yargılamaya kalkışmak istemiyorum. Ağabeyim açık arayla bu ülkede arkadaşlık edebileceğin en iyi kişiydi."

Jerry konuşurken, Sarıkafa hayattayken de onu böyle takdir edip etmediğini merak ediyordum, sözlerinde yas tutan kişinin yeni bakışının etkisi; herkesin saygı gösterdiği, küçük Levov'un hafiften kopyası olup çıkarken sürekli karşılaştırıldığı mahalle kahramanı olan sağlıklı, uyumlu, sakin, normal, yakışıklı ağabeyiyle ilgili bir zamanlar taşıdığı, Jerry'ye özgü daha haşin görüşten dolayı duyduğu bir pişmanlık yok muydu acaba. Bu Sarıkafa'yı nazikçe yargılamama yargısı pekâlâ Jerry'deki yeni bir gelişme, sadece birkaç saatlik bir şefkat olabilirdi. İnsanlar öldüğünde bu olabilir – onlarla olan çekişme son bulur ve nefes alırken öylesine kusurlu olup tek kelimeyle katlanılmaz olan insanlar artık gözümüze çok sevimli görünür ve önceki gün hiç hoşunuza gitmeyen bir şey, sadece anlayışlı bir gülümseme için değil, hayranlık için de bir neden haline gelir cenaze arabasının arkasında. Gerçeğin büyük kısmının hangi değerlendirmede yattığına –cenazeden önce, günlük hayatın çekişmesi içinde safsataya dayanmadan oluşturulmuş acımasız değerlendirme mi, yoksa sonrasındaki aile toplantısında bizi hüzne boğan değerlendirme mi– bir yabancı bile karar veremez. Toprağa giren tabutun görüntüsü büyük bir duygu değişikliğine neden olabilir –birdenbire ölen bu kişiye o kadar da kırgın olmadığınızı keşfedersiniz–, ancak bir tabutun görüntüsünün hakikati arayan akla neler yaptığını bilme iddiasında değilim.

"Babam," dedi Jerry, "dayanılmaz hergelenin biriydi. Otoriter. Her yerde her zaman hazır. İnsanların nasıl olup da onun için çalıştığını bilmiyorum. Central Caddesi'ne taşındıklarında, nakliyeciye ilk taşıttığı

şey çalışma masasıydı ve onu ilk yerleştirdiği yer camla çevrelenmiş bir büro değil, atölye katının tam ortasıydı, böylece herkes gözünün önünde olabiliyordu. Oradaki gürültüyü tahmin edemezsin, vınlayan dikiş makineleri, güm güm çalışan zımba makineleri, hepsi aynı anda çalışan yüzlerce makine ve tam ortasında onun masası, telefonu ve büyük adamın kendisi. Eldiven atölyesinin sahibi, ancak yerleri her zaman kendisi süpürürdü, özellikle de derileri kestikleri kesme makinelerinin etrafını, çünkü kırpıntıların boyundan, kimin ona para kaybettirdiğini görmek isterdi. Ben ona ilk başlarda canın cehenneme dedim, ama Seymour'un hamuru benimki gibi değildi. Onun tabiatında büyüklük, kendi çıkarlarını gözetmeme vardı ve bu özelliği yüzünden onu fena halde azarladılar, dayanılmaz olan herkes. Tatmin edilemeyen baba, tatmin edilemeyen eşler ve küçük katilin kendisi, canavar kız. Canavar *Merry*. Seymour'un bir zamanlarki gözle görülür hali. Newark Maid'de mutlak, kesin bir başarı kaydetti. Birçok insanı her şeylerini Newark Maid'e vermeye ikna etti. Çok becerikli bir işadamı. Bir eldivenin nasıl kesileceğini biliyordu, bir anlaşmayı nasıl kotaracağını biliyordu. Yedinci Cadde'deki modacılar arasında itibar sahibiydi. Oradaki tasarımcılar adama her şeyi söylerdi. Sürümdeki son gelişmelerden böyle haberdar olurdu. New York'ta her zaman mağazalara uğrar, rekabet alışverişi yapar, ötekinin ürününde benzersiz bir şey arar, her zaman dükkânlarda deriye bakar, eldiveni gerdirir, her şeyi tıpkı benim pederin ona öğrettiği gibi yapardı. Satışın çoğunu kendisi yapardı. Bütün büyük şirket muhasebesinin üstesinden gelirdi. Bayan müşteriler Seymour için çıldırıyorlardı. Tahmin edebilirsin. New York'a gelir, bu zorlu Yahudi eksik etekleri akşam yemeğine çıkarırdı –insanı hem vezir hem de rezil edebilecek müşteriler–, onları yedirip içirirdi ve onlar adama abayı yakarlardı. O onlara yağ çekeceğine, akşamın sonuna doğru onlar ona yağ çekerlerdi. Noel geldiğinde, tersi olacağı yerde, ağabeyime tiyatro biletleri ve kasayla Scotch gönderirlerdi. Sadece kendisi gibi davranarak insanların güvenini nasıl kazanacağını biliyordu. Müşterinin gözde yardım derneğini öğrenir, Waldorf-Astoria'daki yıllık yemeğe bilet alır, oraya sinema yıldızı gibi smokiniyle çıkagelir, derhal kanser, kas erimesi, her ne ise, United Jewish Appeal'e dolgun bir bağışta bulunurdu – sonrasında, Newark Maid siparişi alırdı. Her türlü ıvır zıvırı bilirdi: Gelecek sezonun renkleri hangileri olacak, boylar uzayacak mı, yoksa kısalacak mı. Çekici, sorumlu, çalışkan bir adam. Altmışlarda birkaç nahoş grev, bir sürü gerginlik oldu. Ama

onun çalışanları, örneğin eldiven diken kadınlar, grev gözcüleri olarak dizilmişken bile, onun arabasıyla geldiğini görünce makinelerin başında olmadıkları için ondan özür dileyerek kıvranmaya başlarlardı. Ağabeyime sendikalarına olduklarından daha çok sadıktılar. Herkes onu severdi, aptalca suçluluktan sonsuza kadar kaçabilmiş son derece dürüst biriydi. Eldivenler dışında hiçbir şey hakkında hiçbir şey bilmesi için hiçbir neden yoktu. Onun yerine bütün hayatı boyunca utanca, belirsizliğe ve acıya boğuldu. Bilinçli yetişkinliğin sürekli sorgulaması, asla ağabeyime engel olan bir şey olmadı. Hayatına başka yoldan anlam verdi. Basit biriydi demek istemiyorum. Bazı insanlar, bütün yaşamı boyunca çok nazik olduğu için onun basit biri olduğunu düşünürdü. Ama Seymour asla o kadar basit biri değildi. Basit, *asla* o kadar basit değildir. Yine de, kendi kendini sorgulamanın ona ulaşması biraz zaman aldı. Ve kendi kendini sorgulamanın hayatta çok erken başlamasından daha kötü bir şey varsa, o da çok geç başlayan kendi kendini sorgulamadır. Onun yaşamını bu bomba yıktı. Bu bombanın gerçek kurbanı oydu."

"Ne bombası?"

"Küçük Merry'nin sevgili bombası."

"'Merry'nin sevgili bombasının ne olduğunu bilmiyorum."

"Meredith Levov. Seymour'un kızı. 'Rimrock Bombacısı' Seymour'un kızıydı. Postaneyi havaya uçurup doktoru öldüren liseli kız. Sabahın beşinde mektup atan birini havaya uçurarak Vietnam'daki savaşı durduran çocuk. Hastaneye gitmekte olan bir doktor. Sevimli kız," dedi, tamamen küçümsemeyen, yine de hissettiği küçümsemenin ve nefretin ağırlığını içermiyor gibi görünen bir ses tonuyla. "Marketin içindeki postaneyi havaya uçurarak savaşı eve, Lyndon Johnson'a getirdi. Kasaba o kadar küçüktü ki postane marketin içindeydi – marketin arka tarafında sadece bir pencere ve bir iki sıra şu kilitli sandıklardan vardı, bütün postane bu kadardı. Pullar, Rinso, Lifebuoy ve Lux ile birlikte oradan alınırdı. Acayip ve hoş Amerikana. Seymour acayip ve hoş Amerikan kültürüne meraklıydı. Ama bu kız öyle değildi. O, kızını gerçek zamandan kopardı, kız da onu tekrar geri getirdi. Ağabeyim ailesini insan karmaşasından çıkarıp Old Rimrock'a getirebileceğini düşündü ve kız onları geri getirdi. Bir yolunu bulup postane penceresinin arkasına bir bomba yerleştirdi ve bomba patladığında marketi de aldı götürdü. Ve mektubunu atmak için mektup kutusunun önünde duran adamı, şu doktoru da aldı götürdü. Elveda Amerikana; merhaba, gerçek zaman."

"Haberim olmadı. Hiçbir fikrim yoktu."

"Asice davranışın henüz yeni sayıldığı '68 yılıydı bu. İnsanlar birdenbire delilikten anlam çıkarmaya zorlandılar. Bütün o toplu gösteriler. Engellerin kalkması. Otorite çaresiz. Çocuklar çıldırıyor. Herkesin güzünü korkutuyor. Yetişkinler buna ne anlam vereceklerini bilmiyorlar, ne yapacaklarını bilmiyorlar. Bu bir eylem midir? 'Devrim' gerçek midir? Bu bir oyun mudur? Hırsız-polisçilik midir? Burada neler oluyor? Çocuklar ülkeyi altüst ediyorlar ve bu yüzden yetişkinler de çıldırmaya başlıyor. Ancak Seymour onlardan biri değildi. O, kendi yolunu bilenlerden biriydi. Bir şeylerin yanlış gittiğini anlıyordu, ama sevgili şişko kızı gibi Ho Şi Minhçi değildi. Sadece liberal görüşlü, sevgi dolu bir babaydı. Sıradan yaşamın filozof kralı. Çocuklara mantıklı davranmayı öngören bütün modern fikirlerle yetiştirdi kızını. Her şeye izin verilebilir, her şey affedilebilir ve kızı bundan nefret ediyordu. İnsanlar başkalarının çocuklarına ne kadar kızdıklarını kabul etmekten hoşlanmaz, ancak bu çocuk bunu sizin için kolaylaştırıyordu. Mendebur, kendini üstün gören biriydi – daha doğduğu andan itibaren işe yaramazdı küçük pislik. Bak, benim de çocuklarım, yığınla çocuğum var – çocukların büyürlerken nasıl olduklarını bilirim. Kendine önem vermenin kara deliği dipsizdir. Ama şişmanlamak bir şeydir, saçını uzatmak bir şeydir, fazla yüksek sesle *rock' n' roll* müzik dinlemek de bir şeydir, fakat çizgiyi aşıp bomba atmak başka bir şeydir. O suç asla haklı görülemezdi. Ağabeyim için o bombadan geri dönüş yoktu. O bomba hayatını havaya uçurdu. Mükemmel hayatı sona erdi. Kızın aklındaki şey tam da buydu. Onların, kızının ve kızının arkadaşlarının, ağabeyime kin beslemelerinin nedeni budur. Kendi iyi talihini öylesine çok seviyordu ki ondan bu yüzden nefret ettiler. Bir keresinde Şükran Günü için hepimiz onun evindeydik, anne Dwyer, Dawn'ın küçük kardeşi Danny, Danny'nin eşi, bütün Levov'lar, çocuklarımız, herkes. Ve Seymour şerefe kadeh kaldırmak için ayağa kalkıp şöyle dedi: 'Dindar birisi değilim, ama bu masanın etrafına baktığımda, bir şeyin üzerime doğru parladığını biliyorum.' Aslında hedefleri ağabeyimdi. Ve başardılar. Onu alt ettiler. Bomba oturma odalarında patlamış sayılabilirdi. Yaşamına yönelik şiddet korkunçtu. Dehşet verici. Hayatında bir kere bile kendisine, 'İşlerin gidişatı neden böyle?' diye sorma fırsatını bulamadı. İşlerin gidişatı her zaman mükemmel olunca, neden gerek görsün ki? İşlerin gidişatı neden böyle? Hiç cevabı olmayan soru ve ta o zama-

na kadar öylesine mutluydu ki böyle bir sorunun var olduğundan bile habersizdi."

Jerry daha önce ağabeyinin yaşamıyla ve ağabeyinin hikâyesiyle hiç böylesine içlidışlı olmuş muydu? O tuhaf kafada toplanan bütün despotça kararlılığın, dikkatini dağıtıp başka yönlere yöneltmesine olanak verebileceğini sanmıyordum. Ölüm genelde kendine önem verme azametine halel getirmez; çoğu zaman bunu artırır: "Peki ya ben? Ya bu benim başıma gelirse?"

"Bunun korkunç olduğunu sana söyledi mi?"

"Bir kere. Sadece bir kere," diye yanıtladı Jerry. "Hayır, Seymour bunu yalnızca kabullendi, bunu kabullendi. Bu adamın tepesine bindikçe binebilirdin ve o sadece çaba göstermeyi sürdürürdü," dedi buruk bir sesle. "Zavallı kancık, bu onun kaderiydi; yükü sırtlamak ve karşılığında aldığı şey bok," ve onun bunu demesiyle, Sarıkafa'nın topu hep sımsıkı tutarak üzerine çullananlardan nasıl kurtulduğunu ve uzun zaman önce bir güz sonu öğle sonrasında, Sarıkafa Levov'un fantezisine girmem için beni seçerek on yaşındaki benliğimi değişime uğrattığında ona nasıl gönlümü kaptırdığımı anımsadım – ilahımızın sevecen yüzünün nuru yalnızca beni aydınlatmış olduğuna göre, sanki bir an için artık ben de büyük işler başarmak için yaratılmışım ve yoluma hiçbir engel çıkamazmış gibi gelmişti bana. "Basketbol hiç böyle değildi, Skip." O masumiyet ne kadar büyüleyici bir şekilde benimkiyle konuşmuştu. Bana vermiş olduğu önem. Bu, bir çocuğun 1943 yılında isteyebileceği her şeydi.

"Asla çökmedi. Metin olabiliyordu. Biz çocukken Japonlarla savaşmak için deniz piyadesi olmuştu, hatırlıyor musun? Eee, lanet olası bir deniz piyadesi *olmuştu*. Sadece bir kez çöktü, Florida'da," dedi Jerry. "Bu onun için bile fazla gelmiş olmalıydı. Bizi ziyaret etmeye bütün aileyi, çocukları ve aşırı bencil ikinci Bayan Levov'u getirmişti. Bu iki yıl önceydi. Hepimiz yengeciyle ünlü o yere gittik. Akşam yemeğinde on ikimiz birden. Bir sürü gürültü, caka satarak kahkahalar atan çocuklar. Seymour bundan hoşlanırdı. Bütün aile orada, hayat olması gerektiği gibi. Ancak kek ile kahve geldiği zaman masadan kalktı ve hemen geri gelmeyince dışarı çıkıp onu buldum. Arabanın içinde. Gözyaşları içinde. Hıçkıra hıçkıra ağlarken. Onu hiç öyle görmemiştim. Taş parçası ağabeyim. 'Kızımı özlüyorum,' dedi. 'O nerede?' dedim. Onun nerede olduğunu her zaman bildiğini biliyordum. Yıllardır gizlendiği yerde onu görmeye gidiyordu. Kızını sık sık gördüğüne inanıyorum.

'O öldü, Jerry,' dedi. Önce ona inanmadım. Beni kandırmak içindir, diye düşündüm. Onu bir yerlerde görmüş olduğunu düşündüm. İçimden şöyle geçirdim: Her neredeyse hâlâ oraya gidiyor ve bu katile kendi çocuğu gibi davranıyor – öldürdüğü herkes hâlâ ölüyken, şimdi kırklı yaşlarında olan bu katile. Ancak sonra bana sarıldı ve kendini koyverdi ve ben şöyle düşündüm: Doğru mu, ailenin kahrolası canavarı sahiden öldü mü? Ama ölmüşse niye ağlıyordu? Birazcık aklı olsaydı, öyle bir çocuğa sahip olmanın fazlasıyla sıradışı olduğunu anlardı – birazcık aklı olsaydı, bu çocuğa öfkelenir ve çok zaman önce ona yabancılaşırdı. Çok zaman önce onu yüreğinden söküp atar ve boş verirdi. Gittikçe çılgınlaşan kızgın çocuk ve çılgınlığını dayandırabileceği kutsal dava. Öyle ağlamak – onun için? Hayır, bunu yutamazdım. Ona şöyle dedim: 'Bana yalan mı söylüyorsun, yoksa doğruyu mu söylüyorsun bilmiyorum. Ama onun öldüğüne dair doğruyu söylüyorsan, bu şimdiye kadar duyduğum en iyi haber. Bunu sana hiç kimse söylemeyecek. Başka herkes derdini paylaşacak. Ama ben seninle birlikte büyüdüm. Seninle dobra dobra konuşuyorum. Senin için en iyi olan şey onun ölmesi. O sana ait değildi. Senin olduğun hiçbir şeye ait değildi. O hiç kimsenin ait olduğu hiçbir şeye ait değildi. *Sen* top oynadın – bir maç sahası vardı. O, maç sahasında değildi. Yakınlarında bile değildi. Bu kadar basit. O kural tanımayan biriydi, bir hilkat garibesi, *had safhada* kural tanımaz biri. Onun matemini tutmaktan vazgeçmelisin. Bu yarayı yirmi beş yıldır açık bıraktın. Ve yirmi beş yıl yeterli. Bu seni delirtti. Yarayı biraz daha açık tutarsan seni öldürecek. Öldü mü? Güzel! Bırak gitsin. Aksi halde bağırsağında çürüyecek ve hayatını da alacak.' Ona söylediğim şey bu. İçindeki öfkeyi boşaltabileceğimi düşündüm. Ama o sadece ağladı. Boş veremiyordu. Bu adam bu dertten ölecek dedim ve öldü."

Jerry dedi ve oldu. Sarıkafa'nın iyi, yani pasif, yani her zaman doğru şeyi yapmaya çalışan, patlak vermeyen, kendisini öfkeye hiç kaptırmayan sosyal olarak kontrollü bir karakteri olduğunu ileri sürüyordu Jerry. Öfkeli tabiatı Sarıkafa'nın zaaflarından biri olarak kabul etmediği gibi, bunu değerli bir nitelik olarak da görmüyordu. Bu teoriye göre, en sonunda onu öldüren şey öfkesizliktir. Oysa saldırganlık arındırıcı veya tedavi edicidir.

Jerry'nin belirsizlik ya da vicdan azabı olmaksızın, yorulmaksızın olaylar karşısında kendi tavrına bağlı kalarak yaşayıp gitmesini sağlayan, öfkeye kapılma konusunda özel bir yeteneği, geçmişe bakmama

konusunda özel bir yeteneği, geçmişe bakmama konusunda da başka bir yeteneği olmasıydı sanki. Geçmişe hiç bakmıyor, diye düşündüm. Belleği onu dağlamamış. Geçmişe bakmanın her türlüsü, hatta Sarıkafa'nın, yirmi beş yıl sonra, o bomba patlamadan önceki kızına, geçmişe bakması dahil, geçmişe bakıp o patlamada havaya uçan şeyler için çaresizce hıçkıra hıçkıra ağlaması saçma nostaljidir ona göre. Kıza karşı haklı kızgınlık mı? Şüphesiz bunun yardımı olurdu. Hayatta hiçbir şeyin haklı kızgınlıktan daha ferahlatıcı olmadığı su götürmez. Ama o koşullarda, Sarıkafa'yı Sarıkafa yapan sınırları çiğnemesini istemek ondan çok şey istemek değil miydi? Bir zamanların efsanevi Sarıkafası olduğu için hiç sınırı olmadığını farz ederek, insanlar bunu ona hayatı boyunca yapmış olmalıydı. Çocukça, onun ilahlığıyla mest olmayı umarken, ve sadece tamamen sıradan bir insanlıkla karşı karşıya kalınca Vincent'ın restoranında ben de öyle bir şey yapmıştım. İlah yerine konduğunuzda ödediğiniz bedel, müritlerinizin kuracakları yoğun hayallerdir.

"Seymour'un 'ölümcül tutkusu'nu biliyor musun? İşine deli gibi bağlıydı," dedi Jerry. "Sorumluluğuna deli gibi bağlıydı. İstediği yerde top oynayabilirdi, ama babam onun eve yakın olmasını istediği için Upsala'ya gitti. Giants ona *Double A* tipi sözleşme teklif etti, günün birinde Willie Mays ile oynayabilirdi – bunun yerine o Newark Maid'de çalışmak için Central Caddesi'ne gitti. Babam onu bir tabakhanede işe başlattı. Altı ay boyunca Frelinghuysen Caddesi'ndeki bir tabakhanede çalıştırdı. Haftada altı gün saat beşte ayaktaydı. Tabakhanenin ne olduğunu billir misin? Tabakhane bir bok çukurudur. O yaz günlerini hatırlıyor musun? Doğudan güçlü bir rüzgâr eser ve tabakhanenin pis kokusu Weequahic Park'a sürüklenip bütün mahalleyi kaplar. Eee, Seymour tabakhaneden öküz kadar güçlü çıkar ve babam onu bir altı ay daha bir dikiş makinesinin başına oturtur ve Seymour'un gıkı bile çıkmaz. Sadece kahrolası makinede ustalaşır. Ona eldiven parçalarını ver, yarı sürede bir dikiciden daha iyi dikebilir. İstediği herhangi bir güzel kadınla evlenebilirdi. Bunun yerine haa-rii-kaa Bayan Dwyer ile evlendi. Onları görmeliydin. Muhteşem bir çift. Yurtdışından ABD'ye dönerken ikisinin ağızları kulaklarında. Kadın post-Katoliktir, o ise post-Yahudidir, birlikte küçük post-kadehlerini kaldırmak için Old Rimrock'a gideceklerdir. Bunun yerine o kahrolası çocukları olur."

"Bayan Dwyer'ın nesi vardı?"

"Yaşadıkları hiçbir ev istediği gibi değildi. Bankada ne kadar para

olursa olsun yeterli değildi. Seymour ona bir sığır işi kurdu. Yürümedi. Seymour ona bir fidan yetiştirme işi kurdu. O da yürümedi. Seymour onu dünyanın en iyi yüz gerdirme merkezine, İsviçre'ye götürdü. Daha ellisinde bile değildi, henüz kırklı yaşlarındaydı, ama kadın bunu istiyordu, bu yüzden Prenses Grace'in yüzünü geren adama yüzünü gerdirmek için Cenevre'ye gittiler. Hayatını *Double A* düzeyinde top oynayarak geçirse daha iyi durumda olurdu. Orada Phoenix'te hizmetçi kadının birini hamile bırakıp, Mudhens için birinci kalede oynasa daha iyi durumda olurdu. O kahrolası çocuk! Kekeliyordu, biliyor musun? Kekelemesini herkese ödetmek için o bombayı patlattı. Seymour onu konuşma terapistlerine götürdü. Onu kliniklere, psikiyatrlara götürdü. Onun için yapmayacağı şey yoktu. Ve ödülü? Bum! Bu kız babasından niçin nefret eder? Bu harika babadan, bu gerçekten harika babadan. Yakışıklı, sevecen, eli açık, gerçekten onlardan, ailesinden başka hiçbir şeyi düşünmeyen biri. Kız neden çekip gidiyor? Bizim kendi tuhaf babamız böyle *harikulade* bir baba yarattığı için mi – sonra da bu baba *onu* yarattığı için mi? Biri bana buna neyin sebep olduğunu söylesin. Ayrılmak için genetik olarak duyulan ihtiyaç mı? Seymour Levov'dan uzaklaşıp Che Guevara'ya yönelmek zorunda olduğu için mi? Hayır, hayır. Buna neden olan, bu zavallı adamın yaşamının geri kalanında kendi yaşamının dışına atılmasına neden olan zehir nedir? Seymour kendi yaşamını dışarıdan gözetlemeyi sürdürdü. Bu şeyi gömmek için hayatının mücadelesini verdi. Ama gömebildi mi? Nasıl? Ağabeyim gibi kocaman, tatlı, hoş bir sersemin bu bombayla baş etmesi nasıl beklenebilirdi? Bir gün hayat onu alaya almaya başladı ve ona karşı bir daha hiç yumuşamadı."

Jerry'den duyacağım bu kadardı –bilmek istediğim başka şeyleri uydurmak zorundaydım– çünkü tam o sırada kahverengi pantolon ceket giymiş, ufak tefek kır saçlı bir kadın kendisini tanıtmak üzere yanımıza geldi ve başka birisi üçüncü kişinin dikkatini çekiyorken orada beş saniyeden fazla kalma konusunda doğası itibariyle donanımlı olmayan Jerry bana alaylı bir selam çakıp kayboldu ve sonradan onu aramaya gittiğimde, gitmek zorunda olduğunu, Miami'ye dönen Newark uçağına yetişmesi gerektiğini öğrendim.

Ağabeyi hakkında yazdıktan sonra –ki ilerki aylarda yaptığım buydu: Sarıkafa hakkında aralıksız altı, sekiz bazen on saat düşündüm, kendi yalnızlığımı onunkiyle değiş tokuş ettim, bana en az benzeyen bu kişinin ruhuna girdim, onun içinde kayboldum, gece gündüz apaçık boşluk, masumiyet ve sadelikten ibaret bu kişinin ölçülerini çıkardım, çöküşünün detaylı planını çıkardım, zaman yavaş yavaş ilerledikçe ona hayatımın en önemli şahsı olarak anlam verdim–, isimleri değiştirmeye ve kimliğini ortaya koyacak en bariz işaretleri gizlemeye koyulmadan hemen önce, ne düşündüğünü sormak üzere el yazmasının bir kopyasını Jerry'ye göndermek gibi amatörce bir dürtüye kapıldım. Bu bastırdığım bir dürtüydü: Şimdiye kadar bu dürtünün nasıl bastırılacağını bilmediğimden neredeyse kırk yıldır yazmıyor ve yayımlamıyordum. "Bu benim ağabeyim değil," diyecekti bana, "kesinlikle değil. Onu yanlış yorumlamışsın. Benim ağabeyim öyle düşünemezdi, o şekilde konuşamazdı," gibisinden şeyler.

Evet, bu zaman zarfında Jerry cenazeden hemen sonra kaybettiği tarafsızlığını bulmuş ve onunla birlikte de, asla kusur işlemediği için hastanedeki herkesin konuşmaya korktuğu doktor olmasına yardımcı olan eski gücenikliğini pekâlâ yeniden kazanmış olabilirdi. Ayrıca, sevdikleri kişi hayatın resim dersine canlı model olup çıkan çoğu kimsenin aksine, Jerry Levov Sarıkafa'nın trajedisini onun gibi kavrayamayışıma öfkelenmekten ziyade muhtemelen bundan hoşlanacaktı. Yüksek olasılık: Jerry'nin yazdığım sayfaları alay edercesine çevirmesi ve madde madde bana kötü haberleri vermesi. "Eşi hiç de öyle değildi, çocuğu hiç de öyle değildi – babamı bile yanlış anlamışsın. Beni ne hale getirdiğinden söz etmeyeceğim bile. Ama babamı ıskalamak, ahbap, karavana atmaktır bu. Lou Levov bir hayvandı, ahbap. Bu adam ise kolay lokma. O *büyüleyici*dir. O *uzlaştırıcı*dır. Hayır, bununla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir şey vardı başımızda. O Demokles'in kılıcıdır. Kasıp kavuran baba – yasayı koydu ve mevzu kapandı. Hayır, hiçbir şey buna benzemiyor... örneğin burada, ağabeyime idrak, farkındalık atfediyorsun. Bu adam, kaybına bilinçle karşılık veriyor. Ama benim ağabeyim kavrama *sorunları* olan bir adamdı – bu hiç de onun idrakine benzemiyor. Bu onda *oluşmamış* bir idrak. Tanrım, ona bir metres bile veriyorsun. Tamamen yanlış anlama, Zuck. Kesinlikle ilgisi yok. Senin gibi büyük bir adam işin içine nasıl böyle eder?"

Pekâlâ, Jerry böyle bir tepki verecek olsa, ben ona sağlam bir savla karşılık veremeyecektim. Newark'a gitmiş ve aşağı Central Cadde-

si'nin ağaçsız bölümündeki terk edilmiş Newark Maid atölyesinin yerini saptamıştım. Bugünlerde tamir gerektiren evlerine ve arabadan inip Sarıkafa'nın kışın sopa sallama talimi yaptığı garaj yolunda yürümenin pek iyi bir fikir olmadığı bir sokak olan Keer Caddesi'ne bakmak için Weequahic semtine gittim. Üç siyah çocuk ön basamaklarda oturmuş, arabadan inmeyen beni süzüyordu. Onlara, "Bir arkadaşım burada yaşıyordu," diye açıklamada bulundum, Yanıt alamayınca, ekledim: "Kırklı yıllarda." Ve oradan uzaklaştım. Merry'nin okuduğu liseye bakmak için Morristown'a ve sonra, Seymour Levov ve ailesinin bir zamanlar mutlu bir genç aile olarak yaşadıkları Arcady Hill Yolu'ndaki büyük taş binayı bulduğum batıdaki Old Rimrock'a sürdüm arabayı; daha sonra, aşağıda, köyde, Levov'un kızının genç kızlığında "savaşı Amerika'ya geri getirmek için" havaya uçurduğu eski marketin (Hamlin's) yerini almış olan yeni marketin (McPherson's) tezgâhında bir fincan kahve içtim. Elizabeth'e, Sarıkafa'nın güzel Dawn'ının doğup büyüdüğü ve güzel mahallesinde yürüdüğü yere, yerleşimin yoğun olduğu Elmora semtine gittim; ailesinin gittiği kilisenin, Aziz Genevieve'in yanından geçtim ve sonra doğuya yönelip babasının mahallesine, Kübalı göçmenlerin ve çocuklarının, altmışlı yıllarda son İrlandalı göçmenlerin ve çocuklarının yerini aldığı, Elizabeth Nehri'ndeki eski limana doğru ilerledim. New Jersey Amerika Güzellik Yarışması tertip bürosuna Mary Dawn Dwyer'ın, yirmi iki yaşında, 1949 yılının Mayıs'ında Miss New Jersey olarak taç giydiği parlak kâğıda basılı bir fotoğrafını buldurabildim. Onun başka bir fotoğrafını –haftalık Morris County dergisinin 1961 yılına ait bir sayısında– buldum, spor ceket, etek ve balıkçı yakalı kazakla mermer şöminesinin önünde biraz fazla resmi duruyordu, altına şöyle bir başlık atılmıştı: "1949 yılı eski New Jersey Güzeli olan Bayan Levov, 160 yıllık bir evde, ailesinin değerlerini yansıttığını söylediği bir çevrede yaşamayı seviyor." Newark Halk Kütüphanesi'nde, Sarıkafa'nın Weequahic Lisesi'nde (1995'te çok kötü durumdaydı) ve Upsala College'da (1995'te kapandı) parladığı zamanki maçların hikâyelerini ve skorlarını *Newark News*'un (yayın hayatı 1972'de sona erdi) mikrofilme alınmış spor sayfalarında taradım. Elli yıl sonra ilk kez John R. Tunis'in beysbol kitaplarını yeniden okudum ve hatta bir noktada, Sarıkafa'yla ilgili kitabıma, *Keer Caddesi'nden Gelen Çocuk* adını vermeyi bile düşünmeye başladım; bir birinci lig oyuncusu olarak tek hatası sağ omzunu aşağıda ve sopasını yukarda tutmak olan –ama ne çare ki, onu yok etmek için tanrıları kışkırt-

maya bu yetmişti– Tomkinsville, Connecticut'lı bir öksüzün öyküsüydü bu.

Yine de bu çabalara ve Sarıkafa ve onun dünyası hakkında elimden geldiğince çok şeyi açığa çıkarmak için daha çok çaba göstermeme rağmen, benim Sarıkafa'nın asıl Sarıkafa olmadığını seve seve kabul edecektim. Elbette izler üzerinde çalışıyordum; elbette onun Jerry için ne ifade ettiğinin esasları kaybolmuştu, benim portremden silinmişti, benim habersiz olduğum veya istemediğim şeylerdi bunlar; elbette Sarıkafa'ya benim sayfalarımda ete kemiğe bürünmüş Sarıkafa'ya odaklanıldığından farklı olarak odaklanıldı. Ama bunun onun gerçek varlığının benzersiz somutluğundan tamamen yoksun, bütünüyle gerçekdışı bir yaratık hayal ettiğim anlamına mı geldiğini; benim Sarıkafa'yı kavrayışımın Jerry'nin kafasında taşıdığı düşünceden daha aldatıcı olduğu anlamına mı geldiğini (ki Jerry'nin hiçbir şekilde yanılgı olarak görme ihtimali yoktu); Sarıkafa ve ailesinin benim içimde kardeşinin içinde olduğu kadar doğru bir biçimde yaşam bulup bulmadığını kim bilir? Kim *bilebilir*? İş Sarıkafa kadar şeffaf olmayan birisine ışık tutmaya, herkesin sevdiği ve az çok kimliğini gizleyerek dolaşan şu sıradan adamları anlamaya geldiğinde, kimin tahmininin daha isabetli olduğunu kestirmek işten bile değil, gibime geliyor.

"Beni hatırlamıyorsun, değil mi?" diye sordu, Jerry'yi apar topar oradan uzaklaştırmış olan kadın. Sıcak bir şekilde gülümseyerek, iki elimi ellerinin arasına almıştı. Kısa kesilmiş saçlarının altında, kafası heybetli bir şekilde düzgün yapılı, büyük ve sağlam, kemik kütlesi Romalı bir hükümdarın antik taş başı gibi görünüyordu. Yüzünün geniş düzlemleri sanki bir oyma aletiyle derince çizilmiş gibiydi, pembemsi makyajının altındaki cildi sadece, neredeyse altı saat öpüştükten sonra rujunun çoğunu yitirmiş olan dudak çevresinde ciddi olarak buruşmuş görünüyordu; bunun dışında cilt renginde neredeyse genç kızvari bir yumuşaklık vardı, belki de bir yaşam boyunca bir kadının çekebileceği çeşitli çilelerin hiçbirini çekmemiş olduğunu gösteriyordu.

"İsim kartıma bakma. Kimdim ben?"

"Sen söyle," dedim.

"Joyce. Joy Helpern. Pembe bir tiftik kazağım vardı. Aslında kuzinimindi. Estelle'in. Bizden üç sınıf ilerideydi. O öldü, Nathan – toprakta. Sigara içen ve kendinden büyük adamlarla çıkan benim güzel kuzi-

nim, Estelle. Lisede günde iki defa tıraş olan bir adamla çıkıyordu. Kuzenlerimin Chancellor'da bir elbise ve korse dükkânı vardı. Grossman's. Annem orada çalışıyordu. Sen beni sınıfın saman arabası gezisine götürdün. İster inan ister inanma, ben bir zamanların Joy Helpern'iyim."

Joy: kıvırcık kızıl saçlı, çilli, yuvarlak suratlı, zeki küçük bir kız, sabahları Joyce üzerinde kazağıyla okula geldiğinde ödevini okuması için sırasında ayağa kalkmasını isteyen bizim şişman, kırmızı burunlu İspanyolca öğretmeni Bay Roscoe'nin dikkatinden kaçmayan kışkırtıcı bir tombulluğu olan bir kız. Bay Roscoe ona Gamzeli derdi. Bana yapılan hiçbir şey hiç kimsenin yanına kâr kalmıyor gibi geldiği o günlerde yaptığınız şeyin yanınıza kâr kalması şaşırtıcı geliyor.

Tamamıyla inanılmaz olmayan kelimelerin birleşimi yüzünden, Joyce'un görünüşü, belli ki ağabeyine küçük geldiği için güzel kuzininin tiftik kazağı gibi Joy'a verilmiş olan, tokası bağlanmamış o tuhaf ama heyecan verici botlarla Chancellor Caddesi'nde okula doğru rüzgâr gibi koştururken onu gördükten uzun süre sonra, Bay Roscoe'u tahrik ettiği kadar beni de tahrik etmeyi sürdürmüştü. Ne zaman John Keats'ten bir çift ünlü dize, herhangi bir sebepten, aklıma düşse, değişmez bir şekilde benim yeniyetmeliğimin keskin radarının o kır gezisinde onun kalın ceketimden bile sezdiği harika canlılığını, benim altımdaki dolgun, balıketi varlığının hissini hatırlarım. Dizeler, "Hüzne Ode"den:* "... sevincin üzümünü duyarlı damağında ezebilen..."

"O kır gezisini hatırlıyorum, Joy Helpern. O kır gezisinde daha uysal olabilirdin."

"Ve şimdi Spencer Tracy'ye benziyorum," dedi, bir kahkaha patlatarak. "Artık korkmasam da, çok geç. Eskiden çekingendim – artık çekingen değilim. Aah, Nathan, ihtiyarlık," diye bağırdı, kucaklaşırken, "ihtiyarlık, ihtiyarlık – çok acayip. Benim çıplak göğüslerime dokunmak istemiştin."

"Bu konuda kararlı olabilirdim."

"Evet," dedi. "O zamanlar diriydiler."

"Sen on dördündeydin, onlar da yaklaşık bir yaşındaydılar."

"*Her zaman* on üç yıllık bir fark vardır. O zamanlar onlardan on üç yaş daha büyüktüm, şimdi ise onlar benden yaklaşık on üç yıl daha büyük. Ama kesinlikle öpüşmüştük, değil mi, sevgilim?"

* John Keats'in "Ode to Melancholy" adlı şiiri. Bu dizenin çevirisi Mina Urgan'ın *İngiliz Edebiyatı Tarihi* adlı yapıtından alınmıştır. (y.h.n.)

"Öpüştük, öpüştük, öpüştük."

"Pratik yapmıştım. Bütün o ikindi vakti öpüşme pratiği yaptım."

"Kiminle?"

"Parmaklarımla. Sutyenimi çıkarmana izin vermeliydim. İstersen şimdi çıkarır."

"Ne yazık ki artık sınıfın önünde bir sutyeni çıkaracak cesaretim yok."

"Hayret doğrusu. Tam da ben hazırken, Nathan büyümüş."

Sarmaş dolaş bir şekilde ileri geri ve ötekinin yüzü ve bedenine ne olduğunu, yarım yüzyıl yaşamanın verdiği dış görüntüyü, belden yukarısını iyice görebilmek için geriye doğru kaykılarak şakalaştık.

Evet, bedenin dış yüzeyiyle birbirimizi karşı konmaz biçimde, ta sonuna kadar, büyülemeyi sürdürmemiz, o kır gezisinde içime doğduğu gibi, yaşamın en ciddi olaylarından biri olup çıkıyor. Ne kadar çabalarsa çabalasın insanın kendisini sıyıramayacağı, insanın ölümün bu yakasında kendini kurtaramayacağı beden. Daha önce, Alan Meisner'e bakarken babasına bakıyordum ve şimdi Joy'a bakarken de annesine bakıyordum, Chancellor Caddesi'ndeki Grossman's Elbise Mağazası'nın arka odasında çoraplarının konçlarını dizlerine kadar indirmiş şişman terziye... Ancak aklımda olan kişi Sarıkafa idi, Sarıkafa ve bedeninin kendisine yönelik tehditkâr gaddarlığı, yaşamın asla onu kurnaz kılmadığı, yaşamı güzel bir çocuk ve yıldız birinci kale bekçisi olarak geçirmeyi istemeyen, bunun yerine sadece ihtiyaçları için koskoca tatminler dünyasının düzenlenmiş olduğu bir bebek olmayı değil, başkalarının önüne ciddi bir kişi olarak gelmeyi isteyen, güçlü, harikulade, yalnız Sarıkafa. Bir fiziksel mucizeden daha olağanüstü bir şey olarak doğmak isterdi. Sanki bir kişi için o yetenek yetmezmiş gibi. Sarıkafa daha yüce bir hedef olarak kabul ettiği şeyi istedi ve böyle bir şeyi bulmak onun talihsizliğiydi. Okul kahramanının sorumluluğu yaşam boyu peşini bırakmadı. Soyluluk zorunlu kılar. Sen bir kahramansındır, öyleyse, belli bir şekilde davranmak zorundasındır – bunun bir reçetesi vardır. Mütevazı olmak zorundasındır, sabırlı olmak zorundasındır, hürmetkâr olmak zorundasındır, anlayışlı olmak zorundasındır. Ve bütün bunlar –bu kahramanca idealist gidişat, bir vazife ve etik yükümlülük kalesi olmak için duyulan bu stratejik, tuhaf manevi istek– savaş yüzünden, savaşın doğurduğu bütün korkunç belirsizlikler yüzünden başladı; sevgili evlatları çok uzaklarda ölümle karşı karşıya kalan hassas bir toplumun, tek yeteneği herhangi bir kimsenin yakınlarına bir ye-

re attığı herhangi bir şeyi yakalayabilmek olan zayıf, adaleli, sert çocuğun peşinden sürüklenmesi yüzünden başladı. Sarıkafa için koşulların getirdiği saçmalık yüzünden başladı – ne başlamaz ki?

Ve başka bir saçmalıkla bitti. Bir bombayla.

Vincent'ın Yeri'nde buluştuğumuzda, belki de bombayı, Rimrock Bombacısı kızını bildiğimi ve bazıları gibi onu sert bir şekilde yargıladığımı sandığı için üç oğlunun ne kadar iyi yetiştikleri konusunda ısrar etmişti. Böylesine sansasyonel bir şeyi –onun yaşamında elbette– yirmi yedi yıl sonra bile, nasıl kimse bilmezdi veya unutmuş olabilirdi? Chris, Steve ve Kent'in şiddet içermeyen sayısız başarısını sonu gelmez bir şekilde bana anlatmaktan, kendini tutmak istediyse bile, kendini alamamasını belki bu açıklar. Her şeyden önce bu konudan söz etmek istemesini belki bu açıklıyordur. Sarıkafa'nın babasının sevdiklerinin geçirdiği "sarsıntılar", bu kızdı– hepsinin geçirdiği "sarsıntılar" bu kızdı. Hakkında konuşmak için beni çağırmış olduğu şey, *yazmasına* yardım etmemi istediği şey buydu. Ve ben bunu kaçırdım – asla *saf olmamakla* gururlanan ben, konuştuğum adamdan çok daha saftım. Bana anlatmak zorunda olduğu öykü, bilinmeyen ve bilinemeyecek olan içsel yaşamın ifşa edilmesi, acıklı ve korkunç ve boş verilmesi olanaksız olan öykü, nihai buluşma öyküsü iken, Vincent'ın Yeri'nde oturmuş karavanaya nişan alıp bunu tümüyle ıskalamıştım.

Baba, işin kılıfıydı. Yakıcı konu kızdı. Bunun ne kadarının farkındaydı? Hepsinin. Her şeyin farkındaydı – ben bunda da yanılmıştım. Bihaber olan bendim. Ölmekte olduğunu ve başına gelen bu korkunç şeyin –yıllar içinde kısmen gömebildiği, yolda bir yerlerde bir nebze üstesinden geldiği şeyin– her zamankinden daha kötü bir şekilde geri geldiğini biliyordu. Bunu elinden geldiğince iyi bir şekilde bir kenara kaldırmıştı, yeni eş, yeni çocuklar – üç müthiş çocuk; onu Shea Stadyumu'nda genç Chris ile birlikte gördüğüm 1985 yılı gecesinde bu konuyu bir kenara kaldırmış gibi görünüyordu kesinlikle. Sarıkafa kendisini toplamıştı, bunu başarmıştı – ikinci bir evlilik, aklıselim ve klasik sınırlamaların kontrolünde birleşik bir hayata başlamak için bir ikinci girişim. Töreler bir kez daha küçük büyük her şeye biçim veriyor ve olasılıkdışı her şeyin önüne set çekiyordu – aile düzeninin merkezinde yer alan stardart âdet ve kurallara sil baştan bağlılık yemini ederek, kendisini adamış geleneksel bir koca ve baba olmak için ikinci bir girişim. Buna yeteneği vardı, tutarsız herhangi bir şeyden, özel herhangi bir şeyden, uygunsuz herhangi bir şeyden, değerlendirilmesi veya anla-

ması zor herhangi bir şeyden kaçınmak için gerekli olana sahipti. Anıtsal sıradanlıkların bütün vasıflarıyla takdis edilmiş olan Sarıkafa bile, Karındeşen Jerry'nin kendisine söylediği şekilde o kızı silip atamazdı, sonuna kadar gidip çılgınca sahiplenme duygusunu, babalık iddiasını, kayıp kıza duyduğu takıntılı sevgiyi bütünüyle silip atamazdı, o kızın ve o geçmişin bütün izini silip, "benim evladım" isterisinden silkinemezdi. Keşke kızın yavaş yavaş unutulup gitmesine izin verebilseydi. Ama Sarıkafa bile o kadar büyük değildi.

Yaşamın verebileceği en kötü dersi almıştı – yaşamın hiçbir anlamı yoktu. Ve bu gerçekleştiği zaman mutluluk asla kendiliğinden değildir artık. Yapaydır ve o zaman bile insanın kendisine ve kendi geçmişine inatçı bir yabancılaşma pahasına elde edilir. Anlaşmazlık ve çelişkiyle başa çıkmakta kendi ılımlı yöntemini geliştirmiş olan nazik beyefendi, adil bir rakibe karşı her mücadelede mantıklı ve becerikli atılgan eski sporcu adil olmayan bir rakibe çatar –insan ilişkilerinden sökülüp atılması olanaksız şerre– ve işi bitmiştir. Doğal asaleti tam olarak olduğu gibi görünmesinde yatan Sarıkafa, yeniden saf bütünlüğüne kavuşamayacak kadar acı çekmiştir. İkinci eşinin ve üç oğullarının hatırına *–onların* saf bütünlükleri hatırına– amansızca numara yaptığı gibi, o eski güvenli Sarıkafa gibi hayatından memnun olamaz bir daha. Metanetle korkusunu bastırır. Bir maskenin ardında yaşamayı öğrenir. Yaşam boyu süren bir tahammül deneyimi. Bir enkaz üzerinde gösteri. Sarıkafa Levov çifte yaşam sürer.

Ve şimdi ölmektedir ve çifte yaşamda onu ayakta tutan şey artık onu ayakta tutamamaktadır ve neyse ki yarısı örtülmüş, üçte ikisi örtülmüş, hatta bazen onda dokuzu örtülmüş o korku, şu ikinci evliliğin kahramanca yaratılmasına ve harika çocukların babası olmasına rağmen damıtılmış olarak geri gelir; kanserin son aylarında, korku her zamankinden kötü bir şekilde geri gelmiştir; *kızı* her zamankinden kötü bir şekilde geri gelmiştir, her şeyin iptali demek olan ilk çocuk ve yatakta uyuyamadığı bir gece, kaçak düşüncelerini hiçbir şekilde kontrol edemediğinde, kederinden öylesine tükenmiştir ki şöyle düşünür: "Kardeşimin sınıfındaki şu adam var, o bir yazar ve belki ona anlatsaydım..." Ancak yazara anlatsaydı ne olurdu? Bunu bilmiyordu bile. "Ona mektup yazacağım. Babalar, oğullar hakkında yazdığını biliyorum, öyleyse ona babamdan söz edeceğim – bunu geri çevirebilir mi? Belki buna yanıt verir." Takılmam beklenen olta. Ancak ben, o Sarıkafa olduğu için geliyorum. Başka oltaya gerek yok. O, oltanın kendisi.

Evet, hikâye her zamankinden kötü bir şekilde geri geldi ve o, "Eğer bunu bir profesyonele..." diye düşündü, ancak beni orada yakaladığı zaman söyleyemedi. Bir kez ilgimi uyandırdıktan sonra, isteği kaybolmuştu. Fikrini değiştirmişti. Ve haklıydı. Bu beni hiç ilgilendirmezdi. Bunun ona ne faydası olacaktı? Kesinlikle hiç. Birine gidiyorsunuz ve "Bunu ona anlatacağım," diye düşünüyorsunuz. Ama niçin? Anlatmanın sizi rahatlatacağı dürtüsüdür bu. Ve daha sonradan kendinizi berbat hissetmenizin nedeni de budur –kendinizi rahatlatmışsınızdır ve durum gerçekten trajik ve berbatsa bu daha iyi değil, daha kötüdür– bir itirafın tabiatında var olan teşhircilik, ıstırabı daha kötü hale getirmiştir. Sarıkafa bunun farkına varmıştı. Hiç de tahmin ettiğim gibi mankafa değildi ve bunu kolayca anlamıştı. Benim vasıtamla sahip olabileceği hiçbir şey olmadığının farkına varmıştı. Kardeşinin yanında olduğu gibi benim önümde ağlamak istememişti elbette. Ben kardeşi değildim. Hiç kimse değildim – beni gördüğü zaman gördüğü şey buydu. Bu yüzden kasten sadece çocuklar hakkında gevezelik edip eve gitti ve hikâye anlatılmadan, öldü. Ve ben bunu öğrenemedim. Bütün insanlar arasında bana başvurmuştu, her şeyin farkındaydı ve ben her şeyi kaçırdım.

Ve şimdi Chris, Steve, Kent ve anneleri Rimrock'taki evlerindedir, belki Sarıkafa'nın yaşlı annesiyle, Bayan Levov ile birlikte. Annesi doksanında olsa gerek. Sevgili Seymour'u için doksanında yedi gün matemde. Ve kızı, Meredith, Merry... cenazeye katılmamıştı besbelli, kendisinden nefret eden o ızbandut gibi amca, kendisini polise teslim etmeyi vazife sayacak o kinci amca orada olacağı için. Ama şimdi Jerry'nin gitmesiyle birlikte, yasa katılmak için polisten saklandığı yeri terk etmeye cesaret eder, belki kılık değiştirmiş olarak, Old Rimrock'a gelir ve orada, üvey kardeşleri, üvey annesi ve Büyükanne Levov ile birlikte babasının ölümüne hüngür hüngür ağlar... Ama hayır, o da öldü. Eğer Sarıkafa Jerry'ye doğru söylediyse, saklanan kız ölmüştü – belki saklandığı yerde öldürülmüştü veya canına bile kıymış olabilirdi. Her şey olmuş olabilirdi – ve bu "her şey"in olması, Sarıkafa'nın başına gelmesi tasavvur edilmemişti.

Bu yıkılmaz adamın uğradığı yıkımın acımasızlığı. Sarıkafa Levov'un Başına Neler Geldi. Tomkinsville'li çocuğun başına gelen gelmedi kesinlikle. Bunun kendisi için göründüğü kadar kolay olamayacağını, bunun bir bölümünün bir gizem olduğunu biz çocukken bile biliyor olmalıydık, ama yaşamının böyle korkunç bir şekilde paramparça

olacağını kim tahmin edebilirdi? Amerikan kaosunun kuyrukluyıldızından küçük bir kıymık kopmuş ve ta Old Rimrock'a ve ona kadar fırlayarak döne döne gelmişti. Onun muhteşem görünüşü, olağanüstülüğü, ihtişamı, oynadığı kahraman rolüyle kendinden şüphe etme konusunda bağışıklığı olduğuna dair sezgimiz... Bütün bu erkeksi özelliklerin bir politik cinayete neden olması bana John R. Tunis'in kurbanlık Tomkinsville'li Çocuk'unun çok etkili hikâyesini değil de, Kennedy'yi düşündürdü. Sarıkafa'dan sadece on yaş büyük olan, Sarıkafa'nın kızının Kennedy-Johnson savaşını şiddete başvurarak protesto edip babasının yaşamını havaya uçurmasından tam beş yıl önce bir suikaste kurban giden, talihin bir başka imtiyazlı çocuğu, etrafa Amerikan gayesi saçan bir başka büyüleyici adamı, John F. Kennedy'yi... Ama tabii, diye düşündüm. Sarıkafa bizim Kennedy'miz.

Bu arada Joy, hayatıyla ilgili, ben mahallede Keats'in dediği gibi "damağımda ezecek üzüm aramak gibi tek amaç güden" bir çocukken, hiçbir zaman bilemeyeceğim şeyler anlatıyordu – Joy, adına "mezunlar toplantısı" denen bu çalkalanmış anı kazanının içine zamanında kimsenin bilmediği, birbirimiz hakkında anlattığımız bütün hikâyelerin güzel sözlere dayanan bir saflık taşıdığı zamanlarda kimsenin bilmesinin *gerekmediği* şeyleri doldurdukça dolduruyordu. Joy bana, kendisi dokuz yaşındayken babasının kalp krizinden nasıl öldüğünü ve ailesinin Brooklyn'de nasıl yaşadığını; kendisi, annesi ve ağabeyi Harold'un Brooklyn'den Grossman's Elbise Mağazası'na nasıl taşındıklarını; Harold her gece açtığı ve okula gitmeden önce kahvaltı edebilmeleri için her sabah topladığı kanepede yatarken, kendisinin ve annesinin mağazanın tavan arası boşluğundaki tek büyük odalarındaki iki kişilik yatakta nasıl uyuduklarını anlatıyordu. Şimdi Scotch Plains'te emekli bir eczacı olan Harold'u hatırlayıp hatırlamadığımı sordu ve daha önceki hafta babasının mezarını ziyaret etmek için Brooklyn'deki mezarlığa gittiğini –ayda en az bir kere oraya, ta Brooklyn'e gittiğini– ve şimdi bu mezarlığın kendisine bu kadar çok anlam ifade etmesine kendisinin de şaştığını söyledi. "Mezarlıkta ne yapıyorsun?" "Utanıp sıkılmadan onunla konuşuyorum," dedi Joy. "On yaşımdayken şimdi olduğu kadar kötü değildi. O zamanlar insanın hem annesi hem babası olmasının acayip olduğunu düşünüyordum. Bizim üçlü birliğimiz daha gerçekti sanki." "Eee, bu kadar," dedim ona, "Dream... when you're feelin' blue, ... dre-

am ... that's the thing to do"* şarkısıyla toplantıyı bitiren tek kişilik orkestranın müziğine uyarak ikimiz de sallanırken – "bütün bunları," dedim ona, "1948 yılı Ekim'indeki hasat zamanı kır gezisinde bilmiyordum."

"Bilmeni istemedim. Hiç kimsenin bilmesini istemedim. Harold'un mutfakta yattığını hiç kimsenin öğrenmesini istemedim. Sutyenimi açmana izin vermeyişimin nedeni de bu. Benim sevgilim olmanı, beni almaya gelip ağabeyimin nerede uyuduğunu görmeni istemedim. Seninle hiçbir ilgisi yoktu, tatlım."

"Eee, bunu anlattığın için kendimi daha iyi hissediyorum. Keşke bana daha önce anlatsaydın."

"Keşke anlatsaydım," dedi, önce gülüyorduk ve sonra beklenmedik bir şekilde Joy ağlamaya başladı, belki de Jo Stafford, Pied Pipers grubunun hâlâ üyesiyken ve şarkı çalınması gerektiği gibi –fonda ksilofonun etersi çınlaması yankılanırken, kırkların donuk temposuyla sabit bir uyum içinde– çalınırken, onun bunun bodrum katında ışıklar kısılmış olarak dans ettiğimiz o lanet olası şarkı, "Dream" yüzünden ya da belki de, Alan Meisner'in bir Cumhuriyetçi olup çıkması yüzünden ve ikinci kale bekçisi Bert Bergman'ın bir ceset olması yüzünden ve Ira Posner'ın, Essex County adliye sarayının önündeki gazete bayiinde ayakkabı parlatmak yerine, Dostoyevskivari ailesinden paçayı kurtarıp bir psikiyatr olması yüzünden, Julius Pincus'un kendisini hayatta tutan on dört yaşındaki kızın böbreğini vücudunun reddetmesini önleyen ilaçtan yaşamını aksatan titremeler geçirmiş olması yüzünden ve Mendy Gurlik'in hâlâ on yedi yaşında abazan bir çocuk olması yüzünden ve Joy'un ağabeyi Harold'un on yıl boyunca mutfakta yatmış olması yüzünden ve Schrimmer'in, kendi boğazını kesme isteği uyandırmayacak bir vücuda sahip olan neredeyse yarı yaşında, ancak şimdi geçmişi konusunda her şeyi tek tek açıklamak zorunda olduğu bir kadınla evlenmiş olması yüzünden ya da belki de sonuçta hiçbir çocuk, torun veya Minskoff'un deyişiyle, "onun gibi bir şey" sahibi olmadan yalnız görünmem yüzünden ya da belki de bunca yıl ayrı kalmadan sonra birbirine tamamen yabancı olan bu insanların yeniden bir araya gelmesinin biraz fazla uzun sürmüş olması yüzünden, beni de zapt edilemez bir duygu yükü sarmaya başladı ve işte yine Sarıkafa'yı, haydut bir kızın Vietnam Savaşı sırasında onu ve ailesini dile düşürmesini düşünüyordum. Hoşnutsuzluklarının pek farkında olmayan bir adam, or-

* Düş kur... kederli olduğunda... düş kur... çaresi bu." (ç.n.)

ta yaşında girişiği bir içgözlemin dehşetiyle uyanıyordu. Bir cinayetle kesilmiş bütün o normallik. Bir ailenin karşılaşmayı beklediği bütün küçük sorunların boyutları, alışılması bu denli olanaksız bir şeyle büyüyor. Amerika'nın beklenen geleceğinin kargaşaya sürüklenmesi; Amerika'nın sağlam geçmişinden, her kuşağın biraz daha akıllanmasından –önceki kuşakların yetersizliklerini ve sınırlarını bilme açısından daha da akıllanmasından–, her yeni kuşağın dar kafalılıktan biraz daha uzaklaşmasından kurtulup çözülecekti bu gelecek; eşitler arasında bir eşit olarak özür dilemeksizin yaşamak için kendinizi geleneksel Yahudi alışkanlıkları ve âdetlerinden kurtulmuş, Amerika öncesi emniyetsizliklerden ve eski, kısıtlayıcı saplantılardan azat etmiş ideal bir kişi olarak kurarak, haklarınız konusunda Amerika'da sınırları zorlama arzunuzdan kurtulup çözülecekti.

Sonra kızın, dördüncü Amerikan neslinin yitirilmesi, babası büyükbabasının mükemmelleştirilmiş görüntüsü ve büyükbabası da kendi babasının mükemmelleştirilmiş görüntüsü olduğu gibi, babasının mükemmelleştirilmiş görüntüsü olması gereken kaçak bir kız... Levov'u bir kaçakmış gibi saklandığı yerden çıkararak, bir sonraki başarılı Levov olmakla hiç ilgilenmeyen öfkeli, tükürük saçan, iğrenç kız – Sarıkafa'ya bütünüyle başka bir Amerika'nın yerini aldığını gösteren, kendisine özgü ütopik düşünce biçimini parampara eden kız ve o on yıllık dönem, Amerika'nın Sarıkafa'nın kalesine sızdırdığı ve oradaki herkese bulaşan veba. Onu özlenen pastoral Amerika'nın dışına çıkarıp, bunun antitezi ve düşmanı olan her şeyin, pastoral karşıtlığının öfkesine, şiddetine ve gözü dönmüşlüğüne –yerli Amerikan vahşiliğine– sürükleyen kız.

Ülkenin herkesin kendi rolünü bildiği ve kuralları çok ciddiye aldığı zamanlardaki eski, kuşaklar arası alışverişi, burada hepimizin birlikte büyüdüğü ileri geri kültürlenme, her yer dururken, olağanüstü Sarıkafamızın centilmen çiftçi kalesinde patolojikleşen, göç sonrası başarı mücadelesi ritüeli. Bütünüyle farklı biçimde gözler önüne serilecek şeylerden dolayı hileyle dizilmiş bir deste kart gibi bir adam. Kendisini vuracak şeye hiçbir şekilde hazırlıklı değil. Dikkatle ayarlanmış bütün iyiliğiyle, itaatkâr olarak yaşamanın bedelinin böyle yüksek olduğunu nasıl bilebilirdi? İtaat bedeli *düşürmek* için kabul edilir. Güzel bir eş. Güzel bir ev. İşini tıkır tıkır yürütüyor. Yaşlı bir adamın başa çıkması zor olan işleri yeterince iyi idare ediyor. Kendi cennet uyarlamasında yaşamaya ömrü vefa etmişti. Başarılı insanlar böyle yaşarlar.

Onlar iyi yurttaştırlar. Kendilerini şanslı hissederler. Kendilerini minnettar hissederler. Tanrı onlara gülümsemektedir. Sorunlar vardır, onlar düzeltirler. Ve derken her şey değişir ve imkânsız hale gelir. Hiçbir şey yüzünüze gülmüyordur. Ve kim buna alışabilir? Bırakın imkânsızlığı, yaşamın kötü bir şekilde gelişmesine bile hazırlıklı olmayan bir kimse söz konusudur. İmkânsız olanla karşı karşıya gelmek için kim hazırlıklıdır ki? Kim trajediye ve ıstırabın anlaşılmazlığına hazırlıklıdır? Hiç kimse. Trajediye hazırlıklı olmayan adamın trajedisi – bu herkesin trajedisidir.

Kendi yaşamını dışarıdan gözetlemeyi sürdürdü. Hayatının mücadelesi bu şeyi gömmekti. Ama nasıl yapabilirdi?

Hayatında bir kere bile kendisine, "İşlerin gidişatı neden böyle?" sorusunu sorması için bir vesile olmadı. İşlerin gidişatı her zaman mükemmel olunca, neden zahmet etsin ki? İşlerin gidişatı neden böyle? Hiç cevabı olmayan soru ve ta o zamana kadar öylesine mutluydu ki sorunun var olduğundan bile habersizdi.

Sınıfımızın yüzyıl ortası masumiyetinin –saati zamanın geçmesinin umursanmaz olduğu bir zamana pervasızca geri çeviren yaşlanmaktaki yüz insanla birlikte– canlandırılmasının bütün o coşkun gerginliğinden sonra, öğleden sonraki coşkuların nihayet bitmesiyle, Sarıkafa'yı öldüğü ana kadar şaşırtmış olan o şeyi düşünmeye başladım: Nasıl tarihin oyuncağı olmuştu? Tarih, Amerikan tarihi, kitaplarda okuduğunuz ve okulda çalıştığınız şey, Washington'un ordusu Morristown'a bitişik dağlık yerlerde iki kış geçirdiğinden beri dikkate değer bir varlık göstermeyen, sakin, trafiksiz New Jersey, Old Rimrock'a kadar yayılmıştı. Devrim Savaşı'ndan* beri yerel halkın günlük yaşamında esaslı bir etki yaratmamış olan tarih, bu dünyadan uzak tepelere geri yol aldı ve bütün öngörülebilir önceden sezilmemişliğiyle, umulmadık bir şekilde, Seymour Levov'ların düzgün evlerine paldır küldür girdi ve evi harap bir halde terk etti. İnsanlar tarihi uzun vadede düşünürler, ama aslında tarih çok ani bir şeydir.

Cidden, tam o zaman ve orada, o modası geçmiş müzikte Joy ile birlikte sallanırken, Sarıkafa, mahallesi, şehri, ülkesi çok canlı ve taşkın, güvenlerinin doruğunda, umuttan doğan her tür yanılsamayla taştığı zaman, bu müzik ve bunun duygusal teşviki tam yerinde olduğu zaman okullar arası yarışmalarda üç kere şeref armaası almış ünlü We-

* Amerikan kolonilerinin İngiltere'den bağımsızlıklarını kazandıkları savaş (1775-1783). (ç.n.)

equahic'li için hayal edilmiş olan herhangi bir alın yazısının aksine bir alın yazısını tam olarak neyin şekillendirdiğini kendi kendime çözmeye çalıştım. Joy Helpern bir kez daha kollarımdayken ve altmış küsur yaşındaki bizleri eğlendiren eski pop şarkısını, "Dream... and they might come true"yu* duyduğunda sessizce hıçkıra hıçkıra ağlarken, Sarıkafa'yı kaldırıp sahneye çıkardım. O akşam Vincent'ın Yeri'nde, binlerce benzersiz farklı sebepten dolayı, benim bunu yapmamı istemeyi bir türlü beceememişti. Bilebildiğim kadarıyla bunu yapmamı istemeye hiç niyeti yoktu. Bana hikâyesini yazdırmak kesinlikle orada olma sebebi olmayabilirdi. Belki bu sadece benim orada oluş sebebimdi.

Basketbol hiç böyle değildi.

Çocukken bende –başka yüzlerce çocukta yarattığı gibi– başka birisi olduğum fantezisini çok güçlü bir biçimde yaratmıştı. Ancak insanın kendisini başkasının ihtişamının içine katmak istemesi, çocukken ya da yetişkinken, bir imkânsızlıktır, yazar değilseniz psikolojik gerekçelerle ve yazarsanız estetik gerekçelerle savunulamaz. Bununla birlikte, kahramanınızı onun yıkımında kucaklamak –her şey onu eksiltmeye çabalarken kahramanınızın yaşamının sizde vuku bulmasına izin vermek, kendinizi onun kötü talihinin içinde hayal etmek, tam ona hayranlığınızın doruğundayken, kendinizi onun aldırışsız üstünlüğüne değil, onun trajik düşüşünün neden olduğu şaşkınlığa bulaştırmak–, eee, bu düşünmeye değerdir.

Şu halde... Joy ile birlikte pisteyim, Sarıkafa'yı ve savaş zamanı Weequahic Lisesi'ndeki muzaffer günler ile 1968 yılında kızının bombasının patlaması arasında geçen sadece yirmi beş yılda ülkesine olan şeyi, o gizemli, sıkıntılı, olağanüstü tarihsel geçişi düşünüyorum. Altmışlı yılları, Vietnam Savaşı'nın sebep olduğu kargaşayı, bazı ailelerin çocuklarını nasıl kaybettiğini ve bazılarınınsa nasıl kaybetmediğini, Seymour Levov'un ailesinin nasıl kaybedenlerden biri olduğunu düşünüyorum – hoşgörülü ve gönülden, iyi niyetli liberal hayırseverlikle dolu aileler ve onların çocukları yakıp yıkan veya hapse giren veya yeraltında kaybolan veya İsveç ya da Kanada'ya kaçan çocuklardı. Sarıkafa'nın büyük düşüşünü ve bunun kendi sorumluluğunu yerine getirememesine dayandığını nasıl hayal etmiş olabileceğini düşünüyorum. Oradan başlamış olmalı. Kendisinin bir şeyin nedeni olup olmamasının bir önemi yok. Nasıl olsa kendisini sorumlu tutuyor. Kendisini gayri tabii bir şekilde sorumlu tutarak, sadece kendisini değil aynı zamanda

* "Düş kur... gerçekleşebilirler düşler." (ç.n.)

kontrol edilemez olma tehdidi gösteren başka her şeyi kontrol altında tutarak, bu dünyayı bir arada tutmak için her şeyini vererek, bunu yaşamı boyunca yaptı. Evet, ona göre felaketin nedeni mutlaka bir kuralı çiğnemektir. Sarıkafa bunu kendisine başka nasıl açıklardı? Bir kuralı çiğnemektir mutlaka, tek bir kural çiğneme, bunu bir kural çiğneme olarak tanımlayan sadece kendisi olsa bile. Başına gelen felaket sorumluluğunu yerine getirememesiyle başlar, *onun gözünde.*

Ama bu ne olabilirdi?

Vincent'ın Yeri'ndeki akşam yemeğinin atmosferini dağıtırken, hiç düşünmeden alelacele bir sonuca vardığımda –bu kadar basitti işte– hepimizin Amerika'nın içine doğru takip edeceğimiz çocuğu, dikkatimizi odaklayacağımız bir sonraki hedef adamı, tıpkı Wasp'lar* gibi burayı yurdu bilen, salt çabayla, ünlü bir aşı icat eden bir Yahudi ya da Anayasa Mahkemesi üyesi bir Yahudi olmak suretiyle, en parlak, en güzide ya da en iyi olmak suretiyle Amerikalı olmamış, gerçek bir Amerikalı olarak gördüm. Bunun yerine –Wasp dünyasıyla eşbiçimliliğinden dolayı– bunu alelade bir tarzda, doğal bir tarzda, normal bir Amerikalı tarzında yapıyor. "Dream"in bal gibi tatlı nağmesine kulak vererek, kendimi kopardım, mezunlar toplantısından kopardım ve düşledim... Gerçekçi bir vakayiname düşledim. Sarıkafa'nın yaşamına –çocukken zaferleriyle gurur duyulacak bir tanrı veya yarı tanrı olarak yaşamına değil, savunmasız herhangi birisi olarak yaşamına– bakmaya başladım ve açıklanamayacak bir şekilde, hoppala dedirten bir şekilde, onu New Jersey, Deal'de, deniz kenarındaki sayfiye evinde buldum, kızının on bir yaşında olduğu yaz, dizinin dibinden ayrılamadığı veya Sarıkafa'yı şirin evcil hayvan isimleriyle çağırmaktan kendini alamadığı, Sarıkafa'nın kulaklarının kafatasına bağlandığı yerleri parmağının ucuyla incelemeye, kızın kendi deyimiyle, "karşı koyamadığı" zamanlar. Kuru mayo almak için havluya sarınmış olarak evin içinden geçip doğruca çamaşır ipine giderken, "Kimse bakmasın!" diye bağırarak koşardı ve birkaç akşam Sarıkafa'nın yıkandığı banyoya paldır küldür girmişti ve onu gördüğünde, "Oh, pardonnez-moi – j'ai pensé que..."** diye çığlık atmıştı. Sarıkafa ona, "Def ol," dedi, "çık git buradan-que." O yaz bir gün, sahilden eve güneşten sarhoş olmuş, sersemlemiş halde babasıyla birlikte arabada geri dönerken, Sarıkafa'nın çıplak omzuna doğru sarkarak yüzünü yukarı kaldırmış ve yarı masum, yarı cüretkâr bir edayla

* İngiliz asıllı Protestan Amerikalı. (ç.n.)

** Özür dilerim – sanmıştım ki... (ç.n.)

vaktinden önce gelişmiş yetişkin kız rolü yaparak, "Baba, beni aannneemi öööptüğün gibi öpsene," demişti. Kendi de güneşten sarhoş gibi olmuş, ağır sörfle bütün sabah onunla yuvarlanmaktan kösnül bir yorgunluk içindeki Sarıkafa, başını eğip bakınca kızın mayosunun omuz askılarından birinin kolunun üzerine düştüğünü görmüştü ve meme ucu oradaydı, sert kırmızı arı ısırığı kadar olan meme ucu. "Haaayır," dedi – ve her ikisi de afalladı. "Ve mayonu düzelt," diye ekledi zayıf bir sesle. Kız sessiz bir şekilde itaat etti. "Üzgünüm, kurabiyem..." "Aa, bunu hak ediyorum," dedi kız, bütün gücüyle gözyaşlarını tutmaya ve yine babasının cıvıl cıvıl arkadaşı olmaya çalışarak. "Okulda da aynı şey oluyor. Arkadaşlarımla da aynısı. Bir şeyi başlatıyorum ve duramıyorum. Sürüklenip gi-gi-gi-gidiyorum..."

Epeyce zamandır kızının böyle bembeyaz kesildiğini veya yüzünün o şekilde çarpıldığını görmemişti. Kızı kelimeyi telaffuz edebilmek için, o gün özellikle Sarıkafa'nın dayanabileceğinden daha uzun süre mücadele etmişti. "Gi-gi-gi..." Ve yine de, Merry'nin söylemesine göre, "şaşırtıcı olmayı zorlamaya başladığı" zaman ne yapmamak gerektiğini Sarıkafa herkesten daha iyi biliyordu. Ağzını her açışında üzerine düşmeyeceğine her zaman güvenebileceği ebeveyn Sarıkafa'ydı. "Sakin ol," derdi Dawn'a, "rahat ol, ona ilişme," ancak Dawn kendisini bundan alamazdı. Merry kötü bir şekilde kekelemeye başladı mı Dawn'ın elleri beline kenetleniyor, "Yapamayacağını biliyorum," derken, "Yapabileceğini biliyorum," diyen gözleri çocuğun dudaklarına dikiliyordu. Merry'nin kekelemesi annesini mahvetti ve bu da Merry'yi mahvetti. "Sorun ben değilim – annem!" Ve yoklamaya almayarak Merry'yi esirgemeyi denediği zaman öğretmen sorundu. Onun için üzülmeye başladıklarında herkes sorundu. Ve birdenbire akıcı, hiç kekelemeden konuşmaya başladığında, sorun iltifatlardı. Akıcı konuştuğu için övülmeye fena halde içerlerdi ve övülür övülmez akıcı konuşması kesilirdi – bazen Merry, korktuğu noktaya gelince, şöyle derdi: "Bütün *bedenime* kısa devre yaptıracağım." Bu çocuğun bu konuda şaka yapacak gücü bulabilmesi şaşırtıcıydı – Sarıkafa'nın kıymetli kaygısız şakacısı! Keşke bu konuda birazcık kaygısız olmak Dawn'ın da elinde olsaydı. Ancak hiddet içinde, "Tanrılara meydan okuyorsan ve akıcı konuşuyorsan, ne gibi kötü bir şey olacağını düşünüyorsun?" diye bağırmamak için elinden geleni yapsa da, onunla mükemmele yakın bir yakınlığı başarabilen her zaman sadece Sarıkafa'ydı. Hiddet asla yüzeye çıkmadı: Annesinin yaptığı gibi ellerini ovuşturmadı, sıkıntıda

olduğu zaman annesi gibi dudaklarını veya kelimelerinin ağzından çıkışını izlemedi, her konuştuğunda onu sadece odanın içinde değil, dünyadaki en önemli kişiye çevirmedi – Merry'nin utancını onun Einstein o'·na yolu haline getirmemek için elinden geleni yaptı. Bunun yerine, Sarıkafa'nın gözleri yardımcı olmak için elinden geleni yapacağına, ancak, kendisiyle birlikteyken kekelemesi gerekiyorsa özgürce kekelemesi gerektiğine dair ona güven verdi. Yine de, kızına, "Ha-ha-hayır," demişti. Dawn'ın bunu yapmaktansa ölmeyi yeğleyeceği bir şey yapmış – kızıyla alay etmişti.

"Gi-gi-gi..."

"Ah kurabiyem," dedi ve tam da yazın yaptıkları karşılıklı, görünüşe göre zararsız rol kesmeyi anladığı an –ikisi vazgeçemeyecekleri kadar haz aldıkları, ancak hiçbir biçimde ciddiye alınmayacak, pek kaygı yaratmayacak, çok önem verilmeyecek bir yakınlık; tatil bitip de Merry bütün günü okulda geçirmeye başladığında, kendisi de işe döndüğünde şiddetini kaybedecek, kösnüllükten son derece uzak, kolaylıkla geriye dönüşü olan bir ilişki içinde yiyişirken– yaz macerasının geniş çaplı bir yeniden düzenleme gerektireceğini anlamaya başladığı an, o çok övündüğü oran duygusunu yitirdi, Merry'yi tek koluyla kendine çekti ve kızın ne istediğini yalnızca belli belirsiz bilirken onu kendisinden bütün ay boyunca beklediği tutkuyla kekeleyen ağzından öptü.

Bu duyguyu mu hissetmesi beklenirdi? Düşünemeden oluvermişti. Kız sadece on bir yaşındaydı. Bir anlığına bu ürkütücüydü. Bu onun bir saniye bile kaygılandığı bir şey değildi asla, bu tabu olarak bile düşünmediğiniz bir tabuydu, yapılmaması kesinlikle doğal gelen, yapmanız yasaklanmış bir şey, çaba harcamadan ileri gidiverirdiniz – ve sonra, ne kadar anlık olursa olsun, *bu.* Bir çocuk, bir koca olarak, bir baba, hatta bir işveren olarak, kendisini yöneten duygusal kurallara böylesine yabancı bir şeye hayatında hiçbir zaman fırsat vermemişti ve sonradan bir baba olarak bu tuhaf yanlış adımın yaşamının geri kalanında bedelini ödediği bir sorumluluktan sapma olup olmadığını düşündü. Öpücük ciddi bir şeye hiç benzemiyordu, hiçbir şeyin taklidi değildi, asla tekrar edilmemişti, beş saniye... en çok on... saniye sürmüştü ama felaketten sonra, saplantılı bir halde acılarının kaynağını araştırdığında, bu anormal anı –kızın on bir ve Sarıkafa'nın otuz altı yaşında olduğu ve ikisinin dalgalı deniz ve sıcak güneşten uyarılmış olarak kumsaldan eve mutlu bir şekilde döndükleri zamanı– hatırladı.

Ama sonra, o günden sonra belki de kendini ondan fazlasıyla geri

çekmiş ve fiziksel olarak gerektiğinden fazla uzak durmuş olup olmadığını düşündü. Sarıkafa sadece kızın, babasının bir kez daha dengesini kaybedebileceğine dair endişelenmesine gerek olmadığını, *kendi doğal tutkunluğu* konusunda kaygılanmasına gerek olmadığını bilmesini istemişti ve sonuç olarak, o öpücüğün anlamını ve sebebini abartarak, tamamen zararsız, kendi kendine gelişen doğal bir şeyi problem haline getirmiş, kekeleyen bir çocuğun kendinden şüphesinin yükünü daha da artırmış olabilirdi pekâlâ. Sarıkafa'nın niyeti sadece ona yardımcı olmak, iyileşmesine yardım etmekti!

Öyleyse yara neydi? Merry'yi ne yaralamış olabilirdi? Bizzat silinmez kusur mu, yoksa kusurunu beslemiş olanlar mı? Ama ne yaparak? Onu sevmekten, onu gözetmekten, ona cesaret vermekten, ona destek, kılavuzluk ve kendilerine makul gelen bağımsızlığı vermekten başka ne yapmışlardı? Ve buna rağmen göz önünde olmayan Merry lekelenmişti! Sapkınlaşmıştı! Çıldırtılmıştı! Ne tarafından? Binlerce genç kekeliyordu – hepsi de büyüyünce bomba atmıyorlardı! Merry'nin yetişmesinde yanlış olan neydi? Sarıkafa ona bu kadar yanlış olan ne yapmıştı? Öpücük mü? O öpücük mü? Çok mu hayvanca? Bir öpücük bir kimseyi nasıl bir suçlu haline getirebilirdi? Öpücüğün sonuçları mı? Geri çekilme mi? Hayvanca olan o muydu? Ama ona bir daha asla sarılmamış veya dokunmamış veya onu öpmemiş gibi bir durum yoktu – onu *sevmişti*. Kız bunu *biliyordu*.

Açıklanamayan şey bir kez başladıktan sonra, kendini sorgulama işkencesi asla bitmedi. Yanıtlar ne kadar zayıf olursa olsun, önceden kendisine gerçekten soracak ehemmiyetli bir şeyi olmayan Sarıkafa için sorular asla tükenmedi. Bombadan sonra, yaşamı bir daha asla olduğu gibi kabul edemedi veya yaşamının algıladığından çok farklı bir şey olmadığına güvenemedi. Kendisini, sanki uğradıkları felaketin nedeni oymuş gibi, kendi mutlu çocukluğunu, çocukluğunu oluşturan başarıyı anımsarken buldu. İncelediği zaman bütün zaferler yüzeysel görünüyordu; daha da şaşırtıcı olanı, tam da erdemleri ona ahlâksızlık gibi gelmeye başladı. Geçmişine dair hatırladıklarında artık hiç masumiyet yoktu. İnsanın her sözünün söylemek istediğine denk gelmediğini; yapılan her şeyin etkisinin amaçlanandan daha fazla ya da daha az olduğunu anladı. Söylenen ve yapılan şey fark yaratıyordu, pekâlâ, ama istenen farkı yaratmıyordu.

Sarıkafa kendisini hep bildiği biçimiyle –iyi niyetli, terbiyeli, tertipli Seymour Levov– buharlaşmış, ondan geriye sadece kendi kendini

sorgulama kalmıştı. Ne kendisinin sorumlu olduğu düşüncesinden kurtulabiliyor, ne de her şeyin rastlantısal olduğu yolunda şeytanca bir çekiciliği olan bir düşünceye sığınabiliyordu. Merry'nin kekelemesinden bile daha sersemletici bir gizemin içine bırakılmıştı: Hiçbir yerde ifade düzgünlüğü yoktu. *Sadece* kekeleme vardı. Gece yatakta, bütün yaşamını kekeleyen bir ağız ve somurtan bir surat olarak tasavvur ediyordu – hedefi veya manası olmayan, tamamen yüzüne gözüne bulaştırdığı bütün yaşamını. Artık hiç düzen mefhumu kalmamıştı. Hiç düzen yoktu. Hiç. Yaşamını çılgınca kontrolden çıkmış bir kekemenin düşüncesi olarak tahayyül etti.

O yıl Merry'nin babasından başka, diğer aşkı, Audrey Hepburn'dü. Audrey Hepburn'den önce gökbilim ve gökbilimden önce 4-H Kulübü ve bunun yanı sıra, babası açısından biraz üzücü olan Katolik safha bile vardı. Merry ne zaman Elizabeth'e ziyarete gitse, büyükannesi Dwyer onu Aziz Genevieve kilisesine dua etmeye götürüyordu. Yavaş yavaş Katolik biblolar odasına kadar geldi – ve Sarıkafa bunları biblo olarak düşündüğü sürece, kızı bunlara tutulmadığı sürece, her şey yolundaydı. Büyükannesinin paskalyadan önceki pazar gününden sonra vermiş olduğu haç şekli verilmiş hurma yaprağı vardı önce. Bunda sorun yoktu. Her çocuk duvarında onu isteyebilirdi. Sonra mum geldi, kalın cam içinde, yaklaşık otuz santim boyunda, Ebedi Mum; etiketinin üstünde İsa'nın Kutsal Kalbi'nin bir resmi ve "İsa'nın, 'İste, Alacaksın,' diyen Kutsal Kalbi" şeklinde başlayan bir dua vardı. Bu pek o kadar önemli değildi, ama mumu pek yakıyor gibi görünmediğinden, mum orada şifoniyerin üzerinde adeta dekorasyon amaçlı durduğundan, mesele çıkarmanın hiç anlamı yoktu. Sonra, yatağın başucuna asılmak üzere, İsa'nın profilden, dua ederken resmi geldi ki bu olur şey değildi, fakat Sarıkafa kızına, Dawn'a, Büyükanne Dwyer'a hiçbir şey söylemedi, kendi kendine, "Bu zararsız, bu bir resim, onun için iyi bir adamın hoş bir resmi. Ne fark eder ki?" dedi.

Durumu çığrından çıkaran şey heykeldi, Kutsal Meryem Ana'nın alçıdan heykeli, Büyükanne Dwyer'ın yemek odasındaki büfenin ve Büyükanne Dwyer'ın yatak odasındaki tuvalet masasının üzerinde duran heykellerin biraz daha küçüğü. Sarıkafa'yı kızını karşısına oturtup, Büyükanne ve Büyükbaba Levov geldiği zaman, resimleri ve hurma yaprağını duvardan indirip, onları heykel ve Ebedi Mum ile birlikte dolabının içine kaldırmaya razı olup olmayacağını sormaya yönelten şey bu heykeldi. Odasının kendi odası olduğunu ve oraya istediği şeyi as-

maya hakkı olsa da, Büyükanne ve Büyükbaba Levov'un ve elbette kendisinin de Yahudi olduklarını ve doğru veya yanlış, Yahudilerin vs, vs olduğunu sakince açıkladı. Ve insanları memnun etmek isteyen, en çok da babasını memnun etmek isteyen tatlı bir kız olduğu için, Sarıkafa'nın anne ve babası bir daha Old Rimrock'a geldikleri zaman Büyükanne Dwyer'ın ona verdiği hiçbir şeyin ortalıkta görünmemesine mutlaka dikkat edecekti. Ve bir gün Katolikliğe dair her şey duvardan inip temelli şifoniyerinin içine girdi. Kızı her şeyi tutkuyla yapan, yoğun olarak yeni ilgi alanında yaşayan bir mükemmeliyetçiydi ve sonra tutku birdenbire bitiyor, tutku dahil her şey bir kutunun içine atılıyor ve kızı yoluna devam ediyordu.

Şimdiki tutkusu Audrey Hepburn idi. Eline geçirebildiği her gazete ve dergide film yıldızının fotoğrafını veya adını tarıyordu. Hatta film gösterim saatleri bile –"*Tiffany'de Kahvaltı*, 2, 4, 6, 8, 10"– akşam yemeğinden sonra gazeteden kesilip Audrey Hepburn albümüne yapıştırılıyordu. Aylarca, bir orman perisi gibi zarif adımlarla odasına giderek, her yansıtıcı yüzeye manidar utangaç gözlerle gülümseyerek, babası ne zaman bir şey söylese şu "bulaşıcı" dedikleri türden bir kahkaha atarak, kendisi olmak yerine, kâh kimsesiz bir çocuk gibi, kâh başka türlü davrandı. *Tiffany'de Kahvaltı* filminin müziğini satın aldı ve yatak odasında saatlerce onu dinledi. Onun orada Audrey Hepburn gibi hoş bir şekilde "Moon River" şarkısını söylediği işitilebiliyordu ve elbette kekelemeden – ve bu yüzden, utanmazca rol oynama ne kadar dikkat çekmek amacında ve son derece bilinçli olursa olsun, gülünç olması bir yana, sıkıcı olduğunu, bunun onun kapıldığı olasılıkdışı bir arınma düşü olduğunu evdeki hiç kimse ona söylemedi. Audrey Hepburn kekemeliği biraz olsun giderebiliyorsa, Tanrının altın sarısı saçlar, mantıklı bir kafa, yüksek bir IQ, kendisi hakkında bile yetişkin gibi bir mizah yeteneği bahşettiği, Tanrının uzun, ince kol ve bacaklar, varlıklı bir aile, kendi alameti farikası olan bir inatçılık bahşettiği –düzgün konuşma dışında her şeyi bahşettiği– bir kız, öyleyse bırakın gülünç bir şekilde taklit yapmaya devam etsin. Güvenlik, sağlık, sevgi, hayal edilebilecek her olumlu şey – eksik olan sadece kendisini küçük düşürmeden bir hamburger sipariş edebilme yeteneğiydi.

Ne çok çabaladı! Okuldan sonra iki öğle sonrası bale dersine gidiyordu ve iki öğle sonrası Dawn onu bir konuşma terapistiyle görüşmesi için Morristown'a götürüyordu. Cumartesi günü erken kalkıp kendi kahvaltısını hazırlıyor ve sonra, Merry'nin mücadelesinin daha ziyade

kötüye gittiğini görmeye başladığında dile getirdiği kişisel görüşle Sarıkafa'yı çileden çıkaran bölgedeki gezici psikiyatrın küçük muayenehanesine gitmek üzere Old Rimrock köyüne doğru yokuş yukarı sekiz kilometre bisiklet sürüyordu. Psikiyatr Merry'yi, kekelemenin kendisinin yaptığı bir seçim, özel olmanın bir yolu olarak seçtiği bir şey olduğuna ve sonra da çok işe yaradığını görünce buna kilitlenmiş olduğuna inandırdı. Psikiyatr Merry'ye şöyle sordu: "Kekelemeseydin babanın senin hakkında ne hissedeceğini düşünüyorsun? Annenin ne hissedeceğini düşünüyorsun?" Ona şöyle sordu: "Kekelemenin sana getirdiği iyi bir şey var mı?" Sarıkafa, elinden gelmeyen bir şey için çocuğu sorumlu tutmanın ona nasıl yardımcı olacağını anlamadı ve bu yüzden adamı görmeye gitti.Ve oradan ayrıldığı zaman onu öldürmek istiyordu.

Görünüşe bakılırsa, Merry'nin sorununun kökeninde daha çok güzel ve başarılı bir ebeveyne sahip olması yatıyordu. Sarıkafa'nın, işittiklerini elinden geldiğince izleyebildiği kadarıyla, ebeveyn bakımından talihi Merry'ye fazla gelmişti ve bu nedenle annesiyle yarıştan çekilmek, annesinin üzerine düşmesini sağlamak ve kendisi üzerinde yoğunlaştırmak ve sonunda duvarlara tırmandırmak için –ve ek olarak babayı güzel anneden ayırıp kazanmak için– kendisini şiddetli bir kekemelikle damgalamayı seçmişti, böylece görünür bir zayıflık noktasından herkesi yönetiyordu. "Ama Merry kendi kekemeliğiyle perişan oldu," diye anımsattı Sarıkafa psikiyatra. "Onu size getirme nedenimiz bu." "Faydaları sıkıntısından çok daha ağır basabilir." Sarıkafa o sırada doktorun ne açıkladığını anlayamadı ve şöyle yanıt verdi: "Ama, hayır, hayır – onun kekelediğini görmek eşimi *öldürüyor*." "Merry için faydalardan biri budur belki. O son derece zeki ve çıkarcı bir çocuk. Öyle olmasaydı, size kekelemenin son derece çıkarcı, intikamcı olmasa bile son derece faydalı bir davranış örneği olduğunu söylediğim zaman bana bu kadar kızmazdınız." Doktor benden nefret ediyor, diye içinden geçirdi Sarıkafa. Hep görüntüm yüzünden. Dawn'ın görüntüsü yüzünden benden nefret ediyor. Kafasını bizim görüntümüze takmış. Bizden nefret etmesinin nedeni bu – onun gibi kısa boylu ve çirkin değiliz ya! "Bazen kıza çok aptalca gelen bir şey yüzünden bu kadar çok ilgi gören birinin kızı olarak büyümek bir kız çocuğu için zordur," dedi psikiyatr. "Anne ve kız arasındaki doğal rekabetin üstüne üstlük, küçük bir kıza, 'Büyüyünce annen gibi New Jersey Güzeli olmak ister misin?' diye soran insanların olması güç bir şeydir." "Ama hiç kimse ondan bunu istemiyor. Bunu ondan kim istiyor? Biz hiç istemedik. Biz bu

konuda hiç konuşmayız, bu asla gündeme gelmez. Niçin gelsin ki? Eşim New Jersey Güzeli değil – eşim onun *annesi*." "Ama insanlar ondan bunu istiyor, Bay Levov." "Eee, Tanrı aşkına, insanlar hiçbir anlama gelmeyen her türlü şeyi isterler çocuklardan – buradaki *sorun* bu değil." "Ama annesiyle boy ölçüşemeyeceğini, yanına bile yaklaşamayacağını hissedecek nedeni olan bir çocuğun... bu yolu seçebileceğini görürsünüz kesinlikle." "O hiçbir yolu *seç*medi. Bana bakın, belki de bunu bir 'seçim' olarak göstererek kızımın omzuna haksız bir yük yüklediğinizi düşünüyorum. Onun hiç seçeneği *yok*. Kekelemesi onun için tam bir cehennem." "Anlattığı şey her zaman bu değil. Geçen cumartesi, ona doğrudan doğruya, 'Merry, niçin kekeliyorsun?' diye sordum ve bana, 'Kekelemek daha kolay aslında,' dedi." "Ama bununla ne demek istediğini biliyorsunuz. Bununla ne demek istediği açık. Kekelememeye çalıştığı zaman yaşamak zorunda kaldığı her şeyi yaşamak zorunda kalmadığını söylemek istiyor." "Ben bir şekilde ondan daha çok şey söylediğini düşünüyorum. Hatta kekelemezse, bence insanlar, aman Tanrım, onun asıl sorununu anlayacaklar gibi geliyor olabilir ona, özellikle de, ağzından her çıkan söze gerçeği aşan yüksek bir değer biçme eğilimi gösteren mükemmeliyetçi ailesinin güçlü baskısı altında olduğu için. 'Kekelemezsem, o zaman annem sahiden beni uzun uzadıya azarlayacak, ondan sonra benim *gerçek* sırlarımı bulacak.'" "Bizim had safhada baskı uygulayan mükemmeliyetçi bir aile olduğumuzu kim söyledi? Tanrım. Biz sıradan bir aileyiz. Merry'den mi alıntı yapıyorsunuz? Annesi hakkında size anlattığı şey bu mu? Annesinin onu uzun uzadıya *azarlayacağını* mı anlattı?" "Kelimesi kelimesine değil." "Çünkü bu *doğru* değil," dedi Sarıkafa. "Nedeni bu değil. Bazen bunun onun kafası çok hızlı çalıştığı için, dilinden çok daha hızlı çalıştığı için olduğunu düşünüyorum..." Aah, bana acıyan gözlerle bakması ve benim acıklı açıklamam. Üstünlük taslayan alçak. Soğuk, kalpsiz alçak. *Geri zekâlı* alçak. En kötüsü budur – aptallık. Ve tüm bunlar görünümünün öyle olması yüzünden, benim ve Dawn'ın görünümümüzün böyle olması yüzünden... "Sık sık kabul etmeyen, inanmak istemeyen babalar görüyoruz..." Aah, bu insanlar beş para etmez! Sadece her şeyi daha da kötüleştirirler! Bu kahrolası psikiyatr fikri kimindi! "Ben hiçbir şeyi kabul *etmiyorum*, lanet olsun. Her şeyden önce," dedi Sarıkafa, "onu buraya ben getirdim. Onun kekelemesini durdurma çabalarını desteklemek için herhangi bir profesyonelin yapmamı istediği her şeyi yapıyorum. Başka her şeye ilave olarak, bütün bunları annesini ve ba-

basını *yönetmek* için yaptığının söylenmesinin, kızıma, onun yüzünü buruşturmasına, tiklerine ve bacak seğirmelerine, masayı yumruklamasına, yüzünün bembeyaz kesilmesine, bütün bu zorluklara ne gibi bir faydası dokunacağını sizden öğrenmek istiyorum sadece." "Masayı yumrukladığında ve bembeyaz kesildiğinde kim var orada? Orada kontrolde olan kim?" "Elbette ki *o* değil!" dedi Sarıkafa öfkeyle. "Benim ona çok acımasız bir bakışım olduğunu düşünüyorsunuz," diye yanıtladı doktor. "Eh... bir bakıma, babası olarak, evet. Bunun *fizyolojik* bir temeli olabileceği aklınıza hiç gelmiyor." "Hayır, bunu söylemedim. Bay Levov, eğer isterseniz size organik teoriler sunabilirim. Ama en çok işe yarayabileceğimi sandığım yol bu değil."

Kızının kekeleme güncesi. Akşam yemeğinden sonra, mutfak masasına oturup, kekeleme günlüğüne o günkü durumu yazdığı zaman, sonunda Sarıkafa'ya –"kabul edemeyen, inanmak istemeyen" babalardan birine– kızının sadece artık kekeleme gereği duymadığında, dünyayla farklı bir şekilde "bağ kurmak" istediğinde –kısacası, yönetme yolu olarak daha değerli bir şey bulduğu zaman– kekelemeyi bırakacağını bildirmiş olan psikiyatrı öldürmeyi en çok istediği zamandı bu. Kekeleme güncesi, konuşma psikiyatrının önerisiyle, Merry'nin, kekelediği zamanların kaydını tuttuğu üç halkalı kırmızı bir defterdi. Gün boyunca kekelemenin nasıl değişkenlik gösterdiğini, hangi koşullarda ortaya çıkmasının en az olası, hangi koşullarda ve kiminleyken ortaya çıkmasının en olası olduğunu titizlikle anımsayıp deftere kaydederek orada oturduğu zamanlardakinden daha gözü dönmüş bir düşmanlık duyabilir miydi kendi kekemeliğine? Arkadaşlarıyla birlikte sinemaya kaçtığı ve kazara defteri masada açık bıraktığı cuma akşamı o defteri okumaktan daha üzücü bir şey olabilir miydi Sarıkafa için. "Ne zaman kekeliyorum? Birisi bana beklenmedik, hazırlıklı olmadığım bir yanıt gerektiren bir şey sorduğunda, kekeleme ihtimalim oluyor. İnsanlar bana baktığı zaman. Kekelediğimi bilen insanlar, özellikle *onlar* baktıkları zaman. Ama beni tanımayan insanlarla bazen daha kötü oluyor..." diye devam ediyordu, sayfalar dolusu dikkat çekici bir şekilde düzgün el yazısıyla – ve söylüyor göründüğü tek şey bütün durumlarda kekelediğiydi. "İyi konuştuğum zaman bile, düşünmeden edemiyorum, 'Kekeme olduğumu anlaması ne kadar sürecek? Ne zaman kekelemeye başlayıp işi berbat edeceğim?'" Fakat, her türlü hayal kırıklığına rağmen, ebeveyninin kendisini görebileceği bir yerde oturup her gece kekeleme güncesi üzerinde çalışıyordu, hafta sonları dahil. Terapistiy-

le, yabancılarla, bakkal tezgâhtarlarıyla, nispeten güvenli sohbetlere girebildiği insanlarla kullanmak üzere farklı "stratejiler" üzerinde çalıştı; ona daha yakın olan insanlarla kullanacağı stratejiler üzerinde çalıştılar – öğretmenler, kız arkadaşlar, erkek çocuklar, son olarak büyükbaba ve büyükannesi, babası, annesi. Stratejileri güncesine kaydetti. Değişik insanlarla hangi konuları konuşacağını tahmin ettiğini güncesinde listeledi, kekelemesinin en muhtemel olduğu zamanı tahmin ederek ve kendisini baştan aşağı hazırlayarak bilhassa önem verdiği noktaları not etti. Bütün o sıkılganlığının yarattığı zorluğu nasıl kaldırabilirdi? Kendiliğindenliği kendiliğindenliğin dışına çıkarmak için ondan istenen planlama, bu usandırıcı görevlerden korkup geri çekilmeyi reddetmekteki inadı – küstah itoğlu itin "intikamcı uygulama" ile demek istediği bu muydu? Sarıkafa gibilerin hiç bilmediği, kendisini bir futbolcu yaptıkları o sonbahar kendinde olduğunu bile bilmediği yorulmaz bir azimdi bu ve şiddetinden aslında asla hoşlanmadığı bir sporda kafa tokuşturmaya gitmeye gönülsüz olsa da, bunu yaptı ve bunda en iyi oldu, "okulun iyiliği için."

Ancak Merry'nin titizlikle üzerinde çalıştığı şeyin ona bir nebze faydası dokunmadı. Konuşma terapistinin muayahehanesinin sessiz, güvenli kozasında, dünyasından dışarı çıkartılmış olarak, Merry'nin kendisini fevkalade rahat hissettiği, akıcı bir şekilde konuştuğu, şakalar yaptığı, insanları taklit ettiği ve şarkı söylediğinden söz ediliyordu. Ama dışarıda yeniden kekelemenin başladığını görüyordu, geçiştirmeye çalışıyordu ve *b* ile başlayan sonraki kelimeden sakınmak için, ne olsa, ne olsa yapmak isterdi, ama çok geçmeden ağzından tükürük saçarak konuşmaya başlıyordu ve psikiyatr ertesi cumartesi günü *b* harfi ve "bunun onda bilinçdışı neyi çağrıştırdığı" konusunda başarı kaydetti. Ya da *m* veya *k* veya *g* harflerinin "bilinçdışı neyi çağrıştırdığı konusunda. Ancak tahmin ettiği şeyler hiçbir kahrolası anlam taşımıyordu. O harika fikirlerinden hiçbiri kızın yaşadığı zorluklardan hiçbirine çözüm olmadı. Herhangi kimsenin söylediği hiçbir şeyin bir anlamı yoktu. Psikiyatrın faydası olmadı, konuşma terapistinin stratejilerinin faydası olmadı, kekeleme güncesinin faydası olmadı, Sarıkafa'nın faydası olmadı, Dawn'ın faydası olmadı, Audrey Hepburn'ün hafif, gevrek telaffuzu bile en ufak başarıya ulaştırmadı. Merry içinden çıkamadığı bir şeyin pençesindeydi sadece.

Ve sonra artık çok geçti: Peri masalında öldürücü iksiri içmesi için kandırılan masum gibi, siyah taytıyla mobilyalara ve kucaktan kucağa

neşeyle tırmanan çekirge çocuk birdenbire gelişti, semirdi, şişmanladı – sırtı ve ensesi kalınlaştı, dişlerini fırçalamayı ve saçlarını taramayı bıraktı; evdeki yemeklerin neredeyse hiçbirini yemiyordu ama sadece okulda ve dışarıda sürekli yemek yiyordu, patates kızartması yanında peynirli burger, pizza, jambonlu sandviç, kızarmış soğan halkaları, vanilyalı milk shake, dondurmalı meyankökü şerbeti, çikolata soslu dondurma, her türlü kek, öyle ki neredeyse bir gecede irileşti, boyu hemen hemen 1,80 olan, okul arkadaşları tarafından Ho Chi Levov lakabı takılmış, geniş adımlarla yürüyen, iri, pasaklı bir on altılık kız oldu.

Ve kekelemesi yalancı namussuzların hepsinin biçileceği bir bıçak haline geldi. "Seni ka-ka-kahrolası manyak! Seni kalpsiz aa-aa-aşağılık ca-canavar!" diye hırlıyordu Lyndon Johnson'a, ne zaman akşam yedi haberlerinde görünse. Başkan yardımcısı Humprey'in televizyondaki yüzüne şöyle bağırıyordu: "Seni aşağılık adam, ka-ka-kapa şu ya-ya-yalancı çeneni, seni ko-ko-korkak, seni ii-ii-iğrenç kahrolası işbirlikçi!" Babası, kendisini New Jersey'li Savaş Karşıtı İşadamları olarak adlandıran komitenin üyesi olarak, senatörlerini ziyaret etmek için yönetim kuruluyla birlikte Washington'a gittiği zaman, Merry babasının kendisine eşlik etmesi için davetini reddetti. "Ama," dedi, önceden hiçbir politik gruba üye olmayan, göze çarpan ilgisinin kızının öfkesinin birazını kendisinden uzağa yönlendirebileceğini umut etmemiş olsa bu gruba katılmayacak, yönetim kuruluna gönüllü yazılmayacak, *Newark News*'taki protesto ilanı için bin dolar ödemeyecek olan Sarıkafa, "bu senin Senatör Case'e aklındakileri söyleme şansın. Doğrudan doğruya onun karşısına çıkabilirsin. İstediğin bu değil mi?" "Merry," dedi narin annesi öfkeli gözlerle bakan iriyarı kızına, "Senatör Case'i etkileyebilirsin..." "C-c-c-c-c-c-c-Case!" diye patladı Merry, ve ebeveyninin şaşkın bakışları karşısında, fayans döşeli mutfak zeminine tükürmeye başladı.

Artık sürekli telefondaydı, telefon ahizesini kaldırdığında eskiden "Alo" kelimesini otuz saniyenin altında söyleyebilmesini sağlayacak telefon "stratejisi" için alıştırma yapmak zorunda olan çocuk. Kendisinde kaygı yaratan kekelemenin pek güzel üstesinden gelmişti, ama ebeveyni ve terapistinin umduğu biçimde değil. Hayır, Merry kendi yaşamını bozan şeyin kekeleme değil, kekelemeyi alt etmek için harcadığı boş çaba olduğu sonucuna vardı. Çılgınca çaba. Kendisinin konuşma biçimi kadar ikinci dereceden bir şeyi fazla önemsemesine neden olan ebeveyn, öğretmen ve arkadaşlarının Rimrock'a özgü beklentile-

rini karşılamak için bu kekelemeye vermiş olduğu saçma önem. Ne söylediği değil, bunu nasıl söylediğiydi onların canını sıkan. Ve tüm bunlardan bağımsız olmak için tek yapması gereken şey *b* harfini telaffuz etmek zorunda kaldığında bunun onları ne kadar mutsuz ettiğini hiç umursamamaktı. Evet, kekelemeye başladığında herkesin ayaklarının altında açılan uçurumu önemsemekten vazgeçti; kekelemesi artık varoluşunun merkezi olmayacaktı – ve bunun onların da yaşamlarının merkezi olmamasını kesinkes sağlayacaktı. Öteki bütün küçük güzel Rimrock kızları gibi hayran olunası, sevimli olmak için yırtınan küçük güzel kız görünümünü ve sadakatini şiddetle reddediyordu – anlamsız tavırlarını, küçük sosyetik meraklarını ve ailesinin "burjuva" değerlerini reddediyordu. Kendi davasında yeterince zaman kaybetmişti. "Çocuklar Lyndon B-b-b-Baines Johnson tarafından canlı canlı kızartılırken b-b-b-bü-bütün hayatımı kahrolası bir kekelemeyle gece gündüz b-b-boboğuşarak harcamayacağım."

Engellenmemiş bütün enerjisi, önceden başka türlü kullanılmış olan direnme gücü şimdi ta yüzeye kadar çıkmıştı ve artık eski engeli kafaya takmayarak sadece hayatında ilk kez tam özgürlüğü değil, ayrıca kendinden tam emin olmanın canlandırıcı gücünü de yaşadı. Yepyeni bir Merry doğmuştu, "b-b-berbat" savaşa karşı çıkmakta, sonunda, gerçekten olağanüstü gücüne değecek bir savaşma güçlüğü bulan biri. Onun Vietnam Demokratik Cumhuriyeti dediği Kuzey Vietnam, Dawn'a göre, insana onun Newark Beth Israel'de değil de Hanoi'deki Beth Israel'de doğmuş olduğunu düşündürecek kadar vatanseverlikle söz ettiği bir ülkeydi. "'Vietnam Demokratik Cumhuriyeti' – bunu bir kez daha ondan duyarsam, Seymour, yemin ederim, aklımı kaçıracağım!" Sarıkafa bunun belki de kulağa geldiği kadar kötü olmadığına onu ikna etmeye çalıştı. "Merry'nin bir amentüsü var, Dawn, Merry'nin politik bir duruşu var. Bunda bir incelik olmayabilir, henüz bunun en iyi sözcüsü olmayabilir, ama bunun arkasında belli bir düşünce var, arkasında hiç şüphesiz çokça duygu var, arkasında çokça *merhamet* var..."

Ama artık Dawn'ın aklını olmasa da, kendisini evden ahıra kaçırtan kızıyla hiç muhabbeti kalmamıştı. Sarıkafa, ikisi ne zaman birkaç dakika yalnız kalsa annesiyle Merry'nin kavga ettiklerine kulak misafiri oluyordu. "Bazı insanlar," diyor Dawn, "halinden memnun orta sınıf insanlar olan bir anne babaya sahip olmaktan son derece *mutlu olurlar*." "Onlardan biri olacak kadar beyni yıkanmış biri olmadığıma üz-

günüm," diye yanıtlıyor Merry. "On altı yaşında bir kızsın," diyor Dawn, "sana ne yapacağını söyleyebilirim ve sana ne yapacağını *söyleyeceğim*." "Sırf on altı yaşında olmam b-b-beni bir genç kız ya-ya-yapmaz! İstediğimi ya-ya-yaparım!" "Sen savaş karşıtı değilsin," diyor Dawn, "sen *her şeye* karşısın." "Peki sen nesin, anne? Sen ineklerin ya-ya-yandaşısın!"

Dawn her gece gözyaşları içinde yatıyordu. "Kim oluyor? Bu ne böyle?" diye sordu Sarıkafa'ya. "Eğer birisi otoritene karşı koyuyorsa, ne yapabilirsin? Seymour, tamamen şaşırmış durumdayım. Bu nasıl oldu?" "Olur böyle şeyler," diyordu Sarıkafa ona. "O iradesi güçlü olan bir kız. Fikri olan. Davası olan." "Nereden *geldi* bu böyle? Bu izah edilemez. Ben kötü bir anne miyim? Ondan mı?" "Sen iyi bir annesin. Sen harika bir annesin. Mesele bu değil." "Niçin benden yüz çevirdiğini bilmiyorum. Ona ne yaptığıma dair ya da ona yaptığımı algıladığı şeye dair hiçbir fikrim yok. Neler olduğunu anlamıyorum. *O* kim? *O* nereden geldi? Onu kontrol edemiyorum, onu *tanıyamıyorum*. Onun zeki olduğunu sanıyordum. Hiç de zeki değil. *Aptal* biri olup çıktı, Seymour; her konuştuğumuzda giderek daha da aptallaşıyor." "Hayır, bu çok kaba bir saldırı. İyi düşünülmemiş bir fikir. Ama o hâlâ zeki. Çok zeki. Ergenlik çağındakiler böyle olurlar. Böyle çalkantılı türden değişiklikler olur. Bunun seninle veya benimle hiç ilgisi yok. Onlar belirli belirsiz her şeye karşı çıkarlar." "Bütün bunlar kekelemesi yüzünden, değil mi?" "Kekelemesi konusunda elimizden geleni yapıyoruz. Hep yaptık." "Kekelediği için öfkeli. Kekelediği için," diyordu Dawn, "arkadaşlık kuramıyor." "Onun her zaman arkadaşları vardı. Birçok arkadaşı var. Üstelik, kekelemesini aşmıştı. Kekeleme açıklama değil." "Evet, öyle. İnsan kekelemesini aşamaz," diyordu Dawn, "sürekli korku duyar." "Bu olup bitene bir açıklama değil, Dawnie." "Daha on altısında – açıklama *bu* mu?" diye soruyordu Dawn. "Öyle ise," dedi Sarıkafa, "ve bunun çok çok fazlası öyle ise, on altı yaşını bitirene kadar elimizden geleni yapacağız." "Ve? On altısını bitirdiği zaman, on yedisinde olacak." "On yedisinde aynı olmayacak. On sekizinde aynı olmayacak. Her şey değişir. Yeni ilgi alanları keşfedecek. Üniversiteye gidecek – akademik amaçları olacak. Bunu çözebiliriz. Önemli olan şey onunla konuşmayı sürdürmek." "Ben yapamam. Onunla konuşamam. Artık inekleri bile kıskanıyor. Bu insanı fazlasıyla çileden çıkarıyor." "O zaman onunla konuşmayı ben sürdüreceğim. Önemli olan şey onu başından atmamak, ona teslim olmamak ve defalarca defalarca aynı şeyi

söylemek zorunda olsan bile konuşmayı sürdürmektir. Varsın, durum bütünüyle umutsuz görünsün. Söylediğin şeyin anında etkisini göstermesini bekleyemezsin." "*Etkisi* olan şey onun verdiği *karşılık!*" "Onun ne karşılık verdiğinin önemi yok. Söylemek sonsuzmuş gibi gelse bile ona söylememiz gerekeni söylemeyi sürdürmeliyiz. Sınırı biz çizmek zorundayız. Sınırı çizmezsek, o zaman kesinlikle itaat etmeyecektir. Çizersek, itaat edeceğine dair en azından yüzde elli şansımız olur. "Ya yine etmezse?" "Dawn, bizim yapabileceğimiz tek şey, mantıklı olmaya devam etmek, kararlı olmayı sürdürmek, umudumuzu veya sabrımızı yitirmemek, böyle her şeye karşı çıkmaktan vazgeçeceği gün gelecek." "O bundan vazgeçmek *istemiyor*." "Şimdi. Bugün. Ama bunun yarını var. Hepimizin arasında bir bağ var ve bu çok büyük bir bağ. Onu bırakmadığımız sürece, konuşmayı sürdürdüğümüz sürece yarın gelecektir. Elbette o insanı çileden çıkartıyor. Onu ben de tanıyamıyorum. Ama sabrını tüketmesine izin vermez, onunla konuşmayı sürdürür ve ondan vazgeçmezsen, eninde sonunda yeniden kendisi olacaktır."

Ve böylece, umutsuz gibi görünse de, Sarıkafa konuşuyor, dinliyordu, mantıklıydı; mücadele ne kadar sonsuz gibi görünse de, sabrını korudu ve ne zaman kızının aşırıya kaçtığını görse sınırı çizdi. Kendisine yanıt vermesi kızını görünüşte ne kadar öfkelendirirse öfkelendirsin, yanıtları ne kadar alaycı, iğneleyici, anlaşılması zor ve dürüstlükten uzak olursa olsun kızının politik etkinliklerini, okuldan sonra nerelerde olduğunu, yeni arkadaşlarını sormaya devam etti; kızını çıldırtan nazik bir ısrarla New York'a cumartesi gezilerini sordu. Evde istediği her şeyi haykırabilirdi – o hâlâ Old Rimrock'lı bir çocuktu sadece ve kızının New York'ta kimlerle buluştuğu düşüncesi Sarıkafa'yı dehşete düşürüyordu.

New York'a ilişkin Konuşma 1. "New York'a gittiğin zaman ne yapıyorsun? New York'ta kiminle görüşüyorsun?" "Ne mi yapıyorum? New York'u görmeye gidiyorum. Yaptığım bu." "Ne yapıyorsun, Merry?" "Herkes ne yapıyorsa onu yapıyorum. Vitrinlere bakıyorum. Bir kız başka ne yapacaktı yani?" "New York'ta politik insanlarla ilişki kuruyorsun." "Neden bahsettiğini bilmiyorum. Her şey politiktir. *Dişlerini* fırçalaman politiktir." "Vietnam'daki savaşa karşı olan insanlarla ilişki kuruyorsun. Görmeye gittiğin insanlar bunlar değil mi? Evet ya da hayır?" "Onlar insan, evet. Onlar fikirleri olan insanlar ve b-b-bazıları savaşa i-i-inanmıyor. Onların çoğu savaşa i-i-inanmıyor." "Ken-

di adıma ben de savaşa inanmıyorum." "Öyleyse sorunun ne?" "Kim bu insanlar? Kaç yaşındalar? Ne iş yapıyorlar? Öğrenciler mi?" "Niçin bilmek istiyorsun?" Çünkü ne yaptığını bilmek istiyorum. Cumartesileri New York'ta tek başınasın. Herkesin anne babası on altı yaşındaki bir kızın o kadar uzağa gitmesine izin vermez." "Şeye gidiyorum... ben, bilirsin, insanlar, köpekler ve sokaklar var..." "Eve bütün bu komünist malzemeyle geliyorsun. Eve bütün bu kitaplar, broşürler ve dergilerle geliyorsun." "*Öğrenmeye* çalışıyorum. Bana *öğrenmeyi* öğrettin, değil mi? Sadece çalışmayı değil, *öğrenmeyi*. K-k-komünist..." "Bu komünist. Sayfada komünist olduğu yazıyor." "K-k-komünistlerin ille de komünizm hakkında olmayan fikirleri vardır." "Mesela." "Yoksulluk hakkında. Savaş hakkında. Adaletsizlik hakkında. Onların her türlü fikirleri var. Yahudi olman sadece Musevilik hakkında fikirlerin olacağı anlamına gelmez. Eee, Aynı şey komünizm için de geçerli."

New York'a ilişkin Konuşma 12. "New York'ta nerede yemek yiyorsun?" "Vincent'ın Yeri'nde değil, Tanrıya şükür." "Öyleyse nerede?" "Herkes yemeğini nerede yiyorsa orada. Lokantalarda. Kafeteryalarda. İnsanların dairelerinde." "Bu dairelerde yaşayan insanlar kim?" "Arkadaşlarım." "Onlarla nerede tanıştın?" "Bazılarıyla burada tanıştım, bazılarıyla şehirde tanıştım..." "Burada mı? Nerede?" "Lisede. Sh-sh-sh-Sherry, mesela." "Sherry ile hiç tanışmadım." "Sh-sh-sh-Sherry, hani şu hatırlıyor musun, bütün okul müsamerelerinde keman çalan? Ve müzik d-d-dersleri aldığı için New York'a gidiyor." "O da politikayla ilgileniyor mu?" "Baba, her şey politiktir. B-b-beyni varsa politikayla nasıl ilgilenmez?" "Merry, başının derde girmesini istemiyorum. Savaşa öfkelisin. Birçok insan savaşa öfkeli. Ama sınırları olmayıp savaşa öfkeli olan bazı insanlar var. Sınırlar nedir, biliyor musun?" "Sınırlar. Tek düşündüğün budur senin. Aşırıya kaçmamak. Bazen aşırı bir halt etmeli insan. Savaşın ne olduğunu sanıyorsun? Savaş bir aşırılıktır. Burada küçük Rimrock'taki hayat değil. Burada hiçbir şey aşırı değil." "Burasını artık beğenmiyor musun? New York'ta yaşamak ister miydin? Bunu ister miydin?" "E-e-e-elbette." "Diyelim ki liseden mezun olduktan sonra New York'a üniversiteye gideceksin. Bunu ister miydin?" "Üniversiteye gidip gitmeyeceğimi bilmiyorum. Şu üniversitelerin yönetimine baksana. Savaşa karşı olan öğrencilerine neler yaptıklarına bak. Üniversiteye gitmeyi nasıl isteyebilirim? Yüksek eğitim. Ben buna alçak eğitim derim. Belki üniversiteye gideceğim, belki gitmeyeceğim. P-p-planlamaya şimdiden b-b-başlamayacağım!"

New York'a ilişkin Konuşma 18, cumartesi gecesi eve gelmeyişinin sonrası. "Bunu bir daha asla yapmayacaksın. Bizim tanımadığımız insanlarla birlikte asla kalmayacaksın. Kim bu insanlar?" "Asla asla deme." "Birlikte kaldığın insanlar kim?" "Sh-Sherry'nin arkadaşları. Müzik okulundan." "Sana inanmıyorum." "Neden? B-b-benim arkadaşlarım olabileceğine mi inanamıyorsun? İnsanların benden hoşlanabileceğine – b-b-buna mı inanmıyorsun? İnsanların beni bir gèceliğine misafir edebileceğine – b-b-buna mı inanmıyorsun? Sen neye i-i-i-inanırsın?" "Sen on altı yaşındasın. Eve gelmek zorundasın. Ta New York City'de kalamazsın." "Bana kaç yaşımda olduğumu hatırlatıp durma. Hepimizin bir yaşı var." "Dün evden çıktığında senin saat altıda döneceğini umuyorduk. Akşam yedide orada kalacağını söylemek için telefon ettin. Sana kalamayacağını söyledik. Israr ettin. Kalacak yerin olduğunu söyledin. Bu yüzden bunu yapmana izin verdim." "Bana izin verdin. Tabii." "Ama bunu bir daha yapamazsın. Bir daha yaparsan, New York'a tek başına gitmene asla izin verilmeyecek." "Kim demiş?" "Baban." "Göreceğiz." "Seninle bir anlaşma yapacağım." "Anlaşma ne, *baba*?" "Bir daha New York'a gidersen ve geç olduğunu görüp bir yerlerde kalmak zorunda kalırsan, Umanoff'larda kalırsın." "*Umanoff'lar* mı?" "Seni severler, sen de onları seviyorsun, doğduğundan beri tanıyorlar seni. Çok güzel bir daireleri var." "Eee, birlikte kaldığım insanların da güzel bir dairesi var." "Kim onlar?" "Sana söyledim, Sh-Sherry'nin arkadaşları." "Kim onlar?" "Bill ve Melissa." "Peki Bill ile Melissa kim?" "Onlar i-i-i-insanlar. Herkes gibi." "Ne iş yapıyorlar? Kaç yaşındalar?" "Melissa yirmi iki. Bill ise on dokuz yaşında." "Öğrenciler mi?" "Öğrenciydiler. Şimdi Vietnamlıların durumunu iyileştirmek için insanları örgütlüyorlar." "Nerede yaşıyorlar?" "Ne yapacaksın, gelip beni alacak mısın?" "Nerede yaşadıklarını bilmek istiyorum. New York'ta her türlü mahalle vardır. Bazıları iyi, bazıları değildir." "Son derece iyi bir mahallede ve son derece iyi bir b-b-binada yaşıyorlar." "Nerede?" "Morningside Heights'ta yaşıyorlar." "Colombia öğrencileri mi?" "Öyleydiler." "Bu dairede kaç kişi kalıyor?" "Bu soruları niçin yanıtlamak zorunda olduğumu anlamıyorum." "Çünkü benim kızımsın ve on altı yaşındasın." "Demek hayatımın geri kalanında senin kızın olduğum için..." "Hayır, on sekizine geldiğin ve liseden mezun olduğun zaman, ne istiyorsan yapabilirsin." "Öyleyse burada sözünü ettiğimiz fark iki yıl." "Doğru." "Peki iki yıl içinde ne gibi b-b-büyük bir şey olacak?" "Kendi başının çaresine bakabilen bağımsız biri

olacaksın." "İstesem şimdi de kendi b-b-başımın çaresine b-b-bakabilirim." "Bill ve Melissa ile birlikte kalmanı istemiyorum." "N-n-n-niçin?" "Seni gözetmek benim sorumluluğum. Umanoff'larda kalmanı istiyorum. Bunu yapmaya razı olursan, o zaman New York'a gidip akşam kalabilirsin. Aksi halde, oraya gitmene kesinlikle izin verilmeyecek. Seçim senin." "Ben kalmayı istediğim insanlarla birlikte kalmak için oraya gidiyorum." "Öyleyse New York'a gitmeyeceksin." "Göreceğiz." "'Göreceğiz' filan yok. Gitmeyeceksin ve tartışma sona ermiştir." "Beni nasıl durduracaksın görmek isterim." "Bunu düşün. Umanoff'larla kalmaya razı olmazsan, o zaman New York'a gidemezsin." "Peki ya savaş..." "Ben senden sorumluyum, savaştan değil." "Ah, savaştan sorumlu olmadığını biliyorum – New York'a gitmek zorunda olma nedenim bu. Ç-ç-çünkü oradaki insanlar kendilerini sorumlu hissediyorlar. Amerika Vietnam köylerini havaya uçururken k-k-kendilerini sorumlu hissediyorlar. Amerika küçücük b-b-bebekleri b-b-bombayla havaya uçururken kendilerini sorumlu hissediyorlar. Ama s-s-sen hissetmiyorsun, annem de hissetmiyor. Tek bir gün keyfini kaçırmasına izin verecek kadar bile önemsemiyorsun. Bir geceyi daha başka bir yerde geçirecek kadar bunu önemsemiyor*sun*? Bu konuda endişelenerek geceleri uykusuz kalmıyorsun. Gerçekten önemsemiyorsun, baba, öyle ya da böyle."

New York'a ilişkin Konuşma 24, 25 ve 26. "Bu konuşmaları çekemem, baba. Çekmiycem! Reddediyorum! Anne babasıyla kim bu şekilde konuşuyor!" "Yaşın küçükse ve günü birliğine gidip gece eve gelmezsen, tabii ki anne babanla bu şekilde konuşursun." "A-a-ama beni deli e-e-ediyorsun, anlayışlı olmaya çabalayan duyarlı baba! Anlaşılmak istemiyorum – özgür olmak i-i-istiyorum!" "Seni anlamaya çalışmayan duyarsız bir baba olsaydım daha mı iyi olurdu?" "Olurdu! Sanırım olurdu! Lanet olsun, peki niye b-b-bunu bir deneyip görmeme i-i-izin vermiyorsun!"

New York'a ilişkin Konuşma 29. "Yaşın tutana kadar aile hayatımızı altüst edemezsin. O zaman ne istersen onu yaparsın. On sekiz yaşının altında olduğun sürece..." "Tek düşünebildiğin, tek konuşabildiğin, tek ö-ö-önemsediğin bu kahrolası ailenin dirliği!" "Senin tek düşündüğün bu değil mi? Öfkeli olduğun şey bu değil mi?" "H-h-hayır! A-a-asla!" "Evet, Merry. Vietnam'daki aileler için öfkelisin. Onların imha edilmesine öfkelisin. Onlar da aile. Onlar bizim ailemizin sahip olduğu yaşamlara sahip olma hakkı isteyen bizim gibi aileler. Onlar

için istediğin bu değil mi? Bill ve Melissa'nın onlar için istediği? Bizimki gibi güvenli ve rahat bir hayata sahip olabilmeleri?" "Bu imtiyazlı ıssızlığın ortasında yaşamak zorunda kalmak için mi? Hayır, B-b-Bill ile Melissa'nın onlar için istediği şeyin bu olduğunu düşünmüyorum. Onlar için istediğim bu değil." "İstemiyor musun? Öyleyse bir daha düşün. Bu imtiyazlı ıssızlığın ortası türü bir yaşama sahip olmak onları son derece memnun ederdi diye düşünüyorum, samimiyetle." "Onlar sadece akşamları u-u-uyumak istiyorlar, kendi ülkelerinde, kendi yaşamlarını sürerek ve uykularında b-b-bombayla p-p-p-paramparça olacaklarını düşünmeksizin. R-r-rahat, g-g-güvenli, açgözlü, anlamsız küçük kan emici yaşamlarını süren New Jersey'in imtiyazlı insanları uğruna bombayla paramparça olmadan!"

New York'a ilişkin Konuşma 30, Merry gece Umanoff'larda kalıp döndükten sonra. "Aa, onlar, ay çok liberaller, B-b-b-Barry ile Marcia. Küçük konforlu b-b-burjuva yaşamlarıyla." "Onlar profesördürler, onlar savaş aleyhtarı ciddi akademisyenlerdir. Evlerinde başkaları var mıydı?" "Aa, savaş karşıtı bi İngiliz profesör, savaş karşıtı bi de sosyoloji profesörü vardı. En azından ailesini savaşa karşı olması yönünde etkiliyor. Onların hepsi bi-bi-bi-birlikte yürüyorlar. Ben aile diye buna derim. Bu kahrolası i-i-ineklere değil." "Öyleyse orada her şey yolunda gitti." "Hayır. Arkadaşlarımla birlikte gitmek istiyorum. Saat sekizde Umanoff'lara gitmek istemiyorum. Ne oluyorsa saat sekizden *sonra* oluyor! Saat sekizden sonra senin arkadaşlarınla birlikte olmak isteseydim, burada Rimrock'ta kalırdım. Saat sekizden sonra kendi arkadaşlarımla birlikte olmak istiyorum!" "Her şeye rağmen işe yaradı. Uzlaştık. Saat sekizden sonra arkadaşlarınla birlikte olamadın ama günü arkadaşlarınla birlikte geçirdin, ki bu hiç olmamasından iyidir. Yapmaya razı olduğun şey konusunda kendimi çok daha iyi hissediyorum. Sen de böyle hissetmelisin. Gelecek cumartesi gidecek misin?" "Böyle şeyleri y-y-yıllar öncesinden planlamam." "Gelecek cumartesi gideceksen, önceden Umanoff'lara telefon edip geleceğini onlara bildirmelisin."

New York'a ilişkin Konuşma 34, Merry'nin gece Umanoff'lara gitmeyişinden sonra. "Pekâlâ, bu iş burada biter. Bir anlaşma yaptın ve anlaşmayı bozdun. Bir daha cumartesileri bu evden çıkmıyorsun." "Ev hapsindeyim." "Süresiz olarak." "Bu kadar çok korktuğun şey ne böyle? Ne yapacağımı sanıyorsun? Arkadaşlarla t-t-takılıyorum. Savaşı ve diğer önemli şeyleri tartışıyoruz. Neden bu kadar çok şey bilmek istiyorsun, bilmiyorum. Hamlin'in dükkânına her gittiğimde bana milyon

tane lanet soru sormuyorsun. Seni bu kadar korkutan şey nedir? Sen bir korku küpüsün sadece. Burada ormanda saklanmayı sürdüremezsin. Korkunu benim üzerime kusup beni de kendin ve annem kadar korkak yapmaya çalışma. Senin ilgilenebildiğin tek şey i-i-inekler. İ-i-inekler ve a-ağaçlar. Eee, i-i-inekler ve ağaçlar dışında bir şey de var. İnsanlar var. Gerçek acıları olan insanlar. Neden bunu söylemiyorsun? Becerileceğimden mi korkuyorsun? Korktuğun şey bu mu? Hamile bırakılacak kadar moron değilim. Bugüne kadar sorumsuzca ne yaptım hayatımda?" "Anlaşmayı bozdun. Bu iş burada biter." "Bu bir şirket değil. Bu bir iş d-d-d-d-d-değil, baba. Ev hapsi. Bu evdeki her gün ev hapsinde olmak gibi." "Böyle davrandığın zaman senden pek hoşlanmıyorum." "Baba, kapa çeneni. Ben de senden hoşlanmıyorum. Hiç h-h-hoşlanmadım."

New York'a ilişkin Konuşma 44. Ertesi cumartesi. "Seni trene götürmüyorum. Evden çıkmıyorsun." "Ne yapacaksın? Önüme barikat mı kuracaksın? Beni nasıl durduracaksın? Beni mama sandalyesine mi bağlayacaksın? Kızına böyle mi davranıyorsun? Babamın beni fiziksel güçle tehdit edeceğine i-i-inanamıyorum." "Seni fiziksel güçle tehdit etmiyorum." "Öyleyse bu evde nasıl tutacaksın? Annemin aptal i-i-i-ineklerinden biri değilim ben! Ben hep ama hep hep burada yaşamayacağım. Bay Soğukkanlı, Sakin ve Kendine Hâkim. Seni bu kadar korkutan şey nedir? Seni insanlardan bu kadar korkutan şey nedir? New York'un dünyanın büyük kültür merkezlerinden biri olduğunu hiç duymadın mı? New York deneyimini yaşamak için dünyanın her yerinden insanlar geliyor. Her zaman başka her şeyi yaşamamı istedin. Neden New York'u yaşayamıyorum? Buradaki çöplükten d-d-daha iyi. Seni bu kadar öfkelendiren nedir? Benim bizzat gerçek bir fikre sahip olmam olasılığı mı? Senin önceden aklına gelmeyen bir şeye mi? Ailen için ve işlerin nasıl gitmesi gerektiğine dair iyice düşünüp taşınarak kurduğun planların dışında bir şey mi? Tek yapacağım şehre giden kahrolası bir trene binmek. Milyonlarca erkek ve kadın işe gitmek için bunu her gün yapıyor. Yanlış insanlarla karşılaşmak. Ya başka bir bakış açısı edinirsem, Tanrı korusun. İrlandalı bir Katolikle evlendin. Senin yanlış insanlarla karşılaşman konusunda ailen ne düşündü? Annem bir Y-y-Yahudiyle evlendi. Onun ailesi yanlış insanlarla karşılaşması konusunda ne düşündü? Daha kötü ne yapabilirim? Belki Afrika kökenli birisiyle takılırım – korktuğun şey bu mu? Hiç sanmıyorum, *baba*. Faz-

lasıyla imtiyazlı küçük kızının kendi başına b-b-büyük şehre trenle gidip gitmemesi yerine savaş gibi önemi olan b-b-bir konuda niçin endişelenmiyorsun?"

New York'a ilişkin Konuşma 53. "Şehre kahrolası bir trenle gidersem başıma ne gibi korkunç kahrolası bir akıbet geleceğini bana hâlâ söylemiyorsun. New York'ta da daireler ve çatılar var. Orada da kilitler ve kapılar var. Kapı kilidi New Jersey, Old Rimrock'a özgü bir şey değil. Bunu hiç düşündün mü, adı sevgiyle uyak yapan Levov? Senin için yabancı o-olan her şeyin kötü o-o-olduğunu düşünüyorsun. Sana yabancı olup da iyi olan bazı şeylerin de var olduğunu hiç düşündün mü? Ya senin kızın olarak doğru zamanda doğru insanlarla birlikte olacak kadar içgüdüm olabileceğini? Bir şekilde her şeyi yüzüme gözüme bulaştıracağımdan her zaman çok eminsin. Bana birazcık güvenin olsaydı, doğru insanlarla takılabileceğimi düşünürdün. Bana hiç itimat etmiyorsun." "Merry, neden söz ettiğimi biliyorsun. Politik radikallerle ilişki kuruyorsun." "Radikaller. Seninle aynı fikirde olmadıkları için radikaller." "Bunlar çok aşırı politik görüşleri olan insanlar..." "Bir şeyi gerçekleştiren tek şey güçlü fikirlere sahip olmaktır, baba." "Ama sen daha on altı yaşındasın ve onlar senden çok daha büyük ve rafineler." "Güzel. Öyleyse bir şeyler öğrenirim belki. Aşırılık, özgürlük konusunda birtakım yanlış anlaşılmış düşünceler için küçük bir ülkeyi h-h-havaya uçurmaktır. Aşırılık budur. Bombayla ç-ç-çocukların bacaklarını ve testislerini koparmak, aşırılık budur, baba. Otobüsle veya trenle New York'a gitmek ve kilitli, güvenli bir dairede bir gece geçirmek – bunda bu kadar aşırı olan ne var anlamıyorum. İnsanlar eğer imkânları varsa her gece bir yerlerde uyurlar sanırım. B-b-bunda bu kadar aşırı olan şey nedir söyle. Savaşın kötü olduğunu d-d-düşünüyor musun, baba? Aaa – aşırı fikir, baba. Aşırı olan fikir değildir – birisinin bir şeyi farklı kılmaya çalışmak için onu yeterince önemseyebilmesi gerçeğidir. Bunun aşırılık olduğunu mu düşünüyorsun? Bu *senin* sorunun. Öteki insanların hayatlarını kurtarmaya çalışmak birisine Columbia Üniversitesi'nden mezun olmaya çalışmaktan daha çok anlam ifade edebilir – bu mu aşırılık? Hayır, diğeri aşırılık." "Bill ile Melissa'dan mı söz ediyorsun?" "Evet. Melissa kendisi için mezun olmaktan daha önemli olan şeyler olduğu için okulu bıraktı. Katliamı durdurmak onun için bir parça kâğıt üzerindeki D-İ-P-L-O-M-A harflerinden daha önemli. Sen buna aşırılık mı diyorsun? Hayır, ben aşırılığın bu tür çılgınlıklar sürerken, insanlar sağ, sol, merkez diye kullanılırken h-h-ha-

yata her zamanki gibi devam etmek olduğunu düşünüyorum, ve sen sadece her gün takım elbiseni giyip, kravatını takıp işe gidebilirsin. Hiçbir şey olmuyormuş gibi. Aşırılık budur. Bu aşırı a-a-a-aptallıktır, işte budur."

New York'a ilişkin Konuşma 59. "Kim onlar?" "Columbia'ya devam ettiler. Okulu bıraktılar. Bütün bunları sana *anlattım*. Morningside Heights'ta oturuyorlar." "Bu bana yeterince şey anlatmıyor, Merry. Uyuşturucu madde var, zorba insanlar var, orası tehlikeli bir şehir. Merry, sonunda başına bir sürü bela gelebilir. Sonunda tecavüze uğrayabilirsin." "Babamın sözünü dinlemediğim için mi?" "Olur olur." "Kızlar babalarının sözünü dinleseler de dinlemeseler de tecavüze uğrarlar. Bazen tecavüzü babalar yapar. Tecavüzcülerin de ç-ç-çocukları var. Onları baba yapan budur." "Bill ile Melissa'ya söyle buraya gelsinler ve hafta sonunu birlikte geçirelim." "Aa, burada kalmayı gerçekten çok isterlerdi." "Bak, eylül ayında yatılı bir okula gitmeye ne dersin? Son iki yıl için hazırlık okuluna. Belki evde ve burada bizimle yaşamaktan sıkıldın." "Hep planlama. Hep en mantıklı yolu bulmaya çalışma." "Başka ne yapmalıyım? Planlamayayım mı? Ben bir erkeğim. Bir kocayım. Bir babayım. Ben bir işyeri işletiyorum." "İşyeri işletiyorum, öyleyse varım." "Her türlü okul var. Her çeşitten ilginç insanların, her türlü özgürlüğün olduğu okullar var... Danışman öğretmeninle bir konuş, ben de araştırma yapacağım – ve eğer bizimle birlikte yaşamaktan sıkıldıysan, uzaktaki bir okula gidebilirsin. Artık senin için buralarda yapacak pek bir şey kalmamasını anlıyorum. Hepimiz senin okula gitmen konusunda ciddi olarak düşünelim."

New York'a ilişkin Konuşma 67. "Burada Morristown'da ve burada Old Rimrock'ta savaş karşıtı harekette dilediğin kadar etkin olabilirsin. Buradaki insanları savaşa karşı örgütleyebilirsin, okulunda..." "Baba, ben bunu k-k-kendimce yapmak istiyorum." "Dinle beni. Lütfen beni dinle. Burada Old Rimrock'taki insanlar savaş karşıtı değiller. Tam tersine. Muhalif mi olmak istiyorsun? Burada muhalif ol." "Burada bu konuda hiçbir şey yapamazsın. Yapacağım şey marketin etrafında yürümek mi olacak?" "Burada örgütleyebilirsin." "Rimrock'lılar Savaşa Karşı mı? Bu çok b-b-büyük fark yaratacaktır. Morristown Lisesi Savaşa Karşı." "Bu doğru. Savaşı buraya getir. Slogan bu, değil mi? Öyleyse bunu yap – savaşı buraya, kendi kasabana getir. Gözden düşmek mi istiyorsun? Düşeceksin, seni temin edebilirim." "Gözden düşme peşinde değilim." "Ama düşeceksin. Çünku bu tutum burada se-

ni gözden düşürür. Burada bütün gücünle savaşa karşı çıkarsan, inan bana, bir etki yaratırsın. Niçin buradaki insanları savaş konusunda eğitmiyorsun? Burası da Amerika'nın bir parçası, biliyorsun." "Minicik bir parçası." "Bu insanlar Amerikalı, Merry. Burada, köyde etkin bir şekilde savaşa karşı olabilirsin. New York'a gitmek zorunda değilsin." "Evet, oturma odamızda savaşa karşı olabilirim." "Halk Kulübü'nde savaşa karşı olabilirsin." "Hepsi yirmi kişi." "Morristown ilçe merkezi. Cumartesileri Morristown'a git. Orada savaşa karşı olan insanlar var. Hâkim Fontane savaşa karşı, bunu biliyorsun. Bay Avery savaşa karşı. Benimle birlikte ilana imza attılar. Yaşlı hâkim benimle birlikte Washington'a geldi. Buradaki insanlar benim adımı orada görmekten pek hoşlanmadılar, biliyorsun. Ama benim tutumum bu. Morristown'da bir yürüyüş düzenleyebilirsin. Yürüyüş için çalışabilirsin." "Ve Morristown okul gazetesi buna yer verecek. Bu Vietnam'daki birlikleri geri getirecek." "Morristown Lisesi'nde zaten savaşa karşı sesinin çıktığını biliyorum. Bunun önemi olmadığını düşünüyorsan niçin bu zahmete giriyorsun? Tabii ki bunun önemi olduğunu düşünüyorsun. Bu savaşla ilgili olarak Amerika'daki herkesin görüşünün önemi var. Kendi memleketinden başla, Merry. Savaşa son vermenin yolu budur." "Devrimler kırsal kesimde b-b-b-başlamaz." "Devrimden söz etmiyoruz." "Devrimden *sen* söz etmiyorsun."

Bu New York'a dair yaptıkları son sohbetti. İşe yaradı. Bitmez tükenmezdi, ama Sarıkafa sabırlı, mantıklı, kararlıydı ve bu işe yaradı. Bildiği kadarıyla kızı bir daha New York'a gitmedi. Öğütlerini tutup evinde oturdu ve oturma odalarını bir savaş alanına çevirdikten sonra, Morristown Lisesi'ni bir savaş alanına çevirdikten sonra, bir gün çıkıp postahaneyi havaya uçurdu, onunla birlikte Dr. Fred Conlon'u, önünde küçük bir duyuru panosu bulunan küçük ahşap bir bina olan köyün marketini, eski bir Sunoco benzin pompasını ve –eşiyle birlikte marketin sahibi olan ve postaneyi işleten– Russ Hamlin'in, Warren Gamaliel Harding Amerika Birleşik Devletleri başkanı olduğundan beri her sabah Amerikan bayrağını göndere çektiği metal direği de imha ederek.

II
Cennetten kovulma

4

Merry'nin yarı yaşında gibi görünen ama altı yaş daha büyük olduğunu ileri süren Bayan Rita Cohen adında ufak tefek, bembeyaz bir kız Merry'nin ortadan kaybolmasından dört ay sonra Sarıkafa'ya geldi. Üzerindeki freedom-rider* tulumu ve çirkin kocaman ayakkabılarıyla Dr. King'in halefi Ralph Abernathy gibi giyinmişti ve çalı gibi saçları yumuşak bebek yüzünü çarpıcı bir şekilde çerçeveliyordu. Onun kim olduğunu hemen anlaması gerekirdi –dört aydır sadece böyle birinin gelmesini bekliyordu– ama o kadar ufak tefek, öyle genç ve öyle halim selim görünümlüydü ki, Merry'nin dünya devrimi konusunda akıl ho-

* Irk ayrımcılığı karşıtı bir örgüt. (ç.n.)

cası olan provokatör olmak şöyle dursun, Pennsylvania Üniversitesi Wharton İşletme ve Finans Bölümü'nde (New Jersey, Newark'ta deri sanayisi üzerine tez hazırlayan biri) olduğuna inanmakta güçlük çekti.

Atölyeye çıkageldiği gün Rita Cohen'ın, Central Caddesi'nden Sarıkafa'nın işyerine gelen herkesin giriş ve çıkışlarını gözetlemek için FBI'ın atamış olduğu gözetleme ekibini atlatmak için –yükleme iskelesinin altındaki bodrum kapısından içeri girip çıkarak– ustaca dolap çevirmiş olduğunu Sarıkafa bilmiyordu.

Yılda üç dört kere birisi atölyeyi görmek için izin istemek üzere ya telefonla arıyor ya da mektup yazıyordu. Eski günlerde Lou Levov, ne kadar meşgul olursa olsun, Newark'taki okullar için ya da Erkek İzci Birlikleri için ya da Belediye veya Ticaret Odası'ndan bir görevlinin refakatinde gelen kodamanlar için daima vakit yaratırdı. Sarıkafa eldiven sanayisinde otorite olmaktan babası kadar keyif almadıysa da, deri sanayisi ile ilgili –başka herhangi bir şeyle ilgili olarak da– hiçbir konuda babasının otoritesine sahip çıkmayacaktıysa da, arada sırada telefonda sorulara yanıt vererek ya da eğer özellikle ciddi bir öğrenci gözüne çarparsa kısa bir tur önererek öğrenciye yardımcı oluyordu tabii ki.

Elbette, bu öğrencinin öğrenci değil de kaçak kızının elçisi olduğunu bilseydi, buluşmalarını asla atölyede gerçekleşecek şekilde planlamazdı. Rita'nın kimin elçisi olduğunu Sarıkafa'ya açıklamamış olması, tur sona erene kadar Merry'den hiç söz etmemesi şüphesiz Rita'nın önce Sarıkafa'yı tartabilmesi içindi; ya da belki de Sarıkafa'yla oynamanın keyfini sürdürmek için uzun süre hiçbir şey söylememişti. Belki de sadece iktidarının tadını çıkarıyordu. Belki de sadece bir politikacıydı ve söylediklerinin büyük kısmının ardında iktidarın verdiği haz yatıyordu.

Sarıkafa'nın çalışma masası üretim bölümünden cam bölmelerle ayrıldığı için, o ve makine başındaki kadınlar birbirlerini tabak gibi görüyorlardı. Kendisi ile kat arasında erişimi sağlarken mekanik gürültüyle baş etmek için bu düzeni kurdurmuştu. Babası, cam bölmeli ya da başka biçimde herhangi bir yazıhaneye hapsolmayı reddetmişti: Çalışma masasını imalat odasındaki iki yüz dikiş makinesinin ortasına yerleştirmişti – kalabalık arı kovanının tam ortasında kral gibi oturuyor, etrafındaki arılar yuvarlak testere gürültüsünü andıran bir ses çıkararak vızıldarken, kendisi bir yandan müşterileri ya da taşeronlarıyla telefonda konuşuyor, bir yandan da evrak işlerine dalıyordu. Aynı anda çalı-

şan makinelerin gürültüsü içinde bozuk Singer makinesinin sesini ancak onların ortasındayken ayırt edebildiğini ve işçi kız ustabaşını daha sorun konusunda uyarmadan önce makinenin tepesinde tornavidasıyla dikilebildiğini iddia ediyordu. Newark Maid'in yaşını başını almış siyah kadın ustabaşısı Vicky (kendisine özgü iğneleyici hayranlığıyla), Lou'nun emeklilik ziyafetinde bunu söylemişti. Her şey arızasız işliyorken, Lou tez canlı, kıpır kıpırdı –tek kelimeye, diyordu Vicky, çekilmez patron– ama bir kesici işçi erkek ustabaşını şikâyet etmek için çıkageldiği zaman, bir erkek ustabaşı bir kesici işçiyi şikâyete geldiğinde, deriler aylarca geç kaldığı zaman veya hasarlı olarak geldiği zaman veya kötü kalite olduğu zaman, astarcının kendisini teslimatta aldattığını veya sevkıyat memurunun kendisini çaktırmadan soyduğunu keşfettiği zaman, kırmızı Corvette'i ve güneş gözlüğü olan eldiven kesicisinin, yan tarafta, çalışanlar arasında loto oynatan bir müşterek bahisçi olduğunu belirlediği zaman, kendisini rahat hissettiği ortamı buluyordu ve işleri yoluna koymak için kendi benzersiz yöntemiyle işe koyuluyordu – öyle ki her şey yolunda *olduğu* zaman, sondan bir önceki konuşmacı olan, babasıyla iftahar eden oğul, o akşamın şaka yollu methiyelerinin en uzunu ve en övgü dolu olanıyla babasını şöyle tanıttı: "İşte o zaman kendini de –bizleri de– kaygılarıyla deli etmeye yeniden başlayabiliyordu. Ancak sonra, her zaman en kötüsünü umarak asla uzun süreli hayal kırıklığı yaşamadı. Asla gafil de avlanmadı. Tüm bunların hepsi gösteriyor ki, Newark Maid'de başka her konuda olduğu gibi, endişelenmek *işe yarıyor*. Bayanlar baylar, benim yaşam boyu öğretmenim olan –sadece endişelenme sanatında değil–, benim yaşamımı hayat boyu eğitim haline, bazen zor ancak her zaman kârlı bir eğitim haline getiren, bana beş yaşında bir çocukken bir ürünü mükemmel yapmanın sırrını açıklayan kişi –'Üzerinde emek harca' demişti bana–, bayanlar baylar, on dört yaşında deri tabaklamak için evden çıktığı günden beri bu işe emek vermiş ve başarıya ulaşmış birisi, eldivencilerin eldivencisi, bugün eldiven işini hayattaki herkesten daha iyi bilen, Bay Newark Maid, babam, Lou Levov." "Bakın," diye söze başladı Bay Newark Maid, "bu akşam kimsenin sizinle dalga geçmesine izin vermeyin. Ben çalışmaktan zevk alıyorum, eldiven işinden zevk alıyorum, meydan okumaktan zevk alıyorum, emeklilik düşüncesinden hoşlanmıyorum, bunun mezara giden ilk adım olduğunu düşünüyorum. Ama bunların hiçbiri önemli bir nedenden dolayı canımı sıkmıyor – çünkü ben dünyanın en şanslı adamıyım. Ve bir tek kelime yüzünden

şanslıyım. En büyük küçük kelime: aile. Eğer beni bir rakip kenara atıyor olsaydı, burada gülümseyerek ayakta dikilmezdim – beni tanırsınız, burada bağırarak ayakta dikilirdim. Ama beni kenara atan kişi benim sevgili oğlum. Bana bir erkeğin isteyebileceği en harika aile bahşedildi: harika bir eş, iki harika evlat, harika torunlar..."

Sarıkafa Vicky'ye yazıhaneye bir koyun derisi getirtti ve eliyle yoklaması için Wharton'lu kıza verdi.

"Bu tuzlanmış ancak tabaklanmamış," dedi kıza. "Bu kıllı bir koyun derisi. Yerli koyunlar gibi yünü yok, kılı var."

"Kıllara ne oluyor?" diye sordu kız Sarıkafa'ya. "Kullanılıyor mu?"

"İyi soru. Kıl halı yapmakta kullanılıyor. Amsterdam, New York. Bigelow. Mohawk'ta. Ama asıl değerli olan deridir. Kıl bir yan üründür ve kılın deriden alınması ve geri kalanı tamamıyla başka bir hikâyedir. Sentetik ortaya çıkmadan önce, kıl genellikle ucuz halılara gidiyordu. Bütün kılı tabakhanelerden alıp halı üreticilerine satarak komisyonculuk yapan bir şirket var, ama bu konuya girmek istemezsin," dedi Sarıkafa, daha gerçekten başlamamışlarken kızın yeni bir sarı bloknotun üst sayfasını notlarla doldurmaya başladığını gözleyerek. "Fakat istersen," diye ekledi, kızın dikkatliliğinden duygulanarak –ve etkilenerek–, "sanırım her şeyi bu toparlayacağı için seni onlarla konuşmaya gönderebilirim. Sanırım aile hâlâ buralarda. Bu pek kimsenin bilmediği bir piyasadır. İlginçtir. *Hepsi* ilginçtir. İlginç bir konuya giriştin genç bayan."

"Sanırım öyle," dedi kız, Sarıkafa'ya sıcak bir şekilde gülümseyerek.

"Neyse, bu deri" –deriyi kızdan almış ve kediyi mırlamaya devam etmesi için okşadığınız gibi başparmağının yan tarafıyla okşuyordu– "endüstri terminolojisinde kabretta olarak adlandırılır. Küçük koyunlar. Ufak koyunlar. Ekvatorun sadece yirmi veya otuz derece kuzeyinde ve güneyinde yaşıyorlar. Yarı doğal otlatılma esasına göre yetiştirilirler – bir Afrika köyündeki ailelerin her birinde dört veya beş koyun var ve hepsi birlikte sürü halinde toplanıyor ve çalılık araziye çıkarılıyorlar. Elinde tuttuğun artık ham deri değil. Biz bunları salamura aşaması olarak adlandırılan aşamada satın alıyoruz. Kıllar kesilir ve buraya getirilirken korunmak üzere ön işlem yapılır. Onları eskiden ham olarak getirtirdik – iple bağlanmış devasa balyalar halinde falan, deri-

ler sadece havada kurutulurdu. Bende gerçekten manifesto var –buralarda bir yerde, görmek istersen senin için bulabilirim–, derilerin geçen yıla kadar getirdiklerimize benzer şekilde Boston'a indirildiği 1790 yılından bir manifesto sureti. Ve Afrika'daki aynı limanlardan."

Onunla babası gibi konuşuyordu. Bilebildiği kadarıyla, söylediği her cümlenin her kelimesini, ilkokulu bitirmeden önce ve işyerini birlikte çalıştırdıkları onyıllarca iki, üç bin kere babasının ağzından işitmişti. Mesleki ağızla konuşma yüzlerce yıl eskiye dayanan eldivenci ailelerin bir geleneğiydi – bu konuşmaların en iyilerinde, baba bütün tarihçenin ve bütün ilmin yanı sıra oğluna sırları anlatırdı. Tabaklama işleminin aşçılık gibi olduğu ve yemek tariflerinin babadan oğula aktarıldığı tabakhanelerde bu geçerliydi ve eldiven mağazalarında bu geçerliydi ve kesim odası katında bu geçerliydi. Eski İtalyan kesiciler sadece ve sadece kendi oğullarını eğitirlerdi ve bu oğullar tıpkı babalarının kendi babalarından almış olduğu gibi özel dersi babalarından alırlardı. Beş yaşında bir çocukken başlayıp yetişkinliğine kadar uzanarak, otorite olan babaya karşı gelinmezdi: Onun otoritesini kabul etmek Newark Maid'i ülkenin en iyi bayan eldiveni imalatçısı yapmış olan ilmi ondan almakla bir ve aynı şeydi. Sarıkafa babasının yaptığı şeyleri aynı gayretkeşlikle çabucak sevmeye ve atölyede az çok babası gibi düşünmeye başladı. Ve onun gibi konuşmaya başladı – geçen her konuda olmasa da, ondan sonra her ne zaman sohbet konusu deri veya Newark veya eldiven olsa.

Merry ortadan kaybolduğundan beri kendisini hiç bu kadar konuşkan hissetmemişti. Ta o sabaha kadar tek istediği hüngür hüngür ağlamak veya saklanmaktı; ama bakması gereken Dawn ve devam etmesi gereken bir iş ve bakmak zorunda olduğu anne babası olduğu için, başka herkes inançsızlıktan felce uğrayıp paramparça olduğu için, hiçbir eğilim aileye sağladığı ve dünyaya sunduğu koruyucu cepheyi aşındırmamıştı. Ancak şimdi kelimeler Sarıkafa'yı sürükleyip götürüyor, neşelendiriyordu, dikkatle not alan bu ufak tefek kızı görünce boşalan, *babasının* kelimeleri. Merry'nin babasının onlara nasıl eldiven yaptığını gösterebilmesi, özellikle Merry'nin sihirli yerini, üretim işleminin sonunda adamların her bir eldiveni krom kaplamalı buhar ısıtmalı pirinç eller üzerinden dikkatle çekerek biçimlendirip preslediği istifleme masasını gösterebilmesi için, ellili yılların sonlarında bir gün kırsal kesimdeki okullarından altmış kilometre yolu otobüsle gelmiş olan, Merry'nin üçüncü sınıftan arkadaşları kadar küçük bir kız neredeyse,

diye düşündü. Tehlikeli derecede sıcak ve parlak eller masanın üzerinde yan yana dizilmişlerdi, mengeneden geçirilip yassıltıldıktan sonra kesilmiş gibi incecik, ölülerin ruhları gibi boşlukta uçan, çok güzel kesilmiş eller. Küçük bir kızken Merry bunların muammasından büyülenmişti, onlara "gözleme eller" adını takmıştı. Küçük bir kızken sınıf arkadaşlarına, doğduğundan beri duymakta olduğu ve eldiven imalatçılarının her zaman söylediği şey olan, "Düzinesi beş dolar," cümlesini tekrarlayan Merry – düzinesi beş dolar, ne olursa olsun, amaçlanan şey buydu. Öğretmenine, "Parça başı ücretinde hile yapan insanlar her zaman bir sorundur. Babam bir adamı işten atmak zorunda kaldı. Zaman çalıyordu," diye fısıldayan Merry ve Sarıkafa'nın ona, "Tatlım, bırak turu baban yapsın, tamam mı?" demesi. Göz kamaştırıcı *zaman* çalma düşüncesiyle neşelenen küçük Merry. Üretim araçlarını haksız yere sahiplenen, kâra doymayan patron tarafından işçinin insafsızca sömürülmesinin özündeki insan onuruna saygısızlıktan henüz habersiz, bütün işçileri tanımanın kibriyle, son derece gururlu ve mal sahibi olarak kattan kata dolaşan Merry.

Gevezelik etmek için yanıp tutuşan Sarıkafa'nın kendisini yabani hissetmesinde şaşılacak bir şey yoktu. Bir anlığına gene *o zamana* dönmüştü – hiçbir şeyin havaya uçurulmadığı, hiçbir şeyin harap edilmediği zamana. Bir aile olarak, köle çalıştıran büyük büyükbabadan, kendi başına çalışan büyükbabaya, özgüvenli, başarılı, bağımsız babaya en yüksekten uçan, Amerika kendisi için cennetin ta kendisi olacak dördüncü kuşaktan çocuğa kadar uzanan, yukarıya doğru yönelmiş göçmen yörüngesini bozmadan göçmen roketinin uçuşunu sürdürüyorlardı hâlâ. Çenesini kapayamamasında şaşılacak bir şey yoktu. Çenesini kapaması imkânsızdı. Sarıkafa sıradan insanın geçmişte yaşama isteğine bir kez daha boyun eğiyordu – geçmişteki o yararlı mücadeleye geri dönüp, kendi kendini aldattığı, zararsız birkaç an geçirmekti isteği. Ailenin hiçbir biçimde yıkıma yardımcı olmaya değil, yıkımı savuşturmaya ve geride bırakmaya, akılcı bir varoluş ütopyası yaratarak yıkımın gizemli saldırılarını alt etmeye dayanan bir hakikat sayesinde ayakta kaldığı bir dönem söz konusuydu.

Sarıkafa kızın, "Bir sevkıyatta kaç tane geliyor?" diye sorduğunu işitti.

"Kaç tane deri mi? Birkaç bin deri."

"Bir balyada kaç tane var?"

Kızın her ayrıntıyla sonuna kadar ilgili olduğunu görmek Sarıka-

fa'nın hoşuna gitti. Evet, Wharton'dan gelen bu dikkatli öğrenciyle konuşurken, birdenbire daha önce hiçbir şeyden hoşlanmadığı kadar, hiçbir şeye katlanamadığı kadar, hatta ölü gibi geçen dört ay boyunca karşılaştığı hiçbir şeyi anlayamadığı kadar zevk almaya başlamıştı. Kendisini her şeyi mahveden kişi gibi hissetmişti. "Aa, yüz yirmi deri," diye yanıtladı.

Kız, "Doğruca sizin sevkıyat bölümünüze mi geliyor?" diye sorarken not almaya devam etti.

"Tabakhaneye geliyor. Tabakhane bir taşerona ait. Biz malzemeyi satın alırız ve sonra onlara veririz, sonra kullanacakları yöntemi de veririz ve sonra da onlar bizim için bunu deri haline getirirler. Büyükbabam ve babam tam burada Newark'ta tabakhanede çalıştı. İşe başladığım zaman ben de altı ay çalıştım. Bir tabakhanenin içinde hiç bulundunuz mu?"

"Henüz değil."

"Eh, deri konusunda yazacaksan bir tabakhaneye gitmelisin. Eğer istersen senin için bunu ayarlayabilirim. İlkel yerlerdir. Teknoloji işi geliştirdi, ama göreceğin şey yüzlerce yıl önce göreceğinden pek farklı değildir. Berbat iş. Kalıntıları her yerde bulunan en eski sanayi olduğu söyleniyor. Bir yerde altı bin yıllık tabaklama kalıntıları bulunmuş – Türkiye, sanırım. İlk giysiler sadece tütsülenerek tabaklanan derilerdi. İçine girdiğinde ilginç bir konu olduğunu sana söyledim. Babam deri âlimidir. Konuşman gereken kişi odur, ama şimdi Florida'da yaşıyor. Eldivenler konusunda babamı konuşmaya bir başlattın mı iki gün aralıksız konuşur. Bu eldivencilerin belirleyici özelliği, bu arada. Eldivenciler bu mesleği ve bunun hakkındaki her şeyi severler. Söyle bakalım, herhangi bir şeyin imalatını hiç gördün mü, Bayan Cohen?"

"Gördüğümü söyleyemem."

"Hiçbir şeyin imal edilişini görmediniz mi?"

"Çocukken annemi kek yaparken gördüm."

Sarıkafa güldü. Kız onu güldürmüştü. Canlı, masum, öğrenmeye hevesli. Kızı, Rita Cohen'den rahatlıkla otuz santim daha uzun boyluydu, kızı esmerken o sarışındı, ancak bunlar dışında Rita Cohen, gösterişsiz ve ufak tefek olsa da, muhalifliği başlamadan ve onların düşmanı olmadan önceki Merry'yi anımsatmaya başlamıştı ona. Derste öğrendikleriyle dolup taşmış olarak okuldan eve geldiği zaman Merry'den eve yayılan iyi huylu zekâ. Nasıl da her şeyi hatırlardı. Her şey defterine temizce yazılmış ve bir gecede ezberlenmiş olurdu.

"Sana ne yapacağımızı anlatacağım. Seninle birlikte işlemi baştan sona izleyeceğiz. Haydi. Bir çift eldiven imal edeceğiz ve başından sonuna kadar yapılışını izleyeceksin. Ne boy eldiven kullanıyorsun?"

"Bilmiyorum. Küçük."

Çalışma masasından kalkmış ve gelip onun elini tutmuştu. "Çok küçük. Dört numara olduğunu tahmin ediyorum." Bir ucunda halka olan bir mezurayı masasının üst çekmecesinden almıştı ve şimdi bunu onun elinin etrafına sardı, öteki ucunu da halkanın içinden geçirip mezurayı avucunun etrafına sardı. "Nasıl bir tahminci olduğumu göreceğiz. Elini yumruk yap." Kız elinin hafifçe genişlemesine neden olan bir yumruk yaptı ve Sarıkafa eldiven boyunu santim olarak okudu. "Dörtmüş. Bayan eldivenlerinde bu olabilecek en küçük boydur. Bundan daha küçüğü çocuk eldivenidir. Haydi. Nasıl yapıldığını sana göstereyim."

Eski merdiven boşluğunun tahta basamaklarından yan yana yukarı çıkmaya başladıklarında kendisini geçmişin tam içine geri adım atmış gibi hissetti. Kendisini kıza şunları anlatırken buldu (aynı zamanda babasının ona anlattığını işitirken): "Derileri her zaman fabrikanın kuzey tarafına, güneşin doğrudan gelmediği tarafa tasnif edersin. Böylece derilerin kalitesini iyice inceleyebilirsin. Güneş ışığının girdiği yerde bunu göremezsin. Kesim odası ve tasnifleme her zaman kuzey tarafında olmalı. En üstte tasnifleme. İkinci katta kesim. Ve geldiğin birinci kat imalat. Zemin kat son işlemler ve sevkıyat. En üst kattan aşağı kadar yavaş yavaş gideceğiz."

Öyle yaptılar. Ve Sarıkafa mutluydu. Olmamak elinde değildi. Bu doğru değildi. Bu gerçek değildi. Bunu durdurmak için bir şey yapılmalıydı. Ama kız not almakla meşguldü ve Sarıkafa duramadı – çalışkanlığın ve dikkat etmenin değerini bilen bir kız ve doğru şeylerle ilgili, derinin hazırlanmasıyla ve eldiven imalatıyla ilgili; Sarıkafa'nın kendisini durdurması imkânsızdı.

Bir kimse Sarıkafa'nın çektiği gibi acı çekiyorken, gerekçesi ne kadar şüpheli olursa olsun, bir anlık iyimserlikle aldanmamasını istemek ondan çok şey istemektir.

Kesim odasında, her masada yaklaşık altı olmak üzere yirmi beş adam vardı ve Sarıkafa kızı bunların en yaşlı olanının yanına götürüp onu, "Usta" diye tanıttı; ufak tefek, dazlak kafalı, kulağında işitme cihazı olan bir adamdı bu, dikdörtgen bir deri parçasını işlemeye devam ediyordu –"Eldiven bu parçadan imal edilir," dedi Sarıkafa, "aya denir

buna"– ve Sarıkafa kıza bu Usta'nın kim olduğunu anlatırken, adam elinde bir cetvel ve makasla çalışmayı sürdürdü. Sarıkafa'nın yüreği hafifti. Hâlâ serbest uçuştaydı. Bunu durdurmak için hiçbir şey yapmıyordu, babasının mırıltısının sürmesine izin vererek anlatıyordu.

Kesim odası Sarıkafa'nın eldiven işinde babasının izinden gitmeye esinlenmiş olduğu, çocukluktan erkekliğe adım atmış olduğuna inandığı yerdi. Yüksekte ve bol ışıklı kesim odası, eski Avrupalı kesicilerin üç parça takım elbise ve kolalı gömlek giyip, kravat, pantolon askısı ve kol düğmesi takarak işe geldikleri ve Sarıkafa'nın daha çocuk olduğu zamandan beri atölyedeki gözde yeri olmuştu. Her bir kesici, ceketini dikkatle çıkarıp dolaba asardı ama bembeyaz bir önlük giyip, nemli muslin kumaştan deriyi çıkararak ve gerdirme işine başlayarak ilk deriyle çalışmaya başlamadan önce, Sarıkafa'nın aklında kaldığı kadarıyla, hiç kimse kravatını çıkarmazdı ve bırakın gömlek yenlerini sıvamayı, sadece bir ikisi yeleğini çıkarmak gibi bir pişkinlikte bulunacak kadar teklifsizleşmişti. Kuzeye bakan duvardaki büyük pencereler, ahşap kesim masalarını derileri tasnif etmek, eşlemek ve kesmek için gerekli, parlak olmayan, düzgün bir ışıkla aydınlatıyordu. Üzerine gerilmiş ve boylu boyunca çekilmiş bütün hayvan derileriyle yıllar boyu kenarları yuvarlanmış masanın cilalı pürüzsüzlüğü, yanağının dışbükeyliğini tahtanın içbükeyliğine bastırmaktan kendisini hep alıkoymak zorunda kalmış –tek başına kalana kadar alıkoymuş– çocuk için çok kışkırtıcıydı. Adamların kesim masalarında bütün gün ayakta durmalarından aşınmış tahta zeminde ayak izleri bulanık bir çizgi oluşturmuştu ve orada kimse olmadığı zaman gidip zeminin aşınmış olduğu yerde kendi ayakkabılarıyla ayakta durmaktan hoşlanıyordu. Kesicileri izlerken, onların seçkin olduğunu, onların bunu bildiğini ve patronun da bunu bildiğini biliyordu. Kendilerini patron dahil etraftaki herkesten daha aristokrat olarak görseler de, bir kesicinin işleyen elinin büyük ve ağır makasla kesmekten nasırlanması ona gurur veriyordu. Bu beyaz gömleklerin altında bir emekçinin gücüyle dolu kollar, göğüs ve omuzlar vardı – bütün yaşamları boyunca durmadan deri çekmek, her bir hayvan derisinden elde ettikleri derinin her bir santimini kazanmak için güçlü olmak zorundaydılar.

Durmadan yalıyorlardı, her bir eldivene çokça tükürük gidiyordu, ama, babasının şaka ettiği gibi, "Müşteri bunu asla bilmez." Kesici her bir ayadan kestiği parçaları numaralandıran şablon için fırçayı sürttüğü kuru mürekkep malzemesinin içine tükürürdü. Bir çift eldiven kesince,

dikişçi ustabaşı kadın ve dikişçiler için onları lastikle bir araya toplamadan önce, numaralandırılmış parçaları ıslatıp birbirine yapıştırmak için parmağını diline değdirirdi. Çocuğun asla unutamadığı şey, yanlarında kocaman birer bardak bira bulunduran, bir yudum aldıktan sonra "boğazı ıslatmak için" ve tükürüklerinin akmasını sağlamak için diyen, Newark Maid'de işe alınan şu ilk Alman kesicilerdi. Lou Levov birayı oldukça çabuk ortadan kaldırmıştı, peki ya tükürüğü? Hayır. Hiç kimse tükürüğü ortadan kaldırmak isteyemezdi. Bu hepsinin, kurucu babadan aşağı kalmayacak şekilde oğul ve vârisin sevdiği şeyin özüydü.

"Harry onlardan herhangi biri kadar iyi eldiven kesebilir." Harry, Usta, patronunun sözlerine aldırmaz bir şekilde ve işini yaparak Sarıkafa'nın tam yanında duruyordu. "Sadece kırk bir yıldır Newark Maid'de ama buna emek veriyor. Kesici deriden en çok eldivenin nasıl çıkacağını gözünün önüne getirmek zorundadır. Sonra da deriyi kesmek zorundadır. Bir eldiveni doğru kesmek büyük beceri gerektirir. Masada kesim bir sanattır. İki deri aynı değildir. Derilerin hepsi her bir hayvanın beslenmesine, yaşına göre farklı gelir, esneklik söz konusu olduğunda her biri farklıdır ve her bir eldiveni diğerleriyle aynı çıkartmak için gerekli ustalık hayret vericidir. Dikiş de aynı. İnsanların artık yapmak istemediği türden bir iş bu. Geleneksel dikiş makinesini çalıştırmayı bilen veya elbise dikmeyi bilen birini alıp burada eldiven işinde çalıştıramazsın. Üç dört aylık eğitim sürecinden geçmek zorundadır, parmaklarında maharet olması gereklidir, sabırlı olmak zorundadır ve usta olup tamamıyla hatta yüzde seksen beceriye ulaşması altı ay sürer. Eldiven dikimi son derece karmaşık bir işlemdir. Daha iyi bir eldiven yapmak istiyorsan para harcayıp işçileri eğitmek zorundasın. Çok çalışma ve dikkat gerektirir, parmak aralarının birleştiği bütün kıvrımlar ve büklümler dikilir – çok zordur. Babam eldiven atölyesini ilk açtığı yıllarda insanlar yaşam boyu orada kalırlardı – Harry onların sonuncusu. Bu kesim odası bu yarıküredeki sonunculardan biri. Üretimimiz hâlâ her zaman tam. Burada yaptığı şeyi bilen insanlarımız hâlâ var. Artık kimse böyle eldiven kesmiyor bu ülkede, belki Napoli veya Grenoble'daki küçük bir aile atölyesi dışında, başka hiçbir yerde artık eldiven kesecek kimse kalmadı. Buradakiler, burada çalışan, burada yaşam boyu çalışan insanlardı. Onlar eldiven işinin içinde doğmuşlardı ve eldiven işinin içinde öldüler. Bugün insanları sürekli olarak yeniden eğitiyoruz. Bugün ekonomimiz öyle ki, insanlar burada işe giriyor ve saatte elli sent fazla veren başka bir iş çıkarsa, gidiyorlar."

Kız bunların hepsini yazdı.

"İşe ilk kez başlayıp da kesmeyi öğrenmem için babam beni buraya gönderdiği zaman tek yaptığım tam burada kesim masasının yanında durmak ve bu adamı seyretmekti. Bu işi modası geçmiş yöntemlerle öğrendim. Sıfırdan yukarı doğru. Babam beni gerçek anlamda yerleri süpürterek işe başlattı. Her bir işleme alışarak ve niçin yapıldığına dair bilgi edinerek her bir bölümden tek tek geçtim. Harry'den eldiven kesmeyi öğrendim. Usta bir eldiven kesicisi olduğumu söyleyemem. Günde iki üç çift kesersem bu çoktu, ama temel prensipleri öğrendim – doğru mu, Harry? Talepkâr bir öğretmen, bu adam. Bir şeyin nasıl yapılacağını gösterdiği zaman sonuna kadar gider. Harry'den bir şeyler öğrenmek neredeyse babamı arattırırdı bana. Buraya ilk geldiğim gün Harry bana durumu özetledi – yaşadığı yerde çocukların kapısına kadar gelip, 'Bana eldiven kesicisi olmayı öğretebilir misiniz?' dediğini ve onunsa onlara, 'Önce bana on beş bin dolar ödemelisiniz, çünkü en düşük maaşı alabileceğiniz noktaya varana kadar ziyan edeceğiniz zaman ve deri bu kadardır,' dediğini anlattı. Postun yakınına yaklaşmama izin verene kadar tam iki ay onu izledim. Ortalama bir masa kesicisi günde üç, üç buçuk düzine keser. İyi, hızlı çalışan bir masa kesicisi günde beş düzine keser. Harry ise günde beş buçuk düzine kesiyordu. 'Benim iyi olduğumu mu düşünüyorsun?' dedi bana. 'Babamı görmeliydin.' Sonra bana babasını ve Barnum and Bailey'den gelen uzun boylu adamı anlattı. Hatırlıyor musun, Harry?" Harry başıyla onayladı. "Barnum and Bailey sirki geldiği zaman... bu 1917, 1918 miydi?" Harry işini bırakmadan gene başıyla onayladı. "Şehre geldiler ve boyu neredeyse iki metreyi aşan uzun bir adam vardı aralarında ve Harry'nin babası bir gün onu, Broad and Market'te sokakta yürürken görmüş ve öyle heyecanlanmış ki uzun boylu adamın yanına gidivermiş ve kendi ayakkabısının bağcığını çıkarıp orada sokak ortasında adamın elinin ölçüsünü almış ve eve gidip on yedi numara mükemmel bir çift eldiven yapmış. Harry'nin babası eldiveni kesmiş, annesi dikmiş ve sirke gidip eldiveni uzun boylu adama vermişler, bütün aile bedava bilet almış ve ertesi gün *Newark News*'da Harry'nin babası hakkında büyük bir haber yayımlanmış."

Harry Sarıkafa'yı düzeltti. "*The Star-Eagle*."

"Doğru, *Ledger* ile birleşmeden önce."

"Harika," dedi kız, gülerek. "Babanız çok yetenekliydi herhalde."

"Tek kelime İngilizce konuşamazdı," dedi Harry kıza.

"Konuşamaz mıydı? Eh, boyu iki metreyi aşan bir adama mükemmel bir çift eldiven kesmek için," dedi kız, "insanın İngilizce bilmek zorunda olmadığını gösterir bu sadece."

Harry gülmedi ama Sarıkafa güldü, güldü ve kolunu kızın omzuna doladı. "Adı Rita. Ona dört numara giysi eldiveni yapacağız. Siyah mı yoksa kahverengi mi, tatlım?"

"Kahverengi mi?"

Harry'nin yanı başında nemlenen paketlenmiş deri balyasından açık kahverengi tonunda bir tane çıkardı. "Bu elde edilmesi zor bir renktir," dedi kıza Sarıkafa. "İngiliz kahverengisi. Gördüğün gibi, renkte her ton var – burada ne kadar açık olduğunu, şuradaysa ne kadar koyu olduğunu görüyor musun? Peki. Bu koyun derisi. Yazıhanemde gördüğün, tuzlanmış deriydi. Bu ise tabaklanmış. Buna gön denir. Ama hâlâ hayvanı görebilirsin. Hayvanı görmek istiyorsan," dedi Sarıkafa, "işte – kafası, kalçası, ön bacakları, arka bacakları ve burası da sırtı, bizim omurgamızın üzerinde olduğu gibi burada deri daha sert ve daha kalın..."

Tatlım. Kesim odasında ona tatlım diye seslenmeye başladı ve bundan vazgeçemiyordu; böylesine onun yanında dururken, market havaya uçtuğundan ve tatlısı ortadan kaybolduğundan beri ona, Merry'ye hiç bu kadar yakın olmadığını anlamadan bile önce. Bu Fransız mezurasıdır, Amerikan mezurasından yaklaşık üç santim daha uzundur... Buna ot bıçağı denir, kördür, bir kenarına doğru kıvrık ama keskin değil... Şimdi *tayayı* öyle aşağı çekiyor, yine uzunlamasına – Harry şablona dokunmadan deriyi tam şablonun üstüne çekeceğine seninle bahse girmekten hoşlanır, ama ben bahse girmem, çünkü kaybetmekten hoşlanmam... Buna parmak arası denir... bak, titizce hazırlanmış... Seninkini kesecek ve imalat bölümüne götürmem için bana verecek... Buna yarıcı adı verilir, tatlım. İmalat sürecinde makineyle yapılan tek işlem. Bir pres ve bir kalıp, ve yarıcı bir defada yaklaşık dört aya alır...

"Vay canına. Karmaşık bir işlem," dedi Rita.

"Öyledir. Çok yoğun emek isteyen bir iş olduğundan eldiven işinde para kazanmak gerçekten zordur – vakit alan bir süreçtir, birçok işlemin eşgüdümlü olması gereklidir. Eldivencilik mesleği genellikle aile mesleği olmuştur. Babadan oğula geçer. Çok geleneksel bir meslek. Çoğu imalatçı için ürün üründür. Ürünleri yapan adam bunlar hakkında hiçbir şey bilmez. Eldivencilik mesleği böyle değildir. Bu mesleğin, uzun, çok uzun bir tarihi vardır."

"Başka insanlar da eldivencilik mesleğinin romantizmini sizin gibi

hissederler mi, Bay Levov? Bu yeri ve bütün işlemleri gerçekten deli gibi seviyorsunuz. Sizi mutlu kılan şey bu sanırım."

"Seviyor muyum?" diye sordu Sarıkafa ve kendisini bıçakla parçalara ayrılacak, kesilecek ve açılıp bütün acıları ortaya çıkacakmış gibi hissetti. "Seviyorum sanırım."

"Siz Mohikanların sonuncusu musunuz?"

"Hayır, bu meslekte, sanırım, çoğu kişi gelenek için aynı duyguya, aynı sevgiye sahip. Çünkü, birini böyle bir meslekte kalmaya yöneltmek için sevgi ve miras gereklidir. Bu meslekte tutunabilmek için güçlü bağlarının olması gereklidir. Haydi gel," dedi Sarıkafa, onu gizlice takip edip tehdit eden her şeyi bir anlığına bastırmayı başarıp, kızın ona mutlu bir adam olduğunu söylemesine rağmen hâlâ büyük bir, kesinlikle konuşabilmeyi başararak. "İmalat odasına geri dönelim."

Bu ipeklemedir, başlı başına bir hikâyedir, ama kızın ilk olarak yapacağı şey budur... Buna pike makinesi adı verilir, pike adı verilen en ince dikişi diker, öteki dikişlerden çok daha fazla ustalık gerektirir... Buna cilalama makinesi adı verilir, buna ise gerdirici adı verilir, sana tatlım adı verilir, bana baba adı verilir, buna hayat adı verilir, ötekine ölüm adı verilir, buna delilik adı verilir, buna matem adı verilir ve buna cehennem adı verilir, salt cehennem ve buna tutunabilmek için güçlü bağların olması gereklidir ve buna ise hiçbir-şey-olmamış-gibi-devam-etmeye-çalışmak denir ve buna bütün-bedeli-ödemek-ama-Tanrıaşkına-ne-için adı verilir, buna ölmek-istemek-ve-onu-bulup-öldürmek-istemek-şu-anda-dünyanın-her-neresinde-başından-her-ne-geçiyorsa-onu-bundan-kurtarmayı-istemek denir, bu gem vurulmamış taşkınlığa her-şeyi-bozmak adı verilir *ve işe yaramaz, ben yarı deliyim, o bombanın tahrip gücü fazlasıyla yüksek...* Ve sonra gene yazıhanedeydiler, bitirme bölümünden Rita'nın eldiveninin gelmesini bekliyorlardı ve Rita'ya babasının en sevdiği sözü tekrarlıyordu, babasının bir yerlerde okuduğu ve her zaman ziyaretçileri etkilemek için kullandığı sözü ve bunu kelimesi kelimesine, kendi sözüymüş gibi tekrarladığını işitti. Keşke kızını kalmaya ve gitmemeye ikna edebilseydi, ona eldivenlerden, derilerden, kendi korkunç muammasından söz edebilseydi, yalvarıp yakarsaydı. *Beni bu korkunç muammayla tek başıma bırakma* diye yalvarabilseydi... "Maymunlar ve gorillerin beyinleri var, bizim de beynimiz var, ama şu şeyleri yok, başparmakları. Bizim yaptığımız gibi başparmaklarını ters yönde hareket ettiremezler. İnsan elinin iç boğumu, biz ve geri kalan hayvanlar arasındaki ayırt edici fiziksel özel-

lik bu olabilir. Ve eldiven bu iç boğumu korur. Bayan eldiveni, kaynakçı eldiveni, lastik eldiven, beysbol eldiveni ve benzeri. Bu insanlığın kökenidir, bu karşı konumlu başparmak. Bizim aletler yapmamıza, şehirler inşa etmemize ve başka her şeyi yapmamıza olanak sağlar. Beyinden daha öte. Belki öteki bazı hayvanların vücutlarına oranla bizden daha büyük beyinleri var. Bilmiyorum. Ama elin kendisi karmaşık bir şeydir. Hareket eder. İnsanın böyle hareket eden karmaşık bir yapıya sahip, üstü örtülü başka bir uzvu yoktur..." Vicky'nin dört numara bitmiş eldivenle kapıda belirdiği an buydu. "İşte eldivenleriniz," dedi Vicky ve eldivenleri inceleyip sonra da göstermek için masanın üzerinden kıza uzanan patrona verdi. "Dikiş yerlerini görüyor musun? Derinin kenarındaki dikişin genişliğini – kaliteli işçilik oradadır. Bu kenar dikiş ile kenar arasındaki mesafe bir inçin yaklaşık otuz ikide biridir. Bu ise, normalin çok üzerinde, yüksek bir ustalık seviyesi gerektirir. Bir eldiven iyi dikilmemişse, bu kenar bir inçin sekizde birine düşebilir. Ayrıca düzgün olmayacaktır. Bu dikişlerin ne kadar düzgün olduğuna bak. Newark Maid eldiveninin iyi eldiven olmasının nedeni budur, Rita. Düzgün dikişlerinden dolayı. Mükemmel derisinden dolayı. Çok iyi tabaklanmıştır. Yumuşaktır. Esnektir. Yeni bir otomobilin içi gibi kokar. Ben iyi deriyi severim, ben mükemmel eldivenleri severim ve mümkün olan en iyi eldiveni imal etme düşüncesiyle yetiştirildim. Bu kanımda var ve hiçbir şey bana" –hasta bir insanın ne kadar ufak olursa olsun herhangi bir sağlık emaresine sarıldığı biçimde kendi coşkusuna sarıldı– "bu güzel eldivenleri sana vermekten daha büyük bir zevk vermez, işte," dedi Sarıkafa, "iyi dileklerimizle," ve gülümseyerek eldivenleri kıza sundu; o da heyecanla küçük ellerine geçirdi –"Yavaş yavaş, yavaş yavaş... bir çift eldiveni daima parmaklarından çek," dedi kıza, "daha sonra başparmağı, sonra bilek kısmını yerine oturt... ilk defasında eldivenleri daima yavaş yavaş geçir"– ve kız başını kaldırıp bir çocuğun hediye almaktan aldığı zevkle Sarıkafa'ya gülümsedi, eldivenlerin ne kadar güzel göründüğünü, eline ne kadar güzel uyduğunu ellerini havaya kaldırarak gösterdi. "Elini kapat, yumruk yap," dedi Sarıkafa. "Elinin genişlediği yerde eldivenin nasıl genişlediğini ve güzelce eline uyduğunu hissediyor musun? Kesicinin işini doğru yaptığında yaptığı şey budur – uzunlamasına hiç esneme yoktur, parmakların gerilmesi istenmediği için hepsini masada çekip uzatmıştır, ama ende tam olarak ölçülmüş bir gizli esneme payı bırakılmıştır. Endeki esneme payı hassas bir hesaplamadır."

"Evet, evet, harika, kesinlikle mükemmel," dedi kız Sarıkafa'ya, ellerini açıp kapayarak. "Tanrı bu dünyanın hassas hesapçılarını korusun," dedi gülerek, "ende gizli esneme payı bırakanları," ve ancak Vicky camla çevrili yazıhanesinin kapısını kapatıp yeniden imalat bölümünün gürültüsünün içine daldıktan sonra Rita çok usulca ekledi: "Merry, Audrey Hepburn albümünü istiyor."

Sarıkafa ertesi sabah albümü vermek için Newark Havaalanı otoparkında Rita'yla buluştu. Önce, havaalanının aksi yönünde kilometrelerce uzaktaki Branch Brook Park'ına gitmişti ofisinden, burada arabasından inip, tek başına yürüyüş yaptı. Kiraz ağaçlarının çiçek açtığı yer boyunca gezindi. Kısa bir süre köpeklerini gezdiren yaşlı insanları izleyerek bir bankta oturdu. Sonra, yeniden arabaya binip, yola koyuldu – izlenmediğine karar verene kadar yarım saat boyunca doksan derece sağa dönüşler yaparak İtalyan bölgesi Kuzey Newark'tan geçip Belleville'e geldi. Rita aksi takdirde randevuya gelmemesi konusunda Sarıkafa'yı uyarmıştı.

İkinci hafta, havaalanı otoparkında, Merry'nin en son on dört yaşında giymiş olduğu bale ayakkabılarını ve bale giysisini teslim etti. Bundan üç gün sonra Merry'nin kekeleme güncesini götürdü.

"Herhalde," dedi Sarıkafa, günceyi de getirdiğine göre, karısının Rita'yla her buluşmasından önce –Rita'nın kendisinden istediği şeyi titizlikle yerine getirdiği ve kasıtlı olarak karşılığında hiçbir şey istemediği buluşmalardı bunlar– söylediği kelimeleri tekrarlamasının zamanı geldiğine karar vermişti: "Herhalde şimdi Merry hakkında bir şey söyleyebilirsin. Nerede olduğunu değilse bile, nasıl olduğunu."

"Kesinlikle söyleyemem," dedi Rita ters bir şekilde.

"Onunla konuşmak istiyorum."

"O sizinle konuşmak istemiyor."

"Ama bu şeyleri istiyor... bu şeyleri başka niçin istesin ki?"

"Çünkü onlar ona ait."

"Biz de ona aidiz, bayan."

"Onun böyle söylediğini duymadım."

"Buna inanamam."

"Sizden nefret ediyor."

"Öyle mi?" diye sordu Sarıkafa kayıtsızlıkla.

"Sizin vurulmanız gerektiğini düşünüyor."

"Demek öyle. Bunu da mı istiyor?"

"Porto Riko, Ponce'deki fabrikanızdaki işçilere ne ödüyorsunuz? Hong Kong ve Tayvan'da size dikiş diken işçilere ne ödüyorsun? Bonwit'te alışveriş yapan bayanları memnun etmek için Filipinler'de el işi nakış işleyerek kör olan kadınlara ne kadar para ödüyorsunuz? Siz dünyanın siyah ve sarı halklarını sömüren ve malikânesinin zenci geçirmez güvenlik kapılarının arkasında yaşayan kahrolası küçük kapitalistin tekisiniz."

O ana kadar Sarıkafa, Rita ne kadar tehditkâr davranmaya kararlı olursa olsun onunla uygarca ve tatlı dille konuşmuştu. Rita sahip oldukları tek şeydi, o zaruriydi ve duygularını kendisine saklayarak onu değiştirmeyi hiç ummasa da, umutsuzluk sergilememek için kendisini her defasında hissizleştirdi. Sarıkafa'ya sataşmak Rita'nın kendisine biçtiği plandı; bir metre doksan santim boyunda ve milyonlar değerindeki, muhafazakârlık giydirilmiş bu başarı öyküsüne kendi iradesini dayatmak Rita'ya hayatının en güzel anlarından birini yaşatıyordu. Ama zaten bugünlerde hep güzel anlar yaşanıyordu. Merry ellerindeydi, on altı yaşındaki kekeme Merry ellerindeydi. Ellerinde canlı bir insan ve parmaklarında oynatacakları ailesi vardı. Rita artık sıradan, kararsız bir fani değildi, hayatta bir acemi olmak bir yana, tarihsel adalet adına, kapitalist zalim Sarıkafa Levov kadar kötü olmaya hakkı olan, dünyadaki vahşetle gizliden gizliye uyum içinde bir yaratıktı.

Bu çocuğun eline düşmenin *gerçekdışılığı*! Kafası "işçi sınıfı" hakkında fantezilerle dolu olan bu iğrenç çocuk! Arabada Levov'un çoban köpeği kadar bile yer kaplamayan, dünya sahnesinde uzun adımlarla yürüyormuş gibi davranan bu minik varlık! Bu tamamen önemsiz *çakıl taşı*! Belli belirsiz ezilenle özdeşleşme kisvesi altındaki o öfkeli, çocukça egoizmden başka neydi bütün bu hastalıklı girişkenlik? Onun dünya işçilerine karşı ağır basan sorumluluğu! Egoistçe patoloji, delicesine, "Nereye istersem, istediğim kadar uzağa giderim – önemli tek şey, istediğim şeydir!" diye ilan eden saçlar gibi dikiliyordu. Evet, manasız saçlar devrimci ideolojilerinin yarısını oluşturuyordu ve eylemlerine aşağı yukarı öbür yarısı –dünyayı değiştirmeye ilişkin abartılı söylem– kadar sağlam bir gerekçe oluşturuyordu. Rita yirmi iki yaşındaydı, boyu sadece bir elliydi ve anlayamayacağı kadar uzak, iktidar adı verilen çok kudretli bir şeyle pervasız bir maceraya atılmıştı. En küçük bir düşünme gereği duymaksızın. Onların cehaletinin yanında düşünce gölgede kalıyordu. Düşünmeden bile her şeyi biliyorlardı. İçindeki çal-

kantıyı saklamak için harcadığı büyük çabanın anbean denetleyemediği öfkesinin engeline takılmasında şaşılacak bir şey yoktu ve sert bir şekilde kıza şöyle dedi –sanki kızın manyakçasına taviz vermeyen davasına en beklenmedik biçimde katılmamış, sanki kızın kendisi hakkında kötü düşünmekten zevk alması kendisi için önemliymiş gibi–: "Neden bahsettiğin konusunda hiç fikrin yok! Amerikan firmaları Filipinler'de, Hong Kong'da, Tayvan'da, Hindistan'da, Pakistan'da ve her yerde ediven üretiyor – ama benimkileri değil! Benim iki fabrikam var. *İki.* Fabrikalarımdan birini Newark'ta ziyaret ettin. İşçilerimin ne kadar mutsuz olduklarını gördün. Kırk yıldır bizim için çalışmalarının nedeni bu, çünkü feci şekilde sömürülüyorlar. Porto Riko'daki fabrikada iki yüz altmış işçi çalışıyor, Bayan Cohen – bizim eğittiğimiz, sıfırdan eğittiğimiz insanlar, güvendiğimiz insanlar, biz Ponce'ye gelmeden önce sınırlı istihdam yüzünden boşta olan insanlar. İstihdam sıkıntısı olan yerlerde biz istihdamı sağlıyoruz, varsa bile bu becerilerden pek azına sahip Karayipli insanlara iğne işi becerilerini öğrettik. Sen hiçbir şey bilmiyorsun. Senin hiçbir şeyden haberin yok – ben gösterene kadar sen daha bir fabrikanın ne olduğunu bile bilmiyordun!"

"Plantasyonun ne olduğunu biliyorum, Bay Legree* – yani, Bay Levov. Bir plantasyon işletmenin ne demek olduğunu biliyorum. Zencilerinize iyi bakıyorsunuz. Tabii bakarsınız. Buna babadan kalma kapitalizm denir. Onlara sahip olursunuz, onlarla uyursunuz ve işiniz bittiğinde onları fırlatıp atarsınız. Sadece gerektiğinde onları linç edersiniz. Eğlenceniz için onları kullanırsınız, kârınız için onları kullanırsınız..."

"Lütfen, benim çocukça klişelerle uğraşacak vaktim yok. Sen fabrikanın ne olduğunu bilmiyorsun, sen imalatın ne olduğunu bilmiyorsun, kapitalin ne olduğunu bilmiyorsun, emeğin ne olduğunu bilmiyorsun, istihdam edilmenin ne olduğu veya işsiz olmanın ne olduğu konusunda en ufak bir fikrin yok. *İş*in ne olduğundan haberin yok. Hayatında bir işe girmedin ve iş bulmak isteseseydin bile, bir işçi olarak, yönetici olarak ya da mal sahibi olarak tek bir gün bile devam edemezdin. Bu kadar saçmalık yeter. Kızımın nerede olduğunu söylemeni istiyorum. Senden tek duymak istediğim bu. Onun yardıma ihtiyacı var,

* Amerikalı yazar Harriet Beecher Stowe'un kölelik karşıtı romanı *Uncle Tom's Cabin*'in [Tom Amcanın Kulübesi] karakterlerinden biri. Romanda kölelerini ölesiye çalıştıran bir plantasyon sahibi olan Simon Legree, Amerikan edebiyatının en çok nefret edilen karakterlerinden biridir. (y.h.n.)

onun saçma klişelere değil, ciddi yardıma ihtiyacı var. Bana onu nerede bulabileceğimi söylemeni istiyorum!"

"Merry sizi bir daha görmek istemiyor. *Veya* o anneyi."

"Merry'nin annesi hakkında hiçbir şey bilmiyorsun."

"Dawn Hanımefendi mi? Manor'lu Dawn Hanımefendi mi? Dawn Hanımefendi hakkında bütün bilinmesi gerekeni biliyorum. Kendi sınıfsal kökeninden öylesine utanıyor ki kızını sosyeteye takdim edilecek biri yapmak zorunda."

"Merry altı yaşından beri tezek küredi. Neden bahsettiğini bilmiyorsun. Merry 4-H sınıfındaydı. Merry traktör sürdü. Merry..."

"Uydurma. Hepsi uydurma. Güzellik kraliçesinin ve futbol takımı kaptanının kızı – hissiyatı olan biri için nasıl bir kâbustur bu? Küçük kadın bluzları, küçük ayakkabılar, küçük şunlar bunlar. Sürekli saçlarıyla oynamak. Onu veya görünümünü sevdiği için mi, yoksa ondan tiksindiği için, Rimrock Güzeli olacak kendi suretinde bir bebek güzellik kraliçesine sahip olamamaktan tiksindiği için mi Merry'nin saçlarını yapmak istediğini sanıyorsunuz? Merry dans dersleri almak zorundadır. Merry tenis dersleri almak zorundadır. Burun ameliyatı olmamasına hayret ediyorum."

"Sen neden bahsettiğini bilmiyorsun."

"Audrey Hepburn'ün Merry'yi neden cezbettiğini sanıyorsunuz? Narin kibirli annesi varken en iyi şansın bu olduğunu düşündüğü için. Bayan Kibir 1949. O cici görünüşün içine bu kadar çok kibir sığdırabileceğinize inanmak zor. Aa, ama oluyor, sığıyor, pekâlâ. Sadece Merry'ye pek yer kalmamış, değil mi?"

"Sen ne dediğini bilmiyorsun."

"Güzel ve sevilebilir olmayan birisi için hiç hayal gücü yok. Hiç. Uçarı, abes güzellik kraliçesi zihniyeti ve kendi kızı için hayal gücü yok. 'Darmadağınık bir şey görmek istemiyorum, karanlık hiçbir şey görmek istemiyorum.' Ama dünya böyle değildir, Dawnie şekerim – dünya darmadağınık*tır*, karanlık*tır*. *İğrenç*tir!

"Merry'nin annesi bütün gün çiftlik yönetiyor. Bütün gün hayvanlarla uğraşıyor, bütün gün çiftlik makineleriyle çalışıyor, sabah altıdan..."

"Uydurma. Uydurma. Uydurma. Kahrolası zenginler sınıfından birisi gibi çiftlikle meşgul oluyor..."

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyorsun. Kızım nerede? Nerede o? Konuşmak anlamsız. Merry nerede?"

"'Artık Bir Kadınsın Partisi'ni hatırlamıyor musunuz? Onun ilk âdet kanamasını kutlamak için."

"Burada partiden bahsetmiyoruz. Ne partisi?"

"Bir kız çocuğunun güzellik kraliçesi annesi tarafından rezil edilmesinden bahsediyoruz. Kızının öz imgesini tamamen sömürgeleştirmiş olan bir anneden bahsediyoruz. Kızına bir nebze duygu beslemeyen –yaptığınız şu eldivenler kadar derinliği olan– bir anneden bahsediyoruz. Bütün bir aile ve aslında hepinizin tek ipliğiniz şey deridir. Ektoderm. Yüzey. Ama altında olan şeye dair bir bilginiz yok. O kekeme kız için duyduğu sevginin gerçek olduğunu mu sanıyorsunuz? O kekeme kıza sadece tahammül etti, ama siz kendiniz de çok aptal olduğunuzdan, sevgiyle tahammül arasındaki farkı bilemezsiniz. Sizin kahrolası peri masallarınıza bir örnek daha. Bir âdet kanaması partisi. Bunun için bir parti! Tanrım!"

"Sen şey demek istiyorsun – *hayır*, o öyle değildi. Parti mi? Bütün arkadaşlarını akşam yemeğine Whitehouse'a götürdüğü zamanı mı demek istiyorsun? Onun on ikinci doğum günüydü. Nedir bu 'Artık Bir Kadınsın' saçmalığı? O bir *doğum günü* partisiydi. Âdet görmeyle hiçbir ilgisi yoktu. *Hiç*. Bunu sana kim anlattı? Bunu sana Merry anlatmadı. O partiyi hatırlıyorum. *O* da bu partiyi hatırlar. Basit bir doğum günü partisiydi. Bütün kızları Whitehouse'daki o lokantaya götürdük. Harika zaman geçirdiler. On tane on iki yaşında kız vardı. Bütün bunlar delilik. Birisi öldü. Benim kızım cinayetten suçlanıyor."

Rita gülüyordu. "Bay Yasalara Uyan New Jersey'li Kahrolası Vatandaş, birazcık sahte sevgi kendisine sevgi gibi görünüyor."

"Ama anlattığın şey asla *olmadı*. Söylediğin şey asla *olmadı*. Olsaydı önemi olmazdı, ama *olmadı*.

"Merry'yi Merry yapan şeyi bilmiyor musunuz? O annenin kendisinden nefret ettiği bir aile içinde on altı yıl yaşamak."

"Ne için? Söyle bana. *Ne* için ondan nefret etsin?"

"Çünkü Dawn Hanımefendi'yle uzaktan yakından alakası yoktu. Annesi ondan nefret ediyordu, Sarıkafa. Bunu öğrenmekte bu kadar geç kalmanız utanç verici bir şey. Narin olmadığı için, saçlarını sımsıkı geriye tarayıp son modaya uygun, şık bir biçim veremediği için ondan nefret ediyordu. Merry'ye karşı insanın içine zehir gibi işleyen öyle bir nefret besleniyordu. Dawn Hanımefendi bir defasında onun yemeğine gizlice zehir karıştırmış olsaydı, yapabileceği en iyi şeyi yapmış olurdu. Dawn Hanımefendi ona o nefret dolu bakışla bakıyordu ve

Merry pislik muamelesi görüyordu."

"Nefret dolu bir bakış söz konusu değildi. Yolunda gitmeyen bir şey olmuş olabilir... ama bu değildi. Bu nefret değildi. Onun neden söz ettiğini biliyorum. Senin nefret dediğin şey annesinin endişesiydi. O bakışı biliyorum. Ama kekelemeyle ilgiliydi. Tanrım, *nefret* değildi. *Tersi*ydi. Kaygıydı. Üzüntüydü. *Çaresizlik*ti."

"Hâlâ şu karınızı koruyorsunuz," dedi Rita, yine gülerek. "İnanılmaz anlayışsızlık. Sadece inanılmaz. Ondan başka niçin nefret ettiğini biliyor musunuz? Sizin kızının olduğu için ondan nefret etti. New Jersey Güzeli'nin bir Yahudiyle evlenmesi iyi güzel. Ama bir Yahudi yetiştirmek? Bu tamamıyla başka akıllıca yöntemler gerektirir. Sizin Yahudi olmayan bir eşiniz var ama Yahudi olmayan bir kızınız olmadı. New Jersey Güzeli bir kancık, Sarıkafa. Merry biraz süt ve gıda istiyorduysa, inek memeleri emmesi çok daha iyi olurdu. En azından ineklerin analık duyguları vardır."

Rita'nın konuşmasına izin vermişti, kendisine dinleme izni vermişti, sadece bilmek istediği için; eğer bir şey yolunda gitmemişse, elbette bilmek istiyordu. Kini nedir? Şikâyeti nedir? Asıl gizem şuydu: Merry nasıl şu andaki kişiliğine büründü? Ama bunların hiçbiri hiçbir şey açıklamıyordu. Olan biten bundan ibaret olamazdı. Binanın havaya uçurulmasının ardında yatan şey bu olamazdı. Hayır. Umutsuz bir adam hain bir kıza teslim oluyordu, kız problemin ne olduğunu bildiğinden değil, adamın çaresizliğinden. Yanıt arayan birisinden ziyade yanıt arayışında olan birini taklit eden biri gibi hissetti kendisini. Bütün bu ağız dalaşı saçma bir hata olmuştu. Bu çocuğun kendisiyle samimi konuşmasını beklemek. Kız Sarıkafa'ya daha fazla hakaret edemezdi. Yaşamlarına dair her şey *kız*ın nefretiyle tamamen biçim değiştirmişti. Nefret eden buradaydı – bu asi çocuk!

"O nerede?"

"Nerede olduğunu neden bilmek istiyorsunuz?"

"Onu görmek istiyorum," dedi Sarıkafa.

"Neden?"

"O benim kızım. Birisi öldü. Kızım cinayetten suçlanıyor."

"Siz sahiden buna takılmış kalmışsınız, değil mi? Dawnie'nin kızını sevip sevmediğini konuşma lüksüne sahip olduğumuz birkaç dakika içinde kaç tane Vietnamlı öldürüldü biliyor musunuz? Her şey görecelidir, Sarıkafa. Ölüm görecelidir."

"O nerede?"

"Kızınız güvende. Kızınız seviliyor. Kızınız inandığı şey uğruna savaşıyor. Kızınız sonunda bir hayat deneyimi yaşıyor."

"O nerede, kahrolası!"

"O bir mal değil, biliyorsunuz – o bir mülkiyet değil. O artık güçsüz değil. Old Rimrock'taki evinizin, Deal'deki evinizin, Florida'daki dairenizin, Newark'taki fabrikanızın, Porto Riko'daki fabrikanızın, Porto Rikolu işçilerinizin, bütün Mercedes'lerinizin, bütün ciplerinizin ve bütün terzi işi güzel takım elbiselerinizin sahibi olduğunuz gibi Merry'nin sahibi değilsiniz. Dünyanın sahibi olan sizin gibi müşfik zengin liberallere dair neyin farkına varmaya başladığımı biliyor musunuz? Hiçbir şey gerçekliğin doğasından sizin anlayışınız kadar uzak değildir."

Hiç kimse hayata böyle başlamaz, diye düşündü Sarıkafa. Rita böyle olamaz. Bu kabadayılık taslayan çocuk, bu iğrenç, inatçı, kabadayılık taslayan öfkeli çocuk benim kızımın koruyucusu olamaz. Onun gardiyanıdır. Merry bütün zekâsıyla, bu çocukça zalimliğin ve alçaklığın büyüsü altında. Kekeleme güncesinin tek bir sayfasında bile bu pervasız çocuğun kafasındaki sadistçe idealizmde olduğundan daha çok insani duygu var. Aah, onun şu saçlı sert küçük kafasını ezmek – hemen şimdi, iki güçlü elinin arasında, bütün kötücül düşünceler burnundan akana kadar sıkmak, sıkmak!

Bir çocuk nasıl bu hale gelebilir? Bir kimse tamamen düşüncesiz olabilir mi? Yanıtı evet. Kızıyla tek bağlantısı hiçbir şey bilmeyen, hiçbir şey söylemeyecek ve bir şey yapması neredeyse imkânsız olan –kendi kendisini heyecana getirmek için her şeye başvuracak olan– bu çocuktu. Düşüncelerinin hepsi uyarıcı unsurdu: Hedef heyecandı.

"Örnek insan," dedi Rita, Sarıkafa ile ağzının kenarından konuşarak, sanki bu onun yaşamını harap etmeyi daha kolaylaştıracakmış gibi. "Gerçekte suçlu olan, ama baş tacı edilen ve muzaffer örnek insan. Büyük Sarıkafa Levov, tipik Amerikalı kapitalist suçlu."

Tümüyle kendi kararıyla takındığı bir haylazlıkla beslenen akıllı, kafadan kontak bir çocuk, gazeteler dışında Merry'yi hiçbir yerde görmemiş olan, azarlanmayı hak etmiş, kaçık bir çocuktu; "politize olmuş" delinin biriydi – New York sokakları bunlarla doluydu–, onların yaşamıyla ilgili bilgileri gazetelerden, TV'den ve hep bir ağızdan, "Geri kafalı Old Rimrock büyük bir sürprize hazırlansın" sloganının çığırtkanlığını yaparak ortalıkta dolaşan, Merry'nin okul arkadaşlarından edinmiş olan, sapıkçasına cani ruhlu bir Yahudi çocuğuydu. Anlaşıldığı kadarıyla, Merry bombalamadan önceki gün bunu dört yüz çocuğa

anlatarak okulda dolaşmıştı. Onun aleyhindeki kanıt buydu, TV'de Merry'nin bunu söylediğini işittiklerini iddia eden bütün bu çocuklar – kanıtlar bu söylentiden ve onun ortadan kaybolmasından ibaretti. Postane ve onunla birlikte market havaya uçurulmuştu ama hiç kimse Merry'yi yakınlarda bir yerde görmemişti, hiç kimse bunu onun yaptığını görmemişti, ortadan kaybolmasaydı hiç kimse onu bombacı olarak düşünmeyecekti bile. "O kandırıldı!" Dawn günlerce evde ağlayarak dolaştı, "O kaçırıldı! Kandırıldı! Şimdi bir yerlerde beyni yıkanıyor! Niçin herkes onun yaptığını söylüyor? Hiç kimse onunla *temasta* değildi. Bununla *kesinlikle* hiçbir şekilde bağlantılı değil o. Bunu bir *çocuğun* yaptığına nasıl inanabilirler? Dinamit mi? Merry'nin dinamitle ne işi olabilir? Hayır! Bu doğru değil! Kimse bir *şey* bilmiyor!"

Albümü istemeye geldiği gün Sarıkafa Rita Cohen'in ziyaretini FBI'a bildirmeliydi – en azından Merry'nin yaşadığına dair ondan kanıt talep etmeliydi. Ve Dawn'dan başka birisine açılmalı, Dawn'ın umutsuzluğunun onu seçmeye zorlayacağı yoldan başka bir yolu seçerse kendini öldürmesi daha az olası bir kişiyle birlikte bir strateji oluşturmalıydı. Çektiği acı yüzünden ne yaptığını bilmeyen, isterinin dışında düşünemeyecek veya davranamayacak durumda bir eşin ihtiyaçlarına göre hareket etmek affedilmez bir hataydı. Kendi kuşkusuna kulak vermeli, bombalı eylemin ertesinde evde kendisi ve Dawn ile görüşmüş olan ajanlarla hemen temasa geçmeliydi. Rita Cohen'in kim olduğunu, daha yazıhanesinde otururken anladığı anda telefona sarılmalıydı. Ama bunun yerine yazıhaneden doğruca eve gelmişti, çünkü kendisinden sevgi bekleyenler üzerindeki duygusal etkiden bağımsız bir kararı asla düşünememişti; çünkü onların acı çekmesini görmek çektiği en büyük güçlüktü; çünkü onların ısrarlı isteklerini görmezden gelmek ve mantıklı veya isabetli bir tartışma yürütmediklerinde bile beklentilerine karşı gelmek, kendi üstün gücünü makul olmayan bir biçimde kullanmak gibi geliyordu ona; çünkü özgeci evlat, koca ve baba olmak konusunda kimseyi hayal kırıklığına uğratamazdı; çünkü herkese son derece *tavsiye edilen* birisiydi, onun, hıçkıra hıçkıra ağlamaktan perişan halde, yarı kaçık uzun konuşması sırasında, FBI'a hiçbir şey anlatmama konusunda yalvarmasını izleyerek mutfak masasında Dawn'ın karşısına oturdu.

Dawn Sarıkafa'ya kız ne isterse yapması için yalvardı: dükkânın havaya uçurulması –ve Dr. Conlon'un ölümü– unutulana kadar Merry'yi gözden uzak tutarlarsa tutuklanmaması olasılığı vardı hâlâ.

Bu savaş çılgınlığı cadı avı sona erene ve yeni bir dönem başlayana kadar Merry'yi bir yerlerde, hatta belki başka bir ülkede saklayabilselerdi, geçimini sağlayabilselerdi; o zaman, asla ama asla yapmış olamayacağı bir şeyden dolayı ona adil bir şekilde muamele edilebilirdi. "O *kandırıldı*!" ve günbegün, günde yüz defa bunu Dawn'dan işitene kadar Sarıkafa'nın kendisi de buna inandı – bir baba başka neye *inanabilirdi* ki?

Bu yüzden Audrey Hepburn albümünü, bale giysisini, bale ayakkabılarını, kekeleme güncesini ona teslim etmişti; ve şimdi New York Hilton'daki bir odada Rita Cohen ile buluşacaktı, bu kez üzerinde işaretlenmemiş onluk ve yirmilik banknotlar halinde beş bin dolar bulundurarak. Ve tam da albümü istediği zaman FBI'ı aramayı akıl etmişken, kızın kötü niyetli cüretkârlığına daha fazla razı olursa bunun sonunun gelmeyeceğini, sadece başlarına akıllarının almayacağı ölçüde bela olacağını anladı. Albümle, bale giysisiyle, bale ayakkabılarıyla ve kekeleme güncesiyle kurnazca tuzağa düşürülmüştü; şimdiki korkunç bedel için.

Ama Dawn Sarıkafa'nın Manhattan'a gitmesi, kendisini kalabalıkta kaybettirmesi, sonra belirlenen ikindi saatinde, takip edilmediğinden emin, otele gitmesi halinde Merry'nin orada onu bekleyeceğinden emindi– bir nebze bile haklı bir nedene dayanmayan, ama her telefon çalışında karısının aklını bir kat daha yitirdiğini görerek karşı çıkmayı göze alamadığı peri masalı gibi bir umuttu bu.

Kız ilk defa olarak ucuzcudan alınmış, cafcaflı renklerde çiçekli bir kumaştan bir eteklik ile bluz ve yüksek topuklu ayakkabı giyerek hazırlanmıştı; bunlarla halının üzerinde sarsak sarsak yürüdüğü zaman iş çizmeleriyle göründüğünden daha ufak tefek görünüyordu. Saçlarına eskisi gibi demode bir biçim vermişti ama normalde küçük bir tencere gibi ruhsuz ve süssüz olan yüzü, rujla ve göz farıyla boyanmış, yanakları pembe allıkla dikkat çekici hale getirilmişti. Kozmetik ürünlerinin onun ifadesizliğini, yüzünün sadece insansı olmayan bir şekilde renksiz olduğu zamankinden çok daha ürkütücü bir psikopat gibi göstermesine neden olması dışında, annesinin odasını yağmalamış bir ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi gibi görünüyordu.

"Para yanımda," dedi Sarıkafa, otel odasının girişinde kızın tepesinde dikilerek ve yaptığı şeyin son derece yanlış olduğunu bilerek. "Para

yanımda," diye tekrarladı Sarıkafa ve bunu işçilerin el emeğinden, göz nurundan çaldığı konusunda terslenmeye kendisini hazırladı.

"Aa, selam. İçeri buyursanıza," dedi kız. *Sizi anne babamla tanıştırmak istiyorum. Anne, baba, size Seymour*'u tanıştırayım. Fabrika için bir sahne, otel için başka bir sahne. "Lütfen, içeri buyursanıza. Rahatınıza bakın."

Parayı evrak çantasına koymuştu, sadece kızın istemiş olduğu onluk ve yirmilik banknotlar halinde beş bin doları değil, ayrıca ellilik banknotlar halindeki beş bini daha. Toplam on bin dolar – ve nedeni konusunda en ufak fikri olmaksızın. Paranın Merry'ye ne yararı olacaktı? Merry bunun tek kuruşunu bile görmeyecekti. Yine de –kontrolünü kaybetmemek için bütün gücünü toplayarak– bir kez daha, "İstediğin parayı getirdim," dedi. Bütün bunların olasılık dışı olmasına karşın, kendisi olarak varoluşunu sürdürmek için büyük bir çaba harcıyordu.

Kız yatak örtüsünün üzerine oturmuş, bağdaş kurup başının arkasına iki yastıkla destek yapmış ve şarkı söylemeye başlamıştı: "Ah, Lydia, ah, Lydia, ansiklopedim benim, dövmeli hanımefendi..."

Şarkı söylerken kekelemediğini gördükleri için küçük kızına öğrettiği eski aptal şarkılardan biriydi bu.

"Rita Cohen'i becermeye geldin, değil mi?"

"Parayı vermek için geldim," dedi Sarıkafa.

"Hadi d-d-d-düzüşelim, b-b-b-baba."

"Herkesin neler çektiğine dair biraz duygu taşıyorsan..."

"Yalanı bırak, Sarıkafa. Sen 'duygu'dan ne anlarsın?"

"Niçin bize böyle davranıyorsun?"

"Böö. Hadi oradan. Buraya beni düzmeye geldin. Kimi kandırıyorsun. Niçin orta yaşlı bir kapitalist köpek genç bir parçayla buluşmak için otel odasına gelir? Onu düzmek için. Söylesene, hadi, 'Seni düzmeye geldim. Seni güzelce düzmeye geldim,' desene. Söylesene, Sarıkafa."

"Öyle bir şey söylemek istemiyorum. Kes bunları, lütfen."

"Ben yirmi iki yaşındayım. Her şeyi yaparım. Hepsini yaparım. Söylesene, Sarıkafa."

Bu küçümseme ve alay saldırısı, onu Merry'ye götürebilir miydi? Kız Sarıkafa'yı bundan daha fazla aşağılayamazdı. Birisini mi taklit ediyordu, önceden hazırlanmış bir senaryoyu mu oynuyordu? Yoksa deli olduğu için alışveriş edilemeyecek birisi ile mi alışveriş ediyordu?

Kız çete lideri gibiydi. Çete *lideri* o muydu, bu ufacık tefecik beyaz suratlı haydut? Bir çetede yetki en acımasız olana verilir. En acımasız olan o mu, yoksa daha kötü olanlar var mı, Merry'yi şu anda esir tutan şu ötekiler? Belki Rita en zeki olanıdır. Onların aktrisidir. O en namussuzudur belki de. Serpilen fahişeleri. Belki tüm bunlar onlar için, âlem yapan orta sınıftan çocuklar için bir *oyun*dur.

"Hoşuna gitmiyor muyum?" diye sordu kız. "Senin gibi iriyarı bir herifte hiç ham arzular yok mu? Haydi, ben o kadar da ürkütücü biri değilim. Benim gibi ufak tefek birinde. Şu haline bak. Yaramaz bir çocuk gibisin. Rezil edilmek korkusu içinde bir çocuk. Ünlü saflığın dışında orada içinde başka bir şey yok mu? Bahse girerim vardır. Bahse girerim ki önünde bir iktidar sopası vardır," dedi kız, "İktidarlı kimse."

"Bu konuşmanın amacı nedir? Bana söyler misin?"

"Amacı mı? Elbette. Seni gerçeklikle tanıştırmak. Amacı bu."

"Peki ne kadar insafsızlık gerekiyor?"

"Seni gerçeklikle tanıştırmak için mi? Seni gerçekliğe hayran bırakmak için mi? Gerçekliğe katılmanı sağlamak için mi? Gerçekliğin sınırlarına erişmeni sağlamak için mi? Bu hiç de kolay iş olmayacak, maymun herif."

Kızın kendisine duyduğu tiksinti karşısında allak bullak olmamak, söylediği herhangi bir sözle küçük düşmemek için kendini hazırlamıştı. Sözlü şiddete hazırlıklıydı, bu kez tepki göstermemek için hazırlıklıydı. Kız aptal birisi değildi ve herhangi bir şeyi söylemekten korkmuyordu – o kadarını biliyordu. Ama hesaba katmadığı şey şehvetti, bir dürtü – sözlü şiddet dışında *başka* bir şeyle kendisine saldırılacağını hesaba katmamıştı. Kızın teninin tiksindirici beyazlığının, komik çocukça makyajın ve ucuz pumuklu giysilerin uyandırdığı iğrenmeye rağmen, yatağa yarı uzanmış yatan, bir yatağa yarı uzanmış yatan genç bir kadındı ve kesinliklerin süpermeni Sarıkafa'nın kontrol edemediği kendisiydi.

"Zavallı şey," dedi kız alaylı bir şekilde. "Küçük Rimrock'lı zengin çocuk. Hep böyle kilit altında tutulmuş. Hadi düzüşelim, b-b-baba. Seni kızını görmeye götüreceğim. Penisini yıkayıp dükkânını kapayacağız ve seni kızının olduğu yere götüreceğim."

"Götüreceğini nereden bileyim? Götüreceğini nasıl bileyim?"

"Bekle. Bakalım neler olacak. En kötü ihtimalle yirmi iki yaşında bir yavruyu götürürsün. Haydi, baba. Haydi yatağa gelsene, b-b-b..."

"Kes şunu! Benim kızımın bunların *hiçbiriyle* ilgisi yok! Kızımın

seninle hiçbir ilgisi yok! Seni küçük pislik – sen benim kızımın *ayakkabılarını* silmeye bile layık değilsin! Benim kızımın o bombalı eylemle hiçbir ilgisi yok. Sen bunu biliyorsun!"

"Sakin ol, Sarıkafa. Sakin ol, sevgilim. Kızını söylediğin kadar çok görmek istiyorsan, sakinleşecek ve buraya gelip Rita Cohen'i bir güzel düzeceksin. Önce düzüşme sonra mangır."

Kız dizlerini göğsüne kaldırmıştı ve şimdi ayaklarını yatağın üzerine yerleştirmiş halde bacaklarını iki yana açtı. Çiçekli eteklik kalçalarına kadar sıyrılmıştı ve iç çamaşırı giymemişti.

"İşte," dedi usulca. "Tam oraya yerleştir. Oraya saldır. Her şeye izin var, bebek."

"Bayan Cohen..." Değerli tepki kasasında neye doğru uzanacağını bilmiyordu – etkileyici bir şekilde söylenen son derece içorganlara mahsus bir şeyin böyle galeyana gelişi kendisinin hazırlıklı olduğu saldırı değildi. Kız otele, fırlatmak için bir dinamit lokumu getirmişti. Bunun anlamı belliydi. *Onu* havaya uçurmak.

"Ne var, sevgilim?" diye yanıtladı kız. "Eğer işitilmek istiyorsan büyük bir çocuk gibi açık açık söylemelisin."

"Bu gösterinin olup bitenle ne ilgisi var?"

"Her şeyle," dedi kız. "Bu gösteriyle her şeyin ne kadar net bir resmini çekeceğine şaşıracaksın." İki elini yavaş yavaş kasık kıllarının üzerine götürdü. "Baksana," dedi Sarıkafa'ya ve cinsel organının dudaklarını dışarıya doğru açarak damarlarla kaplı, benek benek olmuş, derisi yüzülmüş derinin ıslak lale parlaklığıyla yapışkan zarımsı dokusunu teşhir etti. Sarıkafa başını çevirdi.

"Aşağısı tam bir vahşi orman," dedi kız. "Hiçbir şey yerli yerinde değil. Sağ taraftaki hiçbir şey, sol taraftaki hiçbir şeye benzemiyor. Kaç tane fazladan şey var? Kimse bilmiyor. Sayılamayacak kadar çok. Aşağıda bezeler var. Başka bir tane delik var. Kanatlar var. Olan bitenle ne ilgisi olduğunu görmüyor musun? Bir bak. Güzelce, uzun uzun bak."

"Bayan Cohen," dedi Sarıkafa, kızın gözlerinin içine bakarak, ona bahşedilen tek güzellikti bu – bir çocuğun gözlerini, kalkıştığı şeyle ortak hiçbir şeyi olmayan *iyi* bir çocuğun gözlerini keşfetti, "kızım kayıp. Birisi öldü."

"Maksadı anlamıyorsun. Hiçbir konuda maksadı anlamıyorsun. Baksana. Bana onu tarif et. Ben yanlış mı anladım? Ne görüyorsun? Bir şey görüyor musun? Hayır, hiçbir şey görmüyorsun. Hiçbir şeye bakmadığın için hiçbir şey görmüyorsun."

"Bunun hiç anlamı yok," dedi Sarıkafa. "Bununla hiç kimseyi aşağılayamazsın, sadece kendini."

"Kaç numara olduğunu biliyor musun? Bakalım nasıl bir tahmincisin. Küçük boy. Dört numara olduğunu tahmin ediyorum. Bayanlarda amın olabileceği en küçük boy budur. Daha küçüğü çocuk boyudur. Ufacık dört numaraya nasıl uyacaksın bakalım. Dört numaranın hep hayalini kurduğun düzüşmenin en güzeli, en sıcağı, en sıkısını sağlayıp sağlamadığını görelim. Sen iyi deriyi seversin, kalite eldivenleri seversin – sok içine. Ama yavaş yavaş, yavaş yavaş. Her zaman ilk defasında yavaş yavaş içeri sok.

"Neden bunu hemen kesmiyorsun?"

"Pekâlâ, kararın buysa, öyle cesur adamsın ki *bak*mıyorsun bile, kapat gözlerini, hemen buraya gel ve kokla. Buraya gel ve şöyle bir nefes çek. Bataklık. Seni içine çekiyor. Koklasana, Sarıkafa. Bir eldivenin nasıl koktuğunu biliyorsun. Yeni bir otomobilin içi gibi kokar. Eee, yaşamın kokusu böyledir. Kokla bunu. Gıcır gıcır bir vajinanın içini kokla."

Kızın esmer çocuk gözleri. Heyecan ve eğlence dolu. Cüret dolu. Mantıksızlık dolu. Acayiplik dolu. *Rita* ile dolu. Ve bunların sadece yarısı gösteriydi. Kışkırtmak için. Öfkelendirmek için. Tahrik etmek için. Kız değişik bir haldeydi. Küçük başkaldırı şeytanı. Felaket perisi. İşkencecisi olmakta ve ailesini harap etmekte kendi varoluşu için kötücül anlamı bulmuş gibiydi. Çocuk Kargaşası.

"Kendini fiziksel olarak tutman büyüleyici," dedi kız. "Seni allak bullak edecek *hiçbir şey* yok mu? Senin gibilerden kaldığına inanmıyordum. Başka herhangi bir adam saatler önce sertleşmiş penisine mağlup olurdu. Sen bir kalıntısın. *Tadına bak.*"

"Sen kadın değilsin. Bu seni hiçbir şekilde bir kadın yapmaz. Bu seni bir kadın *travesti* yapar. Bu iğrenç." Saldırıya maruz kalmış bir asker gibi kıza hızlı hızlı ateşle karşılık veriyordu.

"Ve bakmayan bir adam, o neyin travestisi?" diye sordu kız Sarıkafa'ya. "Bakmak basbayağı insan *doğası* değil midir? Her şey onun için fazlasıyla gerçekliğe bürünmüş olduğundan, gözlerini sürekli başka yöne çeviren adama ne demeli? Hiçbir şey onun bildiği dünyayla uyum içinde olmadığı için mi? Bildiğini *sanıyor. Tadına bak. Elbette* iğrenç, seni koca İzci – *ben ahlâksızım*!" Bir santim bile aşağı bakmayı reddedişine neşeyle gülerek bağırdı, "Baksana!"

Herhalde elini içine sokmuştu, eli içinde kaybolmuş olmalıydı, çün-

kü kısa bir süre sonra Sarıkafa'ya elini uzattı. Parmaklarının uçları onun kokusunu ta Sarıkafa'ya kadar taşıyordu. Bunu engelleyemedi, içeriden salıverilen bereket kokusunu.

"Bu gizemi çözecek. Bunun olan bitenle ne alakası mı var?" dedi kız. "Bu sana anlatacak."

Sarıkafa'nın içinde bir sürü duygu, bir sürü belirsizlik, bir sürü eğilim ve karşıt eğilim vardı, itkiyle ve karşı itkiyle öylesine yanıyordu ki aşmayacağı çizgiyi bunlardan hangisinin çizmiş olduğunu artık bilemiyordu. Bütün bu düşünceler yabancı bir dilde oluyormuş gibiydi, ama yine de, çizgiyi aşmayacak kadar biliyordu bu dili. Kızı yakalayıp pencereye doğru savurmayacaktı. Onu yakalayıp yere çalmayacaktı. Onu hiçbir sebepten yakalamayacaktı. İçinde kalan bütün güç yatağın ucunda onu felce uğramış halde tutmak için seferber olacaktı. Kızın yanına yaklaşmayacaktı.

Kız ona doğru uzattığı elini şimdi ağzına yaklaştıkça havada küçük, çılgın, komik daireler çizerek yavaşça yüzüne doğru kaldırdı. Sonra, birer birer her bir parmağını temizlemek için dudaklarının arasına aldı. "Tadı nasıldır bilir misin? Söylememi ister misin? Kızının t-t-t-tadında."

Burada Sarıkafa aniden odadan fırladı. Bütün gücüyle.

Hepsi buydu. On, on iki dakika sonra bitmişti. FBI telefon çağrısına yanıt verip otele geldiğinde kız gitmişti, tabii bırakmış olduğu evrak çantası da. Çocukça zalimlik ve rezillikten değil, ahlâkdışı kışkırtılmadan bile değil, ama artık adlandıramadığı bir şeyden fırlayıp kaçmıştı.

Adlandıramadığı bir şeyle karşılaşınca her şeyi yanlış yapmıştı.

Beş yıl geçer. Rimrock Bombacısı'nın babası boşuna Rita'nın yeniden yazıhanesinde boy göstermesini bekler. Kızın fotoğrafını çekmemiştir, onun parmak izlerini almamıştır – hayır, ne zaman buluşsalar, o birkaç dakika süresince, o, bir çocuk patrondu. Ve şimdi ortadan kaybolmuştu. Tek başınayken gerçek Rita'yı arayarak günlük gazeteleri ve haftalık dergileri incelerken, bir ajan ve ona yardım edecek robot resim çizeriyle birlikte Sarıkafa'dan FBI için Rita'nın bir resmini oluşturması istenir. Rita'nın resminin ortaya çıkmasını bekler. Kız mutlaka orada olmalıdır. Her yerde bombalar patlıyordur. Colorado, Boulder'da bombalar bir askere alma bürosunu ve Colorado Üniversitesi'ndeki ROTC karargahını* harap eder. Michigan'da, üniversitede patlamalar ve bir

* Reserve Officers Training Corps: Yedek Subay Eğitim Kıtası. (ç.n.)

polis karakoluyla askerlik yoklama heyetine dinamitli saldırılar olur. Wisconsin'de bir bomba Milis Teşkilatı silah deposunu yok eder; küçük bir uçak uçar ve barut dolu iki kavanozu bir mühimmat fabrikasının üzerine bırakır. Wisconsin Üniversitesi'nin binalarına bombalarla saldırılır. Chicago'da bir bomba Haymarket ayaklanmasında öldürülen polislerin anısına dikilen anıtı yok eder. New Haven'da birisi, marketleri, polis karakolunu ve New Haven Demiryolu'nu yok etmeyi planlamakla suçlanan on dokuz Kara Panterin davasına bakan hâkimin evine yangın bombası atar. Oregon, Missouri ve Teksas'taki üniversitelerin binalarına bomba atılır. Pittsburgh'da bir alışveriş merkezi, Washington'da bir gece kulübü, Maryland'de bir mahkeme salonu – hepsi bombalanır. New York'ta bir dizi patlama olur – United Fruit Line iskelesinde, Marine Midland Bankası'nda, İmalatçılar Tröstü'nde, General Motors'da, Mobil Oil'in Manhattan merkezinde, IBM ve General Telephone and Electronics'te. Manhattan'ın merkezindeki askere alma bürosu bombalanır. Ceza mahkemeleri binası bombalanır. Manhattan'da bir lisede üç molotofkokteyli patlar. Sekiz şehirde bankalardaki kiralık kasalarda bombalar patlar. Bunlardan bir tanesini kız atmış olmalıdır. Rita'yı bulacaklar, onu suçüstü yakalayacaklar –onların topunu birden yakalayacaklardır– ve kız onları Merry'ye götürecektir.

Pijamalarıyla, mutfakta onun kurum kaplı yüzünün görünmesini umarak her gece pencerede bekler. Düşmanı, Rita Cohen'in geri gelmesini bekleyerek mutfakta tek başına oturur.

Bir TWA jeti Las Vegas'ta bombalanır. *Queen Elizabeth*'te bir bomba patlar. Pentagon'da bir bomba patlar – Pentagon'un bir hava kuvvetleri bölümünün dördüncü katındaki kadınlar tuvaletinde! Bombacı bir not bırakır: "Bugün Pentagon'a, Amerikan askeri komuta merkezine saldırdık. Vietnamlılara karşı artan Amerikan hava ve deniz bombardımanının yürütüldüğü bir dönemde, Amerikan mayınları ve savaş gemileri Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin limanlarını abluka altına almak için kullanılırken; Washington'da savaşı daha da kızıştırma planları yapılırken tepki gösteriyoruz." *Vietnam Demokratik Cumhuriyeti – bunu bir daha ondan duyarsam, Seymour, yemin ederim, aklımı kaçıracağım.* Bu kendi kızlarıdır! Merry Pentagon'u bombalamıştır.

"B-b-baba!" Yazıhanesinde, Merry'nin dikiş makinelerinin gürültüsünü bastırarak kendisine bağırdığını işitir. "B-b-b-baba!"

Ortadan kaybolmasından iki yıl sonra, Greenwich Village'ın en sa-

kin yerleşim yerindeki, Yunan Canlandırmacılığı üslubunda inşa edilmiş en gösterişli eve bir bomba atılır – üç patlama ve yangın eski dört katlı tuğla evi harap eder. Evin sahibi, Karayipler'de tatilde bulunan hali vakti yerinde New York'lu bir çifttir. Patlamadan sonra, iki şaşkın genç kadın binadan dışarı yara bere içinde, sendeleyerek çıkar. Onlardan biri, çıplak olanı, on altı ile on sekiz yaşları arasında olarak tarif edilir. İkisi bir komşuya sığınır. Komşu onlara giymeleri için giysiler verir, ama başka yapabileceği bir şey olup olmadığına bakmak için bombalanmış binaya koştuğunda, iki genç kadın ortadan kaybolur. Biri evin sahiplerinin yirmi beş yaşındaki kızı, Weathermen adlı Demokratik Toplum Adına Öğrenciler'in sertlik yanlısı devrimci grubunun üyesidir. Diğerinin kimliği saptanamaz. Diğeri Rita'dır. Diğeri *Merry*'dir. Bunu da yapması için kandırmışlardır onu!

Kızını ve Weathermen mensubu kızı bütün gece mutfakta bekler. Şimdi güvenlidir – evin, fabrikanın gözetlenmesi, telefonların dinlenmesi bir yıl kadar önce bırakılmıştı. Şimdi ortaya çıkmanın zamanıdır. Onları beslemek için biraz çorba ısıtır. Kızının bilime ilgisinin başlamış olduğu zamanları düşünür. Dawn'ın sığırları yüzünden, veteriner olmayı düşünmüştü. Onu bilime yönelten de kekelemelikti, çünkü bilim projelerinden birine odaklanıp ilgisini onun üzerinde yoğunlaştırdığı zaman kekemelik her zaman biraz olsun azalıyordu. Dünyadaki hiçbir baba bunun bir bombayla bağlantısını göremezdi. Bunu herkes gözden kaçırırdı, sadece kendisi değil. Bilime merakı tamamen masumaneydi. *Her şey* öyleydi.

Ertesi gün, yanıp kül olmuş evin enkazında bulunan genç bir adamın cesedi, bir zamanlar Columbia Üniversitesi öğrencisi, SDS'den* ayrılmış Çılgın Köpekler adlı hizipçi grubun kurucusu, şiddet içeren savaş karşıtı gösterilerin gediklisi olan birinin cesedi olarak teşhis edilir. Bir sonraki gün olay mahallinden kaçan ikinci genç kadın teşhis edilir: Başka bir radikal aktivist ama Merry değildir bu – New York'lu solcu bir avukatın yirmi altı yaşındaki kızıdır. Daha da kötü olanı Village'daki evin enkazında başka bir ceset bulunmasıdır: genç bir kadının gövdesi. "Patlamanın ikinci kurbanı hemen teşhis edilemedi ve yardımcı morg doktoru Elliot şöyle dedi: 'Onun kim olduğunu konusunda fikir edinmemiz biraz zaman alacak.'"

Mutfak masasında tek başına oturan babası onun kim olduğunu bi-

* Students for a Democratic Society, ABD'de Yeni Sol'un başlıca temsilcisi haline gelen bir aktivist öğrenci hareketi. (y.h.n.)

liyordur. Cesetten yalnızca altı metre uzakta altmış dinamit lokumu, otuz patlayıcı kapsül, bir depo dolusu ev yapımı bomba –dinamitle paketlenmiş otuz santimlik borular– bulunur. Hamlin'in yerini havaya uçuran dinamitle paketlenmiş bir boruydu. Genç kadın, yeni bir bombanın parçalarını birleştiriyordu, bir şeyi yanlış yapmış ve evi havaya uçurmuştu. Önce Hamlin'in yerini, sonra kendisini. Bunu o yapmıştı, geri kafalı kasabaya büyük sürprizini yaşatmıştı – ve sonuç budur. "Dr. Gross cesette çivilerin neden olduğu birçok delinme yarası olduğunu doğruladı; polis kaynaklarından alınan ve bombaların sadece patlayıcı olmaktan çok canlıları hedef alacak biçimde paketlendiğini bildiren rapora güvenmişti."

Ertesi gün Manhattan'da birkaç patlama haberi daha verildi: Şehir merkezindeki üç bina sabah saat 01.40'ta aynı anda bombalandı. Ceset kızınınki değil! Merry hayatta! Çivilerle şişlenip parçalanan beden kızınınki değil! "Telefon ihbarı sonucunda polis binaya sabah saat 01.20'de vardı ve 24 odacı ile öteki çalışanları patlama meydana gelmeden önce dışarı çıkarttı." Şehir merkezi bombacısı ve Rimrock Bombacısı bir ve aynı kişi olmak *zorunda*. İlk bomba patlamadan önce telefon edecek kadar aklı erseydi hiç kimse ölmezdi ve o da cinayetten aranmazdı. Bu yüzden kızı en azından bir şey öğrenmiştir, en azından hayattadır ve pencere kenarında Rita ile birlikte onu görmeyi umarak her gece oturmak için sebep vardır.

Kayıp olan ve evin havaya uçmasıyla ilgili sorgulanmak üzere aranan iki genç kadının anne babası hakkındaki yazıyı okur. Onlardan birinin anne ve babası bomba patladığında binada kaç kişi olduğunu açıklaması için kızlarına televizyonda yalvarır. "Başkaları yoksa," der anne, "arama çevreleyen duvarlar kaldırılana kadar durdurulabilir. Sana inanıyorum," der anne, evi SDS yoldaşlarıyla birlikte bomba atölyesi olarak kullanan kayıp kızına, "ve bu trajediye daha çok keder katmayı istemeyeceğini biliyorum. Lütfen, lütfen telefon et veya telgraf çek ya da bu bilgiyle senin adına birisinin telefon etmesini sağla. Güvende olman dışında bilmek istediğimiz hiçbir şey yok ve seni sevdiğimiz ve umutsuzca yardım etmek istediğimiz dışında bir şey söylememize gerek yok."

Kızı kaybolduğu zaman Rimrock Bombacısı'nın babası tarafından basına ve televizyona söylenen sözler. (*Seni seviyoruz ve yardım etmek istiyoruz.*) "Kızıyla 'iyi iletişim' içinde olup olmadığı sorulduğunda, ev bombacısının babası," benzer bir soruyu yanıtlayan Rimrock Bombacı-

sı'nın babasından ne daha az ne daha çok gerçekçi veya zavallı bir şekilde, "'Anne baba olarak hayır demek durumundayız, son yıllarda hayır,' diye yanıt verdi." Babasının ağzından kızın dedikleri, Merry'nin de akşamları sofrada bencil annesini, babasını ve onların sürdüğü burjuva yaşamını yererek bağırıp çağırdığında, kendi savaşımına gerekçe olarak ileri sürdüğü şeydi: "Sistemi değiştirmek ve iktidarı şu anda halkın hiçbir ekonomik veya politik güce sahip olmayan yüzde 90'ına vermek."

Polis müfettişleri diğer kayıp kızın babasının "pek konuşkan olmadığı"nı söyler. Sadece şöyle der: "Onun nerelerde olduğuna dair hiç bilgim yok." Ve Rimrock Bombacısı'nın babası ona inanır, onun konuşkan olmayışını çok iyi anlar, bu hissiz cümleyle saklanan kederin ağırlığını Amerika'daki başka herhangi bir babadan daha iyi anlar. "Onun nerelerde olduğuna dair hiç bilgim yok." Eğer kendi başına gelmemiş olsaydı, ketum dış görünüşe hayran olacaktı muhtemelen. Ama kayıp kızın anne babasının tıpkı kendisi gibi boğulmakta olduğunu, yetersiz açıklamalarla gece gündüz boğulmakta olduğu gerçeğini bilir.

Evin enkazında üçüncü bir ceset bulunur, yetişkin bir erkeğin cesedi. Sonra, bir hafta sonra, gazetede, ikinci kayıp kızın annesinin söylediği, her iki anne babaya duyduğu sevecenliği yok eden bir ifade yayımlanır. Kızı sorulduğunda anne şöyle der: "Onun güvende olduğunu biliyoruz."

Birisini öldürdüğü hiç kimse tarafından kanıtlanmamış olan kızı hakkında –tıpkı bu ayrıcalıklı ev bombacıları gibi küçük radikal haydutlar tarafından kullanılan, üzerine suç atılan, *masum* olan kızı hakkında– kendisi hiçbir şey bilmiyorken, onların kızları üç kişiyi öldürmüştür ve şimdi güvende olduğunu biliyorlardır. Sarıkafa'nın onlarla ne ilgisi olabilirdi? *Kendi* kızı bunu yapmamıştı. Kızı ne Pentagon'a ne de Hamlin'in yerine bomba atmıştı. 1968 yılından beri Amerika'da binlerce bomba patlatılmıştır ve kızının bunların bir tekiyle bile ilgisi olmamıştır. Bunu nereden mi biliyor? Çünkü Dawn biliyor. Çünkü Dawn emin. Çünkü kızları bunu yapacak olsaydı, Old Rimrock kasabasını büyük bir sürprizin beklediğini çocuklara anlatarak okulda dolaşmazdı. Kızları bunu yapmayacak kadar zekiydi. Eğer bunu yapacak olsaydı, hiçbir şey söylemezdi.

Beş yıl geçer, her şeyi, kızlarını şekillendiren koşulları, onu etkileyen insanları ve olayları tekrar tekrar inceleyerek, bir açıklama arayarak beş yıl geçer ve Sarıkafa Budist keşişleri, Budist keşişlerin kendilerini kurban etmelerini anımsayana kadar bombalamayı açıklamaya başlamak için bunların hiçbiri yeterli olmaz... Elbette kızı o zamanlar sadece on, belki on bir yaşındaydı ve o zamanla şimdiki zaman arasında onun, onların, dünyanın başından milyonlarca şey geçmişti. Sonraki haftalar boyunca o gece televizyonda gösterilenlere ağlayarak, ondan söz ederek, rüyalarında onu görerek uykusundan uyanmış olsa da, bu onu yolundan çevirmemişti. Ama kızının orada oturmuş keşişin alevler içinde yanmasını –görmekte olduğu şeye ülkenin geri kalanı gibi hazırlıksız, akşam yemeğinden sonra anne ve babasıyla birlikte haberleri yarı yarıya izleyen bir çocuk– izlediğini anımsadığı zaman, olan bitenin nedenini açığa çıkardığına emindir.

1962 veya 1963 yılında, Kennedy'ye suikast yapıldığı sıralarda, Vietnam Savaşı ciddi olarak başlamadan önce, herkesin bildiği kadarıyla, Amerika'nın oradaki karmaşanın daha yalnızca sınırında olduğu bir zamanda olmuştu bu. Bunu yapan keşiş yetmişli yaşlarındaydı, çelimsizdi, kafası tıraşlanmıştı ve safran renginde bir cüppe vardı üzerinde. Güney Vietnam'da bir yerdeki boş bir sokakta sanki dini bir ayini izleyecekmiş gibi olaya tanık olmak üzere toplanmış kalabalık bir keşişler topluluğunun önünde, bağdaş kurmuş ve dimdik sırtıyla zarafetle oturmuş olan keşiş, kocaman bir plastik bidonu baş aşağı çevirmiş, benzini veya keroseni, her ne idiyse, bidondan üzerine boca ederek etrafındaki asfaltı bununla sırılsıklam etmişti. Sonra kibriti çakmış ve onu bir hale gibi saran haşin alevler dalga dalga yayılmıştı.

Bazen sirkte ateş yiyen diye reklamı yapılan, görünüşte alevleri ağzından püskürterek gösteri yapan biri vardır ve Güney Vietnam'daki şehirlerden birinin sokağında, bu başı tıraşlanmış keşiş de bir şekilde, alevler kendisine dışarıdan hücum ediyormuş gibi değil de ansızın sadece ağzının değil, kafatasının, yüzünün, göğsünün, eteğinin, ayaklarının ve bacaklarının içinden havaya doğru püskürüyormuş gibi görünmüştü. Başta yanmakta olduğunu hissedebildiğini hiçbir şekilde göstermeyerek dimdik kaldığı için, bağırmak şöyle dursun, kılını bile kıpırdatmadığı için, yanmakta olan şey keşiş değilmiş de havaymış, kendisinin başına hiçbir şey gelmiyorken havayı tutuşturan keşişmiş gibi davranan bir sirk dublörüne benziyordu. Onun duruşu örnek bir duruş olarak kaldı, başka bir yerde bütünüyle farklı bir yaşam süren birinin;

derin düşüncelerle dolu, dingin, özgecil bir tefekkür hizmetkârının duruşuydu bu. Yanan keşiş bütün dünyanın gözleri önünde başına gelenden hiç etkilenmeyen varoluş zincirinin tek bir halkasıydı yalnızca. Ne bir çığlık, . e debelenme, sadece alevlerin göbeğinde onun sükûneti – herhangi bir televizyon kamerasına yansıyan bir acı yok, acı yalnızca oturma odalarında birlikte dehşete düşmüş olan Merry, Sarıkafa ve Dawn'a yansımıştı. Alev bulutu, dimdik duran keşiş, devrilip düşmeden önceki ani sıvılaşması ansızın evlerinin içine girmişti; birkaçı Asya'ya özgü barış ve birlik işareti olarak ellerini önlerinde kavuşturmuş olarak, kaldırım boyunca oturmuş sakin bir şekilde bakmaya devam eden diğer bütün öteki keşişler evlerinin içine girmişti; o boş sokakta sırtüstü yatan, yanarak kömür haline gelmiş, kararmış ceset, Arcady Hill Road'daki evlerine girmişti.

Nedeni buydu. Keşiş evlerine girip yerleşmişti, sanki hem uyanık hem de anestezi yapılmış bir adam gibi yanarken sakin sakin oturan Budist keşiş. Kendini kurban etmeyi yayınlayan televizyon ol*malı*ydı bunun nedeni. Televizyonları başka bir kanala ayarlanmış olsaydı veya televizyonu kapatsalardı ya da televizyon bozuk olsaydı ya da ailecek o gece dışarıda olsalardı, Merry görmemesi gerekeni asla görmeyecekti ve yapmaması gereken şeyi asla yapmayacaktı. Bunun başka ne açıklaması vardı? "Bu iyi i-i-insanlar," diyordu Merry, Sarıkafa onu kucağına almış ve on bir yaşındaki zayıf nahif kıza sarılmış, onu kollarında sallarken, "bu iyi i-i-i-insanlar..." Önceleri öylesine ürkmüştü ki ağlayamamıştı bile – sadece o üç kelimeyi çıkarabilmişti ağzından. Ancak sonradan, yatmaya gittikten kısa bir süre sonra, kalkıp acı acı ve kesik kesik inleyerek odasından koridora ve oradan onların odasına gidip, beş yaşından beri hiç yapmadığı bir şekilde, onlarla birlikte uyumak istediğinde içindeki her şeyi, düşündüğü bütün korkunç şeyleri dökebilmişti. Yatak odalarındaki bütün ışıklar açık kaldı ve yataklarında aralarında oturmaya ve içinde kendisini paniğe ve dehşete düşürecek bir şey kalmayana kadar konuşmaya devam etmesine izin verdiler. Merry uykuya daldığında, saat üçten sonra, bütün lambalar hâlâ yanıyordu –Sarıkafa'nın ışıkları söndürmesine izin vermedi– ama en azından o zamana kadar yeterince içini dökmüş ve yorgunluğuna yenik düşecek kadar ağlamıştı. "İ-i-insanları kendine getirmek i-i-çin insan kendisini yakarak eritmek zorunda mıdır? Kimsenin umrunda mı? Kimsenin vicdanı yok mu? Bu dünyada kimsede vicdan kalmadı mı?" "Vicdan" kelimesinin dudaklarından her çıkışında Merry ağlamaya başlıyordu.

Ona ne anlatabilirlerdi? Ona ne yanıt verebilirlerdi? Evet, bazı insanların vicdanı vardır, çoğu insanın vicdanı vardır, ama ne yazık ki vicdanı olmayan insanlar da var, bu doğru. Sen şanslısın, Merry, senin çok gelişkin bir vicdanın var. Senin yaşında birinin böyle bir vicdanı olması hayranlık uyandırıcı. Böyle vicdanı olan ve başkalarının iyiliğini bu kadar düşünen ve başkalarının acılarını paylaşan bir kızımız olduğu için gurur duyuyoruz...

Merry bir hafta boyunca odasında tek başına uyuyamadı. Sarıkafa, keşişin yaptığı şeyi neden yaptığını ona açıklayabilmek için gazeteleri dikkatle okudu. Güney Vietnam devlet başkanı General Diem ile ilgili olmalıydı, yolsuzlukla, seçimlerle, karmaşık bölgesel ve politik çatışmalarla ilgili olmalıydı, bizzat Budizmle ilgili olmalıydı... Ama Merry için, bunun sadece, insanların büyük çoğunluğunun bir nebze vicdan sahibi olmadığı bir dünyada iyi insanların başvurmak zorunda kaldığı aşırılıklarla ilgisi vardı.

Tam yaşlı keşişin Güney Vietnam'daki o sokakta kendisini kurban etmesini atlatmış ve kendi odasında, tek bir ışık açık olmadan, gecede iki üç kere bağırarak uyanmadan uyuyabilmeye başlar gibi göründüğü sırada, olay gene gerçekleşti, Vietnam'daki başka bir keşiş kendisini ateşe vermişti, sonra bir üçüncüsü, sonra dördüncüsü... ve bu yeniden başlar başlamaz Sarıkafa Merry'yi televizyondan uzak tutamadığını fark etti. Kendini kurban eden birisini akşam haberlerinde kaçırırsa, okula gitmeden önce sabah haberlerinde bunu görmek için erken kalkıyordu. Ona nasıl engel olacaklarını bilmiyorlardı. İzlemeyi asla bırakmayacakmış gibi durmadan izlemeye devam ederek ne yapıyordu? Sarıkafa istiyordu ki Merry artık altüst olmasın, ama altüst olmaması bu şekilde olmamalıydı. Buna bir anlam vermeye mi çalışıyordu sadece? Bundan kaynaklanan korkusunu yenmek için miydi? Böyle bir şeyi insanın kendine yapabilmesinin nasıl bir şey olduğunu mu anlamaya çalışıyordu? Kendisini bu keşişlerden biri gibi mi hayal ediyordu? Hâlâ dehşet içinde olduğu için mi seyrediyordu, yoksa heyecan duyduğu için mi seyrediyordu şimdi? Sarıkafa'yı huzursuz etmeye, ürkütmeye başlayan şey, Merry'nin dehşetten çok merak duyduğu düşüncesiydi ve Merry gibi Vietnam'da kendini kurban edenlere değil de, on bir yaşındaki kızının tavrındaki değişikliğe takmıştı aklını çok geçmeden. Merry'nin her zaman bir şeyleri bilmek istemesi küçüklüğünden beri kızıyla çok gurur duymasını sağlamıştı ancak böyle bir konuda kızının bu kadar çok bilmek istemesini gerçekten istiyor muydu?

İnsanın kendi canını alması günah mıdır? Diğerleri nasıl oluyor da orada durup sadece izleyebiliyor? Niçin onu durdurmuyorlar? Niçin alevleri söndürmüyorlar? Durup televizyondan yayınlanmasına izin veriyorlar. Televizyondan yayınlanmasını *istiyorlar*. Onların ahlâk duygusu nereye gitmiş? Ya çekim yapan televizyon ekiplerinin ahlâkı?.. Merry'nin kendi kendisine sorduğu sorular bunlar mıydı? Bunlar Merry'nin düşünsel gelişimi için gerekli miydi? Bilmiyordu. Merry, tam bir sessizlik içinde, alevlerin ortasındaki keşiş kadar sakin bir şekilde izliyor ve sonradan hiçbir şey söylemiyordu; Sarıkafa onunla konuştuğunda, ona sorular sorduğunda bile, dakikalarca sadece televizyonun karşısına mıhlanmış, bakışları titreşen ekrandan başka bir yerlere, kendi içine –tutarlılık ve kesinlik olduğu varsayılan, bilmediği her şeyin devasa bir ayaklanma başlattığı, kayıt edilmiş hiçbir şeyin asla yok olmayacağı kendi iç dünyasına– odaklanmış olarak oturuyordu sadece.

Sarıkafa ona nasıl engel olacağını bilmese de, onun dikkatini başka yönlere çekmenin, kendisi veya ailesiyle hiçbir ilgisi olmayan nedenlerden dünyanın neredeyse yarısında süregelen bu çılgınlığı unutturmanın yollarını bulmaya çalıştı – onu geceleri golf oynaması için yanında götürdü, birkaç Yankee maçına götürdü, onu ve Dawn'ı Porto Riko'daki fabrikaya kısa bir gezintiye ve deniz kenarında bir haftalık tatil için Ponce'ye götürdü ve sonra, bir gün, Merry unuttu, ama Sarıkafa'nın yapmış olduğu şeyler sayesinde değil. Kendini kurban etmelerle ilgisi olmalıydı – bunların sonu gelmişti. Beş, altı, yedi kendini kurban etme vardı, başka olmamıştı ve Merry bundan kısa bir süre sonra kendisine gelmişti, yeniden doğrudan doğruya gündelik yaşamına dair, kendi yaşına daha uygun şeyleri düşünüyordu.

Kendilerini feda eden Budist keşişlerin protestolarını yöneltmiş oldukları adama, Güney Vietnam devlet başkanı Diem'e birkaç ay sonra suikast yapıldığı zaman (bir CBS pazar sabahı programına göre, önceleri kendisini iktidarda desteklemiş olan ABD tarafından, CIA tarafından suikast yapılmıştı), Merry bu haberin farkına varmamışa benziyordu ve Sarıkafa haberleri ona aktarmadı. Bu aşamada, Merry için adı Vietnam olan bu yer eğer daha önce yalnızca on bir yaşındaykenki duyarlı zihnine yerleşen korkunç bir TV görüntüsündeki yabancı ve akla hayale sığmayan bir fon olarak var olmuşsa bile, artık yoktu.

Merry kendi politik protestosuna kendisini adadıktan sonra bile Budist keşişlerin şehit olmalarından bir daha asla söz etmedi. Keşişlerin 1963'teki kaderlerinin, görünüşte, 1968'de alevlenerek ifade bulan, ka-

pitalist Amerika'nın ulusal özgürlük uğruna girişilen bir köylü savaşına emperyalistçe müdahalesine karşı gelişen yeni öfkeyle hiç ama hiç ilgisi yoktu... ve yine de babası bunun başka bir açıklamasının olmadığına, kızının başına yeterince kötü başka bir şeyin, kızının bombacı olabilmesini açıklayacak uzaktan bile olsa yeterince büyük ve yeterince şok edici bir şeyin asla gelmediğine dair kendisini ikna etmeye çalışarak geceler, günler geçirdi.

Beş yıl geçer. Rimrock Bombacısı'nın New Jersey'de doğmasından sekiz yıl önce, 1944'te Alabamada doğan, Rita Cohen'in yaşlarında siyah bir felsefe profesörü, UCLA'da savaş karşıtı komünist bir profesör olan Angela Davis, adam kaçırma, cinayet ve komplodan San Francisco'da yargılanır. Yargılanmaları sırasında üç siyah San Quentin mahkûmunu serbest bırakmaya yönelik silahlı teşebbüste kullanılan silahları sağlamakla suçlanmaktadır. Davanın hâkimini öldüren bir silahın mahkeme binasındaki çatışmadan sadece birkaç gün önce onun tarafından satın alındığı söylenmektedir. New York'ta tutuklanıp California'ya iade edilene kadar iki ay boyunca, FBI'ı atlatarak, yeraltında yaşamıştır. Dünyanın her yerinde, Fransa, Cezayir ve Sovyetler Birliği kadar uzak yerlerde bile, destekçileri onun politik bir komplonun kurbanı olduğunu iddia etmektedir. Tutuklu olarak polis tarafından nakledildiği her yerde, siyahlar ve beyazlar yakınlardaki sokaklarda bekleyip TV kameralarına pankartlar tutarak bağırırlar, "Angela'yı serbest bırakın! Politik baskıya son! Irkçılığa son! Savaşa son!"

Angela'nın saçları Sarıkafa'ya Rita Cohen'i hatırlatır. Angela'nın başını çevreleyen çalı gibi saçları her görüşünde, otelde o öğleden sonra yapması gereken şeyi anımsar. Ne olursa olsun Rita'nın elinden kaçmasına izin vermemeliydi.

Şimdi Angela Davis'i görmek için haberleri izlemektedir. Onun hakkında mümkün olan her şeyi okur. Angela Davis'in onu kızına götürebileceğini bilmektedir. Merry henüz evdeyken, bir cumartesi New York'a gittiği zaman odasına girdiğini, şifoniyerin alt çekmecesini açtığını ve kızının masasına oturup oradaki her şeyi, bütün o politik yazıları, broşürleri, kitapları, yergili karikatürlerin olduğu teksir edilmiş broşürleri baştan sona okuduğunu anımsar. *Komünist Manifesto*'nun bir nüshası vardı. Bunu nereden bulmuştu? Old Rimrock'tan değil. Ona bütün bu literatürü kim sağlıyordu? Bill ve Melissa. Bunlar sadece sa-

vaşa karşı sözlü saldırılar değildi – bunlar kapitalizmi ve Amerikan hükümetini devirmek isteyen kişilerce, şiddet ve devrim için feryat eden insanlar tarafından yazılmıştı. Kızının, iyi bir öğrenci olması itibariyle, özenle altını çizdiği paragraflara rastlamak kendisi için korkunçtu ama kendisini okumaktan alamıyordu... ve şimdi o çekmecede Angela Davis tarafından yazılmış olan bir şeyi hatırladığına inanır. FBI bunların hepsine el koyduğu, bütün o yayınları delil torbasına koyup mühürleyerek evden götürdüğü için bundan emin olmasının hiçbir yolu yoktu. Odasına bir toz serperek, onu töhmet altında bırakabilecek herhangi bir şeyle eşleştirmekte kullanabilecekleri tam parmak izleri aramışlardı. Merry'nin kimlere telefon ettiğinin izini bulmak için ev telefonu faturalarını toplamışlardı. Merry'nin odasında saklanacak yer aramışlardı: Halının altındaki döşeme tahtalarını kaldırmışlar, duvarlardan lambrileri sökmüşler, tavan lambasındaki küreyi çıkarmışlar – gardırobundaki elbiseleri baştan aşağı tarayarak, elbiselerinin yenlerinde gizlenmiş bir şeyler olup olmadığına bakmışlardı. Bombalı eylemden sonra, eyalet polisi Arcady Hill Road'daki bütün trafiği durdurdu, bölgenin etrafını çevirdi ve on iki FBI ajanı evi bodrumdan tavan arasına kadar tarayarak on altı saat harcadı; elektrikli süpürgenin toz torbasında "belgeler" aradıklarında, Dawn bir çığlık atmıştı. Ve bunların hepsi Merry'nin Karl Marx ve Angela Davis'i okuması yüzündendi! Evet, şimdi Merry'nin masasında oturarak Angela Davis'i kendisinin de okumaya, anlamaya çalıştığını, çocuğunun bunu nasıl becerdiğine şaştığını, bu şeyleri okumak derin deniz dalgıçlığı gibi diye düşündüğünü açıkça hatırlıyor. Gidecek yerinin olmadığı, hareket alanının olmadığı, bir levye vurup kaçacak yerin olmadığı, penceresi tam yüzüne dayanmış, havanın ağzında olduğu bir dalgıç tüpü içinde olmak gibi. Elizabeth'te yaşlı bayan Dwyer'ın Merry'ye verdiği azizler hakkındaki şu minik broşürleri ve resimli kutsal kartları okumak gibi. Neyse ki çocukları bunlardan zamanla vazgeçmişti, ancak kısa bir süre, dolmakalemini her kaybettiğinde, Aziz Antonius'a dua etti, ne zaman bir sınava yeterince çalışmamış olduğunu düşünse, Aziz Yahuda'ya dua etti ve annesi ne zaman bir cumartesi sabahı ona dağınık odasını toplatsa, emekçilerin koruyucu azizi Yusuf'a dua etti. Bir defasında Merry dokuz yaşındayken ve Cape May'deki bazı tutucu kimseler Bakire Meryem'in şöminelerinde çocuklarına göründüğünü bildirdiğinde ve insanlar kilometrelerce uzaklardan akın akın gelip geceyi bahçelerinde geçirdiklerinde, belki de Bakire Meryem'in New Jersey'de görünmesinin

gizeminden ziyade onu görmek üzere bir çocuğun seçilmesi Merry'yi büyülemişti. Babasına, "Keşke onu görebilsem," demiş ve Bakire Meryem'in hayaletinin Portekiz'de, Fátima'da üç çoban çocuğa nasıl göründüğünü babasına anlatmış, Sarıkafa ise bunu başıyla onaylamış ve dilini tutmuş, ama büyükbabası torunundan Cape May olayını işitince ona şöyle demişti: "Sanırım bir dahaki sefere onu, Dairy Queen'de görecekler." Merry de onun bu sözünü Elizabeth'te tekrarlamıştı. Büyükanne Dwyer o zaman yetiştiriliş tarzına rağmen Merry'nin Katolik kalmasına yardım etmesi için Azize Anna'ya dua etmişti ama birkaç yıl sonra azizler ve dua Merry'nin yaşamından kaybolmuştu; Büyükanne Dwyer'a banyo yaparken bile çıkartmadan "sürekli" takmaya yemin etmiş olduğu, üzerinde Kutsal Bakire'nin kabartması olan Mucize Madalyon'u takmaktan vazgeçmişti. Tıpkı zamanla komünizmden vazgeçeceği gibi azizlerden zamanla vazgeçmişti. Ve Merry bundan zamanla vazgeç*ecek*ti – Merry her şeyden zamanla vazgeçmişti. Bu birkaç ay meselesiydi. Belki de birkaç hafta geçince, çekmecedeki şeyler tamamıyla unutulmuş olacaktı. Merry'nin tek yapması gereken beklemekti. Keşke bekleyebilseydi. Merry'nin hikâyesi kısaca buydu. O sabırsızdı. Her zaman sabırsızdı. Belki de onu sabırsız yapan kekelemeydi, bilmiyorum. Ama her neye tutku duyarsa duysun, bir yıllığına tutku duyuyor, bir yıl bunu sürdürüyor ve sonra bir gecede ondan kurtuluyordu. Bir yıl daha geçse, üniversiteye gitmeye hazır olacaktı. Ve o zamana kadar nefret edecek yeni bir şey, sevecek yeni bir şey ve kendini kaptıracağı yeni bir şey bulacaktı ve her şey bu kadarla kalacaktı.

Bir gece mutfak masasında Angela Davis, Fátima'lı Hanımımızın Portekiz'deki çocuklara göründüğü gibi, Kutsal Bakire'nin Cape May'de göründüğü gibi Sarıkafa'ya görünür. Angela Davis beni ona götürebilir, diye düşünür – ve kadın işte oradadır. Gece mutfakta tek başına Angela Davis ile samimi konuşmalar yapmaya başlar, önce savaş hakkında, sonra ikisi için de önemli olan her şey hakkında. Tahayyül ettiği kadarıyla, Angela'nın uzun kirpikleri vardır, büyük halka küpeler takıyordur ve televizyonda gözüktüğünden bile daha güzeldir. Bacakları uzundur ve bacaklarını teşhir etmek için renkli mini elbiseler giymektedir. Saçları olağanüstüdür. Saçlarının içinden kirpi gibi cüretle bakmaktadır. Saçlar adeta, "Acıdan hoşlanmıyorsan yaklaşma," demektedir.

Sarıkafa ona duymak istediği her şeyi söyler ve Angela ne söylerse inanır. İnanmak zorundadır. Angela onun kızını över ve "baskıya karşı

büyük mücadelede bir öncü, bir özgürlük savaşçısı" diye adlandırır onu. Kızının politik cesaretinden gurur duyması gerektiğini söyler. Savaş karşıtı hareket bir anti-emperyalist harekettir ve Amerika'nın anlayacağı yegâne biçimde bir protestonun içinde yer alarak Merry, on altısında, hareketin ön cephesindedir, hareketin Jean d'Arc'ıdır. Kızı, halkın faşist hükümete ve muhalefeti teroristçe sindirmesine direnişinin önderidir. Onun yaptığı şey, kendisi suçlu olan ve zenginliğin eşitsiz dağılımını ve sınıf egemenliğinin baskıcı kurumlarını korumak için dünyanın herhangi bir yerinde insafsızca saldırganlık yapan bir devletçe suç olarak tanımlandığı ölçüde suçtu. Baskıcı yasalara itaatsizlik, diye açıklar Angela ona, şiddetli itaatsizlik dahil, köleliğin kaldırılmasına kadar gerilere gider – kızı John Brown ile aynıdır!

Merry'ninki cezalandırılacak bir fiil değil, karşıdevrimci faşistler ve direniş güçleri –kapitalizmden ilham alan polis devletini devirmek için yasal yollardan ya da Angela'nın dediği gibi yasadışı yollardan çalışan siyahlar, Chicano'lar, Porto Rikolular, Kızılderililer, asker kaçakları, savaş karşıtı aktivistler, bizzat Merry gibi kahraman beyaz çocuklar– arasındaki iktidar mücadelesinde politik bir eylemdi. Ve kızının kaçak yaşamından korkmamalıdır – Merry yalnız değildir, o baskıcı politik ve ekonomik düzen tarafından beslenen toplumsal yanlışlıklarla daha iyi mücadele etmek için yeraltına inmiş olan seksen bin radikal genç insandan oluşan bir ordunun bir parçasıdır. Angela, komünizm hakkında işittiği her şeyin bir yalan olduğunu Sarıkafa'ya anlatır. Irkçı adaletsizliği ve emek sömürüsünü kaldırmış, halkının ihtiyaçları ve istekleriyle uyum içinde olan bir toplumsal düzen görmek isterse Küba'ya gitmelidir.

Sarıkafa itaakâr bir şekilde dinler. Angela ona emperyalizmin, emekleri karşılığında siyah işçilere daha az para ödemek için zengin beyazlar tarafından kullanılan bir silah olduğunu anlatır ve Sarıkafa'nın, siyah kadın ustabaşıdan, otuz yıldır Newark Maid'de çalışan, şimdi ikisi de tıp fakültesine giden Donny ve Blaine adında Newark Rutgers mezunu ikiz çocukları olan, etkileyici bir zekâ, dayanıklılık ve dürüstlüğe sahip bir kadın olan Vicky'den söz etme fırsatını yakaladığı an budur. Ona Vicky'nin 1967 ayaklanmaları sırasında yirmi dört saat boyunca binada kendisiyle birlikte tek başına kaldığını anlatır. Radyoda, belediye başkanlığı herkesin hemen şehirden ayrılmasını tavsiye ediyordu, ama, orada olmakla belki de binayı vandallardan koruyabileceğini düşündüğü için ve ayrıca bir kasırga vurduğunda insanların yer-

lerinde kalma nedenlerinden dolayı, üzerine titredikleri şeyleri geride bırakamadıkları için Sarıkafa kalmıştı. Bunun gibi bir sebepten dolayı, Vicky kalmıştı.

Meşaleleriyle South Orange Caddesi'nden geliyor olabilecek isyancıları yatıştırmak için Vicky tabelalar hazırlamış ve bunları, Newark Maid'in birinci kat pencerelerine görülebilecekleri bir yere çakmıştı, siyah mürekkeple yazılmış büyük beyaz kartondan tabelalar: "Bu imalathanede çalışanların çoğu ZENCİDİR." İki gece sonra tabelaların teşhir edildiği her pencereye bir grup beyaz tarafından, ya Kuzey Newark'lı kabadayılar ya da Vicky'nin şüphelendiği gibi, sıradan bir arabadaki Newark aynasızları tarafından ateş edilmişti. Pencerelere ateş edip arabayla uzaklaşmışlardı ve Newark'ın yandığı geceler ve günler boyunca Newark Maid imalathanesine verilen toplam hasar bundan ibaretti. Ve Sarıkafa bunu Azize Angela'ya anlatır.

İsyan bölgesini kapatmak için Bergen Caddesi'nde bulunan genç Ulusal Muhafızlardan oluşan bir müfreze, çatışmaların ikinci gününde Newark Maid'in sevkıyat kapısının yanında konuşlanmıştı ve Sarıkafa ile Vicky sıcak kahveyle aşağı indiklerinde Vicky onların her biriyle konuşmuştu – dikkat çekici bir şekilde bıçaklar, tüfekler ve kasaturalarla silahlanmış, miğferli ve çizmeli, üniformalı çocuklardı bunlar, ödleri kopan Güney Jersey'li, taşralı beyaz çocuklar. Vicky onlara şöyle demişti: "Birisinin penceresine ateş etmeden önce düşünün! Bunlar 'keskin nişancılar' değil! Bunlar insan! Bunlar iyi insanlar! Düşünün!" Cumartesi öğleden sonra tank imalathanenin önüne durdu –ve Sarıkafa, tankı orada görünce, sonunda Dawn'a telefon edip ona şöyle diyebildi: "Başaracağız"–, Vicky yukarı tırmanmış ve açana kadar yumruklarıyla kapağın üzerine vurmuştu. "Delirmeyin!" diye bağırmıştı içerideki askerlere. "Delirmeyin! Siz gittikten sonra burada insanlar yaşamak zorunda! Burası onların *evi*!" Sonradan tankları gönderdiği için Belediye Başkanı Hughes çok eleştirilmişti ama Sarıkafa tarafından değil – o tanklar tam bir felaket olabilecek olan şeye bir son vermişti. Fakat Angela'ya söylemiyor bunu.

14 ve 15 Temmuz 1967, cuma ve cumartesi, iki korkunç ve çok ürkütücü gün boyunca, Sarıkafa telsizle eyalet polisiyle ve telefonla da babasıyla temasta bulunurken, Vicky onu terk etmedi. Vicky Sarıkafa'ya şöyle dedi: "Burası aynı zamanda benim. Sen sadece sahibisin." Sarıkafa Angela'ya Vicky ile kendi ailesi arasında işlerin nasıl yürüdüğünü bildiğini, bunun eski ve uzun süreli bir ilişki olduğunu bildiğini,

hepsinin ne kadar yakın olduğunu bildiğini, ama Vicky'nin Newark Maid'e bağlılığının kendisinin bağlılığından geri kalmamasını asla tam olarak anlayamadığını anlatır. Ayaklanmalardan sonra, yanında Vicky ile kuşatma altında yaşadıktan sonra, tek başına direnmekte ve Newark'ı ve siyah işçilerini terk etmemekte kararlı olduğunu anlatır Angela'ya. Henüz yanıp yıkılmamış işyerlerinin taşınma kervanına katılması halinde, Merry'nin en sonunda kendisine karşı su götürmez derecede haklı olacağından korkmasaydı toparlanıp taşınmaya tereddüt etmeyeceğini –hâlâ da etmeyeceğini– ona anlatmaz elbette. *Sırf çıkar uğruna, iğrenç bir açgözlülük yüzünden siyahları, işçi sınıfını ve yoksulları mağdur etmek!*

İdealist sloganlarda hiç gerçekçilik yoktu, bir nebze bile yoktu ve yine de elinden başka ne gelirdi? Kızının çılgınca bir şey yapmasını mazur gösteremezdi. Bu yüzden Newark'ta kaldı ve isyanlardan sonra Merry çılgınlıktan daha çılgınca bir şey yaptı. Newark isyanları, sonra Vietnam Savaşı; şehir, sonra bütün ülke ve bu Arcady Hill Road'daki Seymour Levov'ların işini bitirdi. Önce büyük bir darbe – yedi ay sonra, 1968 Şubat'ında, sonrakinin getirdiği yıkım. Kuşatma altındaki imalathane, kızın firarda olması ve bu onların geleceğinin icabına baktı.

Her şey bir yana, keskin nişancı ateşi sona erdikten ve yangınlar söndürülüp yirmi bir Newark'lının ateşli silahla öldürülmüş olduğu tespit edildikten, Ulusal Muhafızlar çekildikten ve Merry ortadan kaybolduktan sonra, Newark Maid'in kalite çizgisi işçilerinin dikkatsizliği ve aldırmazlığı yüzünden düşmeye başladı ve Sarıkafa öyle adlandıramasa da işçilikte sabotaj etkisi yaratan belirgin bir bozulma. İçinden öyle gelmesine rağmen, Newark'ta kalma kararının kendisi ve babası arasında başlattığı mücadeleyi Angela'ya anlatmaz; bu onu sadece Lou Levov'a karşı kışkırtabilir ve onları Merry'ye götürmekten vazgeçirebilirdi.

"Bu aşamada," diye tartışıyordu babası, ikinci bir isyan şehrin geri kalanını harap etmeden önce çekip gitsin diye oğluna yalvarmak için Florida'dan uçakla her gelişinde, "yolun her adımında artık bir adım değil iki, üç, dört adım atıyoruz. Her adımda yeniden kestirmek için, yeniden diktirmek için bir adım geri atmak zorundayız ve hiç kimse gündelik işini yapmıyor ve hiç kimse işini doğru yapmıyor. Bütün işyeri o itoğlu it LeRoi Jones, o Hokkabaz, o kahrolası şapkanın altında kendisini nasıl adlandırıyorsa, onun yüzünden batıyor. Burayı kendi *ellerimle* kurdum! Kanımla! Bunu bana birisinin mi verdiğini sanıyorlar? Kim? Burayı bana kim verdi? Bana bugüne kadar kim bir şey verdi?

Hiç kimse! Sahip olduğum her şeyi ben kurdum! Çalışarak --ç-a-l-ı-ş-a-r-a-k! Ama onlar şehri ele geçirdiler ve şimdi bu işyerimi ve inşa ettiğim her şeyi günbegün, her defasında birer *santim* ele geçirecekler ve her şeyi harap halde bırakacaklar! Ve bu onlara güzel bir dünya yaratacak! Kendi evlerini yakıyorlar – beyazlara günlerini gösterecekler! Onları tamir etme – yak gitsin. Ah, bu bir insanın kara gururu için mucizeler yaratacak – içinde yaşanacak bütünüyle harap olmuş bir şehir! Tam bir mezbeleye çevrilmiş koca bir şehir! İçinde yaşamaya bayılacaklar! Ve onları *ben* işe aldım! Güler misin ağlar mısın? *Onları işe ben aldım!* 'Sen çıldırmışsın, Levov' –buhar odasındaki arkadaşlarımın bana söyledikleri şey buydu–, 'Ne diye bu *schvartz*'ları* işe alıyorsun? Eldiven elde edemeyecesin, Levov, avcunu yalarsın.' Ama onları işe aldım, onlara insan gibi davrandım, yirmi yıl boyunca Vicky'nin kıçını yaladım, her kahrolası Şükran Günü'nde bütün kızlara Şükran Günü hindisi aldım, her sabah kıçlarını yalayabilmek için dilim dışarda içeri girdim. 'Herkes nasıl,' dedim, 'hepimiz nasılız, vaktim sizindir, benden başkasına şikâyette bulunmanızı istemiyorum, bu masada oturan sadece patron değil, buradaki sizin dostunuz, ahbabınız, arkadaşınızdır.' Ve mezun olduklarında Vicky'nin ikizleri için verdiğim parti? Ve ne kadar da aptalmışım. *Öyleyim.* Ta bugüne kadar! Ben havuzun kenarındayım ve harika arkadaşlarım gazeteden başlarını kaldırıp bana *schvartz*'ları alıp sıraya dizmeleri ve vurmaları gerektiğini söylüyor ve Hitler'in Yahudilere yaptığı şeyin bu olduğunu onlara hatırlatmak zorunda kalan kişi benim. Ve bana ne yanıt verdiklerini biliyor musun? '*Schvartz*'ları Yahudilerle nasıl karşılaştırırsın?' Bana *schvartz*'ları vurmamı söylüyorlar ve ben hayır diye bağırıyorum ve bu arada ele uyan eldiven yapamadıkları için işini mahvettikleri kişi benim. Kötü kesim, esneme payı hatalı – hatta eldiven ele geçmiyor bile. Dikkatsiz insanlar, dikkatsiz ve bu affedilemez. Bir işlem kötü gittiğinde bütün işlem baştan aşağı berbat oluyor ve yine de bu faşist heriflerle tartışırken, Seymour, Yahudi adamlar, benim gördüğüm şeyleri gören benim yaşımdaki adamlar, *milyon kere* daha iyi bilmesi gerekenler, onlarla tartışırken, *uğruna tartışmam gereken şeye karşı tartışıyorum!*" "Eee, bazen kendini bunu yaparken bulur insan," dedi Sarıkafa. "Niçin? Söyle bana niçin!" "Vicdan yüzünden sanırım." "*Vicdan mı*? *Onlarınki* nerede, *schvartz*'ların vicdanı? Benim için yirmi beş yıl çalıştıktan sonra *onların* vicdanı nerede?"

* (Alm.) Zenci. (y.h.n.)

Babasını kederinden kurtarmayı reddetmek, babasının söylediği şeyin gerçekliğine inatla karşı koymak kendisine neye mal olursa olsun, Sarıkafa babasının savlarına boyun eğemezdi, Merry'nin Newark Maid'in Central Caddesi'ndeki fabrikasından kaçtığını öğrenmesi halinde –ve öğrenirdi de, Rita Cohen'den duyardı, eğer Rita Cohen ile gerçekten bir ilişkisi vardıysa–, "Bunu yaptı! O da ötekiler kadar kokuşmuş! Benim kendi babam! Her şey kâr ilkesiyle haklı çıkarılıyor! Her şey! Newark babam için sadece bir siyah sömürge. Sömür, sömür ve sonra sorun çıktığında, siktir et!" diye düşünmekten fazlasıyla memnun olacağı gibi basit bir nedenden dolayı.

Bu düşünceler ve –*Komünist Manifesto* gibi kitaplarla Merry'de oluşan– daha da aptalca düşünceler onu bir daha görme şansını kesinlikle engelleyecekti. Newark'ı ve siyah işçilerini terk etmeyi reddedişine ilişkin Angela Davis'i olumlu etkileyebilecek ne söylerse söylesin, bu kararın kişisel zorluğunun Azize Angela'nın idealindeki mutlak uhreviliğe uymaktan uzak olduğunu bilir ve bu yüzden bunun yerine kendisinin, hâlâ inandığı üzere, şehrin eski halini almasına (bu doğru değildir – nasıl olabilirdi?) destek olmak için Newark'ta düzenli olarak toplanan bir yoksullukla mücadele kurumunun iki beyaz mütevellisinden biri (bu da doğru değildir – bir arkadaşının babası mütevellidir) olduğunu bir hayale açıklamaya karar verir. Eşinin endişelerine rağmen Newark'ın her yerinde akşam toplantılarına katıldığını anlatır Angela'ya. Onun halkının özgürlüğü için elinden gelen her şeyi yapmaya çalışmaktadır. Şu sözleri her gece Angela'ya tekrarlamayı kendi kendisine hatırlatır: halkın kurtuluşu, Amerika'nın siyah sömürgeleri, toplumun insaniyetsizliği, savaş halindeki insanlık.

Kızının kendi kendisiyle çocukça övündüğünü, Angela Davis'i etkilemek için yalan söylediğini, kızının dinamit veya devrim hakkında hiçbir şey bilmediğini, bunların kendisi için sadece laf olduğunu ve konuşma engeline rağmen kendisini güçlü hissetmek için bunları sayıp döktüğünü Angela'ya anlatmaz. Hayır, Angela Merry'nin nerelerde olduğunu bilen kişidir ve eğer Angela kendisine bu şekilde gelmişse, bu sadece dostça bir ziyaret değildir. Angela Davis kızına göz kulak olsun diye atanmış devrimci lider olmasaydı ne diye her gece yarısı Levov'ların Old Rimrock mutfağına gaipten düşüverecekti ki? Aksi halde bunda onun yararına ne var – başka niçin gelip duracaktı ki?

Bu yüzden ona *evet* der, kızı bir özgürlük askeri*dir*, evet, gurur duyuyor*dur*, evet, komünizm hakkında duyduğu her şey bir yalan*dır*,

evet, Birleşik Devletler sadece iş ilişkileri için dünyayı güvenli kılmakla ve yoksulları varsılların mallarına el uzatmaktan alıkoymakla ilgilenmiyordur – evet, Birleşik Devletler *her yerdeki* baskıdan sorumludur. Onun davası, Huey Newton'un davası, Bobby Seale'in davası, George Jackson'ın davası, Merry Levov'un davası her şeyi haklı çıkarır. Bu arada Sarıkafa Angela Davis'ten hiç kimseye, elbette Angela Davis'in bir baş belası olduğunu düşünen ve işteki kızlara bir sürü şey anlatan Vicky'ye bahsetmez. O zaman tek başına ve gizlice dua eder –Tanrıya, İsa'ya, herhangi bir kimseye, Kutsal Bakire'ye, Aziz Antonius'a, Aziz Yahuda'ya, Azize Anna'ya, Hazreti Yusuf'a şevkle dua eder–, Angela'nın beraatı için dua eder. Ve bu olduğunda Sarıkafa zafer sarhoşudur. Angela özgürdür! Ama o geçe mutfakta yazmaya oturduğu mektubu ne o zaman ne de Angela, New York'ta, dört tarafı kurşun geçirmez camdan kalkanın arkasında ve on beş bin sevinçli destekçisinin önünde yasalara uygun yargılanmaktan mahrum bırakılmış ve haksız yere mahkûm edilmiş olan politik tutukluların özgürlüğünü talep ettikten birkaç hafta sonra gönderir. Rimrock Bombacısı'nı serbest bırakın! Kızımı serbest bırakın! Onu serbest bırakın, lütfen! diye bağırır Sarıkafa. "Hepimizin bu ülkenin yöneticilerine birkaç ders vermemizin," der Angela, "artık zamanıdır sanırım," ve evet, diye bağırır Sarıkafa, evet, artık bunun zamanı*dır*, Amerika Birleşik Devletleri'nde bir sosyalist devrim! Ama her şeye rağmen, yapması gereken şeyi hâlâ yapamadığı için ya da inanması gereken şeye inanamadığı için ya da neye inandığını bilmediği için mutfak masasında tek başına öylece kalır. Bunu Merry mi yaptı, yoksa o yapmadı mı? Keşke salt bunu öğrenmek için Rita Cohen'i düzseydi! – suçortağı küçük cinsel teroristi kendi kölesi olana kadar düzseydi! Kendisini bombaları yaptıkları hücre evine götürene kadar! *Kızını söylediğin kadar çok görmek istiyorsan, sakinleşecek ve buraya gelip Rita Cohen'i bir güzel düzeceksin.* Onun amına bakmalı, tadına bakmalı ve onu düzmeliydi. Bu bir babanın yapacağı şey miydi hiç? Eğer Merry için her şeyi yapacaksa, niçin bu olmasındı? Niçin kaçmıştı?

Ve bu "Beş yıl geçer" ile söylenmek istenen şeyin sadece bir bölümüdür. Çok küçük bir bölümü. Gördüğü, okuduğu veya işittiği her şeyin tek bir önemi vardır. Hiçbir şey kişiselleştirilmeden algılanmaz. Tam bir yıl boyunca bir zamanlar marketin olduğu yere bakmadan köye gi-

demez. Bir gazete, biraz süt veya benzin almak için Morristown'ın tam içine kadar arabayla gitmek zorundadır ve Old Rimrock'taki başka herkes de öyle yapar. Pul almak için de aynı şey geçerlidir. Esas olarak köy bir sokaktan ibarettir. Doğuya doğru gidince, pek bir şeye benzemeyen, yirmili yıllarda tamamen yanıp kül olmuş eski Presbiteryen kilisesinin yerini almış, sözümona İngiliz sömürge mimarisi üslubunda inşa edilmiş beyaz bir Presbiteryen kilisesi vardır. Kilisenin biraz ilerisinde, kasabanın gururu olan iki yüz yıllık bir çift meşe ağacı, Meşeler vardır. Meşeler'den yaklaşık otuz metre ötede, bölgede yaşayan kadınların duvar kâğıdı, abajur ve süs eşyası almak ve iç dekorasyon konusunda Bayan Fowler'dan tavsiye almak için gittikleri, Pearl Harbor'dan hemen önce Ev Gereçleri Dükkânı'na çevrilmiş olan eski nalbant dükkânı vardır. Sokağın öbür ucunda, sandalyelere hasır kaplayan Russ Hamlin'in çok içki içen kuzeni Perry Hamlin tarafından işletilen oto tamir atölyesi vardır ve onun ilerisinde ise, Perry'nin küçük kardeşi Paul Hamlin'in sahibi olduğu ve işlettiği mandıra çiftliğinin yaklaşık beş yüz dönümlük bir alanı kaplayan, inişli çıkışlı arazisi vardır. Hamlin'lerin yaklaşık iki yüz yıldan beri çiftçilik yaptığı bunun gibi tepelik yerler, Catskills'i oluşturmak üzere New York'a kadar ve oradan ta Maine'e kadar devam eden sıra sıra tepeler halinde, Old Rimrock civarında Kuzey Jersey'den geçerek elli altmış kilometre genişliğinde bir şerit halinde, kuzeydoğudan güneybatıya uzanır.

Bir zamanlar marketin olduğu yerin çapraz karşı köşesinde sarı sıvalı altı derslikli okul binası vardır. Merry, Montessori okuluna ve sonra da Morristown Lisesi'ne göndermelerinden önce ilk dört sınıfı orada okur. Bugün oraya giden her çocuk, tıpkı öğretmenleri gibi, köye geldiklerinde ebeveynleri gibi, bir zamanlar marketin olduğu yeri her gün görürler. Cemiyet Kulübü okulda toplanır, tavuklu akşam yemeklerini orada düzenler, insanlar orada oy kullanır ve oraya arabasıyla gelen ve bir zamanlar marketin olduğu yeri gören herkes patlamayı ve patlamada ölen iyi adamı düşünür, patlamayı gerçekleştiren kızı düşünür ve değişen ölçüde anlayış veya horgörüyle ailesini düşünür. Bazı insanlar aşırı derecede cana yakındır; ötekiler ise, Sarıkafa bilir, onunla karşılaşmamak için elinden geleni yapar. Antisemitizm kokan mektuplar alır. Bunlar öyle nefret doludur ki Sarıkafa'yı günbegün hasta eder. Kulağına bir şeyler çalınır. Dawn'ın kulağına bir şeyler çalınır. "Bütün ömrümce burada yaşadım. Daha önce böyle bir şeyi asla görmedim." "Ne bekleyebilirsin? Her şey bir yana, burada ne işleri var?"

"İyi insanlar olduklarını sanıyordum, ama bilemezsin." Acıklı olayı ele alan ve Dr. Conlon'u anan, mahalli gazetedeki bir başmakale Cemiyet Kulübü bülten panosuna raptiyelenmiştir ve dışarıda, sokağın ortasında asılıdır. Sarıkafa'nın bunu, kendisi de çok istese bile, en azından Dawn'ın hatırı için oradan indirmesinin hiçbir yolu yoktur. Yağmura, rüzgâra, güneşe ve kara maruz kalacak olan kâğıdın birkaç hafta içinde çürüyüp gideceğini düşünürsünüz, ama sadece sapasağlam değil, ayrıca bütün bir yıl boyunca neredeyse tamamen okunabilir durumda kalır. Başmakalenin başlığı "Dr. Fred"dir. "Şiddetin fazlasıyla hüküm sürmeye başladığı bir toplumda yaşıyoruz... nedenini bilmiyoruz ve asla anlayamayabiliriz... hepimizin hissettiği öfke... kalplerimiz mağdur ve ailesiyle, Hamlin'lerle, olan biteni anlamaya ve bununla baş etmeye çalışan bütün bir toplulukla birlikte çarpıyor... hepimizin yaşamına tesir eden harikulade bir adam ve harika bir doktor... 'Doktor Fred' anısına özel bir fon... tıbbi ihtiyaç zamanında bölgedeki fakir ailelere yardımcı olacak... bu kederli günlerde kendimizi onun anısına yeniden adamalıyız..." Başmakalenin hemen yanında, "Mesafe Bütün Yaraları İyileştirir" başlıklı bir makale vardır ve "Çok geçmeden hepimiz unutacaktık..." diye başlayıp şöyle devam eder: "... Acıyı hafifleten o mesafe bazıları için ötekilerden daha çabuk gelecektir... Birinci Cemaat Kilisesi'nden Muhterem Peder Peter Baliston, vaazında bütün bu felakette iyi bir yan bulmaya çalıştı... paylaşılmış üzüntü cemaat mensuplarını birbirine yakınlaştıracak... Aziz Patrick Kilisesi'nden Muhterem Peder James Viering ateşli bir vaaz verdi..." O makalenin yanında orada hiçbir işi olmayan üçüncü bir kupür vardır ama ileri gidip diğerlerini koparıp alamadığı gibi onu da koparıp alamaz ve böylece o da bir yıl boyunca orada kalır. Kupür Edgar Bartley ile bir röportajdır – hem röportaj hem de bir kürek ve köpeğiyle birlikte ailesinin evinin önünde duruşunu ve arkasında kardan yeni temizlenmiş eve giden yolu gösteren Edgar'ın fotoğrafı vardır. Edgar Bartley, bombalamadan yaklaşık iki yıl önce Merry'yi Morristown'da sinemaya götürmüş olan Old Rimrock'lı çocuktur. Edgar lisede Merry'den bir yıl öndeydi, Merry kadar uzun boylu, Sarıkafa'nın anımsadığı kadarıyla, oldukça yakışıklı ama fena halde utangaç, biraz acayip bir çocuktu. Gazetedeki haberde bombalama sırasında Merry'nin sevgilisi olarak tanımlanır, fakat ebeveyninin bildiği kadarıyla, Merry'nin iki yıl önce Edgar Bartley ile çıkması, onunla veya başka herhangi biriyle ilk ve son çıkışıydı. Her neyse, birisi, Edgar'a atfedilen bütün alıntıların altını siyah kalemle çizmişti. Belki

Edgar'ın arkadaşlarından biri bunu şaka olarak yapmıştı, bir lise şakası. Belki fotoğraflı makalenin oraya asılması zaten bir şakaydı. Şaka veya değil, orada aylarca kalıyor ve Sarıkafa ondan kurtulamıyor. "Gerçeğe benzemiyor... Böyle bir şey yapacağını asla düşünmezdim... Ben onu çok iyi bir kız olarak biliyordum. Kötü bir şey söylediğini hiç duymadım. Eminim bir şey onu ruhsal çöküntüye uğrattı... Umarım ihtiyacı olan yardımı alabilmesi için onu bulurlar... Old Rimrock'ı her zaman insanın başına hiçbir şeyin gelmeyeceği bir yer olarak düşünürdüm. Ama şimdi herkes gibiyim, omzumdan arkaya bakıp etrafı kolaçan ediyorum. Her şeyin normale dönmesi biraz zaman alacak... Ben yolumda ilerliyorum. Buna mecburum. Bunu unutmak zorundayım. Hiçbir şey olmamış gibi. Ama bu çok üzücü."

Sarıkafa'nın Cemiyet Kulübü panosundan bulabildiği tek teselli, "Bombalı Eylemin Zanlısı Zeki, Yetenekli Ama 'İnatçı Damarı' Olan Biri Olarak Tarif Edildi" başlığını taşıyan kupürü oraya hiç kimsenin yapıştırmamış olmasıydı. Yoksa bunu koparıp alırdı. Gece yarısı oraya gidip bunu yapmak zorunda kalacaktı. Bu tek makale o zaman sadece yerel haftalık gazetelerde değil, aynı zamanda New York gazetelerinde *–Times, Daily News, Daily Mirror, Post–*, Jersey günlük gazetelerinde *–Newark News, Newark Star-Ledger, Morristown Record, Bergen Record, Trenton Times, Paterson News–*, civardaki Pennsylvania gazetelerinde *–Philadelphia Inquirer, Philadelphia Bulletin* ve *Easton Express–* ve *Time* ile *Newsweek*'te çıkan diğerlerinin herhangi birinden muhtemelen daha kötü değildi. Gazete ve haber ajanslarının çoğu ilk haftadan sonra haberin peşini bıraktı, ama *Newark News* ve özellikle *Morristown Record* yumuşamadı – *News*'ın, vaka üzerinde çalışan üç yıldız muhabiri vardı ve her iki gazete de haftalarca her gün Rimrock Bombacısı hakkında çok sayıda haber yapıyorlardı. *Record*, bölge halkına yönelik olması nedeniyle, Rimrock'taki bombalı eylemin, elli iki kişinin öldüğü ve üç yüz kişinin yaralandığı, yaklaşık on beş kilometre uzaktaki Kenvil'de Hercules Barut Şirketi patlamasının olduğu 12 Eylül 1940'tan beri Morris County'deki en sarsıcı felaket olduğunu okuyucularına hatırlatmaktan kendisini alamıyordu. Yirmili yılların sonlarında Middlesex County'de, New Brunswick'in hemen dışında dar bir yolda, bir papaz ve bir koro şefi cinayete kurban gitmişti ve Brookside'ın Morris köyünde, Greytone akıl hastanesini terk edip Brooksi-de'daki amcasını ziyarete giden ve adamın kafasını baltayla ikiye ayıran bir akıl hastasının işlediği bir cinayet vuku bulmuştu – ve bu hi-

kâyeler de deşilip çıkarıldı ve yeniden tartışıldı. Ve elbette, New Jersey, Hopewell'de Lindbergh'in oğlunun kaçırılma olayı, Atlas Okyanusu'nun aşan ünlü pilot Charles A. Lindbergh'in küçük oğlunun kaçırılıp öldürülmesi – gazeteler bunu da tüm dehşetiyle hatırlayıp, fidye, bebeğin hırpalanmış cesedi, Flemington duruşmasıyla ilgili otuz yıl öncesinin ayrıntılarını yeniden yayımlarlar, Bruno Hauptmann adlı bir göçmen marangoz olan çocuk katilinin mahkûm olup elektrikli sandalyede idam edilişiyle ilgili Nisan 1936 tarihli gazete haberlerine yeniden yer verirler. Günlerce, bölgenin az sayıdaki gaddarlık tarihi bağlamında Merry Levov'dan söz edilir –adı Hauptmann'ın adının hemen yanı başında defalarca görünür– ve yine de yazılanların hiçbiri Sarıkafa'yı yerel haftalık gazetedeki, kızının "inatçı damarı" hakkındaki haber kadar derinden yaralamaz. Orada bir nebze taşralı kendini beğenmişlik, bönlük, halis aptallık gizlidir –ama alttan alta–, bu onu öyle öfkelendirmişti ki bunu Cemiyet Kulübü panosunda herkesin okuyup başlarını iki yana sallamalarını görmeye dayanamazdı. Merry her ne yapmış veya yapmamış olsa da, kızının yaşamının okulun hemen dışında o şekilde teşhir edilmesine müsaade edemezdi.

BOMBALI EYLEMİN ZANLISI ZEKİ, YETENEKLİ AMA "İNATÇI DAMARI" OLAN BİRİ OLARAK TARİF EDİLDİ

Old Rimrock Cemaat Okulu'ndaki öğretmenlerine göre, Hamlin'in marketini bombaladığı ve Old Rimrock'lı Dr. Fred Conlon'u öldürdüğü ileri sürülen Meredith "Merry" Levov, çok yetenekli bir çocuk, mükemmel bir öğrenci ve asla otoriteye karşı gelmemiş biri olarak biliniyordu. Onun iddia edilen vahşice eylemi hakkında bazı ipuçları için çocukluğuna bakanlar, onu enerji dolu, işbirliğine yatkın bir kız olarak anımsadıklarında şaşkınlığı üzerlerinden atamıyorlardı.

"İnanamıyoruz," dedi ORCO Müdürü Eileen Morrow zanlı hakkında. "Bunun niye olduğunu anlamak zor."

Altı derslikli ilkokulda bir öğrenciyken, Merry Levov "çok yardımseverdi ve başını hiç derde sokmamış"tı dedi Müdür Morrow.

"O bunu yapacak türden bir kişi değildir," dedi Bayan Morrow. "En azından bizim onu burada tanıdığımız sıralarda değildi."

"ORCO'da, Merry Levov'un düzenli A ortalaması vardı ve okul etkinliklerine katılıyordu ve hem öğrenciler hem de öğretmenleri onu seviyordu," dedi Bayan Morrow.

"Çok çalışkan ve gayretliydi ve kendisine çok yüksek standartlar koymuştu," dedi Bayan Morrow. "Öğretmenleri ona iyi bir öğrenci olarak saygı duyarlardı ve akranları ona hayrandı."

ORCO'da Merry Levov yetenekli bir sanat öğrencisi, takım sporlarında, özellikle *kickball*'da liderdi. "Büyümekte olan normal bir çocuktu sadece," dedi Bayan Morrow. "Olabileceğini asla hayal etmeyeceğimiz bir şey bu," dedi müdür. "Ne yazık ki, hiç kimse geleceği göremez."

Meredith'in okuldaki "örnek öğrenciler" ile arkadaşlık ettiğini, fakat örneğin bazen gereksiz gördüğü okul ödevlerini yapmayı redderek "inatçı damarını" gösterdiğini söyledi Bayan Morrow.

Diğerleri, bombacı olduğu iddia edilen Merry'nin Morristown Lisesi'nde gittiği sıralardaki, inatçı damarını anımsadılar. 16 yaşındaki sınıf arkadaşı Sally Curren, Meredith'i "herkese karşı kibirli ve üstünlük taslayan" biri olarak tarif etti.

Ancak 16 yaşındaki Barbara Turner, Meredith "oldukça iyi biri gibi görünüyordu, ama kendi inançları vardı," dedi.

Fakat Merry hakkında soru sorulan Morristown Lisesi öğrencilerinin birçok farklı izlenimleri olsa da, onu tanıyan bütün öğrenciler onun, "Vietnam Savaşı hakkında çok konuştuğu" konusunda hemfikirdiler. Bazı öğrenciler, birisi Vietnam'da Amerikan askerlerinin varlığı konusunda onun düşüncesine karşı geldiğinde "öfke içinde ani ve sert çıkışlar yaptığını" hatırladılar.

Ana etüt öğretmeni Bay William Paxman'a göre, Meredith "çok çalışıyor ve A'lar, B'lerle, iyi gidiyordu," ve kendisinin mezun olduğu okul olan, Penn State'te okumaya büyük ilgi duyuyordu.

"Ailesinden söz edecek olursak, insanlar, 'Ne kadar iyi bir aile,' diyorlar," dedi Bay Paxman. "Bunun olduğuna inanamıyoruz."

Merry'nin etkinlikleri konusunda tek meşum ses, zanlının FBI ajanları tarafından ifadesi alınan öğretmenlerinden birinden geldi. "'Küçük Bayan Levov hakkında bol miktarda bilgi edindik,' dediler bana."

Bir yıl boyunca, "bir zamanlar marketin olduğu yer" sözü duyulur. Sonra yeni bir marketin inşaatı başlar ve aylarca marketin yükselmesini izler Sarıkafa. Bir gün kocaman, kırmızı, beyaz ve mavi afiş ortaya çıkar –"Büyüyüp genişledik! Yeni! Yeni! Yeni! McPherson'ın Marketi!"– ve büyük açılışın temmuzun dördünde olduğu ilan edilir. Dawn'ı karşısına oturtup herkes gibi yeni marketten alışveriş yapacaklarını söylemek zorundadır fakat bir süre bu onlar için kolay olmayacaktır, sonunda... Ama asla kolay olmaz. Gerçi Russ Hamlin emekli olmuş ve yeni marketin sahibi, genişletilmiş büyük markete ek olarak, her gün taze pişmiş lezzetli keklerin, tartların yanında ekmek ve katmerler çıkaran bir fırın eklemiş olan ve geçmişi hiç umursamayan Easton'dan bir genç çift olsa da eski marketi hatırlamadan yeni markete gidemez Sarıkafa. Marketin arkasında postane penceresinin yanında, şimdi bir fincan kahve ve taze çörek satın alabileceğiniz ve komşunuzla sohbet edebileceğiniz veya isterseniz gazetenizi okuyabileceğiniz küçük bir tezgâh vardır. McPherson'un yeri Hamlin'in yerine göre baştan başa büyük bir gelişmedir ve çok geçmeden o yöreden olan Hamlin'ler ve Levov'lar dışında civardaki herkes, havaya uçurulmuş, modası geçmiş kasaba marketini unutmuş gibidir. Sarıkafa, kendisini orada gören bir kimsenin düşünebileceklerine rağmen, cumartesi sabahları gazetesi ve bir fincan kahveyle tezgâhın orada oturmayı âdet haline getirirken, Dawn yeni yerin yanına yaklaşamaz ve oraya girmeyi tamamen reddeder. Sarıkafa pazar gazetesini de oradan satın alır. Pullarını oradan alır. Pulları yazıhanesinden eve getirebilir, bütün ailenin posta işlerini Newark'ta yapabilirdi, ama McPherson'un yerindeki postane penceresinin müşterisi olmayı ve tıpkı Russ Hamlin'in eşi Mary Hamlin ile yaptığı gibi genç Beth McPherson ile de hava durumu hakkında konuşarak oyalanmayı tercih eder.

Bu dış yaşamıdır. Elinden geldiği kadar, tıpkı eskiden olduğu gibi yürütür. Ama artık buna bir iç yaşam eşlik etmektedir, zalimane sabit fikirlerden, bastırılmış eğilimlerden, batıl beklentilerden, korkunç hayallerden, hayali konuşmalardan, yanıtlanamaz sorulardan oluşan korkunç bir iç yaşam. Gecelerce uykusuzluk, kendi kendini cezalandırma.

Muazzam bir yalnızlık. Merry on bir yaşında ve kendisi otuz altı yaşındayken, ikisi, ıslak mayolarıyla Deal'deki plajdan eve birlikte dönerlerkenki o öpücük için bile, bitmeyen pişmanlık. Nedeni o olabilir miydi? Nedeni *herhangi bir şey* olabilir miydi? Nedeni *hiçbir şey* olmayabilir miydi?

Baba, beni aannneemi öööptüğün gibi öpsene.

Ve gündelik yaşamda, ideal adam kılığına girmenin bütün utancıyla, kendisi olarak yaşamanın büyük numarasını saygın bir şekilde devam ettirmekten başka yapılacak şey yoktur.

5

1 Eylül, 1973

Sevgili Bay Levov,

Merry, Penn İstasyonu'na beş dakika mesafede, 115 N.J. Railroad Caddesi'nde, Newark'ın Ironbound Bölgesi'nde bulunan New Jersey, Railroad Caddesi'ndeki eski köpek ve kedi hastanesinde çalışıyor. Her gün orada. Dışarıda beklerseniz saat dörtten hemen sonra işten çıkıp eve giderken onu yakalayabilirsiniz. Bu mektubu size yazdığımı bilmiyor. Sabrım tükendi ve bu şekilde devam edemiyorum. Buradan gitmek istiyorum ama onu hiç kimseye bırakamam. Benim yerimi almalısınız. Fakat onun nerede olduğunu benden öğrendiğinizi söylerseniz sizi uyarıyorum ona çok ciddi zarar verirsiniz. O inanılmaz bir önder. Benim için her şeyi değiştirdi. Onun gücüne asla direnemediğim için boğazıma kadar bu işin içine girdim. Bu da çok fazla. Size Merry'nin benden söylememi veya yapmamı istediğinden başka hiçbir şeyi asla söylemediğimi ya da yapmadığımı söylediğimde bana inanmalısınız. O karşı konulamaz bir güç. Siz ve ben aynı gemideydik. Ona sadece bir kez yalan söyledim. Bu, otelde olanlara ilişkindi. Benimle sevişmeyi reddettiğinizi ona söyleseydim parayı almayı reddedecekti. Yine sokaklarda dilenmeye dönecekti. Bana yardımcı olacak Merry'ye sevgimin gücü olmasaydı asla size öyle acı çektirmezdim. Bu size delice

gelecektir. Size bunun böyle olduğunu söylüyorum. Kızınız kutsal biri. Onun kutsal gücüne yenilmeksizin böyle bir kederin yakınında olamazsınız. Merry'yle tanışmadan önce ne kadar önemsiz biri olduğumu bilmiyorsunuz. Unutulmaya mahkûmdum. Ama artık dayanamıyorum. TAM DA YAPTIĞIM GİBİ SİZE İŞKENCE EDEN BİRİSİ OLMAM DIŞINDA MERRY'YE BENDEN BAHSETMEYİN. MERRY'NİN HAYATINI ÖNEMSİYORSANIZ BU MEKTUPTAN BAHSETMEYİN. Hastaneye gitmeden önce her türlü tedbiri almalısınız. FBI'ın yöntemlerine dayanamaz. Adı Mary Stoltz. Yazgısında ne varsa, onu yaşamasına izin verilmeli. Biz onu kutsallaştıran ıstıraba tanıklık edebiliriz ancak.

Kendisine "Rita Cohen" Diyen Çömez

Sarıkafa beklenmeyen şeyi asla içinden söküp atamadı. Beklenmeyen şey hayatının geri kalanında olgunlaşarak, patlamaya hazır, başka her şeyin bir milimetre ardında, orada görünmeden bekliyor olacaktı, Beklenmeyen şey başka her şeyin öteki *yüzü*ydü. Zaten her şeyden uzaklaşmış, sonra her şeyi yeniden yapmış ve şimdiyse, tam her şey kontrolü altına girmişe benziyorken, yeniden her şeyden uzaklaşmaya kışkırtılıyordu. Ve bunun olması gerekiyorsa, tek şey haline gelen beklenmeyen şey...

Şey, şey, şey, şey – ama başka hangi sözcüğe dayanılabilirdi? Sonsuza kadar bu kahrolası şeyin esiri olamazlardı! Beş yıldır böyle bir mektubu beklemekteydi – gelmek zorundaydı. Her gece yatakta ertesi sabah mektubu bırakması için Tanrıya yalvardı. Ve derken, bu büyüleyici geçiş yılında, 1973'te, Dawn'ın mucizesinin yılında, Dawn'ın kendisini yeni evin dekorasyonuna verdiği bu aylarda, sabah postasında bulabileceği veya telefonu her kaldırışında duyabileceği şeyden korkmaya başlamıştı. Dawn olan biten şeyin olasılık dışılığını reddedip sonsuza kadar yaşamlarından çıkarmışken, beklenmedik şeyin şimdi yeniden yaşamlarına girmesine nasıl izin verebilirdi? Karısını eski haline döndürmek onlar için beş yıl süren bir fırtınada uçmak gibi olmuştu. Her isteğini yerine getirmişti. Eşini duyduğu dehşetten kurtarmak için yapmayı ihmal ettiği hiçbir şey yoktu. Hayat eski dengesine kavuşmuştu. Şimdi mektubu yırtıp at. Hiç gelmemiş gibi yap.

Dawn intihar eğilimi yaratan depresyon nedeniyle iki kez Princeton yakınlarında bir kliniğe yatırıldığı için Sarıkafa hasarın kalıcı olduğunu ve onun ancak psikiyatrların bakımı altında yatıştırıcılar ve antidepresan ilaçlar alarak yaşamını sürdürebileceğini –psikiyatri hastanelerine girip çıkacağını ve hayatının geri kalanında kendisinin onu buralarda ziyaret edeceğini– kabul etmek durumuna gelmişti. Yılda bir veya iki kez kendisini kapıda kilitlerin olmadığı bir odada onun yatağının kenarında otururken hayal ediyordu. Yazı masasının üzerindeki bir vazoda ona göndermiş olduğu çiçekler olacaktı; pencere eşiğinde, bir şeyle ilgilenmesine yardımcı olabileceğini düşünerek onun çalışma odasından getirmiş olduğu sarmaşık bitkileri; komodinin üzerinde kendisinin, Merry'nin ve Dawn'ın ebeveyni ile ağabeyinin çerçeveli fotoğrafları. Yatağın kenarında, Dawn Levi's pantalonu ve boğazlı kazağıyla yastıklara dayanmış oturup ağlarken kendisi onun elini tutuyor olacaktı. "Dehşet içindeyim, Seymour. Sürekli olarak dehşet içindeyim." Ne zaman titremeye başlasa sabırla yanına oturacak, sadece nefes almasını, yavaşça nefes alıp vermesini, dünyada bildiği en güzel yeri düşünmesini, kendisini bütün dünyadaki en huzur verici yerde, tropikal bir kumsalda, güzel bir dağda, çocukluğundan hatırladığı bir tatil manzarasının içinde hayal etmesini söyleyecekti ona... ve titreme kendisine yönelik uzun ve sert bir konuşmayla geldiğinde bile bunu yapacaktı. Yatakta otururken, kendisini ısıtmak içinmiş gibi kolları önünde çapraz halde vücudunun tamamını kazağının içine gizleyecekti – boğazlı kazağı çenesinden yukarı çekerek, kazağın arkasını kalçalarının altında gerdirerek ve ön tarafını bükülmüş dizlerinin üzerinden geçirip aşağı doğru bacaklarına ve ayaklarının altına çekerek bir çadıra çevirecekti. Sarıkafa'nın orada olduğu zamanlarda Dawn hep o şekilde çadıra girmiş gibi oturuyordu. "En son ne zaman Princeton'daydım biliyor musun? Ben biliyorum! Vali tarafından davet edilmiştim. Konağına. Buraya, Princeton'a, onun konağına. Valinin konağında akşam yemeği yemiştim. Yirmi iki yaşındaydım – gece kıyafeti giymiştim ve ödüm patlıyordu. Şoförü beni Elizabeth'ten aldı ve New Jersey valisiyle başımda tacımla dans ettim – peki *bu* nasıl oldu? Kendimi nasıl *burada* buldum? Senin yüzünden! Beni rahat bırakmadın! Bana sahip olmak *zorundaydın*! Benimle evlenmek *zorundaydın*! Ben sadece bir öğretmen olmak istedim! *İstediğim* buydu! İşim *vardı*! *Beni bekliyordu*! Elizabeth sisteminde çocuklara müzik öğretmek için ve erkek çocuklar beni rahat bıraksın diye ve hepsi buydu. Asla Amerika Güzeli olmak is-

temedim! Asla *hiç kimseyle* evlenmek istemedim! Ama *nefes almama* izin vermedin – beni *gözünün önünden* ayırmadın. Benim her zaman tek istediğim üniversite eğitimim ve o işti. Elizabeth'i asla terk etmemeliydim! Asla! New Jersey Güzeli'nin benim hayatıma ne yaptığını biliyor musun? Onu mahvetti. Ben sadece Danny'nin üniversiteye gidebilmesi ve babamın para ödemek zorunda kalmaması için kahrolası bursun peşine düştüm. Babam kalp krizi geçirmeseydi Miss Union County Güzellik Yarışması'na katılacağımı mı sanıyorsun? Hayır! Danny babama yük olmadan üniversiteye gidebilsin diye parayı kazanmak istedim sadece! Bunu erkek çocukların peşimde dolaşması için yapmadım – eve yardım etmeye çalışıyordum! Ama sonra sen çıkageldin. Sen! Şu eller! Şu omuzlar! *Çenen*le tepeme dikildin! Kurtulamadığım bu kocaman hayvan! Beni rahat bırakmadın! Ne zaman gözlerimi yukarı diksem, gülünç bir güzellik kraliçesi olduğum için, benim sevgilim vardı, budala! Tıpkı *çocuk* gibiydin! Beni bir *prenses*e çevirmek zorundaydın. Eee, bak sonunda nereyi boyladım! Bir tımarhaneyi! Prensesin bir *tımarhane*de!"

Gelecek yıllar boyunca başına gelmiş olan şeyin başına nasıl gelebildiğini merak edecek ve bunun için Sarıkafa'yı suçlayacaktı, ekmek ve sudan başka bir şey yiyebileceği umuduyla ona sevdiği yiyecekleri, meyve, şekerleme ve kurabiyeler getirecek, günde sadece yarım saatliğine bile olsa dikkatini okumaya verebileceği umuduyla ona dergiler getirecek ve mevsimler değiştiğinde havaya uyum sağlaması için hastane sahası civarında giyebileceği giysiler getirecekti Sarıkafa. Her akşam saat dokuzda, onun için her ne getirmişse dolabının içine koyacaktı ve ona sarılıp öpücük vererek hoşça kal diyecek, ona sarılıp ertesi akşam işten sonra görüşeceklerini söyleyecek ve sonra da ziyaret saati bitmeden on beş dakika önce, hemşire Bay Levov'a gitme zamanının gelmek üzere olduğunu nazikçe söylemek için başını kapıdan uzattığında Dawn'ın yüzündeki dehşeti anımsayarak Old Rimrock'a karanlıkta bir saat araba sürecekti.

Ertesi akşam Dawn yine çok öfkeli olacaktı. Onu gerçek amacından başka tarafa yöneltmişti Sarıkafa. O ve Miss America Güzellik Yarışması tantanası, Dawn'ın programını altüst etmişti. Dawn uzattıkça uzatıyor ve Sarıkafa onu engelleyemiyordu. Denemiyordu. Söylediği şeylerin herhangi birinin onun acı çekme nedeniyle ne ilgisi vardı? Herkes biliyordu ki onu çöküntüye uğratan şey başlı başına yeterliydi ve söylediklerinin hiçbir şeyle alakası yoktu. Dawn'ın hastaneye geldiği o ilk

sefer Sarıkafa sadece dinleyip başıyla onaylamıştı ve zamanında onun fazlasıyla hoşuna gittiğinden emin olduğu bir macera konusunda öfkeli bir şekilde verip veriştirmesini duymak garipti garip olmasına da, Sarıkafa söz konusu sorun olarak 1968 yılında başına gelmiş olan şeyi değil de, 1949 yılında başına gelmiş olan şeyi tanımlamasının Dawn için daha iyi olup olmadığını düşünürdü bazen. "Lisede okuduğum süre boyunca insanlar bana, 'Amerika Güzeli olmalısın,' diyorlardı. Bunun saçma olduğunu düşünürdüm. Neye dayanarak Amerika Güzeli olmalıydım? Okuldan sonra ve yaz aylarında bir manifaturacıda tezgâhtardım ve insanlar oturduğum kasaya gelip, 'Amerika Güzeli olmalısın,' diyordu. Buna dayanamıyordum. İnsanlar görünüşüm yüzünden bir şeyler yapmam gerektiğini söylediklerinde dayanamıyordum. Ama Amerika Güzeli Yarışması'nın Union City yerel kolundan o çaya gelmem için davet aldığımda, ne yapabilirdim? Ben bir bebektim. Babam çok çalışmak zorunda kalmasın diye bunun biraz maddi katkıda bulunmanın bir yolu olduğunu düşündüm. Bu yüzden başvuru formunu doldurdum ve gittim, öteki kızların hepsi çıktıktan sonra o kadın bana sarılıp, yanındaki herkese şöyle dedi: 'Öğleden sonranızı sıradaki Amerika Güzeli ile geçirdiğinizi bilmenizi istiyorum.' Ben şöyle düşündüm: 'Bunların hepsi çok aptalca. Bu insanlar niçin bu şeyleri bana söyleyip duruyorlar? Bunu yapmak istemiyorum.' Ve Miss Union County Güzellik Yarışması'nı kazandığım zaman insanlar bana şöyle diyorlardı: 'Seni Atlantic City'deki büyük yarışmada göreceğiz' – neden bahsettiklerini bilen insanlar, kazanacağımı söylüyorlardı, öyleyse nasıl cayabilirdim? Cayamazdım. *Elizabeth Journal*'ın birinci sayfası benim Miss Union County Yarışması'nı kazanmama ayrılmıştı. Küçük düşmüştüm. *Öyle* Bunların hepsini bir şekilde bir sır olarak saklayıp sadece parayı kazanabileceğimi düşündüm. Ben bir *bebek*tim! *En azından* New Jersey Güzellik Yarışması'nı kazanmayacağımdan emindim, *kesinlikle emindim*. Etrafıma bakındım ve bir sürü güzel kız vardı, hepsi ne yapacaklarını biliyordu, ben ise hiçbir şey bilmiyordum. Bigudilerini nasıl kullanacaklarını, takma kirpiklerini nasıl takacaklarını biliyorlardı ve New Jersey Güzellik Yarışması yılımda yarı yolu katedene kadar saçımı bigudiyle doğru dürüst saramadım. Ben, "Ah, Tanrım, onların makyajlarına bak,' diye düşündüm ve onların güzel giysileri vardı, benim ise mezuniyet balosu giysim ve ödünç elbiselerim vardı ve bu yüzden kazanabilmemin hiçbir yolu olmadığına kendimi inandırmıştım. Çok *içime kapanık*tım. *Zarafetten yoksun*dum. Ama *yine* kazan-

dım. Ve sonra beni nasıl oturup kalkmam, hatta nasıl *dinlemem* gerektiği konusunda yetiştiriyorlardı – *yürümeyi* öğrenmem için beni bir modellik ajansına gönderdiler. Yürüyüşümü beğenmediler. Nasıl yürüdüğüm *umrumda değildi – yürüyordum* işte! New Jersey Güzeli olacak kadar iyi yürüyordum ama, değil mi? Amerika Güzeli olacak kadar iyi yürümüyorsam, cehenneme kadar yolu var! Ama *kayar gibi* yürümek zorundasındır. Hayır! Nasıl yürüyorsam öyle yürürüm! Kollarını fazla sallama, kollarını yanında kaskatı tutma. Bu işin beni sıkılgan hale getiren bütün o küçük numaraları yüzünden *hareket edemez* oldum! Topuklarının üstüne değil de ayaklarının tabanına basmak – bu tür şeylere katlandım. Şu işten bir kurtulabilsem. Nasıl vazgeçebilirim? Beni rahat bırakın! Hepiniz beni rahat bırakın! Her şeyden önce ben asla bunu istemedim! Seninle niye evlendiğimi anlıyor musun? *Şimdi* anlıyor musun? Tek bir sebepten! Normal görünen bir şey istedim! O yıldan sonra çok umutsuzca, *normal* bir şey istedim! Hiç olmamasını ne kadar isterdim! *Hiçbirinin*! İstemediği bir kaidenin üzerine çıkarırlar insanı ve sonra öylesine kahrolası bir hızla oradan indirirler ki bu insanı *kör* edebilir! Ve ben bunların *hiçbirini* istemedim! Öteki kızlarla hiçbir ortak yönüm yoktu. Ben onlardan nefret ediyordum, onlar da benden nefret ediyorlardı. Şu kocaman ayakları olan uzun boylu kızlar! Hiçbiri yetenekli değil. Hepsi çok *samimi*! Ben ciddi bir müzik öğrencisiydim! Tek istediğim rahat bırakılmak ve tepemde çılgıncasına ışıldayan o kahrolası tacı almamaktı! Bunların *hiçbirini* asla istemedim! *Asla!*"

O ziyaretlerin birinden sonra eve arabayla dönerken, Dawn'ı o zamanlar gerçekte olduğu gibi hatırlamak Sarıkafa için büyük bir teselliydi; belleğinde kaldığı kadarıyla, Dawn hiç de kendi nutuklarında tasvir ettiği kıza benzemiyordu. Amerika Güzellik Yarışması törenine gün sayılan 1949 yılı Eylül ayındaki hafta süresince, Amerika Güzeli yarışmacısı olarak o gün başından geçenleri Sarıkafa'ya anlatmak için Dennis Oteli'nden her gece Newark'a telefon ettiğinde Dawn'ın sesinden saçılan şey açıkça kendisi olmaktan duyduğu salt *sevinçti*. Sarıkafa daha önce ondan hiç böyle şeyler işitmemişti – bu neredeyse dehşet verici bir şeydi, kim olduğundan, ne olduğundan, bulunduğu yerde olmaktan bu açık açık övünme. Yaşam birdenbire bir coşkuya dönüşmüştü ve sadece Dawn Dwyer için. Bu yeni ve olağandışı aşırılığın yarattığı şaşkınlık, hafta sona erdiği zaman yeniden Seymour Levov ile tatmin olup olmayacağını düşündürdü Sarıkafa'ya. Ve diyelim ki o kazanmış olsun. Gözlerini Amerika Güzeli ile evlenmeye dikmiş bütün erkeklere

karşı ne kadar şansı olacaktı? Aktörler onun peşine düşecekti. Milyonerler onun peşine düşecekti. Başına üşüşeceklerdi – Dawn'ın önünde açılan yeni hayat, bir yığın güçlü yeni talibi cezbedebilir ve sonunda kendisi safdışı kalabilirdi. Yine de, mevcut talip olarak Dawn'ın kazanması olasılığı kendisini büyülemişti; bu olasılık ne kadar gerçeğe yaklaşırsa, yüzünün kızarması ve terlemesi için o kadar çok nedeni oluyordu.

Her seferinde bir saat kadar uzun bir süre şehirlerarası konuşuyorlardı – Dawn kahvaltıdan beri koşuşturmakta olmasına rağmen, uyuyamayacak kadar heyecanlı oluyordu, refakatçisiyle birlikte –ikisi masada baş başa– yemek salonunda kahvaltı ediyordu, refakatçisi başında ufak bir şapka olan, iriyarı, oralı bir kadındı, Dawn üzerinde kostümüne iğnelenmiş Miss New Jersey kuşağıyla, ellerinde oğlak derisinden beyaz eldivenlerle, Sarıkafa'nın işi devralmak üzere eğitim görmeye başladığı Newark Maid'den kendisine hediye edilen epeyce pahalı eldivenleriyle oturuyordu. Bütün kızlar aynı tarz oğlak derisinden beyaz eldiven giyiyordu, bileklerden yukarıya dört düğmeli. Sadece Dawn kendininkileri bedava almıştı, yanında da ikinci bir çift eldiven –uzun, siyah, Newark Maid'in abiye, on altı düğmeli oğlak derisi eldiveni (Saks'ta küçük bir servet değerinde), İtalya veya Fransa'dan gelenler kadar ustaca kesilmiş– ve ek olarak, gece elbisesine uyacak şekilde özel yapılmış dirsekleri geçen uzunlukta üçüncü bir çift eldiven. Sarıkafa Dawn'dan elbisesinin kumaşından bir metre parça istemişti ve kumaş eldiven yapan bir aile dostları, Newark Maid'e bir nezaket gösterisi olarak bunları Dawn için yapmıştı. Kızlar güzel, özenle taranmış saçları, zarif ve zevkli giysileri, dört düğmeli eldivenleriyle küçük şapkalı refakatçilerin karşısında günde üç defa oturup, aval aval bakarak nereli olduklarını söyleyen yemek odasındaki bütün insanlara imza verme arasında yemek yemeye, en azından her yemeğin biraz tadına bakmaya çalışıyorlardı. Dawn New Jersey Güzeli olduğu için ve otel müşterileri New Jersey'*de* olduklarından, açık farkla en popüler kızdı ve bu yüzden herkese nazikçe bir söz söylemek, gülümsemek, imza vermek ve buna rağmen yemek yemeye çalışmak zorundaydı. "Yapmak zorunda olduğun şey bu," demişti Sarıkafa'ya telefonda, "bedava oda vermelerinin nedeni bu."

Tren istasyonuna vardığı zaman Dawn'ı üstü açılan küçük bir otomobile, üzerine adını ve eyaletini yazdıkları bir Nash Rambler'ın içine yerleştirmişlerdi ve refakatçisi de bu otomobildeydi. Dawn'ın refakatçisi bölgedeki bir emlakçinin eşiydi ve Dawn nereye gitse refakatçi de

mutlaka gitmek zorundaydı – Dawn bindiğinde arabaya binmek, indiğinde inmek zorundaydı. "Yanımdan ayrılmıyor, Seymour. Sabahtan akşama kadar jüri dışında tek erkek görmüyorsun. Bir erkekle *konuşamıyorsun* bile. Birkaç erkek arkadaş var burada. Hatta bazıları nişanlı. Ama ne manası var? Kızların onları görmesine izin verilmiyor. Baştan sona okuyamayacağım kadar uzun bir kurallar kitabı var. 'Erkekler, refakatçileri yanlarında olmaksızın yarışmacılarla konuşamazlar. Bir yarışmacının kokteyl salonuna girmesine ya da alkollü içki almasına hiçbir zaman izin verilmez. Öteki kurallar arasında vatka kullanılmaması..'" Sarıkafa güldü. "Hah-ha." "Bırak da bitireyim, Seymour – kitap öylece devam ediyor. Hiç kimsenin, yanında menfaatlerini koruyacak refakatçisi olmaksızın bir yarışmacıyla söyleşi yapmasına izin verilme..."

Sadece Dawn'ın değil bütün kızların üstü açık, küçük Nash Rambler otomobilleri vardı – ama sahibi olmak üzere değil. Yalnız Amerika Güzeli olmanız halinde sahibi olabilirdiniz. Sonra, en ünlü üniversite maçlarında sahanın kenarından geçerken şeref tribününe el salladığınız araba olurdu bu araba. Sponsorlardan biri American Motors olduğu için yarışma tertipçileri Rambler'ı öne çıkarıyordu.

Dawn odaya vardığında bir kutu Fralinger Original karamela ve bir buket gül vardı; herkes ikisinden de almıştı, otelin tebrikleriyle, ama Dawn'ın gülleri asla açmadı ve kızların –en azından Dawn'ın oteline yerleştirilen kızların– odaları küçük, çirkin ve arka taraftaydı. Ama, Dawn'ın heyecanla tarif ettiği üzere, Boardwalk ve Michigan Caddesi'ndeki otelin kendisi, her öğleden sonra doğru dürüst çay içip küçük sandviçler yedikleri ve haklı olarak büyük, güzel ve okyanus manzaralı odalarda kalan paralı müşterilerin çimenlerin üzerinde kroket oynadıkları gösterişli otellerden biriydi. Dawn her akşam yorgun argın solmuş duvar kâğıtları olan çirkin arka odaya geliyor, güllerin açıp açmadığına bakıyor ve sonra da kazanma şansı konusunda Sarıkafa'nın sorularını yanıtlamak için telefon ediyordu.

Dawn resimleri gazetelerde sürekli yayımlanan dört veya beş kızdan biriydi ve herkes bu kızlardan birinin kazanması gerektiğini söylüyordu – New Jersey yarışması tertipçileri bir galiplerinin olduğundan emindiler, özellikle de kendisinin fotoğrafları her sabah gazetede yayımlanırken. "Onları hayal kırıklığına uğratmaktan nefret ediyorum," dedi Dawn Sarıkafa'ya. "Uğratmayacaksın. Kazanacaksın," dedi Sarıkafa ona. "Hayır, Teksaslı şu kız kazanacak. Biliyorum. O çok güzel.

Dolgun bir yüzü var. Gamzesi var. Güzel değil ama çok, çok şirin. Ve muhteşem bir vücudu var. Ondan ödüm kopuyor. Teksas'taki harap, küçük bir kasabadan gelmiş ve step dansı yapıyor , o bir numara." "O da senin gibi gazetelerde boy gösteriyor mu?" "Daima. *Daima* dört beş kişiden biri. Ben gazetelerdeyim çünkü burası Atlantic City ve ben New Jersey Güzeli'yim ve insanlar tahta yaya kaldırımlarında beni kuşağımla görüp çılgına dönüyorlar ama bu *her* yıl New Jersey Güzeli'nin başına geliyor. Ve *asla* kazanamıyor. Ama Teksas Güzeli o gazetelerde, Seymour, çünkü o kazanacak."

Ünlü köşe yazarı Earl Wilson on jüri üyesinden biriydi ve Dawn'ın Elizabeth'li olduğunu işittiğinde, Dawn'ın diğer iki kızla birlikte tahta kaldırım boyunca ilerlediği geçit töreni arabasındaki birisine Elizabeth'in kıdemli valisi Joe Brophy ile arkadaş olduğunu söylediği rivayet ediliyordu. Earl Wilson bunu birisine, o da başka birisine, o da Dawn'ın refakatçisine söylemişti. Earl Wilson ve Joe Brophy eski arkadaştılar – Earl Wilson'un söylediği veya alenen söyleyebildiği bundan ibaretti, ama Dawn'ın refakatçisi, Earl'ün Dawn'ı tören arabasında gece elbisesiyle gördükten sonra aday olarak onu seçtiğinden emindi. "Tamam," dedi Sarıkafa, "biri gitti, kaldı dokuz. Yolunda ilerliyorsun, Amerika Güzeli."

Dawn'ın refakatçisiyle tek konuştuğu en yakın rakibinin kim olduğu konusunda ne düşündükleriydi; görünüşe göre kızların refakatçileriyle konuştukları tek şey ve evlerine telefon ettiklerinde, kendi aralarında birbirlerini seviyormuş gibi davransalar bile sonunda konuştukları tek şey buydu. Özellikle güneyli kızlar, demişti ona Dawn, bunu ballandıra ballandıra söyleyebiliyorlardı: "Aa, sen çok harikasın, saçın çok harika..." Saçın kutsanması Dawn kadar gerçekçi bir kızın biraz alışmasını gerektiren bir olaydı; diğer kızların konuşmalarını dinlerken yaşamın olanaklarının neredeyse saçta yattığını düşünebilirdiniz – kaderinizin ellerinde değil de saçlarınızın ellerinde.

Refakatçilerle birlikte Steel Pier'e gittiler ve Captain Starn'ın ünlü deniz ürünleri lokantasında ve yat barında balık ve Jack Guischard'ın Et Lokantası'nda biftek yediler ve üçüncü sabah, bir resmi tören yetkilisinin onlara resmin yaşamlarının geri kalanında en çok değer verecekleri şey olacağını, kurdukları arkadaşlıkların yaşamlarının geri kalanında süreceğini, birbirleriyle ilişkilerini yaşamlarının geri kalanı boyunca sürdüreceklerini, zamanı geldiğinde çocuklarına birbirlerinin adlarını vereceklerini söylediği Kongre Salonu'nun önünde resim çektirmiş-

lerdi – ve bu arada, sabahleyin gazeteler çıktığında, kızlar refakatçilerine şöyle dediler: "Aa Tanrım, ben bu resimde çıkmamışım. Aa Tanrım, bu kız kazanacak gibi görünüyor."

Her gün provalar yapıyorlardı ve bir hafta boyunca her gece bir gösteri yaptılar. Her sene insanlar sadece Amerika Güzellik Yarışması için Atlantic City'ye geliyor, gecelik gösteriler için bilet alıyorlar ve hepsi giyinip süslenmiş olarak sahnede kızların tek tek yeteneklerini sergilemelerini ve kostümleriyle müzik parçaları eşliğindeki toplu gösterilerini izlemeye geliyorlardı. Piyano çalan başka bir kız "Clair de Lune" parçasını çalarak solo bir performans sergiledi ve bu yüzden Dawn da kendisine çok daha canlı bir parçayı, günün popüler parçası, bir Chopin polonezinin dans müziği düzenlemesi olan "Till the End of Time"ı seçti. "Ben *gösteri* işindeyim. Bütün gün durmak bilmiyorum. Kafasını kaşıyacak vakti bile yok insanın. New Jersey ev sahibi eyalet olduğu için bütün dikkatler benim üzerimde ve kimseyi hayal kırıklığına uğratmak istemiyorum, gerçekten istemiyorum, buna dayanamam..." "Uğratmayacaksın, Dawnie. Earl Wilson cepte keklik ve o bütün jüri üyelerinin en ünlüsü. İçime doğuyor. Biliyorum. Sen kazanacaksın."

Ama yanıldı. Arizona Güzeli kazandı. Dawn ilk ona bile giremedi. O günlerde kazananlar açıklanırken kızlar sahne gerisinde beklerlerdi. Sıra sıra aynalar ve eyaletlere göre alfabetik olarak dizilmiş masalar vardı ve anons yapıldığında Dawn herkesin tam ortasındaydı, bu yüzden mükemmel görünmek için gülümsemeye ve kaybettiği için çılgınlar gibi alkışlamaya başlaması ve sonra daha da kötüsü, koşarak sahneye çıkması ve sunucu Bob Russel ile birlikte o dönemin Amerika Güzeli şarkısını söyleyerek diğer kaybedenlerle birlikte topluca yürümesi gerekiyordu: "Her çiçek, her gül, parmaklarının ucuna kalkar... Amerika Güzeli yanlarından geçerken!" ve bu sırada kendisi kadar kısa boylu, zayıf ve esmer bir kız –mayo yarışmasını kazanan ama Dawn'ın kazanacağını asla düşünmediği Arizonalı küçük Jacque Mercer– Kongre Salonu'ndaki kalabalık tarafından alkış tufanına tutuluyordu. Sonradan, kapanış balosunda, bu Dawn için büyük bir hayal kırıklığı olsa da diğerlerinin çoğu kadar üzüntülü değildi. Eyalet yarışma tertipçilerinin *kendilerine* söylediği şeyi New Jersey yarışma tertipçileri kendisine aynen söylemişti: "Başaracaksın. Amerika Güzeli olacaksın." Bu yüzden balo, dedi Dawn Sarıkafa'ya, şimdiye kadar gördüğüm en hazin görüntüydü. "Gidip gülümsemek zorundasın, bu korkunç bir şey," dedi

Dawn. "Sahil Güvenlik'ten ya da her neredenseler şu –Annapolis'li– insanlar var. Süslü beyaz üniformaları, saç örgüleri ve kurdeleleri var. Dans etmemiz için yeterince güvenli görülüyorlar sanırım. Bu yüzden bizimle başları eğik durumda dans ediyorlar, derken gece bitiyor ve eve gidiyoruz."

Bununla beraber, aşırı uyarıcı macera aylarca aklından silinmedi; Dawn New Jersey Güzeli olarak hizmet verdiği bir yıl boyunca makasla kurdeleler keserek, insanlara el sallayarak, mağaza, oto galerisi açılışları yaparak ortalıkta dolaşırken bile, Atlantic City'deki tahmin edilemeyecek kadar muhteşem o haftayı bir daha yaşayıp yaşamayacağını yüksek sesle düşünürdü. Bütün hafta boyunca Atlantic City'de satılmış olan, tören için hazırlanmış bir kitapçığı, 1949 Amerika Güzellik Yarışması Resmi Yıllığı'nı yatağının başucunda tuttu: her kızın eyaletini ana hatlarıyla özetleyen kısa bir yazı ve kısa yaşamöyküsüyle, kızların tek tek portre fotoğrafları, her sayfada dörder fotoğraf. New Jersey Güzeli'nin fotoğrafının –on iki düğmeli kumaş eldivenlerine uyan gece kıyafetinin içinde Dawn'ın, cilveli bir şekilde gülümserken– göründüğü sayfanın köşesi özenle katlanmıştı. "Mary Dawn Dwyer, 22 yaşında, Elizabeth N.J.'li, esmer, bu yılki yarışmada New Jersey'in umutlarını taşıyor. Müzik eğitimi aldığı East Orange, N.J., Upsala College mezunu. Mary Dawn'ın hayali lise müzik öğretmeni olmak. 1,58 boyunda, mavi gözlü ve hobileri yüzmek, dörtlü dans etmek ve yemek pişirmek. (*Yukarıda solda*)" Daha önceden hiç bilmediği böyle bir heyecandan vazgeçmeye gönülsüz, Hillside Road'dan bir musluk tesisatçısının kızı olarak Amerika Güzeli unvanı için yarışarak bütün o insanların önüne çıkmış olmanın, Hillside Road'lu bir çocuk için nasıl bir peri masalı olduğu hakkında durmadan konuştu durdu. Göstermiş olduğu cesarete neredeyse kendisi bile inanamıyordu. "Aah, o rampa, Seymour. O uzun bir rampa, uzun bir pist, öylece gülümseyerek gitmek için uzun bir yol..."

1969 yılında, kendisinin katıldığı Amerika Güzeli yarışması katılımcılarının yirminci yıldönümü toplantısı için davetiye Old Rimrock'a ulaştığı zaman, Dawn Merry'nin ortadan kayboluşundan beri ikinci kez hastanedeydi. Mayıs ayıydı. Psikiyatrlar ilk seferinde olduğu kadar naziktiler ve oda da o kadar güzel, manzara aynı derecede hoş, gezinti yerleri ise hastaların yaşadığı bungalovların çevresindeki lalelerle, yılın bu zamanlarında yemyeşil geniş alanlarla, güzel güzel manzaralarla eskisinden daha da güzeldi – ve bu iki yıl içinde ikinci sefer olduğu

için, mekân güzel olduğu için, Sarıkafa, akşamüzeri çimler kesildikten sonra doğrudan Newark'tan geldiği zaman, havada frenksoğanı kadar taze ve keskin bir koku olduğu için bunların hepsi bin kere daha kötüydü. Ve bu yüzden Dawn'a 1949 yıldönümü toplantısı davetiyesini göstermedi. Her şey yeterince kötüydü –Dawn'ın kendisine söylediği şeyler yeterince tuhaftı; utancı, küçük düşürülmesi, yaşamının yararsızlığı konusundaki amansız feryadı hepsi yeterince üzücüydü–, New Jersey Güzeli meselesi olmadan da.

Ve sonra değişim meydana geldi. Bir şey ona beklenmeyen, imkânsız şeyden azade olmayı isteme kararı verdirdi. Yaşamından mahrum kalmayacaktı.

Kahramanca yenilik, *Vogue* dergisinde okuduğu, Cenevre kliniğinde yüz gerdirmeyle başladı. Uyumadan önce Sarıkafa Dawn'ı banyo aynasında, yüzünün doğal kırışıklıklarını bile yok edene kadar, cilalanmış çekirdekten ibaret bir surat gibi görünen bir yüze bakana kadar, gevşek deriyi sıkı sıkıya çekiştirerek, elmacık kemiğinin üstünü işaretparmakları arasında geri çekerken aynı anda çene derisini başparmaklarıyla geri ve yukarı doğru çekerken görüyordu. Ve Dawn'ın gerçekten daha kırk beşindeyken ellili yaşlarının ortasında bir kadın gibi kocamaya başladığı kocası için açık olmasına rağmen, *Vogue*'da önerilen çare hiçbir biçimde önemli olan hiçbir şeye çare değildi; bu başlarına gelen felaketten öylesine uzaktaydı ki Dawn kendisini Rimrock Bombacısı'nın annesi yerine *Vogue*'un başka bir erken yaşlanan okuyucusu olarak hayal etmeyi ne kadar çok isterse istesin, Sarıkafa onun gerçeği herkesten daha iyi bildiğini düşünerek karısıyla tartışmak için bir neden görmedi. Ama görüneceği psikiyatrları, deneyeceği tedavileri tükettiği için ve üçüncü kez hastaneye kaldırılması halinde elekrik şoku terapisi düşüncesinden dehşete düştüğü için, Sarıkafa'nın onu Cenevre'ye götürdüğü gün geldi çattı. Havaalanında özel üniformalı şoför ve limuzinle karşılandılar ve Dawn Dr. LaPlante'ın kliniğine yerleşti.

Süit odalarında Sarıkafa Dawn'ın yatağının yanındaki yatakta uyudu. Ameliyattan sonraki gece, Dawn kendisini kusmaktan alamadığında Sarıkafa onu temizleyip yatıştırmak için oradaydı. Ertesi birkaç gün boyunca, Dawn ıstırabından ağladığında, Sarıkafa yatağının kenarına oturdu ve bu tuhaf olduğu kadar komik ameliyatın, bu anlamsız, nafile çilenin, onun tanınabilir bir insan olarak düşüşünün son aşamasını baş-

lattığından emin, psikiyatri kliniğinde her gece yaptığı gibi elini tuttu: Karısının iyileşmesine yardımcı olmak şöyle dursun, onun lime lime oluşuna farkında olmadan suçortaklığı ettiğini anladı. Sarıkafa onun sargılar içine gömülmüş başına baktı ve cesedinin gömülmek üzere hazırlanmasına şahit oluyormuş gibi hissetti kendini.

Tamamen yanılıyordu. Sonradan anlaşıldığı üzere, Rita Cohen'in mektubu yazıhanesine ulaşmadan sadece birkaç gün önce tesadüfen Dawn'ın çalışma masasının yanından geçecek oldu ve orada Cenevre'deki plastik cerrahın adresinin yazılı olduğu bir zarfın yanında elle yazılmış kısa bir mektup gördü: "Sayın Dr. LaPlante: Yüzümü ameliyat etmenizden beri bir yıl geçti. Sizi son gördüğümde bana verdiğiniz şeyi anladığımı sanmıyorum. Güzelliğim için beş saatinizi harcamanız beni huşu içinde bırakıyor. Size nasıl yeterince teşekkür edebilirim? Ameliyattan sonra iyileşmem tam on iki ayımı aldı sanırım. Zannedersem, bünyem söylediğiniz gibi, sandığımdan daha çok yıpranmış. Şimdi sanki bana yeni bir hayat verilmiş gibiyim. Hem içeriden hem dışarıdan. Bir süredir görüşmediğim eski arkadaşlarla buluştuğumda bana olanlar onları hayrete düşürüyor. Onlara söylemiyorum. Bu çok harika, sevgili doktor ve siz olmadan bu asla mümkün olmayacaktı. Çok sevgiler ve teşekkürler, Dawn Levov."

Yüzünün yeniden eski canlı, kalp biçimli, patlama öncesi mükemmelliğine kavuşmasından neredeyse hemen sonra, Rimrock sırtının öteki tarafındaki on dönümlük arazide küçük modern bir ev inşa etmeye ve eski büyük evi, ek binalarını ve hemen hemen yüz küsur dönümlük arazisini satmaya karar verdi. (Dawn'ın kasaplık sığırları ve çiftlik makineleri, Merry'nin kanun kaçağı olmasından sonraki yıl, 1969 yılında satılmıştı; o zamana kadar işi Dawn'ın kendi başına işletmeye devam etmesinin fazla yıpratıcı olduğu belli olmuştu ve bu yüzden Sarıkafa aylık sığırcılık dergilerinden birine ilan verdi ve sadece birkaç hafta içinde balya makinesinden, motordan, tırmıktan, çiftlik hayvanlarından –işe yarayan her şeyden–, kurtulmuştu.) Dawn'ın mimar olan, komşuları Bill Orcutt'a evlerinden hep nefret ettiğini söylerken kulak misafiri olduğunda, Dawn Orcutt'a sanki kocasından hep nefret etmiş olduğunu söylüyormuş kadar şaşırmıştı Sarıkafa. Uzun bir yürüyüşe çıkmış, Dawn'ın her zaman nefret ettiğini söylediği şeyin *ev* olduğunu kendisine durmadan hatırlatmak için köye kadar neredeyse sekiz kilo-

metre yürümesi gerekmişti. Ama bundan daha fazla bir şey demek istememesi bile Sarıkafa'yı öylesine perişan etmişti ki, Dawn ve Orcutt'ın kendisiyle Orcutt'ın ilk proje taslaklarını gözden geçirecekleri öğle yemeği için dönüp eve doğru yürümesi tüm özdenetim güçlerini kullanmasını gerektirmişti.

Eski taş evlerinden, sevgili ilk ve tek evlerinden nefret mi ediyordu? Nasıl edebilirdi? On altı yaşından beri o evi düşlemekteydi ve Whippany'yle karşılaşacakları bir maça beysbol takımıyla giderken –formasıyla okul otobüsünde oturmuş, kırsal Jersey tepelerinden batıya doğru kıvrılan dar yollarda giderlerken beysbol eldiveninin derin cebinin etrafına parmaklarını sürterken– birkaç ağacın arkasındaki bir tümseğe kondurulmuş siyah panjurlu büyük bir taş ev görmüştü. O büyük ağaçların birinin alçaktaki dalına asılmış bir salıncakta küçük bir kız vardı, ancak bir çocuğun olabileceği kadar mutlu, diye hayal etti Sarıkafa, yerden iyice yükselerek sallanıyordu. O zamana kadar görmüş olduğu taştan inşa edilmiş ilk evdi ve bir şehir çocuğu için bu bir mimari harikasıydı. Taşların rastgele tasarımı bile, Jerry'ye masa tenisi ve dama oyununu öğretmiş olduğu tadilat görmüş bodrum katına rağmen Keer Caddesi'ndeki tuğla evin bile söylemediği "ev" sözcüğünü ona söylemişti; eski kanepede uzanıp sıcak gecelerde Giant maçlarını dinlediği camekânla kapatılmış arka verandaya rağmen; çocukken bir paket siyah yapışkan bant kullanarak çapraz kirişten sarkan bir ipin ucuna bir top tutturduğu ve bütün kış boyunca, uzun, dimdik ve hiç de kararsız olmayan duruşuyla, basketbol idmanından eve geldikten sonra zamanlamasını bozmamak için ciddi ciddi yarım saat sopa salladığı garaja rağmen; liseden önceki yıl *The Kid from Tomkinsville*'i defalarca okuyarak uykuya dalmış olduğu iki çatı penceresi olan, saçaklar altındaki yatak odasına rağmen – "Kirli tişörtü ve gözlerinin üzerine kadar indirilmiş mavi beysbol şapkasıyla saçlarına ak düşmüş bir adam kucak dolusu giysiyi sert bir şekilde Kid'in eline tutuşturdu ve dolabını işaret etti. 'Elli altı. Arka sırada, orada.' Dolaplar, üstten kırk elli santimetre aşağıda bir rafı olan yaklaşık bir metre seksen santimetre yükseklikte düz tahta bölmelerdi. Dolabının önü açıktı ve üst kenarı boyunca 'TUCKER. NO. 56' yazısı yapıştırılmıştı. Formasının ön tarafında maviyle 'DODGERS' kelimesi ve tişörtünün arkasında 56 sayısı yazılıydı..."

Taş ev gözlerine sadece usta işi, göz alıcı bir ev olarak görünmüyor –bütün o düzenlenmiş düzensizlik, güzel bir sığınak yapmak için bu kare biçimli sağlam yapıya sabırla yerleştirilmiş bir yapboz–, aynı za-

manda tahrip edilemez görünüyordu, asla yanıp kül olmayacak ve muhtemelen ülkenin tarihinin başlangıcından beri orada duran sağlam bir ev. İptidai taşlar, Weequahic Park'taki patikalarda yürüyüş yapacak olursanız ağaçlar arasına saçılmış görebileceğiniz türden kaba taşlar ve oradaki bunlardan inşa edilmiş bir evdi. Bu evin onda uyandırdığı duygunun üstesinden gelemedi.

Okulda, her bir sınıfındaki kızlardan hangisiyle evleneceğini ve o evde kendisiyle yaşamaya götüreceğini düşünürken buluyordu kendisini. Takımıyla Whippany'ye gittikten sonra, birisinin "taş" demesini –hatta "batı" demesini– işitmeyegörsün, kendisini işten sonra ağaçların arkasındaki o eve giderken ve orada kızını, kurduğu salıncakta uçar gibi sallanan küçük kızını gördüğünü hayal ediyordu. Daha sadece lise ikinci sınıf öğrencisi olmasına rağmen, kendisine doğru öpmek için koşan kendine ait bir kızı hayal edebiliyordu, onun kucağına atılışını görebiliyordu, onu omuzlarında o eve götürüşünü ve doğruca, daha önceki cuma günü Roosevelt sinema salonunda, saçları koltuğunun arkasından sarkan, cesareti olsa okşama mesafesinde, önündeki koltukta kıpır kıpır oturmuş olan herhangi bir Weequahic'li kız olacak olan çocuğu çok seven annenin önlüğüyle sobanın yanında durmuş akşam yemeği hazırlıyor olacağı mutfağa taşıyışını görebiliyordu. Bütün hayatınca kendisini bir bütün olarak hayal edebilme yeteneği vardı. Her şey her zaman bir bütünü tamamlıyordu. *Kendisinin* de bir bütünü tamamladığını hissediyorken, nasıl olur da bir bütün tamamlanamazdı.

Sonra Upsala'da Dawn'ı gördü. Dawn, gündüz öğrencilerinin ders aralarında uğradıkları Old Main'e doğru meydanı geçiyordu; okaliptüs ağaçlarının altında durmuş, Kenbrook Hall'de yaşayan kızlardan birkaçıyla konuşuyordu. Bir keresinde onu Prospect Caddesi'nde, Brick Church otobüs durağına doğru takip etmiş, kız aniden Best&Co'nun vitrininin önünde durmuştu. Dawn mağazaya girdikten sonra, Sarıkafa uzun "New Look" etekli mankene bakmak için vitrine yaklaşmış ve Dawn Dwyer'ı bir kabinde külotunun üzerine eteği denerken hayal etmişti. Dawn o kadar güzeldi ki ona şöyle bir bakmak bile kendisini olağanüstü utandırıyordu, sanki bakışın kendisi dokunmak ya da sarılmakmış gibi, sanki Dawn onun kendini alamadan baktığını bilse (nasıl bilemezdi ki?) aklı başında, kendine hâkim her kızın yapacağını yapardı, ona yırtıcı bir hayvanmışçasına tepeden bakardı. Sarıkafa bir Amerikan deniz piyadesi olmuş, Güney Carolina'da bir kızla nişanlanmış ve ailesinin isteği üzerine nişanı bozmuş ve o siyah panjurlu taş ev ve dışarı-

sındaki salıncak aklına düştüğünden beri de yıllar geçmişti. İnsanın aklını başından alacak derecede yakışıklı olmasına, vatani hizmetini tamamlayıp geri dönmüş kendini beğenmişliğini yenip kampusun gözbebeği yıldız sporcu rolüne karşı koymaya çalışsa bile öyle kabul edilmesine karşın, çıkma teklif etmek üzere Dawn'a yaklaşması tam bir yarıyıl aldı; yalnızca Dawn'ın güzelliğiyle bütün çıplaklığıyla karşılaşmak onda suçluluk duygusu uyandırdığından ve kendini röntgenci gibi hissetmesinin verdiği utançtan değil, Dawn'a bir kez yaklaştı mı, kızın onun ruhunu okumasını ve kendisini zihninde nasıl canlandırdığını görmesini önlemenin hiçbir yolu olmadığından sırtında kızı Merry ile içeri girdiğinde orada taş evin mutfağının sobası başında – onun için kurmuş olduğu salıncakta duyduğu sevinç dolayısıyla adı "Merry" Geceleri "Peg o' My Heart" adlı o yıl popüler olan bir şarkıyı pikabında durmadan çalıyordu. Şarkıdaki bir dize şöyleydi: "Senin İrlandalı kalbinin peşindeyim ben." Ve Upsala patikalarında, ufak tefek, zarif Dawn Dwyer'ı her gördüğünde, günün geri kalanını farkında olmadan o kahrolası şarkıyı durmaksızın ıslıkla çalıp etrafta dolaşarak geçiriyordu. Beysbol oyunu sırasında bile kalede sırasını bekleyerek dış alan dairesinde birkaç kez sopa sallarken, şarkıyı ıslıkla çalar buluyordu kendisini. O sıralarda iki gök altında yaşıyordu – Dawn Dwyer göğü ve yukarıdaki doğal gök.

Ama yine de Dawn onun ne düşündüğünü anlayıp, kendisine duyduğu tutkuyla bu eski deniz piyadesinin Upsala Bahar Kraliçesi'ne ilişkin küstahça saflığıyla alay eder korkusuyla Sarıkafa ona hemen yaklaşmadı. Daha *tanıştırılmalarından* bile önce, kendisinin Seymour Levov'un özlemlerine kavuşması için yaratılmış olduğunu hayal etmesinin, Sarıkafa'nın hâlâ kendini beğenmiş ve şımarık bir çocuk olduğu anlamına geldiğini düşünecekti; oysa aslında Sarıkafa için bunun anlamı, daha hiç kimse bilmeden onun, bu gayeyle dolup taşan, yetişkin bir erkeğin amaç ve heveslerini taşıyan, öyküsünün sonunu heyecan içinde tüm ayrıntılarıyla önceden gören birisi olduğuydu. "Olgun" olmak üzere yirmi yaşında bir hışım vatani hizmetini yapıp eve dönmüştü. Çocuktuysa, yalnızca bir şekerci dükkânının vitrininden içeri bakan bir çocuğun hasretiyle ileriye, sorumlu erkekliğe doğru baktığı sürece çocuktu.

Dawn'ın eski evi satmak istemesinin nedenini çok iyi anlayarak, onun gitmek isteme nedeninin –Merry hâlâ orada olduğu için, her odada,

Merry bir yaşında, beş yaşında, on yaşında– kendisinin kalmak isteme nedeniyle aynı olduğunu onun anlamasını sağlamaya bile çalışmadan onun isteğine razı oldu, önem bakımından Dawn'ınkinden aşağı kalmayan bir nedendi bu. Ama Dawn kalmaları durumunda bunu atlatamayabileceğinden –ve eğilimleri karşısında ne kadar merhametsiz olsa da kendisi her şeye dayanabiliyordu, görünüşe göre hâlâ–, hiç de kaçak çocuğunun anılarını barındırdığı için sevmemezlik etmediği, çok sevdiği evi terk etmeyi kabul etti. Her yerden güneş gören, ışık dolu, sadece ikisine yetecek kadar büyük, garajın üstünde misafirler için tek bir küçük ek odası olan yepyeni eve taşınmayı kabul etti. Modern bir düş evi –Orcutt'ın "lüks bir şekilde sade" deyişi, aklındakiler konusunda Dawn'ı konuşturduktan sonra bunu Dawn'a tarif edişiydi–, (Dawn'da sinüzit yapan tahammül edilemez sıcak hava üflemesi yerine) duvar kenarından elektrikli ısıtma sistemi, (kasvetli klasik parçaların yerine) gömme mobilya, (kasvetli meşe ağacından kirişlerin altındaki milyon tane lamba yerine) gömme tavan aydınlatması, (her zaman sıkışan şu tirizli eski pencere çerçeveleri yerine) boydan boya büyük, aydınlık kanatlı bir pencere, (kocasının yaşlılığında içmek üzere "yatırdığı" şarapları göstermek için, küflenmiş taş duvarların arasında güçlükle ilerlerken alçak çekilmiş dökme demirden kanalizasyon borularına dikkat etmelerini hatırlatarak ["Aman başınıza dikkat edin..."] misafirleri götürdüğü küf kokulu, mağaramsı mahzen yerine) nükleer bir denizaltı kadar teknolojik anlamda güncel bir bodrum katı olan bir ev. Sarıkafa her şeyi anlıyordu, hepsini, bunun Dawn için ne kadar korkunç bir şey olduğunu anlıyordu ve razı olmaktan başka ne yapabilirdi ki? "Mülk bir sorumluluktur," diyordu Dawn. "Makine ve sığırlar olmaksızın, bir sürü ot yetiştirirsin. Yükselmesine izin vermemek için yılda iki üç kez tırpanla biçtirmek zorundasın. Çalıları biçtirmek zorundasın – büyüyerek ormanlaşmalarına izin veremezsin. Onları biçtirmen gerek ve bu saçma bir şekilde pahalı ve her yıl oraya o parayı yatırmayı sürdürmen çılgınlık. Ahırların yıkılmasını önlemek de var – araziyle birlikte sahip olduğun bir *sorumluluk* vardır. Öylece oluruna bırakamazsın. Yapılacak en iyi şey, yapılacak tek şey," diyordu Dawn Sarıkafa'ya, "taşınmaktır."

Tamam. Taşınacaklardı. Ama "bizim bulduğumuz günden beri" o evden nefret ettiğini Orcutt'a söylemek zorunda mıydı? Bir şeylerin her zaman aktığı veya çürüdüğü veya onarım gerektirdiği bir evin kocaman, antika karanlık ahırını işletmenin nasıl bir şey olduğu konusunda herhangi bir fikri olmayacak kadar gençken onu oraya kocası "sürükle-

miş" olduğu için orada olduğunu? Sığırcılık işine girmesinin nedeninin, o korkunç evden kurtulmak olduğunu söylemişti Orcutt'a.

Peki ya bu doğru idiyse? Oyunda bunu böylesine geç öğrenmek! Bu bir hıyaneti keşfetmek gibiydi – bütün o yıllar boyunca eve sadakatsizlik etmişti, Dawn yıllar yılı evlerine duyduğu nefretle dolup taşarken, duygularını haklı çıkaracak hiçbir delil yokken, duyguları saçmayken kendisinin onu mutlu ettiğine ahmakçasına inanarak ortalıkta nasıl dolaşmış olabilirdi? Evini geçindirmeyi nasıl da sevmişti. Keşke üçünden *daha fazla kişiyi* geçindirme fırsatı verilmiş olsaydı kendisine. Keşke o kocaman evde *daha* çok çocuk olsaydı, keşke Merry sevdiği ve onu seven kız ve erkek kardeşler arasında yetiştirilseydi, bu şey başlarına asla gelmemiş olabilirdi. Ama Dawn beş altı çocuğa kölemsi bir anne ve iki yüzyıl yaşındaki eski eve bakıcı olmaktan başka bir şey istedi hayattan – sığır yetiştirmek istedi. Nereye giderlerse gitsinler, "eski New Jersey Güzeli" olarak tanıştırılması yüzünden, lisans diploması olmasına rağmen, Dawn toplum için ortada durup güzel görünmekten daha üretken bir şey yapamayan mayo güzeli, akılsız taşbebek olarak insanların kendisini her zaman göz ardı edeceğinden emindi. Unvanını konu ettiklerinde, yarışmaya sadece yerel Union County düzeyinde katılmış olduğunu, babasının kalp krizi geçirdiğini, para sıkıntısı içinde olduklarını ve erkek kardeşi Danny'nin St. Mary's'ten mezun olacağını, kazanırsa –ve sadece Upsala Bahar Kraliçesi olmasından değil, aynı zamanda klasik piyano çalan bir müzik öğretmenliği öğrencisi olduğu için bir şansı olduğuna inandığını– unvanla birlikte gelen burs parasını Danny'nin üniversite öğrenimi için kullanabileceğini, böylece ailesini yükten kurtaracağını.... düşündüğünü onlara sabırla defalarca açıklamasının bir önemi yoktu.

Ama söylediği şeylerin veya ne kadar çok söylediğinin veya piyanodan ne kadar sıklıkla söz ettiğinin bir önemi yoktu: Hiç kimse ona inanmadı. Herkesten daha iyi görünmeyi asla istemediğine hiç kimse inanmadı aslında. Burs almak için Atlantic City'de yüksek topuklar ve mayoyla dolaşmaktan başka birçok yol olduğunu düşünüyorlardı sadece. New Jersey Güzeli olma konusundaki ciddi nedenlerini her zaman insanlara anlatıyordu ve hiç kimse onu dinlemiyordu bile. Gülümsüyorlardı. Onlara göre ciddi nedenleri olamazdı. Onun ciddi nedenleri olmasını istemiyorlardı. Onlar için onun sahip olduğu tek şey o yüzüydü. Öyleyse, "Aah o, o bir yüzden başka bir şey değil," diyerek oradan uzaklaşabiliyor ve kıskanmamışlar veya Dawn'ın görünümü onları ür-

kütmemiş gibi davranabiliyorlardı. "Tanrıya şükür," diye mırıldanırdı Dawn Sarıkafa'ya, "Cana Yakınlık Güzeli olmadım. New Jersey Güzeli'nin aptal olması gerektiğini düşünüyorlarsa, en kötü oyuncu ödülünü kazandığımı hayal et. Fakat," diye eklerdi özlem dolu bir sesle, "eve bin doları getirmek hoş olurdu."

Merry doğduktan sonra, yaz aylarında Deal'e gitmeye ilk başladıklarında insanlar gözlerini mayolu Dawn'dan ayıramıyorlardı. Elbette Atlantic City'deki pistte giymiş olduğu, tam kalça altında boneli geleneksel bir yüzücü kız logosu olan beyaz Catalina tek parça mayoyu asla giymedi. Sarıkafa o mayoyu severdi, onun üzerine harika bir şekilde uyardı, ama Atlantic City'den sonra Dawn onu bir daha asla giymedi. Hangi tarz ya da renkte mayo giyerse giysin insanlar gözlerini onun üzerine dikerler ve bazen yanına gelip onun fotoğrafını çekip imza isterlerdi. Bununla birlikte, gözlerini dikmelerinden ve fotoğraf çekmelerinden daha da can sıkıcı olanı, onların Dawn'a karşı olan *şüphecilik*leriydi. "Garip bir nedenden dolayı," demişti Dawn, "kadınlar, geçmiş bilmem ne olduğum için kocalarını istediğimi düşünüyorlar." Ve muhtemelen bunu kendileri için bu kadar korkunç yapan şeyin, Dawn'ın onların kocalarını elde edebileceğine inanmaları olduğunu düşünürdü Sarıkafa – erkeklerin ona nasıl baktığının, nereye gitse ona nasıl dikkat kesildiklerinin farkına varmışlardı. Sarıkafa'nın kendisi bunun farkına varmış ama asla endişelenmemişti, Dawn kadar sıkı bir şekilde yetiştirilmiş, Dawn kadar mazbut bir eş konusunda endişelenmemişti. Ama bütün bunlar Dawn'a öyle dert oldu ki mayoyla, herhangi bir mayoyla plaja gitmekten vazgeçti; sonra sörf yapmayı çok sevmesine rağmen, plaj kulübüne gitmekten tamamen vazgeçti ve yüzmek istediği zaman, çocukken yaz aylarında ailesiyle birlikte bir haftalığına tatil yaptığı Avon'a kadar altı kilometre yol gitti. Avon'daki plajda hiç kimsenin şu veya bu şekilde önemsemediği, saçları arkada toplanmış, sade, ufak tefek İrlandalı bir kızdı.

Güzelliğinden kaçmak için Avon'a gitti, ama güzelliğini azametle teşhir etmekten nasıl kaçamıyorsa, güzelliğinden de kaçamadı. Gücün tadını çıkarmalısınız, belirli bir insafsızlığınız olmalıdır, güzelliği kabul etmeli ve bunun her şeye gölge düşürmesinden kederlenmemelisiniz. Güzelliğinizi kabul etmek için, bunun başkaları üzerindeki etkisini kabul etmek için, bununla oynamak için, bundan yararlanmak için sizi bir tarafa koyan ve müstesna –ve kıskanılır ve nefret edilebilir– kılan herhangi bir abartılı özellikte olduğu gibi, mizah anlayışı geliştir-

meniz salık verilir. Dawn odun değildi, onun bir ruhu vardı, cesareti vardı ve çok alaycı bir şekilde incitebiliyordu, ama bu işe yarayacak ve onu özgürleştirecek, içten gelen mizah değildi pek. Ancak evlendikten ve artık bakirelikten çıktıktan sonra o kadar güzel olmanın kendisi için mesele olmadığı yeri keşfetti ve o yer, hem kocanın hem de eşin yararına, Sarıkafa ile paylaştığı yataktı.

Avon'a İrlanda Rivierası diyorlardı. Çok parası olmayan Yahudiler Bradley Plajı'na gidiyorlardı, çok parası olmayan İrlandalılar Avon'un hemen yanı başına, on blok uzunluğundaki bir sahil kasabasına gidiyorlardı. Züppe İrlandalılar –parası olan, hâkimler, müteahhitler, seçkin cerrahlar– Belmar'ın (her türlü insanın az çok bulunduğu, başka bir sayfiye kasabası) tam güneyinde bulunan heybetli malikâne kapılarının ötesindeki Spring Lake'e gidiyorlardı. Jersey City'li avukat Ned Mahoney ile evli olan teyzesi Peg, Dawn'ı Spring Lake'te kalmaya götürürdü. O kasabada İrlandalı bir avukatsanız, derdi babası ona, ve Belediye Dairesi'nin istekleri doğrultusunda hareket etseniz, belediye başkanı "kanun" Hague sizi himaye eder. Son derece ikna edici konuşan, golf oynayan yakışıklı Ned Enişte, John Marshall'dan mezun oldu olalı Hudson County'nin kolay para kazananlar kervanında olduğundan ve tam da Journal Meydanı'nda, caddenin karşı tarafındaki güçlü bir şirkette işe başladığından, görünüşe bakılırsa, bütün yeğenleri arasında en çok güzel Mary Dawn'ı sevdiğinden, çocuk her yaz Avon'daki pansiyonda annesi, babası ve Danny ile bir hafta geçirdikten sonra, bir sonraki haftayı Spring Lake'te, tam okyanus kenarındaki eski devasa Essex and Sussex Hotel'de, Ned, Peg ve Mahoney ailesinin bütün çocuklarıyla geçirmek üzere tek başına gider, her sabah denize bakan havadar yemek salonunda üzerine Vermont akçaağaç şurubu dökülmüş yumurtalı ekmek yerdi. Kucağını bütünüyle kaplayan kolalı beyaz peçete, peştemal gibi belini saracak kadar büyüktü ve göz kamaştırıcı gümüş sofra takımı bir ton çekerdi. Pazar günü, hepsi birlikte St. Catherine's'e, küçük kızın o zamana kadar gördüğü en göz kamaştırıcı kiliseye giderlerdi. Oraya, otelin arkasından gölün karşı kıyısına uzanan bir köprüden –o zamana kadar gördüğü en güzel köprü, dar, kemerli ve tahtadan yapılmış– geçilerek gidiliyordu. Bazen yüzme kulübünde mutsuz olduğunda Avon'un ilerisine Spring Lake'e arabayla gider ve Spring Lake'in her yaz, büyülü bir şekilde yoktan var olurcasına gözler önüne serildiğini anımsardı; Mary Dawn'ın Düşsel Beldesiydi bu. St Catherine's'te evlenmeyi, orada beyaz bir gelinlikle gelin olmayı,

Ned Enişte gibi zengin bir avukatla evlenmeyi, gürleyen Atlantik Okyanusu'ndan birkaç dakikalık mesafede, büyük verandaları gölü, köprüleri ve kilisenin kubbesini tepeden gören şu büyük sayfiye evlerinden birinde yaşamayı nasıl düşlediğini hatırlardı. Bu mümkün olabilirdi, parmağını şıklatmasıyla buna sahip olabilirdi. Ama onun seçimi, Mahoney ailesindeki kuzenleri vasıtasıyla tanıştığı, Holy Cross ve Boston College'dan zeki, asi, ona yüreğinden vurgun bir sürü Katolik çocuktan herhangi biri yerine, Newark'lı Seymour Levov'a âşık olmak ve onunla evlenmekti ve bu yüzden hayatı Spring Lake'te değil, Deal'de ve Old Rimrock'ın ta yukarısında Bay Levov ile birlikte geçiyordu. "Eee, işte böyle oldu," diyordu annesi üzüntülü bir şekilde her kim dinliyorsa. "Tıpkı Peg'inki gibi harika bir hayata sahip olabilirdi. Peg'inkinden daha iyisine. St. Catherine's ve St. Margaret's kiliseleri orada. St. Catherine's orada tam gölün kenarında. Güzel bina. Çok güzel. Ama Mary Dawn ailedeki asidir – her zaman öyleydi. Her zaman sadece istediği şeyi yaptı ve o yarışmada olmak için çıkıp gittiğinden beri, başka herkes gibi durumuna uyum göstermek, görünüşe göre istediği bir şey değil."

Dawn yüzmeye mutlaka Avon'a gidiyordu. Hâlâ güneşlenmek için plajda uzanmaktan nefret ediyordu, hâlâ New Jersey Güzellik Yarışması tertipçilerinin açık renk tenini her gün güneşe maruz bıraktırmalarına kızıyordu – ona pistte beyaz mayosunun koyu ten üzerinde çarpıcı görüneceğini söylüyorlardı. Genç bir anne olarak kendisini "geçmiş bilmem ne" olarak etiketleyen, diğer kadınların onu anlamsızca hor görmelerine, kendisini mutsuz ve hilkat garibesi gibi hissetmesine neden olan her şeyden elinden geldiğince uzaklaşmaya çabalıyordu. Hatta (Amerika Güzeli jürisine New Jersey'in nasıl bir kızı takdim etmesi gerektiğine dair kendine ait bir fikri olan) yarışma yönetmeninin Atlantic City'ye günü birlik alışveriş gezisi sırasında New York'taki tasarımcıların atölyelerinden kendisi için seçmiş olduğu giysilerin hepsini bir hayır kurumuna bağışladı. Sarıkafa Dawn'ın o giysiler içinde harika göründüğünü düşünüyordu ve bunların evden gittiğini görmekten nefret ediyordu, ama ısrarı üzerine, bir gün torunlarına gösterebilmek için en azından, eyalet güzeli tacını sakladı.

Ve sonra, Merry anaokuluna başladıktan sonra, Dawn, ne ilk ne de son kez olarak, kadınlar dünyasına görünüşünden başka bir şeyle etkileyici olduğunu kanıtlamaya koyuldu. Sığır yetiştirmeye karar verdi. Bu düşünce de onun çocukluğuna kadar uzanıyordu – ta büyükbabası-

na, County Kerry'den yirmi yaşında bir genç olarak 1880'lerde limana gelmiş, evlenmiş, St. Mary's Kilisesi yakınlarında Güney Elizabeth'e yerleşmiş ve on bir çocuk babası olmuş, annesinin babasına kadar uzanıyordu. Önceleri geçimini rıhtımlarda amele olarak kazandı ama ailesine süt sağlamak için birkaç inek satın aldı, sonunda sütün fazlasını Batı Jersey Caddesi'ndeki kodamanlara –Moore Boya'dan Moore'lara, Amiral "Boğa" Halsey'in ailesine, Nobel Ödülü kazanan Nicholas Murray Butler'a– satmaya başladı ve çok geçmeden Elizabeth'teki ilk bağımsız sütçülerden biri oldu. Murray Caddesi'nde yaklaşık otuz ineği vardı ve çok arazisi olmamasına rağmen bunun önemi yoktu – o günlerde ineklerinizi herhangi bir yerde otlatabiliyordunuz. Oğullarının hepsi bu işe girdi ve süpermarketlerin ortaya çıkıp küçük esnafı zarara uğrattığı savaş sonrasına kadar bu işi yaptılar. Dawn'ın babası, Jim Dwyer, annesinin ailesinin yanında çalışmıştı ve Dawn'ın anne babasının tanışmaları böyle olmuştu. Daha sadece bir çocukken, soğutma sisteminden önce, Jim Dwyer gece yarısı on ikide süt kamyonuyla çıkar ve kamyonun arkasından sütü dağıtarak sabaha kadar dışarıda kalırdı. Ama bundan nefret ediyordu. Fazla zor bir yaşamdı bu. Sonunda, lanet olsun deyip boru tesisatçılığına başladı. Dawn küçük bir çocukken inekleri görmeye gitmeyi seviyordu ve altı yedi yaşına geldiği zaman onların nasıl sağılacağını kuzenlerinin biri ona öğretti ve o heyecanı –hayvanlar orada öylece durmuş saman yerken ve onun memelerini dilediğince çekiştirmesine aldırış etmezken, inek memelerinden süt fışkırtmayı– asla unutmadı.

Oysa, kasaplık sığırlardan süt sağmak için insan gücüne ihtiyacı olmayacaktı ve işi neredeyse tamamen kendi başına idare edebiliyordu. Bol süt veren ama aynı zamanda kasaplık olan Simmental o zamanlar Amerika'da hâlâ tescilli bir cins değildi, bu yüzden işe en başından girebildi. Melezleme –Simmental'ı boynuzsuz Herefort ile çiftleştirme– ilgisini çekti, melezlemenin sonucu olan salt gelişme, genetik güç, melez güç. Kitapları inceledi, dergiler aldı, postayla kataloglar gelmeye başladı ve geceleyin bir kataloğun sayfalarını karıştırırken kocasını çağırır ve "Ne kadar güzel bir düve değil mi? Dışarı çıkıp ona bir bakmam gerekli," derdi. Çok geçmeden teşhirlere ve satışlara birlikte gitmeye başladılar. Dawn açık artırmaları seviyordu. "Bu bana sadece fazlasıyla," diye fısıldardı Sarıkafa'ya, "Atlantic City'yi anımsatıyor. Bu da ineklerin Amerika Güzellik Yarışması." Dawn kendisini tanıtan bir rozet takıyordu –"Dawn Levov, Arcady Yetiştiricileri", Old Rim-

rock adresleri olan Posta Kutusu 62, Arcady Hill Road'dan alınmış olan, şirketinin adıydı bu– ve güzel bir inek satın almaktan kendisini alamıyordu.

Bir inek veya bir boğa ringe çıkarılır, dolaştırılır ve sponsorlar hayvanın künyesini, anasını, babasını ve yaptıkları şeyi, potansiyelinin ne olduğunu bildirir ve sonra insanlar müzayedede fiyat artırırlardı ve Dawn dikkatle satın almasına rağmen, sadece elini kaldırmaktan ve önceki fiyatın üzerine çıkmaktan ciddi ciddi zevk alırdı. Sarıkafa daha çok inek değil, daha çok çocuk istese de, karısının kendisine hiçbir zaman, onu Upsala'da ilk kez gördüğünde bile, güzelliğinin fiyatı artırma ve ineği satın almanın heyecanıyla baştan çıkarıcı bir perdenin altına saklandığı bu müzayedeler sırasındaki kadar büyüleyici görünmediğini kabul etmek zorundaydı. Count gelmeden önce –doğduğunda on bin dolara satın aldığı şampiyon boğa, kocası yüzde yüz desteklemekle birlikte ona bunun büyük para olduğunu söylemek zorunda kalmıştı– Sarıkafa'nın muhasebecisi Arcady Yetiştiricileri için her yıl sonunda Dawn'ın hesaplarına bakıyor ve Sarıkafa'ya, "Bu saçmalık, bu şekilde devam edemezsiniz," diyordu. Ama Dawn'ın buna ayırdığı zaman çoğunlukla kendi zamanı olduğu sürece bozguna uğramaları mümkün değildi ve bu yüzden Sarıkafa muhasebeciye, "Kaygılanma, para kazanacaktır," dedi. Sonunda Dawn tek kuruş kazanamasa bile, dışarıda sürüyle birlikte onu ve köpeği izlediği zaman kendi kendine söylediği gibi, "Onlar Dawn'ın arkadaşları" olduğu için karısına engel olmak aklından geçmezdi.

Dawn, hep tek başına, doğan buzağıları takip ederek, emme içgüdüsünü edinmezlerse biberonla plastik şişeden onlara süt içirerek, sürüye katmadan önce annelerin beslenmesine dikkat ederek çok çalıştı. Çitler için bir adam tutmak zorundaydı, ama, onlara kışı geçirten bin sekiz yüz iki bin balya samanı balyalarken Dawn da onun yanında oradaydı ve Count'ın yaşı ilerleyip bir kış günü kaybolduğu zaman Dawn onu yakalamakta kahramanca davrandı, boğanın bataklıktaki küçük bir adaya çıkmış olduğu yerde onu bulmadan önce üç gün boyunca ormanı taramıştı. Count'ı ahıra geri getirmek korkunç bir işti. Dawn kırk yedi kilo ağırlığında ve bir metre elli sekiz santim boyundaydı, Count ise yaklaşık bir buçuk ton ağırlığındaydı ve her iki gözünün çevresinde kocaman kahverengi benekleri olan çok uzun, çok güzel ve en çok aranan buzağıların babasıydı. Dawn, bu boğaları sürülerinde tutan öteki sığır sahipleri için bütün erkek buzağıları beslerdi; düveleri çoğunlukla sat-

mıyordu ama sattığı zaman insanlar onları istiyordu. Count'ın nesli ulusal teşhirlerde her yıl kazandı ve yatırım birkaç misliyle geri döndü. Ama Count arka dizini incittiği için bataklıkta mahsur kalmıştı; hava buz gibiydi ve ayağı kökler arasında bir deliğe takılmış olmalıydı, bu küçük adadan çıkmak için çamurların arasından geçmek zorunda olduğunu görünce vazgeçivermişti ve Dawn onu buluncaya kadar üç gün geçmişti. Sonra, Merry ve köpeği de yanına alarak elinde bir yularla gitti ve onu oradan çıkarmaya çalıştı ama Count'ın canı çok yanıyordu ve ayağa kalkmak istemiyordu. Bu yüzden daha sonra bazı haplar getirdiler, ona kortizon ve başka şeyler verdiler ve yağmur altında onunla birkaç saat daha orada oturdular, sonra yine onu hareket ettirmeye çalıştılar. Onu köklerden, taşlardan ve derin çamurdan çıkarmak zorundaydılar, birazcık yürüyüp duruyor, birazcık yürüyüp duruyordu, köpek arkasındaydı, birkaç adım daha atması için havlıyordu ve bu şekilde saatler geçti. Onu bir iple bağlamışlardı ve güzel gözleri olan kıvrımlı büyük başıyla ipi çekmiş ve ikisini, Dawn ve Merry'yi, birlikte savuruvermişti – baaam! Sonra ayağa kalkmışlar ve yeni baştan başlamışlardı. Yanlarında biraz tahıl vardı, bundan birazcık yemiş ve sonra biraz daha ilerlemişti ama onu ormandan çıkarmak dört saatlerini almıştı. Genellikle iyi güdülürdü ama öyle çok canı yanıyordu ki onu eve adım adım götürmek zorunda kalmışlardı. Ahırın arkasındaki yağmur çekmiş tarlada boğayla birlikte ortaya çıktıkları zaman ufak tefek eşini –istemiş olsa yalnızca güzel yüzlü bir kadın olabilirdi– ve küçük kızını sırılsıklam ve çamur içinde görmek, Sarıkafa'nın asla unutmadığı bir şeydi. "Doğrusu bu," diye düşündü. "O mutlu. Bizim Merry'miz var ve bu yeter." Dindar biri değildi ama o anda yüksek sesle, "Bir şey üzerime doğru ışık saçıyor," diyerek, şükretti.

Merry ve Dawn'ın boğayı ahıra götürmesi neredeyse bir saat daha aldı ve hayvan orada samanların içinde dört gün boyunca öylece yattı. Veteriner çağırdılar ve "Onu daha çok iyileştiremezsiniz. Ben onu biraz daha rahat ettirebilirim, sizin için tek yapabileceğim bu," dedi veteriner. Dawn içmesi için kovalarla su ve yemesi için yiyecek getirdi ve bir gün (eve kim gelirse hikâyeyi Merry'nin anlattığı gibi) Count, "Hey, ben iyiyim," diye karar verdi ve ayağa kalkıp dışarıda gezindi, kendini fazla yormadı ve bu sırada yaşlı kısrağa âşık oldu ve birbirlerinden ayrılmaz oldular. Count'ı göndermek –onu kasaba göndermek– zorunda kaldıkları gün Dawn gözyaşları içindeydi ve sürekli, "Bunu yapamam," diyordu; Sarıkafa ise, "Bunu yapmak zorundasın," diyordu

ve bu yüzden bunu yaptılar. Sihirli bir şekilde (Merry'nin sözü) Count gitmeden bir gece önce mükemmel küçük bir düve doğdu, ayrılık hediyesi. Düvenin gözlerinin çevresinde kahverengi benekler vardı –"O k-k-k-kahverengi gözlerini her yere dağıtmış"– ama ondan sonra, iyi cins boğaları olsa da Count ile kıyaslanacak bir hayvan bir daha asla olmadı.

Bu yüzden evden nefret ettiğini insanlara söylemesi eninde sonunda bir şey ifade ediyor muydu? Sarıkafa şimdi kat kat daha güçlü eşti, Dawn ise şimdi kat kat daha zayıftı; Sarıkafa, şüphesiz bu kadar çok şeyi hak etmeyen talihli alıcıydı – Dawn ondan her ne halt isterse istesin, razı oldu. Sarıkafa bir şeye dayanabiliyor, Dawn dayanamıyorsa, razı olmaktan *başka* bir seçeneği olmadığını anlamıyordu. Sarıkafa için bir erkeğin, özellikle de kendisi kadar şanslı birinin, erkek olarak yaşamaya devam edebilmesi bu demekti. Ta en başından beri Dawn'ın hayal kırıklıklarına katlanmak kendininkilere katlanmaktan çok daha sıkıntılı olmuştu; Dawn'ın hayal kırıklıkları tehlikeli bir şekilde kendisini kendisinden çalıyor gibiydi – onun hayal kırıklıklarını bir kere içine attığında bu konuda hiçbir şey yapmamak kendisi için imkânsız olmuştu. Yarı önlemler yeterli olmayacaktı. Dawn'ın isteklerini hep canıgönülden yerine getirmeliydi; kendi sessiz canıgönüldenliğinden hiçbir zaman kurtulamadı. Her şey onun tepesine bindiği zaman bile, fabrikada ondan istenen şeyleri ve evde ondan istenen şeyleri herkese verirken bile –tedarikçilerin bozuk mallarıyla, sendikanın haraçlarıyla, alıcıların şikâyetleriyle hemen ilgilenirken; belirsiz bir pazarla ve denizaşırı başağrılarıyla mücadele ederken; kekeleyen bir çocuğun, bağımsız düşünen bir eşin, emekli olduğu varsayılan, kolayca sinirlenen bir babanın ısrarlı istekleri ile ilgilenmesi gerekirken– kendisini böyle acımasızca bir özgecilikle kullanmasının bir gün kendisini yavaş yavaş yıpratacağı aklına gelmemişti. Kendisini ayağının altındaki toprağı düşündüğü kadar bile düşünmedi. Kendi sınırlarının bütünüyle nefret edilecek bir şey olmadığını ve kendisinin, ağırlığını oyma meşe kirişlerin vakarla taşıdığı yüz yetmiş yaşında bir taş ev olmadığını –daha fani ve gizemli bir şey olduğunu– anlamışa ya da bir yorgunluk anında bile kabul etmişe hiç benzemiyordu.

Dawn'ın nefret ettiği şey zaten bu ev değildi; nefret ettiği şey, hepsi evle ilgili, tabii ki kendisinin de paylaştığı, silkeleyip üzerinden atamadığı anılardı. Dawn'ın çalışma masasının bitişiğindeki çalışma odasının döşemesine uzanan, Dawn çiftliğin muhasebesini tutarken Co-

unt'ın resimlerini çizen bir ilkokul çocuğu olarak Merry. Annesinin konsantrasyonuna öykünerek aynı disiplinle çalışmaktan hoşlanan, ortak bir meşguliyette kendini onlarla eşit hissetmekten sessiz sedasız keyif alan ve onlara, bir öngörü niteliğinde yetişkin haline dair bir izlenim sunan –evet, onların yetişkin arkadaşı olacağı günkü halini sunan– Merry. Özellikle anne babaların zamanın onda dokuzunda oldukları gibi olmadıkları zamanların anıları –angaryacılar, alınacak örnekler, ahlâk otoriteleri, kaldır onu ve geç kalacaksın dırdırcıları, onun görev ve iş programları güncesini tutanlar– aksine, anne baba üstünlüğü ile toy çocuksu belirsizlik arasındaki gerilimlerin ötesinde birbirlerine yeniden kavuşmalarının, birbirlerine sakince ulaşabildikleri, bir ailenin hayatındaki şu tatil anlarının anıları.

Dawn Merry'yi uyandırmaya giderken sabah erken saatlerde banyoda tıraş olmak – o ritüelin kısacık bir anını yakalamaktan daha iyi bir sabah hayal edemiyordu. Merry'nin hayatında asla bir çalar saat olmadı – Dawn onun çalar saatiydi. Saat altıdan önce Dawn çoktan ahırda olurdu, ama tam altı buçukta sürüyle meşgul olmayı bırakır, eve gelir ve çocuğun, kendisi yatağın kenarına otururken, tan vaktinin huzur verici töreninin başladığı odasına çıkardı. Tek kelime olmaksızın başlardı – Dawn sadece Merry'nin uyuyan başını okşardı, tam iki dakika sürebilen bir pandomimdi bu. Sonra, fısıldadığı sözlerle neredeyse şarkı söyleyerek Dawn usulca sorardı: "Yaşam belirtisi?" Merry gözlerini açarak değil, küçük parmağını hareket ettirerek yanıtlardı. "Başka bir belirti daha, lütfen?" Sonunda yataktan kalkıp, gitmeye hazır bir hale gelinceye kadar –Merry'nin burnunu buruşturarak, dudaklarını ıslatarak, sadece duyulur bir şekilde iç çekerek oyuna uyum sağlamasıyla– oyun devam ederdi. Bir kaybın somutlaşmış haliydi bu oyun, Merry için tamamıyla korunma hali, Dawn için bir zamanlar tamamıyla korunabilir görüneni tamamıyla koruma tasarısıydı kaybolan. Bebeği Uyandırmak: Bebek neredeyse on iki yaşına basana kadar bu devam etti, Dawn'ın müptela olmaktan kendisini alamadığı, her ikisinin de zamanla vazgeçmeye istekli görünmediği bir bebeklik ayini.

Annelerin ve kızların yaptığı şeyi yapmalarını gözlemeyi nasıl seviyordu. Bir babanın gözüne biri ötekini büyütüyor görünüyordu. Mayolarıyla sörften hızla inip havlulara doğru birbirleriyle yarış etmeleri – dinçlik dönemi şimdi biraz geride kalmış olan eşi ve kendisininkinin başlangıcına doğru yavaş yavaş ilerleyen kızı. Sarıkafa'yı sonradan sanki bütün kadın neslini çok iyi anlamış gibi bir duygu içinde bırakan,

hayatın o devirli doğasının bir tasviri. Merry'nin, kadınların süsü konusunda büyüyen merakıyla, Dawn aynada yanı başında süslenmesine yardım ederken annesinin mücevherlerini takması. Merry'nin –onu yok sayan diğer çocuklar, ona karşı birleşen kız arkadaşları tarafından dışlanma korkusu konusunda annesine açılması. Kendisinin dışlandığı o sakin anlarda (annesine güvenen kız, şu Rus matruşkaları gibi duygusal olarak biri ötekinin içinde), Merry dokunaklı bir şekilde eşinin veya kendisinin küçük bir kopyasından çok, kendisinin büyük bir sevgiyle bağlı olduğu –benzer bir şey, kendilerinin bir uyarlaması, fakat farklı ve yeni– bağımsız küçük bir varlıktı.

Dawn'ın nefret ettiği ev değildi – nefret ettiği şey, Sarıkafa biliyordu, Hamlin'in marketiyle birlikte yıkılmış olan (yatakları yapmak, masayı hazırlamak, perdeleri yıkamak, tatilleri düzenlemek, enerjisini paylaştırmak ve görevlerini haftanın günlerine göre ayırmak gibi) o eve sahip olma gerekçeleriydi; kendisininkinden başka her bir Old Rimrock ailesi için gerçek olan, hissedilir günlük bütünlük, bir zamanlar bütün yaşamlarının destekçisi olan akıcı düzenlilik, Dawn'ın içinde sadece bir hayal olarak, alaycı bir şekilde erişilmez, yaşamı aşan boyutta bir fantezi olarak kalmıştı. Sarıkafa bunu sadece milyonlarca anı dolayısıyla değil, aynı zamanda, birinci sayfasında Dawn ve onun sığır işi hakkında bir makalenin yer aldığı *Denville-Randolph Courier* adlı yerel haftalık gazetenin on yıllık bir nüshasını çalışma masasının üst çekmecesinde hâlâ sakladığı için biliyordu. Ancak gazeteciyle, kendisinin 1949 New Jersey Güzeli olduğundan bahsetmemesi durumunda röportaj yapmaya razı olmuştu. Gazeteci kabul etmiş ve makalenin başlığı, "Old Rimrock'lı Kadın Yaptığı İşi Sevdiği İçin Kendisini Şanslı Hissediyor" olmuştu ve basit olsa da, ne zaman tekrar okusa Sarıkafa'yı gururlandıran bir paragraf ile bitiyordu: "'İnsanlar sevdikleri ve hünerli oldukları şeyi yapıyorlarsa şanslıdır,' dedi Bayan Levov."

Courier'deki haber Dawn'ın evi ve yaşamlarına dair her şeyi ne kadar çok sevdiğini ispat ediyordu. Şöminenin kenarına dizilmiş bakır tabakların önünde dururken çekilmiş –beyaz balıkçı yaka kazağı ve krem rengi spor ceketi içinde, içe kıvrık uzun saçları ve parmakları rabıtalı bir şekilde kenetlenmiş, iki narin eli önünde, sade ama sevimli göründüğü– fotoğrafının altındaki başlıkta şöyle yazıyordu: "Bayan Levov, 1949 New Jersey Güzeli, 170 yıllık bir evde, ailesinin değerlerini yansıttığını söylediği bir çevrede yaşamayı seviyor." Dawn New Jersey Güzeli'nden bahsedilmesi konusunda öfkeyle gazeteye telefon ettiği

zaman gazeteci ona makalede söz etmemek üzere sözünü tutuğu yanıtını vermişti; bunu resim altı yazısı olarak koyan, editördü.

Hayır, evden nefret etmemişti, elbette etmemişti – ve bunun bir önemi yoktu zaten. Şimdi önemli olan tek şey onun sağlığının düzelmesiydi; şuna buna edeceği aptalca sözlerin iyileşmenin elle tutulur hale gelmesinin yanında hiçbir önemi yoktu. Belki de Sarıkafa'yı altüst eden şey, Dawn'ın uyum sağlama yoluyla iyileşmesinin kendisini yeniden canlandırmaması ya da bunu pek de beğenmemesi, hatta kendisine bir hakaret gibi algılamasıydı. Eskiden sevdiği şeylerden nefret ettiğini insanlara söyleyemiyor – kendisini buna inandıramıyordu...

Yine aynı konuyu düşünüyordu. Ama Merry'nin yedi yaşındayken iki düzine fındıklı ve çikolatalı kurabiye pişirirken çiğ hamurdan yiyerek hastalandığını ve bir hafta sonra hâlâ her yerde, buzdolabının üstünde bile hamur bulduklarını hatırladığı zaman bunu yapmamak elinde değildi. Öyleyse buzdolabından nasıl nefret edebilirdi? Duygularının yeniden şekillenmesine nasıl izin verir, Dawn'ın yaptığı gibi, buzdolaplarının Rolls-Royce'u, hiç gürültü yapmayan yeni IceTemp'i almalarıyla, kurtulduğunu nasıl hayal edebilirdi? Dolaplar paslanmaz çelikten ya da tezgâhlar İtalyan mermerinden olmasa bile, Merry'nin kurabiyelerini pişirdiği, peynirli sandvicini erittiği, fırında ziti yaptığı mutfaktan nefret ettiğini söyleyemezdi bir kere. Bazen şu seğirten farelerle birlikte kışın orada, aşağıda olmak kendisini bile birazcık korkutsa da, Merry'nin çığlık atan arkadaşlarıyla saklambaç oynamaya gittiği mahzenden nefret ettiğini söyleyemezdi. Dawn'a göre birdenbire tahammül edilemez bir şekilde bayağılaşan, antik demir çaydanlıkla süslü kocaman şömineden nefret ettiğini söyleyemezdi, her ocak ayı başında Noel ağacını nasıl doğradığını, kupkuru dalların patlayıcı alevini, büyük hışırtı ve yüksek sesli çatırtı, dans eden gölgeler, dört duvardan tavana tırmanıp oynaşan şeytanlar Merry'yi dehşet içinde bir hezeyanın içine taşıyabilsin diye hepsini bir defada nasıl yaktığını anımsadığı zaman söyleyemezdi bunu. Sırf kuyu suyunun yıllar içinde bıraktığı çıkmayan maden lekeleri emayede yol yol çizgiler ve akaçın etrafında çemberler oluşturdu diye Merry'ye banyo yaptırdığı ayaklı banyo küvetinden nefret ettiğini söyleyemezdi. Suyun taşmasını engellemek için sifon kolunu sallamayı gerektiren klozetten bile nefret edemiyordu, kendisi onun yanında çömelmiş onun hasta küçük kafasını tutarken Merry'nin klozetin yanına çömelip kusmasını hatırladığında.

Ne de yaptığı şeyden dolayı kızından nefret ettiğini söyleyebiliyor-

du – keşke edebilseydi! Keşke onun olmadığı dünyada, bir zamanlar olduğu dünyada, şimdi olabileceği dünyada kaos içinde yerine, sonra *veya* şimdi, onun dünyasına dair hiçbir şeyi umursamayacak kadar ondan nefret etmeye başlayabilseydi. Keşke yeniden herkes gibi düşünmeye başlayabilse, bu ikiye bölünmüş, samimiyet şarlatanı, dışarıdan içi dışı bir Sarıkafa ve içeriden işkence çeken Sarıkafa, görünürde dengeli Sarıkafa ve gizliden gizliye kuşatılmış Sarıkafa, kaygısız, gülümseyen düzmece Sarıkafa'yı taklit eden kefene sarılı, diri diri gömülmüş Sarıkafa yerine yine tümüyle doğal bir insan olabilseydi. Keşke katil olduğu iddia edilen birinin babası olmadan önce o dolambaçsız fiziksel güvenini ve özgürlüğünü sağlamış olan varoluşun bölünmemiş birliğini zayıf bir şekilde bile olsa tekrar kurabilseydi. Keşke bazı insanların onu algıladığı kadar farkında olmayan biri olabilseydi – kendi zamanının kahramanlara tapan çocukları tarafından uydurulmuş Sarıkafa Levov efsanesi ölçüsünde yalın olabilseydi keşke. Keşke *kendisi,* "Bu evden nefret ediyorum!" diyebilse ve tekrar Weequahic'li Sarıkafa Levov olabilseydi. "Bu çocuktan nefret ediyorum! Onu bir daha asla görmek istemiyorum!" diyebilse ve ileri gidip onu evlatlıktan reddedebilse, onu ve onun uğruna kendi ailesini öldürmeyi olmasa bile, zalimce terk etmeye istekli olduğu hayalini, hiçbir şekilde "ideallerle" değil şerefsizlikle, suçlulukla, megalomaniyle ve delilikle ilgisi olan bir hayali sonsuza dek hor görüp, reddedebilseydi. Körü körüne husumet ve çocukça bir göz korkutma isteği – onun idealleri *bunlar*dı. Her zaman nefret edecek bir şey arayışındaydı. Evet, bu onun kekelemesinin çok çok ötesine geçmişti. Amerika'dan şiddetle nefret ediş kendi içinde bir hastalıktı. Ve Sarıkafa Amerika'yı seviyordu. *Amerikalı* olmayı seviyordu. Ancak o zamanlar şeytanı serbest bırakma, hor görme korkusundan, niçin sevdiğini açıklamaya başlamak için cesaret toplayamamıştı. Merry'nin kekeleyen dilinin korkusu içinde yaşıyorlardı. Ve o sıralar hiç etkisi yoktu zaten. Dawn'ın da hiç etkisi yoktu. Anne babasının hiç etkisi yoktu. Merry o zaman kendisinin olmamışsa, ne şekilde "kendisinin"di daha sonra? Eğer yalnızca kendi babasının neden doğup büyüdüğü ülkeden yana duygular taşıdığını açıklamaya kalkması, onu korkunç bir saldırı zihniyetine sürüklemeye yetiyorduysa, bu kız kesinlikle kendi kızı değildi. Kekeleyen, tükürük saçan küçük kaltak! Kendisinin ne halt olduğunu sanıyordu?

Sadece kırk sekiz eyaletin isimlerini ezberden okumanın küçücük bir çocukken içini nasıl titrettiğini Merry'ye söyleyecek olsa kızın ona

nasıl alçakça saldıracağını hayal edin. Aslında benzin istasyonlarında bedava dağıttıkları yol haritaları bile onun yüreğini hoplatırdı. Lakabını da böyle rastgele edinmişti. Lisenin ilk günü, ilk dersleri için aşağıda spor salonunda ve öteki çocuklar etrafta daha spor ayakkabılarını giyerlerken basket topuyla oynuyordu. Dört buçuk metreden iki hukşat atmıştı –hışırt! hışırt!–, sadece ısınmak için. Ve sonra Montclair State'ten yeni gelmiş genç popüler beden eğitimi öğretmeni ve güreş koçu Henry "Doc" Ward ağırbaşlı bir şekilde gülerek ofisinden seslendi –daha önce kendi derslerinde hiç görmediği, zorlanmadan, yumuşak bir tarzda basketbol oynayan, parlak mavi bakışları olan bu sırık gibi, sarışın, on dört yaşındaki çocuğa seslendi–: "Bunu nerede öğrendin, Sarıkafa?" Seymour Levov'u yoklama listesinde yer alan Seymour Munzer ve Seymour Wishnow'dan ayırdığı için isim okuldaki birinci yılında bütün spor salonuna yapıştı kaldı; sonra diğer öğretmenler ve koçlar bu ismi kabullendiler, sonra okuldaki çocuklar ve daha sonra Weequahic eski Yahudi Weequahic'i olarak kaldığı ve oradaki insanlar hâlâ geçmişi önemsediği sürece Doc Ward Sarıkafa Levov'u vaftiz eden adam olarak tanındı. İsim yapışıp kaldı. Bu kadar basit bir şekilde, beden eğitimi öğretmeni tarafından ilan edilmiş, spor salonunda edinilmiş, eski bir Amerikan lakabı, Seymour'un asla yapmayacağı bir biçimde kendisini efsaneleştiren bir isim, sadece okul yıllarında değil, aynı zamanda yaşamlarının geri kalanında sınıf arkadaşlarının anılarında bir efsane gibi kalan bir isim. Bariz bir biçimde kaba saba olan atalarının –buna Amerikalı olma iddiası hiçe sayılamayacak olan inatçı babası da dahil– açık açık, kendilerinden biri gibi düşleyemeyecekleri serbest düşünceli, rafine, iyimser bir Amerikalıya dönüşerek Amerikan yaşamının gitgide daha da derinlerine dalarken, bu ismi görünmez bir pasaport gibi beraberinde taşıdı.

Babasının insanlarla, konuşma biçimi, babasının benzin pompasındaki adamla, "Depoyu fulle, Mac. Ön takımları kontrol et, tamam mı, Şef?" diye Amerikan tarzında konuşması da Sarıkafa'ya hoş görünmüştü. DeSoto'daki gezintilerinin heyecanı. Niagara Şelaleleri'ni görmek için New York Eyaleti'nin manzaralı arka yollarında zikzaklar yaparak dolaşırken bir geceliğine durdukları küçük, köhne turist kulübeleri. Jerry'nin yol boyunca haylazlık ettiği Washington gezisi. Deniz Kuvvetleri'nden eve geldiği ilk izin, annesi babası ve Jerry ile birlikte FDR'nin mezarına bakan bir aile olarak birlikte durmak için Hyde Park'a mezar ziyareti. Acemi Er Talim Kampı'ndan yeni gelmişti, ora-

da Roosevelt'in mezarı başında anlamlı bir şeyler olduğunu hissetti; bazı günler sıcaklığın kırk sekiz dereceye yükseldiği tören meydanında en sıcak aylarda eğitilmekten kuvvetlenmiş ve iyice bronzlaşmış bir şekilde, yeni yazlık üniformasını, kolalı gömleğini, arkadan cepsiz düzgün ve kusursuz ütülenmiş haki renk pantalonunu giymiş, kravatını sıkı sıkı bağlamış, kısa tıraş edilmiş kafasına oturtulmuş kepiyle, tükürükle parlatılmış pırıl pırıl siyah deriden ayakkabıları ve acemi bir Parris Adası eriyken kendisinin mekik yaparken on binlerce kez çektiği mekiğe dayanmış, beli kuşatan kemeriyle –kendisini en çok bir deniz eri gibi hissettiren kemer, metal kopçalı, sımsıkı örülmüş haki renk dokuma kemeri gururla takarak– sessizce ayakta durmuştu. Merry kim oluyordu ki tüm bunları küçümseyecek, tüm bunları reddecek, tüm bunlardan nefret edecek ve yok etmeye koyulacaktı? Savaşı, savaşı kazanmayı – bundan da mı nefret ediyordu? V-J Day'de* sokakta ağlayan, kucaklaşan, araba kornalarını çalan, tencerelere güm güm vurarak ön çimenliklerde bir aşağı bir yukarı yürüyen komşular. Kendisi o zaman hâlâ Parris Adası'ndaydı ama annesi üç sayfalık bir mektupla bunları anlatmıştı. O gece okulun arkasındaki oyun sahasındaki kutlama partisi, tanıdıkları herkes, aile dostları, okul arkadaşları, mahalle kasabı, bakkal, eczacı, terzi, şekercideki tezgâhtar bile, hepsi kendinden geçmiş bir şekilde, ağırbaşlı orta yaşlı insanlardan uzun kuyruklar çılgınca Carmen Miranda'yı taklit ederek kanga dansı yapmışlardı, bir-iki *hey*, bir-iki-üç *hey*, sabahın ikisine kadar. Savaş. O savaşı kazanmak. Zafer, zafer, zafer gelmişti! Artık ölüm ve savaş yok!

Lisenin son aylarında, her gece gazete okuyarak Pasifik'teki deniz piyadelerini izlemişti. Palaus adı verilen bir adalar zinciri olan, Peleliu'da öldürülmüş deniz piyadelerinin buruşmuş cesetlerinin fotoğraflarını –uykularına dadanan fotoğraflar– *Life*'ta görmüştü. Kanlı Burun Sırtı adı verilen bir yerde, alev saçan silahlarıyla kendi kendilerini cayır cayır yakıp kömür etmiş, eski fosfat madeninde kıstırılmış Japonlar, on sekiz yaşında, on dokuz yaşında, Sarıkafa'dan ancak bir iki yaş büyük çocukları, yüzlerce genç deniz piyadesini öldürmüşlerdi. Odasında topluiğnelerin saplandığı, Japonları kuşatmaya alan deniz piyadelerinin, Japonların mercan kaleleri kendilerine siper ederek, şiddetle havan topu ve tüfek mermisi yağdırdıkları küçücük bir atole ya da takımadaya denizden saldırdıkları yerleri işaretlemek için saplamış olduğu topluiğnelerin olduğu bir harita vardı. Son sınıf öğrencisi olduğu yıl, pas-

* 15 Ağustos 1945, Japonya'nın müttefiklere teslim olduğu gün. (ç.n.)

kalya yortusunda, West Side'a karşı yenik düşülen bir maçta ikili vuruş ve bir *homerun* yaptıktan tam iki gün sonra, 1 Nisan 1945'te Okinawa işgal edilmişti. Altıncı Donanma Filosu, üç saatlik bir çıkarma sonucunda, adadaki iki hava üssünden biri olan Yontan'ı istila etmişti. On üç gün içinde Motobu Yarımadası'nı aldı. 14 Mayıs'ta –Sarıkafa'nın bir tek vuruş, bir üçlü vuruş ve iki ikili vuruşla, Irvington Lisesi'ne karşı dörtte dört vuruş yapmasından bir gün sonra– Okinawa Plajı'ndan yeni havalanan iki kamikaze pilotu amiral uçak gemisi *Bunker Hill*'e saldırarak, tıka basa bomba yüklü uçaklarıyla hepsi kalkmak üzere depoları yakıtla doldurulmuş, mühimmat dolu Amerikan uçaklarının tıkış tıkış durduğu uçuş güvertesine daldılar. Alevler üç yüz metre yükseldi ve sekiz saat süren ateş fırtınasında dört yüz denizci ve havacı öldü. Altıncı Filo'nun piyadeleri 14 Mayıs 1945'te –East Side'a karşı kazanılan maçta Sarıkafa'dan üç çift vuruş daha– Sugar Loaf Tepesi'ni ele geçirdiler, belki de denizcilik tarihindeki en şiddetli, en vahşi tek günlük savaştı bu. Belki de insanlık tarihindeki en kötü savaştı. Japonların istihkâm kurup, ordularını sakladıkları, adanın güney ucundaki Sugar Loaf Tepesi'ndeki köstebek yuvası gibi mağaralar ve tüneller alev püskürten silahlarla yakılıp kavrulmuş, sonra da el bombaları ve tahrip kalıplarıyla ağızları kapatılmıştı. Göğüs göğüse savaş gece gündüz sürmüştü. Mevzilerinde kıstırılan ve geri çekilemeyen tüfekli ve makineli tüfekli Japonlar ölene kadar savaşmışlardı. Sarıkafa'nın –bir Newark Şehir Ligi oyuncusu tarafından tek bir sezonda çift vuruş rekorunu egale etmiş olarak– Weequahic Lisesi'nden mezun olduğu gün, 22 Haziran'da Altıncı Donanma Filosu, Okinawa'nin ikinci hava üssü, Kadena'ya Amerikan bayrağını dikmiş ve Japonya'nın istilası için son hazırlanma alanı ele geçirilmişti. 1 Nisan 1945'ten 21 Haziran 1945'e kadar –Sarıkafa'nın lise birinci kale oyuncusu olarak son ve en iyi sezonuyla aşağı yukarı aynı zamana tesadüf ediyordu– hemen hemen seksen kilometre uzunluğunda ve yaklaşık on altı kilometre genişliğinde bir ada 15.000 Amerikalının yaşamı pahasına Amerikalılar tarafından işgal edilmişti. Asker ve sivil, 141.000 Japon ölmüştü. Kuzeye doğru Japon anavatanını fethetmek ve savaşı bitirmek her iki taraftan da ölü sayısının on, yirmi, otuz kat daha artması anlamına geliyordu. Ve yine de Sarıkafa gitmiş ve Japonya'ya son saldırının bir parçası olmak için, Tarawa, Iwo Jima, Guam ve Guadalcanal'da olduğu gibi Okinawa'da afallatıcı sayıda ölüyü yutmuş olan Amerikan Deniz Kuvvetleri'ne katılmıştı.

Deniz Kuvvetleri. Bir deniz piyadesi olmak. Acemi Er Talim Kampı. Bizi olabilecek her biçimde şiddetle sarstı, bizi her türlü isimle çağırdılar, fiziken ve ruhen bizi üç ay boyunca öldürdüler ve bu benim hayatımdaki en güzel deneyimdi. Bunu bir meydan okuma olarak algıladım ve üstesinden geldim. Adım, "Ee-oo" oldu. Güneyli talim öğretmenlerinin Levov'u telaffuz edişleri böyledir, *L* ve iki *v* düşer –bütün sessiz harfler denize atılır– ve iki sesli harf uzatılır. "Ee-oo!" Anıran bir eşek gibi. "Ee-oo!" "Buyrun, komutanım." Spor müdürü, cüsseli herif Binbaşı Dunleavy, bir gün birliği durdurur ve bizim Deniz Çuvalı dediğimiz iriyarı çavuş, Er Ee-oo'ya seslenir ve ben miğfer başımda öne çıkarım, annemin öldüğünü düşündüğüm için kalbim güm güm atıyordu. İleri silah eğitimi için Kuzey Carolina'daki Camp Lejeune'e tayin edilmeme tam bir hafta vardı ama Binbaşı Dunleavy bu tayini durdurdu ve bu yüzden asla bir Browning otomatik tüfek ile ateş edemedim. Ve Deniz Kuvvetleri'ne katılma nedenim buydu – yüzükoyun yerde yatarak namlusu bir tümseğe dayalı bir Browning otomatik tüfekle ateş etmeyi her şeyden daha çok istiyordum. On sekiz yaşındayım ve Deniz Kuvvetleri benim için buydu, hızlı ateş eden, hava soğutmalı .30 kalibreli makineli tüfek. Ne kadar da vatanseverdi o masum çocuk. Tanksavarla, taşınabilir bazukayla ateş etmek istiyordum, korkmadığımı ve o işi yapabileceğimi kendime kanıtlamak istiyordum. El bombaları, alev saçan silahlar, dikenli telin altından sürünerek geçmek, yeraltı sığınaklarını havaya uçurmak, mağaralara saldırmak. Hem karada hem denizde işleyen o taşıtlarla kıyıya saldırmak istiyordum. Savaşın kazanılmasına yardım etmek istiyordum. Ama Binbaşı Dunleavy Newark'taki bir arkadaşından mektup almıştı, ne sporcuydu şu Levov, ne kadar harika olduğuma dair parlak bir mektup ve bu yüzden beni yeniden tayin edip top oynamak üzere adada tutmak için talim öğretmeni yaptılar – o zamana kadar atom bombasını atmışlar ve savaş zaten bitmişti. "Sen benim birimimdesin, Sarıkafa. Yanımda olmana memnunum." Büyük şans, sahiden. Saçlarım uzar uzamaz, yeniden bir insan olmuştum. Bana sürekli olarak "bokkafa" ya da "kaldır kıçını bokkafa" diye seslenilmesi yerine, birdenbire acemi erlerin, Komutanım dediği bir talim öğretmeni olmuştum. Talim öğretmeninin acemi erlere hitap şekli ise, Asker! idi. Asker, yere yat! Asker, kalk! İki defa, Asker, iki defa *hop!* Harika, Keer Caddesi'nden bir çocuk için harika bir deneyim. Hayatımda asla tanışmayacağım adamlar. Her yöreden şiveler. Ortabatı. New England. Hatta şivelerini anlayamadığım Teksas ve güney eyaletlerinden

bazı çiftçi çocuklar. Ama onları tanımak zorundaydım. Onları sevmek zorundaydım. Haşin çocuklar, yoksul çocuklar, bir yığın liseli sporcu. Boksörlerle yaşamaya alıştım. Eğlence takımıyla birlikte yaşadım. Altoona'dan Manny Rabinowitz, başka bir Yahudi. Hayatımda tanıdığım en sert Yahudi. Tam bir dövüşçü. Harika bir arkadaş. Liseyi bile bitirmemiş. Ne önce ne sonra onun gibi bir arkadaşım hiç olmadı. Hayatım boyunca, Manny ile birlikteyken güldüğüm kadar çok gülmedim. Manny benim için bankadaki paraydı. Hiç kimse bize pis Yahudi muamelesi yapmıyordu. Daha önce Acemi Er Talim Kampı'nda birazcık, ama hepsi o kadardı. Manny dövüştüğünde, adamlar sigaralarını onun üzerine bahse koyarlardı. Buddy Falcone ve Manny Rabinowitz başka bir üs ile dövüştüğümüzde her zaman bizim iki galibimizdi. Manny ile dövüştükten sonra öteki adam, hayatında hiç kimsenin kendisine onun kadar sert vurmadığını söylerdi. Manny eğlenceyi benimle birlikte yürütüyordu, boks yapan sigara tiryakileri. İkili – Yahudi bahriyeliler. Manny, pestilini çıkaracağından emin olabildiği yetmiş iki kiloluk biriyle dövüşmesi için, sorun çıkaran ve altmış beş kilo gelen ukala bir er buldu. "Daima bir kızılkafa seç, Ee-oo," dedi Manny, "dünyanın en iyi dövüşünü çıkaracaktır. Kızılkafa asla vazgeçmez." Bilim adamı Manny. Manny savaştan önce orta sıklet yarışmacısı bir denizciyle dövüşmek için Norfolk'a gider ve onu mağlup eder. Kahvaltıdan önce kıtayı çalıştırır. Yüzmeyi öğretmek için acemi erleri her gece göle yürütür. Aslında onları suya atıyorduk – yüzmeyi öğretmenin eski moda yöntemi, ama deniz piyadesi olmak için yüzmek zorundaydınız. Her zaman acemi erlerin herhangi birinden on kere daha fazla şınav çekmeye hazır olmak zorundaydınız. Bana meydan okumuşlardı, ama ben formdaydım. Top oynamaya gitmek için otobüse binmek. Uzun mesafeler uçuyorduk. St. Johns'tan iriyarı Bob Collins takımda. Benim takım arkadaşım. Müthiş sporcu. Ayyaş. Hayatımda ilk kez Bob C. ile birlikte sarhoş oldum, iki saat boyunca durmadan Weequahic için top oynamaktan konuştum ve sonra güvertenin her yerine kustum. İrlandalılar, İtalyanlar, Slovaklar, Polonyalılar, Pennsylvania'dan küçük sıkı fırlamalar, madenlerde çalışan ve onları kemer kopçaları ve yumruklarıyla döven babalardan kaçan çocuklar – bunlar birlikte yaşadığım, yemek yediğim ve yanlarında uyuduğum heriflerdi. Hatta kızılderili bir adam, bir Cherokee, üçüncü kale bekçisiydi. Onu keplerimize verdiğimiz isimle, Sünnetçi diye çağırıyorduk. Nedenini sormayın. Hepsi düzgün insanlar değildi ama genelde iyiydiler. İyi adamlar. Bir sürü orga-

nize ipsiz. Fort Benning. Cherry Point, Kuzey Carolina, Deniz Kuvvetleri hava üssüne karşı oynadık. Onları yendik. Charleston Navy Yard'ı yendik. O topu fırlatabilen birkaç delikanlımız vardı. Bir top fırlatıcı Tigers ile oynamaya gitti. Oynamak için Georgia'da Rome'a ve Waycross'taki bir kara üssüne gittik. Kara ordusundaki herifleri fiyakalılar olarak isimlendiriyorduk. *Onları* yendik. Herkesi yendik. Güneyi gördüm. Daha önce hiç görmediğim şeyleri gördüm. Zencilerin yaşadığı hayatı gördüm. Aklınıza gelebilecek her türden Musevi olmayan insan gördüm. Güzel güneyli kızlarla tanıştım. Sokak fahişeleriyle tanıştım. Prezervatif kullandım. Onu soyup sıkıştırdım. Savannah'yı gördüm. New Orleans'ı gördüm. Kıyı devriyesinin kapının hemen dışında olmasına fazlasıyla sevinerek, Alabama, Mobile'da harap bir bara oturdum. Yirmi İkinci Alay ile basketbol ve beysbol oynadım. Amerika Birleşik Devletleri deniz piyadesi oldum ben. Çapa ve dünya amblemini üzerimde taşıdım. "Burada hiç top fırlatıcı yok, Ee-oo, buradan dışarı atsana şunu, Ee-oo..." Maine, New Hampshire, Louisiana, Virginia, Mississippi, Ohio'dan adamlar için Ee-oo oldum – beni Ee-oo dışında hiçbir şekilde çağırmayan, Amerika'nın her yerinden eğitimsiz adamlar. Onlar için yalnızca Ee-oo idim. Bunu sevdim. 2 Haziran 1947'de terhis oldum. Dwyer adında güzel bir kızla evlendim. Kendi babası İngilizce bilmeyen bir adam olan babamın kurduğu bir işyerini işlettim. Dünyadaki en güzel yerde yaşadım. Amerika'dan nefret etmek ha? Bak hele, o, Amerika'da kendi kabuğunun içinde yaşar gibi yaşadı. Gençlik yıllarının bütün zevkleri Amerikan zevkleriydi, bütün o başarı ve mutluluk Amerikandı ve sırf kızının cahilce nefretinin fitilini ateşlememek için bu konuda çenesini tutmasına gerek yok artık. Bütün o Amerikalı duyguları olmaksızın bir erkek olarak hissedeceği, yalnızlık. Başka bir ülkede yaşamak zorunda olsaydı hissedeceği, hasret. Evet, başarılarına anlam veren her şey Amerikandı. Sevdiği her şey buradaydı.

Bu adamın kızı için, Amerikalı olmak Amerika'dan tiksinmekti, ama kendisi tıpkı anne babasını sevmekten vazgeçemeyeceği, namusundan vazgeçemeyeceği gibi Amerika'yı sevmekten de vazgeçemezdi. Bu ülkeye dair kafasında hiçbir *düşünce* yokken kızı bu ülkeden nasıl "nefret" edebilirdi? Kendi çocuğu başarıya ulaşmak için ailesine her fırsatı sunmuş olan sisteme nasıl "kokuşmuş sistem" diye sövecek kadar kör olabilirdi? Sanki servetleri üç neslin esirgemediği gayretinden başka bir şeyin ürünüymüşçesine "kapitalist" anne babasına sövmek. Bir tabakhanenin çamuru ve pis kokusu içinde sebatla çalışan, kendisi

dahil, üç neslin erkekleri. Aşağının en aşağısıyla bir ve yan yana bir tabakhanede işe başlamış olan aile – şimdi Merry için "kapitalist köpekler". Amerika'dan nefret etmek ile onlardan nefret etmek arasında pek fark yoktu, *Merry bunu biliyordu.* Sarıkafa onun nefret ettiği ve yaşamda kusurlu olan her şey için suçladığı ve şiddetle devirmek istediği Amerika'yı seviyordu, Sarıkafa onun nefret ettiği, alay ettiği ve yıkmak istediği "burjuva değerleri" seviyordu, Sarıkafa onun nefret ettiği ve yaptığı şeyi yapmakla neredeyse katlettiği anneyi seviyordu. Kahrolası cahil küçük kaltak! Ödemiş oldukları bedel! Niye Rita Cohen'in şu mektubunu yırtıp *atmasındı* ki? Rita Cohen! Geri gelmişlerdi! Kendisinden para koparmış olan ve sırf eğlence olsun diye Audrey Hepburn albümünü, kekeleme güncesini, bale ayakkabılarını almış olan, sınırsız düşmanlık yetenekleri olan sadist fitneciler, beş yıl öncesinde umutlarıyla çok kirli bir şekilde oynamış olan, kendilerine "devrimciler" diyen bu suçlu genç zalimler Sarıkafa Levov'a gülme zamanının yeniden geldiğine karar vermişlerdi.

Biz onu kutsallaştıran ıstıraba tanıklık edebiliriz ancak. Kendisine "Rita Cohen" Diyen Çömez. Kendisine gülüyorlardı. Gülüyor ol*malı*ydılar. Tüm bunların kötü bir şaka olmasından daha kötü olan tek şey bunun kötü bir şaka olma*ma*sıydı. *Kızınız kutsal biri.* Kızım bunun dışında her şey ve hiçbir şey. O fazlasıyla zayıf, yanlış yolda ve yaralanmış – o umutsuz! Neden kızıma benimle yattığını söyledin? Ve bunu senden *onun* istediğini söyledin bana. Bizden nefret ettiğin için böyle şeyler söylüyorsun. Ve böyle şeyler yap*ma*dığımız için bizden nefret ediyorsun. Bizden pervasız olduğumuz için değil, sağgörülü, aklı başında ve çalışkan olduğumuz ve yasalara itaat etmeyi kabul ettiğimiz için nefret ediyorsun. Başarısızlığa uğramadığımız için bizden nefret ediyorsun. İşimizde en iyi olabilmek için çok ve dürüstçe çalıştığımız ve bu sayede zenginleştiğimiz için, bu yüzden bizi kıskanıyorsun, bizden nefret ediyorsun ve bizi mahvetmek istiyorsun. Ve bu nedenle Merry'yi kullandın. Kekeleyen on altı yaşında bir çocuğu. Yo, senin gibi insanlar küçük şeylerle ilgilenmezler. Ve onu büyük düşünceler ve yüce ideallerle dolu bir "devrimci" haline getirdin. İtoğlu itler. Bizim mahvoluşumuzu keyifle izliyorsunuz. Korkak namussuzlar. Merry'yi köleleştiren klişeler değil, onu sığ klişelerin en kibirlisiyle köleleştiren *sen*sin – kekemeliğinden ötürü adaletsizliğe duyduğu nefretle o kızgın çocuğun hiç korunması yoktu. Sen onu mağdur insanlarla bir olduğuna inandırdın – onu kendi avanağın, yardakçın haline getirdin. Ve sonuç

olarak, Dr. Fred Conlon öldü. Savaşı durdurmak için öldürdüğün kişi oydu: Dover'daki hastane başhekimini, küçük bir kasaba hastanesinde sekiz yataklık koroner bakım ünitesi kuran adamı. *Onun* suçu buydu.

Bomba köy boşken gece yarısında patlayacağına, planlı bir biçimde veya yanlışlıkla, sabahın beşinde patlamıştı, Hamlin'in marketi açılmadan bir saat önce, Fred Conlon önceki gece çalışma masasında imzaladığı evle ilgili faturaların çeklerini içeren zarfları posta kutusuna atıp arkasını döndüğü anda. Hastaneye gidiyordu. Marketten dışarı uçan bir metal kütlesi kafatasının arkasına çarpmıştı.

Dawn ilaçla yatıştırılmıştı ve hiç kimseyle görüşemiyordu, ama Sarıkafa Russ ve Mary Hamlin'in evine gitmiş, market konusundaki üzüntülerini dile getirmiş, marketin Dawn ve kendisi için ne kadar çok anlam ifade ettiğini, çevredeki herkes gibi kendilerinin de yaşamlarının bir parçası olduğunu Hamlin'e anlatmıştı; sonra ölünün başında sabahlamaya gitti –tabutun içinde Conlon her zamanki kadar iyi, zinde ve nazik görünüyordu– ve ertesi hafta, doktorlarının Dawn'ın hastaneye kaldırılmasını ayarlaması üzerine, Sarıkafa Conlon'un dul eşini ziyarete yalnız gitti. Çay içmek için o kadının evine gitmeyi nasıl başardığı başka bir hikâyedir –başka bir *kitap*– ama bunu yapmıştı, bunu yapmıştı ve aklında yüzlerce defa tekrar ettiği ancak dile döküldüğünde yine de iyi olmayan, hatta Russ ve Mary Hamlin'e söylediklerinden bile daha içi boş kelimelerle ailesinin taziyelerini sunarken, kadın kahramanca çay servisi yapmıştı: "derin ve içten özürler... ailenizin kederi... eşim bilmenizi istiyor..." Sarıkafa'nın söylemek zorunda olduğu her şeyi dinledikten sonra Bayan Conlon sakince yanıtladı, öylesine sakin, kibar ve sevecen bir görünüm sergiledi ki o sırada kendini onun ayaklarının dibine atma ve sonsuza kadar orada affını dileyerek kalma dürtüsü neredeyse karşı konulmazken, Sarıkafa ortadan kaybolmak, çocuk gibi saklanmak istedi. "Siz iyi anne babasınız ve kızınızı en iyi olduğunu düşündüğünüz biçimde yetiştirdiniz," dedi kadın Sarıkafa'ya. "Bu sizin hatanız değildi ve size hiçbir suç yüklemiyorum. Dinamiti gidip siz satın almadınız. Bombayı siz yapmadınız. Bombayı oraya yerleştirmediniz. Bombayla hiç ilginiz yoktu. Görünüşe bakılırsa, kızınızın bu eylemin sorumlusu olduğu ortaya çıkıyor, ondan başka hiç kimseyi sorumlu tutmayacağım. Aileniz ve sizin için üzülüyorum, Bay Levov. Ben bir koca kaybettim, çocuklarım bir baba kaybetti. Ama siz daha da büyük bir şey kaybettiniz. Siz bir çocuk kaybeden anne babasınız. Düşüncelerimde ve dualarımda olmayacağınız tek bir gün bile olmaya-

cak." Sarıkafa Fred Conlon'u, aynı derecede sıkıldıkları kokteyl partilerinden ve hayır işlerinden sadece birazcık tanımıştı. Sarıkafa onu esasen gıyaben tanıyordu, ailesini ve hastaneyi aynı bağlılıkla önemseyen bir adam olarak – çok çalışan iyi bir adam. Onun yönetiminde hastane, yapıldığından beri ilk kez bir inşaat programı planlamaya başlamıştı ve yeni koroner bakım ünitesine ek olarak onun idaresi sırasında acil servis binalarının uzun zamandır gecikmiş modernizasyonu yapılmıştı. Ama kim takar bir taşra hastanesinin acil servisini? Kim takar sahibinin 1921 yılından beri işlettiği köy marketini? Biz burada *insanlıktan* söz ediyoruz! Birkaç küçük kaza ve hata olmaksızın insanlık ne zaman ilerlemiştir ki? İnsanlar öfkelidir ve konuşmuşlardır! Şiddet, insanlar özgürleştirilene kadar şiddetle karşılanacaktır, sonuçları ne olursa olsun! Faşist Amerika bir postane kaybetti, bina tamamen imha edildi.

Ancak, olay meydana geldiği sırada, ne Hamlin'in yeri resmi bir ABD *postanesi*, ne de Hamlin'ler ABD'nin posta görevlileriydi – onlarınki sadece yan iş olarak küçük bir posta hizmetini idare etmek için *x* miktarda dolara sözleşmeli bir *posta servisiydi*. Hamlin'in yeri ancak muhasebecinizin vergi formlarınızı hazırladığı büro kadar hükümet kuruluşu sayılabilirdi. Ama bu dünya devrimcileri için sadece teknik bir ayrıntıdır. Bina imha edildi! Yüz on Old Rimrock sakini pullarını satın almak, paketlerini tarttırmak ve herhangi bir şeyi taahhütlü veya özel ulakla göndermek için bir buçuk yıl boyunca sekiz kilometre araba sürmek zorunda kaldı. Bu Lyndon Johnson'a kimin patron olduğunu gösterecek.

Ona gülüyorlardı. *Hayat* onunla alay ediyordu.

Bayan Conlon şöyle demişti: "Siz de bizim kadar bu facianın kurbanısınız. Bizim için farkı, telafisi bizim için zaman alacak olsa da, biz aile olarak ayakta kalacağız. Birbirini seven bir aile olarak ayakta kalacağız. Bozulmamış anılarımızla, bize güç verecek anılarımızla ayakta kalacağız. Böylesine anlamsız bir şeye anlam vermeye çalışmak bizim için sizin için olacağından daha kolay olmayacak. Ama biz Fred buradayken olduğumuz aynı aileyiz ve ayakta kalacağız."

Sarıkafa ve ailesinin ayakta *kalamayacağını* Bayan Conlon'un açıklık ve şiddetle ima etmesi, sonraki haftalarda, onun nezaketinin ve sevecenliğinin ilk başta inanmak istediği kadar kapsamlı olup olmadığını düşünmeye sevk etti Sarıkafa'yı.

Onu görmeye bir daha asla gitmedi.

Sekreterine, sonbaharda Çekoslovakya'ya yapacağı bir gezi konusunda daha önce ön görüşmeler yapmış olduğu, New York'taki Çek konsolosluğuna gideceğini söyledi. New York'ta Çekoslovakya'da imal edilmiş eldiven numunelerine ilaveten ayakkabı, kemer, çanta ve cüzdanları incelemişti ve şimdi Çekler Sarıkafa'nın eldivenlerin yapımını birinci elden görebilmesi ve üretim halindeyken ve üretimden sonra ürünlerinin daha geniş sayıda örneklerini inceleyebilmesi amacıyla Brno ve Bratislava'daki fabrikaları ziyaret etmesi için planlar yapıyorlardı. Çekoslovakya'da deri eşyaların Newark ve Porto Riko'dan daha ucuza –muhtemelen daha iyi– imal edilebileceğine artık hiç şüphe yoktu. Ayaklanmalar gitgide daha da kötüleşeli beri, özellikle üretim odası ustabaşısı olarak Vicky emekliye ayrılınca, kalitesi düşmeye başlamış olan işçilik. Çek konsolosluğunda gördüklerinin günbegün üretimden çıkan ürünler konusunda fikir vermeyeceğini farz etse de, bunlar yeterince etkileyiciydi. Otuzlu yıllarda Çekler iyi eldivenlerle Amerika pazarına akın etmişti ve yıllar içinde Newark Maid tarafından mükemmel Çek kesiciler çalıştırılmış, otuz yıl boyunca Newark Maid'in dikiş makinelerinin bakımını yapması, bu yük beygirlerini çalışır halde tutması –şaftları, manivelaları, boğaz baskı kalıplarını, bobinleri değiştirmesi– durmaksızın her makinenin zamanlama ve germe kuvvetini ayarlaması için tam gün çalıştırılmış olan makineci de bir Çekti, dünyadaki her dikiş makinesinde uzman, her şeyi tamir edebilen harika bir işçiydi. Sarıkafa eksiksiz bir raporla dönene kadar işlerinin hiçbir safhası için bir komünist hükümetle sözleşme imzalamak niyetinde olmadığına dair babasına söz vermiş olmasına rağmen, Newark'tan çekilmenin çok uzakta olmadığından emindi.

Bu arada Dawn yeni yüzünü yaptırmış ve şaşırtıcı dönüşüne başlamıştı ve Merry'ye gelince... ee, sevgili Merry, cici Merry, benim kıymetli bir tanecik Merry'm, Central Caddesi'ni terk etmem halinde bana ırkçı diyecek ve bir daha asla beni görmeyeceksin korkusuyla, artık ürünümün kalitesini hiç umursamayan siyah insanlardan –kayıtsız insanlardan, Newark'ta yerlerini alacak eğitilebilir kimse kalmadığını bildikleri için beni çaresiz durumda yakalayan insanlardan– orada yediğimiz darbeyi yiyerek, üretimimi yukarıda tutmak için çabalayarak Central Caddesi'nde kalmaya devam etmem nasıl mümkün olabilir? Seni tekrar görmek için çok bekledim, annen bekledi, büyükbaban ve büyükannen bekledi, seni görmek veya senden haber almak ya da bir şekilde senden bir iki kelime işitmek için beş yıldır yılın her gününün

yirmi dört saati hepimiz seni bekledik ve artık yaşamlarımızı erteleyemeyiz. 1973 yılı oldu. Annen yeni bir kadın. Bir daha yeniden yaşayacaksak, başlamamız gereken zaman şimdi.

Eşi ve babası yazıhanesine telefon etseydi, onun Çek konsolosluğunda bir bardak slivovitz ile karşılanacağını sanacaktı. Oysa o New Jersey Railroad Caddesi'ndeki kedi ve köpek hastanesinin karşı tarafında, Newark Maid fabrikasından on dakikalık bir araba yolculuğunu bekliyordu.

On dakikalık bir mesafede. Yıllardır böyle mi? Yıllardır Newark'ta mı? Bin kere tahmin hakkı verilse dünyada tahmin edemeyeceği bir yerde yaşıyordu Merry. Kendi zekâsı mı yetersizdi, yoksa o mu çok kışkırtıcı, çok ters ve çok deliydi de onun yapabileceği *herhangi bir şeyi* hâlâ hayal edemiyordu? Yoksa kendi hayal gücü de mi yetersizdi? Hangi babanın olmazdı ki? Akıl almazdı bunu. Kızı Newark'ta yaşıyordu, Pennsylvania Demiryolu'nun karşısında çalışıyordu ve Portekizlilerin yoksul Down Neck sokaklarının iadesini talep ettikleri işçi sınıfının yaşadığı Ironbound mahallesinin sonunda değil de, burada Ironbound'un en batıdaki sınırında, sokağın batı tarafı boyunca uzanan Railroad Caddesi'nin başlangıcında sona eren demiryolu viyadükünün gölgesinde. O korkunç tahkimat, bir kilometreden daha ileriye uzanan ve sadece beş altı tane harap altgeçitin kestiği, yığılarak altı metrelik bir yükseklik oluşturan kahverengi kumtaşından kayalar, şehrin Çin seddiydi. Amerika'daki herhangi bir harap şehirdeki herhangi bir sokak kadar uğursuz olan bu terk edilmiş sokak boyunca, duvar yazılarının bile görülmediği, sefil uzunluğuyla korunmayan bir duvardı. Ama kireçli sıvaların çatlayıp döküldüğü yerlerde çalı gibi kümeler halinde fışkırmayı başaran solmuş yabani otlara bakılırsa, viyadük duvarı, yorgun sanayi şehrinin çirkinliğini anıtlaştırmak için uzatmalı ve utkulu mücadelesinin teyidi dışında her şeyden yoksundu.

Sokağın doğu tarafında, karanlık yüzü eski fabrikalar –İç Savaş'tan kalma fabrikalar, dökümhaneler, pirinççiler, yüz yıldır duman pompalayan bacalardan kararmış ağır sanayi fabrikaları– şimdi penceresizdi, gün ışığı sıva ve tuğlayla engellenmiş, çıkışları ve girişleri cüruf briketleriyle tıkanmıştı. Bunlar insanların parmaklarını ve kollarını kaybettikleri, ayaklarını ezdirdikleri ve yüzlerini haşladıkları, bir zamanlar sıcakta ve soğukta çocukların çalıştırıldığı fabrikalardı, insanları çalkalayan ve seri üretim mal kusan ve şimdi ise nüfuz edilemez, hava geçirmez mezarlar olan on dokuzuncu yüzyıl fabrikaları. Oraya gömülen

Newark'tı, yeniden canlanmayacak olan bir şehir. Newark'ın piramitleri: Büyük bir hanedanın mezar anıtı kadar büyük, karanlık ve korkunç bir şekilde geçirimsiz olduklarından var olmak için her tür tarihsel hakka sahiptiler.

İsyancılar yükseltilmiş demiryolunun altından geçmemişlerdi – geçselerdi bu fabrikalar, bütün bir blok, Newark Maid'in arka tarafındaki West Market Caddesi fabrikaları gibi yerle bir olurdu.

Babası Sarıkafa'ya şöyle demişti: "Kahverengi kumtaşı ve tuğla. Bunlarda kâr vardı. Kahverengi kumtaşı tam buradaki ocaktan çıkarılıyordu. Bunu biliyor muydun? Belleville'in hemen dışında, nehrin kuzeyinde. Bu şehirde her şey var. Güzel iş olsa gerek. Newark'a kahverengi kumtaşı ve tuğla satan adamın işleri *tıkırındaydı*."

Cumartesi sabahları, Sarıkafa evlerinde parça başı iş yapmaları için ücret ödedikleri İtalyan ailelerden haftanın bitmiş eldivenlerini almak için babasının yanında arabayla Down Neck'e giderdi. Araba tuğla döşenmiş sokaklarda hoplayıp zıplayarak, birbiri ardına yoksul küçük ahşap evlerin yanından geçerken, devasa demiryolu viyadükü bölük pörçük de olsa görüş alanı içinde kalıyordu. Uzaklaşmıyordu. Bu, Sarıkafa'nın bölen ve cüceleştiren insan yapımı ulviyetle ilk karşılaşmasıydı ve daha o zamanlar çevresinden kolay etkilenen, çevresi tarafından kucaklanma ve karşılığında onu kucaklama eğilimindeki bir çocuk olarak, başlangıçta onun için ürkütücüydü. Altı ya da yedi yaşındaydı. Belki beş, belki Jerry daha doğmamıştı bile. Şehrin gözüne gerçekte olduğundan çok daha devasa görünmesine yol açan cüceleştirici taşlar. İnsan yapısı ufuk, dev şehrin bedeninde vahşice bir kesik – çocuğun tek gördüğü, kazalara ve yayaların ezilmesine son vermek amacıyla rayları hemzemin geçitlerin üzerine yükseltmek için popülist kampanyaya demiryolunun yanıtıyken, cehennemin gölgeler diyarına giriyorlarmış gibi geliyordu ona. "Kahverengi kumtaşı ve tuğla," dedi babası takdirle. "*Orada* kaygıları bitmiş bir adam vardı."

Tüm bunlar, Wainwright Caddesi'nin yoksul ucundaki üç ailenin yaşadığı, sinagoğun karşı tarafındaki bir evde yaşadıkları zaman, Keer Caddesi'ne taşınmadan önce olmuştu. Babasının o zaman bir tavan arası odası bile yoktu ama Down Neck'te olan ve işçilerin büyük lastik çizmelerinin içinde gizlenmiş veya iş tulumlarının altına bedenlerine sarılmış halde tabakhanelerden taşıyabildiklerini garajında kaçak olarak satan bir adamdan elde ediyordu derilerini. Derici adamın kendisi kocaman, kolları yukarıdan aşağıya kadar dövmelerle kaplı, iriyarı, ka-

ba saba, Polonyalı bir tabakhane işçisiydi ve Sarıkafa'nın, babasının garajın tek penceresinin önünde durup, tabaklanmış derileri ışığa doğru tutarak defo arayışına ve sonra seçimini yapmadan önce dizinin üzerinde gerişine dair muğlak anıları vardı. "Bunu elle," derdi babası Sarıkafa'ya, sağ sağlım arabaya döner dönmez ve çocuk babasının yaptığını gördüğü gibi narin oğlak derisini buruşturur, beğenerek inceliğine, dar ve sıkı derinin kadifemsi dokusuna parmağıyla dokunurdu. "Deri *budur*," demişti babası ona. "Oğlak derisini bu kadar narin yapan nedir, Seymour?" "Bilmiyorum." "Eee, oğlak nedir?" "Keçi yavrusu." "Doğru. Peki o neyle beslenir?" "Sütle mi?" "Doğru. Ve hayvanın beslendiği tek şey süt olduğu için, doku bu kadar pürüzsüz ve güzeldir. Büyüteçle bu derinin gözeneklerine bak, o kadar incedirler ki onları göremezsin bile. Ama oğlak ot yemeye başlar, o başka bir hikâyedir. Keçi ot yer ve derisi zımpara gibidir. Abiye eldiven için en ince deri nedir, Seymour?" "Oğlak." "İşte benim oğlum. Ama iş oğlakta bitmiyor evlat, tabaklama da önemli. Tabakhaneni tanımalısın. Bu iyi aşçı ve kötü aşçı gibidir. Sen iyi bir parça et alırsın ve kötü bir aşçı onu berbat edebilir. Peki nasıl oluyor da birisi harika bir kek yapıyor da öteki yapamıyor? Biri nemli ve güzeldir, öteki ise kurudur. Deride de aynı şey. Ben tabakhanede çalıştım. Mesele kimyasallardır, zamandır, sıcaklıktır. Fark bundan ileri gelir. Bu ve başlangıçta kötü kalite deri satın almamak. Kötü bir deriyi tabaklamanın maliyeti iyi bir deriyi tabaklamakla aynıdır. Kötü deriyi tabaklamak daha pahalıya mal olur – üzerinde daha çok çalışırsın. Harika, harika," dedi, "harika malzeme," bir kez daha oğlak derisini parmaklarının arasında sevgi ile yoğurarak. "Böyle bir şeyi nasıl elde edersin biliyor musun, Seymour?" "Nasıl, baba?" "Üzerinde çok çalışırsın."

Lou Levov'un kendi kalıplarıyla birlikte derileri dağıttığı, Down Neck'e yayılmış sekiz, on, on iki göçmen aile vardı, eski memleketlerinde eldivenci olan ve babası West Market Caddesi'nde sandalye fabrikasının üst katında küçük tavan arası katının kirasını ödeyebileceği zaman Newark Maid'in ilk işyerinde en iyileri çalışmaya başlayan insanlar. Yaşlı İtalyan büyükbaba veya baba, kesimi, İtalya'dan getirdiği Fransız mezurası, makas ve patates bıçağıyla mutfak masasında yapıyordu. Büyükanne veya anne dikiş işini yapıyor ve kızları son işlemi –eldiveni ütülemeyi– mutfağın şişman sobasının üzerine konmuş kutu içinde ısıtılan ütülerle, modası geçmiş yoldan yapıyordu. Kadınlar, Lou Levov'un söküp takmayı öğrenmiş olduğu, çok ucuza satın aldığı,

sonra da kendisinin tamir ettiği on dokuzuncu yüzyıl makineleri olan antika Singerlerde çalışıyorlardı; haftada en az bir kez, gece ta Down Neck'e kadar gidip bir makineyi yeniden çalışır duruma getirmek için bir saat harcamak zorunda kalırdı. Aksi halde gece gündüz İtalyanların kendisi için imal etmiş olduğu eldivenleri bütün Jersey'de dolaşarak, önceleri şehir merkezindeki bir sokakta, arabanın bagajında ve zamanla, Newark Maid'in ilk sağlam müşterileri olan giyisi mağazalarına ve büyük mağazalara doğrudan satıyordu. Sarıkafa çocukken, şimdi durduğu yerden olsa olsa sekiz yüz metre uzaktaki ufacık bir mutfakta Napolili eski zanaatçılardan en yaşlısının bir çift eldiveni nasıl kestiğini görmüştü. Lou Levov ailenin ev yapımı şarabını bir bardak içerek tadarken, kendisi babasının kucağında, karşılarında duran, İtalya kraliçesi için eldiven yaptığı tahmin edilen ve yüz yaşında olduğu söylenen bir kesicinin bıçağının kör tarafını beş altı kez döndürerek eldivenlik derinin kenarlarını düzeltişini hatırlayabildiği kanısındaydı. "Onu izle, Seymour. Derinin ne kadar küçük olduğunu görüyor musun? Oğlak derisini beceriyle kesmek dünyadaki en zor iş. Çünkü çok küçüktür. Ama ne yaptığını izle. Bir dâhiyi izliyorsun, bir sanatçıyı izliyorsun. İtalyan kesici, evlat, görüş açısı bakımından her zaman daha sanatkâranedir. Ve bu onların hepsinin ustası." Bazen bir tavada sıcak köfteler kızartılırdı ve her zaman "Che bellezza..."yı mırıldanan ve Sarıkafa'nın sarı kafasını okşarken, onu Piccirell, yani sevimli küçük şey, diye çağıran İtalyan kesicilerden birinin gevrek İtalyan ekmeğini domates sosu kavanozuna nasıl daldıracağını kendisine öğrettiğini hatırlıyordu. Arka taraftaki avlu ne kadar küçük olursa olsun, büyüyen domatesler, asma ve şeftali ağacı olurdu ve her evde daima bir büyükbaba vardı. Şarabı yapan ve Lou Levov'un haftalık parça başı iş karşılığı olarak dolar banknotlarını muşambanın üzerine koyduğu zaman Napoli şivesiyle ve duruma uygun bir laf etmiş olmak için dağarcığındaki yegâne İtalyanca cümle olan "'Na mano lava 'nad" –Bir el ötekini yıkar– sözünü söylediği kişi de büyükbabaydı. Sonra çocuk ve babası bitmiş parçalarla masadan kalkıp, Sylvia Levov'un her bir eldiveni incelediği, bir gergiyle her bir eldivenin her başparmağının ve her bir parmağın her bir ek yerini titizlikle incelediği eve gitmek üzere ayrılırlardı. "Bir çift eldivenin," derdi babası Sarıkafa'ya, "mükemmel bir şekilde eşleşmesi gereklidir – derinin tabaklanması, rengi, tonu, her şeyi. Sylvia'nın görmek için baktığı ilk şey eldivenlerin eşleşip eşleşmediğidir." Annesi, çalışırken, bir eldivenin yapımında meydana gelebilecek bütün hataları, koca-

sının eşi olarak fark etmek üzere kendisine öğretilmiş olan hataları çocuğa öğretiyordu. Atlanmış bir dikiş açık bir ek yerine dönüşebilir, ama gergiyi eldivene yerleştirmeden ve ek yerini germeden bunu göremezsin, derdi çocuğa. Dikici yanlış diktiği ve sonra da bir şey yokmuş gibi devam ettiği için orada olmaması gereken ama olan dikiş delikleri vardır. Hayvanın derisi yüzülürken çok derinden kesilirse meydana gelen, kasap kesiği denen bir şey vardır. Deri tıraşlandıktan sonra bile kalırlar ve eldiveni gergiyle gerdiğinde buralardan ille de kopma olmasa bile, birisi eldiveni giyerse kopabilir. Down Neck'ten getirdikleri her partide babası başparmağın ayaya uymadığı en az bir eldiven bulurdu. Bu onu deli ederdi. "Şunu görüyor musun? Bak, kesici deriden payını almaya çalışıyor ve başparmakla ayayı aynı deriden çıkaramıyor, bu yüzden hile yapıyor – sıradaki deriyi alıp başparmağı kesiyor ve bu eşleşmiyor ve bu benim için hiç işe yaramaz. Bunu görüyor musun? Çarpık parmaklar. Mario'nun bu sabah sana gösterdiği şey buydu. Parmak arası veya başparmak veya öyle bir şey keserken dümdüz çekmelisin. Dümdüz çekmezsen, o zaman sorun yaşayacaksındır. Parmak arasını verevine eğik çektiysen, o zaman dikildiğinde parmak tıpkı böyle tirbuşon gibi olacaktır. Annenin baktığı şey bu. Çünkü hatırla *ve asla unutma* – bir Levov *mükemmel* olan bir eldiven imal eder." Annesi ne zaman hatalı bir şey bulsa eldiveni Sarıkafa'ya verir, o da defonun olduğu yere –dikişten, asla deriden değil– iğne saplardı. "Derideki delikler kalır," diye uyarmıştı babası. "Bu, deliklerin kapandığı kumaş gibi değildir. Daima dikişten, daima!" Çocuk ve annesi bir partideki eldivenleri kontrol ettikten sonra, annesi eldivenleri teyellemek için kolay kopan özel bir iplik kullanırdı, müşteri birbirinden ayırdığı zaman her iki tarafa atılmış düğümlerin deriyi yırtmaması için, diye açıklamıştı babası. Eldivenler teyellendikten sonra, Sarıkafa'nın annesi onları ambalajlıyordu – bir çifti bir tabaka ambalaj kâğıdının üzerine yatırıyor, kâğıdı üzerlerine katlıyor ve sonra her bir çift birlikte korunacak şekilde bir kez daha katlıyordu. Bir kutuya Sarıkafa tarafından annesi için yüksek sesle sayılmış on iki çift giriyordu. İlk günlerde süslü kutular yoktu, sadece ucunda ölçüleri gösteren bir liste olan, kahverengi sade bir kutu vardı. Altın yaldızla mühürlenmiş Newark Maid adı ve altın yaldızla süslü siyah kutu babası Bamberger'le anlaşmayı başardığında ve sonradan, Macy Küçük Hediyelik Eşya Dükkânı'yla anlaştığında ortaya çıkmıştı. Şirket adı yazılı farklı ve göz alıcı kutu ve her bir eldivendeki altın yaldızlı siyah örgü etiket sadece dükkân için değil, aynı zamanda

zengin tabakadan bilgili müşteriler için de bütün farkı yarattı.

O haftanın bitmiş eldivenlerini toplamak için Down Neck'e gittikleri her cumartesi, annesinin defo bulduğu yerleri Sarıkafa'nın iğne ile işaretlediği eldivenleri de götürürlerdi. Eğer bir eldivenin üstü üç veya daha fazla iğneyle doluysa, babası bunu yapan aileyi, Newark Maid ile çalışmak istiyorlarsa, savsaklamanın hoş görülmeyeceği konusunda uyarmak zorunda kalıyordu. "Lou Levov *mükemmel* bir masa kesimi eldiven olmadıkça masa kesimi eldiven satmaz," derdi onlara. "Buraya oyun oynamaya gelmedim. Ben de tıpkı sizin gibi buradayım – para kazanmak için buradayım. 'Na mano lava 'nad, *ve bunu unutmayın.*"

"Vidala nedir, Seymour?" "Dana derisi." "Dokusu nasıldır?" "Sıkı, muntazam bir dokusu vardır. Çok pürüzsüzdür. Parlaktır." "Ne için kullanılır?" "Çoğunlukla erkek eldivenleri için. Ağırdır." "Cape nedir?" "Güney Afrika kıllı koyununun derisi." "Cabretta?" "Yünlü tür koyun değil, kıllı tür koyun." "Nereden?" "Güney Amerika. Brezilya." "Bu, cevabın bir bölümü. Bu hayvanlar ekvatorun biraz kuzeyi ve güneyinde yaşarlar. Dünyanın herhangi bir yerinde. Güney Hindistan. Kuzey Brezilya. Afrika boyunca bir şerit..." "Bizimkileri *Brezilya*'dan alıyoruz." "Doğru. Bu doğru. Haklısın. Ben sadece başka ülkelerden de geldiğini söylüyorum. Bilesin diye. Deriyi hazırlamada anahtar işlem nedir?" "Germe." "Ve bunu asla unutma. Bu işte, dünyadaki bütün farkı yaratan bir santimetrenin onda biridir. Germe! Germe yüzde yüz doğrudur. Bir çift eldivende kaç parça bulunur?" "On, kenarlık varsa on iki." İsimlerini say." "Altı parmak arası, iki başparmak, iki aya." "Eldiven ticaretindeki ölçü birimi?" "Düğme." "Tek düğme eldiven nedir?" "Tek düğme eldiven, başparmağın dibinden yukarı kadar ölçersen iki buçuk santimetre uzunluğundadır." "Aşağı yukarı iki buçuk santimetre. İpekleme nedir?" "Eldivenin arkasındaki üç sıra dikiş. Uçtan çekmeyi yapmazsan, bütün ipekleme hemen sökülür." "Mükemmel. Uçtan çekmeyi sormamıştım bile. Mükemmel. Bir eldivende yapılması en zor ek yeri hangisidir?" "Ful pike." "Niçin? İyice düşün, evlat – bu zor bir soru. Niçin söyle." "Sabit ek yeri. Ölçü ek yeri. Tek gergi noktaları. Zıpkın uçları. Güderi. İnce eldivenlik deri. İngiliz dişi geyik derisi. Islatma. Tıraşlama. Salamuralama. Tasnifleme. Yükleme. Deriyi sepileyen perdah. Kadife perdah. Yapıştırma astarlar. İskelet astarlar. Eksiz örgü yünü. Ekli örgü yünü..."

Down Neck'e gidip gelirlerken bu hiç bitmedi. Altı yaşından dokuz yaşına kadar ve Newark Maid kendi çatı katı olan bir şirket olana kadar her cumartesi sabahı.

Kedi ve köpek hastanesi, neredeyse Sarıkafa'nın boyunda yabani otların olduğu düzensiz bir lastik çöplüğü olan boş bir arazinin hemen yanında, eski püskü küçük tuğla binanın köşesinde bulunuyordu, kaldırımın kenarında uzanan, bükülmüş tel örgü çit enkazının yanında bekliyordu... Newark'ta yaşayan kızını mı bekliyordu... kim bilir ne zamandır... ve bu şehirde kim bilir, ne tür semtlerde? Hayır, artık hayal gücünden yoksun değildi – Merry'nin Old Rimrock'tan buraya nasıl geldiğini tasavvur etmek hâlâ imkânsız olsa da tiksinti verici şeylerin hayal edilmesi şimdi kolaydı. Sonrasında her ne sürpriz olursa olsun, yumuşatmak için artık tutunabileceği hiçbir hayal yoktu.

Merry'nin çalıştığı bu yer kesinlikle onun Amerikan tarihinin seyirini değiştirmek için duyduğu güçlü isteği sürdürdüğüne işaret eden bir görüntü sergilemiyordu. Binanın paslı yangın merdiveni sanki düştü düşecek, birisi adım atacak olsa, bağlandığı yerden kurtulup sokağa devrildi devrilecekti – işlevi yangın halinde hayat kurtarmak değil de yaşamın özünde var olan büyük yalnızlığa şahitlik ederek orada nafile asılı durmak olan bir yangın merdiveni. Sarıkafa için başka her türlü anlamdan yoksun kalmıştı – o binaya atfedilen hiçbir anlam daha iyi kullanılmasını sağlayamazdı. Evet, yalnızız biz, son derece yalnız ve daima, bizi bekleyen, daha da derin bir yalnızlık katmanı. Bundan kurtulmak için yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Hayır, yalnızlık bizi şaşırtmamalı, onu tecrübe ile öğrenmek ne kadar hayret verici olabilse de. İçinizi dışınıza çıkarmayı deneyebilirsiniz ama o zaman da içiniz içinizde ve yalnız olmak yerine içiniz dışınızda ve yalnız olursunuz tümden. Benim aptal, sevgili aptal, babasından bile daha aptal Merry'm, binaları havaya uçurmanın bile faydası olmaz. Binalar olsa da yalnızlıktır, hiçbir bina olmasa da yalnızlıktır bu. Yalnızlığa karşı sunulabilecek hiçbir itiraz yoktur – tarihteki bombalama kampanyalarının teki bile bir çentik açmamıştır onda. İnsan yapısı patlayıcıların en ölümcül olanı ona dokunamaz. Komünizme değil, benim salak kızım, sıradan, gündelik yalnızlığa huşu içinde yaklaş. İşçi Bayramı'nda dışarı çık ve onun büyük zaferine, süper güçlerin süper gücüne, herkesi ezen güce doğru arkadaşlarınla birlikte yürü. Üstüne paranı yatır, üstüne bahse gir, ona tap –teslimiyet içinde Karl Marx'ın, benim kekeme, öfkeli, salak çocuğum, Ho Şi Minh ve Mao Zedong'un ayaklarına kapanma–, yüce tanrı Yalnızlık'ın ayaklarına kapan.

Minicik bir kızken, ben yalnızım, diyordu babasına ve babası onun o kelimeyi nereden öğrendiğini asla bilemedi. Yalnız. İki yaşında bir

çocuğun ağzından duyulabilecek ne kadar hazin bir kelime. Ama birçok şeyi erkenden söylemeyi öğrenmişti, önceleri çok kolay, çok *zekice* konuşmuştu – belki de kekemeliğin ardında yatan şey *bu*ydu, öteki çocuklar kendi isimlerini telaffuz edemeden önce esrarengiz bir şekilde bildiği bütün o kelimeler, "Ben yalnızım"ı bile içeren bir kelime dağarcığının duygusal aşırı yükü.

Sarıkafa onun konuşabildiği tek kişiydi. "Baba, sohbet edelim." Çoğu zaman, sohbetler anne hakkındaydı. Annenin elbiselerine çok fazla karıştığını, saçlarına fazla karıştığını anlatırdı babasına. Anne onu öteki çocuklardan daha erişkin gibi giydirmek istiyordu. Merry Patti gibi uzun saç istiyordu ve anne onun saçlarını kestirmek istiyordu. "Anne, kendisinin St. Genevieve's'te giydiği gibi bir üniformayı giymek zorunda kalsaydım gerçekten mutlu olurdu." "Anne tutucu biri, hepsi bu. Ama onunla alışveriş yapmaktan hoşlanıyorsun." "Anne ile alışveriş yapmanın en iyi tarafı, eğlenceli olan, güzel cici bir öğle yemeği yemek. Ve bazen elbise seçmek eğlenceli oluyor. Ama yine de, anne f-f-fazla karışıyor." Okuldaki öğle yemeğinde annenin ona verdiğini asla yemiyordu. "Beyaz ekmek üstüne salam iğrenç. Ciğer sosisi iğrenç. Yemek çantasındaki tonbalığı her şeyi ıslatıyor. Hoşlandığım tek şey Virginia jambonu, ama kabukları soyulmuş olarak. Sıcak ç-ç-çorbayı seviyorum." Ama okula sıcak çorba götürdüğü zaman termosu hep kırıyordu. İlk hafta değilse, ikinci hafta. Dawn ona özel kırılmayanlardan aldı, ama onları bile kırabiliyordu. Onun yıkıcılığının kapsamı bu kadar genişti.

Okuldan sonra, arkadaşı Patti ile birlikte fırında kek pişirdiği zaman, Patti yumurta kırmanın midesini bulandırdığını söylediği için daima Merry yumurtaları kırmak zorunda kalıyordu. Merry bunun aptalca olduğunu düşünüyordu, bu yüzden bir öğleden sonra yumurtaları onun önünde kırdı ve Patti kustu. *Onu yıkıcılığı buradaydı işte – bir termosu kırmakta, bir yumurtayı kırmakta.* Ve öğle yemeği için annesinin verdiği şeylerin hepsinden kurtulmak. Asla şikâyet etmiyordu, sadece yemiyordu. Ve Dawn neler olduğundan şüphelenip öğle yemeğinde ne yediğini ona sorduğu zaman, Merry ne var diye bakmadan yemeği atmış olabiliyordu. "Bazen baş belası bir çocuk oluyorsun," demişti Dawn ona. "Olmuyorum. Öğle yemeğinde ne yediğimi sormazsan o kadar baş belası olmam." Annesi çileden çıkmış bir şekilde, "Sen olmak her zaman kolay değil, değil mi, Merry?" diyordu. "Sanırım ben olmak benim y-y-yanımda olmaktan daha kolay, anne." Sırlarını baba-

sına açıyordu: "Meyveyi çok heyecan verici bulmadım, bu yüzden onu da attım." "Ve sütü döktün." "Süt birazcık ılıktı, baba." Ama yemek çantasının dibinde her zaman dondurma için on sent vardı ve onu alırdı. Hardaldan hoşlanmıyordu. Kapitalizmden şikâyet etmeye başlamadan önceki yıllardaki bir şikâyeti de buydu. "Hangi çocuk seviyor?" diye sormuştu. Yanıt Patti'ydi. Patti hardallı ve özel üretim sürecinden geçmiş peynirle yapılmış sandviçler yiyordu; Merry, sohbetlerinde babasına sır verirken bunu "*hiç*" anlamıyordu. Eritme peynirli sandviçleri Merry başka her şeye tercih ediyordu. Eritme Muenster peyniri ve beyaz ekmek. Okuldan sonra yanında Patti'yle eve gelirdi ve Merry öğle yemeğini attığı için, eritme peynirli sandviçler hazırlarlardı. Bazen bir parça folyonun üzerinde peynir eritirlerdi. Mecbur kalırsa sadece eritme peynirle hayatta kalabileceğinden emin olduğunu anlatmıştı babasına. Marketi havaya uçurana kadar bu –okuldan sonra Patti ile birlikte bir parça folyo üzerinde peynir eritip mideye indirmek– muhtemelen bu çocuğun yapabileceği en sorumsuzca şeydi. Patti'nin duygularını incitmek korkusuyla, Patti'nin ne kadar çok sinirine dokunduğunu söylemeye bile dili varmıyordu. "Sorun, birileri evine geldiğinde kısa bir süre sonra o-o-onlardan bıkman." Ancak Dawn'a karşı Patti'nin daha uzun süre kalmasını isteme rolünü oynadı daima. *Anne, Patti akşam yemeğine kalabilir mi? Anne, Patti bu gece bizde kalabilir mi? Anne, Patti benim çizmelerimi giyebilir mi? Anne, Patti ile beni köye götürebilir misin?*

Beşinci sınıftayken annesine bir anneler günü hediyesi verdi. Okulda, işlemeli bir tabak altlığının üzerine anneleri için yapacakları bir şeyi yazmaları istenmişti ve Merry her cuma akşamı yemek hazırlayacağını yazmıştı, on yaşında bir çocuk için oldukça cömert bir teklifti ama böylece haftada bir akşam fırında ziti yiyebileceklerinden emin olabildiği için yaptığı ve devam ettirdiği bir teklifti; ayrıca, yemeği hazırlarsanız temizlik yapmak zorunda değildiniz. Dawn'ın yardımıyla bazen lazanya ve midye dolması yapıyordu ama fırında zitiyi kendi başına yapıyordu. Bazen cuma akşamları peynirli makarna olurdu ama çoğunlukla fırında ziti yiyorlardı. En önemli şey, demişti babasına, peynirin erimesine dikkat etmekti, fakat üstteki zitilerin sertleşip çıtır çıtır olduğundan emin olmak da eşit derecede önemliydi. Fırında ziti yaptığı zaman mutfağı temizleyen kişi Sarıkafa'ydı ve her zaman temizlenecek çok şey oluyordu. Ama Sarıkafa bunu seviyordu. "Yemek pişirmek eğlenceli, ama ortalığı temizlemek değil," diye açıklamıştı babasına, ama

Merry yemek pişirirken Sarıkafa'nın deneyimlediği şey bu değildi. Bloomingdale'li bir alıcıdan Batı 49. Cadde'deki bir lokantada New York'taki en iyi fırında ziti pişirildiğini duyduğu zaman, aileyi ayda bir defa Vincent'ın Yeri'ne götürmeye başladı. Radio City'ye veya bir Broadway müzikaline gidiyorlardı ve sonra da Vincent'ın Yeri'ne. Merry Vincent'ın Yeri'ni seviyordu. Ve Billy adında genç bir garson da, sonradan ortaya çıktığına göre, evde kekeleyen bir kardeşi olduğu için, ondan hoşlanmıştı. Merry'ye, Vincent'ın Yeri'ne yemek yemeye gelen TV yıldızları ve film yıldızlarından bahsediyordu. "Babanın oturduğu yeri görüyor musun? Sandalyesini görüyor musun, sinyorina? Dün akşam Danny Thomas o sandalyede oturdu. İnsanlar masasına gelip kendilerini ona tanıtttığında Danny Thomas onlara ne diyor biliyor musun?" "B-b-bilmem," dedi sinyorina. "Şöyle diyor: 'Sizi gördüğüme sevindim.'" Ve Merry pazartesi günü, okulda, önceki gün New York'taki Vincent'ın Yeri'nde Billy'nin ona söylediği her şeyi Patti'ye aktarıyordu. Hiç daha mutlu bir çocuk olmuş mudur? Daha az yıkıcı bir çocuk? Annesi ve babası tarafından daha çok sevilen bir küçük sinyorina?

Hayır.

Dar sarı pantolonlu siyah bir kadın, kabaları katana gibi, çok iri bir kadın, yüksek topuklu ayakkabılarıyla sendeleyerek Sarıkafa'ya yaklaşıp bir elindeki küçük kâğıt parçasını ona uzattı. Yüzü fena halde yara izi doluydu. Kızının öldüğünü bildirmeye geldiğini biliyordu. Kâğıtta yazılı olan buydu. Rita Cohen'den bir nottu. "Beyefendi," dedi, "Kurtuluş Ordusu'nun nerede olduğunu biliyor musunuz?" "Öyle bir yer var mı?" diye sordu. Kadın olduğunu düşünüyor gibi görünmüyordu. Ama, "Öyle sanıyorum, evet," diye yanıtladı. Kâğıt parçasını yukarı kaldırdı. "Öyle diyor. Nerede olduğunu biliyor musunuz, beyefendi?" Beyefendi ile başlayıp beyefendi ile biten bir şey genellikle "para istiyorum" anlamına gelir ve Sarıkafa bu yüzden elini cebine sokup ona birkaç banknot uzattı ve kadın sallanarak uzaklaştı ve o ayaklarına uymayan ayakkabılarla altgeçitin içinde gözden kayboldu, Sarıkafa ondan sonra hiç kimseyi görmedi.

Kırk dakika daha bekledi ve bir kırk dakika daha bekleyebilirdi, hava kararana kadar ve pekâlâ daha da uzun bir süre bekleyebilirdi, yırtık pırtık giysiler içindeki bir serseri gibi sokak lambası direğine sırtını

vermiş, yedi yüz dolarlık terzi dikimi takım elbiseli bir adam, dış görünüşünden katılacağı toplantıları, bitireceği işleri, yerine getireceği sosyal yükümlülükleri olduğu belli olan, ama tren istasyonu yakınındaki izbe bir sokakta utana sıkıla aylaklık eden bir adam, belki kafası sırlarla doluyken ve kalbi (o anda olduğu gibi) güm güm atarken amaçsızca boşluğa bakıyormuş numarası yaparak, genelev mahallesine gelmiş olduğu gibi yanlış bir izlenim veren, şehir dışından zengin birisi olabilir. Oldukça dehşet verici bir şekilde, Rita Cohen'in doğruyu söylediği ve hep doğruyu söylemiş olduğu ümidiyle, pekâlâ bütün gece, sabaha kadar, Merry'yi işe *gelirken* yakalayacağını düşünerek orada nöbet tutabilirdi. Ama, acı çektirmeden, doğru sözcük buysa, sadece kırk dakika içinde Merry göründü, uzun boylu bir kadın, ama orada aranması söylenmemiş olsa asla kızı olduğunu çıkaramayabileceği birisi.

Hayal gücü yine onu yanıltmıştı. İki yaşında hâkim olmayı öğrenmiş olduğu kaslarını kontrol edemiyormuş gibi hissetti kendini – kanı hariç olmamak üzere içindeki her şey kaldırıma fışkırsaydı şaşırmayacaktı. Bu mücadele edilemeyecek kadar fazlaydı. Bu Dawn'ın yeni yüzüne karşı eve götürülemeyecek kadar fazlaydı. Kalbi, sanat eseri bir yemek pişirme adası olan modern mutfağın üzerinde elektrikle açılıp kapanan dam penceresi bile Dawn'ın bundan dönüş yolunu bulmasını sağlayamazdı. Katilin babasının hayal gücünün insafına kalmış bin sekiz yüz gece onu kızının kılık değiştirmiş haline hâlâ hazırlamamıştı. Bu FBI'ı atlatmak için gerekmemişti. Bu noktaya nasıl vardığını düşünmek Sarıkafa için fazlasıyla korkunçtu. Ama kendi çocuğundan kaçmak? Korku içinde? Aziz tutulması gereken *ruhu* vardı onun. "Hayat!" diye öğretmişti kendi kendine. "Onun gitmesine izin veremem! Bizim hayatımız!" Ve o zamana kadar Merry onu görmüştü ve kendisi için mümkün olsaydı bile, kendini kaybedip kaçmayacaktı, çünkü şimdi kaçmak için çok geçti.

Ve Sarıkafa neye yönelecekti ki zaten? Tüm bunları böyle çaba harcamaksızın yapan o Sarıkafa'ya mı? Kutsal bir şekilde kendisinden ve düşüncelerinden habersiz olan o Sarıkafa'ya mı? Hani bir zamanların Sarıkafa Levov'una... Yüzü yaralı o iriyarı siyah kadından yardım isteyebilir, ona, "Bayan, nerede olduğumu biliyor musunuz? Nereye gittiğim konusunda bir fikriniz var mı?" diye sorarak kendisini bulmayı umut edebilirdi pekâlâ.

Merry onu görmüştü. Onu nasıl gözden kaçırabilirdi? Bu kötücül boşluğun değil, uğraşan, yakıp yıkan, fazla çalıştırılan ve kararlı bir sü-

rü insanın bulunduğu, ölümün değil yaşamın olduğu bir sokakta bile onu nasıl gözden kaçırmış olabilirdi? Yakışıklı, kesinlikle tanınabilecek, bir seksen beş boyundaki babası, bir kızın sahip olabileceği en yakışıklı baba oradaydı. Merry, bu korkunç yaratık, hızla sokağın karşısına geçti ve kendisi tasasız bir çocukken hayal etmekten keyif aldığı tasasız çocuk gibi –evin dışındaki salıncağından koşan kız– kendisini babasının kucağına atarak kollarını onun boynuna doladı. Yüzünün alt yarısına taktığı peçenin altından –ağzını ve çenesini örten, eski bir naylon çorabın iplikleri çıkmış ayak kısmı olan ince ve saydam bir peçe– tıpkı herhangi bir çocuk gibi hatasız bir şekilde ve sanki trajedisi asla hiç kimsenin çocuğu olmamış olmak olan birisi gibi bakarak, "Baba! Babacığım!" dedi nefret duyduğu adama.

İkisi de hüngür hüngür ağlıyor, merkezi bütün düzenin kaynağı olan, en küçük kaos işaretini görmezlikten gelmeyen veya tasvip etmeyen güvenilebilir baba –ki onun için kaosu uzakta tutmak sezginin seçtiği, kesinliğe giden yoldu, hayatın günlük düzeninin temel taşıydı– ve kaosun ta kendisi olan kız.

6

Merry Caynacı olmuştu. O kekelemeden, şarkı söyler gibi konuşmasıyla –ebeveyninin koruması altında yaşarken kekemeliğin üstesinden gelmiş olsaydı evde de başarmış olabileceği engelsiz konuşmayla– sabırla anlatana kadar, babası bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu. Caynacılar nispeten küçük bir Hint mezhebiydi – Sarıkafa'nın gerçek olarak kabul edebildiği buydu. Ama şimdi yaptığı hemen her şeyin bir dini inanç ifadesi olduğunu iddia etse de Merry'nin uygulamalarının bu mezhebin tipik bir davranışı mı, yoksa kendi icadı mı olduğundan emin olamıyordu. Peçeyi, soluduğumuz havada hayat süren mikroskobik organizmalara zarar vermemek için takıyordu. Mikroplar dahil bütün canlılara hürmet ettiği için banyo yapmıyordu. "Suya zarar vermemek için" yıkanmadığını söylüyordu. Ayaklarının altında bir canlıyı ezmek korkusuyla hava kararmadıktan sonra odasında bile dolaşmıyordu. Maddenin her türlü biçimi içine hapsolmuş ruhlar vardır, diye açıklıyordu;

yaşam formu ne kadar alt basamakta yer alıyorsa, oraya hapsolmuş ruhun acısı o kadar büyüktü. Maddeden bağımsız olmanın ve Merry'nin, "sonsuza dek kendi kendine yeterli sonsuz saadet" olarak tanımladığı yere varmanın tek yolu, saygıyla "kusursuz ruh" olarak adlandırdığı şey olmaktı. Bir kimse bu mükemmelliği sadece çileciliğin meşakkatiyle, nefsinden feragatle ve *ahimsa* ya da şiddetsizlik öğretisi yoluyla elde ediyordu.

Merry'nin içmiş olduğu beş "ant" kartlara yazılmış ve süpürülmemiş yerdeki dar kirli sünger şiltenin yukarısındaki duvara bantla yapıştırılmıştı. Uyuduğu yer burasıydı ve odanın bir köşesindeki şilteden ve öteki köşesinde yırtık pırtık paçavra yığınından –giysileri– başka bir şey olmamasına bakılırsa, hayatta kalmayı nasıl bir besinle başardıysa onu yemek için oturduğu yer de burası olmalıydı. Görünüşüne göre de az, çok az şey yiyordu; görünüşüne bakılırsa, Old Rimrock'ın elli dakika doğusunda değil de, Delhi ya da Kalküta'da, çileci âdetleriyle anılmış bir sofu olarak değil de, bir dokunulmazın sıska bacaklarının üstünde sefil bir şekilde dolaşan, en aşağı kastın hor görüleni olarak açlıktan ölme noktasına gelmiş biri olabilirdi.

Oda minicikti, uyuyamadığı zamanlar, kızı tutuklandıktan sonra ziyaret ettiğini hayal ettiği çocuk hapishanesindeki hücreden bile klostrofobik bir şekilde daha küçüktü. Merry'nin odasına kedi köpek hastanesinden aşağıya istasyona doğru yürüyerek ve sonra McCarter Otoyolu'na çıkan bir altgeçitten, otuz kırk metreden daha uzun olmayan ama sürücülerin kapılarını kilitlemelerine neden olan türden bir altgeçitten, batıya dönerek ulaşmışlardı. Yukarıda hiç aydınlatma yoktu ve kaldırımlara kırık mobilya parçaları, bira kutuları, şişeler, tanımlanamayan yığın yığın şeyler saçılmıştı. Yerde araba plakaları vardı. Semt on yıldır temizlenmemişti. Belki de hiç temizlenmemişti. Attığı her adımda ayaklarının altında cam parçaları çıtırdıyordu. Kaldırımın ortasında dimdik duran bir bar sandalyesi vardı. Oraya nereden gelmişti? Onu kim getirmişti? Buruşuk bir erkek pantolonu vardı. Kirli. Adam kimdi? Ona ne olmuştu? Sarıkafa bir kol veya bir bacak görse şaşırmayacaktı. Bir çöp torbası yollarını kesti. Siyah plastik. Düğümlenerek kapatılmış. İçinde ne vardı? İçine bir ceset sığabilecek kadar büyüktü. Ve birileri de vardı, yaşayan, pislik içinde yer değiştiren insanlar, karanlıkta tehlikeli görünen insanlar. Kararmış kirişlerin yukarısında, bir trenin gümbürtüsü – tekerleklerinin altından uğuldayarak istasyona girdikleri işitilen trenlerin gürültüsü. Yukarıdan gürleyerek geçen günde beş, altı yüz tren.

Merry'nin McCarter Otoyolu'nun hemen ilerisinde kiraladığı odaya ulaşmak için, sadece Newark'taki her altgeçit kadar tehlikeli değil, aynı zamanda dünyadaki her altgeçit kadar tehlikeli bir altgeçitten geçmek zorundaydınız.

Sarıkafa'yla birlikte arabaya binmeyeceği için yürüyorlardı. "Ben sadece yürüyorum, baba, motorlu araçlara binmiyorum," ve bu yüzden arabasını birileri çalar diye Railroad Caddesi'nde bırakmış ve Merry'nin odasına ulaşmanın aldığı on dakika boyunca onun yanında yürümüştü, kendi kendisine, "Bu hayat! Bu bizim hayatımız! Onun gitmesine izin veremem," diye tekrar edip durmamış olsa, onun elini elinde tutmasa ve korkunç altgeçitten geçerlerken kendi kendisine "Bu onun eli. Merry'nin eli. Onun elinden başka hiçbir şeyin önemi yok," diye hatırlatmamış olsa, daha ilk on adımda kendisini gözyaşları içinde bırakacak olan bir yürüyüş. Gözyaşları içinde bırakacak çünkü Merry altı yedi yaşındayken, "'*İkkat!* Rahat! İstirahat!" şeklinde ya o Merry'ye bağırarak ya da Merry ona bağırarak askercilik oynamayı severdi; onunla birlikte asker gibi rap rap yürümeyi severdi –"İleri *marş!* Sola çark *marş!* Geriye *marş!* Sağa çark *marş!*"–; onunla birlikte deniz piyadesi talimi yapmayı severdi –"Yere yat!"–; zemine "yer" demeyi, banyolarına "hela" demeyi, kendi yatağına "raf" demeyi ve Dawn'ın yemeklerine "karavana" demeyi severdi; ama en çok da annenin ineklerini bulmak için çayırlarda yürümeye –omuzlarının üstüne binmiş olarak– koyulduğunda kendisi için Parris Adası ritmini saymayı seviyordu. "Sool, saa, sol, saa, sol, saa, sol. Sol, saa, sol..." Ve kekelemeden. Askercilik oynadıklarında tek bir kelime bile kekelemiyordu.

Oda, yüz yıl önce hiç de fena sayılmayacak bir pansiyon olabilecek olan bir evin zemin katındaydı, salon katının aşağısı kahverengi kumtaşıyla, yukarıdaki düzgün tuğla işçiliğiyle, iki kanatlı kapıya çıkan tuğla basamaklar boyunca uzanan kavisli dökme demir tırabzanla saygın bir pansiyon. Ancak eski pansiyon, geriye sadece başka iki evin kalmış olduğu dar bir sokakta terk edilmiş bir enkazdı artık. İnanılmaz bir şekilde, yaşlı Newark çınarlarının ikisi de yerlerinde kalmıştı. Ev terk edilmiş depolarla, aralarına paslı demir hurda eşyaların yığıldığı, makine döküntülerinin serpiştirildiği fazlasıyla boy atmış yabani otların arasında sıkışıp kalmıştı.

Evin kapısının üstünden alınlık gitmişti, sökülmüştü; pervazlar da sökülmüş, uyanığın biri tarafından çalınarak, New York'taki bir antikacıda satılmak üzere götürülmüştü. Newark'ın her yerinde, eski binala-

rın süs olarak kullanılan taş pervazları kayıptı – bir düşey vinçle, yüz bin dolarlık bir donanımla güpegündüz dört kat kadar yüksekten koparılmış pervazlar; ama polis uyuyordur, veya rüşvet almıştır ve düşey vinci olan hangi acenteden, bir kenarda biraz para kazanan, her kim ise, onu hiç kimse durdurmaz. Eski Essex'te çok görülen hindi friz Washington ve Linden'de pazar buluyor, üzerinde seramik hindiler ve meyveyle taşan devasa bolluk boynuzları olan friz – çalıntı. Bina yanmış ve friz bir gecede ortadan kaybolmuş. Büyük zenci kiliseleri (Bethany Baptist kapanmış, tahta çakılarak kapatılmış, yağmalanmış, buldozerle üstünden geçilmiş; Wycliffe Presbiteryen kilisesi yangınla harabeye dönmüş) – pervazlar çalınmış. Dolu binalardan, bile, ayaktaki binalardan bile alüminyum drenaj boruları – çalınmış. Çatı olukları, yağmur olukları, drenaj boruları – çalınmış. Herhangi bir kimsenin ulaşabildiği her şey gitmişti. Sadece uzan ve al. Pencerelerine tahta çakılı fabrikalardaki bakır borular, koparıp al ve sat. Camların kırıldığı ve tahta çakılarak kapatılmış herhangi bir yer insanlara hemen şunu söylüyordu: "İçeri gir ve soy. Geriye ne kaldıysa sök, çal, sat." Eşya çalmak – beslenme zinciri budur. Bu ev satılıktır yazılı bir tabelanın yanından arabanızla geçin, orada hiçbir şey yoktur, satacak hiçbir şey yoktur. Her şey arabalı çeteler tarafından çalınmış, alışveriş arabasıyla şehirde gezinen adamlar tarafından çalınmış, tek başına çalışan hırsızlar tarafından çalınmıştır. İnsanlar umutsuz ve ne olursa alıyorlar. Bir köpekbalığının balık avlaması gibi "hurda avlamaya" gidiyorlar.

"Eğer hâlâ tuğla üstünde tuğla varsa," diye haykırırdı babası, "*sıvanın* faydalı olabileceği düşüncesi gelir akıllarına, bu yüzden sıvaları parça parça kaldırıp *onu* alırlar. Neden olmasın? Sıva bu! Seymour, bu şehir şehir değil – bir enkaz! Çek git!"

Merry'nin yaşadığı sokak tuğla döşeliydi. Bütün şehirde bu el sürülmemiş tuğla sokaklardan en fazla beş on tane vardı. Kaldırım taşlı sokakların sonuncusu, epey eski bir kaldırım taşlı sokak, ayaklanmalardan sonra yaklaşık üç hafta içinde soyulmuştu. Yıkımın en kötü olduğu yerden pis kokulu duman hâlâ yayılırken, varoşlardan bir müteahhit saat bir sularında bir ekiple gelmiş, üç kamyon ve gizli gizli hareket eden yaklaşık yirmi adam, gece boyunca, tek bir polis onları rahatsız etmeden, Newark'ın arka kesimini çaprazlamasına kesen dar yan sokaktan parke taşlarını kazıp çıkarmış ve hepsini götürmüşler. Ertesi sabah Sarıkafa işe gitmek için çıktığında sokak gitmişti.

"Şimdi de sokakları mı çalıyorlar?" diye sordu babası. "Newark,

sokaklarına bile sahip çıkamıyor mu? Seymour, çek git buralardan!" Babasının sesi mantığın sesi olmuştu.

Merry'nin sokağı sadece altmış metre kadardı, –gece gündüz ağır vasıta trafiğinin hızla aktığı– McCarter ile Mulbery Caddesi yıkıntıları arasındaki üçgene sıkışmıştı. Newark Levov'ları, Jerry, Seymour, anne ve babanın, bir pazar öğleden sonra Çin türlüsü yemek için aile lokantalarının birine dar merdiven boşluğundan tek sıra halinde tırmandıkları ve sonra Keer Caddesi'ne eve dönerken babasının çocuklara Mulbery Caddesi "Çinli gizli örgüt savaşları" hakkında inanılmaz hikâyeler anlattığı zamanlardan, ta 1930'lu yıllar kadar eskiden, yoksul Çin mahallesi olarak anımsayabildiği Mulbery.

Eski. Eski hikâyeler. Artık eski hikâyeler yoktu. Hiçbir şey yoktu. Bir direğe toslayıp, yere yığılmış sarhoş bir çizgi film kahramanı gibi, rengi atmış ve su çekmiş bir şilte vardı. Direkte hangi köşede olduğunuzu yazan bir tabela duruyordu hâlâ. Ve orada başka bir şey yoktu.

Merry'nin evinin yukarısında ve ilerisinde, sekiz yüz metre uzaktaki ticari Newark kentinin siluetini ve üç tanıdık, avutucu kelimenin, İngiliz dilindeki en güven verici kelimelerin, bir zamanlar vızır vızır olan şehir merkezinin odak noktası olan, şık bir şekilde süslü sarp kayalıktan aşağı doğru çağlayan gibi inişini görebiliyordu – mali güvenceyi, kurumsal kalıcılığı, kentin kalkınmasını, fırsatlarını ve gururunu on kat yükseklikte devasa beyaz harflerle, kuzeyden uluslararası havaalanına inerken jet uçağınızın koltuğundan okuyabileceğiniz tahrip edilemez harflerle müjdeleyen kelimeler: FIRST FIDELITY BANK.*

Geriye kalan buydu, o yalan. Birinci. *Sonuncu.* SON SADAKAT BANKASI. Kızının şimdi Columbia ile Green'in köşesinde yaşadığı –ucuz tarife kamaralardan yeni çıkmış acemi büyük büyükbabalarının Prince Caddesi'ndeki kiralık evde yaşadığından bile daha kötü yaşadığı– dünyanın aşağısından, gerçeği saklamak için tasarlanmış dev gibi bir reklam tabelasını görebilirdiniz. Sadece delilerin inanabileceği bir tabela. Peri masalındaki bir tabela.

Üç nesil. Hepsi gelişen. Çalışan. Tasarruf eden. Başaran. Amerika için etekleri zil çalan üç nesil. Bir halkla bir olma yolunda üç nesil. Ve şimdi dördüncüsünde her şey sıfıra inmişti. Dünyalarının tümden yıkılması.

Odasının hiç penceresi yoktu, sadece aydınlatılmamış koridora açılan kapının üstünde dar bir vasistası, eve girip kokusunu aldığı anda çü-

* Birinci sadakat bankası. (ç.n.)

rüyen alçı duvarlarını yumruklarıyla parçalamak istediği altı metre uzunluğunda bir helası vardı. Koridor, çift kanadında ne kilidi ne kapı kolu ne de camı olan bir kapıdan sokağa açılıyordu. Odasının hiçbir yerinde ne bir musluk ne de bir radyatör görebilmişti. Tuvaletin nasıl olduğunu veya nerede olabileceğini hayal edemiyordu ve koridorun onun ve aynı zamanda otoyoldan veya Mulbery Caddesi'nden gelen serseriler için de bir tuvalet olup olmadığını merak etti. Dawn'ın sığırlarından biri olsaydı, sürünün kötü havalarda ısınmak için birbirlerine sokuldukları sundurmada, kışın geliştirdikleri dayanıklı paltolarıyla ve sulusepken kar yağışında bile, buz gibi kış gününde bile Merry'nin onları beslemek için saat altıdan önce kalkıp saman balyalarını taşıyan annesiyle bundan daha iyi, çok daha iyi yaşayabilirdi. Kışın orada hiç de mutsuz olmayan sığırları düşündü ve her ikisi de tepedeyken birbirlerini bulan ve sonra birbirlerinden ayrılmayan, her biri insan yaşıyla kıyaslandığında yetmiş, yetmiş beş yaşındaki, Dawn'ın emekli devi Count ile yaşlı kısrak Sally'yi, "avare" dedikleri bu ikisini düşündü – bunlardan biri gider, öteki onu izlerdi, onları iyi ve mutlu tutan her şeyi birlikte yaparlardı. Onların günlük yaşantısını ve birlikte geçirdikleri harika hayatı izlemek büyüleyiciydi. Hava güneşliyken postlarını ısıtmak için güneşte nasıl da uzandıklarını anımsayarak, keşke Merry bir hayvan olsaydı diye düşündü.

Sadece Merry'nin bu mezbelede parya gibi nasıl yaşayabildiğini değil, sadece Merry'nin nasıl cinayetten aranan bir kaçak olabildiğini değil, aynı zamanda Dawn ve kendisinin nasıl bütün bunların kaynağı olabildiklerini anlaması da mümkün değildi. Masum zaafları bu insanı nasıl etkileyebilmişti? Bunların hiçbiri olmamış olsaydı, evinde kalmış, liseyi bitirmiş, üniversiteye gitmiş olsaydı, elbette sorunlar, büyük sorunlar olacaktı; Merry'nin isyanı vakitsizdi ve Vietnam'daki savaş olmaksızın bile sorunlar olacaktı. Karşı durmanın ve ne kadar serbest olabileceğini keşfetmek için direnişin ve meydan okumanın keyfi içinde uzun bir süre yuvarlanıp gidebilirdi. Ama evinde olacaktı. Evde birazcık tepeniz atar ve hepsi o kadardır. Katışıksız keyfin keyfini sürmezsiniz, o kadar çok kere birazcık tepeniz atıp sonunda bunun büyük, çok büyük bir zevk olduğuna karar verdiğiniz noktaya varmazsınız, niye tepeniz çok atmasın? Evde kendinizi bu sefaletin içine gömme fırsatınız yoktur. Evde düzensizliğin olduğu yerde yaşayamazsınız. Evde hiçbir şeyin disiplin altına alınmadığı bir yerde yaşayamazsınız. Evde Merry'nin hayal ettiği dünyayla, dünyanın onun için ne olduğu arasındaki o çok

büyük fark vardır. Eee, onun dengesini bozacak o ahenksizlik yoktur artık. İşte onun Rimrock fantezileri ve dehşet verici neticesi.

Başlarına gelen felaketi zaman acıklı bir şekilde şekillendirmişti – onunla birlikte yeterince zaman geçirmediler. O vesayetiniz altındayken, o oradayken, bunu yapabilirsiniz. Zaman içinde çocuğunuzla sağlam bir ilişki kurduysanız, o zaman iptal edilen şey –her iki tarafta da yapılan yargı hataları– bir şekilde, o sağlam, sabırlı ilişkiyle giderek daha iyi hale gelir, ta ki sonunda santim santim, günden güne ve santim santim düzelme olana kadar, her şeyin yoluna girmesiyle ebeveynin gösterdiği sabrın ödüllendirilmesi üzerine duyulan sıradan tatmin duyguları gelişene kadar... Ama bu. *Bunun* düzelmesi nasıl olabilirdi? Onu görmesi için Dawn'ı buraya getirebilir miydi, parlak, gergin yeni yüzüyle Dawn ve lime lime hırkası, biçimsiz pantolonu, siyah plastik sabolarıyla, o mide bulandırıcı peçesinin arkasında uysalca şiltenin üzerinde bağdaş kurmuş oturan Merry? Omuz kemikleri ne kadar genişti. Kendisininki gibi. Ama o kemiklerden sarkan hiçbir şey yoktu. Karşısında oturduğunu gördüğü insan bir kız evlat, bir kadın veya bir kız değildi; gördüğü insan, bostan korkuluğu giysileri içinde, bostan korkuluğu kadar çırpı gibi, yaşamın az bulunur çiftlik amblemi, bir taklit insan mankeniydi, bir Levov'a o kadar az benziyordu ki sadece bir kuşu aldatabilirdi. Dawn'ı buraya nasıl getirebilirdi? Dawn'ı McCarter Otoyolu'ndan aşağı götürmek, McCarter'dan bu sokağa, ambarlara, molozlara, çöplere, enkaza sapmak... Dawn'ın bu odayı görmesi, bu odayı koklaması, ellerinin bu odanın duvarlarına dokunması, yıkanmamış vücut bir yana, insanlıktan uzak kırpılmış, darmadağınık saçlar...

Bir zamanlar Old Rimrock'taki yatağının başucuna hayran olduğu Audrey Hepburn fotoğraflarını astığı yerde duran kartları okumak için eğildi.

Canlıları, ister küçük ister büyük olsun, veya ister hareketli ister hareketsiz olsun öldürmeyi reddediyorum.

Öfkeden veya açgözlülükten ya da korkudan veya neşeden kaynaklanan yalan söyleme kötü huyunu reddediyorum.

İster bir köyde veya bir kasabada veya bir ormanda olsun, ister az ister çok veya ister küçük ister büyük veya ister canlı ister cansız olsun, verilmeyen bir şeyi almayı reddediyorum.

İster tanrılarla, ister erkeklerle ister hayvanlarla olsun bütün cinsel zevkleri reddediyorum.

İster az veya çok, ister küçük veya büyük, ister canlı veya cansız olsun bütün bağlılıkları reddediyorum; ne kendim böyle bir bağlılık oluşturacağım ne başkalarının bunu yapmasına neden olacağım ne de bunu yapmalarına razı olacağım.

Bir işadamı olarak Sarıkafa kurnazdı ve gerekirse, erkeğin erkekliğinin güler yüzlü görünüşü altında –güler yüzlü görünüşten faydalanarak– işin gerektirdiği kadar ustaca hesapçı olabiliyordu. Ama en soğukkanlı hesabın bile burada kendisine nasıl yardımcı olabileceğini göremiyordu. Dünyadaki bütün babalık yeteneği bir adamda toplanmış, bir araya getirilmiş ve seferber edilmiş olsa bile. Onun beş andını tekrar baştan sona okudu, onları elinden geldiğince ciddi düşündü, bu sırada, arınma adına – arınma uğruna, düşüncesiyle kendi kendine hayrette kalarak.

Niçin? Birisini öldürdüğü için mi, yoksa asla bir sineği öldürmemiş olsa da arınmaya ihtiyacı olacağı için mi? Kendisiyle bir ilgisi var mıydı? O aptal öpücük mü? Üzerinden on yıl geçmişti ve üstelik hiçbir şey değildi, hiçbir şeye varmamıştı, o zaman bile Merry için çok fazla bir şey ifade etmişe benzemiyordu. Yoksa bu kadar anlamsız, bu kadar sıradan, bu kadar geçici, bu kadar anlaşılabilir, bu kadar affedilebilir, bu kadar masum bir şey... Hayır! Ciddi olmayan şeyleri ciddiye alması nasıl tekrar tekrar istenebilirdi? Yine de burjuva yaşamlarının ahlâksızlığı hakkında yemek masasında bağırıp çağırdığı zaman kadar eskiden Merry'nin babasını zorlayarak düşürdüğü bir durumdu bu. O çocukça atıp tutmayı bir kimse nasıl ciddiye alabilirdi? Her babanın yapabileceğini yapmıştı – dinlemişti, Merry öfkesini kusana kadar yemekten kalkıp uzaklaşmamak tek yapabildiğiyken dinlemişti; başını sallamıştı, ucundan kenarından olsa bile kabul edebildiği kadarını kabul etmişti ve Merry'ye karşı çıktığında –diyelim, kâr güdüsünün ahlâki etkisi konusunda– her zaman kendisini tutarak ve elinden gelen bütün sabırlı akılcılığı göstererek oluyordu bu. Ve –büyürken zaman zaman onlarsız yaşayamayacağına inandığı bale dersleri, binicilik dersleri ve tenis dersleri bir yana– binlerce dolara mal olan ortodonti, psikiyatri ve konuşma terapisine ihtiyaç duyan bir çocuğun biraz sadakat değilse bile, bir nebze minnet borcu duyması gereken şey kâr güdüsü olduğuna göre, bu

kendisi için kolay değildi. Belki de *hata* hiçbir şekilde ciddi olmayan bir şeyi ciddiye almak için bu kadar çabalamış olmaktı; belki de onun cahilce deli saçmalarını öylesine dikkatle, öylesine *saygıyla* dinlemek yerine yapması gereken masanın üzerinden uzanıp ağzına bir tokat patlatmaktı.

Ama bu ona kâr güdüsü hakkında ne öğretecekti – kendisi hakkında kızına ne öğretecekti? Fakat bunu yapmış olsaydı, eğer, o zaman peçeli ağzını ciddiye alabilirdi. Şimdi kendi kendisini azarlayabilirdi, "Evet, bunu ona ben yaptım, ani feveranlarımla, ben yaptım." Ama asabiyete *tahammül* edemediği için, asabiyet istememiş veya asabi olmaya cesaret edememiş olduğu için ona her ne yapılmışsa onu yapmış gibiydi. Bunu onu öperek yapmıştı. Ama bu olamazdı. *Bunların hiçbiri olamazdı.*

Ama olmuştu. İşte buradayız. İşte *o*, şu "antlar" ile bu fare deliğine hapsolmuş bir şekilde, burada.

Küçümseme tavrına bürünmüş olsaydı daha iyiydi. Komünist sövmelerle kekeleyen öfkeli ve şişman Merry ile bu peçeli, sakin, pis, son derece şefkatli Merry, bu pejmürde giyinmiş bostan korkuluğu Merry arasında bir seçim yapmak zorunda kalsaydı... Ama niçin ikisinden birini seçmek zorunda olsun ki? Merry niçin hep el altındaki en kuş beyinli düşünceye kölelik etmek zorunda olsun ki? Kendi başına düşünecek kadar büyüdüğü andan itibaren bunun yerine çatlakların düşüncelerinin buyruğuna girmişti. Okulda yıllarca başarılı olduktan sonra kendi adına düşünmeyi reddeden bir kız yaratmak için ne yapmıştı – ya görünürdeki her şeye şiddetle karşı çıkmak veya acıklı bir şekilde soluduğumuz havadaki mikroorganizmalara kadar her şeyi savunmak zorunda olan bir kız çocuğu? Neden onun kadar zeki bir kız başka insanların kendisi yerine düşünmesine izin vermeye *uğraşmıştı*? Olduğu gibi olmaya ve *buna* sadık kalmaya –hayatının her günü kendisinin yapmış olduğu gibi– uğraşmak niçin onu aşıyordu? "Ama kendi adına düşünmeyen *sen*sin!" demişti Merry ona, başkalarının klişelerini papağan gibi tekrarlıyor olabileceğini ima ettiği zaman. "Kendi adına asla düşünmeyen kişinin canlı örneğisin *sen*!" "Sahiden öyle miyim?" demişti gülerek. "Evet! Sen tanıdığım en konformist adamsın! Tek yaptığın senden be-be-bekleneni yapmak!" "Bu da mı korkunç?" "Bu *düşünmek* değildir, b-b-baba! Değildir! Bu a-a-aptal bir oto-oto-oto-oto-otomatik makine olmaktır! Bir r-r-r-r-robot!" "Peki," diye yanıtlamıştı, bunların hepsinin bir evre, zamanla vazgeçeceği asabi bir evre olduğuna inana-

rak, "sanırım konformist bir babaya çatmışsın – bir dahaki sefere iyi şanslar," ve çılgın bir perçincinin vahşiliğiyle yüzüne "r-r-r-r-robot" diye haykıran şişmiş, seğiren, köpük saçan dudaklarının görüntüsünden dehşete düştüğünü belli etmedi. Bir evre, diye düşünüp kendisini rahatlamış hissetti ve bir "evre" diye düşünmenin insanın kendi adına düşünmemesinin fena bir örneği olmayabileceği hiç aklına gelmedi.

Fantezi ve büyü. Daima başka birisiymiş gibi davranmak. Audrey Hepburn'cülük oynarken yeterince zararsız olarak başlayan şey sadece on yıl içinde bu tuhaf özgecilik mitine dönüşmüştü. Önce özgeci Halk saçmalığı, şimdi özgeci Kusursuz Ruh saçmalığı. Sıradaki, Büyükanne Dwyer'ın Haçı mı? Özgeci Ebedi Mum ve Kutsal Kalp saçmalığına dönüş mü? Daima gösterişli bir gerçekdışılık, ortalıktaki en alakasız soyutlama – milyon yıl geçse, *asla* bencil değil. Bütün bu özgeciliğin yalancı, insanlık dışı dehşeti.

Evet, başka herkes gibi bencilken, akıcı konuşma ve müthiş bir diğerkâmlıkla kutsanmış olduğundan daha çok sevmişti kızını.

"Ne zamandır buradasın?" diye sordu Sarıkafa.

"Nerede?"

"Bu odada. Bu sokakta. Newark'ta. Ne zamandır Newark'tasın?"

"Altı ay önce geldim."

"Yani şimdi sen..." Söyleyeceği, soracağı, bilmek isteyeceği çok şey olduğu için, devamını getiremedi. Altı ay. Newark'ta altı ay. Sarıkafa için burası ve şimdi kalmamıştı, sadece gerçekçi bir şekilde söylenmiş iki yakıcı kelime vardı: altı ay.

Sanki duvarın *içinden* geçip onun yanından ayrılabilecekmiş gibi, ayakkabılarının topuklarında neredeyse belli belirsiz ileri geri sallanarak, sonra sanki her an onu hızla kollarına alıp dışarı götürecekmiş gibi, ayak parmaklarının ucunda ileri geri sallanarak, duvardan destek alarak, yüzü ona dönük, tepesine dikildi. Onun o şiltede yüzünde o peçeyle şu çaputlar içinde olduğunu, dünyadaki en yalnız insan gibi göründüğünü, er ya da geç onun hakkından gelecek bir koridordan sadece on, on beş santim uzakta uyuduğunu bilerek Old Rimrock'taki evinde tam güvenlik içinde uyumak için eve gidemezdi.

Bu kız on beşine geldiğinde deliydi ve kendisi, bunu hoşlanmadığı ama yalnızca büyüdüğünde isyankâr buluğ çağıyla birlikte mutlaka geride bırakacağı bir bakış açısı sayarak, bu deliliğe sevecenlikle, aptallıkla göz yummuştu. Ve şimdi neye benzediğine bakın. Alımlı bir anne babadan olmuş şimdiye kadarki en çirkin kız çocuğu. Bunu reddediyo-

rum! Şunu reddediyorum! Her şeyi reddediyorum! Sebebi *o* olamazdı, değil mi? Bunların hepsi Dawn'ın ve kendisinin görünümünü reddetmek için mi? Bunların hepsi annesi bir zamanlar New Jersey Güzeli olduğu için miydi? Hayat bu kadar alçaltıcı mıdır? Olamaz? Buna göz yummayacağım!

"Ne kadar zamandır Caynacısın?"

"Bir yıldır."

"Bütün bunları nereden öğrendin?"

"Dinleri inceleyerek."

"Kaç kilosun, Meredith?"

"Gereğinden çok, baba."

Gözyuvaları kocamandı. Peçenin bir iki santim yukarısında, koskocaman mor gözyuvaları ve gözyuvalarının bir iki santim yukarısında artık sırtından aşağı uzanmayan ama başına kazayla gelmiş gibi görünen, hâlâ kendisininki gibi sarı ama başlı başına bir şiddet eylemi olan saç kesimi yüzünden artık sık ve uzun olmayan saçları. Bunu kim yapmıştı? Kendisi mi, yoksa başka birisi mi? Ve ne ile? Beş andını yerine getirirken, bir zamanlar güzel olan saçlarını şiddetle reddettiği kadar hiçbir bağlılığı reddetmiş olamazdı.

"Ama *bir şeyler* yiyormuş gibi görünmüyorsun," ve bunu ona duygusal olmayan bir sesle bildirmek niyetine rağmen, adeta inledi – istemeden, tüm yılgınlığını yansıtan acıklı bir ses çıktı Sarıkafa'dan. "Ne *yiyor*sun?"

"Bitkisel yaşamı imha ediyorum. Henüz bunu yapmayı reddedecek kadar şefkatli değilim."

"Sebze yiyorum demek istiyorsun. Demek istediğin bu mu? Bunun neresi yanlış? Bunu yapmayı nasıl reddedebilirsin? Niçin *edesin*?

"Bu bir kişisel kutsallık konusudur. Bu bir yaşama hürmet meselesidir. İster insan, ister hayvan, ister bitki olsun hiçbir canlıya zarar vermemeye mecburum."

"Ama bunu yapsaydın *ölür*dün. Buna nasıl "mecbur" olabilirsin? Hiçbir şey yemezdin o zaman."

"Çok derin bir soru soruyorsun. Sen çok zeki bir adamsın, baba. 'Bütün yaşam formlarına saygı gösteriyorsan, nasıl yaşayabilirsin?' diye soruyorsun. Yanıtı, yaşayamazsın. Caynacı bir kutsal insanın geleneksel yaşamcı sonlandırma biçimi *salla khana*'dır – ölüm orucu. *Salla khana* ile törensi ölüm, mükemmel Caynacının mükemmellik için ödediği bedeldir."

"Bunun sen olduğuna inanamıyorum. Sana ne düşündüğümü söylemek zorundayım."

"Elbette söyle."

"Senin kadar zeki birinin, ne söylediğini veya burada ne yaptığını ve niçin yaptığını bildiğine inanamıyorum. Bana bitkilerin yaşamını bile imha etmeyeceğin, hiçbir şey yemeyeceğin ve kendini sadece ölüme mahkûm etmeye karar vereceğin bir noktanın geleceğini söylediğine inanamıyorum. Kimin için, Merry? Ne için?"

"Her şey yolunda. Her şey yolunda, baba. Ne söylediğimi veya ne yaptığımı ya da niçin yaptığımı bildiğime inanamadığına inanabilirim."

Sanki *babası* çocuk, *kendisi* onun annesiymiş gibi, yalnızca sevecen bir anlayışla, Sarıkafa'nın bir zamanlar ona gösterdiği ve feci sonuçlar doğuran o sevgi dolu hoşgörüyle hitap ediyordu babasına. Ve bu Sarıkafa'yı sinirlendirdi. Bir delinin tenezzülü. Yine de ne kapıya fırladı ne de atılıp yapılması gereken şeyi yaptı. Mantıklı baba olarak kalmayı sürdürdü. Deli birisinin mantıklı babası. Bir şey yap! Ne olursa! Mantıklı olan her şey adına, mantıklı olmayı bırak. Bu çocuğun bir hastaneye ihtiyacı var. Denizin ortasında bir kalasın üzerinde sürükleniyor olsaydı daha büyük bir tehlikede olamazdı. Gemiden düşmüş – mesele bunun nasıl olduğu değil şimdi. Hemen kurtarılması gerek!

"Dinleri nerede incelediğini anlatsana."

"Kütüphanelerde. Orada hiç kimse seni aramıyor. Genellikle kütüphenelerdeydim ve bu yüzden okudum. Çok okudum."

"Küçük bir kızken de çok okuyordun."

"Okuyor muydum? Okumayı seviyorum."

"Bu dinin bir mensubu olduğun yer orası. Bir kütüphane."

"Evet."

"Ya kilise? Herhangi bir kiliseye gidiyor musun?"

"Merkezde kilise yok. Merkezde Tanrı yok. Tanrı Musevi-Hıristiyan geleneğin merkezindedir. Ve Tanrı şöyle diyebilir: 'Yaşam alın.' Ve bu o zaman sadece izin verilebilir değil, zorunlu olur. Eski Ahit'in her sayfasında bu vardır. Yeni Ahit'te bile bunun örnekleri var. Musevilikte ve Hıristiyanlıkta yaşamın Tanrıya ait olduğu kabul edilir. Yaşam kutsal değildir, Tanrı kutsaldır. Ama bizim merkezimizde, Tanrının hâkimiyetine iman değil, yaşamın mukaddesliğine iman vardır."

Tepeden tırnağa bir doktrin aşılanmış, ideolojik olarak zırhlanmış birinin yeknesak nağmesi – çalkantıları ancak düşlerin en ahenklisinin boğucu deli gömleğine hapsedilebilecek olanların yeknesak, büyülen-

miş nağmesi. Onun kekelemeden söylediği kelimelerde eksik olan şey yaşamın mukaddesliği değildi – eksik olan yaşamın sedasıydı.

"Sizden kaç kişi var?" diye sordu Sarıkafa, kızının onu daha da şaşkınlığa uğratmaktan başka bir şeye yaramayan açıklamalarına kendini hazırlamak için azimle çabalayarak.

"Üç milyon."

Onun gibi üç milyon kişi mi? Bu olamazdı. Bunun gibi odalarda mı? Üç milyon korkunç odaya kendilerini kapatmış olarak mı? "Neredeler, Merry?"

"Hindistan'da."

"Sana Hindistan'ı sormuyorum. Hindistan'dan bana ne. Biz Hindistan'da yaşamıyoruz. Amerika'da, sizden kaç kişi var?"

"Bilmem. Bu önemli değil."

"Pek az olduklarını sanıyorum."

"Bilmem."

"Merry, bir tek sen misin?"

"Manevi keşfimi tek başıma üstlendim."

"Anlamıyorum. Merry, anlamıyorum. Lyndon Johnson'dan buraya nasıl vardın? *Hiç* bağlantı noktasının olmadığı A noktasından Z noktasına nasıl varıyorsun? Merry, bu tutarlı değil."

"Bir bağlantı noktası var. Seni temin ederim var. Hepsi tutarlı. Bunu sadece sen görmüyorsun."

"*Sen* görüyor musun?"

"Evet."

"Öyleyse bana anlat. Sana ne *olduğunu* anlayabilmem için bana anlatmanı istiyorum."

"Bir mantık var, baba. Sesini yükseltmemelisin. Açıklayacağım. Hepsi birleşiyor. Bunun üzerinde çok kafa patlattım. Şöyle başlıyor. *Ahimsa*, Caynacı şiddetsizlik kavramı Mahatma Gandhi'nin hoşuna gitti. O Caynacı değildi. O Hinduydu. Ama Hindistan'da Batılı değil de gerçekten Hintli olan ve şu Hıristiyan misyonerlerinki kadar etkileyici hayırsever uğraşlara işaret eden bir grup ararken, Caynacılara ulaştı. Biz küçük bir grubuz. Bizler Hindu değiliz ama inaçlarımız Hindularınkine yakın. Biz milattan önce altıncı yüzyılda kurulmuş bir diniz. Mahatma Gandhi bu *ahimsa*'yı, yani şiddetsizlik kavramını bizden aldı. Biz, Mahatma Gandhi'yi yaratan hakikatin özüyüz. Ve Mahatma Gandhi, şiddetsizlik öğretisinde, Martin Luther King'i yaratan hakikatin özüdür. Ve Martin Luther King, yurttaşlık hakları hareketini yara-

tan hakikatin özüdür. Ve yaşamının sonunda, yurttaşlık hakları hareketinin ötesinde daha geniş bir vizyona geçerken, Vietnam'daki savaşa karşı çıkarken..."

Kekelemeksizin. Bir zamanlar onu yüzünü buruşturmaya, bembeyaz kesilmeye ve masaya vurmaya itmiş olan –onu, sözcüklerin saldırısına uğramış ve onlara inatla karşı saldırı yapan, savaşa hazır bir konuşmacı haline getirmiş olan– konuşma, şimdi sabırla, cana yakınlıkla, hâlâ o yeknesak nağme biçiminde ama ruhani önemin en kibar tonuyla bilenmiş bir şekilde yapılıyordu. Bir konuşma terapistiyle, bir psikiyatrla ve bir kekeleme güncesiyle başaramadığı her şeyi delirerek güzel bir şekilde gerçekleştirmişti. Kendisini tecrite, sefalete ve korkunç tehlikeye maruz bırakarak, ağzından çıkardığı her sesin üzerinde akli ve fiziksel kontrol elde etmişti. Artık kekeleme felaketiyle engellenmeyen bir zekâ.

Ve Sarıkafa'nın işitmekte olduğu şey zekâydı, Merry'nin hızlı, keskin, çalışan aklı, çocukluğunun ilk döneminden beri sahip olduğu mantıklı dimağıydı. Ve bunu işitmek daha önce asla hayal etmediği kadar acıya boğmuştu Sarıkafa'yı. Zekâsı eksiksizdi fakat deliydi, daha on yaşındayken çoktan gelişmiş olan akıl yürütme gücünden tümüyle yoksun bir tür mantık. Bu saçmaydı – ona makul davranması *kendi* deliliğiydi. Kızının dini, yaşamın ne olduğunu ve ne olmadığını anlamakta mutlak bir başarısızlıktan ibaretken, onun dinine saygılıymış gibi davranmaya çalışarak orada oturması. İkisinin sanki Sarıkafa oraya eğitim almaya gelmiş gibi davranması. *Ders* verilmesi, onun tarafından!

"... biz ruhun selametini hiçbir şekilde, insan ruhunun kendisinin ötesinde bir şeyle birleşmesi olarak anlamayız. Cayna sofuluğunun ruhu, dinin kurucusu Mahavira'nın özdeyişinde yaşar, 'Ey insan, sen kendi kendinin dostusun. Niçin kendinin ötesinde bir dost ararsın?'"

"Merry, onu sen mi yaptın? Bunu sana şimdi sormak zorundayım. O işi sen mi yaptın?"

Merry'nin odasına ulaşır ulaşmaz, korkunç olan başka her şey acı verici bir şekilde elenip incelenmeye başlamadan önce, ona ilk sormayı istediği soruydu bu. Sarıkafa ilk düşüncesinin onu en sonunda görmekten, onunla ilgilenmekten, onun sağlığına ilgi göstermekten başka bir şey olduğunu düşünmesini istemediği için beklemiş olduğunu sanıyordu; ama şimdi sorduktan sonra, bir yanıt duymayı kaldıramayacağı için önceden sormamış olduğunu biliyordu.

"Neyi, baba?"

"Postaneyi sen mi bombaladın?"

"Evet."

"Hamlin'in yerini de havaya uçurmayı istedin mi?"

"Bunu yapmanın başka yolu yoktu."

"Bunu yapmamak dışında. Merry, şimdi bunu sana kimin yaptırdığını söylemek zorundasın?"

"Lyndon Johnson."

"Bu yetmez. Hayır! Bana yanıt ver. Seni buna kim ikna etti? Kim senin beynini yıkadı? Bunu kimin *için* yaptın?"

Dışarıdan güçler olmalıydı mutlaka. Dua şöyle devam ediyordu: "Benim yolumu şaşırtma." İnsanlar başkaları tarafından yönlendirilmiyorduysa, bu ünlü duaya ne gerek vardı? Her ayrıcalığın bahşedilmiş olduğu bir çocuk bunu tek başına yapmış olamazdı. Sevgi bahşedilmiş. Müşfik, ahlâklı, varlıklı bir aile bahşedilmiş. Onu bu işe kim teşvik etmiş ve ayartmıştı?

"Senin masum çocuğun olduğum düşüncesine nasıl hâlâ için gidiyor."

"Kimdi o? Onları koruma. Sorumlu kim?"

"Baba, sadece benden nefret edebilirsin. Sorun değil."

"Bütün bunları tek başına yaptığını söylüyorsun. Hamlin'in yerinin de imha edileceğini bilerek. Söylediğin şey bu."

"Evet. Ben iğrencim. İğren *benden*."

O sırada altıncı veya yedinci sınıfta, Morristown Lisesi'ne gitmeden önce Merry'nin yazmış olduğu bir şeyi hatırladı. Montessori okulunda sınıfındaki öğrencilere, "felsefe"leri hakkında, haftada bir soru olmak üzere, on soru sorulmuştu. İlk hafta öğretmen, "Niçin buradayız?" diye sormuştu. Diğer çocuklar gibi –iyilik yapmak için buradayız, dünyayı daha iyi bir yer yapmak için buradayız vs.– yazmak yerine Merry kendi sorularıyla yanıt vermişti: "Maymunlar niçin burada?" Ama öğretmen bu cevabı yetersiz bulmuş, ona eve gidip, soru hakkında daha ciddi düşünmesini söylemişti – "Bunu genişlet," demişti öğretmen. Böylece Merry eve gitmiş, söyleneni yapmış ve ertesi gün ek bir cümle vermişti: "Kangurular niçin burada?" Merry'ye bir öğretmen tarafından "inatçı daman" olduğunun bildirilmesi ilk kez o zaman olmuştu. Sınıfa verilen son soru, "Hayat nedir?" idi. Merry'nin yanıtı, annesi ve babasının o gece kıkır kıkır güldükleri bir şeydi. Merry'ye göre, öteki öğrenciler düzmece derin düşüncelerle hanl hanl çalışırlarken o –masasında bir saat düşündükten sonra– beylik olmayan bir tek bil-

diri cümlesi yazmıştı: "Hayat, sağ olduğumuz kısa bir zaman devresidir." "Biliyor musun," demişti Sarıkafa, "bu göründüğünden daha zekice. O bir çocuk – hayatın kısa olduğunu nasıl düşünmüş? Bizim harika kızımız olağanüstü. Bu kız Harvard'a gidecek." Ama bir kez daha öğretmen kabul etmemişti ve Merry'nin yanıtının yanına şöyle yazmıştı: "*Hepsi* o kadar mı?" Evet, diye düşündü şimdi Sarıkafa, hepsi o kadar. Tanrıya şükür, hepsi bu kadar; o kadarı bile dayanılmaz.

Her zaman biliyordu: Bir ayartıcının yardımı olmaksızın, Merry'nin içindeki öfkeli her şey birden açığa çıkmıştı. Merry'nin gözü korkmamıştı, onun *gözü korkutulamaz*dı, öğretmenine öteki çocuklar gibi yaşamın güzel bir hediye, büyük bir fırsat, soylu bir çaba, Tanrının bir lütfu olduğunu değil de, sadece hayatta olduğumuz kısa bir zaman devresi olduğunu yazmış olan bir çocuk. Evet, tek başına niyetlenmişti bu işe. Böyle olmak zorundaydı. Duyduğu husumet cinayete azmettirmişti onu, daha hafifine değil. Aksi halde sonuç bu delice sükûnet olmazdı.

Bir kez daha mantığın yüzeye çıkmasına izin vermeye çalıştı. Ne de çok gayret etti. Mantıklı bir adam sonrasında ne söylerdi? Hırpalandıktan ve bir kez daha böylesine gerçekçi bir şekilde dile getirildiğini işitiverdiği şeyler –o denli gerçekçi bir şekilde dile getirilmiş, inanılmaz olan her şey– yüzünden neredeyse gözyaşları içinde kaldıktan sonra bir insan dayanıp mantıklı olabilirse, devam edip ne söyler? Kendisini bir baba olarak hâlâ ayakta hissedebilirse, mantıklı, sorumlu bir baba ne söyler?

"Merry, sana ne düşündüğümü söyleyebilir miyim? Yaptığın şeyler için cezalandırılmaktan çok korktuğunu düşünüyorum. Cezandan paçanı kurtarmaktan çok, cezanı kendi elinle çektiğini düşünüyorum. Bunun ulaşılması güç bir sonuç olduğunu düşünmüyorum, tatlım. Seni burada görünce, burada bu halini görünce bu düşünceye varacak dünyadaki tek insanın ben olduğuma inanmıyorum. Sen iyi bir kızsın ve kefaretini ödemek istiyorsun. Ama bu kefaret değil. Devlet bile seni bu şekilde cezalandırmazdı. Bunları söylemek zorundayım, Merry. Bunun bana nasıl göründüğünü doğru olarak sana söylemek zorundayım."

"Elbette zorundasın."

"Kendine ne yaptığına bir bakıver – bunu sürdürürsen *öleceksin*. Bir yıl daha böyle gitsin, öl*eceksin* – ölüm orucundan, kötü beslenmeden, *pislik*ten. Bu tren raylarının altından her gün gidip gelemezsin. O altgeçit bir serseri yuvasıdır – senin kurallarınla oynamayan serserile-

rin. Onların dünyası insafsız bir dünyadır, Merry, korkunç bir dünya – *vahşi* bir dünya."

"Bana zarar vermezler. Onları sevdiğimi biliyorlar."

Kelimeler, bariz çocuksuluk, kendi kendini kandırmanın duygusal gösterişi Sarıkafa'yı tiksindirdi. Bu sefil insanların umutsuz telaşlarında böyle bir düşünceyi haklı çıkarabilecek ne görüyor Merry? Serseriler ve sevgi mi? Bir altgeçitte yaşayan bir serseri olmak demek, sevgiye en küçük *yatkınlığın* yüz defa marizlenmesi demektir. Bu korkunçtu. Konuşmasının nihayet kekelemeden arınmasıyla, ortaya çıkan tek şey bu döküntü. Düşlemiş olduğu şey –bu harika, yetenekli çocuğun bir gün artık kekelememesi– gerçekleşmişti. Merry, rahatsız edici kekemeliğini mucizevi bir şekilde yenmiş, ama fırtınanın ortasında kişiliği, bu delice duruluk ve sükûnet ortaya çıkmıştı. Alınacak ne büyük bir intikam: Senin istediğin şey bu mu, baba? Peki, buyur, al.

Merry'nin başarıyla açıklayabilmesi ve konuşması şimdi en kötü şeydi.

Her şeye rağmen, "Korkunç bir sonla karşılaşacaksın, Meredith. Günde iki defa bu insanları denemeyi sürdürürsen, bunu devam ettirirsen, senin sevginden ne kadar haberleri olduğunu anlayacaksın. Onların açlığı, sevgiye değil, Meredith. Birisi seni öldürecek!" dediği zaman kendi hırçınlığını hissetti ama onun bunu sesinde duymasını istemedi.

"Ama sadece yeniden doğmak üzere."

"Pek sanmam, tatlım. Cidden sanmam."

"Tahminimin seninki kadar iyi olduğunu kabul edecek misin, baba?"

"En azından konuşurken o maskeyi yüzünden çıkaramaz mısın? Seni görebileyim diye?"

"Kekelediğimi görmek için, demek mi istiyorsun?"

"O şeyi takmanın kekelemenin ortadan kalkmasını açıklayıp açıklamadığını bilmiyorum. Öyle olduğunu sen söylüyorsun. Kekelemenin havaya, havada yaşayan şeylere zarar vermemenin tek yolu olduğunu söylüyorsun... bu doğru mu? Söylediğin şeyi anlamış mıyım?"

"Evet."

"Eh... bunu kabul etsem bile, kekemeliğin *ile* eninde sonunda daha iyi bir hayatın olabileceğini düşündüğümü söylemek zorundayım. Bunun senin için zorluğunu küçümsemiyorum. Ama o lanet şeyden kurtulmak için her şeyi bu aşırılığa vardırmak zorunda kaldıysan... o za-

man gerçekten şunu merak ediyorum... bunun hayal edilebilecek en iyi bedel olup olmadığını."

"Yaptığım şeyi gerekçelerle açıklayamazsın, baba. Ben *senin yaptığın* şeyi gerekçelerle açıklamazdım kesinlikle."

"Ama benim *tabii ki* gerekçelerim var. *Herkesin* gerekçeleri vardır.

"Bir ruhun yolculuğunu öyle bir psikolojiye indirgeyemezsin. Sana yakışmıyor."

"Öyleyse *sen* açıkla. Bana açıkla, *lütfen*. Bütün bu olanlara... bana sefaletten başka bir şey değilmiş gibi görünen bu şeye baktığında, bunu yaptığında, gerçek acıyı üstlendiğinde, ki bundan ibaret, *seçtiğin* acı, Merry, gerçek acı, acıdan ne eksik ne fazla," –sesi titriyordu, ama devam etti, mantıklı mantıklı, sorumlu sorumlu– "kekelemenin –ne dediğimi anlıyor musun?– *o zaman*, sadece *o zaman* yok olmasını... kendine nasıl açıklıyorsun?"

"Sana anlattım. Benim arzu ve benlikle işim bitti."

"Tatlım, tatlı çocuğum, kızım." Sarıkafa döşemenin pisliğinin ortasına oturdu, kontrolü kaybetmemek için elinden gelen azami çabayı göstermek dışında bir şey yapamayacak kadar çaresizdi.

Birbirlerinden bir kol mesafesini aşan bir uzaklık olmaksızın oturdukları minik odada kirli vasistastan düşen dışında hiç ışık yoktu. Işıksız yaşıyordu. Niçin? Elektriğin kötülüğünü de mi reddetmişti? Aydınlatmasız yaşıyordu, hiçbir şeysiz yaşıyordu. Yaşamlarının vardığı nokta buydu: Merry Newark'ta hiçbir şeysiz yaşıyordu, Sarıkafa ise Old Rimrock'ta Merry dışında her şeyle yaşıyordu. Bunun için de iyi talihi mi suçlanmalıydı? Fukaraların varlıklı ve malik olanlardan intikamı. Bütün sözde fukaralar, kendilerini ebeveynlerinin en kötü düşmanıyla ilişkilendirmek isteyen, kendilerini en çok sevenler için en iğrenç olanı kendilerine model seçen numaracı Rita Cohen'ler.

Bir parça karton üzerine Merry'nin iki renk mum boya ile yazdığı bir slogan, masasının üst tarafına Weequahic futbol takımı flamasının yerine astığı el yapımı bir poster vardı; Merry'nin ortadan kaybolmasından önceki yıl süresince orada el sürülmeden asılı kalmıştı. Poster oraya asılana kadar, Sarıkafa'nın liseli sevgilisi onu 1943 yılında dikiş dersine götürüp portakal rengi ve kahverengi üçgenin alt kenarındaki keçenin üzerine kalın beyaz iplikle, "Bütün Şehrin Levov'una, XXXX, Arlene" yazısını işlemiş olduğu için Merry flamaya utanıp sıkılarak göz dikmişti. Poster Sarıkafa'nın Merry'nin odasından kaldırıp yok etmeye cesaret etmiş olduğu tek şeydi ve bu kadarını yapmak bile üç ay

almıştı; yetişkin olsun çocuk olsun, başka birisinin özel eşyasını almak kendisi için çirkin bir şeydi. Ancak bombalamadan üç ay sonra üst kata, onun odasına çıktı ve posteri paramparça etti. Posterde şöyle yazıyordu: "Beyaz Suratlı Amerika'da iyi ve nezih olan her şeye karşıyız. Yağmalayacağız, yakıp yıkacağız. Bizler annenizin kâbuslarının kuluçkasıyız." Büyük köşeli harflerle atıf: "WEATHERMEN DÜSTURU." Ve kendisi hoşgörülü bir adam olduğu için buna da hoşgörü göstermişti. Kızının el yazısıyla, "Beyaz Suratlı." Her bir kırmızı harf koyu bir şekilde siyahla gölgelendirilmiş olarak, kendi evinde bir yıl boyunca asılı kalıyor.

Ve ondan zerre kadar hoşlanmasa bile buna hakkı olduğuna inanmadığı için falan filan, –onun özel eşyalarına ve kişisel özgürlüğüne saygıdan– korkunç bir posteri bile çekip indiremediği için, o kadarcık haklı şiddet bile elinden gelmediği için, şimdi kâbusun korkunç şekilde gerçekleşmesi aydın hoşgörüsünün sınırlarını daha da zorlamak üzere karşısındaydı. Merry elini kaldırsa masumca etrafında uçan masum bir böceği öldüreceğini düşünüyor –çevreyle o kadar yakından temas halinde ki yaptığı her hareketin muzzam korkunç sonuçları olacaktır– ve Sarıkafa onun astığı nefret edilen, iğrenç bir posteri kaldırırsa Merry'nin bütünlüğüne, ruhuna, onun anayasal haklarına zarar vereceğini düşünüyor. Hayır, Sarıkafa, kendisinin bir Caynacı olmadığını ama pekâlâ olabileceğini düşündü – o sadece dokunaklı bir şekilde, safça şiddet yoksunuydu. Koyduğu hedeflerin doğruluğunun ahmaklığı.

"Rita Cohen kim?" diye sordu Sarıkafa.

"Bilmem. O kim?"

"Senin adına bana gelen kız. 1968 yılında. Sen ortadan kaybolduktan sonra. Benim yazıhaneme geldi."

"Hiç kimse benim adıma sana gelmedi, ben asla hiç kimseyi göndermedim."

"Evet, kısa boylu, ufak tefek bir kız. Çok solgun biri. Saçları afro yapılmış. Siyah saçlı. Ona senin bale pabuçlarını, Audrey Hepburn albümünü ve günceni verdim. Seni bu işin içine sokan kişi o mu? Bombayı yapan kişi o mu? Henüz evdeyken telefonda birisiyle konuşuyordun – yaptığın şu gizli görüşmeler." Tıpkı poster gibi "saygı" duymuş olduğu gizli görüşmeler. Keşke o posteri yırtıp atsaydı ve telefonun fişini çekip onu o zaman oraya kilitleseydi! "O muydu?" diye sordu ona şimdi. "Bana doğruyu söyle, lütfen."

"Ben sadece doğruyu söylerim."

"Senin için ona on bin dolar verdim. Nakit verdim. O parayı aldın mı, yoksa almadın mı?"

Merry'nin gülüşü kibarcaydı. "On bin dolar mı? Henüz almadım, baba."

"O zaman senden bir yanıt almak zorundayım. Bana seni nerede bulabileceğimi söyleyen Rita Cohen kim? New York'lu Melissa mı o?"

"Beni buldun," diye yanıtladı Merry, "çünkü arıyordun. Senin gelip beni bulmayacağını asla ummadım. Beni aramak *zorunda* olduğun için aradın beni."

"Seni bulmama yardımcı olmak için mi Newark'a geldin? Buraya gelme nedenin bu mu?"

Ama Merry, "Hayır," diye yanıtladı.

"Öyleyse *niçin* geldin? Ne düşünüyordun? Düşünüyor *muydun*? Yazıhanenin nerede olduğunu biliyorsun. Ne kadar yakında olduğunu biliyorsun. Mantık nerede, Merry? Bu kadar yakın ve..."

"Birisinin arabasına bindim ve işte buradayım, görüyorsun."

"O şekilde. Rastlantı. Mantık olmadan. Hiçbir yerinde mantık olmadan."

"Dünya, üzerinde benim etkimin olduğu ve olmasını isteyeceğim bir yer değil. Her şey üzerindeki her türlü etkiden feragat ediyorum. Bir rastlantıyı neyin meydana getirdiğine gelince, sen ve ben, baba..."

"Her türlü etkiden feragat mi ediyorsun?" diye bağırdı Sarıkafa. "'Her türlü etkiden', sahi mi?" Hayatının en delirtici konuşması. Onun saçma bir şekilde masum, tamamen delice, kekelemeyen bir ciddiyetteki her-şeyi-bilirimciliği, odanın ve dışarıdaki sokağın korkunç tarafsızlığı, kendisini böylesine güçlü bir şekilde kontrol eden kendisi dışındaki *her şeyin* korkunç tarafsızlığı. "*Benim* üzerimde bir etkin var," diye bağırdı, "*beni* etkiliyorsun! Bir böceği öldürmeyecek olan sen *beni* öldürüyorsun! Orada oturmuş "rastlantı" dediğin şey etki – senin güçsüzlüğün *benim* üzerimde güç, lanet olsun! Annenin üzerinde, büyükbabanın üzerinde, büyükannenin üzerinde, seni seven herkesin üzerinde – o peçeyi takmak saçmalık, Merry, tam bir *saçmalık!* Sen dünyadaki en güçlü insansın!"

Bu benim hayatım *değil*, bu benim hayatımın *düşü*, diye düşünmekte bulunabilecek bir teselli yoktu. Bu onu daha az perişan etmeyecekti. Ne kızına duyacağı öfke ne de kurtarıcıları olarak rol almasına izin verdiği küçük suçluya duyacağı öfke perişanlığını azaltacaktı. Onu hiç uğraşmadan dolandıran kurnaz ve kötü niyetli bir sahtekâr. On dakika-

lık dört ziyarette ondan alabileceği her şeyi almıştı. Hunharlık. Cüretkârlık. Sağlam sinirler. Böyle çocukların nereden geldiğini bir tek Tanrı bilirdi.

Sonra onlardan birinin kendi evinden geldiğini hatırladı. Rita Cohen başka birinin evinden gelmişti sadece. Kendisininki gibi evlerde yetiştirilmişlerdi. Kendisi gibi ebeveynler tarafından büyütülmüşlerdi. Ve birçoğu kızdı, "silahlı eylem"e erkek çocuklardan daha az sürüklenmemiş, daha az saldırgan ve militan olmayan, politik kimlikleri tam olan kızlar. Gösterdikleri şiddet ve kendi kendilerini dönüştürmeye susamışlıkları korkunç derecede katıksızdı. İnançları en acımasız bir şekilde eyleme geçirilen devrimcileri örnek almak için köklerini reddediyorlar. Katı idealizmlerini güden nefreti durdurulamayan makineler gibi üretiyorlar. Öfkeleri parlamaya hazır. Tarihi değiştirmek için hayal edebildikleri her şeyi yapmaya hazırlar. Zorunlu askerlik hizmeti gibi bile değil bu onlar için; korku, şüphe veya iç çatışma onları yıldırmaksızın, patlayıcılarla sakatlamak ve öldürmek için her bakımdan donanımlı, silahlı soygun yapmada kabiliyetli, savaşa karşı şiddete başvurmak için özgürce ve korkusuzca ekibe katılıyorlar – saklanan kızlar, tehlikeli kızlar, saldırganlar, amansız bir şekilde aşırıya kaçan, tamamen toplumdışı. Sarıkafa savaş karşıtı eylemlerden kaynaklanan suçları işledikleri iddiasıyla yetkililer tarafından aranan kızların, Merry'nin tanıdığını tahmin ettiği kızların, yaşamlarının kızının yaşamıyla bağlantılı olduğunu tahmin ettiği kızların adlarını gazetelerde okuyordu: Bernadine, Patricia, Judith, Cathlyn, Susan, Linda... Sarıkafa'nın babası, aralarında Mark Rudd, Katherine Boudin ve Jane Alpert'in olduğu –hepsi yirmili yaşlarında, Yahudi, orta sınıftan, üniversite eğitimli, savaş karşıtı dava adına şiddet uygulayan, kendilerini devrimci değişime adamış ve Amerikan hükümetini devirmeye kararlı– yeraltı örgütü Weathermen'in polis avı hakkında özel bir TV haberini aptal aptal izledikten sonra, "Yahudi çocukların ev ödevlerine yaparak evde oturdukları zamanı hatırlıyorum. Ne oldu? Bizim zeki Yahudi çocuklarımıza ne oldu böyle? Tanrı saklasın, ebeveynleri artık bir süre zulüm görmese, zulüm bulabileceklerini düşündükleri yere koşuyorlar. Zulümsüz yapamıyorlar. Yahudiler bir zamanlar zulümden kaçtılar; şimdi zulümsüzlükten kaçıyorlar. Bir zamanlar yoksulluktan kaçtılar; şimdi zenginlikten kaçıyorlar. Bu çılgınlık. Kendilerine iyi davrandıkları için artık nefret edemedikleri ebeveynleri var, bu yüzden bunun yerine Amerika'dan nefret ediyorlar," diyordu herkese. Ama Rita Cohen başlı başına bir va-

kaydı: pis bir kaltak ve adi bir dolandırıcı.

Öyle biriyse, onun mektubunu nasıl açıklayacaktı öyleyse? Bizim zeki Yahudi çocuklarımıza ne olmuştu? Delirdiler. Bir şey onları *delirtiyor*. Bir şey onları her şeye karşı kıldı. Bir şey onları felakete sürüklüyor. Bunlar kendilerine söylenen şeyi başka herkesten daha iyi yaparak ilerlemeye niyeti olan zeki Yahudi çocuklar değil. Onlar kendilerine söylen*me*diği şekilde herkesten daha iyisini yaparak kendilerini rahat hissediyorlar sadece. Güvensizlik onların davet edildikleri delilik.

Ve bunun daha da yürek parçalayıcı biçimlerinden birinin sonucu burada, yerde oturuyor: din değiştirme. Eğer dünyaya boyun eğdiremiyorsan, o zaman kendin dünyaya boyun eğ.

"Seni *seviyorum*," diyordu Merry'ye, "seni arayacağımı *biliyor*sun. Sen benim *evladım*sın. Ama o maskeyi takmışken, kırk kiloya düşmüşken ve yaşadığın gibi yaşıyorken, milyon sene geçse seni nasıl bulabilirdim? Herhangi bir kimse seni nasıl bulabilirdi, burada bile? Neredey*din*?" diye bağırdı, bir kız veya erkek evlat tarafından ihanete uğrayan en öfkeli babanın olabileceği kadar öfkeli bir şekilde, o kadar öfkeli ki Kennedy'nin vurulduğunda beyninin dışarı fışkırması gibi beyninin kafasından dışarı fışkırmasından korkmuştu. "*Nerelerdeydin*? Cevap ver bana!"

Böylece Merry nerelerde olduğunu Sarıkafa'ya anlattı.

Ya o nasıl dinledi? Merak ederek: Yanlış yola sapmadan *önce* yaşamlarında bir nokta varsa, bu nerede ve ne zamandı? Düşünerek: Öyle bir nokta yoktu, onları kandırmayı, emin bir şekilde onların kızıymış gibi onların idaresi altında görünmeyi kaç yıl başarmış olursa olsun, Merry'nin üzerinde asla hiçbir kontrol yoktu. Düşünerek: Boş yere, yaptığı her şey boşuna olmuştu. Hazırlıklar, uygulama, itaat; esas olana, en çok önemi olan şeylere taviz vermeyen bağlılık; sistematik sistem kurma, küçük veya büyük her sorunun sabırla tetkiki; sapma yok, gevşeklik yok, tembellik yok; her yükümlülüğü sadakatle yerine getirme, her durumun gereğine göre enerjik bir şekilde işe koyulma... Amerikan Anayasası kadar uzun bir listeydi kendi inanç maddeleri – ve hepsi boşuna. Her şey tümüyle boşunalığın sistemleştirilmesi. Sorumluluğuyla şimdiye kadar sınırlamış olduğu tek şey kendisiydi.

Düşünerek: O benim etkim altında değil ve asla olmadı. O beş para etmeyen bir şeyin etkisi altında. Delice bir şeyin. Hepimiz öyleyiz. Onların büyükleri bundan sorumlu değiller. Onların kendileri bundan sorumlu değiller. Başka bir şey sorumlu.

Evet, 1973 yılında, kırk altı yaşında, cenaze töreni gibi inceliklere bakılmaksızın sakatlanmış çocukların ve onların sakatlanmış ebeveynlerinin cesetlerinin her yere saçılmış olduğu, yüzyılın neredeyse dörtte üçünde, Sarıkafa hepimizin delice bir şeyin etkisi altında olduğumuzu keşfetmişti. Bu sadece zaman meselesi, beyaz surat. Hepimiz öyleyiz!

Onların, Weathermen'in, Panter'lerin, kendisine suçlu diyen ve mal sahibi olanlardan biri olduğu için kendisinden nefret eden azgın Yozlaşmamışların öfkeli ayaktakımı ordusunun gülmeleri gelmişti kulağına. *Sarıkafa'yı sonunda keşfetmişlerdi!* Sevinçten çıldırmışlardı, bir zamanlar şımartılmış kızını mahvetmiş olmaktan ve onun imtiyazlı hayatını harap etmiş olmaktan zevk alıyorlardı, en sonunda onu kendi hakikatlerine götürüyorlardı, her Vietnamlı erkek, kadın, çocuk, ve bebek için, Amerika'da kolonileştirilen her siyah için, kapitalistler ve onların doymak bilmez açgözlülükleri tarafından ağızlarına sıçılmış olan her yerdeki herkes için var olduğunu bildikleri hakikate götürüyorlardı. Çılgınca olan şey, beyaz surat, Amerika tarihidir! Bu Amerika imparatorluğudur! Bu Chase Manhattan, General Motors, Standard Oil ve Newark Maid Dericilik'tir! Gemiye hoş geldin, kapitalist köpek! Amerika tarafından içine edilmiş insan ırkına hoş geldin!

Merry, bombalamadan sonra yetmiş iki saat boyunca konuşma terapisti Sheila Salzman'ın Morristown'daki evinde saklandığını anlattı. Sağ salim Shelia'nın evinin yolunu tutmuş, içeri alınmış ve gün boyunca Sheila'nin ofisinin bekleme odasında ve geceleyin ofisin içinde saklanmıştı. Sonra yeraltı yolculuğuna başlamıştı. Sadece iki ayda on beş takma ada sahip olmuş ve her dört beş günde bir yer değiştirmişti. Ama kendisinin sadece yeraltına inmiş savaş karşıtı bir eylemci olduğunu bilen, hareketi destekleyen birinden yardım gördüğü Indianapolis'te, mezarlıktaki bir mezar taşında gördüğü bir ismi almıştı, kendi doğduğu yılda doğan ve sonra ölen bir bebeğin ismini. Bebeğin adına çifte doğum belgesi için başvuruda bulunmuş, Mary Stoltz adını alması böyle olmuştu. Bundan sonra, bir kütüphane kartı, sosyal güvenlik numarası ve on yedisine bastığında bir sürücü ehliyeti çıkarttırmıştı. Yaklaşık bir yıl boyunca, Mary Stoltz bir yaşlılar evinin mutfağında bulaşık yıkamıştı –hareketi destekleyen o kişi vasıtasıyla bulduğu bir iş– ta ki bir sabah ona ankesörlü telefondan ulaşıp işten hemen ayrılmasını ve kendisiyle Greyhound istasyonunda buluşmasını söyleyene kadar. Orada ona bir Chicago bileti vermiş ve orada iki gün kalmasını, sonra Oregon'a –sığınacak yer bulabileceği bir komünün olduğu Portland'ın ku-

zeyine– bilet almasını söylemişti. Merry'ye komünün adresini ve giysi, yiyecek ve bilet satın alması için biraz para vermiş ve Merry, Chicago'ya doğru yola çıkmış, oraya vardığı gece de tecavüze uğramıştı. Esir tutulmuş, tecavüze uğramış ve soyulmuştu. Daha on yedi yaşındayken.

Yaşlılar evinin mutfağı kadar dostça bir ortam olmayan bir batakhanenin mutfağında Oregon'a gidecek parayı kazanmak için bulaşık yıkamıştı. Ona Chicago'da öğüt verecek bir destekçi yoktu ve yeraltıyla temasa geçmesi halinde yanlış bir şey yapıp tutuklanmaktan korkmuştu. Indianapolis'teki destekçiyi ankesörlü telefondan arayamayacak kadar korkmuştu. Yine tecavüze uğramıştı (kaldığı dördüncü pansiyonda) ama bu kez soyulmamıştı ve böylece bulaşıkçı olarak altı haftadan sonra komünün yolunu tutacak kadar parayı denkleştirmişti.

Yalnızlık Chicago'da öylesine her şeyi kuşatıcı olmuştu ki bunun adeta damarlarından aktığını hissetmişti. Old Rimrock'a telefon etmeye kalkışmadığı bir gün, hatta bazı günler saat bile olmamıştı. Ama bunun yerine, çocukluk odasını hatırlamanın kendisini büsbütün mahvetmesine izin vermeden, küçük bir restoran veya küçük bir büfe bulmuş, bir bar taburesine oturup domuz pastırmalı sandviç ve vanilyalı *milkshake* sipariş etmişti. Tanıdık kelimeleri söylemek, domuz pastırmasının ızgarada kıvrılmasını izlemek, kızarmış ekmeğinin makineden fırlayışını izlemek, siparişi geldiği zaman bütün kürdanları dikkatle çıkarmak, *milkshake*'inden aldığı yudumlar arasında katmanlı sandvicini yemek, dikkatini salatanın tatsız liflerini ezmeye vermek, gevrek pastırmadan duman kokusu sinmiş yağı ve yumuşak domatesten çiçek kokulu suyu çıkarmak, mayonezli kızarmış ekmeğinin bulamacıyla birlikte her şeyi temizlemek, çenesiyle ve dişleriyle sabırla öğütmek, kendisini sakinleştirmek için her lokmasını düşünceli bir şekilde ezip toz haline getirmek –dikkatini annesinin çiftlik hayvanlarının yemlikteki samana odaklanması kadar sabit bir şekilde salamlı sandvicine vermek– ona yoluna tek başına devam etme cesareti vermişti. Sandvicini yer, *milkshake*'ini içer ve oraya nasıl geldiğini hatırlayıp yoluna devam ederdi. Chicago'yu terk edeceği zaman artık bir eve ihtiyacı olmadığını keşfetmişti; bir daha asla bir aile ya da eve özleme yenilmenin eşiğine gelmeyecekti.

Oregon'da iki bombalama eylemine katılmıştı.

Fred Conlon'u öldürmek onu durdurmak yerine, sadece ilham vermişti ona; Fred Conlon'dan sonra, vicdanı tarafından engellenmek ye-

rine, kalan bütün vicdan azabı ve korkudan kurtulmuştu. Bir adamı, tanımayı asla ummayacağı herhangi biri kadar iyi bir adamı, kasıtsız olsa bile, öldürmüş olmanın dehşeti ona, oldukça şaşırtıcı bir şekilde, Dawn ve kendisi tarafından yetiştirilirken dikkat etmeyi öğrenememiş olduğu en temel yasak konusunda hiçbir şey öğretmemişti ona. Conlon'u öldürmek, ne kadar acımasız olursa olsun kötü sisteme saldırmak için her yolu benimsemekten çekinmeyen idealist bir devrimci olarak şevkini artırmıştı sadece. Beyaz suratlı Amerika'da nezih olan her şeye muhalif olmanın pek de yatak odası duvarını süsleyen özenti duvar yazıları olmadığını kendine kanıtlamıştı.

Sarıkafa, "Bombaları sen yerleştirdin," dedi.

"Evet."

"Hamlin'in yerinde ve Oregon'da bombaları sen yerleştirdin."

"Evet."

"Oregon'da kimse öldü mü?"

"Evet."

"Kim?"

"İnsanlar."

"İnsanlar," diye tekrarladı Sarıkafa. "Kaç insan, Merry?"

"Üç," dedi.

Komünde bol yiyecek vardı. Yiyeceklerinin çoğunu kendileri yetiştiriyorlardı ve bu yüzden, Chicago'ya ilk vardığında olduğu gibi geceleri süpermarketin önünde solmuş zerzevat için çöpçülük yapmaya gerek yoktu. Komünde âşık olduğu bir kadınla yatmaya başlamıştı, bombalarla çalışmadığı zamanlarda dokuma tezgâhını çalıştırmayı öğrendiği bir dokumacının karısıyla. İkinci ve üçüncü bombasını da başarıyla yerleştirdikten sonra bomba yapımı onun uzmanlığı olmuştu. Dinamiti dinamit tapasına ve dinamit tapasını Woolworth çalar saatine güvenle bağlamak için gereken sabır ve hassasiyeti seviyordu. Kekeleme ilk kez o zaman ortadan kaybolmaya başladı. Dinamitle uğraşırken asla kekelemiyordu.

Sonra kadınla kocası arasında bir şey oldu, barışı sağlamak için Merry'nin komünü terk etmesini gerektirecek şiddetli bir tartışma.

Doğu Idaho'da, patates tarlalarında çalışırken, Küba'ya kaçmaya karar verdi. Çiftlik kampındaki barakalarda geceleri İspanyolca öğrenmeye başladı. Öteki ırgatlarla kampta yaşarken, erkekler sarhoş olduklarında ürkütücü olsalar da ve gene cinsel olaylar olsa da, inançlarına daha da tutkulu bir şekilde bağlandığını hissetti. Küba'da onların şid-

detinden endişe etmek zorunda kalmadan işçiler arasında yaşayabileceğine inanıyordu. Küba'da Mary Stoltz değil, Merry Levov olabilecekti.

O zamana kadar Amerika'da ırkçılık, gericilik ve açgözlülüğün etkilerini kökünden söküp atabilecek bir devrimin asla olamayacağı sonucuna varmıştı. Kâr ilkesini savunmak için hiçbir şeyle durdurulamayacak olan termonükleer bir süper devlete karşı şehir gerilla savaşı boşunaydı. Amerika'da bir devrim meydana getirmeye yardım edemeyeceği için, tek umudu, kendisini gerçekleşmiş bir devrime adamaktı. Bu onun sürgününün sonunu ve yaşamının gerçek başlangıcını imleyecekti.

Ertesi yıl, Küba'ya, proleteryayı özgür kılmış ve sosyalizmle adaletsizliği ortadan kaldırmış olan Fidel'e gidiş yollarını aramakla geçmişti. Ama Florida'da FBI ile ilk yakın temasını yaşadı. Miami'de Dominikli mültecilerle dolu bir park vardı. İspanyolca pratiği yapmak için iyi bir yerdi ve çok geçmeden kendisini oradaki çocuklara İngilizce öğretirken buldu. Ona sevgi ile La Farfulla, kekeme, adını takmışlardı, ki bu öğrettiği kelimeleri tekrar ettikleri zaman yaramazca kekelemekten alıkoymamıştı onları. Merry'nin İspanyolca konuşması kusursuzdu. Dünya devriminin kollarına kaçmak için bir sebep daha.

Bir gün, diye anlattı Merry babasına, kendisinin çocuklarına öğretmenlik yapmasını izleyen, parkta yeni yeni görünmeye başlayan, genççe bir siyah serseri dikkatini çekmişti. Bunun ne anlama geldiğini hemen fark etmişti. Önceden binlerce defa bunun FBI olduğunu düşünmüş ve binlerce defa yanılmıştı – Oregon'da, Idaho'da, Kentucky'de, Maryland'de kasiyerlik yaptığı marketlerde FBI onu izliyor; bulaşık yıkadığı restoranlarda, kafeteryalarda izliyor; yaşadığı izbe sokaklarda izliyor; gazeteleri okumak, devrimci düşünürleri incelemek, Marx, Marcuse, Malcolm X'i ve yatakta bir niyaz gibi, mukabeleli dua gibi okunan cümleleri, tıpkı vanilyalı *milkshake* ve domuz pastırmalı sandviç gibi, bir ayin kutsallığıyla onu besleyip kuvvet vermiş bir Fransız kuramcı olan Frantz Fanon'u iyice öğrenmek için saklandığı kütüphanelerde izliyor onu. *Hiç akıldan çıkarılmamalıdır ki davaya bağlı Cezayirli kadın hem "sokaktaki yalnız bir kadın" olarak rolünü hem de devrimci misyonunu içgüdüsel olarak öğrenir. Cezayirli kadın bir gizli ajan değildir. Çantasında üç el bombasıyla sokağa çıkması stajsız, brifingsiz ve yaygarasız olur. Bir rol oynadığı duygusu yoktur onda. Taklit edecek bir karakter yoktur. Tersine, yoğun bir dramlaştırma, kadın ve devrimci arasında bir tutarlık vardır. Cezayirli kadın doğrudan trajedi seviyesine ulaşır.*

Düşünerek: Ve New Jersey'li kız ahmaklık seviyesine iner. Çok zeki olduğu için Montessori okuluna gönderdiğimiz New Jersey'li kız, Morristown Lisesi'nde sadece A'lar ve B'ler alan New Jersey'li kız – New Jersey'li kız doğrudan rezilce rol kesme seviyesine yükselir. New Jersey'li kız psikoz seviyesine ulaşır.

Her yerde, saklanmak için gittiği her şehirde FBI'ı gördüğünü düşünmüştü – ama parktaki bir bankta çocuklara İngilizce konuşmayı öğretmeye çalışarak kekelerken en sonunda keşfedildiği yer Miami'ydi. Fakat onlara öğretmemek nasıl olur da elinden gelirdi? Yokluk içinde doğmuş olan, yokluğa mahkûm edilmiş olan ve kendilerine bile insan artığı gibi görünenlere nasıl yüz çevirebilirdi? Parka geldiği ve aynı siyah serseriyi gazetelerden bir örtü altında bankta uyuyor numarası yapar gördüğü ikinci gün sokağa dönüp koşmaya başladı, sokakta dilenen kör bir kadın, köpeği olan iriyarı siyah bir kadın görene kadar durmadı. Kadın elindeki fincanı sallayarak usulca, "Köre sadaka, köre sadaka, köre sadaka," diyordu. Kaldırımda ayağının dibinde Merry'nin içine saklanabileceğini fark ettiği eski püskü yün bir palto duruyordu. Ama onu öylece alamazdı ondan; bunun yerine kadına dilenmesine yardımcı olup olamayacağını sordu ve kadın, elbette dedi; Merry kadının siyah gözlüğünü takıp paltosunu giyip giyemeyeceğini sordu ve kadın, "Ne istersen, tatlım," dedi ve böylece Merry siyah gözlüğü takarak, kadın, "Köre sadaka, köre sadaka, köre sadaka" diye nakaratını tuttururken onun için fincanı sallayarak Miami'de güneş altında o kalın paltoyla ayakta dikildi. O gece bir köprünün altında tek başına saklandı ama ertesi gün, yine palto ve gözlükle kılık değiştirmiş olarak yaşlı kadınla dilenmeye gitti ve en sonunda onun ve köpeğinin yaşadığı eve taşınıp, kadına baktı.

Dinleri incelemeye de o zaman başladı, sabahları Merry, o ve köpek, uyudukları yatakta uyandıklarında Bunice adlı siyah kadın Merry'ye şarkı söylüyordu. Ama Bunice kanser olup öldüğünde, bu çok kötüydü: klinikler, koğuşlar, tek yas tutanın kendisi olduğu cenaze töreni, dünyada en çok sevdiği kişiyi kaybetmek... hiç olmadığı kadar zordu bu.

Bunice'in ölümle pençeleştiği aylarda kütüphanede kendisini Musevi-Hıristiyan geleneği sonsuza kadar geride bırakmaya ve yüce ahlâki *ahimsa* emrine, yaşama sistematik hürmet ve hiçbir canlıya zarar vermeme andına giden yolu bulmaya yönelten kitaplar bulmuştu.

Babası hangi noktada onun yaşamı üzerindeki kontrolünü kaybetti-

ğini artık merak etmiyordu, şimdiye kadar yaptığı her şeyin boşuna olduğunu ve onun delice bir şeyin etkisinde olduğunu artık düşünmüyordu. Bunun yerine, kendi kızının o kadar acıyı özümlemiş olamayacağı gibi basit bir nedenden dolayı, Mary Stoltz'un kendi kızı olmadığını düşünüyordu. Merry Old Rimrock'lı bir çocuktu, cennette yaşayan imtiyazlı bir çocuk. Patates tarlalarında çalışmış, köprü altlarında uyumuş, beş yıl süresince tutuklanma korkusuyla etrafta dolaşmış olamazdı. Kör kadın ve onun köpeğiyle birlikte yatıp uyumuş olamazdı. Indianapolis, Chicago, Portland, Idaho, Kentucky, Maryland, Florida – Merry tecrit edilmiş bir derbeder olarak bulaşık yıkayarak, polisten saklanarak ve park banklarında fukaralarla arkadaşlık ederek bütün o yerlerde yaşamış olamazdı asla. Ve en sonunda Newark'a gelmiş olamazdı asla. Hayır. O altgeçitten Ironbound'a yürüyerek, o peçeyi takarak ve her sabah her akşam bütün o serserilerin yanından ve o pisliğin içinden geçip tek başına yürüyerek altı ay boyunca on dakikalık mesafede yaşamış olması – hayır! Hikâye bir yalandı, amacı kötü adamı mahvetmekti, ki o kendisiydi. Hikâye bir karikatürdü, duygusal bir karikatür ve o ise bir aktristi, bu kız onların olmadığı her şey olduğu için kendisine işkence etmek üzere kiralanıp görevlendirilmiş bir profesyoneldi. Ailesinin muzaffer bir biçimde mümkün olan her yoldan kök salmış olduğu bir ülkede sürgün edilmiş bir parya hikâyesiyle onu öldürmek istiyorlardı ve bu yüzden onun söylediği şeylerle ikna olmayı reddetti. Şöyle düşündü: Tecavüz mü? Bombalar mı? Her deli için kolay hedef mi? Bu meşakkatten öteydi. Bu cehennemdi. Merry bunların *hiçbirin*den sağ çıkamazdı. Dört insanı öldürerek sağ kalamazdı. Soğukkanlılıkla öldürmüş ve sağ kalmış olamazdı.

Ve sonra sağ kalmamış olduğunu fark etti. Gerçek her ne olursa olsun, onun başına her ne gelmiş olursa olsun, anne babasının rezil yaşamını bir enkaz halinde geride bırakma kararlılığı, onu kendini yok etme felaketine sürüklemişti.

Elbette bunların hepsi başına gelmiş olabilirdi. Yeryüzünün her yerinde her gün böyle şeyler oluyor. Sarıkafa'nın insanların nasıl davrandığı konusunda hiçbir fikri yoktu.

"Sen benim kızım değilsin. Sen Merry değilsin."

"Olmadığıma inanmak istiyorsan, bu da olabilir pekâlâ. En iyisi bu olabilir."

"Niçin bana anneni sormuyorsun, Meredith? Sana sorayım mı? Annen nerede doğmuştu? Onun kızlık soyadı ne? Babasının adı ne?"

"Annem hakkında konuşmak istemiyorum."

"Çünkü onun hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Veya benim hakkımda. Veya taklit ettiğin kişi hakkında. Bana kumsaldaki evden bahset. Bana birinci sınıftaki öğretmeninin adını söyle. İkinci sınıftaki öğretmeninin adı neydi? Niçin kızımmışsın numarası yaptığını söyle bana!"

"Sorularına yanıt verirsem, daha da çok acı çekeceksin. Ne kadar çok acı çekmek istediğini bilmiyorum."

"Aaa, benim acım için tasalanma, genç hanım – sadece sorulara yanıt ver. Niçin kızımmışsın numarası yapıyorsun? Sen kimsin? 'Rita Cohen' kim? İkiniz ne işler çeviriyorsunuz? Kızım nerede? Bana burada neler olduğunu ve kızımın nerede olduğunu hemen şimdi söylemezsen bu meseleyi polise devredeceğim."

"Hakkımda dava açılmasını gerektirecek hiçbir şey yapmıyorum, baba."

Şu korkunç yasacılık. Sadece korkunç Caynacılık değil, üstüne üstlük bu bok da var. "Hayır," dedi, "*şimdi* değil – şimdi sadece dehşet verici! Peki ya *yaptığın* şey ne olacak!"

"Dört kişiyi öldürdüm," diye yanıtladı, bir zamanlar, "Bu öğleden sonra fındıklı kurabiye pişirdim," dediği kadar masum bir edayla.

"Hayır!" diye bağırdı Sarıkafa. Caynacılık, yasacılık, berbat bir masumiyet, hepsi umutsuzluktandı, hepsi kendisini ölmüş olan dört kişiden uzaklaştırmak içindi. "Bu yetmez! Sen Cezayirli bir kadın değilsin! Sen Cezayirli değilsin, sen Hintli değilsin! Sen, New Jersey, Old Rimrock'tan Amerikalı bir kızsın! Sen fazlasıyla canına okunmuş Amerikalı bir kızsın! Dört kişi mi? Hayır!" Şimdi de *o* buna inanmayı reddediyordu, şimdi suçun hiçbir anlam ifade etmediği, edemeyeceği kişi kendisiydi. Merry öyle kutsanmıştı ki bu doğru olamazdı Kendisi de kutsanmıştı. Dört kişiyi öldüren bir çocuğa asla babalık yapamazdı. Yaşamın Merry'ye sağladığı her şey, yaşamın ona sunduğu her şey, yaşamın ondan talep ettiği her şey, doğduğu günden beri onun başına gelmiş olan her şey bunu *imkânsız* kılıyordu. İnsanları öldürmek mi? Bu onların sorunlarından biri değildi. Hayat insaflı davranıp, bunu yaşamlarının dışında bırakmıştı. İnsanları öldürmek, Levov'ların payına düşen her şeyden bağlantı kurulamayacak kadar uzaktaydı. Hayır, bu kendi kızı değildi, olamazdı. "Eğer yalan söylemeyecek veya küçük ya da büyük hiçbir şeyi kimseden almayacak kadar büyüksen –bütün bu zır-

valık, Merry, tamamen anlamsız zırvalık– sana yalvarırım bana gerçeği söyle!"

"Gerçek basit. İşte gerçek. İstemekle ve benlikle işin bitmek zorunda."

"Merry," diye bağırdı, "Merry, Merry," ve içindeki denetimsiz, saldırma dürtüsüne karşı koyamayan azgın yaratık, bütün o erkekçe kas gücüyle, pis minderin üzerinde büzülmüş oturan kızın üstüne çullandı. "Bu sen değilsin! Sen bunu yapmış olamazsın!" Bir çorabın ucundan kesilmiş peçeyi yırtıp yüzünden çıkarırken Merry hiç karşı koymadı. Çorabın topuğu çenesini örtüyordu. Hiçbir şey ayaklarınıza giydiğiniz bir şeyden daha pis değildir ve Merry ağzını buna sürüyor. Biz onu sevdik, o bizi sevdi – ve sonuç olarak yüzüne bir çorap takıyor. "*Şimdi* konuş!" diye emretti Sarıkafa.

Ama Merry konuşmadı. Sarıkafa onun ağzını zorla açtı, daha önce asla çiğnemediği bir kurala aldırmayarak – şiddete karşı yasak. Bu bütün anlayışın sonuydu. Şiddetin insanlık dışı ve boşuna olduğunu, anlayışın –ne kadar zaman alırsa alsın uzlaşı sağlamak için birbirleriyle mantıklı konuşmanın– kalıcı bir sonuç elde edebilmenin tek yolu olduğunu bildiği halde, artık anlayışın var olmasının hiç yolu yoktu. Çocuğuna asla şiddet uygulamayacak olan, güç kullanmayı ahlâki iflasın somutlaşmış hali olarak gören baba, onun ağzını zorla açtı ve parmaklarıyla dilini tuttu. Ön dişlerinden biri eksikti, onun güzel dişlerinden biri. Bu onun Merry olmadığını *kanıtlıyordu.* Diş teli taktığı yıllar, diş düzeltici, gece teli, ısırmasını mükemmelleştirmek, dişetlerini korumak ve gülmesini güzelleştirmek için – *bu aynı kız olamazdı.*

"Konuş!" diye ısrar etti, ve en sonunda Merry'nin gerçek kokusu onu ulaştı, sadece çürüyen canlının ve çürüyen ölünün kötü kokusu dışında var olan en rezil insan kokusu. Tuhaf bir şekilde, suya zarar vermemek için yıkanmadığını ona söylemiş olmasına rağmen, daha önce hiçbir koku almamıştı –ne sokakta kucaklaştıkları zaman, ne de şiltesinin karşısında loş ışıkta otururken–, sidik kokusu sinmiş binaya atfettiği ekşi, mide bulandırıcı bir şekilde yabancı bir şey dışında hiçbir şey. Ama onun ağzını zorla açarken şimdi kokusunu aldığı şey bir insandı, bir bina değildi, zevk için kendi bokunun içinde eşelenen deli bir insandı. Merry'nin pisliği ona ulaşmıştı. Merry iğrenç. Kızı insan pisliği kokan bir insan bozuntusu. Kokusu, bozulan organik her şeyin kokusu. Bu tutarlılığı olmayan bir koku. Onun olup çıktığı her şeyin kokusudur. Bunu yapabilirdi ve yapmıştı da ve yaşama bu saygı da sonuncu iğrençlikti.

Gırtlağının üstündeki açıklığı tıkamak için kafasında bir yerlerde bir kasın, kendisini durduracak ve pisliğin içine daha da kaymalarını engelleyecek bir şeyin yerini belirlemeye çalıştı, ama öyle bir kas yoktu. Bir mide salgısı ve sindirilmemiş yemek spazmı bağırsaklarından yukarı çıkmaya başladı ve acı, asitsi bir akıntı halinde mide bulandırıcı bir şekilde diline kadar taştı. "Sen kimsin!" diye bağırdığı zaman kelimeleriyle birlikte Merry'nin yüzüne fışkırdı.

Odanın loşluğunda bile tepesine dikilir dikilmez onun kim olduğunu anlamıştı. Bir zamanlar tanıdığını sandığı şeyin yerini sonsuza dek açıklanamayacak bir şeyin aldığını anlaması için Merry'nin yüzü korunmasız olarak kendisiyle konuşmasına gerek yoktu. Artık alameti farikası olan kekelemesiyle Merry Levov olduğu anlaşılmıyorsa, kim olduğu şaşmaz bir şekilde gözlerinden belliydi. Keskin hatlı, fazla geniş gözyuvaları içindeki gözler Sarıkafa'nın kendisininkilerdi. Uzun boyunu ondan almıştı ve gözler kendisininkilerdi. O tamamen kendisiydi. Bir dişi çekilmişti veya yediği bir darbeyle çıkmıştı.

Sarıkafa kapıya doğru geri çekildiğinde, kız ona bakmadı, sanki babası kapıldığı cinnet anında onun yalnızlığı içinde birlikte yaşadığı zararsız mikroorganizmaları gaddarca hırpalanmışçasına, endişe içinde daracık odasında gezdirdi gözlerini.

Dört kişi. Ortadan kaybolmuş olmasına hiç şaşmamalı. Kendisinin ortadan kaybolmasına da hiç şaşmamalı. Bu onun kızıydı ve tanınmaz haldeydi. Bu katil bana ait. Kusmuğu onun, gözleri dışında annesinin ya da babasınınkine şimdi hiç benzemeyen suratındaydı. Peçe çıkmıştı, ama peçenin ardında başka bir peçe daha vardı. Her zaman yok mudur?

"Benimle gel," diye yalvardı Sarıkafa.

"Sen git baba. Git."

"Merry, benden çok acı verici bir şeyi yapmamı istiyorsun. Seni terk etmemi istiyorsun. Seni daha yeni buldum. Lütfen," diye yalvardı, "benimle gel. Eve gel."

"Baba, beni kendi halime bırak."

"Ama seni görmeliyim. Seni burada bırakamam. Seni görmeliyim!"

"Beni gördün. Lütfen git şimdi. Beni seviyorsan, baba, beni kendi halime bırakırsın."

Kızların en mükemmeline, bir tanecik kızına, tecavüz edilmişti.

Tek düşünebildiği kızına iki kere tecavüz edilmiş olmasıydı. Dört kişi onun tarafından havaya uçurulmuştu – öylesine acayip, öylesine ölçüsüzdü ki bu hayal edilebilir bir şey değildi. Bu olmak zorundaydı. Yüzleri görmek, isimleri duymak, birinin üç çocuk annesi, ikincisinin yeni evli olduğunu ve üçüncüsünün emekli olmak üzere olduğunu... Onların ne ya da kim olduğunu *o* biliyor muydu... kim oldukları umrunda mıydı?.. Bunların hiçbirini hayal edemiyordu. Etmeyecekti. Sadece tecavüz hayal edilebilirdi. Tecavüzü hayal et ve gerisine bir perde çek: onların yüzleri, gözlükleri, saç şekilleri, aileleri, işleri, doğum tarihleri, adresleri, suçsuz saflıkları gözden ırak kalır.

Sadece bir tane Fred Conlon değil – dört tane Fred Conlon.

Tecavüz. Tecavüz başka her şeyi gölgede bırakmıştı. Tecavüz üzerinde yoğunlaş.

Ayrıntıları neler*di*? Bu adamlar kimdi? O hayatın bir parçası olan birisi miydi, savaşa karşı ve onun gibi kaçak olan birisi, tanıdığı birisi miydi, yoksa bir yabancı mıydı, bir serseri, bir madde bağımlısı, elinde bir bıçakla onu eve, koridora kadar izleyen bir deli miydi? Neler olup bitti? Ona yere yatırıp bıçakla tehdit mi etmişlerdi? Onu dövmüşler miydi? Ona ne yaptırmışlardı? Ona yardım edecek hiç insan yok muydu? Ona ne yaptırmışlardı? Onları öldürecekti. Kim olduklarını kendisine söylemek zorundaydı. Bu insanların kim olduğunu öğrenmek istiyorum. Bunun nerede olduğunu öğrenmek istiyorum. Ne zaman olduğunu bilmek istiyorum. Gidip o insanları bulacağız ve ben onları öldüreceğim!

Mademki tecavüzleri hayal etmeyi bırakamıyordu, dışarıya çıkıp birisini öldürmek isteğinden hiç kurtuluş yoktu, tek saniye bile. Kendisinin yükselttiği bütün duvarlara rağmen, kızı tecavüze uğruyor. Bütün o korumaya rağmen, onun tecavüze uğramasını engelleyemedi. Bana her şeyi anlat. Onları öldüreceğim!

Ama artık çok geçti. Olan olmuştu. Bunu olmamış kılmak için yapabileceği hiçbir şey yoktu. Bunun meydana gelmemesi için, bu olmadan önce onları öldürmek zorundaydı – peki bunu nasıl başarabilirdi? Sarıkafa Levov mu? Oyun sahası dışında Sarıkafa Levov hiç kimseye el kaldırmamışken? Bu kaslı adamı hiçbir şey kuvvete başvurmak kadar tiksindirmemişti.

Merry'nin bulunduğu yerler. İnsanlar. İnsanlar olmadan nasıl hayatta kalmıştı? Şimdi içinde olduğu o yer. Kaldığı bütün yerler öyle miydi, yoksa daha da mı kötüydü? Pekâlâ, yaptığı şeyi yapmamış ol-

malıydı, asla yapmamış olmalıydı, fakat onun nasıl yaşamak zorunda kaldığını düşünmek...

Sarıkafa çalışma masasında oturuyordu. Görmek istemediği şeyi gördükten sonra biraz teselliye ihtiyacı vardı. Fabrika boştu. Sadece köpekleriyle birlikte göreve gelmiş olan gece bekçisi vardı. Adam aşağıda otoparktaydı, çift katlı tel örgü çitin, isyanlardan sonra arabasını içeri sokup park ettiği her sabah, "Terk et! Terk et! Terk et!" diye patrona ihtar etmekte olan, tepesi ek dikenli tel tomarlarıyla doldurulmuş bir çitin çevresinde devriye geziyordu. Dünyadaki en kötü şehirde kalmış olan en son fabrikada tek başına oturuyordu. Ve bu, ayaklanmalar sırasında, Springfield Caddesi alevler içindeyken, South Orange Caddesi alevler içindeyken, Bergen Caddesi saldırıya uğramışken, sirenler çalarken, silahlar ateşlenirken, keskin nişancılar damlardan sokak lambalarını patlatırken, yağmalayan kalabalık sokakta çıldırmışken, çocuklar radyoları, lambaları ve televizyonları dışarı taşırken, erkekler kucak dolusu giysi taşırken, kadınlar, kolilerce içki, kasalarca bira yüklü bebek arabalarını iterken, insanlar yeni mobilyaları ta sokağın ortasına kadar iterken, kanepeleri, çocuk karyolalarını, mutfak masalarını çalarken, çamaşır makinelerini, kurutma makinelerini ve fırınları çalarken –karanlıkta değil güpegündüz çalarken– orada oturmaktan bile daha kötüydü. Kuvvetleri tükenmez, ekip çalışmaları kusursuz. Pencere camlarının tuzla buz olması heyecan verici. Eşyalara para ödememek mest edici. Sahiplenmeye karşı Amerikan iştahını görmek göz kamaştırıcı. Dükkân hırsızlığıdır *bu*. Herkesin çok istediği her şey bedavadır, ahlâksız, bedava bir halka açık olma durumu, herkes, "İşte burada! Gelsin bakalım!" düşüncesiyle kontrolden çıkmış. Newark'ın yanan Mardi Gras sokaklarında, insanların kurtarıcı gibi hissettikleri bir güç serbest bırakılmış, arındırıcı bir şey olmakta, herkesçe algılanabilen manevi ve devrimci bir şey. Ev aletlerinin yıldızlar altındaki gerçeküstü görüntüsü ve Central Ward'u yakıp kül eden alevlerin ışıltısında parıldamaları bütün insanlığın kurtuluşunu vaat ediyor. Evet, işte burada, gelsin bakalım, evet, muhteşem fırsat, insanlık tarihinde ender görülen başkalaşma anları: acı çekmenin eski biçimleri mübarek bir şekilde alev alev yanarak uzaklaşıyor, bir daha asla yeniden diriltilmemecesine, onun yerini saatler içinde, öyle korkunç, öyle canavarca, öyle merhametsiz ve bereketli olacak bir acı alacak ki, dindirilmesi önümüzdeki beş yüzyılı alacak. Bu defalık yangın – peki sonra? Yangından sonra? Hiçbir şey. Bir daha Newark'ta hiçbir şey.

Ve Sarıkafa'nın Vicky ile birlikte orada, fabrikada olduğu bütün o süre boyunca, onlar babası tarafından kurulmuş, kendisine babası tarafından emanet edilmiş işyerini yakıp kül etmeden önce yanında sadece Vicky ile mekânının mahvolmasını beklerken, tabancalı polisleri, hafif makineli tüfekli askerleri beklerken, Newark polisinden, Ulusal Muhafızlardan *–birisinden–* koruma beklerken... ve bu o kadar kötü değildi. Bir polis arabası sokağın karşısındaki bara ateş açıyor, penceresinden bir kadının yere yığıldığını, belinin büküldüğünü ve yere yığıldığını, sokak ortasında öldürüldüğünü görüyor, bir kadın gözlerinin önünde öldürülüyor... ve bu bile o kadar kötü değildi. Bağıran, çığlık atan insanlar, itfaiyeciler silah ateşinden yere çivilemiş, bu yüzden yangınla mücadele edemiyorlar; patlamalar, birden duyulan çifte dümbelek sesi, gecenin ortasında Vicky'nin tabelalarını teşhir eden sokak seviyesindeki pencerelerin her birine açılan yaylım ateşi... ve bu çok daha kötüdür. Ve sonra gittiler, herkes, için için yanan enkazdan kaçtı – imalatçılar, perakendeciler, bankalar, dükkân sahipleri, şirketler, büyük marketler; South Ward'da, ikamete ayrılmış bloklarda ertesi yıl boyunca, her sokaktan günde iki nakliyat kamyonu geçiyordu, elde avuçta olduğu kadarıyla gözleri gibi baktıkları mütevazı evlerini terk eden, kaçan ev sahipleri... ama kendisi kalıyor, terk etmeyi reddediyor, Newark Maid yerinde kalıyor ve bu Merry'ye tecavüz edilmesini engellemedi. En kötü zamanında bile fabrikasını vandallara terk etmedi; sonradan işçilerini yüzüstü bırakmadı, bu insanlara sırtını dönmedi ve *yine de* kızına tecavüz edildi.

Tam çalışma masasının arkasındaki duvara asılı duran, camlı, çerçeveli bir mektup var, Valilik Sivil Kargaşayı Önleme Seçilmiş Komisyonu'ndan, Bay Seymour I. Levov'a ayaklanmalara şahit olarak ifade vermesinden dolayı teşekkür eden, onu cesaretinden, Newark'a bağlılığından dolayı öven, ikisi Katolik piskopos, ikisi eski eyalet valisi olan on güzide vatandaş tarafından imzalanmış resmi bir mektup; ve onun yanındaki duvarda, yine camlı, çerçeveli, kendi fotoğraflarıyla birlikte "Newark'ta Kaldığı İçin Övgüye Layık Eldiven Firması" başlığıyla altı ay önce *Star-Ledger*'da yayımlanmış olan bir makale – ve yine de ona tecavüz edildi.

Tecavüz damarlarında ve asla dışarı çıkaramayacak. Kokusu damarlarında, görüntüsü, bacakları, kolları, saçları ve elbiseleri. Sesler vardı – düşme sesi, onun feryatları, küçücük bir yerde yere yatırma. Boşalan bir adamın korkunç uluması. Domuz gibi hırlaması. Kızın

sızlanması. Tecavüzün dehşet vericiliği her şeyi ortadan sildi. Hiç şüphelenmeden kapı aralığından dışarı adımını atmıştı ve onlar onu arkadan yakalamış, yere yatırmışlardı ve istediklerini yapmaları için onun bedeni oradaydı. Sadece bir parça elbise vücudunu örtüyordu ve onlar onu yırtıp çıkarmışlardı. Onun bedeni ve onların elleri arasında hiçbir şey yoktu. Bedenine girdiler. Onun bedeninin içini doldurdular. Bunu çok büyük bir güçle yapmışlardı. Yırtıcı bir güçle. Onun dişini kırmışlardı. İçlerinden biri deliydi. Onun üzerine oturmuş ve dışkısını boşaltmıştı. Üzerine çullanmışlardı. Bu adamlar. Yabancı bir dil konuşuyorlardı. Gülüyorlardı. Yapmayı istedikleri her şeyi yapmışlardı. Biri ötekinin arkasında bekliyordu. Kız beklediğini görüyordu onun. Yapabileceği hiçbir şey yoktu.

Ve Sarıkafa'nın yapabileceği hiçbir şey yoktu. Tam da yapacağı hiçbir şey kalmamışken adam bir şey yapmak için giderek daha çok delirmeye başlar.

Bebek karyolasındaki bedeni. Beşikteki bedeni. Sarıkafa'nın karnının üzerinde ayakta durmaya başladığı zamanki bedeni... İşten eve geldiği zaman kucağında baş aşağı asılırken zıbınıyla tulumu arasından görünen karnı. Yerden ayrılıp kollarına sıçradığı zamanki bedeni. Kendisine bir babanın dokunma iznini verip, uçarak bedenini kollarına terk etmesi. O sıçrayan bedende, kendisine duyduğu mutlak sevgi, görünüşte her şeyi tamamlanmış bir beden, minyatürün bütün cazibesiyle, minyatür olarak mükemmel bir yaratık. Daha yeni ütülenir ütülenmez çabucak giyilmiş gibi görünen bir beden – hiçbir yerinde kırışıklık yok. Bunun açığa vurduğu saf özgürlük. Bunun uyandırdığı şefkat. Küçük bir hayvanın ayakları gibi tombul çıplak ayakları. Yeni ve aşınmamış, bozulmamış elleri. Yakalayan ayak parmakları. Dal gibi bacakları. Faydacı bacaklar. Sıkı. Onun en kaslı bölümü. Şerbet rengi donları. Hayatla ölümü ayıran sınırda, bebek poposu, Merry'nin üst tarafına olmayacak şekilde ait olan ve henüz alt tarafına ait olmayan, yerçekimine meydan okuyan kaba etleri. Hiç yağ yok. Hiçbir yerinde tek gram bile yok. Kunduracı biziyle yapılmış gibi bir yarık – zaman döngüsü içinde gelişerek yavaş yavaş bir kadının origami biçiminde katlanmış fercine dönüşerek, dışarı doğru taçlanacak olan güzel bir şekilde şevlenmiş bitişme noktası. İnanılmaz göbek deliği. Geometrik gövde. Göğüs kafesinin anatomik doğruluğu. Omurgasının esnekliği. Bir ksilofonun tuş takımı gibi kemikli sırtı. Büyüme başlamadan önceki görünmez göğsün güzel uyku hali. O çalkantılı, olmayı-isteme güdüsü

kutsal bir uykuda. Oysa boynu, ayva tüyüyle süslü o boyun oluşumu, her nasılsa, kadınsı. Yüzü. İhtişamı burada. Yanında taşımayacağı, ancak gelecekteki parmak izi olan yüzü. Gözden kaybolacak ama elli yıl sonra yeniden orada olacak işaret. Kızının hikâyesinin ne kadar azı çocuk yüzünde açığa vurulmuş. Tek görebildiği onun gençliği. Döngüde daha çok çok yeni. Henüz hiçbir şeyin tamamen tanımlanmış olmamasına rağmen, zaman güçlü bir şekilde yüzünde mevcut. Kafatası yumuşak. Bütün burun henüz yapılanmamış burun kanatlarından ibaret. Gözlerinin rengi. Beyazlığı, bembeyazlığı. Berrak maviliği. Dumanlanmamış gözler. *Hiçbir* yeri dumanlanmamış, ama özellikle gözler, pencereler, henüz içerideki hiçbir şeyi ortaya çıkarmayan yıkanmış camlar. Embriyon çehresindeki tarih. Kulakları kurutulmuş kayısılar gibi. Lezzetli. Bir kez yemeye başlarsanız asla duramazsınız. Her zaman ondan daha yaşlı olan küçük kulakları. Asla dört yaşında olmayan, yine de, on dört aylık olduğundan beri henüz gerçekten değişmemiş olan kulakları. Saçlarının doğaüstü inceliği. *Sağlığı.* Sarıkafa'nın o zamanki, hâlâ biraz alev alev olan saçından çok, kendi annesinin saçı gibi, daha kırmızı. Saçlarında bütün günün kokusu. O bedenin gamsızlığı, kendini kollarına bırakması. Pek güçlü babaya, güven veren deve kedivari kendini bırakışı. Bu öyle, bu doğru – vücudunu ona terk edişinde, öylesine bol olan koruma duygusu için öyle bir içgüdü uyandırır ki Dawn'ın emzirirken hissettiğini söylediği şeye yakın olması gerekir bunun. Kızının kucağına sıçramak için yeri terk ederken kendi hissettiği şey yakınlıklarının mutlaklığıdır. Kendisinin fazla ileri gitmeyeceği, gidemeyeceği, bunun çok büyük bir özgürlük ve çok büyük bir zevk olduğu, Dawn ile emzirme bağının eşdeğeri olduğu bilgisi de her zaman bunun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu doğru. Bu inkâr edilemez. Sarıkafa bu işte harikaydı ve kızı da öyleydi. Çok harika. Bu harika çocuğun başına bütün bu şeyler nasıl gelmişti? Kekeliyordu. Kekelese ne olacak? Bunda çok önemli olan neydi? Bu tamamen normal çocuğun başına bütün bunlar nasıl gelmişti? Bu harika, tamamen normal çocukların başına *mutlaka* gelen türden bir şey değilse eğer. Deliler böyle şeyler yapmazlar – normal çocuklar yapar. Durmadan onu korursunuz da korursunuz – ve o korunamazdır. Onu korumazsanız bu dayanılmazdır, eğer onu *ille* korursanız bu da dayanılmazdır. Her şey dayanılmazdır. Onun korkunç özerkliğinin dehşet vericiliği. Dünyaların en kötüsü kızını ele geçirmişti. Keşke o güzelce şekillendirilmiş beden hiç doğmamış olsaydı.

Sarıkafa kardeşini arar. Teselli aranacak yanlış kardeştir bu, ama ne yapabilir ki? İş teselliye gelince hep yanlış kardeş, yanlış baba, yanlış anne, yanlış eş söz konusudur, ki insanın kendi kendini teselli etmekten, güçlü olmaktan ve hayata başkalarını teselli ederek devam etmekten hoşnut olmasının nedeni de budur. Ama bu tecavüz için teselliye ihtiyacı vardır, kendisini kalbinden bıçaklayarak öldürmekte olan tecavüzün kalbinden sökülüp atılması gereklidir, *buna tahammül edemez* ve bu yüzden sahip olduğu tek kardeşini arar. Başka bir kardeşi olsaydı onu arayacaktı. Ama kardeş olarak sadece Jerry vardır ve Jerry için de sadece kendisi vardır. Kız evlat olarak sadece Merry'ye sahiptir. Baba olarak da Merry sadece ona sahiptir. Bunun başka türlüsü yoktur. Başka bir şey gerçekleştirilemez.

Cuma öğleden sonra saat beş buçuktur. Jerry ameliyat sonrası hastalarına bakmak için muayenehanesindedir. Ama konuşabileceğini söyler. Hastalar bekleyebilir. "Ne var? Neyin var?"

Sadece Jerry'nin sesini, sesindeki sabırsızlığı, sesindeki huysuzca kendinden fazla eminliği işitmesi, bana iyi gelmeyecek, diye düşünmesine yeter. "Onu buldum. Az önce Merry'nin yanından geldim. Onu Newark'ta buldum. O burada. Bir odada. Onu gördüm. Bu kızın başından geçenleri, neye benzediğini, nerede yaşadığını – hayal edemezsin. Asla hayal edemezsin." Onun nerelerde olduğu, nasıl yaşadığı, başına neler gelmiş olduğu hakkında kendisine söylediklerini tekrar etmeye çalışarak, bunu kafasına, kendi kafasına sokmaya çabalayarak, kızının yaşadığı o oda için bile yer bulamamışken hepsi için kafasında yer bulmaya çalışarak, ruhen yıkılmadan, Merry'nin hikâyesini nakletmeye başlar. Ona iki kere tecavüz edildiğini kardeşine anlattığı zaman ağlamaklı olur.

"Bitirdin mi?" diye sorar Jerry.

"Neyi?"

"Bitirdiysen, hepsi buysa, şimdi ne yapacağını söyle bana. Ne yapacaksın, Seymour?"

"Yapılacak ne var bilmiyorum. Yapan oymuş. Hamlin'in yerini havaya uçurmuş. Conlon'u öldürmüş." Ona Oregon ve öteki üç kişiden söz edemez. "Kendi başına yapmış."

"Eee, tabii ki o yaptı. Tanrım. Kimin yaptığını düşünüyorduk? O nerede şimdi, o odada mı?"

"Evet. Korkunç bir yer."

"Öyleyse o odaya gidip onu getir."

"Getiremem. Karşı çıkıyor. Onu rahat bırakmamı istiyor."

"Onun ne istediğini *siktir et*. Lanet olası arabana bin, oraya git ve onu saçlarından tutup dışarı sürükleyerek o lanet olası odadan çıkar. Ona sakinleştirici ver. Bağla. Ama onu getir. Beni dinle. Sen felce uğramışsın. Aileyi bir arada tutmanın hayattaki en önemli şey olduğunu düşünen ben değilim – sensin. O arabaya bin ve onu getir!"

"Bu işe yaramaz. Onu çekip sürükleyemem. Anladığından daha fazlası var bu meselede. Birisini evine dönmeye zorlama noktasının ötesine geçtin diyelim – ya sonra? Bunda kabadayılık var – ama ya sonra? Bu karmaşık, fazlasıyla karmaşık. Senin yöntemin işe yaramaz."

"İşe yarayan yöntem *tam da* budur."

"Üç kişiyi daha öldürmüş. Dört kişiyi öldürmüş."

"*Siktir et* dört kişiyi. Senin neyin var? Babana boyun eğdiğin gibi, hayatındaki her şeye boyun eğdiğin gibi ona da boyun eğiyorsun."

"O tecavüze uğramış. O deli, delirmiş. Ona bir bakışta bunu anlıyorsun. *İki kere* tecavüze uğramış."

"Ne olacağını sanıyordun? Şaşırmışa benziyorsun. Elbette tecavüze uğramıştır. Ya kızını kaldırıp bir şey yap ya da üçüncü kez tecavüze uğrayacaktır. Onu seviyor musun, yoksa sevmiyor musun?"

"Bunu nasıl sorabilirsin?"

"Beni zorluyorsun."

"Lütfen, şimdi değil, beni yıkma, çökertme. Kızımı seviyorum. Dünyada hiçbir şeyi daha çok sevmedim."

"Bir şey olarak."

"Ne? Bu ne demek şimdi?"

"Bir nesne olarak – onu kahrolası bir nesne olarak sevdin. Karını sevdiğin biçimde. Aa, keşke bir gün yaptığın şeyleri niçin yaptığının farkına varabilsen. Nedenini biliyor musun? Hiç fikrin var mı? Olay çıkarmaktan korkuyorsun çünkü! O korkunç baklayı ağzından çıkartmaktan korkuyorsun!"

"Sen neden bahsediyorsun? Ne korkuncu? Ne baklası?" Hayır, mükemmel bir teselli beklemiyordur, ama bu saldırı – teselli etme bahanesi bile olmaksızın niçin bu saldırıya girişiyor? Her şeyin beklediklerinin en kötüsünden binlerce defa daha kötü olduğunun ortaya çıktığını Jerry'ye daha yeni açıklamışken, niçin?

"Nesin sen? Biliyor musun? Sen her şeyi her zaman örtbas etmeye çalışan birisin. Sen her zaman ılımlı olmaya çalışan birisin. Sen başkalarının duygularını inciteceğini düşünüyorsan asla gerçeği söylemeyen

birisin. Sen her zaman taviz veren birisin. Sen her zaman halinden memnun birisin. Sen her zaman her şeyin renkli tarafını bulmaya çalışan birisin. Terbiyeli birisin. Her şeye sabırla tahammül eden birisin. Esas olarak edebe uygun davranan biri. Yasayı asla çiğnemeyen çocuksun. Toplum sana ne emrediyorsa, sen yapıyorsun. Adap. Adap suratına tükürülen şeydir. Eee, kızın senin yerine onun içine tükürdü, değil mi? Dört kişi mi? Adabı her yönüyle sorgulamış."

Telefonu kapatırsa, koridorda, merdivenlerde Merry'nin üstünü yırtan adamın arkasında bekleyen adamın arkasında tek başına kalacak, şimdi bilmeye dayanamayacağı her şeyi bilerek, görmek istemediği her şeyi görüyor olacak. Hikâyenin geri kalanını hayal ederek orada oturamaz. Telefonu kapatırsa, bütün bu şeyleri anlattıktan sonra Jerry'nin bir sebepten korkunç bakla hakkında söylemek istediği, söylemek zorunda olduğu şeyi asla bilmeyecek. Hangi korkunç bakla? Onun insanlarla bütün ilişkileri böyle – bu bana bir saldırı değil, bu Jerry. Onu kimse kontrol edemez. O böyle doğmuş. Ona telefon etmeden önce bunu biliyordum. Bütün hayatımca bunu biliyordum. Aynı şekilde yaşamıyoruz. Kardeş olmayan bir kardeş. Ben panikledim. Ben panik içindeyim. Bu panik. Dünyada en aranmayacak kişiyi aradım. Geçimini sağlamak için bıçak kullanan bir adam bu. Hastalıklı şeyi bir bıçakla iyileştiriyor. Bozulan şeyi bir bıçakla kesip çıkarıyor. İp üstündeyim, hiç kimsenin üstesinden gelemeyeceği bir şeyle uğraşıyorum ve onun için bu her zamanki gibi bir iş – o sadece üstüme bıçağıyla gelmeye devam ediyor.

"Ben dönek değilim," der Sarıkafa. "Ben dönek değilim – sen döneksin."

"Hayır sen dönek değilsin. Sen her şeyi doğru yapan birisin."

"Ben bunu anlamıyorum. Bunu bir hakaret gibi söylüyorsun." Öfkeyle şöyle der: "Her şeyi doğru yapmanın nesi yanlış ulan?"

"Hiç. Hiç. Bunun kızının bütün yaşamında havaya uçurduğu şey olması dışında. Kendini insanlara ifşa etmiyorsun, Seymour. Kendini bir sır olarak saklıyorsun. Senin ne olduğunu hiç kimse bilmiyor. Kim olduğunu *onun* bilmesine asla izin vermedin. Onun havaya uçurmakta olduğu şey şu – şu dış görünüş. Senin bütün lanet *normların*. Onun senin *normlarına* ne yaptığına iyice bir bak şöyle."

"Senin benden ne istediğini bilmiyorum. Her zaman benden fazlasıyla zekiydin. Cevabın bu mu? Bu kadar mı?"

"Ödülü sen kazanırsın. Doğru hamleyi her zaman sen yaparsın. Sen herkes tarafından sevilirsin. Sen New Jersey Güzeli ile evlenirsin, Tan-

rı aşkına. Al sana düşünecek bir şey. Onunla niçin evlendin? Görünüş için. Her şeyi niçin yapıyorsun? Görünüş için!"

"Ben onu sevdim! O kadar çok sevdim ki kendi babama karşı çıktım!"

Jerry gülüyor. "İnandığın şey bu mu? Sen gerçekten ona karşı çıktığını mı düşünüyorsun? Paçanı kurtaramadığın için onunla evlendin. Baban yazıhanesinde onu bir güzel haşladı ve sen orada oturup hiçbir bok söylemedin. Eh, bu doğru değil mi?"

"Kızım o odada, Jerry. Nedir bütün bunlar?"

Ama Jerry onu işitmez. Sadece kendi kendisini işitir. Doğruyu ağabeyine söylemek için Jerry neden bunu fırsat bilir? En büyük acının ortasında, niçin birisi karakter analizi kisvesine bürünmüş olarak, bütün bu yıllar boyunca sizin için beslediği bütün horgörüsünü kafanıza sokma zamanının geldiğine karar verir? Sizin acınızda onların üstünlüğünü böyle taşkın, böyle büyük kılan, bunun dile getirilmesini böyle eğlenceli yapan şey nedir? Benim gölgemde yaşamayı protesto etmek için neden bunu fırsat bildi? Bütün bunları bana söylemek zorundaydıysa, niçin ben kendimi şen ve zinde hissettiğim zaman söylememişti? Hatta benim gölgemde olduğuna niçin inanıyor? Miami'nin en büyük kalp cerrahı! Kalp kurbanının kurtarıcısı, Dr. Levov!

"Baban mı? O seni kendi haline bıraktı – bunu bilmiyor musun? Baban, 'Bak, bunun için onayımı asla alamayacaksın, asla, biraz ondan biraz bundan torunlarım olmayacak,' demiş olsaydı, bir seçim yapmak zorunda kalırdın. Ama sen *asla* seçim yapmak zorunda kalmadın. *Asla.* Çünkü o seni kendi haline bıraktı. Herkes her zaman seni kendi haline bıraktı. Ve bugüne kadar senin kim olduğunu hiç kimsenin bilmemesi bu yüzden. Sen gizlisin – hikâye bu, Seymour, *gizli.* Kendi kızının seni mahvetmeye karar vermesinin nedeni bu. Sen hiçbir konuda asla dürüst değilsin ve o senden bu yüzden nefret etti. Kendini bir sır gibi saklıyorsun. Sen *hiç* seçim yapmıyorsun."

"Niçin bunu söylüyorsun? Neyi seçmemi istiyorsun? Biz neden bahsediyoruz?"

"Sen adam olmanın ne olduğunu bildiğini mi sanıyorsun? Adam olmanın ne olduğu konusunda hiç *fikrin* yok senin. Bir kız evladın ne olduğu konusunda hiç *fikrin* yok. Sen bu ülkenin ne olduğunu bildiğini mi sanıyorsun? Senin bu ülkenin ne olduğu konusunda hiç *fikrin* yok. Senin *her şey* hakkında yanlış bir kanaatin var. Tek bildiğin kahrolası bir eldivenin ne olduğu. Bu ülke *dehşet verici.* Tabii ki kızın tecavüze

uğradı. Ne çeşit insanlarla arkadaşlık ettiğini düşünüyordun? Tabii ki oralarda tecavüze uğrayacaktı. Bu Old Rimrock değil, be adam – o burada, be adam, ABD'de. O bu dünyaya giriyor, orada bu deli dünyaya, oralarda olan bitenle birlikte – ne *bekliyorsun*? New Jersey, Rimrock'lı bir çocuk, *tabii ki* oralarda nasıl davranılacağını bilmez, elbette başı büyük belaya girer Ne bilebilirdi ki? O oralardaki dünyaya karışmış vahşi bir çocuk gibi. Onunla yetinemez – *hâlâ* yaramazlık yapıyor. McCarter Otoyolu'nun oralarda bir oda. Ve neden olmasın? Kim yapmazdı? Onu inekleri sağdırarak mı hayata hazırlıyorsun? Ne biçim bir hayata? Doğal olmayan, hepsi yapay, hepsi. İnandığın şu *varsayımlar*. Sen hâlâ babanın düş dünyasındasın, Seymour, hâlâ orada Lou Levov ile birlikte eldiven cennetindesin. Eldivenler tarafından zulme uğramış, eldivenlerin sultası altında bir aile, hayattaki tek şey – bayan eldivenleri! Her renk arasında bir lavaboda ellerini yıkayarak eldiven satan kadının hikâyesini hâlâ sana anlatıyor mu? Aah nerede, aah nerede o eski Amerika, bir kadının yirmi beş çift eldivene sahip olduğu, âdetlere uygun yaşayan o Amerika? Çocuğun senin normlarını öteki dünyaya uçuruyor, Seymour, ve sen hâlâ hayatın ne olduğunu bildiğini sanıyorsun!"

Hayat, sağ olduğumuz kısa bir zaman devresidir sadece. Meredith Levov, 1964.

"Sen Amerika Güzeli'ni mi istedin? Pekâlâ, onu elde ettin, bir intikamla birlikte – o senin kızın! Sen gerçek bir Amerikalı sporcu, gerçek bir Amerikalı deniz piyadesi, kolunda Yahudi olmayan güzel bir bebekle gerçek bir gösterişli Amerikalı mı olmak istedin? Başka herkes gibi Amerika Birleşik Devletleri'ne ait olmayı çok mu istedin? Eh, şimdi öylesin, ahbap, kızın sayesinde. Bu yerin gerçekliği burnunun dibinde şimdi. Kızının yardımıyla, bir adamın batabileceği kadar boka, gerçek çılgın Amerikan bokuna batmışsın. Amerika amoku!* Amerika çılgınlığı! Lanet olsun, Seymour, seni kahrolası, kızını seven bir baba olsaydın," diye gürler Jerry telefona – ve yeni kalp kapakçıklarını ve arterlerini ona kontrol ettirmek, hayata yeniden başladıkları için ona ne kadar müteşekkir olduklarını söylemek için koridorda bekleyen nekahet devresindeki hastaların canı cehenneme, Jerry bağıra bağıra konuşur, istediği bağırmaksa istediği kadar bağırır ve hastanenin kurallarının da canı cehennemedir. O bağırarak konuşan cerrahlardan biridir;

* Amok: Malezyalılarda görülen ve ruhsal bunalımı takip ederek şiddetli öldürme arzusu şeklinde beliren hastalık. (ç.n.)

onunla ihtilafa düşerseniz bağırır, karşı gelirseniz bağırır, orada durup hiçbir şey yapmazsanız da bağırır. Hastanenin yapmasını istediği, ya da babaların yapmasını beklediği ya da eşlerinin yapmasını istediği şeyi yapmaz, *o* kendi yapmak istediği şeyi yapar, dilediğini yapar, kendisi hakkında *hiçbir şey*in bir sır olarak kalmaması için günün her dakikası kim ve ne olduğunu anlatır insanlara sadece, fikirlerini, hüsranlarını, dürtülerini değil, arzularını ya da nefretini de anlatmaz. İrade alanı içinde, dobradır, uzlaşmazdır; o kraldır. O vaktini yaptığı veya yapmadığı şeyden pişmanlık duymakla veya ne kadar tiksindirici olabileceğini başkalarına haklı göstermekle harcamaz. Mesaj basittir: Beni olduğum gibi kabul edeceksiniz – hiç seçenek yoktur. Hiçbir şeyi sineye çekmeye dayanamaz. Ağzına geleni söyler.

Ve bunların ikisi kardeştir, aynı anne babanın çocukları, birisi için saldırganlık yozlaşma, diğeri içinse içine işlemiş, kalıcı bir özellik olagelmiştir.

"Sen kızını seven bir baba olsaydın," diye bağırır Jerry Sarıkafa'ya, "onu asla o odada bırakmazdın! Onu gözünün önünden asla ayırmazdın!"

Sarıkafa çalışma masasında gözyaşlarına boğulur. Jerry sanki bütün hayatı boyunca bu telefon konuşmasını beklemiştir. Garip bir işleyiş bozukluğu onu ağabeyine karşı öfkeyle doldurmuştur ve şimdi söylemeyeceği hiçbir şey yoktur. Bütün ömrü boyunca, diye düşünür Sarıkafa, bu korkunç şeylerle beni azarlamak için beklemiş. İnsanlar hata yapmaz: İstediğiniz şeyi anlarlar ve sonra da size vermezler.

"Onu bırakmak *iste*medim," der Sarıkafa. "Anlamıyorsun. Anlamak istemiyorsun. Onu bırakma sebebim bu değil. Ona bırakmak beni *öldürdü*! Beni anlamıyorsun, anlamayacaksın. Niçin onu sevmediğimi söylüyorsun? Bu korkunç. Korkunç." Birden kızının yüzündeki kusmuğunu görür ve "Her şey korkunç!" diye bağırır.

"Şimdi öğreniyorsun. Doğru! Ağabeyim bir bakış açısı geliştirmeye başlıyor. Başka herkesin bakış açısı yerine kendi bakış açısını. Ana ilkeden başka bir şeyi kavrıyorsun. Güzel. Şimdi bir yere varıyoruz. Düşünmek sadece birazcık huzursuz ediyor. Her şey korkunç. Peki sen bu konuda ne yapacaksın? Hiçbir şey. Bak, oraya gidip onu alayım mı? Onu almamı istiyor musun, evet ya da hayır?"

"Hayır."

"Öyleyse beni niçin aradın?"

"Bilmiyorum. Bana yardım etmen için."

"Sana hiç kimse yardım edemez."

"Sen katı bir adamsın. Bana katı davranıyorsun."

"Evet, çok iyi göründüğüm vaki değildir. Asla değildir. Öyle olup olmadığımı babamıza sor. Her zaman iyi göründüğü vaki olan kişi sensin. Ve seni getirdiği yere bak. İncitmeyi reddetmek. Kendini suçlamak. Her türlü düşünceye müsamahakâr saygı. Elbette, bu 'liberallik'tir – biliyorum, liberal bir baba. Ama bu ne anlama geliyor? Bunun *merkez*inde ne var? Daima şeyleri bir arada tutmak. Bunun seni getirdiği yere bir bak be!"

"Vietnam'daki savaşı ben çıkarmadım. Televizyon savaşını ben çıkarmadım. Lyndon Johnson'u ben Lyndon Johnson yapmadım. Bunun başladığı yeri unutuyorsun. Bombayı atma nedenini. O kahrolası *savaş*."

"Hayır, savaşı sen çıkarmadın. Sen Amerika'daki en öfkeli çocuğu yarattın. Çocukluğundan beri onun *söylediği* her kelime bir bombaydı."

"Ona elimden gelen her şeyi verdim, her şeyi, her şeyi, her şeyi verdim. Sana yemin ederim her şeyi verdim." Ve şimdi kolaylıkla ağlıyor, ağlaması ve kendisi arasında hiçbir çizgi yok ve bu şaşırtıcı yeni bir deneyim – sanki bu şekilde ağlamak hayatının en büyük gayesiymiş gibi, sanki her zaman bu şekilde ağlamak en derinlerde yatan tutkusuymuş da şimdi bunu başarmış gibi ağlıyor, şimdi kendisinin verdiği her şeyi ve kızının aldığı her şeyi, yaşamlarını dolduran bütün kendiliğinden olan almaları ve vermeleri, bir gün açıklanamayan bir şekilde, (Jerry'nin söyleyebileceği şeye rağmen, şimdi bütün suçu Sarıkafa'nın üstüne atmak onun zevki olmasına rağmen) her yönüyle açıklanamaz bir şekilde kendisinin kızının gözünde tiksindirici olduğunu hatırladığından. "Uğraştığım şeyden sanki *herkes* bununla baş edebilirmiş gibi bahsediyorsun. Ama *hiç kimse* bununla baş edemez. Hiç kimse! Hiç kimsenin bunun için silahı yok. Benim beceriksiz olduğumu mu düşünüyorsun? Benim yetersiz olduğumu mu düşünüyorsun? Eğer yetersizsem, yeterli *olan* insanları nereden bulacaksın... eğer ben... Ne dediğimi anlıyor musun? Beni ne sanıyorsun? Ben yetersizsem öteki insanlar ne peki?"

"Aa, seni anlıyorum."

Kolayca ağlamak, Sarıkafa için yürüdüğü zaman dengesini kaybetmek veya birisi üzerinde bilerek kötü etki bırakmak kadar zordu her zaman; kolayca ağlamak bazen başka insanlarda neredeyse gıpta ettiği bir şeydi. Ama ağlamaya karşı büyük erkekçe engelden geriye hangi to-

paklar ve parçalar kaldıysa, acısına kardeşinin yanıtı bunları yıkıyor. "Eğer bana söylediğin şey benim ne olduğum..." diye söze başlıyor, "... ne olmadığım, yeterli olmadığım ise, o zaman, o zaman... *Sana* söylüyorum – *herkes* ne ise, bunun da *yeterli olmadığını* söylüyorum sana."

"Anladın! Kesinlikle öyle! Biz yeterli *değiliz. Hiç*birimiz yeterli değiliz! Her şeyi doğru yapan adam da buna dahil! Her şeyi doğru yapmak," diyor Jerry bezginlikle, "her şeyi doğru yaparak bu dünyada dolaşmak. Bak, dış görünüşlerle ilgini kesip kızına dediğini yaptıracak mısın yoksa yaptırmayacak mısın? Bunu *sahada* yapmıştın. Sayıyı böyle yapıyordun, hatırlıyor musun? Öteki adamla yarışıyordun ve *sayı yapıyordun.* Yardımı olursa bunun bir oyun olduğunu farz et. Bunun yardımı olmaz. Tipik erkek eylemi için oradasın, eylem adamı, ama bu tipik erkek eylemi değil. Peki. Bunu yaparak kendinin farkına varamazsın. Ancak top oynarken, eldiven yaparken ve Amerika Güzeli ile evlenirken kendinin farkına varabiliyorsun. Orada Amerika Güzeli'yle birlikte, zekâ düzeyini düşürüp, kavrayışı yavaşlatırken. Orada Wasp'çılık oynarken, Elizabeth rıhtımından küçük bir İrlandalı kız ve Weequahic Lisesi'nden Yahudi bir çocuk. İnekler. İnek toplumu. Eski koloni Amerika'sı. Ve bütün bu dış görünüşün bedelsiz geleceğini düşündün. Kibar ve masum. *Ama bunun da bedeli var, Seymour. Ben* bir bomba atardım. *Ben* Caynacı olup Newark'ta yaşardım. Şu Wasp saçmalığı! İçten içe buna o kadar büründüğünü bilmiyordum. Ama nasıl büründüğün belli. Bizim ihtiyar seni iyi ancak bu kadar kısıtlayabilirdi. Ne istiyorsun, Seymour? Sorumluluktan kaçmak mı istiyorsun? Bu da tamam. Senin yerinde başka biri olsa, çoktan kaçıp gitmişti. Buyur, kaç. Onun senin hayatını hor görmesini kabullen ve kurtul. Sana ilişkin nefret ettiği çok kişisel bir şey olduğunu kabullen, sorumluluktan kaç ve kaltağı bir daha görme. Onun bir canavar olduğunu kabullen, Seymour. Bir canavarın bile bir yerlerden olması gereklidir – bir canavarın da anne babaya ihtiyacı vardır. Ama anne babanın canavarlara ihtiyacı yoktur. Kurtul! Ama kurtulmayacaksan, beni arama nedenin buysa, o zaman Tanrı aşkına oraya git ve onu getir. *Ben* gidip getireyim. Buna ne dersin? Son şans, son teklif. Gelmemi istiyorsan, muayenehaneden tüyüp bir uçağa bineceğim ve geleceğim. Ve oraya gideceğim ve seni temin ederim, onu McCarter Otoyolu'ndan çıkaracağım, küçük pislik, bencil, küçük kahrolası pislik seninle kahrolası oyunlarını oynuyor! Benimle oynayamaz, seni temin ederim. Bunu istiyor musun, yoksa istemiyor musun?"

"Bunu istemiyorum." Jerry'nin bildiğini sandığı ama bilmediği şu şeyler. Her şeyin birbirine bağlı olduğuna dair düşüncesi. Ama hiçbir bağlantı yok. Biz nasıl yaşadık ve Merry ne yaptı? Nerede yetiştirildi ve ne yaptı? Bu başka her şey kadar bağlantısız – hepsi aynı karmaşanın bir parçası! Hiçbir şey bilmeyen *o*. Jerry atıp tutuyor. Jerry atıp tutarak, bağırarak şaşkınlıktan kaçabileceğini düşünüyor ama bağırıp çağırdığı her şey yanlış. Bunların hiçbiri doğru değil. Sebepler, açık yanıtlar, kimin suçlanacağı. Nedenler. Ama hiç neden yok. Merry kendisi gibi davranmaya mecbur. Hepimiz öyleyiz. Nedenler kitaplardadır. Bir aile olarak yaşam biçimimizin sonucunun bu tuhaf dehşet olması nasıl akla gelebilirdi ki? Gelemezdi. Gelmedi. Jerry bunu mantıklı kılmaya çalışıyor ama kılınamaz. Bu tamamen başka bir şey, kesinlikle hakkında hiçbir şey bilmediği bir şey. Hiç kimse bilmiyor. Bu mantıklı değil. Bu bir kaos. Bu başından sonuna kadar bir kaos. "Bunu istemiyorum," der Sarıkafa ona. "Bunu yapamam."

"Senin için fazla gaddarca. Bu dünyada, fazla gaddarca. Kız bir katil ama bu fazla gaddarca. Deniz Piyade Sınıfı'nda talim öğretmenliği yapmış adamsın, ama bu fazla gaddarca. Tamam, Büyük Sarıkafa, kibar dev. Hastalarla dolu bir bekleme odam var. Kendi başınasın."

III
Yitirilen Cennet

7

Watergate duruşmalarının yapıldığı yazdı. Levov'lar neredeyse her gecelerini arka verandada Kanal On Üç'te o günkü duruşmanın banttan yayınını izleyerek geçirmişlerdi. Çiftlik teçhizatı ve sığırlar satılmadan önce, sıcak akşamlarda Dawn'ın sürüsünün tepenin yamacında otlamasını izledikleri yer orasıydı. Evin çok yukarılarında yetmiş üç dönümlük bir arazi vardı ve bazı senelerde bütün inekleri oraya salıp bütün yaz onları unuturlardı. Ama yakınlarda bir yerlerde gözden kaybolurlarsa ve yatmadan önce, Merry üzerinde pijamalarıyla onları görmek isterse Dawn, binlerce yıldır insanların onlara bağırdıkları şekilde, "Geh, geh," diye seslenirdi ve onlar karşılık olarak ses çıkarırlar ve

Dawn'ın sesinin geldiği yere doğru ağır ağır yürürlerken yanıtlarını böğürerek verir, tepeye doğru çıkıp bataklıktan geçerek neredeyseler ortaya çıkarlardı. "Çok güzeller değil mi, kızlarımız?" diye sorardı Dawn kızına ve ertesi gün Merry ve Dawn şafak söktüğünde dışarıya çıkıp onları yeniden bir araya toplarlardı ve Sarıkafa Dawn'ın, "Pekâlâ, yoldan karşıya geçeceğiz," dediğini duyardı ve Merry kapıyı açardı, sadece bir sopa ve Avustralya çoban köpeği Apu'yla, anne ve minik kız, her biri neredeyse bir ton çeken yaklaşık on iki, on beş veya on sekiz hayvanı güderlerdi. Merry, Apu ve Dawn, bazen veteriner ve ilave yardım gerekli olduğunda otları kesmeye ve çit çekmeye yardım etmek için yolun aşağısından bir çocuk. *Otları biçmeme yardımcı olacak Merry'm var. Sürüden ayrılan bir buzağı varsa, Merry onun peşine düşüyor. Seymour oraya girince şu iki inek çok rahatsız olup, çimenleri eşelerler, ona kafalarını sallarlar – ama Merry içeri girince, eee, onu tanıyor ve ne istediklerini ona söylüyorlar. Onu tanıyor ve onlara ne yapacağını tam olarak biliyorlar.*

Nasıl "Annem hakında konuşmak istemiyorum?" diyebilirdi kendisine? Tanrı adına, annesi ne yapmıştı? Annesi ne suç işlemişti? Şu uysal ineklere nazik davranma suçunu mu?

Bu son hafta süresince, Sarıkafa'nın yıllık yaz sonu ziyaretleri için Florida'dan gelen anne ve babası onlarla birlikteyken, Dawn onları hoş tutma zahmetine bile girmemişti. Yeni bina inşaatından veya mimarın bürosundan döndüğünde, kayınpeder komiteye yardımcı danışman rolünü üstlenmiş olarak, birlikte televizyonun karşısına kurulmuş oluyorlardı. Kayınpederi ve kayınvalidesi bütün gün duruşmayı izliyor, sonra geceleyin her şeyi baştan seyrediyorlardı. Sarıkafa'nın babası gün içinde kendi başına kaldığı zamanlar, komite üyelerine akşam yemekte herkese okuduğu mektuplar yazıyordu. "Sayın Senatör Weicker: Düzenbaz Dicky'nin Beyaz Sarayında neler döndüğüne şaşıyor musunuz?" Saf olmayın. Harry Truman ona Düzenbaz Dicky adını taktığı zaman onu daha 1948 yılında çözmüştü." "Sayın Senatör Gurney: Nixon eşittir Tifolu Mary. Neye elini sürse zehirliyor, siz de dahil." "Sayın Senatör Baker: NEDENİNİ bilmek istiyor musunuz? Çünkü onlar bir yığın adi suçlu, NEDENİ bu!" "Sayın Bay Dash:" diye yazıyordu komitenin New York danışmanına, "Sizi takdir ediyorum. Tanrı sizi korusun. Beni bir Amerikalı ve bir Yahudi olduğum için gururlandırdınız."

Watergate operasyonunu yönetmek için büyük miktarda yasadışı

yardımlar ayarlamış olan ve yaşlı adamın daha rezil birisini düşünemediği, nispeten önemsiz bir sima olan Kalmbach adında bir avukata saklamıştı en büyük küçümsemesini. "Sayın Bay Kalmbach: Yahudi olsaydınız ve yaptığınızı yapsaydınız bütün dünya şöyle diyecekti: 'Şu Yahudilere baksana, gerçek para düşkünleri.' Ama para düşkünü olan kim, benim sevgili Bay Şehir Kulüplüm? Hırsız ve dolandırıcı kim? Kim Amerikalı, kim gangster? İkna edici konuşmanız beni asla kandıramadı, Bay Şehir Kulüplü Kalmbach. Golf oynamanız beni asla kandıramadı. Sizin kibarlığınız beni asla kandıramadı. Temiz ellerinizin hep kirli olduğunu biliyordum. Ve şimdi bütün dünya biliyor. Utanmalısınız."

"İtoğlu itten yanıt alacağımı mı sanıyorsun? Bunları bir kitap olarak yayımlamalıyım. Bunları basacak ve insanlar sıradan bir Amerikalının bu itoğlu itler hakkında ne düşündüğünü bilebilsinler diye bunları bedava dağıtacak birini bulmalıyım... baksana, şuna baksana, ona *baksana*." Ehrlichman, Nixon'un eski baş danışmanı ekrana çıkmıştı.

"Midemi bulandırıyor," dedi Sarıkafa'nın annesi. "O ve şu Tricia."

"Lütfen, Tricia önemsiz," dedi kocası. "Öbürü ise gerçek bir faşist – onların topu birden, Von Ehrlichman, Von Haldeman, Von Kalmbach... "

"O yine de midemi bulandırıyor," dedi eşi. "Onun prenses olduğunu sanırsınız, onunla ilgili tutumlarındaki istikrara bakılırsa."

"Şu sözde vatanseverler," dedi Lou Levov Dawn'a, "bu ülkeyi alıp bir Nazi Almanya'sı haline getireceklerdi. *Burada Olamaz* adlı kitabı biliyor musun? Harika bir kitap, yazarını unuttum, ama düşüncesi şu ana daha uygun olamazdı. Bu insanlar bizi korkunç bir şeyin eşiğine getirdiler. Şu itoğlu ite *baksana*."

"Hangisinden daha çok nefret ettiğimi bilmiyorum," dedi eşi, "ondan mı, yoksa ötekinden mi."

"Onlar bir elmanın iki yarısı," dedi ihtiyar ona, "al birini vur ötekine, hepsi aynı."

Merry'nin mirası. Merry orada olsaydı, televizyonun karşısında onlarla birlikte oturuyor olsaydı, babasının hiç de daha az öfkeli olmayacağını anladı Sarıkafa, ama artık gittiğine göre, onun başına gelenler yüzünden nefret etmek için bu Watergate namussuzlarından daha iyi kim vardı?

Lou Levov, Vietnam Savaşı sırasında Başkan Johnson'a gönderdiği mektupların, başkanınkinden çok Merry'nin davranışını etkilemek

için yazmış olduğu mektupların birer kopyasını, Merry'ye postalamaya başladı. İşyerinde işler fazlasıyla kötü gitmeye başladığı zaman yeniyetme torununun savaşa kendisi kadar öfke duyduğunu görünce yaşlı adam öylesine üzülmüştü ki, oğlunu kenara çekip şöyle diyordu: "Niçin umursuyor? Hatta bunları nereden öğreniyor? Bunu ona kim aşılıyor? Onun için ne fark eder ki? Okulda da böyle mi davranıyor? Bunu okulda yapamaz, okuldaki fırsatları kaçırabilir. Üniversiteye gitme şansını kaçırabilir. Halk içinde insanlar bunu çekemez, kafasını koparırlar, o daha bir çocuk..." Merry'nin düşüncelerini değilse bile, bunları tükürür gibi dile getirirkenki yırtıcılığını, elinden gelse, dizginleyebilmek için, ona Florida gazetelerinden kesilmiş ve kenarlarına kendi savaş karşıtı sloganlarını yazdığı makaleleri göndererek, onunla ittifak halinde olduğuna dikkat çekerdi. Ziyarete geldiğinde, evde koltuğunun altında dolaştırdığı çantasından çıkardığı Johnson mektuplarını yüksek sesle Merry'ye okuyordu – Merry'yi kendi kendisinden kurtarma çabasında, *kendi*ni onun yerine koyup, çocuğun peşi sıra giderek. "Ağacı yaşken eğmeliyiz," diye sır vermişti. "Böyle olmaz, kesinlikle olmaz."

"Sahi," derdi –Amerika'nın ne kadar büyük bir ülke olduğunu, Franklin Delano Roosevelt'in ne kadar büyük bir başkan olduğunu, kendi ailesinin bu ülkeye ne kadar minnettar olduğunu, Amerikalı çocukların evlerinde sevdikleriyle birlikte olmaları gerekirken dünyanın öteki ucunda başka birinin savaşında dövüşmelerinin kendisi için ne kadar büyük bir kişisel hayal kırıklığı olduğunu başkana hatırlatan başka bir mektubunu Merry'ye okuduktan sonra– ,"sahi, büyükbaban hakkında ne düşünüyorsun?"

"J-j-Johnson bir savaş suçlusu," derdi Merry. "Sen ona söylüyorsun diye s-s-savaşı d-d-d-durdurmayacak."

"O da işini yapmaya çalışan bir adam, biliyorsun."

"O bir emperyalist köpek."

"Eee, bu da bir fikir."

"O ve Hitler arasında hiç f-f-fark yok."

"Abartıyorsun, tatlım. Johnson'un bizi hayal kırıklığına uğratmadığını söylemiyorum. Ama sen Hitler'in Yahudilere yaptıklarını unutuyorsun, sevgili Merry. Sen o zamanlar doğmamıştın, bu yüzden hatırlamıyorsun."

"O Johnson'un Vietnamlılara yaptığı hiçbir şeyi yapmadı."

"Vietnamlılar toplama kamplarına yerleştirilmiyor."

"Vietnam k-k-kocaman bir kamp! 'Amerikalı çocuklar' konu değil.

Bu tıpkı, 'Fırtına birliklerini N-n-n-Noel zamanı Auschwitz'den çekin' demek gibi."

"Adama karşı politik *olmalıyım*, tatlım. Adama mektup yazıp, ona katil deyip dinlemesini bekleyemem. Doğru mu, Seymour?"

"Bunun yararı olacağını sanmam," dedi Sarıkafa.

"Merry, hepimiz senin gibi düşünüyoruz," dedi büyükbabası ona. "Bunu anlıyor musun? Bana inan, gazeteyi okuyup aklını kaçırmaya başlamanın ne demek olduğunu biliyorum. Peder Coughlin, o itoğlu it. Kahraman Charles Lindbergh – Nazi yanlısı, Hitler yanlısı ve bu ülkede sözde milli kahraman. Bay Gerald L.K. Smith. Büyük Senatör Bilbo. Bu ülkede alçaklarımız var tabii – burada yetişmiş ve bolca. Hiç kimse bunu inkâr etmiyor. Bay Rankin. Bay Dies. Bay Dies ve komitesi. New Jersey'li Bay J. Parnell Thomas. Tecritçi, bağnaz, hiçbir şey bilmeyen faşistler tam orada, Amerikan Kongresi'nde, J. Parnell Thomas gibi sahtekârlar, sonunda hapsi boylayan sahtekârlar ve onların maaşları Amerikalı vergi mükellefleri tarafından ödendi. Dehşet verici insanlar. En kötüsü. Bay McCarran. Bay Jenner. Bay Mundt. Wisconsin'in Goebbels'i, Muhterem Bay McCarthy, cehennemde yansın. Onun ahbabı Bay Cohn. Bir yüzkarası. Bir *Yahudi* ve bir yüzkarası! Tıpkı her ülkede olduğu gibi burada da her zaman itoğlu itler olmuştur ve oy kullanma hakkı olan bütün şu dehalar tarafından seçilerek göreve getirilmişlerdir. Peki ya gazeteler? Bay Hearst. Bay McCormick. Bay Westbrook Pegler. Gerçek faşist, gerici köpekler. Ve ben onlardan nefret ettim. Babana sor. Etmedim mi, Seymour – nefret etmedim mi?"

"Ettin."

"Tatlım, demokrasi içinde yaşıyoruz. Bunun için Tanrıya şükür. Ailene öfke duyarak dolaşmamalısın. Mektuplar yazabilirsin. Oy kullanabilirsin. Bir sandığın üstüne çıkıp nutuk atabilirsin. Tanrım, babanın yaptığını yapabilirsin – deniz kuvvetlerine katılabilirsin."

"Aa, büyükbaba – deniz kuvvetleri so-so-sorun..."

"Öyleyse lanet olsun, Merry, *öteki* tarafa katıl," dedi bir anlığına kontrolünü kaybederek. "Bu nasıl? İstiyorsan *onların* deniz kuvvetlerine katılabilirsin. Bu yapıldı. Bu doğru. Tarihe bak. Yeterince büyüdüğün zaman istiyorsan gidip öteki ordu için savaşabilirsin. Bunu tavsiye etmem. İnsanlar bundan hoşlanmaz ve neden hoşlanmadıklarını anlayacak kadar zeki olduğunu düşünüyorum. 'Vatan haini' olarak isimlendirilmek hoş bir şey değil. Ama bu yapıldı. Bu bir seçenek. Benedict Arnold'a bak. Ona bak. O bunu yaptı. Hatırladığım kadarıyla, o öteki

tarafa geçti. Okulda öğrendim. Ve sanırım ona saygı duyuyorum. Onun cesareti vardı. İnandığı şeyi destekledi. İnandığı şey uğruna hayatını riske attı. Ama yanıldığı ortaya çıktı, Merry, benim tahminimce. Bağımsızlık Savaşı'nda karşı tarafa geçti ve bana göre, çok yanılıyordu. Şimdi, sen yanılmıyorsun. *Haklısın.* Bu aile bu Vietnam meselesine yüzde yüz karşı. *Ailen seninle ihtilaf halinde olmadığı için* ailene isyan etmemelisin. Buralarda bu savaşa karşı olan tek kişi sen değilsin. Biz karşıyız. Bobby Kennedy karşı..."

"*Şimdi*," dedi Merry, nefretle.

"Pekâlâ, şimdi. Şimdi, şimdi olmamasından daha iyidir, değil mi? Gerçekçi ol, Merry – olmamak hiçbir şeye yaramaz. Bobby Kennedy savaşa karşı. Senatör Eugene McCarthy savaşa karşı. Senatör Javits savaşa karşı ve o bir Cumhuriyetçi. Senatör Frank Church savaşa karşı. Senatör Wayne Morse savaşa karşı. Hem de nasıl. O adama hayranım. Ona bunu söylemek için mektup yazdım ve elle imzalanmış cevap gönderme nezaketini gösterdi. Senatör Fulbright, elbette savaşa karşı. Tonkin Körfezi çözümünü getiren, herkesin kabul ettiği gibi, Fulbright'tır."

"F-f-f-Ful..."

"Hiç kimse demiyor..."

"Baba," dedi Sarıkafa, "bırak Merry sözünü bitirsin."

"Üzgünüm, tatlım," dedi Lou Levov. "Bitir."

"Ful-ful-Fulbright bir ırkçı."

"Öyle mi? Sen neden bahsediyorsun? Arkansas'lı Senatör William Fulbright mı? Haydi canım. İşte bunda yanılıyorsun sanırım, arkadaşım." Joe McCarthy'ye kafa tutan kahramanlarından birine kara çalmıştı Merry ve Fulbright konusunda Merry'ye sert bir çıkış yapmaktan kendisini alıkoyması büyük bir irade gücü gerektirmişti. "Ama şimdi söylediğim şeyi *benim* bitirmeme izin ver. Ne diyor*dum*? Nerede kalmıştım? Hangi cehennemde kalmıştım, Seymour?"

"Anlatmak istediğiniz," dedi Sarıkafa, ikisinin de hasmı olmaya yeğlediği bu iki dinamonun hakemi rolüne bürünüp tarafsız görünerek, "ikinizin de savaşa karşı olduğunuz ve bunu durdurmak istediğinizdir. Bu konu hakkında tartışmanıza hiç neden yok – demek istediğinizin *bu* olduğuna inanıyorum. Merry bu işin başkana mektuplar yazmanın ötesine gittiğini düşünüyor. Bunun boşuna olduğunu düşünüyor. Sen de, boşuna olsun olmasın, bunun senin yapma kudretinde olduğun bir şey olduğunu, en azından kendini kayıtlara geçirtmeye devam etmek için bunu yapacağını düşünüyorsun."

"Aynen!" diye bağırdı yaşlı adam. "Bakın, ona burada ne dediğimi dinleyin. 'Ben ömür boyu Demokratım.' Merry, dinle– 'Ben ömürboyu Demokratım..."

Ama başkana söylediği hiçbir şey savaşı sonlandırmadı ve Merry'ye söylediği şeyler felaketi başından önleyemedi. Oysa ailede yalnızca o felaketin geldiğini gördü. "Geldiğini gördüm. Gün gibi ortadaydı. Bunu gördüm. Bunu biliyordum. Bunu hissettim. Bununla savaştım. Merry kontrolden çıkmıştı. Yanlış giden bir şeyler vardı. Kokusunu alabiliyordum. Sana söyledim. 'Bu çocuk için bir şeyler yapılmalı. Bu çocukta yolunda gitmeyen bir şeyler var, dedim. Ve bu bir kulaktan girdi, ötekinden çıktı. 'Baba, kafana takma, dedin'. 'Baba, abartma. Baba, bu bir dönemdir. Lou, onu rahat bıraksana, onunla tartışma,' dediniz. 'Hayır, onu rahat bırak*ma*yacağım. O benim torunum. Onu rahat bırakmayı *reddediyorum*. Rahat bırakarak bir torunu kaybetmeyi reddediyorum. O çocukta bir şey *ayarsız*.' Ve bana deliymişim gibi baktınız. Hepiniz. Ama ben deli değildim. Ben *haklı*ydım. Ben *ziyadesiyle* haklıydım!"

Eve vardığında kendisine hiç mesaj yoktu. Mary Stoltz'dan bir mesaj almak için dua ediyordu.

"Hiç mi?" diye sordu mutfakta, bahçeden topladığı yeşilliklerden salata yapan Dawn'a.

"Yok."

Kendisine ve babasına birer kadeh içki doldurup kadehleri hâlâ televizyonun açık olduğu arka verandaya taşıdı.

"Biftek mi yapacaksın hayatım?" diye sordu Sarıkafa'ya annesi.

"Biftek, mısır, salata ve Merry'nin büyük biftek domatesleri." Dawn'ın domatesleri demek istemişti ama bir kez ağzından çıktığında düzeltmedi Sarıkafa.

"Hiç kimse senin gibi biftek yapamaz," dedi annesi, Sarıkafa'nın sözlerinin yarattığı ilk şok yavaş yavaş dindikten sonra.

"Pekâlâ, anne."

"Aslan oğlum. Kim daha iyi bir evlat isteyebilir ki?" dedi ve Sarıkafa onu kucakladığında o hafta ilk kez annesinin sinirleri boşandı. "Üzgünüm. Telefon konuşmaları aklıma geldi de."

"Anlıyorum," dedi Sarıkafa.

"Küçük bir kızdı. Sen arardın, telefonu ona verirdin ve o da, 'Selam, büyükanne! Tahmin et ne oldu?' derdi. 'Bilmem, tatlım – ne?' Ve bana anlatırdı."

"Haydi, şimdiye kadar çok iyiydin. Bunu devam ettirebilirsin. Haydi. Neşelen."

"Fotoğraflara bakıyordum, o bebekken..."

"Onlara bakma," dedi Sarıkafa. "Bakmamaya çalış. Bunu yapabilirsin, anne. Yapmalısın."

"Aah, hayatım, sen çok cesursun, sen bir ilham kaynağı gibisin, seni görmeye geldiğimiz zamanlar kuvvet ilacı gibi. Seni çok seviyorum."

"Pekâlâ, anne seni seviyorum. Ama Dawn'ın karşısında kontrolünü kaybetmemelisin."

"Evet, evet, sen nasıl istersen."

"Benim anneme de bu yakışır."

Televizyon izlemeye devam eden babası –mucizevi bir şekilde kendisini tam on gün kontrol ettikten sonra– Sarıkafa'ya, "Haber yok," dedi.

"Haber yok," diye tekrarladı Sarıkafa.

"Hiç."

"Hiç."

"Pekâlâ," dedi babası, kadercilik numarası yaparak, "pekâlâ – bu böyleyse böyledir," ve TV izlemeye devam etti.

"Hâlâ onun Kanada'da olduğunu mu düşünüyorsun, Seymour?" diye sordu annesi.

"Kanada'da olduğunu asla düşünmedim."

"Ama çocukların gittiği yer orası..."

"Bak, niçin bu sohbeti sonraya saklamıyoruz? Soru sormakta yanlış bir şey yok ama Dawn içeri girip çıkıyor..."

"Üzgünüm, haklısın," diye yanıtladı annesi. "Çok üzgünüm."

"Durum değişmedi ki, anne. Her şey tamamen aynı."

"Seymour..." Annesi tereddüt etti. "Hayatım, tek bir soru. Şimdi teslim olsaydı, ne olurdu? Baban diyor ki..."

"Niçin bununla onun canını sıkıyorsun?" dedi babası. "Sana Dawn'ı düşünmeni söyledi. Kendini kontrol etmesini öğrensene."

"*Ben mi* kendimi kontrol edeceğim?"

"Anne, bu düşünceleri aklından çıkarmak zorundasın. O gitti. Bizi bir daha hiç görmek istemeyebilir."

"*Niçin?* diye feveran etti babası. "Elbette bizi tekrar görmek ister. Buna inanmayı reddediyorum!"

"Şimdi kim kendisini kontrol ediyormuş bakalım?" diye sordu annesi.

"Elbette bizi tekrar görmek ister. Sorun bunu *yapamaması*."

"Sevgili Lou," dedi annesi, "normal ailelerde bile büyüyüp giden ve dönmeyen çocuklar vardır."

"Ama *on altısında* değil. Tanrı aşkına, bu şartlar altında değil. Sen hangi 'normal' aileden bahsediyorsun? *Biz* normal bir aileyiz. Bu yardıma ihtiyacı olan bir çocuk. Bu başı dertte olan bir çocuk ve biz başı dertte bir çocuğu yüzüstü bırakan bir aile değiliz!"

"O yirmi yaşında, baba. Yirmi bir."

"Yirmi bir," dedi annesi, "geçen ocak ayında."

"Eh, o bir çocuk değil," dedi Sarıkafa onlara. "Benim tek söylediğim, kendinizi hayal kırıklığına hazırlamamalısınız, ikiniz de."

"Ben öyle yapmıyorum," dedi babası. "Bunu yapmayacak kadar dirayetliyim. Seni temin ederim yapmıyorum."

"Pekâlâ bunu yapmamalısınız. Onu tekrar göreceğimiz konusunda ciddi kuşkularım var."

Onların Merry'yi bir daha asla görmemelerinden daha kötü tek şey, onu o odanın döşemesinde otururken bıraktığı gibi görmeleri olurdu. Bu birkaç yıl süresince onları, kadere razı olmaya değilse bile, uyum göstermeye, geleceği gerçekçi bir gözle değerlendirmeye yöneltmişti. Şimdi onlara Merry'nin başına gelmiş olanı nasıl anlatabilirdi, bunu tarif etmek için onları mahvetmeyecek olan kelimeleri nasıl bulabilirdi? Onu görmeleri halinde görecekleri şey hakkında kafalarında en küçük bir fikirleri yok. Niçin herkes bilmek zorunda olsun ki? Onların bilmesi konusunda bu kadar kaçınılmaz olan nedir?

"Onu asla göremeyeceğimizi söylemek için bir nedenin mi var, evlat?

"Beş yıl. Geçip giden zaman. Bu yeterli bir sebep."

"Seymour, bazen yolda yürüyorum ve birisinin arkasındayım, önümde yürüyen bir kızın, eğer uzun boyluysa..."

Annesinin ellerini tuttu. "Onun Merry olduğunu düşünüyorsun."

"Evet."

"Bu hepimizin başına geliyor."

"Elimde değil."

"Anlıyorum."

"Ve her telefon çalışında," dedi annesi.

"Biliyorum."

"Ne olursa olsun," dedi babası, "bunu telefonla yapmayacağını ona söylüyorum."

"Peki neden olmasın?" dedi annesi kocasına. "Bize niçin telefon etmesin? Muhtemelen yapabileceği en güvenli şey, bize telefon etmek."

"Anne, bu kurguların hiçbirinin anlamı yok. Niçin bu gece bunu asgari düzeyde tutmuyoruz? Bu düşüncelere kapılmanızın elinizde olmadığını biliyorum. Kendinizi bundan kurtaramazsınız, hiçbirimiz kurtaramayız. Ama denemek zorundasınız. Sadece düşünerek, olmasını istediğiniz şeyin olmasını sağlayamazsınız. Kendinizi bundan birazcık kurtarmayı deneyin."

"Nasıl istersen, hayatım," diye yanıtladı annesi. "Sadece bu konuda konuşmakla şimdi kendimi daha iyi hissediyorum. Bunu sürekli içime atamıyorum."

"Biliyorum. Ama Dawn'ın etrafında fısıldaşmaya başlayamayız."

Annesiyle ne yapacağını kestirmek asla –hayatın çoğunu merhametle husumet arasında, anlayışla körlük arasında, sevecen bir yakınlık ile şiddetli öfke arasında gidip gelerek geçiren– huzursuz babasıyla olduğu kadar zor değildi. Annesiyle mücadele etmekten asla korkmamıştı, onun hangi tarafta olduğunu asla tereddütle düşünmemişti veya sonrasında neye parlayabileceği konusunda endişelenmemişti. Babasının aksine, onun aile sevgisinden başka hiçbir meşguliyeti yoktu. Onunki kendisi için, çocukların iyiliğinin her şey demek olduğu basit bir kişilikti. Onunla konuşurken, çocukluğundan beri doğrudan onun kalbinin içine giriyormuş gibi hissediyordu kendini. Yüreğine yeterince kolay bir şekilde erişebildiği babasına gelince, önce o kafayla, bir kavgacının kafasıyla çarpışmak ve içinde her ne varsa olabildiğince kansız bir şekilde yarıp erişmek zorundaydı.

Annesinin böyle ufak tefek bir kadın haline gelmesi şaşırtıcıydı. Ama kemik erimesinin tüketmediği ne varsa, son beş yıl içinde Merry tarafından tahrip edilmişti. Orta yaşlı sayıldığı zamanlarda gençlik enerjisiyle dolu olduğu için herkesten iltifat gören, kendi gençliğininse hayat dolu annesi, şimdi omurgası eğilip bükülmüş, yüzündeki kırışıklara incinmiş ve şaşkın bir ifade yerleşmiş, yaşlı bir kadındı. Şimdi, insanların kendisini izlediğini fark etmediği zaman gözlerine yaşlar doluyordu, hem acıyla yaşamaya uzun süredir alışmış, hem de o kadar zamandır çok acı içinde olmaktan ürkmüş bir bakış taşıyan gözlerine. Yi-

ne de (itimat etmesi ne kadar güçse de, hakiki olduklarını bildiği; sorulsa, insafsızca gerçekçi olan Jerry'nin bile doğrulamak zorunda olduğu) bütün çocukluk hatıraları hepsinin tepesinde dikilen, o erkeklerle dolu evde kadın olmaya bayılan harika gülüşlü, sağlıklı, uzun boylu, kızıl sarışına aitti. Küçük bir çocukken, şimdi ona bakarken düşündüğü gibi, insanların yüzlerinden olduğu kadar gülüşlerinden de kolaylıkla tanınabileceklerini düşünmek, o kadar da garip ve şaşırtıcı gelmemişti ona. Gülecek bir şeyi olduğu zamanlarda, annesinin gülüşü hafif ve durmadan yükselen ve derken, sevinçle, onun çocuğu idiyseniz, daha da yükselen, uçan bir kuş gibiydi. Annesinin nerede olduğunu bilmek için aynı odada olmak zorunda bile değildi – onun kahkahasını duyardı ve bu, beyninin içinde olmayan, zira bizzat beyni haline gelen evin (beyin korteksi, ön loblar, beynin iki çıkıntısı, şakak lobları ve artkafa loblarına değil, alt kat, üst kat ve bodruma –oturma odası, yemek odası, mutfak vesaireye– bölünmüştü) haritası üzerinde annesinin yerini belirlemesine yeterdi.

Önceki hafta Florida'dan geldiğinden beri onun canını sıkan şey, çantasının içine gizleyerek taşımakta olduğu mektuptu, Jerry'nin yakın zaman önce terk etmiş, ayrılmış olduğu ikinci eşine Lou Levov tarafından yazılmış bir mektup. Sylvia Levov'a postaya vermesi için kocası tarafından bir yığın mektup verilmişti ama bunu göndermemişti. Bunun yerine tek başına çıkıp onu açmaya cesaret etmişti ve şimdi Seymour'a göstermek için zarfın içindekileri yanında kuzeye getirmişti. "Susan bunu alsaydı Jerry'ye ne olurdu biliyor musun? Jerry'nin cinleri nasıl tepesine çıkardı, biliyor musun? Jerry munis biri değil. Hiç öyle olmadı. O senin gibi değil, tatlım, o bir diplomat değil. Ama baban burnunu her yere sokmak zorunda ve burnunu yanlış yere soktuğu sürece sonuçlarının ne olacağı umrunda değil. Tek yapması gereken Susan'a bunu göndermek ve Jerry'yi böyle bir hatanın içine sevk etmek ve kardeşin kıyameti kopartacak – kıyametin daniskasını."

İki sayfa uzunluktaki mektup şöyle başlıyordu, "Sevgili Susie, ilişikteki çek sadece senin ve kimsenin bilmemesi gerekiyor. Bu buluntu paradır. Parayı kimsenin bilmediği bir yere koy. Ben hiçbir şey söylemeyeceğim, sen de hiçbir şey söyleme. Vasiyetnamemde seni unutmadığımı bilmeni isterim. Bu para ne istersen onu yapman için. Çocuklarla ayrıca ilgileneceğim. Ama yatırım yapmak istersen, *ve kuvvetle yapmanı umarım*, benim tavsiyem altın hisseleridir. Dolar hiçbir şey getirmeyecek. Ben kendim altın hisselerine on bin dolar yatırdım. Sana

isimlerini vereyim. Bennington Mines. Castworp Development. Schley-Waiggen Mineral Corp. Bunlar sağlam yatırımlar. İsimleri beni şimdiye kadar hiç yanlış yönlendirmemiş olan Barrington Newsletter'dan aldım."

Mektuba zımbalanmış olarak –mektubu açtığı zaman eki düşüp kanepenin altında kaybolmasın diye zımbalanmış–, Susan R. Levov adına yazılmış, yedi bin beş yüz dolarlık bir çek vardı. Susan'ın hıçkıra hıçkıra ağlayıp yardım için feryat ederek, Jerry'nin kendisini ofisindeki yeni hemşire yüzünden o sabah terk ettiğini söylemek için aramasından sonraki gün ona giden meblağ bunun iki katıydı. Muayenehanedeki yeni hemşirenin konumu, Jerry'nin ilk eşini boşamasıyla sonlanmış olan, onunla ilişkisine başlamadan önce kendisinin bulunduğu konumdu. Sarıkafa'nın annesine göre, Jerry on beş bin dolarlık çeki öğrendikten sonra babasına "mevcut bütün küfürleri" sıralamak için telefon etmişti ve o gece, hayatında ilk kez, Lou Levov sabahın ikisinde doktorlarını aramasını gerektirmiş olan bir göğüs sancısı çekmişti.

Ve şimdi, dört ay sonra yine bu işe kalkışmıştı. "Seymour, ne yapmalıyım? Etrafta, 'İkinci bir boşanma, ikinci bir parçalanmış aile, yıkılmış bir yuvada *yine küçük çocuklar*, başlarında ebeveyn olmayan üç harika çocuk *daha*,' diye bağırarak dolaşıyor. Nasıl bağırıp çağırdığını *sen* biliyorsun. Bağırır da bağırır, defalarca, ta ki ben aklımı kaçırdığımı düşünene kadar. 'Benim çocuğum boşanmayı bu kadar iyi nerede öğrendi? Bütün bu ailenin tarihinde şimdiye kadar kim boşanmış? Hiç kimse!' Artık buna dayanamıyorum, tatlım. Bana bağırıyor, 'Niçin senin şu çocuğun bir geneleve gitmez ki? Genelevden bir fahişeyle evlen ve kurtul!' Jerry ile bir kavgaya daha tutuşacak ve Jerry yumruklarını esirgemez. Jerry'de senin hürmetkârlığın yok. Hiç olmadı. Jerry hamsterlerden o ceketi yaptığı zaman, ceket konusunda kavga ettiklerinde – hatırlıyor musun? Belki o zamanlar sen askerdeydin. Jerry bir yerlerden, sanırım okuldan, hamster derisi bulmuş ve onlardan bir kız için ceket yapmış. Kıza iyilik ettiğini düşünmüş. Ama kız bu şeyi, sanırım posta yoluyla, paketlenmiş olarak almış, berbat kokuyormuş ve kız gözyaşları içinde kalmış, annesi telefon etmişti ve baban öfkeden küplere binmişti. Küçük düşürülmüştü. Ve münakaşa ettiler, o ve Jerry, korkudan ölüyordum. On beş yaşında bir çocuk ve kendi babasına öylesine çok bağırdı ki, kendi 'haklar'ı, kendi 'haklar'ı, onun haklarından söz eden sesini Broad and Market'ten duyabilirdin. Jerry geri çekilmek nedir bilmez. 'Geri çekilme'nin anlamını bilmez. Ama şimdi kırk be-

şindeki bir adama bağırmayacak, *yetmiş* beşinde ve anjini olan bir adama bağıracak ve bu kez sonradan hazımsızlık olmayacak. Baş ağrısı olmayacak. Bu defa tam bir kalp krizi olacak." "Kalp krizi olmayacak, anne sakin ol." "Yanlış bir şey mi yaptım? Hayatımda hiç kimsenin mektubuna asla elimi sürmedim. Ama bunu Susan'a gördermesine nasıl izin verebilirdim? Çünkü Susan bunu kendisine saklamayacak. Son kez yaptığını yapacak. Bunu Jerry'ye karşı kullanacak – ona söyleyecek. Ve bu kez Jerry babanı öldür*ecek*." "Jerry onu öldürmeyecek. Onu öldürmek istemiyor ve öldürmeyecek. Onu postala, anne. Zarf hâlâ sende mi?" "Evet." "Yırtık değil mi? Yırtmadın mı?" "Sana söylemeye utanıyorum – yırtık değil, buhara tuttum. Ama onun düşüp *ölmesini* istemiyorum." "Ölmeyecek. Daha ölmedi. Sen bu işin dışında kal, anne. Zarfı Susan'a mektupla, çekle birlikte postala. Ve Jerry telefon ettiği zaman sadece dışarı çıkıp biraz dolaş." "Peki göğsüne sancı saplandığı zaman?" "Göğsüne yine sancı saplanırsa, doktoru ararsın. Sen sadece bu işin dışında kal. Onu kendi kendisinden korumak için araya giremezsin. Bunun için bugün çok geç." "Oh, Tanrıya şükür sen varsın. Yardım isteyebileceğim bir tek sen varsın. Bütün kendi dertlerin, başından bütün geçenler varken, bu ailede tamamen delice olmayan şeyleri bana söyleyen tek kişi sensin."

"Dawn toparlanıyor mu?" diye sordu babası.

"İyiye gidiyor."

"Çok çok iyi görünüyor," dedi babası. "O kız yeniden kendisi gibi görünüyor. Şu ineklerden kurtulmak şimdiye kadar yaptığın en zekice şeydi. Onlardan asla hoşlanmadım. Dawn'ın onlara niçin ihtiyaç duyduğunu hiç anlamadım. O yüz gerdirme operasyonu için Tanrıya şükür. Buna karşıydım, ama yanılmışım. Çok yanılmışım. Kabul etmek zorundayım. O adam harika bir iş çıkarmış. Tanrıya şükür Dawn başından geçenlerin izini artık taşımıyor."

"Müthiş bir iş çıkardı," dedi Sarıkafa. "Bütün acıları sildi. Ona yüzünü geri verdi." Artık aynada perişanlığının kaydına bakmak zorunda değil. Çok hayırlı, harika bir olay olmuştu: Dawn gözünün önündeki o görüntüden kurtulmuştu.

"Ama bekliyor. Bunu görüyorum, Seymour. Bir anne böyle şeyleri görür. Belki acıyı yüzünden silersin ama içindeki belleği ortadan kaldıramazsın. Zavallıcık, o yüzün altında bekliyor."

"Dawn zavallı değil, anne, o mücadelecidir. O iyi. Çok büyük adımlar attı." Doğru – kendisi metanetle buna maruz kalmaktayken, Dawn bunu *dayanılmaz* bularak, bu yüzden harap olarak, mahvolarak ve sonra da kendisini bundan sıyırarak çok büyük adımlar atmıştı. O darbelere kendisi gibi karşılık vermez; darbeleri *yer*, dağılır ve kendisini topladığı zaman kendisini yeniden yaratmaya karar verir. Bunda hayran olunmayacak hiçbir şey yoktur – önce çocuğun saldırdığı yüzü terk et, sonra çocuğun saldırdığı evi terk et. Eninde sonunda bu onun hayatı ve bu yaptığı son şey olsa bile asıl Dawn'ı yeniden ayağa kaldırıp işler duruma getirecek. "Anne, bunu keselim. Ben kömürü tutuştururken benimle dışarı gel."

"Hayır," dedi annesi, tekrar ağlamaya hazır görünerek. "Teşekkür ederim, hayatım. Burada babanla kalıp TV seyredeceğim."

"Bütün gün seyretin. Dışarı gelip bana yardım et."

"Hayır, teşekkürler, tatlım."

"Nixon'u televizyona çıkarmalarını bekliyor," dedi babası. "Nixon'u televizyona çıkarıp kalbine bir kazık soktuklarında annenin başı göğe erecek."

"Ya senin ermeyecek mi?" dedi annesi. "Uyuyamıyor," dedi Sarıkafa'ya, "o *mamzer** yüzünden. Gecenin yarısında ona mektuplar yazmak için kalkıyor. Bazılarını kendim sansür etmek zorunda kalıyorum, onu fiziksel olarak durdurmak zorunda kalıyorum, pis kelimeler kullanıyor."

"O kokarca!" dedi Sarıkafa'nın babası sert bir şekilde. "O aşağılık faşist köpek!" ve Merry'nin en parlak döneminde bile gölgede bırakamadığı, üstelik onun bir makineli tüfeğin insanları yok etmekteki inatçılığı karşısında duyduğu tiksintiyi açıklamasına asla engel olmayan kekelemе de olmaksızın, ABD başkanı hakkında ürkütücü bir şiddette, zehir zemberek bir küfür tiradı döküldü ağzından. Nixon onu her şeyi söylemek için özgürleştirir – Johnson'un Merry'yi özgürleştirdiği gibi. Sanki Lou Levov Nixon'a duyduğu sansürlenmemiş nefretiyle torununun LBJ'ye sövüp sayarkenki tiksintisini taklit etmektedir sadece. Nixon'u yakalayın. Alçak herifi bir şekilde bulup yakalayın. Nixon'u yakalayın ve her şey iyi olacak. Onu katranlayıp tüy yapıştırırsak, içeriye sızan iğrenç ve yasadışı ne varsa olmaksızın, bütün bu şiddet, kötülük, delilik ve nefret olmaksızın, Amerika yeniden Amerika

* İbranice "gayri meşru çocuk". (ç.n.)

olacak. Onu bir kafese kapatın, sahtekârı kafese tıkın, eskiden olduğu gibi büyük ülkemize kavuşacağız!

Dawn neler olduğunu görmek için mutfaktan koşarak geldi ve çok geçmeden hepsi gözyaşları içindeydi, sanki bomba tam evin altına yerleştirilmiş ve mekândan geriye bir tek veranda kalmış gibi o büyük eski veranda da bir araya toplanıp birbirlerine sarılmış, ağlıyorlardı. Ve onları durdurmak veya kendini durdurmak için Sarıkafa'nın yapabileceği hiçbir şey yoktu.

Aile hiçbir zaman böylesine perişan olmamıştı. Günün dehşetinin artçı şokunu hafifletmek ve *kendisini* yıkılmaktan korumak için topladığı bütün güce rağmen –altgeçitten aceleyle geçip o korkunç Down Neck sokağında bırakmış olduğu arabasını hasarsız olarak hâlâ orada bulduktan sonra yeniden silahlarını kuşanmaya karar vermesine rağmen; Jerry onu telefonda hırpaladıktan sonra *ikinci* kez yeniden silahlarını kuşanma kararına rağmen; elinde arabasının anahtarıyla kendi otoparkının dikenli telleri altında *üçüncü* kez güç toplamak zorunda olduğuna karar vermesine rağmen; tetikteliğine rağmen, büyük bir gayretle yenilmez rolü oynamasına rağmen, sevdiklerini Merry'nin öldürmüş olduğu dört kişiden koruma kararlılığıyla inceden inceye geliştirdiği sahte bir kendinden emin olma tavrı takınmasına rağmen– sadece ağzından yanlış bir sözün çıkması, "Dawn'ın" yerine "Merry'nin büyük biftek domatesleri" demesi yetmişti onların eşi benzeri olmayan korkunç bir şeyin olduğunu sezmeleri için.

Levov'lara ek olarak o akşam yemekte altı misafir daha vardı. İlk gelenler, bütün bu yıllar boyunca yolun birkaç kilometre aşağısında, Orcutt'ların eski aile evinde oturan, ahbaplık ettikleri, sonra Bill Orcutt Levovlar'ın yeni evinin tasarımını çizmeye başladığı zaman yemeğe davet ettikleri, oldukça dostane ilişkiler içinde oldukları komşuları, Dawn'ın mimarı ve onun eşi Bill ve Jessie Orcutt'tı. Orcutt'ın ailesi uzun zamandır Morris County'nin önde gelen hukukçu ailesiydi, hukukçular, hâkimler, eyalet senatörleri vardı bu ailede. Muhafazakâr yeni neslin tarih vicdanı olarak kurulmuş yerel tarihi anıtlar derneğinin başkanı olarak Orcutt, Interstate 287 eyaletlerarası otoyolunun Morristown'ın tarihi şehir merkezinin içinden geçmesini engellemek için kaybedilen savaşta lider ve Chatham'ın hemen batısındaki Büyük Bataklık'ı ve onunla birlikte ilçedeki yabanıl yaşamı tahrip edecek olan jet

üssünün muzaffer karşıtı olmuştu. Şimdi ise Hopatcong Gölü'nün çevreyi kirleten kimyasal maddelerle yok edilmesine engel olmaya çalışıyordu. Orcutt'ın arabasının tamponuna yapıştırdığı çıkartmada "Yeşil, Sakin ve Temiz Morris" yazılıydı ve ilk tanıştıklarında bütün iyi niyetiyle Sarıkafa'nın arabasına da bir tane yapıştırıvermişti. "Modern hastalıkları uzakta tutmak için," demişti, "her türlü yardıma ihtiyacımız var." Orcutt yeni komşularının aslen kırsal Morris Yaylaları'nı bilinmeyen bir arazi olarak gören şehir çocukları olduğunu öğrenir öğrenmez, onları ilçe turuna çıkarmaya gönüllü oldu, bütün gün süren ve Sarıkafa yalana başvurup, Dawn, bebek ve kendisinin pazar sabahı Elizabeth'teki kayınpederinin evinde olmak zorunda olduklarını söylememiş olsa ertesi güne uzayacak olan bir ilçe turu.

Dawn tura hemen hayır demişti. Orcutt'ın sahiplik taslayan tavrındaki bir şey ilk tanışmalarında onu rahatsız etmişti, adamın kusursuz kibarlığındaki göze batarcasına benmerkezci bulduğu bir şey, çekici tavırlı bu genç taşra zenginin gözünde kendisinin sonradan görme gülünç bir İrlandalıdan, her nasılsa kendinden üstün olanları taklit becerisi kazanıp onun ayrıcalıklı arka bahçesine gülünç bir biçimde dalıveren bir kızdan başka bir şey olmadığına inanmasına neden olmuştu. Güven, onun sinirini bozan şey buydu, o büyük güven. Elbette New Jersey Güzeli olmuştu, ama bazı vesilelerle, Sarıkafa onu şetland kazakları içinde Ivy League'den* mezun adamlarla birlikte görmüştü. Dawn'ın hakarete uğramış savunmacılığı her zaman sürpriz olarak ortaya çıkıyordu. Onları tanıyıp sınıf acısını hissedene kadar güven eksikliği hissetmişe benzemiyordu. "Üzgünüm," demişti, "bunun sadece benim İrlandalılara özgü hıncım olduğunu biliyorum, ama bana tepeden bakılmasından hoşlanmam." Onun bu güvenilirliği gizliden gizliye her zaman Sarıkafa'yı ne kadar cezbetmiş olsa da –düşmanlık görünce, eşim yem olmaz, diye düşünüyordu gururla– aynı zamanda rahatsız etmiş ve hayal kırıklığına da uğratmıştı; Dawn'ı hınç duymayacak kadar *şöhretli* olan fevkalade güzel ve başarılı bir genç kadın olarak düşünmeyi tercih ediyordu. "Onlar ve bizim aramızdaki tek fark" –"onlar" ile Protestanlar demek istiyordu– "bizim tarafımızda biraz daha çok içki olmasıdır. Ve pek de fazla sayılmaz. 'Benim yeni Kelt komşum. *Ve* onun İbrani kocası.' Daha şimdiden öteki züppelerle böyle konuştuklarını duyabiliyorum. Üzgünüm – sen bunu yapabilirsen benim için hava hoş, ama ben

* Zenginlerin gittiği meşhur üniversitelerden. (ç.n.)

kendi hesabıma bizim utandırıcı kökenlerimizi hor görmesine saygı gösteremem."

Orcutt'ın karakterinin ana damarı –ve daha onunla konuşma gereği duymadan Dawn bundan emindi–, kendisinin ve görgülü davranışlarının eskilerdeki soylu geçmişine kadar uzandığını fazlasıyla iyi bilmesiydi ve bu yüzden tur günü, bebekle birlikte yalnız kalmaktan son derece memnun, Dawn evde kalmıştı.

Kocası ve Orcutt saat sekizde hazır olarak ilçenin kuzeybatı köşesine doğru yol aldılar ve sonra geriye dönerek, eski demir madenlerinin dolambaçlı omurgasını güneye doğru izlediler, Orcutt bu arada, demirin kral olduğu, milyonlarca tonunun tam bu topraklardan çıkarıldığı on dokuzuncu yüzyılın ihtişamlı günlerinin hikâyesini anlatıyordu; Hibernia ve Boonton'dan başlayarak Morristown'a kadar, kasabalar, köyler hadde fabrikaları, çivi ve ekser fabrikaları, dökümhaneler ve demir dövme atölyeleriyle doluydu. Orcutt Sarıkafa'ya ilk Morris ve Essex Demiryolu için dingiller, tekerlekler ve rayların imal edildiği Boonton'daki eski fabrikanın yerini gösterdi. Madenler için dinamit üreten, sonra Birinci Dünya Savaşı için TNT üretmiş ve İkinci Dünya Savaşı için mühimmat ürettikleri Picatinny'de silah deposu inşa etmek için hükümete zemin hazırlamış olan Kenvil'deki barut fabrikasını gösterdi ona. 1940 yılında mühimmat patlamasının olduğu yer Kenvil fabrikasıydı – elli iki kişi ölmüştü, sanık dikkatsizlikti, ama önce yabancı ajanlardan, casuslardan şüphelenilmişti. Morris dökümhanelerinin yakıtını sağlamak için mavnaların Phillipsburg'dan antrasit taşımış oldukları eski Morris Kanalı'nın batı istikameti boyunca onu arabasıyla biraz dolaştırdı. Orcutt, hafifçe gülümseyerek Phillipsburg'dan sonra Delaware'in tam karşısının Easton olduğunu –Sarıkafa şaşırdı– ekledi ve "Easton'da," dedi, "Old Rimrock'lı genç erkekler için genelev vardı."

Morris Kanalı'nın doğu hududu Jersey City ve Newark'tı. Sarıkafa kanalın Newark ucunu çocukken biliyordu ve şehir merkezinde, Raymond Bulvarı yakınlarında bir yerlerdeyseler, Sarıkafa'nın doğduğu yıl gibi yakın bir zamana dek gerçek bir kanalın, yakınında Jewish Y'ın bulunduğu High Caddesi boyunca uzanıp, şimdi bu geniş caddenin, yani Raymond Bulvarı'nın bulunduğu yerden geçtiğini, trafiğin Broad Caddesi'nden, Penn İstasyonu'nun altından, Skyway'e çıkan eski Passaic Caddesi'ne doğru aktığını babası ona hatırlatırdı.

Sarıkafa'nın genç zihninde Morris Kanalı'ndaki "Morris" asla –o zamanlar gözüne Nebraska kadar uzak görünen– Morris County ile de-

ğil, babasının girişimci en büyük ağabeyi, Morris ile bağlantılıydı. 1918 yılında, yirmi dört yaşında, daha o zaman genç eşiyle birlikte işlettiği bir ayakkabı mağazasının sahibiyken –yoksul Polonyalılar, İtalyanlar ve İrlandalıların arasında, Ferry Caddesi üzerinde tek göz minyatür bir Down Neck ve savaş döneminde WAC'lar* ile yaptığı kontrat Newark Maid'i harita üzerine koyana kadar ailenin en başarılı işini gerçekleştirirken– Morris grip salgınında neredeyse bir gecede ölmüştü. O günkü ilçe turunda bile, Orcutt ne zaman Morris Kanalı'ndan bahsetse, Sarıkafa önce hiç tanımamış olduğu ölmüş amcasını, çocukken Raymond Bulvarı altındaki kanala adını verdiğine inanmaya başladığı, babasının çok özlediği sevgili ağabeyini düşündü. Babası Central Caddesi'ndeki atölyeyi satın aldığı zaman bile (tam da kanalın Belleville'e doğru kuzeye döndüğü yerden 90 metreyi aşmayan bir mesafede, eski kanal yolunun altına inşa edilmiş olan şehir metrosunun gerçekten sırtında olan bir fabrika), kanalın adını eyaletin muhteşem tarihinden ziyade ailesinin mücadelesinin hikâyesiyle ilişkilendirmekte ısrar etti.

Washington'ın** –Sarıkafa'nın Newark'lı dördüncü sınıf öğrencisi olarak tüfekleri, gülleleri ve eski dürbünleri kibarca önceden görmemiş gibi davrandığı– Morristown karargâhı civarında dolaştıktan sonra, o ve Orcutt güneybatı yönüne, Morristown'dan Amerikan Devrimi yılları kadar eskiye dayanan kilise mezarlığına doğru gittiler. Savaşta öldürülen askerler orada gömülüydü ve ayrıca 1777 baharında kırsaldaki askeri kampları kırıp geçiren çiçek hastalığının kurbanları olan yirmi yedi asker bir toplu mezarda gömülüydü. Bu eski mi eski mezar taşları arasında Orcutt bütün sabah yol boyunca yaptığından aşağı kalmayacak kadar tarih dersi verdi, öyle ki Dawn o akşam yemek masasında Bay Orcutt'ın onu nerelere götürdüğünü sorduğu zaman, Sarıkafa güldü. "Paramın karşılığını tam olarak aldım. Adam ayaklı bir ansiklopedi. Kendimi hayatımda hiç bu kadar cahil hissetmemiştim." Ne kadar sıkıcıydı?" diye sordu Dawn. "Yoo, hiç değildi," dedi Sarıkafa ona. "İyi vakit geçirdik. O iyi bir adam. Çok nazik. Onu ilk kez tanıdığında sandığından çok daha fazlası var. Orcutt'ta eski okul arkadaşlığından çok daha fazlası var." Aklından tam olarak Easton genelevi geçiyordu ama onun yerine, "Ailesi ta Devrim'e kadar uzanıyor," dedi. "Bu beni şaşırtmaz," diye yanıtladı Dawn. "Adam her şeyi biliyor," dedi Sarıkafa,

* İkinci Dünya Savaşı'nda kurulan, ancak artık Amerikan ordusunun ayrı bir kolu olmayan Women's Army Corps'un (Kadınlar Kolordusu) üyeleri. (y.h.n.)

** George. (y.h.n.)

onun istihzasına aldırmaz gibi yaparak. "Mesela, gittiğimiz o eski mezarlık, civardaki en yüksek tepenin üstünde, bu yüzden eski kilisenin kuzey çatısına düşen yağmur oradan Passiac Nehri'ne kavuşuyor ve en sonunda Newark körfezine kadar gidiyor ve güney tarafına düşen yağmur sonunda New Brunswick'e giden Raritan'ın bir koluna kavuşuyor." "Buna inanmıyorum," dedi Dawn. "Ama, bu doğru." "Buna inanmayı reddediyorum. New Brunswick'e *değil*." "Aa, çocuk olma, Dawn. Bu *jeolojik olarak* ilginç." İrlandalı hıncının zerresini taşımadığını ona bildirmek için,' "Çok ilginç," diye kasten ekledi. Ona yakışmazdı ve Dawn'a da yakışmazdı.

O gece yatakta, Merry okula gittiği zaman, yetiştiği ülkenin tarihini birinci elden öğrenebilmesi için Orcutt'ı Merry'yi aynı geziye çıkarması için kandıracağını düşündü. Yüzyıl dönümünde, Hunterdon County'deki meyve bahçelerinden şeftalileri taşımak için Whitehouse'dan Morristown'a uzanan bir demiryolu hattının olduğu yeri onun görmesini istiyordu. Sadece şeftali nakletmek için elli kilometrelik demiryolu hattı. O zamanlar büyük şehirlerde zenginler arasında bir şeftali çılgınlığı vardı ve şeftalileri Morristown'dan New York'a gönderiyorlardı. Özel Şeftali. Bu olağanüstü bir şey değil miydi? İyi bir günde Hunterdon meyve bahçelerinden yetmiş vagon şeftali taşınıyordu. Bir hastalık hepsini alıp götürmeden önce oralarda iki milyon şeftali ağacı vardı. Ama zamanı geldiğinde ona treni, ağaçları ve hastalığı kendisi anlatabilirdi, bir zamanlar demiryolu raylarının olduğu yerleri göstermek için onu kendisi götürebilirdi. Kendisi için bunu Orcutt'ın yapması gerekmeyecekti.

"İlk Morris County Orcutt'ı," dedi Orcutt Sarıkafa'ya mezarlıkta, tepesinde kanatlı bir melek oymasıyla süslenmiş, kilisenin arka duvarına yakın bir yere yerleştirilmiş yıpranmış kahverengi mezar taşına işaret ederek. "Thomas. Kuzey İrlandalı Protestan göçmen. 1774 yılında geldi. Yirmi yaşında. Mahalli milis birliğine yazıldı. Er. 2 Ocak 1777, İkinci Trenton Savaşı'nda savaştı. Ertesi gün Princeton'da Washington'ın zaferine zemin hazırlayan savaş."

"Bunu bilmiyordum," dedi Sarıkafa.

"Sonunda Morristown'daki lojistik üssüne geldi. Avrupa kıtası mühimmat treni için levazımat desteği. Savaştan sonra Morristown'da bir dökümhane satın aldı. Burası 1795'te selden tahrip oldu. İki sel, '94 ve '95'te. Jefferson'un büyük destekçisi. Vali Bloomfield'in verdiği siyasi mevki hayatını kurtardı. Morris County temsilcisi. Mahkeme kararları-

nı icra eder. Sonunda ilçe sekreteri. İşte burada. Azimli, yaratıcı atamız."

"İlginç," dedi Sarıkafa – ölümcül olabilecekken tam o anda ilginç bulmuştu tüm bunları. İşin ilginç *yanı*, daha önce böyle bir kimseyle hiç tanışmamış olmasıydı.

"Buraya," dedi Orcutt, onu altı metre ötede, tepesinde bir melek oymasının bulunduğu eski, kahverengimsi başka bir mezar taşına götürdü, bu taşın altına doğru dört dizelik okunmayan kısa bir şiir hak edilmişti. "Oğlu William. On erkek evlat. Biri otuzlu yaşlarında öldü ama diğerleri uzun ömürlüydü. Morris County'nin her yerine yayıldılar. Hiçbiri çiftçi değil. Sulh hâkimleri. Şerifler. Mülk sahipleri. Postane müdürleri. Orcutt'lar her yerde, ta Warren'ın içine ve Sussex'e kadar. William zengin olandı. Paralı yolla kalkınma. Bankacılık. 1828'de New Jersey başkanlık seçmeni. Andrew Jackson'a bağlı. Jackson'ın zaferi sayesinde yüksek bir yargıçlık konumu edindi. Eyaletin en yüksek adli organı. Asla baronun bir üyesi olmadı. Bunun o zamanlar önemi yoktu. Çok saygıdeğer bir hâkim olarak öldü. Görüyor musun, taşın üstünde? 'Erdemli ve faydalı bir vatandaş.' Bu *onun* oğlu –buraya, buradaki– August Finley için kâtiplik yapan ve ortağı olan oğlu George. Findley eyalet meclis üyesiydi. Kölelik meselesi onu Cumhuriyetçi Parti'ye yöneltti.

Dawn bunları dinlemek istesin istemesin –hayır, çünkü bunları dinlemek istemedi– Sarıkafa'nın ona dediği gibi, "Gezi Amerikan tarihi dersiydi. John Quincy Adams. Andrew Jackson. Abraham Lincoln. Woodrow Wilson. Büyükbabası Woodrow Wilson'un sınıf arkadaşıymış. Princeton'da. Bana sınıfı anlattı. Şimdi unuttum. Bin sekiz yüz yetmiş dokuz muydu? Kafam tarihlerle dolu, Dawnie. Bana *her şeyi* anlattı. Ve tek yaptığımız, bir tepenin üstündeki kilisenin arka tarafında bulunan bir mezarlıkta dolaşmaktı. Olağanüstü bir şeydi bu. *Okul*du."

Ama bir defası yetmişti. Elinden gelen bütün dikkati göstermiş, neredeyse iki yüzyıl boyunca Orcutt'ların ilerleyişini aklında sıraya dizmeye çalışmaktan hiç vazgeçmemişti – yine de Orcutt'ın Morris County'de olduğu gibi her "Morris" deyişinde Sarıkafa Morris Levov'daki "Morris"i düşünmüştü. Hayatı boyunca kendisini Orcutt'ların mezarları etrafında dolaşırken hissettiği kadar babası gibi –babasının oğlu gibi değil de *babası* gibi– hissettiğini hiç hatırlamıyordu. Atalara gelince ailesi Orcutt'larla yarışamazdı – iki dakika içinde ataları tükenive-

rirdi. Newark öncesine, eski memleketleri kadar eskilere gidildiğinde, hiç kimse hiçbir şey bilmiyordu. Newark öncesi onların adlarını veya onlar hakkında herhangi bir şeyi, kime oy verdikleri bir yana geçimlerini nasıl sağladıkları hakkında da hiçbir şey bilmiyorlardı. Ama Orcutt atalarını uzun uzadıya anlatabiliyordu. Levov'lar için Amerika'nın içine eriştikleri her basamakta, erişecekleri başka bir basamak vardı; bu adam *oradaydı*.

Orcutt'ın biraz kasılmasının nedeni bu muydu? Dawn'ın onu sadece insana gülümseme biçimiyle belli etmekle suçladığı şeyi –sadece kendisinin kim olduğunu ve sizin ne olmadığınızı– belirtmek için miydi bu? Hayır, biraz fazla Dawn gibi düşünmek değil ama ziyadesiyle babası gibi düşünmekti bu. Yahudi hıncı İrlandalı hıncı kadar kötü olabilirdi. Daha kötü olabilirdi. Bu gibi şeylere kafayı takmak için buralara taşınmamışlardı. Kendisi Ivy League mezunu falan değildi. Dawn gibi, East Orange'daki mütevazı Upsala'da eğitim görmüştü ve Ivy League'in bir üniversite olduğundan haberdar olmadan önce bir çeşit giysisinin adı olduğunu düşünüyordu. Elbette, yavaş yavaş resim oluşuyordu – binaların sarmaşıkla örtülü olduğu ve insanların para sahibi olduğu, belli bir tarzda giyindikleri, Yahudi olmayanlara ait servetin dünyası. Yahudileri kabul etmiyor, Yahudileri tanımıyor, muhtemelen Yahudilerden pek de hoşlanmıyorlardı. Belki İrlandalı Katoliklerden hoşlanmıyorlardı – bu konuda Dawn'ın sözünü kabul edecekti. Belki onlara da tepeden bakıyorlardı. Ama Orcutt Orcutt'tı. Orcutt kendi değerlerine göre değerlendirilmeliydi, "Ivy League" değerlerine göre değil. Bana karşı adil ve saygılı olduğu olduğu sürece, ben de ona karşı adil ve saygılı olacağım.

Kendi kafasında, işin gelip dayandığı yer, adamın geçmiş konusunda sıkıcı olabileceğiydi. Sarıkafa başkası aksini ispatlayana kadar bundan fazla bir anlamı olduğunu düşünmeyecekti. Daha evlerini bile göremedikleri tepenin karşısındaki komşuları hakkında kafa yoracak değillerdi – oradaydılar çünkü annesine şaka yapmaktan hoşlandığı gibi, "Paranın satın alamadığı şeylere sahip olmak" istiyorum." Toplanıp Newark'ı terk eden herkes Maplewood'daki veya South Orange'daki sevimli banliyölerden birine gitmişti, bu arada buna kıyasla uygarlıkla insan eli değmemiş bölge arasındaki sınırdaydılar. Deniz piyadeleriyle birlikte Güney Carolina'da bulunduğu iki yıl süresince, "Burası Eski Güney. Mason-Dixon hattının aşağısındayım. Çok Güney'deyim," diye düşünmek Sarıkafa'yı heyecanlandırırdı. Eee, Çok Güney'den işe

gidip gelemezdi ama Maplewood ve South Orange'ı görmeden geçebilir, Güney Dağ Koruma Bölgesi'ni atlayabilirdi ve sadece ilerleyip Central Caddesi'ne her gün hâlâ bir saat içinde ulaşabiliyorken elinden geldiğince New Jersey'de batıya kadar gidebilirdi. Neden olmasın? Amerika'nın elli hektarı. Arazi öncelikle tarım için değil, yılda beş yüz hektarlık bir alandaki keresteleri tüketen şu eski demir ocakları için temizlenmişti. (Emlakçi bayanın en az Bill Orcutt kadar yerel tarihi bildiği ve bunları Newark'ın sokaklarından gelen potansiyel bir alıcıya bol kepçeden dağıtmakta aşağı kalmadığı ortaya çıktı.) Bir ahır, bir değirmen havuzu, bir değirmen deresi, Washington'un askerlerine hububat ürünleri sağlamış olan bir buğday değirmeninden geri kalan tesis. Arazinin arkalarında bir yerlerde terk edilmiş bir demir madeni. Devrim'den hemen sonra, ahşap bir yapı olan ilk ev ve bıçkıhane yanıp kül olmuştu ve evin yerini bu ev almıştı – mahzen kapısının üzerindeki bir taşın üzerine işlenmiş ve ön odadaki köşe kirişine oyulmuş tarihe göre, 1876'da inşa edilmiş, dış duvarları Devrimci ordunun çevre tepelerdeki eski kamp yerlerinin ocaklarından toplanmış taşlardan yapılmıştı. Her zaman hayalini kurmuş olduğu, bir Felemenk çatısı bile bulunan taş bir ev ve eskiden mutfak olarak kullanılan, bugün yemek odası olan yerde, şimdiye kadar hiç görmediği, öküz kızartacak kadar büyük, bir fırın kapağı ve demir bir kazanı ateşin üzerinde sallandırmak için kollu çengel takılmış bir ocak; odanın bir ucundan diğerine, beş metre boyunca uzanan, kırk sekiz santim boyunda bir üst eşik kirişi. Öteki odalarda dört tane daha küçük şömine, hepsi kullanılır durumda, orjinal şömine tablalarıyla; yaklaşık yüz altmış yıllık boya katmanları altında güçlükle görülebilen ama restore edilip ortaya çıkarılmayı bekleyen ağaç oyma ve pervaz. Üç metre genişliğinde bir koridor. Direkli sarmal merdiven ve damarlı akçaağaçtan oyulmuş sivri uçlu direkleri olan tırabzanlar – emlakçi kadına göre damarlı akçaağaç o zamanlar bu bölgede nadir bulunurdu. Hem üst katta hem de alt katta merdivenin iki yanında ikişer oda olmak üzere, sekiz oda, artı mutfak, artı büyük arka veranda... Ne diye bu onun olmasındı ki? Niye bunun sahibi olmasındı ki? "Hiç kimseyle kapı komşusu olmak istemiyorum. Bunu zaten yaşadım. Hep öyle büyüdüm. Pencereden veranda görmek istemiyorum – ben *araziyi* görmek istiyorum. Her yerde akan dereleri görmek istiyorum. İnekleri ve atları görmek istiyorum. Yolun aşağısına arabayla indiğinde, orada bir *şelale* var. Herkes gibi yaşamak *zorunda* değiliz – şimdi istediğimiz gibi yaşayabiliriz. Bunu yaptık. Hiç kimse bizi dur-

durmadı. Durduramadılar. Biz evliyiz. Her yere gidebiliriz, her şeyi yapabiliriz. Dawnie, biz özgürüz!"

South Orange banliyösündeki Newstead sitesinden ev satın almak için, eskimiş bir "mozole" yerine içindeki her şeyin yeni olduğu modern bir ev satın almak için babasından gelen baskılardan dolayı, özgürleşmek acısız olmamıştı üstelik. "Onu asla ısıtamazsın," diye kehanette bulunmuştu Lou Levov, Satılık tabelası olan devasa, boş, eski taş evi ilk gördüğünde, ıssızlığın ortasında tepelik bir kır yolu üzerinde, en yakın tren istasyonunun, bambu oturakları olan perde kapılı yeşil vagonların insanları ta New York'a kadar götürdüğü, Morristown'daki Lackawanna istasyonunun on beş kilometre batısında bir ev. 50 hektar arazi, çöken bir ahır ve yıkılmış bir buğday değirmeniyle birlikte satıldığı için, boş ve bir yıldır satılık olduğu için, Newstead'deki bir hektarlık arazi içinde yer alan evlerin yaklaşık yarı fiyatına gidiyordu. "Bu yeri ısıtmak sana servete mal olacak ve yine de soğuktan donacaksın. Seymour, buralarda kar yağdığı zaman trene nasıl ulaşacaksın? Bu yollarda, ulaşamazsın. Yahu bütün o araziye ne ihtiyacı var ki zaten?" diye soruyordu mantosuyla iki adamın arasında ayakta duran ve yol kenarındaki ağaçların tepelerini inceleyerek tartışmanın dışında kalmaya çalışan Sarıkafa'nın annesine. (Ya da Sarıkafa öyle sanıyordu; sonradan onun yolun aşağısında sokak lambalarını boşuna aradığını öğrendi.) "Bütün o araziyi ne yapacaksın?" diye sordu babası Sarıkafa'ya. "Açlıktan ölen Ermenileri mi besleyeceksin? Nedir biliyor musun? Sen hayal görüyorsun. Bunun nerede olduğunu bile bilip bilmediğini merak ediyorum. Bu konuda birbirimize dürüst olalım – burası dar görüşlü ve bağnaz bir yer. Yirmili yıllarda Klan buralarda gelişti. Bunu biliyor muydun? Ku Klux Klan. Burada insanların arazilerinde yakılmış haçlar vardı." "Baba, Ku Klux Klan artık yok." "Aa, sahi mi? Burası katı Cumhuriyetçi New Jersey, Seymour. Buraları baştan aşağı Cumhuriyetçidir." "Baba, Eisenhower başkan – bütün *ülke* Cumhuriyetçi. Eisenhower başkan ve Roosevelt öldü." "Evet, burası Roosevelt *sağ*ken de Cumhuriyetçiydi. New Deal* döneminde de Cumhuriyetçiydi. Bunu bir düşün. Niçin buralarda Roosevelt'ten nefret ediyorlardı, Seymour?" "Sebebini bilmiyorum. Demokrat olduğu için." "Hayır, Roosevelt'ten hoşlanmıyorlardı, çünkü Yahudilerden, İtalyanlardan ve İrlandalılardan hoşlanmıyorlardı – buraya taşınmalarının birinci nedeni bu. Onlar

* Yeni Düzen. Roosevelt'in 1933-39 yılları arasında uyguladığı ekonomik ve toplumsal reform programı. (y.h.n.)

Roosevelt'ten hoşlanmadılar, çünkü o bu yeni Amerikalılarla uzlaşmıştı. Onların neye ihtiyacı olduğunu anladı ve onlara yardımcı olmaya çalıştı. Ama bu itoğlu itler bunu yapmadı. Yahudiye gün yüzü göstermediler. Sana bağnazlardan söz ediyorum, evlat. Kaz adımından* bile değil – sadece nefretten. Ve burası nefret edenlerin yaşadığı yer, buraları."

Çözüm Newstead'di. Newstead'de elli hektar uğruna baş ağrısı olmayacaktı. Newstead'de, katı Demokratlar olacaktı. Newstead'de genç Yahudi çiftler arasında ailesiyle birlikte yaşayabilirdi, bebek Yahudi arkadaşlarla büyüyebilirdi ve dosdoğru South Orange Caddesi'nden geçerek, Newark Maid'e işe gidiş geliş en çok yarım saatti... "Baba, ben Morristown'a arabamla on beş dakikada gidiyorum." "Kar yağarsa gidemezsin. Trafik kurallarına uyarsan gidemezsin." "8:28 ekspresi beni 8:56'da Broad Caddesi'ne götürüyor. Central Caddesi'ne yürüyorum ve saat dokuzu altı geçe işte oluyorum." "Peki ya kar yağarsa? Bana hâlâ cevap vermedin. Tren arıza yaparsa?" "Borsacılar da işe bu trenle gidiyor. Manhattan'a giden avukatlar, işadamları. Varlıklı insanlar. Sabah kalkan ilk tren değil ki – arıza yapmaz. Sabah erken kalkan trenlerin rahat koltuklu vagonları var, Tanrı aşkına. Burası dağ başı değil." "Az kalsın inanacaktım," diye karşılık verdi babası.

Ama Sarıkafa, bazı eski öncülerin aksine vazgeçmeyecekti. Babasına göre elverişsiz ve yanlış olan şey Sarıkafa için bir cesaret edimiydi. Dawn Dwyer ile evlenmenin yanında, o evi ve elli hektarı satın almak ve Old Rimrock'a taşınmak o zamana kadar yapmış olduğu en cesurca şeydi. Babası için Mars ne ise *Amerika* da oydu Sarıkafa için – sanki ilk kez oluyormuş gibi Devrim zamanının New Jersey'ine yerleşiyordu. Old Rimrock'ta bütün Amerika, kapılarının önünde uzanıyordu. Bu sevdiği bir fikirdi. Yahudi hıncı, İrlandalı hıncı – boş ver gitsin. İkisi de daha yirmi beş yaşında bir karı ve koca, bir yaşının altında bir bebek – Old Rimrock'a gelmeleri cesurca olmuştu. Dericilik işinde babaları tarafından alt edilen birkaç güçlü, zeki, yetenekli adamdan söz edildiğini duymuştu ve bunun kendi başına gelmesine izin vermeyecekti. Babası gibi aynı mesleğe âşık olmuştu, doğuştan kazanılan hakkını almıştı ve şimdi istediği yerde yaşamak için bunun ötesine geçiyordu.

Hayır, *hiç kimsenin* hıncını almayacağız. Biz o hıncın elli altı kilometre *ötesinde*yiz. Dini sınırları aşmanın her zaman kolay olduğunu

* Özellikle Nazi Almanya'sında ordunun yürüyüşüyle ilişkilendirilen merasim yürüyüşü. (y.h.n.)

söylemiyordu. Önyargı olmadığını söylemiyordu – Deniz Piyade Sınıfı'nda acemi askerken bununla yüz yüze gelmişti, acemi er eğitim kampında birkaç vesileyle bununla burun buruna gelmiş ve bunu cesaretle karşılamıştı. Dawn da, Atlantic City'deki güzellik yarışmasında refakatçisi yüzünü buruşturarak, Bess Myerson'un Amerikan Güzeli seçildiği 1945 yılından, "Yahudi kızın kazandığı yıl," diye söz ettiğinde, bariz antisemitizmden kendi payına düşeni almıştı. Çocukken Yahudiler hakkında rastgele birçok şaka duymuştu, ama Atlantic City gerçek dünyaydı ve bu onu hayrete düşürmüştü. Nazikçe sessiz kaldığı için ve özellikle de refakatçisi, "Güzel olduğunu teslim ediyorum, ama yine de bu, törende büyük bir sıkıntı yarattı," diye eklediği zaman o aptal kadına haddini bildirmediği için Sarıkafa'nın kendisine karşı tavır alacağından korktuğundan o zaman bunu ona aktarmamıştı. Artık bunun şu veya bu biçimde bir önemi yoktu. Dawn sadece bir yarışmacıydı, yirmi iki yaşındaydı – ne söyleyebilir veya ne yapabilirdi? Sarıkafa'nın anlatmak istediği şey, bu önyargıların var olduğunun birinci elden deneyimle ikisinin de farkında olduklarıydı. Bununla birlikte, Old Rimrock kadar uygar bir toplulukta dinsel farklılıkların Dawn'ın anlam çıkardığı kadar halletmesi zor olmaması gerektiğiydi. Bir Yahudi ile evlenebiliyorsa, bir Protestan ile dostça komşuluk edebilirdi – kocası bunu yapabiliyorsa kendisi de kesinkes yapabilirdi. Protestanlık sadece başka bir mezheptir. Belki Dawn'ın büyüdüğü yerlerde sayıları azdı –kendisinin büyüdüğü yerde de azdı– ama Amerika'da az değildi. Kabul edelim, Amerika onlar *demektir*. Ama annenin yaptığı şekilde Katoliklerin yaşam tarzının üstünlüğünü öne sürmezsen ve ben de babamın yaptığı gibi Yahudilerin yaşam tarzının üstünlüğünü öne sürmezsem, burada annelerinin ve babalarının yaptığı gibi Protestanların yaşam tarzının üstünlüğünü öne sürmeyen birçok insan bulacağımızdan eminim. Artık hiç kimse kimseye hükmetmiyor. Savaşın sebebi buydu. Ebeveynlerimiz, kökenleri ne olursa olsun her çeşit insanın uyum içinde yan yana yaşayabileceği savaş sonrası dünyanın gerçeklerine ve olanaklarına henüz uyum sağlayamadılar. Bu yeni bir nesil ve onlardan veya bizden hiç kimse için, şu hınç saçmalığına gerek yok. Ve üst sınıf da ürkülecek bir şey değil. Onları tanıdığınızda ne bulacağınızı biliyor musunuz? Onların da sadece geçimli olmaya çalışan başka insanlar olduğunu. Bütün bunlar konusunda akıllı olalım.

Bu işe yaradığı için, Dawn'ın sürekli olarak "Orcutt Aile Mezarlığı Turu" olarak değinmeyi sürdürdüğü çevre gezisinden sonra Orcutt on-

ların hayatlarında asla pek fazla bulunmadığından, Sarıkafa Dawn'ı Orcutt'ı diline dolamaktan vazgeçirmek için bir daha hiç bu kadar ayrıntılı bir gerekçe ileri sürmek zorunda kalmadı. Sarıkafa, cumartesi sabahları Orcutt'ın mahalle arkadaşlarıyla ve kendi gibi bazı başka adamlarla, yeni ailelerin geniş alanlara yavaş yavaş dolduğu Essex County civarından eski askerlerle her hafta bir çeşit Amerikan futbolu oynamak için Orcutt'ın evinin arkasındaki çayırlıkta arzı endam ettiyse de o zamanlar Orcutt'lar ile Levov'lar arasında sosyal ilişkiye benzer bir şey, sıradan bir arkadaşlık bile gelişmemişti.

Bunların arasında Bucky Robinson adlı, kısa boylu, kaslı vücutlu, ayak parmakları içe dönük, meleksi yuvarlak bir yüzü olan, Sarıkafa liseden mezun olurken Weequahic geleneksel Şükran Günü rakibi Hillside Lisesi'nin yedek oyun kuruculuğunu yapmış bir gözlükçü vardı. Bucky'nin geldiği ilk hafta, Sarıkafa onun, "Futbolda bütün şehrin forveti; basketbolda bütün şehrin, bütün ilçenin pivotu; beysbolda bütün şehrin, bütün ilçenin, bütün eyaletin birinci kale oyuncusu..." diye parmaklarıyla sayarak Orcutt'a Sarıkafa Levov'un son sınıf öğrencisi olduğu yıldan bahsettiğine kulak misafiri oldu. Normal şartlarda Sarıkafa, sadece komşular arasında iyi niyet uyandırmayı istediği, sadece top oynamaya gelen adamlardan biri olmanın kendisi için güzel olduğu bir çevrede böyle apaçık bir şekilde teşhir edilmekten, kendisinden böyle huşuyla söz edilmesinden hiç hoşlanmayacak olsa da, Bucky'nin aşırı heyecanına katlanan kişinin Orcutt olmasına aldırıyor gibi görünmüyordu. Orcutt ile hiç tartışmamıştı ve tartışması için hiçbir neden yoktu, fakat normalde alçakgönüllü bir tavır arkasına gizlemeyi yeğleyeceği her şeyi Bucky'nin Orcutt'a böylesine coşkuyla açıkladığını görmek, ona sandığından daha çok keyif verdi, hakkında kişisel olarak hiçbir şey bilmediği bir arzunun –bir intikam arzusunun– tatmini gibiydi neredeyse.

Art arda birçok hafta boyunca, Bucky ile Sarıkafa aynı takıma düştükleri zaman, yeni gelen oyuncu bu kadar talihli olduğuna inanamadı: Herkes için yeni komşu Sarıkafa'yken, Bucky her fırsatta ona Sarıkafa diye sesleniyordu. Kollarını çılgınca havada sallayarak sahada dolaşan markaja alınmamış bir başka oyuncunun önemi yoktu – Bucky'nin pas verdiği kişi Sarıkafa'ydı. Sarıkafa Robinson'un başka bir pasını yakalayıp mücadeleye geri döndüğünde, "Büyük Sarıkafa, yakala!" diye bağırıyordu – liseden beri kendisine Jerry'den başka hiç kimsenin seslenmemiş olduğu şekilde, Büyük Sarıkafa diye. Ve

Jerry'de bu her zaman alaycı olurdu.

Bir gün Bucky, arabasının onarılmakta olduğu mahalle tamirhanesine gitmek için Sarıkafa'nın arabasına binmişti ve yolda giderlerken, sürpriz bir şekilde kendisinin de Yahudi olduğunu ve kendisi ile eşinin yakın zamanlarda Morristown'daki bir havraya üye olduklarını söyledi. Buralarda kendilerinin Morristown Yahudi cemaati ile gitgide daha içlidışlı olduklarını söyledi. "Yahudi olmayanların bulunduğu bir şehirde," dedi Bucky Sarıkafa'ya, "etrafta Yahudi arkadaşlar olduğunu bilmek çok destekleyici olabiliyor." Çok büyük olmasa da Morristown'daki, örgütlenmiş bir Yahudi cemaatiydi, İç Savaş öncesine kadar uzanan bir geçmişe dayanıyordu ve aralarında –ısrarcılığı sayesinde sonunda hastanenin personel kadrosuna ilk Yahudi doktorların iki yıl önce davet edilmiş olduğu– Morristown Memorial Hospital'in mütevellisi ve kasabanın en iyi marketinin sahibinin yer aldığı kasabanın birkaç nüfuzlu kişisi de bulunuyordu. Genel olarak Yahudilere karşı çok dost canlısı olarak tanınan bir bölge değildiyse de, Western Caddesi'ndeki büyük sıvalı evlerde elli yıldır başarılı Yahudi aileler yaşıyorlardı. Bucky çocukken ailesi onu yakınlardaki tepelerde bulunan tatil kasabası Mt. Freedom'a götürmüştü; her yaz buradaki Lieberman'ın Oteli'nde bir hafta kalırlardı ve Bucky'nin Morris kırsalının güzelliğine, sükûnetine ilk kez âşık olduğu yer burasıydı. Söylemeye gerek yok, Mt. Freedom'ın üst kesimleri Yahudiler için harikaydı: hepsinin sahibi Yahudi olan on, on bir büyük otel, tamamen Yahudi olan on binlerce kişinin olduğu bir yazlık devre mülk – bizzat tatilciler kendileri bu mekândan şakayla "Mt. Friedman" olarak bahsediyorlardı. Newark'ta, Passaic'te veya Jersey City'de bir dairede yaşıyorduysanız, Mt. Freedom'da bir hafta cennet gibi gelirdi. Ve Morristown'a gelince, çoğunlukla Yahudi olmayanlar yaşasalar da burası Bucky ve eşinin Community'deki filmlere gitmekten hoşlandıkları, benzersiz dükkânlarını sevdikleri, güzel eski binalarını sevdikleri ve Speedwell Caddesi'nde baştan aşağı neon tabelaları olan Yahudilere ait dükkânların bulunduğu, avukatlar, doktorlar ve borsacılardan oluşan kozmopolit bir topluluktu yine de. Fakat Sarıkafa, Mt. Freedom'ın eteklerinde savaştan önce golf parkuru tabelasının üzerine karalanmış bir gamalı haç olduğunu biliyor muydu? Klan'ın Boonton ve Dover'da toplantılar düzenlediğini, kırsal kesimden, işçi sınıfından insanların Klan'ın üyeleri olduğunu biliyor muydu? Morristown çayırlıklarından sadece sekiz kilometre ötede insanların çimenliklerinde haçlar yakıldığını biliyor muydu?

O günden itibaren, Bucky, önemli bir av olacak olan Sarıkafa'yı kazanmaya, onu Morristown Yahudi cemaatinin içine çekmeye, doğrudan havraya katılmak için olmasa da, en azından havranın kurduğu Kiliseler arası Lig'de akşamları basketbol oynamaya ikna etmeye çalışmayı sürdürdü. Robinson'un misyonu tıpkı annesinin Dawn hamile kaldıktan birkaç ay sonra Dawn'ın bebek doğmadan önce din değiştirip değiştirmeyeceğini sorarak kendisini hayret içinde bıraktığı zamanki gibi Sarıkafa'nın canını sıkmıştı. "Yahudi ibadetinin kendisi için hiçbir anlam ifade etmediği bir adam karısından din değiştirmesini istemez, anne." Annesine hayatı boyunca hiç bu kadar sert çıkmamıştı ve annesini gözleri dolarak uzaklaşırken görünce üzüldü ve ona "kızgın" olmadığını anlamasını sağlamak için gün boyunca annesini sayısız kez kucaklaması gerekti – o yetişkin bir adamın ayrıcalığına sahip yetişkin bir adam olduğunu açıklamaya çalışmıştı sadece. Ve şimdi Dawn ile Robinson hakkında konuşuyordu – o gece yatakta ondan çok bahsetti. "Ben buraya bunlar için gelmedim. Bunları hiçbir zaman anlamadım zaten. Dini bayramlarda babamla birlikte havraya giderdim ve ne yapmak istediklerini asla anlamadım. Babamı orada görmenin bile hiçbir anlamı yoktu. Bu o değildi, ona benzemiyordu – mecbur olmadığı bir şeye, hatta anlamadığı bir şeye boyun eğiyordu. Sadece büyükbabam yüzünden buna boyun eğiyordu. Bütün o şeylerin onun erkek olmasıyla ne ilgisi olduğunu asla anlamadım. Bir eldiven atölyesinin onun erkek olmasıyla ilgisini herkes anlayabilirdi – her bakımdan. Babam eldivenler hakkında konuştuğu zaman neden bahsettiğini biliyordu. Ama bunlardan bahsetmeye başladığında? Onu duymalıydın. Derileri Tanrıyı bildiği kadar az bilseydi, aile sonunda yoksullar evine düşerdi." "Aa, ama Bucky Robinson Tanrıdan bahsetmiyor, Seymour. O senin arkadaşın olmak istiyor," dedi Dawn, "hepsi o kadar." "Sanırım. Ama ben asla o konuya ilgi göstermedim, Dawnie, kendimi bildim bileli. Asla anlamadım. Anlayan kimse var mı? Neden söz ettiklerini anlamıyorum. O sinagoglara giriyorum ve benim için her şey yabancı. Hep öyle oldu. Çocukken Musevi okuluna gitmek zorunda olduğumda, o odada olduğum sürece top sahasına çıkmak için bekleyemiyordum. 'Bu odada biraz daha beklersem, kusacağım,' diye düşünürdüm. Bu yerlere ilişkin sağlıksız bir şeyler vardı. Bu yerlerin yakınlarında bir yere bile gitsem, olmak istediğim yerin orası olmadığını biliyordum. Atölye çocukluğumdan beri olmak istediğim yerdi. Top sahası anaokuluna başladığımdan beri olmak istediğim yerdi. Burası gözlerimle gördü-

ğüm andan itibaren olmak istediğim yer. Niçin olmak istediğim yerde olmayayım? Niçin birlikte olmak istediğim *kişiyle* olmayayım? Bu ülke bunun için var değil mi? Olmak istediğim yerde olmak ve olmak istemediğim yerde olmamak istiyorum. Amerikalı olmak budur – değil mi? Seninle birlikteyim, bebekle birlikteyim. Gün boyunca atölyedeyim, geri kalan zamanımda buradayım ve bu dünyada *hep* olmak istediğim yer burası. Biz Amerika'nın bir parçasına sahibiz, Dawn. İstesem de daha mutlu olamazdım. Başardım, hayatım, başardım – yapmaya giriştiğim şeyi başardım!"

Bir süreliğine Sarıkafa, sırf Bucky Robinson havra konusunu açtığında, konuyu değiştirmek zorunda kalmamak için beysbol oynamaya gitmez oldu. Robinson ile birlikteyken babası gibi hissetmiyordu kendisini – Orcutt gibi hissediyordu...

Hayır, hayır. Aslında kim gibi hissediyordu biliyor musunuz? Kazara Bucky Robinson'un pasını yakaladığı tarafta oynadığı bir hafta bir iki saat boyunca değilse de, zamanın geri kalanında kim gibi hissediyordu? Hiç kimseye söyleyemezdi, elbette: Yirmi altı yaşındaydı, yeni baba olmuştu ve insanlar bunun çocuksuluğuna gülerlerdi. Buna kendisi de gülüyordu. Ne kadar yaşlanırsa yaşlansın insanın aklında tuttuğu şu çocukça şeylerden biriydi, ama Old Rimrock'tayken kendisini Johnny Appleseed gibi hissediyordu. Bill Orcutt kimin umrundaydı? Woodrow Wilson, Orcutt'ın büyükbabasını tanıyor muydu? Thomas Jefferson büyükbabasının amcasını tanıyor muydu? Aferin Bill Orcutt'a. Johnny Appleseed, işte benim adamım. Yahudi değildi, İrlandalı Katolik değildi, bir Protestan Hıristiyan değildi – yok, Johnny Appleseed sadece mutlu bir Amerikalıydı. Cüsseli. Gürbüz. Mutlu. Muhtemelen hiç kafası çalışmıyordu, ama buna ihtiyacı yoktu – Johnny Appleseed'in ihtiyaç duyduğu tek şey iyi bir yürüyüşçü olmaktı. Bütünüyle fiziksel sevinç. Geniş adımları, bir torba tohumu, doğaya karşı muazzam, içten gelen bir sevgisi vardı ve gittiği her yere tohum serpiyordu. Ne hikâyeydi ama. Her yere gitmek, her yere yürümek. Sarıkafa ömrü boyunca bu hikâyeden hoşlanmıştı. Kim yazmıştı bunu? Hatırlayabildiği kadarıyla, hiç kimse. Bu hikâyeyi ilkokulda okumuşlardı. Oralarda bir yerlerde her yere elma tohumu eken Johnny Appleseed. Şu tohum torbası. O torbayı seviyordum. Fakat belki bu onun şapkasıydı – tohumları şapkasının içinde mi tutuyordu? Önemi yoktu. "Bunu yapmasını ona kim söylemiş?" diye sormuştu Merry, masal dinleyecek kadar büyüdüğü zaman – hâlâ bebekken, sadece şeftali taşıyan tren gibi baş-

ka bir hikâye anlatmaya kalksa, "Johnny! Johnny'yi isterim!" diye bağırırdı. "Ona kim mi söylemiş? Hiç kimse söylememiş, tatlım. Johnny Appleseed'e elma ağacı dikmesini söylemene gerek yok. Bunu kendisi üstlenmiş." "Onun eşi kim?" "Dawn. Dawn Appleseed. Eşi o." "Çocuğu var mı?" "Elbette çocuğu var. Peki onun adını biliyor musun?" "Ne?" "Merry Appleseed!" "Merry şapkanın içine tohum ekiyor mu?" "Elbette ekiyor. Onları şapkanın içine ekmiyor, tatlım, şapkasının içinde saklıyor – sonra onları serpiyor. Elinden geldiğince uzağa savuruyor. Ve tohumları fırlattığı her yerde, nereye düşerlerse, ne oluyor biliyor musun?" "Ne?" "Tam orada bir elma ağacı büyüyor." Ve Old Rimrock köyüne her adım atışında kendisini tutamıyor – hafta sonu ilk işi çizmelerini giyip, on bir kilometre dere tepe yol tepip köye gitmek, ve on bir kilometre dere tepe yol tepip eve dönmek oluyordu, sabah erkenden sadece cumartesi gazetesini almak için bütün o yolu yürüyordu, kendisine hâkim olamıyordu – "Johnny Appleseed!" diye düşünüyordu. Bunun keyfi. Geniş adımlarla yürümenin katışıksız, neşeli, kısıtlanmamış keyfi. Bir daha top oynayıp oynamayacağı umrunda değildi – o sadece dışarıya adımını atıp yürümek istiyordu. Top oynamak kendisinin bir şekilde bunu yapmasını, köye kadar bir saatte yürümesini, önünde tek Sunoco benzin pompası bulunan ve ürünlerin kutular içinde basamaklarda ve bez çuvallarda durduğu marketten *Newark News*'un Lackawanna baskısını almasını *sağlamanın* yolunu açmış gibiydi. Elli yıllarda oradaki tek dükkândı bu ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Hamlin'in oğlu Russ babasından devraldığından beri değişmemişti – çamaşır tahtası ve banyo küveti satıyorlardı, dışarıda bir meşrubat markası olan Frostie'nin bir tabelası vardı, Fleischman Mayası'nınki dış kaplama tahtasının üzerine çivilenmişti, Pittsburgh Boya Ürünleri için başka bir tabela, hatta dışarıda ön tarafta, dükkânın tarım araç gereçleri sattığı zamandan beri orada asılı duran "Syracuse Sabanları" yazılı bir tabela daha vardı. Russ Hamlin yolun karşısına bir tekerlekçi dükkânı kondurulduğunu ilk çocukluk yıllarından hâlâ hatırlayabiliyordu, vagon tekerleklerinin akarsuda soğutulmak üzere bir rampadan aşağı yuvarlandığını izlediğini hâlâ anımsıyordu; arkada içki fabrikası olduğu zamanı da hatırlıyordu, ünlü yerel elma rakısını imal etmiş ve Volstead Yasası'nın geçmesiyle kapatılmış olan, bölgedeki birçok içki fabrikasından biri olan fabrikayı. Dükkânın ta arkasında bir postane gişesi yer almaktaydı – tek bir gişeydi ve şifreli kilidi olan şu posta kutularından yaklaşık otuz tane vardı. İçinde postane ve önünde bülten

panosu, bayrak direği ve benzin pompası olan Hamlin'in marketi – Russ mal sahibi olduğu zaman, Warren Gamaliel Harding günlerinden beri, eski çiftçi cemaatin toplantı yeri olarak hizmet vermiş olan yerdir burası. Sokağın çapraz karşı köşesinde, tekerlekçi dükkânının bulunduğu yerin yanında Levov'ların kızının gittiği ilk okul olacak olan altı derslikli okul binası vardı. Çocuklar marketin basamaklarına otururlardı, Kızınız sizi orada karşılıyordu. Bir toplanma yeri, buluşma yeri. Sarkafa bundan hoşlanıyordu. Aldığı bildik eski *Newark News*'un orada özel bir eki, "Lackawanna Boyunca" adlı ikinci bölge eki vardı. Bu bile onu memnun ediyordu ve mahalli haberleri için onu sadece evde baştan sona okumak değil, salt elinde eve taşımak bile. "Lackawanna" sözcüğü başlı başına hoş geliyordu ona. Mary Hamlin'in el yazısıyla üst tarafına "Levov" diye karalanmış gazeteyi ön tezgâhtan alır, ihtiyaçları varsa bir litre süt, bir somun ekmek, Paul Hamlin'in yolun yukarısındaki çiftliğinden bir düzine taze yumurta ister, sahibine, "Görüşürüz, Russel," der, sonra da dönüp, kırsal bölgeye yeni yerleşenlerin doğaya karşı duydukları çocukça sevgiyle sevdiği beyaz otlak çitlerinin, sevdiği inişli çıkışlı çayırların, mısır tarlalarının, şalgam tarlalarının, ahırların, atların, ineklerin, göletlerin, akarsuların, pınarların, şelalelerin, suterelerinin, atkuyruğu otlarının, otlakların, dönümlerce ormanın içinden geçerek bütün yolu geri yürürdü, ta ki sevdiği yüz yaşındaki akçaağaçlara ve sevdiği kıymetli eski taş evine ulaşana kadar – ilerlerken her yere elma tohumu saçar gibi yaparak.

Bir keresinde Dawn, üst kat penceresinden, onun tepenin yamacından eve yaklaşırken tam da bunu yaptığını, bir kolunu savurduğunu, top atıyormuş ya da sopa sallıyormuş gibi değil de, sanki pazar çantasından bir avuç tohum çıkarmış, şimdi artık William Orcutt'a ait olduğu kadar kendisine de ait olan tarihi toprakların yüzüne bütün gücüyle fırlatıyormuş gibi savurduğunu görmüştü. "Orada ne idmanı yapıyorsun?" diye sordu Dawn, bütün o idmanlardan sonra, bizzat Johnny Appleseed gibi çok yakışıklı, cüsseli, kösnül, sağlıklı, başına harika bir şey gelmekte olan biri olarak yatak odasına daldığında ona gülerek. İnsanlar genç birinin şerefine kadeh tokuşturdukları zaman, ona, "Sağlığına ve iyi talihine!" dediklerinde kafalarındaki resim –veya kafalarında olması gereken resim– kaba saba insan türüdür, mutluluk içinde yatak odasına dalan ve orada tek başına küçük, muhteşem bir hayvanı, mahcupluğun getirdiği bütün sınırlamalardan sıyrılmış, büyük bir mutlulukla sadece kendisine ait genç eşini bulan, sınırlandırılmamış tam

bir erkeklik imgesidir. "Seymour, Hamlin'in yerinde ne yapıyorsun – bale dersleri mi alıyorsun?" Kolayca, büyük bir kolaylıkla, o kocaman koruyucu elleriyle, geceliği içinde çıplak ayaklarıyla durduğu yerden onun kırk beş kiloluk bedenini kaldırdı ve bütün o muazzam gücüyle, Arcady Hill Road, Old Rimrock, New Jersey, ABD adresinde oturan koca ve baba Seymour Levov'un o muhteşem yeni ve kusursuz varoluşunu tek bir kırılmaz varlık şeklinde bir araya getiriyor, bağlıyormuş gibi ona sarıldı. Yolda yapmakta olduğu şey –bu utanç verici veya yüzeysel bir şeymiş gibi Dawn'a bile açıkça itiraf etmeye yüzünün tutmadığı şey– kendi yaşamıyla sevişmekti.

Genç eşiyle fiziksel yakınlığının yoğunluğu konusunda aslında daha ketumdu. Birlikteyken insanların yanında oldukça iffetliydiler ve cinsel yaşamlarındaki sırrı kimse tahmin edemezdi. Dawn'dan önce çıktığı hiç kimseyle yatmamıştı Sarıkafa – Deniz Piyade Sınıfı'ndayken iki fahişeyle yatmıştı, ama bu gerçekten sayılmazdı ve bu yüzden ne kadar tutkulu olabileceğini ancak evlendikten sonra keşfetmişlerdi. Müthiş bir dayanıklılık ve müthiş bir güce sahipti ve onun iriyarılığına karşılık Dawn'ın ufak tefekliği, onu yukarıya kaldırabilmesi, onunla yataktayken vücudunun büyüklüğü ikisini de tahrik ediyor gibiydi. Sevişikten sonra uykuya daldığında kendisini bir dağla birlikte uyuyormuş gibi hissettiğini söylemişti Dawn. Devasa bir kayanın yanında uyuduğunu düşünmek ona bazen heyecan veriyordu. Sarıkafa'nın altında yatarken, Sarıkafa çok sert girip çıkıyordu ama aynı zamanda Dawn ezilmesin diye kendisini belli bir mesafede tutuyordu ve dayanıklılığı ve gücü sayesinde bunu uzun zaman yorulmadan sürdürebiliyordu. Bir koluyla onu tutup dizlerinin üzerine çevirebiliyordu veya kucağına oturtup onun kırk beş kiloluk ağırlığı altında rahatlıkla hareket edebiliyordu. Evlenmelerini izleyen uzun aylar boyunca orgazma ulaştıktan sonra Dawn ağlamaya başlardı. Boşalıp ağlardı ve Sarıkafa bundan ne anlam çıkaracağını bilmezdi. "Neyin var?" diye sorardı Sarıkafa. "Bilmiyorum." "Canını mı acıtıyorum?" "Hayır. Bunun neden kaynaklandığını bilmiyorum. Bu sanki, bedenimin içine boşaldığında sperm gözyaşlarını tetikliyormuş gibi neredeyse." "Ama canını acıtmıyorum." "Hayır." "Bu senin hoşuna gidiyor mu, Dawnie? Bundan hoşlanıyor musun?" "Bunu seviyorum. Bunda bir şey var... başka hiçbir şeyin ulaşmadığı bir yere ulaşıyor. Ve orası gözyaşlarının olduğu yer. Sen şimdiye kadar başka hiçbir şeyin ulaşamadığı bir yere ulaşıyorsun." "Tamam. Canını acıtmadığım sürece." "Hayır, hayır. Bu sadece garip...

bu sadece garip... tek başına olmamak sadece garip," derdi Dawn. Ancak Sarıkafa onu ilk kez oral yoldan tatmin ettiğinde ağlamadı. "Bu şekilde ağlamıyorsun," dedi Sarıkafa. "Çok farklıydı," dedi. "Nasıl? Niçin?" "Sanırım... bilmiyorum. Sanırım yine yalnızım." "Bir daha yapmamamı mı istiyorsun?" "Yo, hayır," diye güldü Dawn, "tabii ki hayır." "Tamam." "Seymour... Bunu yapmayı nereden biliyorsun? Bunu daha önce hiç yaptın mı?" "Asla." "Öyleyse niçin yaptın? Söyle bana." Ama Dawn kadar iyi açıklayamıyordu ve bu yüzden denemedi. Sadece bir şey daha yapmak arzusuna kapılmıştı ve bu yüzden bir eliyle onun kalçalarını yukarı kaldırıp bedenini ağzına doğru yükseltti. Yüzünü oraya sokmak ve kendini koyvermek için. Daha önce hiç bulunmadığı bir yere gitmek için. Vecit halinde suçortaklığı, o ve Dawn. Dawn'ın bunu kendisi için yapacağına inanması için hiçbir neden yoktu elbette ve sonra bir pazar sabahı Dawn bunu yapıverdi. Ne düşüneceğini bilmiyordu. Onun minik Dawn'ı aletini küçük, güzel dudaklarının arasına almıştı. Afallamıştı. İkisi de afallamıştı. Bu ikisi için de bir tabuydu. O zamandan itibaren bu uzun yıllar boyunca devam etti. Hiç durmadı. "Kontrolünü kaybettiğin noktaya ulaştığında," diye fısıldadı Sarıkafa'ya, "sende çok dokunaklı bir şey oluyor." Bu çok ölçülü, iyi kalpli, terbiyeli, iyi yetiştirilmiş erkeğin, her zaman kendi gücünü denetleyebilen, muazzam gücüne *hâkim* olmuş ve içinde hiç şiddet taşımayan erkeğin, dönüşü olmayan noktayı aştığı, herhangi birisinin herhangi bir şeyden utanma noktasının ötesine geçtiği, onu yargılayabilme ve ya da yalnızca bunu yapmasını ondan istediği için değil, bunu istediği için kötü bir kız olduğunu düşünebilme noktasının ötesinde olduğu, bunu *kendisi* yalnızca istediği zaman, çığlık çığlığa bir orgazmla sonuçlanacak o son üç dört dakika süresince, çok dokunaklı göründüğünü söyledi Sarıkafa'ya... "Kendimi son derece kadınsı hissetmemi sağlıyor," dedi "kendimi son derece güçlü hissetmemi sağlıyor... bana *ikisini* de hissettiriyor." Seviştikten sonra yataktan kalktığında, darmadağınık, kızarmış ve saçları darmadağınık, göz makyajı dağılmış, dudakları şişmiş göründüğünde ve işemek için banyoya gittiğinde, Sarıkafa peşinden oraya gider, Dawn kendisini kuruladıktan sonra onu klozet kapağından yukarıya kaldırır ve banyo aynasında birlikte kendilerine bakarlardı, Dawn sadece çok güzel görünmesine ve sevişmenin güzel görünmesini *sağlamasına* değil, aynı zamanda ne kadar *başkası* gibi görünmesine Sarıkafa kadar şaşırırdı. Sosyal yüz gitmişti – Dawn oradaydı! Ama tüm bunlar başkalarından gizliydi ve öyle olmak zorundaydı.

Özellikle de çocuktan. Bazen Dawn bütün gün ineklerle uğraşıp ayakta kalmış olduğunda Sarıkafa yemekten sonra sandalyesini Dawn'ınkinin yanına çekip onun ayaklarını ovardı ve Merry suratını buruşturup, "Aa, baba, bu iğrenç," derdi. Ancak onun önünde yaptıkları duygularını açığa vuran tek şeydi bu. Aksi halde çocukların evin dört bir yanında anne babalarından görmeyi umdukları ve devam etmese eksikliğini hissedecekleri sıradan sevgi gösterileri oluyordu sadece. Yatak odalarının kapısının ardında birlikte sürdükleri yaşam kızlarının herkesten daha çok bilmediği bir sırdı. Ve bu yıllarca sürdü gitti; bomba patlayıp Dawn kendisini hastanede bulana kadar hiç durmadı. Bunun son bulmaya başlaması hastaneden çıktığı döneme denk düşüyordu.

Orcutt, büyükbabasının Orcutt, Findley'deki ortaklarından birinin torunuyla evlenmişti, Morristown'daki bu hukuk firmasına kendisinin de katılımı beklenmişti. Oysa, Princeton'dan mezun olduktan sonra, Harvard Hukuk Fakültesi'ne gitmeyi reddetmişti –Princeton ve Harvard Hukuk bir yüzyıldan uzun bir süreden beri Orcutt çocuklarının eğitim gördükleri yerdi– ve içine doğduğu dünyanın geleneklerini bozarak soyut resim ressamı ve yeni bir insan olmak için aşağı Manhattan'da bir stüdyoya taşındı. Ancak Hudson Caddesi'ndeki kamyon trafiğine bakan kirli pencerelerin ardında hanl hanl resim yaparak sıkıntılı üç yıl geçirdikten sonra Jessie ile evlendi ve Princeton'da mimarlık eğitimine başlamak için Jersey'e döndü. Sanatla ilgili bir meslek düşünden asla tamamen vazgeçmedi ve mimarlık işi –çoğunlukla Morris County'nin paralı semtinde on sekiz ve on dokuzuncu yüzyıl evlerinin restorasyonu ve Somerset ve Hunterdon ilçelerinden Pennsylvania'daki Bucks County'ye kadar, eski ahırları zarif kır evlerine dönüştürme işi– onu mutlu bir şekilde meşgul etse de, her üç ya da dört yılda bir, Morristown'daki bir çerçevecide Levov'ların açılışa davet edilmekten gururlarının okşandığı ve büyük bir sadakatle katıldıkları kendi sergisini açardı.

Kapıda verilen el ilanında Çin kaligrafisinden etkilendiği söylenen ama kendisine pek bir şey gibi, Çince gibi bile görünmeyen Orcutt'ın tablolarının önünde dururken olduğu kadar hiçbir sosyal toplantıda rahatsız olmamıştı Sarıkafa. Ta başından beri Dawn bunları "düşündürücü" bulmuştu –ona göre bunlar Bill Orcutt'ın en olası olmayan tarafını, daha önce tek bir işaretini bile görmemiş olduğu bir duyarlılığı gös-

teriyorlardı– ama serginin Sarıkafa'da daha çok uyandırdığı düşünce, başka bir tabloya bakıyor gibi yapmaya geçmeden önce tuvallerin birine ne kadar süreyle bakıyor gibi yapmaya devam etmesi gerektiğiydi. Gerçekten yapmayı istediği tek şey öne eğilip, yararı olur diye düşünerek her tablonun yanına duvara yapıştırılmış başlıkları okumaktı ama bunu yaptığı zaman –Dawn'ın onun ceketini çekiştirip, "Boş ver bunları, *fırçayı kullanışına* bak," diye fısıldayarak bunu yapmamasını söylemesine rağmen– fırçayı kullanışına baktığında daha fazla kırılmıştı cesareti sadece. *Kompozisyon #16, Resim #6, Meditasyon #11, İsimsiz #12*... ve tuvalin üzerindeki, sanki Orcutt tabloyu boyamaya değil de, tuvali silip temizlemeye çalışmış gibi, soluk beyaz bir fonun önünde uzun gri lekelerden oluşan bir şeritten başka neydi? Çerçeve dükkânının sahibi olan genç çift tarafından yazılmış ve imzalanmış olan el ilanındaki serginin tanıtımına başvurmanın da pek yararı olmadı. "Orcutt'ın kaligrafisi öyle yoğun ki şekiller dağılıyor. Sonra da, kendi enerjisinin ışıltısında fırça darbesi kendi kendisini dağıtıyor..." Tabiata ve bu ülkenin büyük tarihi dramına yabancı olmayan –ve yaman bir tenis oyuncusu olan– Orcutt gibi bir adam ne diye bir hiçin resimlerini yapmak istemişti ki? Sarıkafa adamın bir düzenbaz olmadığına hükmetmek durumunda olduğundan –Orcutt kadar iyi eğitimli ve kendisine güvenen birisi niçin düzenbaz olmak için bütün bu çabayı harcasındı ki?– bu kafa karışıklığını bir süreliğine kendisinin sanat hakkındaki cehaletine verebilirdi. Belki de arada bir, "Bu adamda yanlış bir şey var. Burada çok büyük bir tatminsizlik var. Bu Orcutt istediği şeye sahip değil," diye düşünmeye devam edebilirdi, ama sonra şu el ilanı gibi bir şeyi okuyacak ve neden bahsettiğini bilmediğini fark edecekti. "Greenwich Köyü yıllarından yirmi yıl sonra, Orcutt hâlâ yüce bir amaç güder: insanlık durumunu tarif eden ebedi ahlâki ikilemleri içeren evrensel temaların kişisel ifadesini yaratmak," sonucuna varılıyordu el ilanında.

El ilanını okurken sırf sadece çok boş oldukları için bu tablolarla ilgili iddiaların hiçbir zaman yeterli olmayacağı, hiçbir şeyin resimleri oldukları *için* her şeyin resimleri olduklarının söylenmesi gerektiği hiç aklına gelmedi – bütün bu kelimeler Orcutt'ın yeteneksiz olduğunu ve ne kadar samimi bir şekilde çabalarsa çabalasın, kendisine asla bir sanatsal ayrıcalık oluşturamayacağını, ya da, aslında onu doğuştan kuşatan sınırları keskin ayrıcalık dışında herhangi bir ayrıcalıktan yoksun olduğunu söylemenin başka bir yoluydu sadece. Haklı olduğu, kendi

kendisiyle son derece özdeş, yaşadığı yerle ve çevresindeki insanlarla kusursuz bir uyum içinde görünen bu adamın, farkında olmadan *uyumsuz* olmak için bunları dışa vurmasının, aslında, hiçbir şeye benzemiyormuşa benzeyen tablolar yapmak için garip bir gayret dışında, nasıl başaracağı konusunda en ufak bir fikrinin olmadığı, gizli ve uzun süreli bir arzusu olduğu Sarıkafa'nın hiç aklına gelmedi. Belli ki, başka türlü olmak özlemiyle yapabildiği en iyi şey bunlardı. Üzücü. Her neyse, insanlık durumunu tarif eden evrensel temaları ifade etmekte olan şu kaligrafik tablolardan biri Dawn yeni yüzüyle Cenevre'den döndükten bir ay sonra Levov'ların oturma odası duvarının yolunu tutar tutmaz, bunun ne kadar üzücü olduğunun veya Sarıkafa'nın ne sorduğunun ya da sormadığının veya anladığının veya ressam hakkında ne bildiğinin hiçbir önemi kalmadı. Ve Sarıkafa için işte o zaman her şey biraz üzücü hale geldi.

Resim kahverengi çizgilerden bir şeritti ve Orcutt'ın *Meditasyon #27*'den silip çıkarmaya çalışmış olduğu gri çizgiler değildi, fon ise beyazdan ziyade morumsuydu. Dawn'a göre koyu renkler ressamın biçimsel araçlarında bir devrime işaret ediyordu. Dawn'ın ona söylediği şey buydu ve Sarıkafa, tam olarak nasıl karşılık vereceğini bilmeden ve "biçimsel araçlar"la ne demek istendiğiyle hiç ilgilenmeksizin pek inandırıcı olamayarak, "İlginç", demeye karar verdi. Bırakın "modern sanatı" çocukluğunda evlerinde tablo bile yoktu. Sanat Dawn'ın evinde olduğundan daha çok var olmamıştı evlerinde. Dwyer'ların, Dawn'ın birdenbire "biçimsel araç" uzmanı kesilmesini açıklayabilecek dini resimleri vardı: Dawn'ın ve küçük erkek kardeşinin çerçeveli fotoğraflarından başka sadece Bakire Meryem ve İsa'nın kalbinin resimlerinin bulunduğu bir yerde büyümenin gizli mahcubiyeti. Bu zevkli insanların duvarlarında modern sanat varsa, bizim de duvarımızda modern sanatımız *olacak*. Duvarda biçimsel araçlar. Dawn ne kadar inkâr edebilirse etsin, burada olup biten şey böyle bir şey değil miydi? İrlandalı *haseti* değil mi?

Yavruyken Count'ı satın aldıkları meblağın tam yarı fiyatına tabloyu Orcutt'ın atölyesinden satın almıştı Dawn. Sarıkafa kendi kendine, "Parayı boş ver, gözden çıkar – bir boğayla tabloyu kıyaslayamazsın," diye düşündü ve böylece *Meditasyon #27*'yi, tam da sevdiği, Merry'nin altı yaşında sarı kâkülleriyle yanaklarından kan damlayan bir çocuğun biraz fazla pembemsi olsa da özenle yapılmış mükemmel bir tasviri olan portresinin bir zamanlar asılı durduğu yerde gördüğü zamanki ha-

yal kırıklığını kontrol etmeyi başardı. Merry'nin portresi, stüdyosunda iş elbisesi ve bere giyen –onlara sıcak şarap servisi yapacak zaman ayırmış ve Louvre'daki tabloları kopyalayarak geçirdiği çıraklığını anlatmıştı– ve Merry'yi kendisi için piyanonun önünde oturtarak poz verdirmek için altı kez eve gelmiş, tablo *ve* yaldızlı çerçeve için sadece iki bin papel istemiş olan New Hope'taki dost canlısı, yaşlı bir beyefendi tarafından yapılmış bir yağlıboya tabloydu. Ama Sarıkafa'ya söylendiği kadarıyla, çerçeveciden almış olsalardı, ödeyecekleri fazladan yüzde otuzu Orcutt istemediği için tablo beş bin papele kelepirdi.

Yeni tabloyu gördüğünde babasının yorumu, "Adam bunun için senden ne kadar istedi?" idi. Dawn isteksizlikle yanıtladı: "Beş bin dolar." "Birinci kat boya için bu çok büyük para. Bu ne olacak?" "Ne mi *olacak*?" diye yanıtladı Dawn ters bir şekilde. "Bu bitmemiş ki... umarım bitmez... değil mi?" "Buradaki fikir," dedi Dawn, "'bitmemiş' olması, Lou." "Haa?" Lou tabloya bir daha baktı. "Eh, adam bunu bitirmek isterse ona nasıl yapacağını anlatabilirim." "Baba," dedi Sarıkafa, daha öte eleştirileri başından önlemek için, "Dawn ondan hoşlandığı için satın aldı," ve adama tabloyu nasıl bitireceğini kendi de anlatabilirdiyse de (muhtemelen babasının aklında olan kelimelere yakın kelimelerle), *sırf Dawn satın aldığı için* Dawn'ın Orcutt'tan satın aldığı her şeyi asmaya dünden razıydı. İrlandalı hasedi olsun olmasın, tablo, yaşama isteğinin Dawn'ı iki kere psikiyatri kliniğine sokmuş olan ölme isteğinden daha güçlü hale geldiğinin başka bir işaretiydi. "Resim çok boktan," dedi babasına sonradan. "Mesele şu, *o bunu istedi*. Mesele onun yine *istiyor* olması. Lütfen," diye uyardı onu –işin tuhafı en ufak bir tahrikte– kendini öfkenin eşiğinde hissederek, "artık bu resim hakkında laf yok." Lou Levov gibi davranan Lou Levov'un, Old Rimrock'ı sonraki ziyaretinde yaptığı ilk şey resme doğru gidip yüksek sesle, "Sana bir şey diyeyim mi? Bu şeyden hoşlanıyorum. Ona alışıyorum ve gerçekten onu seviyorum. Baksana," demek oldu eşine, "adamın resmi nasıl bitirmediğine baksana. Şurayı görüyor musun? Bulanık olan yeri? Bunu bilerek yapmış. Sanat budur işte."

Orcutt'ın kamyonetinin arkasında Levov'ların yeni evinin yemekten sonra misafirlere gösterilmeye hazır, kartondan büyük maketi duruyordu. Krokiler ve detaylı projeler haftalardır Dawn'ın çalışma odasında üst üste yığılmaktaydı, bunların arasında Orcutt'ın gün ışığının yılın

her ayının ilk günü pencerelere hangi açıyla vuracağını göstermek için yaptığı bir şema vardı. "Bol bol gün ışığı," dedi Dawn. "Işık!" diye bağırdı. "Işık!" Ve eğer çektiği acıya ve buna bulduğu çareye Sarıkafa'nın gösterdiği anlayışın sınırını gerçekten sınayacak haşin bir açıksözlülükle değilse bile, ima yoluyla onun sevdiği taş evi, hatta sevdiği eski akçaağaçları, evi yazın sıcağına karşı gölgeleyen ve her sonbahar, tam ortasına bir zamanlar Merry'nin salıncağını astığı çimenliğin üzerini bir tören görünümüyle altın bir çelenk gibi örten dev akçaağaçları lanetliyordu.

Sarıkafa Old Rimrock'taki ilk yıllarında bu ağaçlar karşısında duyduğu şaşkınlığı atlatamamıştı. *Bu ağaçlar benim.* Ağaçlara sahip olması fabrikalara sahip olmasından daha şaşırtıcıydı onun için, ağaçlara sahip olması, Chancellor Caddesi oyun sahasından ve kırsal olmayan Weequahic sokaklarından bir çocuğun, Devrim Savaşı sırasında Washington'un iki kez kış kampını kurmuş olduğu tepelerdeki haşmetli eski taş eve sahip olmasından daha şaşırtıcıydı. Ağaçlara sahip olmak *şaşkınlık* vericiydi – ağaçlar bir işyerinin ya da hatta bir evin sahiplenildiği şekilde sahiplenilmiyorlardı. Bir şey varsa, bunlar emaneten tutuluyorlardı. Emaneten. Evet, Merry ve *onun* çocuklarıyla başlayarak, tüm gelecek kuşaklar için.

Kar fırtınalarına ve sert rüzgârlara karşı korumak için büyük akçaağaçların her birine kablolar bağlattı, ağır dalların on beş metre yükseklikte muhteşem bir şekilde açılıp uzandığı gökyüzüne karşı kabaca bir paralelkenar oluşturan dört kablo. Her bir ağacın gövdesine yılan gibi dolanarak en yüksek noktasına tırmanan paratonerleri, ne olur ne olmaz diye, her yıl kontrol ettiriyordu. Ağaçlar yılda iki kere haşereye karşı ilaçlanırdı, üç yılda bir gübrelenirdi ve kuru dalları budamak ve kapılarının ilerisindeki özel parkın genel sağlığını kontrol etmek için düzenli olarak bir ağaç uzmanı gelirdi. Merry'nin ağaçları. Merry'nin ailesinin ağaçları.

Sonbaharda –hep tasarladığı gibi– mutlaka güneş batmadan önce işten eve gelirdi ve o orada olurdu, –tam da tasarladığı gibi– daha iki yaşındayken onun için kurmuş olduğu o salıncağı ilk kez salladığı en büyük ağaçlarında, ön kapının yanında akçaağacı çevreyelen düşmüş yaprakların üzerinde sallanırdı. Yatak odası pencerelerinin ötesine kadar yayılmış olan dalların neredeyse yapraklarına kadar yukarılara uçardı... ve kendisine göre her günün sonundaki bu kıymetli anlar bütün umutlarının gerçekleşmesini simgelerken, Merry için bunlar hiçbir anlam ta-

şımıyordu. Merry'nin ağaçları Dawn'ın evi sevdiğinden daha çok sevmediği ortaya çıkmıştı. *Onu* kaygılandıran şey Cezayir'di. *O* Cezayir'i seviyordu. O salıncaktaki çocuk, o ağaçtaki çocuk. Şimdi o odanın zemininde oturan o ağaçtaki çocuk.

Tek katlı evi iki katlı garajla birleştirecek olan bağlantı sorununu Bill ve Dawn'ın birlikte çözmeye vakitleri olsun diye Orcutt'lar erken gelmişti. Orcutt birkaç günlüğüne New York'a gitmişti ve Dawn bunun, çok farklı binalar arasında uyumlu bir ilişkinin nasıl kurulacağını haftalarca düşündükten sonra en son problemlerinin çözülmesi için sabırsızlanıyordu. Garaj az çok bir ahır olarak gizlenmişse de, evin farklılığını yok ettiğinden Dawn bunun çok yakında olmasını istemiyordu ama Orcutt'ın önerisi olan yedi metre uzunluktaki bir bağlantının bir motel görüntüsü verebileceğinden korkuyordu. Sadece boyutlar hakkında değil, şimdi görünümünün ilk planlandığı gibi basit bir geçitten çok belki bir sera görünümü olması gerektiği üzerinde neredeyse her gün birlikte düşünüyorlardı. Dawn Orcutt'ın ne kadar nazikçe olursa olsun, yeni evleri için Dawn'ın aklında olan katı modernlikten çok kendisinin bazı modası geçmiş mimari estetik değerleriyle daha ilgili olan bir çözümü ona dayatmaya çalıştığını ne zaman hissetse hırçınlaşabiliyor ve ona çok öfkelendiği bazı durumlarda Orcutt'ın –birinci sınıf inşaat işçiliğini garanti eden– mahalli müteahhitler üzerinde büyük otoritesi ve mükemmel mesleki saygınlığı olsa da, "esas olarak antika onarıcısı" olan birisine başvurmanın bir hata olup olmadığını bile düşünüyordu. Elizabeth'ten ve aile ocağından (ve duvardaki resimlerden, girişteki heykelden) yeni gelmişken aşağı yukarı Orcutt'ın bütün hikâyesi olarak kabul ettiği züppeliğin kendisini yıldırmasından beri yıllar geçmişti. İlçenin aydın tabakasından biri olarak kimliği şimdi ikisinin arası açıldığında en çok kinayeli konuştuğu şeydi. Bununla birlikte Orcutt genellikle yirmi dört saat içinde, ister çamaşır makinesinin yeri veya banyo tavan penceresi, ister garajın üstündeki misafir odasının merdiveni için olsun –Dawn'ın sözüyle– "mükemmel derecede şık bir plan" aklına gelmiş olarak geri geldiği zaman, öfkeli küçümsemesi siliniyordu.

Orcutt on altıya bir ölçeğinde büyük bir model ile birlikte bağlantının duvarları ve çatısı için Dawn'ın düşünmesini istediği yeni şeffaf plastik malzemenin numunelerini getirmişti kamyonetiyle. Bunu ona göstermek için mutfağa gitmişti. Ve becerikli mimar ile müşkülpesent

müşteri, Orcutt'ın garajı dışardan birleştirmek için önce önerdiği tahta tiriz yerine şeffaf bir bağlantının iyi ve kötü taraflarını –Dawn marul yıkayıp, domates dilimlerken, Orcutt'ların bir torba içinde bahçelerinden gelen yirmi dört adet mısır koçanını soyarken– bir daha tartışarak orada kalmışlardı. Bunun gibi başka bir akşam, başka bir zamanda Dawn'ın sürüsünün yaz sonu günbatımının pırıl pırıl görkeminin önünde gölge resimler oluşturduğu tepelere bakan arka terasta Sarıkafa mangalı hazırlıyordu. Sarıkafa'ya arkadaşlık edenler, Bill ile birlikte toplum içine çıktığı nadiren görülen ama, Dawn'a göre –akşam yemeğine karısının da gelmesinde bir sakınca olup olmadığını sormak için telefon eden Orcutt tarafından– bezgin bir şekilde "manik fırtınadan önceki sessizlik" olarak tarif edilen bir durumda olan Jessie Orcutt ve Sarıkafa'nın babasıydı.

Orcutt'ların üç erkek ve iki kız çocukları vardı, hepsi büyümüş, şimdi New York'ta yaşıyor ve çalışıyorlardı, bütün anlatılanlara göre Jessie'nin vicdanlı bir anne olduğu beş çocuk. İçkiye aşırı düşkünlüğün başlaması onlar gittikten sonra olmuştu, önceleri sadece neşelenmek için, sonra acısını bastırmak için ve en sonunda da sırf içmek için. Fakat iki çift ilk kez tanıştıkları zamanlar Sarıkafa'yı etkileyen Jessie'nin sıhhatliliğiydi: çok canlı, açık havayı seven, neşeyle hayata bağlı, zerre kadar yavanlığı ya da sahteliği olmayan biri... ya da Dawn'a değilse bile, Sarıkafa'ya verdiği izlenim buydu.

Jessie Philadelphia'lı bir mirasyediydi, daima gün boyunca ve bazen de akşamları çamur sıçramış potur giyen ve ipek gibi lepiska saçlarını genelde ören, genç kızları toplum hayatına hazırlayan şu özel okullardan birinde okumuş bir kızdı. Şu örgüler ve saf, yuvarlak, kusursuz –Dawn'ın bir ısırık almanız halinde bunun arkasında beyin değil bir McIntoch elması bulacağınızı söylediği– suratından dolayı, saçlarını tamamen toplayıp, bir genç kız gibi görünmekten çok bir genç erkek gibi görünebildiği günler dışında, kırklı yaşlarının epey üstünde Minnesota'lı bir çiftlik kızı sanılabilirdi. Jessie'nin doğuştan gelen meziyetlerinde, övgüye değer bir anne ve yaprakları tırmıkla toplamayı herkesin çocuğu için bir parti haline getirebilen eski Orcutt malikânesinin çimenliğinde düzenlenen Dört Temmuz pikniklerini arkadaşları ve komşuları arasında çok değer verilen bir gelenek haline getiren neşeli bir eş olarak onu doğruca ihtiyarlığa doğru yelken açmaktan alıkoyan eksik bir şey olduğunu Sarıkafa asla tahmin etmezdi. Jessie'nin karakteri yeis ve dehşete karşı *zehirli* her şeyi bulacağınız bir birleşim gibi

gelmişti o zamanlar Sarıkafa'ya. Onun özünde örgülü saçı kadar düzgün ve sıkı bir şekilde örülmüş bir güven çekirdeğini hayal edebiliyordu.

Fakat Jessie'ninki de tam ikiye bölünmüş başka bir yaşamdı. Şimdi saçları her zaman fırçalanması gereken demir grisi bir kenevir yumağıydı ve Jessie elli dördünde bitkin, yaşlı bir kadın, içki göbeğini biçimsiz çuval giysisinin altına saklayan, iyi beslenmeyen bir ayyaştı. Konuşmak için bulduğu yegâne konu –evden çıkıp insanların arasına girmeyi başardığı durumlarda– daha bir kadeh bile içki içmeden önce, bir kocası, bir çocuğu veya kafasının içinde tek bir düşünce yokken, güvenilir bir insan olmanın harikulade tatminleriyle hayat bulmadan (Sarıkafa'ya böyle göründüğü kesindi) önce ne kadar "eğlendiği" konusuydu.

İnsanların türlü türlü olması, birisi sizi hayal kırıklığına uğrattığında bunu bir kez daha fark etmek birazcık şok etkisi yaratsa da, Sarıkafa'ya şaşırtıcı gelmiyordu. Sarıkafa için şaşırtıcı olan şey, insanların kendi benliklerinden kaçıyor, onları onlar yapan her ne ise bundan kaçıyor gibi görünmeleri ve benliklerinden soyununca, bir zamanlar hallerine üzüldükleri insanlara dönüşmeleriydi. Yaşamları zengin ve dopdoluyken gizliden gizliye kendilerinden bıkmışlardı ve şu öteki benliğe, tamamen yoldan çıkmış bir fiyasko olan, *gerçek* benliğe inmek için akıllarından, sağlıklarından, bütün oran dugularından kurtulmak için sabredemiyorlardı sanki. Yaşamla uyum içinde olmak bazen talihli gençlerin başına gelebilecek ama aksi halde insanların gerçek bir eğilim göstermedikleri bir kazaydı sanki. Ne kadar tuhaftı. Ve güç durumda olmayan sayısız normal kişi arasında sayıldığı için her zaman kutsanmış hissettiği kendisinin, böyle sağlam köklere sahip olduğu *için* aslında anormal, gerçek hayata yabancı biri olabileceğini düşünmek, Sarıkafa'nın kendi gözünde çok tuhaf görünmesine neden oldu.

"Paoli'nin dışında bir yerimiz vardı," diyordu Jessie Sarıkafa'nın babasına. "Her zaman hayvan yetiştirdik. Yedi yaşımdayken en harika şeye sahip oldum. Birisi bana bir midilli ile at arabası verdi. Ve bundan sonra beni durduracak hiçbir şey yoktu. Atları severdim. Bütün hayatım boyunca ata bindim. Yarışlara katıldım ve avlandım. Virginia'da okulda süreğe katıldım. Virginia'da okula gittiğimde kamçı taşıyan bendim."

"Bir dakika," dedi Bay Levov. "Durun bakalım. Sürek ve kamçının ne olduğunu bilmiyorum. Ağır olun, Bayan Orcutt. Burada Newark'lı bir adam var karşınızda."

Sarıkafa'nın babası sanki ondan daha aşağı bir sosyal konumdaymış gibi ona, "Bayan Orcutt," diye hitap edince, Jessie dudaklarını büzdü; Sarıkafa babasının kısmen bu nedenle ona, "Bayan Orcutt," diye hitap ettiğini biliyordu. Ama ayrıca elindeki kadehin içindeki içkiye, bir saat içindeki üçüncü sulu Scotch'a ve titreyen elinin parmakları arasında yanan –dördüncü– sigaraya duyduğu mesafeli küçümseme yüzünden, o Lou Levov için "Bayan Orcutt" idi. Onun kontrolsüzlüğüne *–herhangi bir kişinin* kontrolsüzlüğüne ama özellikle içki içen zındığın kontrolsüzlüğüne– şaşırırdı. İçki zındığın içinde pusuya yatan şeytandı – "Kodaman zındık," dedi babası, "şirketlerin başkanları, onlar ateş suyu içmiş Kızılderililer gibi."

"Jessie," dedi, "Jessie, lütfen," acı verici bir şekilde yapay sırıtması, köpekleri, televizyonu ve kendi J&B şişesiyle evde tek başına kalmamaya karar vermiş olmaktan, bunun yerine saçma bir umuda kapılarak kocasıyla birlikte bir eş gibi dışarı çıkmaktan şimdi hissettiği ıstırabın, Sarıkafa'nın tahminine göre, yaklaşık yüzde onunu gizleyerek. Evde J&B'nin yanında bir telefon vardı; bardağının üzerinden uzanıp alabilir, numarayı çevirebilir ve yarı çıplak olmasına rağmen, onlarla yüz yüze gelme dehşetini yaşamadan tanıdığı insanlara onları ne kadar çok sevdiğini söyleyebilirdi. Jessie telefon etmeden aylar geçebilirdi ve sonra gece onlar yattıktan sonra üç defa telefon ederdi. "Seymour, senden ne kadar hoşlandığımı söylemek için arıyorum." "Eee, Jessie, teşekkür ederim. Ben de senden hoşlanıyorum." "Sahi mi?" "Elbette sahi. Bunu biliyorsun." "Evet, senden hoşlanıyorum, Seymour. Senden her zaman hoşlandım. Senden hoşlandığımı biliyor muydun?" "Evet, biliyordum." "Sana her zaman hayran oldum. Bill de öyle. Biz sana her zaman hayran olduk ve senden hoşlandık. Dawn'dan hoşlanıyoruz." "Eee, biz de sizden hoşlanıyoruz, Jessie." Bombalamadan sonraki gece, gece yarısına yakın, Merry'nin fotoğrafı televizyon ekranında göründükten ve Amerika'daki herkes Merry'nin önceki gün okulda birisine Old Rimrock'u büyük bir sürprizin beklediğini söylediğini öğrendikten sonra, Jessie Levov'ları görmek için evlerine kadar beş kilometre yürümeye çalışmış ancak toprak kır yolunda, karanlıkta tek başına ayak bileğini burkmuştu ve iki saat sonra, hâlâ orada yatar durumdayken, neredeyse bir kamyonet tarafından çiğnenecekti.

"Tamam, arkadaşım, Jessie, durumu açıkla. Sürek ile kamçı nedir?" Babasının hiç geçinemediği insanlarla geçinmeye çalışmadığı söylenemezdi. O çocuklarının misafiriyse, o zaman sigaralardan, viskiden, ta-

ranmamış saçlardan, eski ayakkabılardan ve kötü kullanılmış bedeni örten çuval bezi çadırdan –çarçur ettiği tüm ayrıcalıktan ve kendi hayatını çevirmiş olduğu yüzkarasından– ne kadar tiksinmiş olursa olsun, Jessie onun da arkadaşıydı.

"Sürek bir avdır ve tilkiyle yapılmaz. Önünüzde at üstünde giden ve torba içinde koku taşıyan birisinin çizdiği bir hat üzerinde yapılır. Bu av *etkisi* yaratmak içindir. Av köpekleri bunun peşinden gider. Muazzam büyük çitler vardır ve bir tür parkur üzerinde yapılır. Çok eğlencelidir. Çok hızlı gidersiniz. Muazzam, çok sık çalı çitler. Üstlerinde üç metre genişliğinde sıralar. Çok heyecan verici. Orada bir sürü engelli yarış ve bir sürü iyi binici vardır, herkes atını doludizgin sürer ve bu eğlencelidir."

Jessie'yi feci şekilde kenara sıkıştıran şeyin, kötü vaziyetinden duyduğu mahcubiyet kadar –bir toplantıda kontrolsüzce boşboğazlık eden, çakırkeyif bir kadın– babasının candan ben-sadece-bir-ayyaşım sorgusu, geveledeği hiçbir sözün çan sözcüğü kadar net bir ses çıkarmak üzere ağzını harekete geçiremeyişi olduğunu sanıyordu Sarıkafa. Caynacı kızının peçesinin arkasından mükemmel bir şekilde çıkan "baba!" sesi kadar net.

Maşayla en kırmızı korlardan bir piramit yaptığı yerden başını kaldırıp bakmak zahmetine girmeden babasının ne düşündüğünü biliyordu. Eğlence, diye düşünmekteydi babası. Ne pahasına olursa olsun eğlenmek zorunda olmaları ne anlama geliyor? Nedir bu eğlence? Bu kadar *eğlenceli* olan nedir? Oğlu evi ve Keer Caddesi'nin altmış dört kilometre batısındaki elli hektar araziyi satın aldığından beri olduğu gibi, merak ediyordu babası, niçin bu insanlarla birlikte yaşamak istiyor? İçki içenini boş verin. Ayık olan da o kadar kötü. Beni iki dakikada sıkıntıdan öldürürlerdi.

Dawn'ın onlara karşı bir sözü vardı, babasının başka bir sözü vardı.

"Her neyse," diyordu Jessie, sigara tutan elini oynatarak, konuyu bir tür sonuca bağlamaya çalışarak, "okula atımla gitmemin nedeni bu."

"Okula atla mı gidiyordun?"

Yine sabırsızlıkla dudaklarını büzüştürdü Jessie, muhtemelen sorularıyla Jessie'ye yardım ettiğini sanan bu baba, gelip çatan nasıl bir çöküşse onu normalden daha da hızlı bir şekilde oraya doğru sürüklediği için. "Evet. İkimiz trene aynı anda biniyorduk," dedi Jessie ona. "*Şans-*

li değil miyim?" diye sordu, ve her iki Levov erkeğinin hayret dolu bakışları altında, sanki Jessie çok zor bir durumda değilmiş gibi –sanki bu iğrenç bir şekilde halinden memnun ayık insanların sarhoşlarla ilgili hep kapıldıkları gülünüp geçilesi bir yanılsamaymış gibi– elini cilveli bir edayla Lou Levov'un başının yan tarafına uzattı.

"Üzgünüm, trene bir at ile nasıl bindiğini anlayamadım. Bu at ne büyüklükteydi?"

"O günlerde atlar at vagonlarına koyulurdu."

"Aa-haa," dedi Bay Levov, sanki Yahudi olmayanların zevklerine yaşam boyu duyduğu şaşkınlık en sonunda bir son bulmuş gibi. Jessie'nin elini saçında durduğu yerden aldı ve onun unutmuş göründüğü yaşamın amacı hakkında bildiği her şeyi onun içine doldururcasına elini kendi elleri arasında sıkıca tuttu. Bu arada, durumu ölçüp biçemeyerek kendisini gece bitmeden rezil olmaya sürükleyecek olan o gücün şiddeti altında Jessie kararsızlık içinde devam etti.

"Yazlık mekânlara giden trenle güneye inmek için herkes polo parkurunu terk ediyordu. Tren Philadelphia'da dururdu. Böylece atımı onların yanına koydum. Bindiğim yataklı vagonun iki vagon arkasındaki vagona atımı koydum, ailemle el sallayıp hoşça kalın dedim ve bu harikaydı."

"Kaç yaşındaydın?"

"On üç yaşındaydım. Evi hiç özlemedim ve bu harikaydı, harika, harika"–burada ağlamaya başladı– "eğlenceliydi."

On üç yaşında, diye düşünüyordu babası, bir *pisherke*'sin* ve ailene hoşça kal deyip el salladın? Sorun neydi? Mesele onlarla ilgili bir şey miydi? Ne diye on üç yaşında ailene el sallayıp hoşça kal dedin? Şimdi *shicker*** olmana şaşmamalı.

Ama söylediği şey, "Tamam, her şeyi anlat bakalım. Neden olmasın? Dostlar arasındasın," idi. Bu kendisine ne kadar nahoş görünmüş olsa da, yapılmak zorundaydı ve bu yüzden onun bir elinden bardağı aldı, öteki elindeki yeni yakılmış sigarayı söndürdü ve Jessie'nin belki de başından beri tek istediği şeyi yaptı, onu kollarına aldı.

"Yeniden bir baba olmam gerektiği zaman bunu anlarım," dedi ona usulca ve o hiçbir şey söyleyemedi, sadece ağlayabildi ve başka bir vesileyle –yaklaşık on beş yıl önce Dört Temmuz günü Orcutt'ların çayırlığına piknik yapmaya gittikleri zaman– havaya fırlatılan yapma

* (Yidiş) Zıpçıktı genç kız. (y.h.n.)
** (Yidiş) Sarhoş, ayyaş. (y.h.n.)

kuşları vurmakla ilgilenmeye çalışırken tanımış olduğu Sarıkafa'nın babasının kollarında avunmaya bırakabildi kendisini; Lou Levov'un Yahudi anlayışına hep ters düşen bir eğlenceydi bu. "Eğlence" için tetik çekmek ve silahla ateş etmek. Bunlar çatlak.

Eve dönerken, cemaat kilisesinin yanındaki yolda, üzerinde "İndirimli Çadırlar" yazan el yapımı bir tabelanın önünden geçtikleri ve Merry'nin her zamanki coşkusuyla durup ona bir tane alması için Sarıkafa'ya yalvardığı gündü bu.

Jessie on üç yaşında ailesine el sallayıp hoşça kal dediği için, bir attan başka hiçbir şeyi olmaksızın on üç yaşında tek başına gönderildiği için babasının omzunda ağlayabiliyorsa, Sarıkafa'nın kendi anısı –"Baba, *dur*, ç-ç-*çadır* satıyorlar!"–, Caynacı kızının altı yaşındaki halini hatırlaması, Sarıkafa'yı niçin gözyaşlarının eşiğine getirmesindi ki?

Orcutt'ın Jessie'ye neler olduğunu bilmesi gerektiğini düşünen, kendini toplamak için zamana ihtiyaç duyan, en azından misafirler evlerine gidene dek bütün gayretiyle aklından silmeye çalıştığı durumun tüm ağırlığını birdenbire hisseden –yalnızca aşağı yukarı bir kişiyi kazayla öldürmüş olmakla kalmayıp, hakikat ve adalet adına, tam bir kayıtsızlık içinde üç kişiyi daha öldüren bir kızın; ondan ve annesinden öğrenmiş olduğu her şeyi reddederek, temizlikle başlayıp akılla biten uygar varoluşun neredeyse tamamını tanımayacak kadar ileri gitmiş olan bir kız evladın babası olarak içinde bulunduğu durumdu bu– Sarıkafa, Jessie'yle yalnız başına ilgilenmesi için babasının yanından bir süreliğine ayrıldı ve Orcutt'ı bulmak için evin arkasından arka mutfak kapısına gitti. Kapının camından masanın üzerinde duran bir yığın kâğıdı, muhtemelen Orcutt'ın sorunlu bağlantı için yaptığı, bir yığın yeni çizimi ve derken lavabonun yanında Orcutt'ın kendisini görebildi.

Orcutt'ın üzerinde ahududu renginde keten pantolonu ve giyim eşyalarında kendisinin hoşuna gitmeyen her şey için Sylvia Levov'un gözde kelimesi, "cart" ile en iyi şekilde tanımlanabilecek, renkli tropik çiçeklerden bir demetle süslenmiş, pantolonun dışına sarkan, bol bir Hawaii gömleği vardı. Dawn, bu kılık kıyafetin, gençliğinde Old Rimrock'a yeni geldiğinde kendisini manasızca ürküten, o aşırı özgüvenli Orcutt görünümünün bir parçası olduğunu ileri sürüyordu. Dawn'ın yorumuna göre –Dawn bunu anlattığı zaman hâlâ o eski hıncından izler taşıyormuş gibi geldi Sarıkafa'ya– yazlık Hawaii gömleklerinin mesajı sadece şuydu: Ben III. William Orcutt'ım ve buralardaki insanların

giymeye cesaret edemeyeceği şeyi giyerim. "Morris County'nin büyük dünyasında olduğuna ne kadar çok inanırsan," diyordu Dawn, "o kadar göz alıcı olabileceğini düşünürsün. Hawaii gömleği," diyordu, o alaycı gülümsemesiyle, "Wasp aşırılığıdır – Wasp renkliliğidir. Burada yaşayarak öğrendiğim şey bu – Üçüncü William Orcutt'ın bile küçük ürkekçe taşkınlık anları vardır."

Tam bir yıl önce Sarıkafa'nın babası benzeri bir gözlem yapmıştı. "Yazın zengin zındıklarda şunu gözledim. Yaz geliyor ve bu vakur, rabıtalı insanlar en inanılmaz giysileri giyiyorlar." Sarıkafa gülmüştü. "Bu bir tür ayrıcalık," dedi, Dawn'ın sözlerini tekrar ederek. "Öyle mi?" diye sordu Lou Levov, onunla birlikte gülerek. "Belki öyle," sonucuna vardı Lou. "Yine de bu zındığın hakkını teslim etmeliyim: Şu pantolonları ve şu gömlekleri giymek cesaret ister."

Elbette iriyarı, ızbandut gibi ve zengin görünümlü Orcutt'ı köyde o şekilde giyinmiş görünce onun tablolarının silinip çıkarılmış görüntüsünü onların ayırt edici özelliği olarak –Sarıkafa olsaydınız– düşünmezdiniz. Dawn'ın dediği gibi, Sarıkafa kadar soyut resim hakkında kültürsüz olan bir kişi, her yere bu gömlekleri giyerek giden bir adamın, eski Polo Sahası'nda ikinci rauntta Dempsey'yi ringden aşağı atan Firpo'nun ünlü resmi gibi resimler yapacağını rahatlıkla düşünebilirdi. Ama sanatsal yaratıcılık Sarıkafa Levov'un anlayabileceği hiçbir biçimde veya hiçbir sebeple başarılmıyordu. Sarıkafa'nın yorumuna göre, adamın bütün coşkunluğu sanki o gömleklerin içine girmekten ibaretti daha çok – bütün göz alıcılığı, cesareti, meydan okuması ve belki de hayal kırıklığı ve umutsuzluğu.

Sarıkafa dışarıdaki büyük granit basamakta durup, mutfak kapısının aralığından içeriyi gözetlerken, eh, belki de *hepsi* değil, diye keşifte bulundu. Kapıyı açıp Jessie'nin kocasına ciddi olarak ihtiyacı olduğunu söylemek için doğruca kendi mutfağına girmemiş olması, Dawn mısırları soymak için lavaboya eğilirken Orcutt'ın Dawn'ın üzerine eğilme biçimi yüzündendi. Bu ilk bakışta Sarıkafa'ya –Dawn'ın böyle bir bilgiye ihtiyacı olmaması gerçeğine rağmen– sanki Orcutt arkadan onun üzerine eğilerek ve elleri ellerinin üzerinde, mısır kabuğu ve püskülünü temiz bir şekilde çıkarmanın püf noktasını öğrenmesine yardım ederek Dawn'a nasıl mısır soyulacağını gösteriyormuş gibi geldi. Ama eğer sadece mısır soymayı öğrenmesine yardım ediyorduysa, Hawaii gömleğinin süslü bolluğunun altında kalçaları ve kaba etleri niçin öyle hareket ediyordu? Yanağı onun yanağına niçin öyle bastırılmıştı? Ve

niçin Dawn –Sarıkafa dudaklarını doğru bir şekilde okuyorduysa–, "Burada olmaz, burada olmaz..." diyordu? Mısır ne diye burada soy*ma*sındı? Mutfak bu iş için iyi bir yerdi. Hayır, kısa bir süre sonra anladı, bir, onlar birlikte sadece mısır soymuyorlardı ve iki, atalardan gelen süreklilik duygusunu kemiren coşkunluk, göz alıcılık, cesaret, meydan okuma, hayal kırıklığı ve umutsuzluğun hepsi şu gömlekleri giyerek doyurulmuyordu illa ki.

Öyleyse Orcutt konusunda her zaman sabrını kaybetmesinin nedeni *bu*ydu – gözümü boyamak için! *Ne zaman yatağa girmek üzere olsak,* Orcutt'ın ruhsuzluğu, yetiştirilmesi, sahte sıcaklığı konusunda şakalar yaparak onu küçük görmesi. Tabii öyle konuşur – konuşmak zorunda, ona âşık. Eve sadakatsizlik asla eve sadakatsizlik değildi – bu gerçek sadakatsizlikti. "Zavallı karısı sebepsiz içmiyor. Adam daima her şeyi gizli tutuyor. Kibar olmakla çok meşgul," diyordu Dawn, "öylesine Princeton'lu," diyordu Dawn, "öylesine *hatasız*. Tek boyutlu olmak için çok çalışıyor. Şu Wasp yavanlığı. Bir zamanlar oldukları yerin tamamen dışında yaşamak. Adam zamanın yarısında *orada* değil."

Eh Orcutt şimdi oradaydı, tam oradaydı. Sarıkafa hızla terasa ve ateşteki bifteğe dönmeden önce gördüğüne inandığı şey, Orcutt'ın Dawn'a nerede olduğunu söylerken, kendisini tam olarak olmaya niyet ettiği yere yerleştirmesiydi. "Oraya! Oraya! Oraya! Oraya!" Ve hiçbir şeyi gizli tutuyor gibi de görünmüyordu.

8

Akşam yemeğinde –dışarıda, arka terasta, karanlık öylesine ağır ağır çöküyordu ki akşam Sarıkafa'ya tehir edilmiş, durmuş, gecikmiş gibi geldi, bunu başka hiçbir şeyin izlemeyeceğinin, bir daha hiçbir şeyin olmayacağının, asla paçayı kurtaramayacağı zamandan yontulmuş bir tabuta girmiş olmanın kederli duygusunu içinde uyandırarak– ayrıca Umanoff'lar, Marcia ile Barry ve Salzman'lar, Sheila ve Shelly oradaydılar. Sarıkafa'nın bombalamadan sonra Merry'yi konuşma terapisti Sheila Salzman'ın saklamış olduğunu öğrenmesinden sonra sadece birkaç saat geçmişti. Salzman'lar ona söylememişlerdi. Keşke söylemiş

olsalardı – Merry oraya gittiğinde telefon edip kendisine olan görevlerini yerine getirmiş olsalardı... Düşünceyi tamamlayamadı. Merry'nin kanun kaçağı olmasına asla izin verilmemiş olsaydı gerçekleşmeyecek olan her şeyi dolaysız olarak düşünecek olsaydı... Bu düşünceyi de tamamlayamadı. Yemekte sürekli eylemsiz oturdu – hareketsiz, tesirsiz, eylemsiz, aşırı iyimserliğiyle kendisine ihsan edilmiş açıklık ve enerjinin o coşkun nimetlerine yabancılaşmış olarak. Bir işadamı olarak, sporcu olarak, bir Amerikan deniz piyadesi olarak yaşam boyu çevikliği, kızına ne olduğunu düşünemeyeceği, Salzman'ların ona nasıl yardım ettiğini düşünemeyeceği, karısına... karısına ne olduğunu düşünemeyeceği geleceksiz bir kutunun içine hapsedilmiş bir tutsak olmaya onu hiçbir şekilde şartlandırmamıştı. Düşünebildiği yegâne şeyleri düşünmeden yemeği bitirmesi gerekiyordu. Bunu sonsuza kadar yapması gerekiyordu. Çıkmak için ne kadar çırpınırsa çırpınsın, o kutunun içinde o anda birdenbire durdurulmuş olarak kalması gerekiyordu. Aksi halde dünya infilak edecekti.

Bir zamanlar Sarıkafa'nın takım arkadaşı ve en yakın lise arkadaşı olan Barry Umanoff, Columbia'da hukuk profesörüydü ve kendi ailesi ne zaman Florida'dan gelse Barry ve eşi akşam yemeğine davet edilirdi. Barry'yi görmek, kısmen göçmen bir terzinin oğlu olan Barry bir üniversite profesörü olduğu için, ama aynı zamanda Lou Levov –Sarıkafa umursamıyor gibi yapsa da, yanlış bir şekilde– Seymour'a beysbol eldivenini bıraktırıp iş hayatına atılmasını sağlayan kişinin Barry Umanoff olduğunu zannettiği için babasını her zaman mutlu ediyordu. Her yaz Lou Barry'ye –liseden beri ona taktığı isimle "Danışman"a– mesleki ciddiyetiyle örnek olarak Barry'nin Levov ailesine yapmış olduğu iyiliği hatırlatır ve Barry ise, Sarıkafa'nın yüzde biri kadar top oyuncusu olsaydı, hiç kimsenin onu hukuk fakültesinin yanına yaklaştıramayacağını söylerdi.

Sarıkafa en sonunda New York'a gitmesini kesinlikle yasaklamadan önce Merry'nin New York'ta birkaç kere gece yanlarında kaldığı kişiler Barry ve Marcia Umanoff'tu ve Merry'nin Old Rimrock'tan kaybolmasından sonra Sarıkafa'nın yasal tavsiye istediği kişi de Barry'ydi. Barry onu Manhattan'lı dava vekili Schevitz ile buluşmaya götürdü. Sarıkafa Schevitz'in kendisine doğruyu söylemesini istediği zaman –tutuklanıp suçlu bulunursa kızına en fazla kaç yıl istenebilir-

di?– kendisine, "Yedi ile on yıl arası," dendi. "Ama," dedi Schevitz, "bu savaş karşıtı öfkeye kapılarak yapılmışsa, kazayla yapılmışsa, kimsenin incinmemesi için her şey yapılmışsa... Ve bunu tek başına yaptığını biliyor muyuz? Bilmiyoruz. Hatta bunu onun yaptığını biliyor muyuz? Bilmiyoruz. Önemli bir politik geçmişi yok, bir sürü etkileyici söz, şiddet içeren bir sürü etkileyici söz söylemiş, ama bu tek başına bilerek birisini öldürecek bir çocuk mu? Bombayı onun yaptığını veya yerleştirdiğini nereden biliyoruz? Bir bomba yapmak için insanın epeyce bilgili olması gerekir – bu çocuk kibrit çakabilir mi?" "Fen dersinde mükemmeldi," dedi Sarıkafa. "Kimya dersi projesinden A almıştı." "Kimya dersi projesi için bomba mı yaptı?" "Hayır, tabii ki – hayır." "Öyleyse, kibriti çakıp çakamadığını bilmiyoruz, değil mi. Söz konusu olan, tamamen etkileyici sözler olabilir. Ne yaptığını bilmiyoruz, ne yapmak istediğini de bilmiyoruz. Ne biz bir şey biliyoruz, ne de başka biri biliyor. Westinghouse Bilim Ödülü'nü kazanmış olabilirdi ve bizim haberimiz olmazdı. Ne kanıtlanabilir ki? Muhtemelen çok az şey. En kötüsü, bana sorduğun için, yedi ile on yıl arasıdır. Ama diyelim ki çocuk suçlu olarak muamele gördü. Çocuklarla ilgili yasaya göre iki ila üç yıl alır ve herhangi bir suçunu itiraf etse bile, sicili mühürlenir ve hiç kimse ona ulaşamaz. Bak, her şey adam öldürmede onun rolüne bağlı. Bunun çok kötü olması gerekmez. Çocuk gelirse, olayla bir ilgisi varsa bile, onu hiç ceza almadan kurtarabiliriz." Ve daha birkaç saat öncesine kadar –Oregon komününde bomba yapımının onun uzmanlık alanı olduğunu öğrenmesinden önce, onun kekelemeyen ağzından bir tek kişinin muhtemelen kazara ölümünden sorumlu olmadığını, dört kişinin soğukkanlı katlinden sorumlu olduğunu öğrenmesinden önce – Schevitz'in sözleri bazen onu umutlanmaktan vazgeçmekten alıkoyan tek şeydi. Bu adam peri masalı satmıyordu. Bunu onun yazıhanesine adım atar atmaz anlayabilirdiniz. Schevitz haklı çıkmaktan hoşlanan, galip gelmek isteği *mesleği* olan birisiydi. Barry daha önceden Schevitz'in insanlara kendilerini iyi hissettirmekle ilgilenen bir adam olmadığını açıkça söylemişti. *Çocuk gelirse, onu hiç ceza almadan kurtarabiliriz* dediğinde Sarıkafa'nın özlemlerine hitap etmiyordu. Ama bu ta, onun kibrit çakmayı bilmediğine inanacak bir jüri bulabileceklerini düşündükleri zamandı. Bu o öğleden sonra saat beş öncesiydi.

New York'ta edebiyat profesörü olan Barry'nin eşi Marcia, Sarıkafa'nın asil ruhlu tahminine göre bile, "zor bir insan"dı, dünyanın efendilerini rahatsız etmeyi amaçlayan istihzaya ve kıyamet tellallığına

fazlasıyla eğilimli, kendinden eminliğiyle insanı afallatan, kurallara başkaldıran bir militandı. Duruşunu belli etmeyen hiçbir şey yapmaz veya söylemezdi. Söylediğiniz hiçbir şeyin doğru olmadığını size bildirmek için bir kaşını hareket ettirmesi –siz konuşurken yutkunması, koltuğunun koluna bir tırnağıyla vurup durması, hatta tamamen aynı fikirdeymiş gibi kafasını sallaması– yeterdi. Bütün inançlarını kuşanmak için büyük desenli kaftanlar giyerdi – perişan bir kılıkta dolaşmanın geleneğe karşı bir protesto olmaktan ziyade kendisinin doğrudan sadede gelen bir düşünür olduğuna işaret ettiğine inanan, çok yönlü bir kadın. Onunla en insafsız gerçekler arasında hiçbir saçmalık, hiçbir sıradanlık duramazdı.

Lakin Barry ondan hoşlanmıştı. Daha farklı olamayacaklarından, belki de şu sözde karşıtların çekimlerinden biriydi onlarınki. Barry'de öyle bir kibarlık, öyle içten bir ilgi vardı ki – çocukluğundan beri ve Sarıkafa'nın tanımış olduğu en fakir çocuktu, gayretli, doğru dürüst bir beyefendi, beysbolda sıkı bir top yakalayıcı, en sonunda askerliğe yazılmasından sonra Askerlik Yasası'yla New York Üniversitesi'ne giden sınıf birincisi olmuştu. Marcia Schwartz ile orada tanışıp evlenmişti. Barry gibi yapılı vücutlu, çirkin sayılmayacak bir adamın, Sarıkafa'nın karşısında uyanık kalmak için savaş vermek zorunda kaldığı bir üniversiteli kız olarak zaten çok dik kafalı olan Marcia Schwartz'dan başka dünyadaki herhangi biriyle birlikte olma isteğinden kendisini daha yirmi iki yaşında nasıl kurtarabildiğini anlamak Sarıkafa için zordu. Lakin Barry ondan hoşlanmıştı. Orada oturup onu dinlerdi. Onun üniversitedeyken bile birisinin büyükannesi gibi giyinen, kılıksız ve kalın gözlük camları yüzünden ürkütücü derecede büyük görünen neşe dolu gözleri olan biri olmasını umursamıyor gibiydi. Her bakımdan Dawn'ın zıddıydı. Sözde bir devrimci yaratmış olan eğer Marcia olsaydı –eğer, Merry Marcia'nın ağzından çıkanları duyarak büyümüş olsaydı, evet... peki Dawn? Güzel, ufak tefek, politize olmayan Dawn – neden *Dawn*? Sebebini nerede ararsınız? Bu yanlış eşleşmenin açıklaması nerede? Bu genlerinin oynadığı bir oyundan başka bir şey değil miydi? Pentagon'a yürüyüş, Vietnam'daki savaşı durdurmak için yapılan yürüyüş sırasında, Marcia Umanoff yirmi kadınla beraber polis otosuna tıkılmış ve tam da işine geldiği gibi, bir geceliğine bir D.C. hapishanesine tıkılmış, sabahleyin hepsi salıverilene kadar muhalif konuşmalar yapmaktan vazgeçmemişti. Merry onun kızı olmuş olsaydı, bunların bir anlamı *olurdu*. Keşke Merry de bu tiz sesli yenta gibi yalnız-

ca kelime savaşı yapmış olsaydı, dünyayla sadece kelimelerle savaşmış olsaydı. O zaman Merry'nin hikâyesi bombayla başlayıp biten bir hikâye değil, tamamen başka bir hikâye olurdu. Ama bir bomba. Bir bomba. Bir bomba bütün kahrolası hikâyeyi anlatıyor.

Barry'nin o kadınla evlenmesini kavramak zordu. Belki bunun, ailesinin çok fakir olmasıyla bir ilgisi vardı. Kim bilir? Onun ters mizacı, üstünlük taslayan havaları bile, temiz olmadığına dair verdiği duygu, bir eşte olması şöyle dursun, bir arkadaşta olması bile Sarıkafa için tahammül edilemez olan her şey – bunlar Barry'nin adeta eşine duyduğu takdiri artırır gibi görünen özelliklerdi. Son derece makul bir adamın, ikinci bir son derece makul adamın yarım saat tahammül edemediği bir şeye hayranlık duyabilmesi bir bilmeceydi, gerçekten öyleydi. Ama tam da bu bir bilmece olduğu için Sarıkafa tiksinmesini sınırlamak, yargısını tarafsız hale getirmek, Marcia Umanoff'u sadece başka dünyadan, her zaman çatışan ve söyledikleri her şeyle meydan okumalarına görünüşte hayranlıkla bakılan insanların olduğu akademik dünyadan, entelektüel dünyadan gelmiş acayip biri olarak görmek için elinden geleni yaptı. Bu denli olumsuz olmakla ne elde ettiklerini anlamak onu aşıyordu; herkes büyüyüp bunun üstesinden geldiğinde bu Sarıkafa'ya çok daha yararlı görünüyordu. Yine de bu, sırf Marcia insanları sık sık hırpaladığı için insanları iğneleyip hırpalarken gerçekten hatalı olduğu anlamına gelmiyordu. Bunun onun alışık olduğu, Manhattan'daki sosyalleşme yolu olduğunu bir kez kabul ettiğinde onu kötü niyetli olarak adlandıramazdı; üstelik –kendisine bir zamanlar kendi kardeşinden daha yakın olan– Barry Umanoff'un kötü niyetli biriyle evlenebileceğine inanamazdı. Her zamanki gibi, Sarıkafa'nın bir şeyin sebep ve sonucunu anlayamamaya varsayılan tepkisi (babasının refleks halindeki şüpheciliğinin aksine) yaşam boyu sürdürdüğü bir stratejiye başvurmak, hoşgörülü ve merhametli olmaktı. Ve bu yüzden olsa olsa sadece, "Eh, sadece uysal değil diyelim," diyerek Marcia'yı "zor" diye nitelendirmekle yetindi.

Ama Dawn ondan nefret ediyordu. New Jersey Güzeli olmasından dolayı Marcia'nın kendisinden nefret ettiğini bildiği için ondan nefret ediyordu. Dawn kendisinin bütün hikâyesini o hikâyeye indirgeyen insanlara tahammül edemiyordu ve Dawn'ı asla kendisini tarif etmeyen –ve şimdiki kendisini hiç tarif etmeyen– bir hikâyeyle tarif etme zevkini son derece kendinden emin bir edayla teşhir ettiği için özellikle çileden çıkarıcıydı Marcia. İlk tanıştıklarında Dawn Umanoff'lara baba-

sının kalp krizinden, eve hiç para girmemesinden, üniversite kapısının kardeşinin yüzüne kapanmak üzere olduğunu görmesinden bahsetmişti... bütün burs hikâyesinden, ama bunların hiçbiri New Jersey Güzeli'ni Marcia Umanoff'un gözünde bir şakadan başka bir şey kılmaktan öteye gidemedi. Dawn Levov'a baktığı zaman orada kimseyi görmediğini, Dawn'ın inek yetiştirmekle gösteriş yaptığını, bunu sadece imaj için yaptığını düşündüğünü gizleme zahmetine bile girmiyordu Marcia – Dawn'ın günde on iki, on dört saat, haftada yedi gün koşturması ciddi bir iş değildi; Marcia'ya göre bu pis kokulu New Jersey'de değil, hayır, hayır, *köyde* yaşayan zengin, aptal bir kadının kurduğu güzel bir *Ev ve Bahçe* fantezisiydi. Dawn Marcia'dan, onun Levov'ların servetine, zevklerine, sevdikleri kırsal yaşama gizlemeden tepeden bakması yüzünden nefret ediyordu, Merry'nin yapmış olduğu iddia edilen şey hakkında gizliden gizliye Marcia'nın tamamıyla memnun olduğuna inandığı için ondan nefret etmenin ötesinde nefret ediyordu.

Marcia'nın duygularındaki ayrıcalıklı yer Vietnamlılara –Kuzey Vietnamlılara– ayrılmıştı. Politik inançlarından veya uluslararası ilişkilere gösterdiği merhametli anlayıştan asla bir an bile taviz vermedi, kocasının en eski arkadaşının başına gelmiş olan derdi çok yakından gördüğü zaman bile. İşte bu yüzden, Sarıkafa'nın Marcia'nın şerefliliği konusunda hiç kuşku duymadığı için değil, ama kendisi için Barry Umanoff'un dürüstlüğü şüphe götürmez olduğu için yanlış olduğunu bildiği suçlamaları yöneltmeye Dawn'ı iten şey buydu. "Onu bu evde istemiyorum! Bir *domuzun* bile o kadınınkinden daha çok insanlığı vardır! Kaç tane diploması olduğu umrumda değil – o hissiz ve *kör!* O hayatımda şimdiye kadar tanıdığım en kör, bencil, dar görüşlü, iğrenç sözde zeki kişi ve onu evimde istemiyorum!" "Eh, Barry'den kendi başına gelmesini isteyemem". "O zaman Barry de gelmesin." "Barry'nin gelmesi gerek. Barry'nin gelmesini istiyorum. Babam Barry'yi burada görmekten müthiş zevk alıyor. Barry'yi burada görmeyi *umuyor*. Beni Schevitz'e götüren Barry, Dawn." "Ama Merry'yi *içeri* o kadın aldı. Anlamıyor musun? Merry'nin gittiği yer orası! New York'a – onlara! Ona saklanacak yer veren o! Birisi onu sakladı! Başka türlüsü mümkün değil. Evinde gerçek bir bombacı – bu onu *heyecanlandırdı*. Onu bizden sakladı, anne babasına en çok ihtiyaç duyduğu zaman onu anne babasından sakladı. Onu yeraltına gönderen kişi Marcia Umanoff!" "Merry daha önceden bile orada kalmak istemiyordu. Barry'lerde tam olarak iki kez kaldı. Hepsi o kadardı. Üçüncüde oraya hiç gitmedi. Sen

hatırlamıyorsun. Kalmak için başka bir yere gitti ve bir daha Umanoff'lara asla gitmedi." "O kişi Marcia, Seymour. Onun bağlantıları başka kimde var? Harika Peder Bilmemkim, Müthiş Peder Bilmemne, askere alınacaklar listesine kan saçıyorlar. Savaş karşıtı rahipleriyle öyle samimi, öyle içlidışlı ki – ama onlar rahip değil, Seymour! Rahipler ileri düşünceli büyük liberaller olmazlar. Aksi halde rahip *olmazlar*. Rahiplerden *yapmaları* beklenen bu değildir de ondan – oraya giden çocuklar için dua etmekten vazgeçmeleri gibi bir şey bu. Bu rahiplerde hoşlandığı şey bunların rahip *olmamaları*. Onları Kilise'de oldukları için sevmiyor, onun hesabına göre, Kilise'yi lekeleyen bir şey yaptıkları için onları seviyor. Kilise'nin *dışında*, rahibin olağan *rolü* dışında bir şey yaptıkları için. Bu rahiplerin benim gibi insanların birlikte büyüdükleri şeye karşı bir hakaret olması, onun hoşlandığı şey *bu*. Bu şişko kaltağın sevdiği *her şeyde* bu var. Ondan nefret ediyorum. Ondan çok nefret ediyorum!" "Güzel. Benim için hava hoş. Ondan istediğin kadar nefret et," dedi Sarıkafa, "ama yapmadığı bir şey yüzünden değil. Bunu o yapmadı, Dawn. Doğru olamayacak bir şeyle kendi kendini deli ediyorsun."

Ve bu doğru değildi. Merry'yi evinde barındırmış olan Marcia değildi. Marcia'nınki sırf gevezelikti– hep öyleydi: mantıksız, gösteriş amaçlı laflar; sırf rezilce bir teşhir amacı taşıyan sözler; uzlaşmaz, kavgacı, Marcia'nın entelektüel kibrinin ve duruşunun bağımsız düşündüğünü göstereceğine dair tuhaf kanısından daha fazla bir şey ifade etmeyen sözler. Merry'yi eve alan Sheila Salzman'dı, Merry'ye bir süreliğine çokça umut ve güven vermiş olan güzel, nazik, tatlı dilli, Morristown'lı konuşma terapisti, engelini zekâsıyla yenmesi için Merry'ye bütün şu "stratejileri" öğreten, onun kahramanı olarak Audrey Hepburn'ün yerini alan öğretmen. Dawn'ın sakinleştirici ilaçlar aldığı ve hastaneye girip çıktığı aylarda; Sheila ve Sarıkafa'nın yaşamlarının bütün sorumlu gidişatına boş vermekten vazgeçecekleri aylardan önce; bu iki düzgün, ağırbaşlı insanın hayatlarının değerli dengesini tehlikeye atmaktan vazgeçmek üzere kendilerini toplayabildikleri aylardan önce, Sheila Salzman Sarıkafa Levov'un metresi olmuştu, ilk ve son metresi.

Metres. Sarıkafa'ya en yakışmayan bir edinim, uygunsuz, inanılması güç, hatta gülünç. "Metres" o yaşamın lekelenmemiş şartlarında pek anlam ifade etmez – fakat, Merry ortadan kaybolduktan sonraki dört ay boyunca, Sheila'nın Sarıkafa için anlamı buydu.

Yemekteki konuşma Watergate ve *Deep Throat* hakkındaydı. Sarıka-

fa'nın anne babası ve Orcutt'lar dışında masadaki herkes Linda Lovelace adlı genç bir porno yıldızının başrolde oynadığı müstehcen filmi görmeye gitmişlerdi. Film artık sadece yetişkinlerin evlerinde oynamıyordu, aynı zamanda Jersey'nin dört bir yanındaki sinema salonlarında sansasyon yaratmıştı. Kendisini şaşırtan şeyin, ikiyüzlülükle derin ahlâki değerlere sahip ve sofu numarası yapan Cumhuriyetçi politikacıları ezici bir çoğunlukla başkan ve başkan yardımcısı seçen seçmenler arasında oral seks eylemlerini ayrıntılı olarak karikatürize eden bir filmin başarısı olduğunu söylüyordu Shelly Salzman.

"Belki aynı insanlar değildir," dedi Dawn, "o filme gidenler."

"McGovern'cılar mı?" diye sordu Marcia Umanoff ona.

"Bu masada öyle," diye yanıtladı Dawn, tahammül edemediği bu kadın tarafından yemeğin başlangıcında sinirlendirilmiş olarak.

"Lütfen," dedi Sarıkafa'nın babası, "bu iki şeyin birbiriyle ilgisinin ne olduğu benim için bir muamma. Her şeyden önce sizin gibi insanların o süprüntüye gitmek için niçin yığınla para ödediğinizi bilmiyorum. Tam anlamıyla süprüntü – haklı mıyım, Danışman?" Destek bulmak için Barry'ye baktı.

"Bir tür süprüntü," dedi Barry.

"Öyleyse niçin yaşamlarınıza girmesine izin veriyorsunuz?"

"İçeriye sızıyor, Bay Levov," dedi Bill Orcutt ona kibarca, "beğenelim, beğenmeyelim. Dışardaki her şey içeriye sızıyor. İçeriye doluyor. Dışardakiler artık aynı değil, duymamışsanız eğer."

"Aa, duydum, bayım. Merhum Newark şehrinden geliyorum. Duymak istediğimden fazlasını duydum. Bak, şehri İrlandalılar yönetti, şehri İtalyanlar yönetti, şimdi bırakın şehri zenciler yönetsin. Söylemek istediğim bu değil. Buna hiç karşı değilim. Kasaya uzanma sırası zencilerin mi? Ben dünkü çocuk değilim. Newark'ta oyunun adı yozlaşmadır. Yeni olan, bir numara olan ırktır; iki numara, vergiler. Ve *buna* yozlaşmayı ekleyin, sizin sorununuz bu. Yedi dolar yetmiş altı sent. Newark şehrinin vergi oranı budur. Ne kadar büyük olduğunuz veya ne kadar küçük olduğunuz umrumda değil, bu tür vergilerle bir işyeri çalıştıramayacağınızı söylüyorum ben. General Electric 1953 yılında taşındı. GE, Westinghouse, Raymond Bulvarı'nın aşağısındaki Breyer's, Celluloid, hepsi şehri terk etti. Onların her biri büyük işverenlerdi ve ayaklanmalardan *önce*, ırksal nefretten *önce*, çekip gittiler. Irk sadece kekin üzerindeki kremadır. Sokaklar temizlenmiyor. Yanıp kül olmuş arabaları hiç kimse kaldırmıyor. Terk edilmiş binalardaki insanlar.

Terk edilmiş binalardaki *yangınlar*. İşsizlik. Pislik. Yoksulluk. Daha çok pislik. Daha çok yoksulluk. Eğitim mevcut değil. Okullar bir felaket. Her sokağın köşe başında okul kaçakları. Hiçbir şey yapmayan okul kaçakları. Uyuşturucu dağıtan okul kaçakları. Bela arayan okul kaçakları. Projeler – başlatmayın şimdi projelere. Polis avanta peşinde. İnsanın bildiği her tür hastalık. Daha ta '64 yılı yaz ayında oğluma, 'Seymour, kaç git,' dedim. 'Kaç git,' dedim, ama dinlemedi. Paterson havaya uçuyor, Elizabeth havaya uçuyor, Jersey City havaya uçuyor. Sıradakini görmemek için insanın iki gözünün de kör olması lazım. Ve bunu Seymour'a söyledim. 'Watts'tan sonra sırada, Newark,' dedim ona. 'Bunu ilk kez burada duydun. '67 yazında.' Kelimesi kelimesine bunu tahmin ettim. Etmedim mi, Seymour? *Günü gününe* tahmin ettim."

"Bu doğru," diye onayladı Sarıkafa.

"Newark'ta üretim bitti. *Newark* bitti. Ayaklanmalar Washington'daki, Los Angeles'taki, Detroit'tekilerden daha kötü değilse bile o kadar kötüydü. Ama, şuraya yazıyorum, Newark asla geri gelmeyecek şehir olacak. Gelemez. Ya eldivenler? Amerika'da mı? Bitti. O da bitti. Sadece oğlum dayanıyor. Beş yıl daha geçsin, devlet sözleşmeleri dışında Amerika'da imal edilen tek bir çift eldiven olmayacak. Porto Riko'da da olmayacak. Çoktan Filipinler'deler, kodamanlar. Bu Hindistan olacak, bu Endonezya, Pakistan, Bangladeş olacak – göreceksin, burası dışında dünyanın her yerinde eldiven yapacaklar. Bununla birlikte bizi mahveden yalnızca sendika değildi. Tabii ki sendika anlamadı, ama üreticilerin bazıları da anlamadı – 'İtoğlu itlere beş kuruş daha ödemezdim,' ve burada adam Cadillac sürüyor ve kışın Florida'da oturuyor. Hayır, birçok üretici doğru dürüst düşünmedi. Ama sendikalar denizaşırı ülkelerden gelen rekabeti asla anlamadılar ve hiç şüphem yok ki sendika katı tutumuyla ve insanları para kazanamaz duruma sokarak eldiven endüstrisinin ölümünü hızlandırdı. Parça başı işte sendikanın belirlediği ücret bir sürü insanı işinden etti veya denizaşırı ülkelere sürdü. Otuzlu yıllarda Çekoslovakya, Avusturya, İtalya ile yoğun rekabet içindeydik. Savaş çıkageldi ve bizi kurtardı. Devlet sözleşmeleri. İaşe subayı tarafından satın alınan yetmiş yedi milyon çift eldiven. Eldivenci zengin oldu. Ama sonra savaş sona erdi ve size söyleyeyim, daha ta o zamanlar, iyi günlerde bile, bu sonun başlangıcı olmuştu. Bizim çöküşümüz asla denizaşırı ülkelerle rekabet edemeyişimizdendi. Her iki tarafta da birazcık basiret olmadığı için bunu biz hızlandırdık. Ama her

şeye rağmen kurtarılamazdı. Bunu durdurabilecek tek şey –ve ben buna taraftar değildim, dünya ticaretini durdurabileceğinizi sanmıyorum ve bunu denememelisiniz bence–, bunu durdurabilecek tek şey ticaret engelleri koyup koymamamıza bağlı, gümrüğü sadece yüzde beş değil, yüzde otuz, yüzde kırk yaparak..."

"Lou" dedi eşi, "bütün bunların bu filmle ne ilgisi var?"

"Bu film mi? Bu kahrolası filmler mi? Eee, tabii ki, onlar da yeni değil, biliyorsun. Bir pinakl* kulübümüz vardı, bu yıllar önceydi... hatırlıyor musun, Cuma Gecesi Kulübü'nü? Ve elektrik işinde bir adam vardı. Onu hatırlıyor musun, Seymour, Abe Sacks?"

"Tabii ki," dedi Sarıkafa.

"Eee, sana söylemekten nefret ediyorum ama evinde bu türden bütün filmler vardı. Elbette var bu filmler. Chinks yemek için çocuklarla gittiğimiz Mullberry Caddesi'nde içeri girip istediğin her türlü pisliği satın alabileceğin bir bar vardı. Ve biliyor musun? Beş dakika izledim ve mutfağa döndüm ve aferin ona, sevgili arkadaşım da öyle yaptı, artık yaşamıyor, harika bir adam, aklım gidiyor, eldiven kesicisi, onun adı neydi yahu..."

"Al Haberman," dedi eşi.

"Doğru. Sadece ikimiz bir saat kadar, filmi gösterdikleri oturma odasında bu velvele olup bitene kadar ellibir oynadık, derken bütün kahrolası film, kamera, bütün ne diyorsanız, alev aldı. Daha mutlu olamazdım. Bu otuz kırk yıl önceydi ve ötekilerin oturma odasında ahmaklar gibi ağızlarının suyu akarken Al Haberman ile oturup iskambil oynadığımı hatırlıyorum bugün gibi."

O ana kadar bunları Orcutt'a, sözlerini doğrudan sadece ona yönelterek anlatıyordu. Lou Levov'un yanında oturan sarhoş kadın gibi bir kanıt varken, bu kadar çok Yahudilik bilgisinin varlığına dair tartışılmaz kanıtlara rağmen, Yahudi olmayan birisinin asil olması gibi bir anarşiyi hâlâ tasavvur edemiyordu ve bu yüzden masadaki herkes içinde en iyi Orcutt, Lou'nun anlatmak istediği bayağılığı takdir edebilirdi. Onların kendilerine hâkim, güvenilir kişiler olması beklenir. Değil mi? Sınırları onlar belirlediler. Değil mi? Kuralları onlar koydular, buraya gelen geri kalanımızın uymayı kabul ettiğimiz kuralları. Orcutt onun o mutfakta oturmasına, en sonunda iyi kuvvetler kötü kuvvetleri yenene kadar, ta 1935 yılında o çirkin film dumanlar içinde yanana kadar orada sabırla ellibir oynamasına hayran olmamazlık edebilir miydi hiç?

* 48 kart ile 2/3/4 kişi arasında oynanan bir tür iskambil oyunu. (ç.n.)

"Bay Levov artık bunu sadece iskambil oynayarak uzakta tutamayacağınızı söylediğim için üzgünüm," dedi Orcutt ona. "Bu artık bunu uzak tutmak için var olmayan bir yol."

"Neyi uzakta tutmak?" diye sordu Lou Levov.

"Sizin söz ettiğiniz şeyi," dedi Orcutt. "Müsamahacılık. İdeoloji kisvesi arkasına gizlenen anormallik. Ebedi protesto. Zaman ondan uzak durabildiğiniz, buna karşı durabildiğiniz zamandı. İşaret ettiğiniz gibi, buna karşı iskambil bile oynayabiliyordunuz. Ama bugünlerde çare bulmak giderek daha da zorlaşıyor. Acayip şeyler insanların bu ülkede sevdiği sıradan şeylerin yerini alıyor. Günümüzde "bastırılmış" dediklerinden olmak insanlar için bir utanç kaynağı – bastırılmamış olmanın bir zamanlar olduğu gibi."

"Doğru. Doğru. Sana Al Haberman'ı anlatayım. Eski dünyadan ve bir zamanlar olanlardan bahsetmek istiyorsan, Al'dan bahsedelim. Harika bir adam, Al, yakışıklı bir adam. Eldiven keserek zengin oldu. O günlerde olabiliyordun. Biraz hırsı olan bir karı ve koca birkaç deri alabilir ve birkaç eldiven yapabilirdi. Sonunda bir oda bulup, iki adam keserek, birkaç kadın dikiş dikerek, eldiven yapabiliyor, onları ütüleyebiliyor ve gönderebiliyorlardı. Para kazandılar, kendi kendilerinin patronlarıydılar, haftada altmış saat çalışabiliyorlardı. Çok çok eskiden, Henry Ford'un duyulmamış bir miktar olan bir dolarlık günlük ücreti ödediği zaman, iyi bir masa kesicisi günde beş dolar kazanabilirdi. Ama bak, o günlerde sıradan bir kadın için yirmi, yirmi beş çift eldiven sahibi olmak hiçbir şeydi. Son derece olağandı. Bir kadının bir eldiven gardırobu, her giysi için farklı eldivenleri vardı – farklı renklerde, farklı stillerde, farklı uzunluklarda. Hava nasıl olursa olsun bir kadın eldivensiz dışarı çıkmazdı. O günlerde bir kadın için, eldiven tezgâhı önünde iki üç saat harcayıp otuz çift eldiveni denemek olağandışı değildi ve masanın arkasındaki bayanın bir lavabosu vardı ve her renk arasında ellerini yıkardı. İnce bayan eldivenlerinde dört numaraya kadar çeyrek boylar ve sekiz numaraya kadar yarım boylarımız vardı. Eldiven kesimi harika bir iştir – öyleydi, en azından. Şimdi artık her şey için, "öyleydi" diyebiliriz. Al gibi bir kesicinin üzerinde her zaman bir gömlek ve kravat vardı. O günlerde bir kesici asla gömlek ve kravatsız çalışmazdı. Yetmiş beş, seksen yaşında da çalışabilirdin. Al'ın yaptığı gibi, on beş yaşında veya daha genç yaşta işe başlayabilirlerdi ve seksen yaşına kadar devam ederlerdi. Yetmiş yaş genç sayılırdı. Ve boş zamanlarında, cumartesi ve pazar günleri çalışabiliyorlardı. Bu insanlar hiç

durmadan çalışabiliyordu. Çocuklarını okula göndermek için para. Evlerini güzelce tamir etmek için para. Al bir parça deriyi eline alıp bana şöyle derdi, gırgırına: 'Ne istiyorsun, Lou, sekiz tane dokuz on altılık mı?' Ve cetvelsiz, sadece gözüyle mükemmel bir şekilde ölçerek kesip çıkarırdı. Kesici primadonnaydı. Ama el zanaatkârlığının bütün o gururu kayboldu, tabii ki. On altı düğmeli beyaz eldiven kesebilen gerçek masa kesicilerinden sanırım Al Haberman Amerika'da bunu yapabilen son adam olmalı. Tabii ki, uzun eldiven yok oldu. Başka bir 'öyleydi' daha. İpek astarlı, çok popüler olan, sekiz düğmeli eldiven vardı ama bu '65 yılına gelindiğinde yok olmuştu. Daha uzun olan eldivenleri almaya başlamıştık bile, üst taraflarını kesip çıkarıyor, kısaltıyor ve üst tarafını başka bir eldiven yapmak için kullanıyorduk. Başparmak ekinin bulunduğu noktadan itibaren her iki buçuk santimde bir düğme koyarlardı, bu yüzden hâlâ uzunlukla ilgili olarak düğmelerden bahsediyoruz. Tanrıya şükür 1960 yılında Jackie Kennedy bileğe kadar küçük bir eldiven, dirseğe kadar bir eldiven, dirsek üstünde bir eldiven, kenarsız ve üstü düz bir şapkayla ortaya çıktı ve birdenbire eldivenler yeniden moda oldu. Eldiven endüstrisinin First Lady'si. Altı buçuk boy giyiyordu. Eldiven endüstrisindeki insanlar o hanımefendiye dua ediyorlardı. Kendisi eldivenlerini Paris'ten satın alıp istiflemişti, ama ne var bunda? O kadın ince deri bayan eldivenlerini yeniden meşhur etti. Ama Kennedy'ye suikast düzenlenip, Jacqueline Kennedy Beyaz Saray'ı terk ettiği zaman, bu ve mini etek bayanların eldiven modasının sonu olmuştu. John F. Kennedy'ye suikast ve mini eteğin ortaya çıkması, bu ikisi bayanların giysi eldivenleri için ölüm çanıydı. O zamana kadar bu on iki aylık, bütün yıl boyunca süren bir işti. Baharda ve yaz ayında bile bir çift eldiven giymeden dışarı çıkmayan kadınların olduğu bir zaman vardı. Şimdi eldiven soğuk hava için veya araba sürmek için veya spor için kullanılıyor."

"Lou," dedi eşi, "kimse bundan söz etmiyor..."

"Bırak da lafımı bitireyim, lütfen. Sözümü kesme, lütfen. Al Haberman çok iyi bir okurdu. Hiç eğitimi yoktu ama okumayı severdi. Gözde yazarı Sir Walter Scott idi. Sir Walter Scott, klasik kitaplarından birinde, kimin daha iyi zanaatkâr olduğuna dair eldivenci ile ayakkabıcı arasında geçen bir tartışmayı anlatır ve eldivenci tartışmayı kazanır. Ne der biliyor musunuz? 'Senin tek yaptığın,' der ayakkabıcıya, "ayak için parmaksız bir eldiven yapmak. Sen her parmağın etrafını eklemlemek zorunda değilsin.' Ama Sir Walter Scott bir eldivencinin oğluydu ve bu

yüzden tartışmayı eldivencinin kazanması mantıklı. Sir Walter Scott'ın bir eldivencinin oğlu olduğunu bilmiyor muydunuz? Sir Walter ve benim iki oğlumdan başka kim biliyor musun? William Shakespeare. Babası kendi adını okuyup yazamayan bir eldivenciydi. Romeo Juliet'e balkondayken ne söyler biliyor musun? Herkes bilir: 'Romeo, Romeo neredesin, Romeo' – Juliet bunu söyler. Ama Romeo ne söyler? Ben on üç yaşımdayken bir tabakhanede işe başladım, ama ne yazık ki ölmüş olan, dostum Al Haberman sayesinde, ben buna cevap verebiliyorum. Yetmiş üç yaşında, evinden dışarı çıkmış ve buzda kayıp boynunu kırmış. Korkunç. Bunu bana o anlattı. Romeo şöyle der: 'Bak, nasıl da dayamış yanağını eline! / Ah, eline giydiği eldiven olaydım da / Dokunaydım yanağına.'* Shakespeare. Tarihteki en ünlü yazar."

"Lou hayatım," dedi Sylvia Levov yeniden usulca, "bunun herkesin konuştuğuyla ne ilgisi var?"

"*Lütfen*," dedi Lou ve sabırsızlıkla, hatta ona bakmadan, itirazını bir el hareketiyle reddetti. "Ve McGovern," diye devam etti, "bu benim hiç izlemediğim bir düşünce. McGovern'ın o iğrenç filmle ne ilgisi var? Ben McGovern'a oy verdim. Bütün binada McGovern için kampanya yaptım. Nixon'ın İsrail'in şöyle yanında böyle yanında olduğunu dinleyerek Yahudilerden neler çektiğimi bilemezsiniz ve unutmuş olmaları halinde, Harry Truman'ın ona ta 1948 yılında Tricky Dicky adını taktığını hatırlattım onlara ve şimdi, Bay Von Nixon ve onun fırtına birliklerine oy veren iyi arkadaşlarımın karşılığında aldıkları ödüle bakın. Bu filmleri görmeye kimlerin gittiğini size söyleyeyim: ayaktakımı, serseriler, erişkin gözetimi altında olmayan çocuklar. Oğlumun güzel eşini öyle bir filmi görmeye götürmesinin nedenini anlamadan mezarıma gireceğim."

"Toplumun öteki yarısının nasıl yaşadığını görmek için," dedi Marcia.

"Benim gelinim bir hanımefendidir. Onun öyle şeylere hiç merakı yoktur."

"Lou," dedi eşi ona, "belki meseleye herkes senin gibi bakmıyor."

"Buna inanamıyorum. Bunlar zeki, eğitimli insanlar."

"Zekâya fazla önem veriyorsunuz," diye takıldı Marcia ona. "Zekâ insan doğasını geçersiz kılmaz."

"Bu insan doğası mı, şu filmler? Söyle bana, sorduklarında o film

* *Romeo ve Juliet*, çev.: Özdemir Nutku, Remzi Kitabevi, 2006.

hakkında çocuklara ne söylüyorsun? İyi olduğunu, çok eğlenceli olduğunu mu?"

"Onlara bir şey söylemek zorunda değilsin," dedi Marcia. "Onlar sormazlar. Bugünlerde onlar sadece gidip seyrediyorlar."

Tabii ki Lou'yu şaşkına çeviren şey, bugünlerde olan bitenlerin onun, bir profesörün, –*çocukları* olan– Yahudi bir profesörün sanki hiç de canını sıkmıyor olmasıydı.

"Çocukların gittiğini söylemezdim," diye lafa karıştı Shelly Salzman, anlaşılan bu ümitsiz diyaloğa engel olmak kadar Sarıkafa'nın babasını rahatlatmak için. "Yeniyetmeler derdim ben."

"Ve, Dr. Salzman, *siz* bunu onaylıyor musunuz?"

Shelly bunca yıldan sonra onun, adıyla birlikte kullanmakta ısrar ettiği unvana gülümsedi. Shelly solgun yüzlü, tıknaz, dolgun omuzlu, gofre kumaş ceket giyip papyon takan, sesinden nezaketi eksik edemeyen çok çalışkan bir aile doktoruydu. Solgunluğu, duruşu, eski moda çelik çerçeveli gözlüğü, kafasının saçsız tepesi, kulaklarının üstündeki tutam tutam beyaz lüleler – bu tabii gösterişsizlik Sheila Salzman ile aşk ilişkisi yaşadığı aylar boyunca onun hesabına Sarıkafa'yı özellikle üzmüştü... Yine de o, sevimli Dr. Salzman, Merry'yi evinde barındırmış, onu sadece FBI'dan değil, aynı zamanda kendisinden, en çok ihtiyacı olduğu zamanda babasından saklamıştı.

Ve *benim* sırrım konusunda suçlu olan kişi bendim, diye düşünüyordu Sarıkafa – Shelly Sarıkafa'nın babasına nazikçe, "Onların o filmleri görmeye gidip gitmemelerini onaylamam veya onaylamamam konu dışı," derken bile.

Dawn *Vogue*'da okuduğu Cenevreli doktorun kliniğine yüz gerdirmeye gitme teklifini ilk kez yaptığı zaman –tanımadıkları bir doktor, hakkında hiçbir şey bilmedikleri bir işlem– Sarıkafa sessizce Shelly Salzman'a başvurmuş ve onu muayenehanesinde tek başına görmeye gitmişti. Kendi aile doktorları, Sarıkafa'nın saygı duyduğu, Sarıkafa'ya nasihat verecek ve sorularını yanıtlayacak ve Sarıkafa'nın adına Dawn'ı düşüncesinden vazgeçirmeye çalışacak olan tedbirli ve adamakıllı yaşlı bir adamdı, ama bunun yerine Sarıkafa Shelly'ye telefon edip bir aile sorunu hakkında konuşmak için uğrayıp uğrayamayacağını sormuştu. Oraya Merry'nin ortadan kaybolması sonrasında Sheila ile ilişki yaşamış olduğunu, bu gerçekten dört yıl sonra itiraf etmek için gitmiş olduğunu ancak Shelly'nin muayenehanesine vardığında anladı. Shelly gülümseyip, "Sana nasıl yardımcı olabilirim," diye sorduğunda

Sarıkafa kendisini, "Beni affederek," demenin eşiğinde buldu. Sohbet boyunca Sarıkafa her ağzını açtığında Shelly'ye her şeyi anlatma, "Yüz gerdirme konusu için gelmedim. Asla yapmamam gereken bir şeyi yaptığım için buradayım. Eşime ihanet ettim, sana ihanet ettim, kendime ihanet ettim," deme dürtüsünü bastırmak zorunda kalmıştı. Ama bunu anlatmak Sheila'ya ihanet olurdu, değil mi? Nasıl Sheila'nın kendi karısına itirafta bulunmayı kendi başına üstlenmesini haklı göremezse, kendisinin onun kocasına itirafta bulunmayı kendi başına üstlenmesini de haklı göremezdi. Kendisini lekeleyen ve ona baskı yapan bir sırdan kurtulmayı ne kadar çok isterse istesin ve bir itirafın kendisini yükten kurtaracağını ne kadar çok hayal ederse etsin, Sheila'yı kaybetme pahasına kendisini kurtarmaya hakkı var mıydı? Shelly'yi kaybetme pahasına? Dawn'ı kaybetme pahasına? Hayır, ahlâki istikrar diye bir şey vardı. Hayır, bu kadar pervasızca sadece kendisini düşünen biri olamazdı. Ucuz bir gösteri, haince bir gösteri ve muhtemelen uzun vadeli derman bulmada işe yaramayacak bir gösteri – fakat Sarıkafa konuşmak için ağzını her açışında, bu kibar adama, "Eşinin sevgilisiydim," demeye, Dawn'ın Cenevre'de bulmayı umduğu mucizevi bir şekilde yeniden dengeye kavuşmayı Shelly Salzman'da aramaya ümitsizce ihtiyaç duyuyordu. Ama bunun yerine Shelly'ye yüz gerdirmeye ne kadar karşı olduğunu anlattı, sadece buna karşı olma nedenlerini sıraladı ve sonra, Sarıkafa büyük bir hayretle, Shelly'nin Dawn'ın belki de büyük olasılıkla ümit verici bir düşünce beslemeye başlamış olduğunu kendisine anlatmasını dinledi. "Hayata yeniden başlamasına yardımcı olacağını düşünüyorsa," dedi Shelly, "niçin ona bu fırsatı vermeyesin ki? Niçin bu kadına *her* fırsatı tanımayasın? Bunda yanlış bir şey yok ki, Seymour. Hayat bu – ömür boyu hapis değil hayat. Yüz gerdirmekte ahlâkdışı hiçbir şey yok. Bir kadının bunu istemesinde uçarı hiçbir şey yok. Bu fikri *Vogue* dergisinde mi buldu? Bu seni hemen yanlış yola yöneltmemeli. O sadece aradığı şeyi buldu. Bana başından kötü bir travma geçmiş kaç kadının geldiğini, şundan bundan konuşmak istediklerini ve sonunda kafalarındaki şeyin nasıl da sadece, estetik cerrahi olduğunu bilemezsin. Ve *Vogue* dergisi olmaksızın. Duygusal ve psikolojik emareler çok önemli olabilir. Elde ettikleri teselli, teselli edinenler için, küçümsenmemelidir. Bunun nasıl olduğunu bildiğimi söyleyemem, bunun her zaman olduğunu söyleyemem, ama bunun defalarca olduğunu gördüm, kocalarını kaybeden, ciddi olarak hasta kadınlar... Bana inanıyor gibi görünmüyorsun." Ama Sarıkafa kendisinin nasıl

göründüğünü biliyordu: yüzünün her yerine "Sheila" yazılmış bir adam gibi. "Biliyorum," dedi Shelly, "bu son derece derin, duygusal bir şeyi çözmenin tamamen fiziksel bir yolu gibi görünüyor, ama bu birçok insan için harika bir hayatta kalma stratejisidir. Ve Dawn onlardan biri olabilir. Bu konuda tutucu davranmak istemezsin sanırım. Eğer Dawn yüz gerdirmeyi çok istiyorsa ve sen de buna razı olursan, onu desteklersen..." O gün daha sonra Shelly fabrikadaki Sarıkafa'ya telefon etti – Dr. LaPlante hakkında bazı araştırınalar yapmıştı. "Burada onun kadar iyi cerrahlar var, eminim, ama İsviçre'ye gitmek istiyor ve buradan uzaklaşıp onun orada sağlık ve kuvvetini tekrar kazanmasını istiyorsan, neden olmasın? Bu LaPlante en iyisi." "Shelly, teşekkürler, çok naziksin," dedi Sarıkafa, Shelly'nin iyi kalpliliği karşısında kendi kendinden her zamankinden daha çok nefret ederek... fakat bu adam suçortağı eşiyle birlikte Merry'ye sadece FBI'dan değil, annesi ve babasından da saklanabileceği bir yer sağlamış olan adamdı. Bir gerçeğin olabileceği kadar fantastik bir gerçek. Herkes ne tür bir maske takıyordu? Bu insanların benden yana olduğunu sanıyordum. Ama benden yana olan yalnızca maske – hepsi bu! Dört ay boyunca ben de, ona karşı, eşime karşı maske taktım ve buna dayanamadım. Oraya bunu ona söylemek için gittim. Ona ihanet ettiğimi söylemeye gittim ve sadece ihaneti büsbütün çoğaltmamak için bunu yapmadım ve bir kere olsun bana zalimce nasıl ihanet ettiğini asla çıtlatmadı bile.

"Benim onaylamam veya onaylamamam," demekteydi Shelly, Lou Levov'a, "onların bu filmleri görmeye gitmeleri veya gitmemeleri bakımından konu dışı."

"Ama sen bir doktorsun," diye ısrar etti Sarıkafa'nın babası, "saygıdeğer bir kişi, ahlâklı bir kişi, sorumlu bir kişi..."

"Lou," dedi eşi, "canım, belki başka kimseyi konuşturmuyorsun."

"Lafımı bitireyim, *lütfen*." Masaya doğru, "Öyle mi? Kimseyi konuşturmuyor muyum?" diye sordu.

"Kesinlikle öyle değil," dedi Marcia, iyi huylu bir şekilde koluna Lou'nun sırtına atarak. "Senin yanılgılarını dinlemek hoş oluyor."

"Bunun ne anlama geldiği bilmiyorum," dedi Lou ona.

"Bu sen çocukları Chinks'te yemek yemeye götürdüğünden beri ve Al Haberman gömlek ve kravatla eldiven kestiğinden beri Amerika'daki sosyal şartların değiştiği anlamına geliyor."

"Sahi mi?" dedi Dawn ona. "Değişti mi? Bize kimse söylemedi," ve kendisini kontrol etmek için kalkıp mutfağa gitti. Orada Dawn'ın tali-

matlarını bekleyen, Levov'lar yemeğe misafir çağırdığında servis yapmaya ve ortalığı temizlemeye yardım eden liseli iki kız vardı.

Lou Levov'un bir yanında Marcia, öbüründe Jessie Orcutt vardı. Jessie'nin mutfakta her nasılsa doldurmuş olduğu Scotch bardağını Lou onun önünden kaldırınış ve birkaç dakika içinde onun erişemeyeceği bir yere, soğuk salatalık çorbasının içine aktarmıştı. Jessie o sırada masadan kalkmak için hamle yaptığında kalkmasına müsade etmedi. "Otursana," dedi ona. "Otur ve yemeğini ye. Ona ihtiyacın yok. Yiyeceğe ihtiyacın var. Yemeğini ye." Sandalyesinde ne zaman biraz fazla kımıldansa, hiçbir yere gitmeyeceğini ona hatırlatmak için elini sıkıca yakalıyordu.

İki yüksek seramik şamdanda bir düzine mum yanıyordu ve annesi ve Sheila Salzman'ın arasında oturan Sarıkafa'ya, herkesin gözleri –yeterince aldatıcı bir şekilde, Marcia'nın gözleri bile– o ışıkta ilahi anlaşıyla, müşfik berraklıkla kutsanmış, bir insanın arkadaşlarında bulma hasreti çektiği bütün anlamla capcanlı parlıyormuş gibi göründü. Sarıkafa'nın anne babasının gözlerinde değer kazandığı için Barry gibi Sheila da her yıl İşçi Bayramı'nda hazır bulunuyordu. Sarıkafa Florida'ya telefon ettiğinde babası, "Peki o güzel Sheila nasıl, o güzel kadın, neler yapıyor?" diye sormadan bir konuşmayı asla bitiremiyordu. "O çok ağırbaşlı bir kadın" diyordu annesi, "çok ince biri. O Yahudi değil mi, hayatım? Baban değil diyor. Olmadığında ısrar ediyor."

Bu anlaşmazlığın niçin yıllarca devam ettiğini tam olarak anlayamıyordu, ama sarışın Sheila Salzman'ın dini kökeni anne babasının yaşamlarında vazgeçilmez bir konu olmuştu. Yıllardır Sarıkafa'nın kusurlu ebeveynine, Sarıkafa'nın Dawn'ın kusurlu annesine olduğu kadar hoşgörülü olmaya çalışan Dawn'a göre bu onların en açıklanamayan –aynı zamada en öfkelendirici– zihinsel meşguliyetiydi (özellikle yeniyetme kızı için Sheila'da Dawn'da olmayan bir şey olduğunu, Merry'nin bir şekilde artık annesine güvenmediği kadar konuşma terapistine güvenmeye başladığını Dawn bildiği için). "Dünyada sizden başka hiç sarışın Yahudi yok mu?" diye sordu Dawn ona. "Bunun görünüşle bir ilgisi yok," diye açıkladı Sarıkafa, "bunun Merry ile ilgisi var." "Onun Yahudi olmasının Merry ile ne ilgisi var?" "Bilmiyorum. O konuşma terapistiydi. Ona büyük bir saygı duyuyorlar," dedi Sarıkafa, "onun Merry için yaptığı her şeyden dolayı." "O hiçbir şekilde bu

çocuğun annesi değildi – yoksa öyle miydi?" "Bunu biliyorlar, hayatım," diye yanıtladı Sarıkafa sakince, "ama konuşma terapisi dolayısıyla, onu bir tür sihirbaz haline getirdiler."

Merry'nin terapisti olduğu dönemde pek olmasa da –o zamanlar, ilginç bir biçimde, Sheila'nın dinginliği onu sadece erotik hayaller esinlemekteydi– Merry ortadan kaybolduktan sonra, keder karısını alıp kaçırdığında Sarıkafa da o gözle bakmıştı ona.

Burnu sürtüldükten sonra içinde dokunulamaz muazzam bir gereksinim hissetti, temeli olmayan bir ihtiyaç ve ne kadar olanaksız olduğunu bile anlayamadığı, kendisine çok yabancı bir çözüme başvurdu. Bir zamanlar Merry'ye kelime fobisinin üstesinden nasıl geleceğini ve karmaşık dolaylı konuşma aygıtlarını kontrol etmeyi öğreterek Merry'nin kendi kendisine daha az yabancı olmasını sağlamış ve paradoksal bir şekilde sadece onun çocuksu kontrol dışı olma duygusunu artırmış olan sakin, düşünceli kadında, Sarıkafa kendisiyle bütünleşmesini istediği birisini buldu. Evliliğinde neredeyse yirmi yıl doğru dürüst yaşamış olan adam manasız bir şekilde, taparcasına âşık olmaya kararlıydı. Bunun hiçbir yere varmadığını anlamaya başlayabilmesi için üç ay geçti ve bunu ona söylemek zorunda kalan Sheila'ydı. Romantik bir metres edinmemişti – dürüst bir metres edinmişti. Sheila makul bir şekilde onun kendisine bütün hayranlığının ne anlama geldiğini anlattı, Dawn nasıl psikiyatri kiliniğindeyken Dawn değilse, onun da birlikte olurlarken kendisi olmadığını söyledi, ona her şeyi sabote etmek üzere olduğunu açıkladı – ama Sarıkafa öyle bir haldeydi ki birlikte Ponce'a kaçtıklarında Sheila'nın nasıl İspanyolca öğrenebileceğini, oradaki üniversitede konuşma terapisi yöntemlerini öğretebileceğini, kendisinin işlerini Ponce'taki fabrikasından idare edebileceğini, Karayipler'in üstünde, palmiyelerin arasında, tepelerde modern bir büyük çiftlik evinde yaşayabileceklerini anlatmaya devam etti ne olursa olsun...

Sheila'nın ona anlatmadığı şey Merry'nin onun evinde olduğuydu – bombalı eylemden sonra Merry'nin, evinde saklanmasıydı. Bunun dışında her şeyi anlatmıştı ona. Dürüslük tam da başlaması gereken yerde durmuştu.

Herkesin aklı kendisininki kadar güvenilmez miydi? İnsanların ne haltlar çevirdiğini göremeyen bir tek kendi mi vardı? Herkes kendisinin düştüğü gibi hataya düşüyor muydu, düşüp kalkıyor, düşüp kalkıyor, zeki olmaktan oldukça zeki olmaya, yanı başındaki adam kadar ahmak olmaya, şimdiye kadar yaşamış olan en ahmak herif olmaya gün-

de yüz defa geçip, geri geliyor muydu? Kendisini, ahmak babanın ahmak oğlunu çarpıtan şey budalalık mıydı, yoksa hayat kendisi dışında herkesin sahnede olduğu büyük bir aldatmaca mıydı?

Bir zamanlar *ona* tanımlamış olabileceği bu yetersizlik duygusu; Sheila ile konuşabiliyordu, şüphelerinden, şaşkınlıklarından söz edebiliyordu – Sheila'daki bütün o sükûnet buna izin veriyordu, Merry'nin ziyan etmiş olduğu büyük fırsatı Merry'ye vermiş olan, Merry'ye göre, kekemeliğinin yarattığı hüsranın en azından yarısının yerini "bağımsız harika bir duygu"ya bırakmasını sağlayan bu kadın sihirbaz, mesleği hastasına ikinci bir şans vermek olan aklı başında kadın, bir katilin nasıl barındırılabileceği dahil, her şeyi bilen metres.

Sheila Merry ile birlikteydi ve kendisine hiçbir şey söylememişti.

Aralarındaki bütün güven, o zamana kadar Sarıkafa'nın bildiği bütün mutluluk gibi (Fred Conlon'un öldürülmesi gibi – *her şey* gibi) bir rastlantıydı.

O Merry ile birlikteydi ve hiçbir şey söylememişti.

Ve şimdi de hiçbir şey söylemiyordu. Ötekilerin konuşmasındaki şevk onun bakışının tuhaf keskinliği altında, patalojinin bir dalıymış izlenimi bırakıyor gibiydi onda. Bir kimse niçin *bunu* söylerdi? Kendisi bütün gece boyunca hiçbir şey, Linda Lovelace veya Richard Nixon veya H.R. Haldeman ve John Ehrlichman hakkında hiçbir şey söylemeyecekti, onun diğerlerine göre avantajı kafasının başka herkesin kafasının dolu olduğu şeyle dolu olmamasıydı. Onun bu tarzını, kendi kendisinin arkasında pusuya yatmasını Sarıkafa bir zamanlar onun üstünlüğünün işareti olarak kabul etmişti. Şimdi ise şöyle düşünüyordu: "Soğuk kaltak. *Niçin?*" Bir keresinde Sarıkafa'ya, "Diğerlerinin senin üzerinde sahip olmalarına izin verdiğin etki, mutlak bir etki. Başka insanların ihtiyacı kadar seni hiçbir şey tutsak etmiyor," demişti. Sarıkafa da, "Sanırım Sheila Salzman'ı tarif ediyorsun," demişti ve her zaman olduğu gibi yanılıyordu.

Sarıkafa onun her şeyi bildiğini düşünüyordu, oysa o sadece soğuktu.

Şimdi içinde fırtınalar estiren şey herkese karşı çılgınca bir güvensizlikti. Belli güvencelerin, *en son* güvencelerin kökünden sökülüp atılması kendini bir gün içinde beş yaşından yüz yaşına gelmiş gibi hissetmesine yol açtı. Her şey bir yana, Dawn'ın sürüsünün onu koruyan iri boğa Count ile birlikte yemek masalarının ötesindeki otlakta dinlendiğini bilseydi bunun kendisini rahatlatacağını, o anda kendisine yararı

dokunacağını düşündü. Dawn hâlâ Count'a sahip olsaydı, keşke Count... karanlık otlakta inekler arasında dolaşan Count'a sahip olmanın tabii ki bir teselli olacağını fark etmeden önce iç rahatlamasıyla dolu, gerçeklikle ilgisi olmayan bir an geçti, çünkü o zaman Merry misafirler arasında dolaşıyor olacaktı, burada, eşofmanlarıyla, babasının sandalyesinin arkasına dayanıp babasının kulağına fısıldayan Merry. *Bayan Orcutt viski içiyor. Bayan Umanoff'un vücudu kokuyor. Dr. Salzman kel.* Tamamen zararsız olan haylaz bir zekâ – o zamanlar anarşik olmayan, çocuksu ve tamamen hudutlar içinde.

Bu arada, kendi kabuğuna çekilmiş babasına Yahudi olmayan insan ırkının yetersizlikleri konusunda sakin olması için değilse de, kederinde bu kadar ısrarcı olmaması için umutsuz bir çaba –iyi bir evladın çabası– olarak düşündüğü, "Baba, biraz daha biftek alsana," diyen kendi sesi geldi kulağına.

"Kimin için biftek alacağımı söyleyeyim – bu genç bayan için." Servis yapan kızlardan birinin yanında tuttuğu büyük tabaktan bir dilime çatal saplayarak bunu Jessie'nin tabağına koydu; Jessie'yi kapsamlı bir proje olarak üstlenmişti. "Şimdi bıçağını ve çatalını al ve ye," dedi ona, "biraz kırmızı et sana iyi gelir. Dik otur," ve Jessie Orcutt aksini yapması halinde şiddete başvurabileceğine inanıyormuş gibi, sarhoş sarhoş, "Ben de öyle yapacaktım zaten," diye mırıldandı, ama et ile öylesine beceriksizce oyalanmaya başladı ki Sarıkafa, babası onun etini kesmeye koyulacak diye korktu. Bütün o kaba enerji, ne kadar çabalarsa çabalasın, dertli dünyayı yeniden yaratamazdı.

"Ama bu ciddi bir mesele, bu çocuk meselesi." Jessie'ye yemeğini yedirdikten sonra yeniden *Deep Throat*'tan bahsedecek durumdaydı. "Eğer bu ciddi değilse, artık ne ciddi olabilir?"

"Baba," dedi Sarıkafa, "Shelly'nin dediği şey bunun ciddi olmadığı değil. Bunun ciddi bir şey olduğunu kabul ediyor. Bir kez buluğ çağındaki bir çocuğa gerekçelerini anlattın mı, anlatmışsındır ve sonra bu çocukları alıp da onları odalarına kilitleyip anahtarı fırlatıp atamayacağını söylüyor."

Sarıkafa'nın kızı Newark'taki bir odanın döşemesinde oturmuş saklanan çıldırmış bir katildi, karısının evlerinin mutfağında evyenin önünde kendisini beceren bir sevgilisi vardı, eski metresi bilerek evine felaket getirmişti ve o ise "Bir açıdan elbette, ama şu da var ki..." sözleriyle babasını yatıştırmaya çalışıyordu.

"Bugünkü çocukların hiçbir şeyi mesele yapmamayı ne kadar öğ-

rendiklerine şaşırırdınız," dedi Shelly yaşlı adama.

"Ama alçaltıcı şeyler mesele yapılmalı! Eğer bunu mesele yapmıyorlarsa onları odalarına *kilitleyin* derim! Çocukların evde ödevlerini yaptıkları ve böyle filmleri görmeye gitmedikleri zamanı hatırlıyorum. Burada bahsettiğimiz ülkenin ahlâkı. Eee, öyle değil mi? Ben deli miyim? Bu namusa ve namuslu insanlara hakarettir."

"Peki, namusun böylesine bitip tükenmez bir şekilde ilginç olan yanı nedir?" diye sordu Marcia ona.

Soru Lou'yu öylesine şaşırtmıştı ki masada bu kadına boyun eğdirecek kadar âlimce bir düşüncesi olan birisinden destek almak için biraz afallamış halde etrafına bakınıyordu.

Bu birisi Orcutt oldu, ailenin şu büyük dostu. Bill Orcutt Lou Levov'un imdadına yetişiyordu. "Namusun neyi yanlış?" diye sordu Orcutt, Marcia'ya hınzırca gülümseyerek.

Sarıkafa onun yüzüne bakamıyordu. Düşünemeyeceği şeylerin başında iki insanın –Sheila ve Orcutt'ın– yüzüne bakamamak vardı. Dawn Orcutt'ı yakışıklı mı buluyordu? Kendisi asla böyle düşünmüyordu. Yuvarlak surat, büyük burun, büzüşen altdudak... domuz görünümlü pis herif. Dawn'ı mutfak evyesinin üzerinde o çılgınlığa yönelten başka bir şey olmalıydı. Ne? Kolay güvence mi? Onu harekete geçiren bu muydu? Bill Orcutt olmaktan Bill Orcutt'ın duyduğu rahatlık mı, Bill Orcutt olmaktan duyduğu memnuniyet mi? Beş para etmediğinizi o da, siz de bilseniz bile, sizi küçümsemeyi aklından geçirmediği için mi? Dawn'ı böyle harekete geçiren onun rabıtalı biri oluşu muydu, onun kusursuz rabıtalılığı, onun Morris County geçmişinin kâhyası rolünü rabıtalı bir şekilde oynaması mıydı? Asla fazla bir çaba harcamak. yahut birisinden bir bok kabul etmek zorunda olmadığı, ya da kolundaki karısı umutsuz bir ayyaşken bile asla ne yapacağını şaşırmadığı duygusunu verdiği için miydi? Weequahic'li başarılı bir sporcunun bile ummadığı, hiçbirimizin ummadığımız şeyleri, geri kalanımızın onlar için kıçımızı yırtarak bu şeyleri elde etsek bile, asla elde etmeye yetkimiz olmadığını düşündüğümüz şeyleri bekleyerek dünyaya geldiği için miydi bu? Dawn'ın evyede kızışmasının nedeni bu muydu – Orcutt'ın yaradılıştan yetkili olma duygusu yüzünden mi? Yoksa övgüye değer çevrecilik miydi bu? Yoksa büyük sanat mıydı? Yoksa sadece kamışı mıydı? Bu mu, Dawn hayatım? Bir cevap istiyorum! Bu gece istiyorum! *Sadece onun kamışı mıydı?*

Sarıkafa nasıl tecavüzcünün kızını becermesinin ayrıntılarını gözü-

nün önüne getirmekten vazgeçemediyse, Orcutt'ın eşini becermesinin ayrıntılarını da gözünün önüne getirmekten vazgeçemedi. Bu gece, gözünün önüne getirdikleri onu rahat bırakmıyordu.

"Namus mu?" dedi Marcia Orcutt'a, ona kurnazca gülümseyerek. "Namusun, terbiyenin ve geleneğin ayartmaları çok fazla önemsenmiyor mu, sence de? Yaşama karşı düşünebildiğim en değerli karşılık bu değil."

"Peki 'değerlilik" için sen ne önerirsin?" diye sordu Orcutt ona. "Günahın yüce yolunu mu?"

Asilzade mimar edebiyat profesörüyle ve onun örümcek kafalıları dehşete düşürmek için takınmaya çalıştığı tehdit edici tavırla eğlenmişti. O eğlenmişti. Eğlenmişti! Ama Sarıkafa akşam yemeğini eşi için bir savaşa çeviremezdi. Her şey ebeveyninin önünde Orcutt ile çarpışmadan da yeterince kötüydü. Tek yapması gereken onu dinlememekti. Ancak Orcutt'ın konuştuğu her sefer, her sözcük onu tahrik ediyor, kin ve nefretle, kötü düşüncelerle allak bullak ediyordu; ve Orcutt konuşmuyorken, Sarıkafa Tanrı adına o suratta karısını bu kadar heyecanlandıran şeyi görmek için masanın üzerinden sürekli ona bakıyordu.

"Eee," diyordu Marcia, "günah olmadan pek fazla bilgi olmaz, değil mi?"

"Tanrım," diye bağırdı Lou Levov, "bu daha önce hiç duymadığım bir şey. Kusura bakma, profesör, ama bu fikri hangi cehennemden ediniyorsun?"

"Kutsal Kitap'tan," dedi Marcia, tatlılıkla, "başlangıç olarak."

"*Kutsal Kitap*'tan mı? *Hangi* Kutsal Kitap'tan?"

"Âdem ve Havva ile başlayandan. Bize Yaradılış'ta anlattıkları bu değil mi? Cennet Bahçesi hikâyesinin bize anlattığı şey bu değil mi?"

"Ne? Bize *neyi* anlatıyor?"

"Günah olmadan bilgi olmadığını."

"Cennet Bahçesi konusunda," diye yanıtladı. "Bana öğrettikleri bu değil, ama ben zaten asla sekizinci sınıfa geçemedim."

"Sana ne *öğrettiler*, Lou?"

"Yukarıdaki Tanrı size bir şeyi yapmamanızı söylediğinde, onu kesinlikle yapmamayı – işte bunu. Yaparsan bedelini ödersin. Yaparsan ömrünün geri kalanında bunun cezasını çekersin."

"Yukarıdaki iyi Tanrıya itaat et," dedi Marcia, "ve bütün korkunç şeyler ortadan kaybolsun."

"Eee... evet," diye yanıtladı Lou, ama ikna olmadan, kendisiyle alay

edildiğinin farkına vararak. "Bak, konunun çok uzağındayız – Kutsal Kitap'tan bahsetmiyoruz. Kutsal Kitap'ı unut. Burası Kutsal Kitap'tan bahsedilecek yer değil. Bütün rivayetlere göre yetişkin bir kadının bir film kamerasının önüne geçip, para için, açıkça, milyonlarca insanın, çocukların, herkesin seyretmesi için alçaltıcı olan aklına gelen her şeyi yaptığı bir filmden bahsediyoruz. Bahsettiğimiz şey *bu*."

"Kimin için alçaltıcı?" diye sordu Marcia.

"*Onun* için, Tanrı aşkına. Her şeyden önce, *onun*. Kendisini dünyanın pisliği haline getirmiş. Bana *bunun* lehinde oduğunu söyleyemezsin."

"Aa, kendisini dünyanın pisliği haline getirmemiş, Lou."

"Tam tersine," dedi Orcutt, gülerek. "Bilgi Ağacı'nın meyvesini yemiş."

"*Ve*," diye ilan etti Marcia, "kendisini bir süperstar haline getirmiş. Yücelerin en yücesi. Bayan Lovelace'in gününü gün ettiğini düşünüyorum."

"Adolf Hitler de gününü gün ediyordu, profesör, Yahudileri fırına atarak. Bu bunu *doğru* yapmaz. Genç beyinleri zehirleyen, ülkeyi zehirleyen bir kadın bu ve üstelik kendisini dünyanın pisliği haline getiriyor – nokta!"

Tartıştığı zaman Lou Levov'da atıl hiçbir şey yoktu ve salt hâlâ hayata dair kendi fantezisine sımsıkı bağlı inatçı, olağanüstü ihtiyarı izlemek Marcia'yı ısrara teşvik eden tek şeymiş gibiydi. Yemleyip oltaya getirmek ve kan akıtmak. Onun eğlencesi. Sarıkafa Marcia'yı öldürmek istedi. Onu rahat bırak! Onu rahat bırak, o sesini keser! Onu daha daha konuşturmak büyük bir marifet değil – bu yüzden kes şunu!

Ama, Lou'ya karşı manevralarında, elinden geldiğinde, kendi kişiliğini kısmen bastırıp babasının kişiliğine boyun eğerek es geçmeyi çok eskiden öğrenmiş olduğu bu sorun –bu baba sorunu, sebatkâr bir babanın saldırısına karşı evlada yakışır sevgiyi koruma sorunu– Marcia'nın onyıllardır deneyimlediği, yaşamının bir parçası haline gelmiş bir sorun değildi. Jerry babasına siktir git demişti; Dawn'ı neredeyse çıldırtıyordu; ve Sylvia Levov metanetle ve sabırsızlıkla ona tahammül ediyordu, başarılı tek direniş biçimi onu kendinden uzak tutmak ve yalnızlık içinde yaşamaktı – ve kendisinin yıldan yıla daha çok eriyip gitmesini görmek. Marcia onu, öfkesinin gücüyle bugünkü yozlaşmaları geçmişin yozlaşmalarına dönüştürebileceğine hâlâ inandığı için bir aptal olarak kabul ediyordu.

"Peki bunun yerine onun ne olmasını isterdin, Lou? Bir kokteyl garsonu mu?" diye sordu Marcia.

"Neden olmasın? O da bir meslek."

"Pek geçerli bir meslek değil," diye yanıtladı Marcia. Buradaki kimseyi ilgilendirecek bir meslek değil."

"Aa?" dedi Lou Levov. "Bunun yerine onun yaptığını mı tercih ederlerdi?"

"Bilmiyorum," dedi Marcia. "Kızlar arasında anket yapmamız gerekir. Sen hangisini tercih ederdin," diye sordu Sheila'ya, "kokteyl garsonluğunu mu, yoksa porno yıldızlığını mı?"

Ama Sheila'nın Marcia'nın alayının içine çekilmeye niyeti yoktu ve bunun ötesine, onun kendini beğenmişliğinin tam içine bakar gibi görünen gözlerle ona anlamı açık bir yanıt verdi. Sheila ilk kez Marcia ve Barry Umanoff ile burada, Old Rimrock'taki evde tanıştıktan sonra Sarıkafa ona, "Barry böyle bir kişiyi nasıl sevebiliyor?" diye sorduğunu ve kendisine Dawn'ın yaptığı gibi, "Çünkü o testissiz bir mucize," şeklinde yanıt vermek yerine Sheila'nın şöyle yanıt verdiğini anımsadı: "Akşam yemeğinin sonuna doğru muhtemelen herkes birisi hakkında bunu düşünür. Bazen herkes herkes hakkında bunu düşünür." "Sen düşünüyor musun?" diye sormuştu Sarıkafa ona. "Çiftler hakkında her zaman bunu düşünürüm," demişti o da.

Bilge kadın. Fakat bu bilge kadın bir katili barındırmıştı.

"Peki ya Dawn?" diye sordu Marcia. "Kokteyl garsonluğu mu, yoksa porno aktrisliği mi?"

Dawn en iyi Katolik öğrenci pozunu sergileyip, tatlı tatlı gülümseyerek –sırasında kambur oturmayarak rahibeleri mutlu eden kız–, "Sıra sende Marcia," dedi.

"Bu ne biçim sohbet?" diye sordu Lou Levov.

"Yemek sohbeti," diye cevap verdi Sylvia Levov.

"Peki *seni* bu kadar usandıran ne?" diye sordu ona Lou.

"Usanmadım. Dinliyorum."

O sırada Bill Orcutt şöyle dedi: "Sana kimse anket yapmadı, Marcia. Seçeneğin olduğunu farz ederek, sen hangisini tercih ederdin?"

Marcia küçümseyici kinayeye neşeyle güldü. "Aa, iğrenç filmlerde koca popolu kadınları oynatıyorlar. Onlar erkeklerin rüyalarına da giriyor. Ve sadece gülüp rahatlamak için değil. Dinleyin millet, Linda'ya çok yükleniyorsunuz. Niçin bir kız Atlantik City'de elbiselerini çıkarırsa bu burs için oluyor ve onu bir Amerikan tanrıçası yapıyor da o seks

filminde elbiselerini çıkarırsa bu kirli para için oluyor ve onu bir fahişe yapıyor? Bu niçin? Niçin? Pekâlâ – hiç kimse bilmiyor. Ama cidden, millet, bu 'burs' lafını seviyorum. Bir fahişe otel odasına gelir. Adam ona kaç para aldığını sorar. Şöyle der: 'Eee, eğer nokta-nokta istersen, üç yüz dolarlık burs alırım. Eğer nokta-nokta-nokta istersen, beş yüz dolarlık burs alırım. Ve eğer nokta-nokta-nokta-nokta istersen'"...

"Marcia," dedi Dawn, "istediğin kadar uğraş, bu gece sinirimi bozamazsın."

"Bozamaz mıyım?"

"Bu gece değil."

Masanın ortasında güzel bir çiçek aranjmanı vardı. "Dawn'ın bahçesinden," demişti Lou Levov onlara gururla, yemeye otururlarken. Ayrıca kalın dilimlenmiş, yağlı ve sirkeli ve bahçeden yeni toplanmış kırmızı soğan dilimleriyle çevrelenmiş biftek domateslerinin olduğu kayık tabaklar vardı. Ve her birinin altına cıvıl cıvıl kırmızı peçeteler serilmiş ve ağzına kadar Orcutt'ın soymasına yardım ettiği mısır koçanlarıyla dolu –tanesi bir dolardan Clinton'daki bir eskiciden aldıkları eski hayvan yemi kovaları– iki tane tahta kova vardı. Masanın her iki ucuna yakın yerde ince dallardan yapılmış sepetlerin içine konmuş taze Fransız ekmeği somunları vardı, fırında yeniden ısıtılmış ve elinizle koparmanın hoş olduğu, McPherson'un yerinden alınmış şu yeni bagetlerden. Ve güzel sert Burgonya şarabı vardı, Sarıkafa'nın en iyi kırmızı Burgonya şaraplarından altı şişe, bunlardan dördü masada açık, 1973 yılında içmek üzere beş yıl önce yatırmış olduğu şişeler – şarap kayıt defterine göre, Merry Dr. Conlon'u öldürmeden tam bir ay önce mahzenine yatırdığı kırmızı Burgonya şarapları. Evet, her yeni satın almanın ayrıntılarını kaydetmek için kullandığı spiral not defterinde, kendi el yazısıyla, 1/3/68 yazılı olduğunu akşam daha önceden keşfetmişti... Kızının 2/3/68'de gidip, belki Profesor Marcia Umanoff dışında bütün Amerika'da nefret uyandıracağına dair hiçbir fikri olmaksızın, "1/3/68" yazmıştı.

Servis yapan iki liseli kız birkaç dakikada bir mutfaktan çıkıyor, sessizce Sarıkafa'nın pişirmiş olduğu, hepsi dilimlenmiş ve üzerlerinden kan damlayan, bakırdan kayık tabaklara dizmiş olduğu biftekleri etrafta dolaştırıyorlardı. Sarıkafa'nın dilimleme bıçak seti, Hoffritz'dendi, en iyi Alman paslanmaz çeliğindendi. Old Rimrock'taki evde ilk Şükran Günleri için bu takımı ve büyük dilimleme tezgâhını satın almak üzere ta New York'a gitmişti. Bir zamanlar böyle şeyleri

önemsiyordu. Hindinin peşine düşmeden önce uzun konik eğenin üzerinde bıçağı bilemeyi seviyordu. Bunun sesini seviyordu. Evcil cömertliğinin hüzün verici envanteri. Ailesinin en iyisine sahip olmasını istemişti. Ailesinin her şeye sahip olmasını istemişti.

"Lütfen," dedi Lou Levov, "bunun çocuklar üzerindeki etkisi hakkında bir yanıt alabilir miyim? Konudan çok çok uzaklardasınız. Gençlerle ilgili yeterince facia görmedik mi? Pornografi. Uyuşturucu. Şiddet."

"Boşanma," diye atıldı Marcia ona yardımcı olmak için.

"Profesör, boşanma konusundan başlatma şimdi beni. Fransızca bilir misin?" diye sordu ona.

"Gerekirse bilirim," dedi Marcia, gülerek.

"Pekâlâ, Florida'da *spécialité*'si boşanma olan, Seymour'un kardeşi olan bir oğlum var. *Ben* onun *spécialité*'sinin kalp cerrahisi olduğunu düşünüyordum. Ama, hayır, boşanmaymış. Ben onu tıp fakültesine gönderdiğimi sanıyordum – bütün faturaların geldiği yerin orası olduğunu sanıyordum. Ama, hayır, boşanma fakültesiymiş. Bunun diplomasını almış – boşanma. Bir çocuk için boşanma hayaletinden daha korkunç bir şey var mıdır hiç? Hiç sanmıyorum. Ve bu nerede bitecek? Sınırı nedir? *Siz* böyle bir dünyada büyümediniz. Ben de öyle. Biz dünyanın farklı bir yer olduğu çağda büyüdük, cemaate, eve, aileye, ebeveyne, işe karşı duyguların... eee, dünya farklıydı. Değişiklikleri kavramak mümkün değil. 1945'ten beri tarihin bütün yılları boyunca olduğundan daha çok şeyin değiştiğini düşünüyorum bazen. Bu kadar çok şeyin sonunun neye varacağını bilmiyorum. Bir kişinin o filmde gördüğü bireylere karşı duygu yoksunluğu, Newark gibi yerlerde olup bitenlere karşı duygu yoksunluğu – bu nasıl oldu? Ailene hürmet etmek zorunda değilsin, ülkene hürmet etmek zorunda değilsin, yaşadığın yere hürmet etmek zorunda değilsin, ama onlara *sahip* olduğunu bilmek zorundasın, onların bir *parçası* olduğunu bilmek zorundasın. Çünkü bilmezsen, oralarda bir yerlerde tek başına kalırsın ve ben size acıyorum. Sahiden anlıyorum. Haklı mıyım, Bay Orcutt, yoksa haksız mıyım?"

"Sınırın nerede olduğunu merak etmek bakımından mı?" diye karşılık verdi Orcutt.

"Şey, evet," dedi Lou Levov, onun konunun en yakınlarının yaşamıyla kesiştiğini düşünmeksizin çocuklardan ve şiddetten bahsetmiş olduğunu –ve ilk kez değil– fark etti Sarıkafa. Merry başka birinin kötü emelleri için kullanılmıştı – hepsi için de, tutunmaları hayati önem

taşıyan hikâye buydu. Hiç kimsenin buna inanmakta bir an için tereddüt etmediğinden emin olmak için her birini keskin bir bakışla süzdü. Bu ailedeki hiç kimse Merry'nin mutlak masumiyeti konusunda, kendisi hayatta olduğu sürece, şüpheye düşmeyecekti.

Çekildiği kabuğun içinde Sarıkafa'nın kendisine düşünmeyi yasakladığı birçok konu arasında, babasının ölü sayısının dört olduğunu öğrendiği zaman ona neler olacağı konusu vardı.

"Haklısınız," diyordu Bill Orcutt, Lou Levov'a, "sınırın nerede olduğunu merak etmekte. Sanırım buradaki herkes sınırın nerede olduğunu merak ediyor ve gazetelere her baktığında sınırın nerede olduğu konusunda endişe duyuyordur. Günah profesörü hariç. Ama o zaman hepimizi gelenek sindiriyor demektir – biz William Burroughs, Marquis de Sade ve kutsal aziz Jean Genet gibi büyük haydutlar değiliz. Bırakın Herkes Neyi İsterse Onu Yapsın edebiyat ekolü. Muhteşem, Uygarlık Baskıdır ve Ahlâk Daha Kötüdür ekolü."

Ve yüzü kızarmadı. Gözünü kırpmaksızın "Ahlâk". Sanki yabancısıymış gibi "Günah", zaten yarı yarıya yıkılmış olan bir ailenin bütünlüğünü bozarak en büyük günahı işlemiş olan –mezarlıklarında erdemli insanlar olarak reklam edilen uzun Orcutt'lar soyunun en sonuncusu III. William–, buradaki bütün erkekler içinde, kendisi değilmiş gibi.

Karısının bir sevgilisi vardı. Ve onun yüz gerdirmenin zorluklarına katlanması âşığı içindi, ona kur yapmak ve *onu* kazanmak içindi. Evet, "vaktinin beş saatini benim güzelliğim için" harcadığından dolayı plastik cerraha coşkuyla bol bol teşekkür eden mektubu, o beş saat için on iki bin doları ve iki gece geçirdikleri klinik süiti için beş bin doları daha sanki Sarıkafa ödememiş gibi doktora teşekkür etmesini şimdi anlıyordu. *Bu çok harika, sevgili doktor. Sanki bana yeni bir hayat verildi. Hem içeriden, hem dışarıdan.* Cenevre'de bütün gece onunla birlikte oturmuştu, bulantı ve acı boyunca onun elini tutmuştu ve hepsi başka birinin uğruna. Evi inşa ettirmesi başka birinin uğrunaydı. İkisi evi birbirleri için tasarlıyorlardı.

Merry ortadan kaybolduktan sonra Sheila ile yaşamak için Ponce'a kaçmak – hayır, Sheila onu kendisine getirmiş ve yeniden dürüst olmasını, eşine ortak hayatları bozulmamış olarak kaldığı ölçüde geri dönmesini sağlamıştı, böyle bir krizde, terk etmek bir yana, kalbini kıramayacağını bir metresin bile bildiği eşe. Fakat bu ikisi bunu başarıyla yapacaklardı. Onları mutfakta gördüğü anda bunu anlamıştı. Onların sözleşmesi. Orcutt Jessie'yi başından atıyor, o da beni başından atıyor ve

ev onlara kalıyor. Felaketimizin sona erdiğini düşünüyor ve bu yüzden geçmişi gömecek ve yeniden başlayacak – yüz, ev, koca, hepsi yeni. *İstediğin kadar uğraş, bu gece sinirimi bozamazsın. Bu gece değil.*

Onlar haydut. Orcutt, ailesinin geçmişiyle geçiniyor demişti Dawn kocasına – eh, Dawn da şimdi vardığı durumla geçiniyor. Dawn ve Orcutt: iki yırtıcı hayvan.

Haydutlar her yerde. Onlar duvarlarımızın arasında.

9

Ona bir telefon gelmişti. Kızlardan biri ona söylemek için mutfaktan çıktı. Kız şöyle fısıldadı: "*Sanırım* Çekoslovakya'dan."

Telefona Orcutt'ın yeni evin büyük karton maketini çoktan taşımış olduğu, Dawn'ın alt kattaki çalışma odasında cevap verdi. Jessie'yi terasta Sarıkafa, annesiyle babası ve içkileriyle birlikte bıraktıktan sonra Orcutt maketi almak için kamyonete gitmiş ve onu Dawn'ın çalışma odasına taşıyıp, Dawn'ın mısır soymasına yardım etmek için mutfağa gitmeden önce onu masasına kurmuştu.

Rita Cohen hattaydı. "Onlar" Sarıkafa'yı izledikleri için Çekoslovakya'yı biliyorlardı: Yaz başında Çekoslovakya konsolosluğuna kadar onu izlemişlerdi; o öğleden sonra onu hayvan hastanesine kadar izlemişlerdi; onu Merry'nin, Rita Cohen diye birisi yok dediği odasına kadar izlemişlerdi.

"Bunu kendi kızına nasıl yapabilirsin?" diye sordu Rita.

"Kızıma hiçbir şey yapmadım. Kızımı görmeye gittim. Sen yazıp onun nerede olduğunu bana söyledin."

"Ona otelden bahsettin. Ona sevişmediğimizi anlattın."

"Ona hiçbir otelden bahsetmedim. Bütün bunların ne anlama geldiğini bilmiyorum."

"Bana yalan söylüyorsun. Kızına beni becermediğini anlattın. Seni o konuda uyardım. Seni mektupta uyardım."

Sarıkafa'nın tam önünde evin maketi duruyordu. Dawn'ın açıklamalarından gözünün önüne getiremediği şeyi şimdi görebiliyordu – uzun sundurma çatısının, ön duvar boyunca uzanan bir dizi yüksek pencereden ışığın ana koridora girmesini nasıl sağladığını tam olarak

gördü. Evet, şimdi güneşin güney semasından nasıl kavis yaptığını ve ışığın nasıl yaladığını –ve "ışık"tan sonra "yalama" demenin onu ne kadar mutlu ettiğini–, beyaz duvarları yaladığını, böylece herkes için her şeyi değiştireceğini gördü.

Karton çatı sökülebiliyordu ve çatıyı kaldırdığı zaman odaların içine bakabiliyordu. Bütün iç duvarlar yerli yerindeydi, kapılar ve gömme dolaplar vardı, mutfakta dolaplar, bir buzdolabı, bir bulaşık makinesi ve bir fırınlı ocak vardı. Orcutt oturma odasına yine kartondan yapılmış minik mobilya parçalarını koyacak kadar ileri gitmişti, batı pencere kanadına bir kütüphane masası, bir kanepe, sehpalar, bir divan, iki koltuk, odanın genişliğince uzanan yükseltilmiş bir şöminenin önünde bir kahve masası. Gömme çekmecelerin –Dawn'ın Shaker tarzı çekmece dediği– olduğu yerde, cumbanın karşısındaki yatak odasında, iki sahibini bekleyen büyük bir yatak vardı. Karyola başının her iki tarafındaki duvarlarda kitaplar için gömme raflar vardı. Orcutt kartondan minyatür birkaç kitap yapmış ve bunları raflara yerleştirmişti. Üzerlerinde isimleri bile vardı. Orcutt bu işlerde çok iyiydi. Bu işlerde ressamlıktan daha iyi diye düşündü Sarıkafa. Evet, on altıya bir ölçekte yapabilseydik yaşam daha az boşuna olmaz mıydı? Yatak odasında eksik olan tek şey üzerinde Orcutt'ın adı yazılı kartondan bir penisti. Orcutt'ın, Dawn'ın kıçı havada, karnı üzerinde, arkadan kendi penisinin girdiği, on altıya bir ölçekte bir maketini yapması gerekirdi. Dawn'ın masasının başında dikilmiş, karısının kartondan hayallerine bakıp, Rita Cohen'in öfkesini yutarken bunu da bulmuş olmak Sarıkafa için hoş olurdu.

Rita Cohen'in Caynacılıkla ne ilgisi var? Bir şeyin ötekiyle ne ilgisi var? Hayır, Merry, bunlar birbirini tutmuyor. Bütün bu atıp tutmaların, *suya* bile zarar vermeyecek olan seninle ilgisi ne? *Hiçbir şey* birbirini tutmuyor – hiçbiri birbiriyle bağlantılı değil. Bunlar sadece senin kafanın içinde bağlantılı. Başka hiçbir yerde hiçbir mantık yok.

Merry'yi izliyordu, onun peşinden gidiyordu, onu takip ediyordu, ama aralarında bir bağlantı yok ve asla olmadı! Mantık burada!

"Fazla ileri gittin. Fazla ileri *gidiyor*sun. Gösteriyi senin yönettiğini mi sanıyorsun, b-b-baba? Sen *hiçbir şeyi* yönetmiyorsun!"

Ama artık gösteriyi yönetiyor olması veya olmamasının hiçbir önemi yoktu, çünkü Merry ve Rita Cohen arasında, herhangi bir bağlantı *varsa*, Merry kendisine Rita Cohen'i tanımadığına dair yalan söylemişse, o zaman bombalamadan sonra Sheila'nın onu evine aldığı konusun-

da da rahatça yalan söylüyor olabilirdi. Eğer böyleyse, Dawn ve Orcutt bu karton evde yaşamak için kaçıp gittikleri zaman, kendisi de Sheila ile kaçıp Porto Riko'ya gidebilirdi ne de olsa. Ve bunun sonucunda babası aniden ölürse, eh, onu gömmek zorunda kalırlardı. Yapacakları şey şuydu: onu toprağın derinliklerine gömmek.

(Birdenbire büyükbabasının ölümünü hatırlıyordu – bunun babasına neler yaptığını. Sarıkafa yedi yaşında küçük bir çocuktu. Büyükbabası önceki gece aceleyle hastaneye kaldırılmıştı ve babası ile amcaları bütün gece ihtiyar adamın başucunda oturmuştu. Babası eve geldiğinde sabah saat yedi buçuktu. Sarıkafa'nın büyükbabası ölmüştü. Babası arabadan inmiş, evin ön basamaklarına kadar gitmiş ve sonra oraya çöküvermişti. Sarıkafa onu oturma odası perdelerinin arkasından izlemişti. Babası Sarıkafa'nın annesi onu teselli etmek için dışarı çıktığı zaman bile hareket etmemişti. Sürekli öne doğru eğilerek, dirsekleri dizlerinin üzerinde ve yüzü elleri arasında gömülü, hareket etmeden bir saatten fazla oturmuştu. Kafası o kadar çok gözyaşıyla yüklüydü ki önüne düşmesini engellemek için iki güçlü elinin arasında o şekilde tutmak zorundaydı. Başını yeniden kaldırabildiği zaman, arabasına binip işe gitmişti.)

Merry yalan mı söylüyor? Merry'nin beyni mi yıkanmış? Merry lezbiyen mi? Rita onun kız arkadaşı mı? Bütün bu delice şeyi yöneten Merry mi? Tek dertleri bana işkence etmek mi? Bu oyun, bütün bu oyun bana işkence etmek ve azap çektirmek için mi?

Hayır, Merry yalan söylemiyor – Merry *haklı*. Rita Cohen diye biri yok. Eğer Merry buna inanıyorsa, ben de inanıyorum. Var olmayan birisini dinlemek zorunda değildi. Onun kurguladığı dram mevcut değildi. Nefret dolu suçlamaları mevcut değildi. Otoritesi, gücü mevcut değildi. Eğer mevcut değilse, hiçbir güce *sahip* olamazdı. Merry hem bu dini inanışları *hem de* Rita'yla ilişkiyi nasıl sürdürebilirdi? Kendisi için dünyada *ya da* cennette hiçbir kutsal yaşam formu bulunmayan biri olduğunu bilmek için sadece Rita Cohen'in telefona nasıl uluduğunu dinlemeniz yeterliydi. Onun oruçla, Mahatma Gandhi ile, Martin Luther King ile ne ilgisi vardı? Buna uygun olmadığı için, mevcut değil. Bunlar onun sözleri bile değil. Bunlar genç bir kızın sözleri değil. Bu sözler için hiçbir *dayanak* yok. Bu birisinin taklidi. Birisi ona ne yapacağını ve ne diyeceğini söylüyor. Başından beri tüm bunlar bir oyundu. O bir oyun; bu noktaya kendi başına varmamış. Birisi onun arkasında, bu çocuklara bu şeyleri yaptıran, Rita Cohen'i ve Merry Levov'u mi-

rasları olan her iyi şeyden mahrum eden ve onları bu *oyun*un içine çeken namussuz, sinik ve çarpık birisi.

"*Sen* onu bütün ahmakça zevklerine geri mi götüreceksin? Onu kutsallığından alıp o sığ, ruhsuz yaşam gerekçesini mi vereceksin ona? Sizinki yeryüzündeki en aşağılık tür – bunu *hâlâ* anlamıyor musun? *Sen*, yaşamı kavrayışınla, zenginliğinin suçu içinde cezalandırılmadan bunun tadını çıkaran sen, *bu kadına* sunabileceğin herhangi bir şey olduğuna sahiden inanabiliyor musun? Tam olarak ne? Sonuna kadar yaşanmış kötü niyetten ibaret bir yaşam, işte bunu, mülkiyet kan emiciliğinin doruk noktası! Bu kadının kim *olduğunu* bilmiyor musun? Bu kadının ne *hale geldiğini* fark etmiyor musun? Onun neyle *paylaşımı* olduğuna dair hiç mi sezgin yok?" Orta sınıfın durmadan suçlanması, var olmayan birisinden; kızının düşüşünün kutlanması ve Sarıkafa'nın sınıfının şiddetle yerilmesi: suçlu! – var olmayan birisine göre. "Sen onu *ben*den alacak mısın? Onu gördüğün zaman *midesi bulanan*, sen mi? O senin küçük kahrolası ahlâk evrenine hapsolmayı reddettiği için mi miden bulandı? Söyle bana, Sarıkafa – nasıl bu kadar zeki oldun?"

Sarıkafa telefonu kapattı. Dawn'ın Orcutt'ı var, benim Sheila'm var, Merry'nin Rita'sı var veya Rita'sı yok –*Rita akşam yemeğine kalabilir mi? Rita bu akşam bizde kalabilir mi? Rita çizmelerimi giyebilir mi? Anne, Rita ile beni köye götürebilir misin?*– ve babam aniden ölür. Bu olacaksa olacak. O kendi babasının ölümünü atlattı, ben de *kendi* babamın ölümünü atlatacağım. Her şeyi atlatacağım. Bunun ne anlama geldiği veya ne anlama gelmediği umurumda değil, ister uysun, ister uymasın – artık benimle ilgilenmiyorlar. *Ben* mevcut değilim. Onlar artık sorumsuz bir kişiyle uğraşıyorlar; artık umursamayan birisiyle uğraşıyorlar. *Rita ve ben postaneyi havaya uçurabilir miyiz?* Evet. Nasıl isterseniz, hayatım. Ve kim ölürse ölsün.

Delilik ve kışkırtma. Kabul edilebilir bir şey değil. Akla yatkın bir şey değil. Bunun tutarlı olduğu hiçbir koşul yok. *O* artık tutarlı değil. Acı çekme kapasitesi bile artık mevcut değil.

Müthiş bir fikir onu ele geçiriyor: Acı çekme kapasitesi artık mevcut değil.

Ama bu fikir, ne kadar müthiş olursa olsun, onunla birlikte odadan dışarı çıkmayı başaramadı. Telefonu asla kapatmamalıydı – asla. O bunun için kendisine müthiş bir bedel ödetecekti. Bir seksen sekiz boyunda, kırk altı yaşında, milyonlarca dolarlık bir işin sahibi ve merhametsiz bacak kadar bir sürtük tarafından ikinci kez paramparça olmuştu.

Bu onun düşmanı ve Rita *tabii ki* mevcut. Ama nereden gelmişti? Niçin bana mektup yazıyor, telefon ediyor, bana karşı belli bir amaçla harekete geçiyor – onun benim zavallı mahvolmuş kızımla ne ilgisi var? Hiç!

Bir kez daha onu kafası ağrıdan zonklayarak ve ter içinde bırakmıştı; vücudu tepeden tırnağa öyle aşırı bir yorgunlukla kaplanmıştı ki ölümün eşiğinde gibiydi fakat düşmanı efsanevi bir canavardan daha fazla bir varlık göstermiyordu. Tamamen gölge bir düşman değil, hiçbir şey de *değil* – peki ne o zaman? Bir kurye. Evet. Ona numarasını yapıyor, onu suçluyor, sömürüyor, başından savıyor, ona direniyor, aklına hangi delice söz gelirse söyleyerek onu tam bir şaşkına çeviriyor, çılgınca klişeleriyle onu kuşatıyor ve bir kurye gibi içeri girip çıkıyor. Ama kimin kuryesi? Nereden?

Onun hakkında hiçbir şey bilmiyor. Kendisine özgü aptallığını mükemmel bir şekilde ifade etmesi dışında. Kendisinin hâlâ onun kötü adamı olması, onun kendisinden nefret etmekte kararlı olması dışında. Onun şimdi yirmi yedi yaşında olması dışında. Artık çocuk değil. Bir kadın. Ama acayip bir şekilde konumuna sabitlenmiş. İnsan parçalarından bir mekanizma gibi davranıyor, bir hoparlör gibi, yıkıcı ve delirtici olan bir ses, insanı allak bullak eden bir ses üretmek için tasarlanmış ve bir hoparlör olarak bir araya getirilmiş insan parçaları. Beş yıldan sonra değişiklik sadece aynı sesin çoğalması yönünde. Merry'nin bozulması Caynacılık olarak ortaya çıkıyor; Rita Cohen'in bozulması *bir kat fazla* ortaya çıkıyor. Her zamankinden daha çok yönetmeye –giderek daha *beklenmedik* olmaya– gerek duymasından başka onun hakkında hiçbir şey bilmiyor. Boyun eğmeyen bir tahripçiyle, çok ufak tefek birisindeki büyük bir şeyle uğraştığını biliyor. Beş yıl geçti. Rita geri döndü. Bir şeyin eli kulağında. Yine hayal edilemeyecek bir şey olmak üzere.

Bu gecenin çizdiği çizgiyi asla aşamayacaktı. Merry'yi o hücrede, o peçenin arkasında bıraktığından beri artık ezilmeyi sonsuza kadar önleyebilecek bir adam olmadığını fark etmişti.

Özlemle ve benlikle ilgimi kestim. Senin sayende.

Birisi çalışma odasının kapısını açtı. "İyi misin?" Sheila Salzman'dı bu.

"Ne istiyorsun?"

Sheila kapıyı arkasından kapattı ve odaya girdi. "Yemekte keyifsiz görünüyordun. Şimdi daha da keyifsiz görünüyorsun."

Dawn'ın masasının üzerinde Count'ın çerçeveli bir fotoğrafı vardı.

Count'ın kazandığı bütün mavi kurdeleler resmin her iki tarafında duvara tutturulmuştu. Simmental sığır yetiştiricileri dergisindeki Dawn'ın yıllık reklamında görünen Count'ın aynı resmiydi bu. Bir gece yemekten sonra Dawn'ın onlara mutfakta önerdiği üç slogan arasından reklamda kullanılan sloganı seçen Merry olmuştu. COUNT SÜRÜNÜZ İÇİN HARİKA ŞEYLER YAPAR. KULLANILACAK BİR BOĞA VARSA, O COUNT'TIR. SAYESİNDE SÜRÜ OLUŞTURULACAK BİR BOĞA. Merry önce kendi önerisini savundu –COUNT'A GÜVENEBİLİRSİNİZ– ama Dawn ve Sarıkafa'nın ikisi de buna karşı çıkınca, Merry SAYESİNDE SÜRÜ OLUŞTURULACAK BOĞA'yı seçti ve bu, Count Dawn'ın göz dolduran süperstarı olduğu müddetçe Arcady Yetiştiricileri için slogan oldu.

Masanın üstünde, uzun gövdeli ödüllü boğaları, Altın Madalyalı Et Tosunu'nun başında, onu burun halkasına bağlı deriden yapılmış yulardan tutarken, on üç yaşındaki Merry'nin bir fotoğrafı dururdu. Eğitim programlarıyla gençlerin potansiyallerini sonuna kadar kullanmalarını amaçlayan 4-H gençlik örgütüne katılmış bir çocukken, ona önce bir yaşındakileri ama sonra büyükleri olmak üzere, bir boğayı nasıl yönlendireceği, yıkayacağı ve idare edeceği öğretilmişti ve Dawn ona Count'ın yarışmaya nasıl katılacağını öğretmişti – elinin gevşek ve yanda aşağıda olması halinde Count'ın her zamankinden daha fazla söz dinlemesini sağlamak için, önce Count'ı daha iyi sunmak için ve ayrıca onunla iletişim halinde olmak için, gideceği yönde hafif gerginliği nasıl koruyacağını ve eliyle nasıl hafifçe hareket ettireceğini ve boğanın başını yukarıda tutması için elini yularda nasıl yukarıda tutacağını. Count huysuz veya kibirli olmadığı halde, Dawn Merry'ye ona asla güvenmemeyi öğretti. Boğa bazen dünyada en alışkın olduğu iki insana, Merry ve Dawn'a bile sert tavırlı olabiliyordu. İşte o fotoğrafta –şömine kenarında spor ceketiyle Dawn'ın *Denville-Randolph Courier*'in bir sayfasında çıkmış olan resmini sevdiği biçimde sevdiği bir resim– Dawn'ın sabırla Merry'ye öğrettiği her şeyi ve Merry'nin ondan hevesle öğrendiği her şeyi görebiliyordu. Ama Dawn'ın duygusal çocukluk hatırasının, Spring Lake Gölü'nün üzerindeki, St. Catherine's Kilisesi'ne giden sevimli tahta köprünün fotoğrafının kaybolması gibi bu da kaybolmuştu, bahar güneşi altında çekilmiş, köprünün her iki ucundaki tomurcuklanmış açelyaların ve arka planda, Merry'nin çocukken kendisini orada beyaz gelinliğini giymiş bir gelin olarak hayal etmekten hoşlandığı büyük kilisenin hava şartlarından yıpranmış, göz alıcı

kubbesinin görüntülendiği fotoğraf. Şimdi Dawn'ın masasının üzerindeki tek şey Orcutt'ın kartondan maketiydi.

"Yeni ev bu mu?" diye sordu Sheila ona.

"Seni kancık."

Sheila kımıldamadı; doğrudan Sarıkafa'nın yüzüne baktı ama ne konuştu ne de kımıldadı. Sarıkafa Count'ın resmini duvardan alıp bununla onun kafasına vurabilirdi ve o *hâlâ* sakin olabilir, hâlâ kendisini samimi bir yanıttan bir şekilde mahrum bırakabilirdi. Beş yıl öncesinde, dört ay boyunca sevgili olmuşlardı. Eğer o zaman bile gerçeği ondan saklayabildiyse niçin şimdi ona gerçeği söylesindi?

"Beni rahat bırak," dedi Sarıkafa.

Ama kadın onun hırçın bir sesle dile getirdiği isteğini yapmak üzere döndüğünde Sarıkafa onun kolundan yakalayıp kapalı kapıya doğru savurdu. "Sen onu evine aldın." Öfkesinin şiddeti, boğazından törpülenerek yukarı çıkan fısıltıyla hiçbir şekilde gizlenemiyordu. Sheila'nın kafası Sarıkafa'nın ellerinin arasında mıhlanmıştı. Sarıkafa'nın onun başını daha önce de güçlü elleriyle kavradığı olmuştu, ama asla, asla bu şekilde değil. "Sen onu evine aldın!"

"Evet."

"Bana hiç söylemedin!"

Sheila yanıt vermedi.

"Seni öldürebilirim!" dedi Sarıkafa ve bunu söyler söylemez onu bıraktı.

"Onu görmüşsün," dedi Sheila. Ellerini önünde sımsıkı kavuşturmuştu. Onu öldürmekle tehdit etmiş olmasından sadece birkaç saniye sonra bu manasız sakinlik. Bütün bu saçma özdenetim. Her zaman bu saçma, dikkatli, özdenetimli düşünme.

"Sen her şeyi biliyorsun," diye çemkirdi Sarıkafa.

"Senin neler çektiğini biliyorum. Onun için ne yapılabilir?"

"*Senin* tarafından mı? Niçin gitmesine izin verdin? O senin evine geldi. Bir binayı havaya uçurmuştu. Hepsini biliyordun – niçin beni aramadın, benimle temasa geçmedin?"

"Bunu bilmiyordum. O gece daha sonra öğrendim. Ama bana geldiği zaman kendinden geçmişti. Altüst olmuştu ve sebebini bilmiyordum. Evde bir şey olmuştur diye düşündüm."

"Ama sonraki birkaç saat içinde haberdar oldun. Seninle birlikte ne kadar zaman kaldı? İki gün mü, üç gün mü?"

"Üç. Üçüncü gün ayrıldı."

"Öyleyse olan bitenden haberdardın."

"Sonradan öğrendim. İnanamadım, ama..."

"Televizyondaydı."

"Ama o zaman benim evimdeydi. Ona yardım edeceğime dair çoktan söz vermiştim. Ve bana söyleyebileceği her türlü sorunu da kimseye söylemeyeceğime. Benden kendisine güvenmemi istedi. Bu, haberleri izlemeden önceydi. O sırada ona nasıl ihanet edebilirdim? Onun terapisti olmuştum, o benim hastam olmuştu. Ben her zaman onun en çok yararına olan şeyi yapmak istemiştim. Başka hangi seçenek vardı? Onun tutuklanması mı?"

"Beni aramak. Seçenek buydu. Babasını aramak. Eğer bana o anda ulaşmış olsaydın ve "O güvende, onun içi kaygılanma," deseydin ve sonra onu gözünün önünden ayırmasaydın..."

"O kocaman bir kızdı. Onun gözünün önünden ayrılmasına nasıl izin vermezsin?"

"Onu eve kilitlersin ve orada tutarsın."

"O bir hayvan değil. O kafese koyabileceğin bir kedi veya bir kuş gibi değil. Her neyi yapacaktıysa yapacaktı. Aramızda güven vardı, Seymour ve onun güvenine o noktada ihanet etmek... Onun bu dünyada güvenebileceği birisinin olduğunu bilmesini istedim."

"O anda, ihtiyacı olan şey güven değildi! Onun bana ihtiyacı vardı!"

"Ama senin evinin onların bakacakları yer olduğundan emindim. Seni aramamın ne yararı olurdu? Onu buraya getiremezdim. Onun benim evimde olduğunu tahmin edeceklerini düşünmeye bile başladım. Birdenbire onun olması gereken en belli yer gibi geldi. Telefonumun dinlemeye alındığını düşünmeye başladım. Seni nasıl arayabilirdim?"

"Bir şekilde temasa geçebilirdin."

"İlk geldiği zaman sarsılmıştı, bir şey ters gitmişti, savaş ve ailesi hakkında bağırıp duruyordu sadece. Evde korkunç bir şeyin olduğunu düşündüm. Korkunç bir şey olmuştu *ona*. Eskisi gibi değildi, Seymour. Çok yanlış bir şey gelmişti o kızın başına. Senden çok nefret ediyormuş gibi konuşuyordu. Tahmin edemedim... ama bazen insanlar hakkında en kötüsünü düşünmeye başlıyor insan. Biz birlikteyken öğrenmeye çalıştığım şey buydu belki de."

"Neyi? Sen neden bahsediyorsun?"

"Gerçekten yanlış bir şey olabilir miydi? Onu öyle bir şey yapmaya yöneltebilecek maruz kaldığı bir şey gerçekten olabilir miydi? Be-

nim de kafam karışıktı. Buna asla gerçekten inanmadığımı ve inanmak istemediğimi bilmeni isterim. Ama tabii ki şüphelenmek zorundaydım. Herkes şüphelenirdi."

"Ve? Ve? Benimle bir ilişki yaşayarak – hangi haltı öğrendin ki, benimle küçük ilişkini yaşayarak?"

"Senin nazik ve sevecen olduğunu. Anlayışlı ve düzgün bir kişi olmak için elinden gelen her şeyi yaptığını. Tıpkı Merry'nin o binayı havaya uçurmasından önce tahmin ettiğim gibi. Seymour, lütfen inan bana, ben sadece onun güvende olmasını istedim. Bu yüzden onu içeri aldım. Ve duş alıp temizlendi. Ve ona yatacak bir yer verdim. Gerçekten hiçbir fikrim yoktu..."

"O bir binayı havaya uçurdu, Sheila! Birisi öldü! Hepsi lanet olası televizyondaydı!"

"Ama televizyonu açana kadar bilmiyordum."

"Öyleyse akşam saat altıda haberdar oldun. Üç gün boyunca oradaydı. Ve sen benimle temasa geçmedin."

"Seninle temasa geçmenin ne yararı olurdu?"

"Ben onun babasıyım."

"Sen onun babasısın ve o bir binayı havaya uçurdu. Onu sana geri getirmemin ne yararı olacaktı?"

"Ne söylediğimi anlamıyor musun? O benim kızım!"

"O çok güçlü bir kız."

"Dünyada başının çaresine bakacak kadar güçlü mü? Hayır!"

"Onu sana teslim etmemin kimseye yararı olmayacaktı. Oturup bezelyelerini yiyeceğini ve kendi işine bakacağını sanmak doğru değil. İnsan bir binayı havaya uçurduktan sonra..."

"Senin evine geldiğini bana söylemek görevindi."

"Bunun onu bulmalarını kolaylaştıracağını düşündüm sadece. O kadar mesafe katetmiş, öylesine güçlü olmuştu ki, kendi başına başarabileceğini düşündüm. O güçlü bir kız, Seymour."

"O çılgın bir kız."

"O dertli."

"Ah, Tanrım! Babası dertli kızının yaşamında hiçbir rol oynamaz mı?"

"Birçok rol oynadığına eminim. İşte yapamamamın nedeni buydu... Ben sadece evde korkunç bir şey olduğunu düşündüm."

"Korkunç bir şey markette oldu."

"Ama onu görmeliydin – çok şişmanlamıştı."

"Onu *görmeli* miydim? O neredeydi dersin? Anne babasıyla temasa geçmek senin sorumluluğundu! Çocuğun meçhule kaçmasına izin vermemek için! Bana hiçbir zaman daha çok ihtiyacı olmamıştı. Babasına hiçbir zaman daha çok ihtiyacı olmamıştı. Ve sen ise onun bana asla daha az ihtiyacı olmadığını söylüyorsun. Korkunç bir hata yaptın. Umarım bunu biliyorsun. Korkunç, korkunç bir hata."

"O zaman onun için ne yapabilirdin ki? Onun için o zaman herhangi bir kişi ne yapabilirdi ki?"

"Bilmek hakkımdı. Bilmeye hakkım vardı. O rüştünü ispat etmemiş biri. O benim kızım. Benimle bağlantı kurma yükümlülüğün vardı."

"Benim birincil yükümlülüğün ona karşıydı. O benim hastamdı."

"Artık senin hastan değildi."

"Benim hastam olmuştu. Çok özel bir hasta. Belli bir mesafe katetmişti. Benim birincil yükümlülüğüm ona karşıydı. Onun güvenine nasıl ihanet edebilirdim? Çoktan hasara uğramıştı."

"Bunların hiçbirini söylediğine inanmıyorum."

"Kanun böyle."

"Ne kanunu?"

"Hastanın güvenine ihanet edemezsin."

"Başka bir kanun var, geri zekâlı – cinayet işlemeye karşı bir kanun! O bir kanun kaçağıydı!"

"Ondan bu şekilde bahsetme. Tabii ki kaçtı. Başka ne yapabilirdi ki? Belki kendisi teslim olur diye düşündüm. Ama bunun zamanına kendisinin karar vereceğini. Kendi usulünce."

"Ya ben? Ya annesi?"

"Seni görmek beni mahvediyordu."

"Beni dört ay boyunca gördün. Bu seni her gün mahvediyor muydu?"

"Sana gerçeği söylersem belki de işler değişir diye düşündüm her defasında. Ama neyin değişeceğini sen anlayamadın. Hiçbir şey değişmeyecekti. Zaten mahvolmuştun sen."

"Sen insanlık dışı bir kancıksın."

"Yapabileceğim başka hiçbir şey yoktu. Benden söylemememi istedi. Benden ona güvenmemi istedi."

"Nasıl bu kadar basiretsiz olabildiğini anlamıyorum. Deliliği aşikâr olan bir kıza nasıl aldanabildiğini anlamıyorum."

"Yüzleşmenin zor olduğunu biliyorum. Bütün bunları anlamak imkânsız. Ama beni mesul tutmaya çalışmak, yapabileceğim herhangi bir

şey bir fark yaratacakmış gibi davranmaya çalışmak – bu onun hayatında hiçbir fark yaratmazdı, bu senin hayatında hiçbir fark yaratmazdı. O kaçıyordu. Onu geri getirmek diye bir şey yoktu. O eskisi gibi değildi. Bir şey yolunda gitmemişti. Onu geri getirmekte hiçbir yarar görmedim. Çok şişmanlamıştı."

"Kes şunu! Peki *bu* ne fark yarattı!"

"Öyle şişman ve öyle öfkeliydi ki evde çok kötü bir şeyin olmuş olduğunu düşündüm sadece."

"Bunun benim hatam olduğunu."

"Bunu düşünmedim. Hepimizin evi var. Orada her zaman yanlış giden bir şey olur."

"Bu yüzden birisini öldürmüş olan bu on altı yaşındaki kızın kaçıp gecenin içinde kaybolmasına izin vermeyi kendine vazife edindin. Tek başına. Korunmasız. Onun başına Tanrı bilir neler gelebileceğini bilerek."

"Ondan sanki savunmasız bir kızmış gibi bahsediyorsun."

"O savunmasız bir kız. O *her zaman* savunmasız bir kızdı."

"Bir kez binayı havaya uçurmuşsa yapılabilecek bir şey yoktur, Seymour. Onun güvenine ihanet edecektim, peki ne fark edecekti?"

"Kızımla birlikte olabilirdim! Başına gelenlerden koruyabilirdim onu! Başına neler geldiğini bilmiyorsun. Sen onu bugün benim gördüğüm halde görmedin. Tamamen çıldırmış. Onu bugün gördüm, Sheila. Artık şişman değil – o bir canlı cenaze, paçavra giyen bir canlı cenaze. Hayal edilebilecek en korkunç durumda, Newark'ta bir odada o. Nasıl yaşadığını sana tarif edemem. Sadece bana söylemiş olsaydın, her şey farklı olurdu!"

"Bir ilişki yaşamamış olacaktık – farklı olacak tek şey bu. Tabii ki incinmiş olabileceğini biliyordum."

"Ne yüzünden?"

"Benim onu görmüş olmam yüzünden. Ama her şeyden yeniden bahsetmek niye? Onun nerede olduğunu bilmiyordum. Onun hakkında daha fazla bilgim yoktu. Hepsi bu. O deli değildi. Altüst olmuştu. Öfkeliydi. Ama deli değildi."

"Marketi havaya uçurmak delilik değil mi? Bir bomba yapmak, marketin postanesine bir bomba yerleştirmek delilik değil mi?"

"Benim evimdeyken deli olmadığını söylüyorum."

"O çoktan deli*mişti*. Onun delirdiğini *biliyordun*. Ya gidip başka birisini daha öldürseydi? Bu da biraz sorumluluk değil midir? Yaptı bu-

nu, biliyor musun? Yaptı, Sheila. Üç kişiyi daha öldürdü. Buna ne diyorsun?"

"Sırf bana azap vermek için bunları söyleme."

"Sana bir şey söylüyorum! Üç kişiyi daha öldürdü! Sen bunu önleyebilirdin!"

"Bana azap veriyorsun. Bana azap vermeye çalışıyorsun."

"Üç kişiyi daha öldürdü!" Count'ın resmini duvardan alıp onun ayaklarına fırlattığı an buydu. Ancak bu Sheila'yı telaşlandırmadı – sadece yeniden kendi kendini denetlemesini sağlamış gibiydi. Kendi rolünü oynayarak, öfkelenmeksizin, bir tepki bile göstermeden, vakur, sessiz, dönüp odadan çıktı.

"Onun için ne *yapılabilir*?" diye homurdanıyordu Sarıkafa, ve bu sırada dizlerinin üzerinde, camın etrafa saçılmış parçalarını dikkatle toplayıp, Dawn'ın çöp sepetine boşaltıyordu. "Onun için ne yapılabilir? *Herkes* için ne yapılabilir? *Hiçbir şey* yapılamaz. On altı yaşındaydı. On altı yaşında ve tamamen deli. Rüştünü ispat etmemiş biriydi. O benim kızımdı. Bir binayı havaya uçurdu. O bir kaçıktı. Gitmesine izin vermeye hiç *hakkın* yoktu!"

Yerinden oynatılamayan Count'ın camsız resmini tekrar masanın üstüne astı ve sonra havadan sudan şeyler hakkında durmaksızın gevezelik eden insanları dinlemek kader güçleri tarafından kendisine verilmiş bir görevmiş gibi, bulunduğu yerin vahşetinden bir akşam yemeğinin somut ve düzenli komikliğine geri döndü. Kendisini bir arada tutmak için geri kalan şey bu – bir akşam yemeği. Bütün yaşam projesi bir mahva doğru sürüklenmeyi sürdürürken, tutunacağı bir bu kalmıştı–bir akşam yemeği.

Anlayamadığı her şeyi içinde taşırken, itaatle mumlarla aydınlatılmış terasa geri döndü.

Tabaklar temizlenmiş, salata yenmiş ve tatlı servisi yapılmıştı, McPherson'un yerinden taze çilekli ravent pastası. Sarıkafa misafirlerin son servis için yerlerini değiştirmiş olduklarını gördü. Orcutt, Hawaii gömleği ve bordo pantolonunun ardındaki aşağılık adamı hâlâ gizleyerek, masanın öbür tarafına geçmiş, Umanoff'larla konuşuyordu, *Deep Throat*'un gündemden düşmesinden sonra hepsi de gülüp söylüyorlardı. *Deep Throat* asla gerçek konu olmamıştı zaten. *Deep Throat*'un altında çok daha iğrenç ve hududu aşan Merry konusu, Shei-

la, Shelly, Orcutt ve Dawn, şehvet, ihanet ve aldatma konusu, komşular ve arkadaşlar arasında kalleşlik ve ayrılık, zalimlik konusu vardı. İnsanın dürüstlüğü ile dalga geçilmesi, yok edilen her ahlâki yükümlülük – bu gece buradaki konu buydu!

Sarıkafa'nın annesi, Salzman'larla konuşan Dawn'ın yanına oturmuştu ve babası ile Jessie ortalarda görünmüyordu.

Dawn sordu: "Önemli mi?"

"Çek adam. Konsolos. İstediğim bilgiyi verdi bana. Babam nerede?"

Sarıkafa onun, "Öldü," demesini bekledi ama Dawn etrafa bakındıktan sonra ağzından sadece, "Bilmiyorum," çıktı ve Shelly ile Sheila'ya döndü.

"Baban Bayan Orcutt ile gitti," diye fısıldadı annesi. "Birlikte bir yere gittiler. Evin içinde sanırım."

Orcutt Sarıkafa'nın yanına geldi. Aynı cüssedeydiler, ikisi de iriyarı adamlardı ama Sarıkafa, ta onların yirmili yaşlarından beri, Merry'nin doğduğu, Levov'ların Newark'ta Elizabeth Caddesi'ndeki dairelerinden Old Rimrock'a taşındıkları ve yeni gelenin Orcutt'ın evinin arkasında cumartesi sabahları yapılan futbol maçlarında boy gösterdiği zamanlardan beri her zaman daha güçlü olmuştu. Sırf eğlencesine, temiz hava almak, top oyununun ve dostluk hissinin tadını çıkarmak için, birkaç yeni arkadaş edinmek için oraya giden Sarıkafa'nın gösterişli ve üstün görünmeye en küçük meyli yoktu, sadece seçeneği olmadığı durumlar dışında: Saha dışında her zaman kibar ve düşünceli olan Orcutt, ellerini Sarıkafa'nın sportmenlikle bağdaştıramadığı biçimde daha pervasızca –Sarıkafa'nın ucuz ve tahrik edici bulduğu biçimde– kullanmaya başladığı zaman; Orcutt'ın takımı geriye düşse bile iddiasız bir maç için en kötü davranış türü. Bu, iki hafta arka arkaya olduktan sonra üçüncü hafta, elbette istediği zaman yapabileceği şeyi –onu düşürmeyi– yapmaya karar verdi. Ve bu yüzden, maçın sonuna doğru Orcutt sayı kalesine oynaya zıplaya yürümeden önce, tek ve ani bir manevrayla –hasar vermek için öteki kişinin ağırlığını kullanarak– Bucky Robinson'un uzun pasını hemen yakalamayı ve Orcutt'ın ayakları dibine çimenlere serilmesini sağlamayı başarmıştı. Oynaya zıplaya yürüdü ve durduk yerde, "Bana tepeden bakılmasından hoşlanmam," diye düşündü, Dawn'ın Orcutt Aile Mezarlığı Turu'na katılmayı reddettiği zamanki sözleri. Gol çizgisine doğru hızla ilerleyene kadar, Dawn'ın saldırıya uğrama endişesinin kendisine ne kadar çok geçtiği-

nin ve İrlandalı bir su tesisatçısının kızı olarak Elizabeth'te büyüdüğü için burada karısının alay konusu edilmesinin en uzak bir ihtimalinin (kendisinin Dawn'ın yüzüne karşı reddettiği bir ihtimal) bile kendisini ne kadar huzursuz kıldığının farkına varmamıştı. Sayı yaptıktan sonra dönüp Orcutt'ın hâlâ yerde olduğunu gördüğü zaman, onun iyi olup olmadığına bakmak için sahanın o tarafına hızla geri dönmeden önce şöyle düşündü: "İki yüz yıllık Morris County tarihi, dümdüz kıçının üstünde – bu sana Dawn Levov'a tepeden bakmayı öğretir. Gelecek sefere bütün maçı kıçının üstünde oynayacaksın."

Sarıkafa bir kez Orcutt'ı terasın zeminine indirdi mi, kafasını seçkin zümresiyle birlikte o mezarlığa götürülmesini gerektirecek kadar çok taşa çarpmakta hiç zorluk çekmeyeceğini biliyordu. Evet, bu adamda yanlış bir şey vardı, her zaman vardı ve Sarıkafa bunu daima fark etmişti – şu korkunç tablolardan fark etmişti, iddiasız bir arka bahçe maçında ellerini pervasızca kullanmasından fark etmişti, tam bir saat boyunca Yahudi bir gezgini zındıkça eğlendirdiği zaman, daha mezarlıkta fark etmişti... Evet, ta en başından beri büyük bir tatminsizlik vardı. Dawn bunun sanat, modern sanat olduğunu söylüyordu, oysa aslında salonlarının duvarında açıkça sergilenen şey William Orcutt'ın tatminsizliğiydi. Ama şimdi eşime sahip. Şu baş belası Jessie'nin yerine, yenilenmiş ve dirilmiş 1949 New Jersey Güzeli'ne sahip. Bunu mümkün kılmıştı, şimdi *hepsine* sahip olmuştu, açgözlü, hırsız orospu çocuğu.

"Senin baban iyi bir adam," dedi Orcutt. "Dışarı çıktığı zaman Jessie normalde bu kadar ilgi görmez. Dışarı çıkmamasının nedeni bu. O çok cömert bir adam. Hiçbir şeyden çekinmiyor, değil mi? Açığa vurulmamış hiçbir şey kalmadı. İçi dışı bir. Maskesiz. Çekinmesiz. Kendisini dolduruşa getiriyor. Harika. Büyüleyici bir insan, gerçekten. Varlığı ağır basıyor. Hep kendisi gibi oluyor. Benim geldiğim yerden geliyorsan, bütün bunlara gıpta edersin."

Aa, bahse girerim sen ediyorsundur, seni orospu çocuğu. Bize gül bakalım, seni dangalak. Gülmeye devam et.

"Neredeler?" diye sordu Sarıkafa.

"Baban ona bir parça taze pasta yemenin bir tek yolu olduğunu söyledi. O da güzel bir bardak soğuk süt ile mutfak masasındaymış. Sanırım süt ile birlikte mutfaktalar. Jessie eldiven yapımı konusunda bilmesi gerekenden çok daha fazlasını öğreniyor ama bu da mesele değil. Bunda bir zarar yok. Onu evde bırakamadığım için umarım kusura bakmazsın."

"Onu evde bırakmanı istemezdik."

"Siz hepiniz çok anlayışlısınız."

"Senin ev maketine bakıyordum," dedi Sarıkafa ona, "Dawn'ın çalışma odasında."Ama bakmakta olduğu şey Orcutt'ın yüzünün sol tarafındaki bir bendi, burnundan ağzının kenarına kadar uzanan kırışıkların içine gömülmüş siyah bir ben. Koca burnunun yanı sıra Orcutt'ın çirkin bir de beni vardı. Dawn bu beni çekici mi buluyor? Beni öpüyor mu? Bu adamın yüzünü azıcık şişko bulmuyor muydu hiç? Yoksa, iş üst sınıftan Old Rimrock'lı bir çocuğa gelince, onun görünümü konusunda Easton'daki genelev kadınları kadar vurdumduymaz ve profesyonelce kayıtsız mıydı?

"Aa-haa," dedi Orcutt, sövecen bir şekilde, ne kadar şüpheli olduğu numarası yaparak. Futbol oynarken ellerini kullanıyor, şu gömlekleri giyiyor, şu tabloları çiziyor, komşusunun karısını beceriyor ve kendisini hep mantıklı bilinmez adam olarak muhafaza etmeyi bütün bunlarla beceriyor. Hepsi dış görünüş ve dalavere. *Tek boyutlu olmak için çok çalışıyor*, demişti Dawn. Üstü centilmen, altı sıçan. Karısının içinde pusuya yatmış şeytanı çekiyor; onun içinde pusuya yatmış şeytanlar, şehvet düşkünlüğü ve rekabet. Meçhul, uygar ve yırtıcı. Şecere saldırganlığını –kökenindeki yıkıcılığı–, vicdanlı davranışın saldırganlığını pekiştirmek için. Doğuştan sahip olduğu şeyi koruyan ve sahip olmadığı şeyi sahtekârca alan insancıl çevreci ve kurnaz yırtıcı hayvan. William Orcutt'ın uygar vahşiliği. Hayvan davranışının ondaki uygarlaştırmış biçimi. Ben inekleri tercih ederim. "Yemekten sonra bakılacaktı ona – bir açıklamayla birlikte," dedi Orcutt. "Açıklama olmaksızın bir anlam ifade etti mi?" diye sordu. "Pek sanmam."

Ama tabii ki – bilinmez olmaktır *amaç*. O zaman güzel eşlere el koyarak yaşamda yararlı bir şekilde ilerlersin. Mutfakta bu ikisinin kafasına tavayla vurmalıydı.

"Etti. Hem de çok," dedi Sarıkafa. Ve sonra Orcutt ile birlikteyken kendisini yapmaktan asla alıkoyamadığı gibi, ekledi: "İlginç. Işık konusundaki fikri şimdi anladım. Bütün o duvarları yalayan ışık fikrini anladım. Görülmeye değer bir şey olacak. Sanırım içinde çok mutlu olacaksın."

Orcutt güldü. "Sen, sen yani."

Ama Sarıkafa kendi hatasını işitmemişti. Aklına gelmiş olan muazzam düşünce yüzünden bunu duymamıştı: Yapmış olması gereken ve yapamadığı şey.

Ona karşı zor kullanmalıydı. Onu orada bırakmamalıydı. Jerry haklıydı. Newark'a git. Hemen yola koyul. Barry'yi yanına al. İkisi birlikte onu kollarından tutup otomobille Old Rimrock'a geri getirebilirlerdi. Peki ya Rita Cohen oradaysa? Onu öldürürüm. Eğer kızımın yakınlarında bir yerdeyse, başından aşağı gaz döküp o küçük kancığı yakarım. Kızımı mahvediyor. Bana amını gösteriyor. Kızımı mahvediyor. *İşte* anlamı bu – onu *mahvetme* zevki için mahvediyorlar. Sheila'yı al. Sheila'yı al. Sakin ol. Sheila'yı Newark'a götür. Merry Sheila'yı dinler. Sheila onunla konuşur ve onu o odadan çıkarır.

"... entelektüel konuğumuzun işi gücü her şeyi saptırmak. Eski Fransız oyununu, burjuvaziye saldırma oyununu, ne kadar da rahat bir edepsizlikle oynuyor baksana..." Orcutt, Marcia'nın tavrının kendisini nasıl eğlendirdiğini itiraf ediyordu Sarıkafa'ya. "Hiçbir konuda hiçbir şey söylememek olan akşam yemeği kuralına uymaması, sanırım, ona üstünlük sağlıyor. Ama yine de bu hayret verici durum, kofluğun her zaman zekâyla birlikte olması beni sürekli olarak şaşırtıyor. Neden bahsettiği konusunda sahiden en küçük bir fikri yok onun. Babam ne derdi bilir misin? 'Sırf akıl, hiç zekâ yok. Ne kadar zeki o kadar aptal.' Geçerli."

Dawn değil mi? Hayır. Dawn başlarına gelen felaketle artık ilgilenmiyordu. Sadece ev inşa edilene kadar onunla birlikte vakit geçiriyordu. Git ve kendin yap. *Kahrolası arabaya dön ve onu getir. Onu seviyor musun, yoksa sevmiyor musun? Babana boyun eğdiğin gibi, hayatındaki her şeye boyun eğdiğin biçimde ona da boyun eğiyorsun. Baklayı ağzından çıkarmaktan korkuyorsun. Edebe uygunluğun tam bir eleştirisini yapmıştı. Kendini bir sır olarak saklıyorsun. Sen hiçbir zaman seçim yapmıyorsun!* Ama Merry'yi eve nasıl getirebilirdi, şimdi, bu gece, o peçeyle, babası baradayken? Eğer babası onu görseydi, oracıkta son nefesini verirdi. Öyleyse başka nereye? Onu nereye götürecekti? İkisi *birlikte* Porto Riko'ya gidip yaşayabilirler miydi? Dawn kendisinin nereye gittiğini umursamazdı. Onun Orcutt'ı olduğu sürece. O altgeçide tekrar ayak basmadan onu almak zorundaydı. Boş ver Rita Cohen'i. Boş ver o insanlık dışı Sheila Salzman'ı. Boş ver Orcutt'ı. Onun bir önemi yok. Merry'nin yaşayacağı o altgeçidin olmadığı bir yer bul. Önemi olan *tek* şey bu. Altgeçitle başla. Onu kendisini altgeçitte öldürtmekten kurtar. Sabah olmadan, o daha odasını bile terk etmeden önce – *oradan başla.*

Bildiği tek biçimde ruhsal açıdan çöküyordu, aslında çökmüyor,

batıyordu, gece boyunca onu ezen ağırlığın altında yavaş yavaş batarak gömülmüş, harap olmuştu. Kurtulmaktan ve patlamaktan âciz, sadece batabilen bir adam... ama şimdi yapılması gereken açıktı. Şafaktan önce onu oradan çıkarmak,

Dawn'dan sonra. Dawn'dan sonra hayat anlaşılmazdı. Dawn olmadan yapabileceği hiçbir şey yoktu. Ama o Orcutt'ı istiyordu. "Şu Wasp yavanlığı," demişti, diyeceğini demek için neredeyse esneyerek. Ama o yavanlığın küçük bir İrlandalı kız üzerinde müthiş bir çekiciliği vardı. Merry Levov'un annesini III. William Orcutt'tan aşağısı kurtarmaz. Boynuzlanmış koca anlıyor. Tabii ki. Şimdi her şeyi anlıyor. Her zaman gitmek istediği yerin düşüne onu kim geri götürecek? Bay Amerika. Orcutt ile birlik olup yeniden yolunu bulacak. Spring Lake, Atlantic City ve şimdi Bay Amerika. Çocuğumuzun lekesinden, sicilindeki lekeden kurtulmuş olarak, marketin imhasının lekesinden kurtulmuş olarak kirlenmemiş hayata devam etmeye başlayabilir. Ama ben markette kaldım. Ve o bunu biliyor. Daha ilerisine izinli olmadığımı biliyor. Ben artık hiçbir işe yaramıyorum. Benimle birlikte gidebileceği mesafe bu kadar.

Yakınlardan bir sandalye getirip eşi ile annesi arasında oturdu ve hatta Dawn konuşurken elini avcunun içine aldı. Bir kimsenin elini tutmanın yüzlerce biçimi vardır. Bir çocuğun elini tuttuğunuz biçim, bir arkadaşın elini tuttuğunuz biçim, büyüklerin elini tuttuğunuz biçim, ayrılanın, ölenin, ölünün elini tuttuğunuz biçim vardır. O ise Dawn'ın elini bir erkeğin taptığı bir kadının elini tuttuğu gibi tuttu, bu tutuşla bütün heyecanını ona geçirerek, avcunun basıncıyla ruhlar arasında bir iletişimi gerçekleştiriyormuş gibi, parmakların kenetlenmesi her türlü yakınlığı simgeleştiriyormuş gibi. Dawn'ın elini kendi yaşam şartları konusunda hiçbir bilgiye sahip değilmiş gibi tuttu.

Ama sonra düşündü: O da yine bana dönmek istiyor. Ama bu çok korkunç olduğu için yapamıyor. Başka ne yapabilir? Kendisinin zehir olduğunu düşünüyor olmalı. Bir katil doğurdu. Yeni bir taç takmak *zorunda*, başka seçeneği yok.

Babasını dinlemeli ve onunla asla evlenmemeliydi. Babasına karşı gelmişti, sadece bir kere, ama gerekenin hepsi o kadardı – işe yaramıştı. Babası şöyle demişti: "Yüzlerce, binlerce güzel Yahudi kız var ama sen *onu* bulmak zorundasın. Güney Carolina, Dunleavy'de birini buldun ve sonunda gözün açıldı, ondan kurtuldun. Şimdi baba ocağına döndün ve buralarda da Dwyer'ı buluyorsun. *Niçin*, Seymour?" Sarıka-

fa ona şöyle diyememişti: "Güney Carolina'daki kız güzeldi, ama Dawn'ın yarısı kadar güzel değildi." Ona şöyle diyememişti, "Güzelliğin hâkimiyeti çok mantıksız bir şey." Yirmi üç yaşındaydı ve "Ona âşığım," diyebilmişti sadece.

"'Âşık,' bu ne anlama geliyor? Çocuğun olduğu zaman 'aşk' senin ne işine yarayacak? Çocuğu nasıl yetiştireceksin? Katolik olarak mı? Yahudi olarak mı? Hayır, şu veya bu olmayan bir çocuk yetiştireceksin – hepsi sen 'âşık'sın diye."

Babası haklıydı. Olan buydu. Ne Katolik ne de Yahudi olan, bunun yerine önce kekeme, sonra katil, sonra da Caynacı olan bir çocuk yetiştirmişlerdi. Yaşamı boyunca asla yanlış bir şey yapmamak için çabalamıştı ve yapmış olduğu şey buydu. Kendi içinde kilit altında tuttuğu, bir insanın gömebileceği kadar derine gömmüş olduğu yanlışlık sonunda açığa çıkmıştı, çünkü bir kız güzeldi. Görünürde, *doğduğu* zamandan beri hayatındaki en ciddi şey, sevdiklerinin acı çekmesini önlemek, insanlara karşı nazik olmak, tepeden tırnağa nazik bir insan olmaktı. Dawn'ı fabrikanın yazıhanesinde babasıyla gizlice tanıştırmak için götürmüş olmasının nedeni buydu – dini kördüğümü çözmek ve ikisini de mutsuz etmekten kaçınmak için. Tanışma babası tarafından önerilmişti: Lou Levov'un Sarıkafa'nın yanında hoşgörüyle söz ettiği gibi, "kız" ve kızın onu adlandırdığı şekilde "insan yiyen dev" arasında, yüz yüze. Dawn korkmamıştı; kabul etmesi Sarıkafa'yı şaşırtmıştı. "Mayo ile o pistte yürüdüm, değil mi? Kolay değildi, bilmiyorsan şayet. Yirmi beş bin insan. Parlak beyaz mayo ve parlak beyaz topuklu ayakkabılarla, yirmi beş bin insan tarafından izlenmek çok asil bir duygu değil. Mayo ile bir *geçit törenine* katıldım. Camden'de. Dört Temmuz'da. Yapmak zorundaydım. O günden nefret ettim. Babam neredeyse ölüyordu. Ama bunu yaptım. O lanet mayonun arkasını derime bantladım, Seymour, yukarıya sıyrılmasın diye – bandı kendi kıçımda kamufle ederek. Kendimi bir *ucube* gibi hissettim. Ama New Jersey Güzeli işine girdim ve bu yüzden bunu yaptım. Çok yorucu bir iş. Eyaletteki her kent. Gösteri başına elli dolar. Ama çok çalışırsan para birikiyor, bu yüzden bunu yaptım. Beni ölesiye korkutan tamamen farklı bir şey üzerine çalışmak – ama bunu yaptım. Union County Güzellik Yarışması haberini annemle babama verdiğim Noel – bunun eğlenceli olduğunu mu sanıyorsun? *Ama ben bunu yaptım.* Ve bütün bunları yapabildiysem, bunu da yapabilirim, çünkü bu bahtının rüzgârına kapılmış aptal bir kız olmak değil, bu benim *hayatım*, benim bütün *geleceğim*. Bu *ebediyyen* sürecek bir

durum! Ama sen orada olacaksın, değil mi? Oraya kendi başıma gidemem. Orada olmak *zorundasın*!"

Dawn'ın öylesine inanılmaz bir gözü pekliği vardı ki. "Başka nerede olacaktım ki?" demekten başka seçenek yoktu. Fabrikaya giderken tespih boncuklarından, haçtan veya cennetten söz etmemesi ve İsa'dan olabildiğince uzak kalması konusunda uyardı Dawn'ı. "Evde asılı herhangi bir haç olup olmadığını sorarsa, hayır dersin." "Ama bu yalan. Hayır diyemem." "Öyleyse bir tane var dersin." Bu da yalan." "Dawnie, eğer üç tane var dersen hiç faydası olmaz. Bir tane üç taneyle aynı şey. Bu senin anlatmak istediğin şeyin anlaşılmasını sağlar. Öyle dersin. Hatırım için. Bir tane de." "Bakarız." "Ve öteki şeyden bahsetmene gerek yok." "Hangi öteki şey?" "Meryem Ana." "O *şey* değil." "Heykeller. Tamam mı? Unut gitsin. Eğer, 'Heykel var mı?' diye sorarsa, hayır deyiver, ona, 'Heykelimiz yok, resimlerimiz yok, bir tek haç, hepsi o kadar,' deyiver." Onların yemek odasındaki ve annesinin yatak odasındaki gibi dini süslerin, heykellerin, annesinin duvardaki resimleri gibi şeylerin babası için çok hassas konular olduğunu açıkladı. Sarıkafa babasının görüşünü savunmuyordu. O sadece babasının belli bir biçimde yetiştirildiğini, onun öyle biri olduğunu, bu konuda hiç kimsenin yapabileceği bir şey olmadığını açıklıyordu, bu yüzden niçin onu tahrik etsindi?

Babaya karşı gelmek çocuk oyuncağı değildi ve babaya karşı gelememek de çocuk oyuncağı değildi – bunu keşfediyordu.

Antisemitizm başka bir hassas konuydu. "Yahudiler hakkında söylediklerine dikkat et. Yahudiler hakkında hiçbir şey söylememek en iyisi. Ve rahiplerden uzak dur, rahiplerden bahsetme. Baban çocukluğunda şehir kulübünde oyuncu sopalarını taşıyan biriyken rahiplerle arasında geçen olaydan bahsetme." "Ona niçin bundan bahsedeyim ki?" "Bilmiyorum, ama bu konudan uzak dur." "*Niçin*?" "*Bil*miyorum – *bilmiyorum* işte."

Ama nedenini biliyordu. Çünkü eğer Dawn ona babasının ilk kez olarak, rahiplerin cinsel organları olduğunu hafta sonlarında oyuncu sapası taşıdığı zaman soyunma odasında öğrendiğini ve ta o zamana kadar onların *anatomik olarak* cinsiyetlerinin olduğunu bile düşünmediğini anlatsaydı, Sarıkafa'nın babası ona pekâlâ, "Sünnetten sonra küçük Yahudi çocukların sünnet derisiyle ne yaptıklarını biliyor musun?" diye sormaya yeltenebilirdi. Ve o da, "Bilmiyorum, Bay Levov. Sünnet derilerini ne yapıyorlar?" demek zorunda kalabilir ve Bay Levov

ise –bu espri onun gözdelerinden biriydi–, "Onları İrlanda'ya gönderirler. Yeterince toplanana kadar beklerler, hepsini toplarlar, sonra da İrlanda'ya gönderirler ve onlardan rahipler yaparlar," yanıtını verebilirdi.

Bu Sarıkafa'nın asla unutmayacağı bir sohbetti ve pek babasının söyledikleri yüzünden değildi bu, çünkü beklemediği bir şey söylememişti. Bunu unutulmaz bir konuşma yapan Dawn'dı. Dawn'ın doğruluğu, onun kendi anne babası hakkında veya Sarıkafa'nın onun için önemli olduğunu bildiği bir konuda ciddi olarak hile yapması – unutulmaz olan onun cesaretiydi.

Dawn'ın boyu nişanlısından otuz santimden fazla kısaydı ve güzellik yarışmasından sonra Danny Dwyer'a açıklamada bulunan bir jüri üyesine göre, eşit derecede yetenekli ve güzel en az altı kızın kesinlikle boylu boslu olduğu bir yılda, sırf yüksek topuklu ayakkabıları olmadan, boyu bir metre elli yedi santim olduğu için Atlantic City'de ilk ona girmeyi başaramamıştı. Bu ufak tefeklik (ikincilikte ciddi bir fırsatı elinden almış olabilecek veya olmayabilecek bir şey – boyu ancak bir *altmış* olan Arizona güzelinin tümü arasında niçin birinci seçildiğini Sarıkafa'ya açıklamaya yetmemişti) sadece Sarıkafa'nın Dawn'a bağlılığını derinleştirdi. Dawn'ın sadece bir elli yedi boyunda olması Sarıkafa kadar doğuştan görev bilincine sahip bir gençte –ve göze çarpan çekiciliğinin yanlış bir kanı yaratmaması için her zaman fazladan gayret gösteren yakışıklı bir gençte– erkeksi koruma ve kollama dürtüsünü uyandırdı. Ta Dawn ile babası arasındaki o uzun süren ve insanı tüketen konuşmaya kadar bu kadar güçlü bir kıza âşık olduğundan haberi yoktu. Bu kadar güçlü bir kıza âşık olmak *isteyip istemediği* konusunda tereddüt bile etti.

Evindeki haçların sayısı dışında, Dawn'ın düpedüz yalan söylediği öteki tek konu vaftizdi, sonunda teslim olmuştu, ama ancak Sarıkafa'ya *babası*, yeterince şaşırtıcı bir şekilde, *bu* konuda neredeyse göz açıp kapayana kadar pes etmiş gibi gelen tam üç saatlik bir konuşmadan sonra. Babasının, yirmi üç yaşındaki kızın gücü tükeninceye kadar kasten konuşmayı uzattığını, *sonra da* vaftiz konusundaki düşüncelerinden yüz seksen derece çark ederek, Dawn'a yalnızca Noel arifesi, Noel günü ve paskalyada şapka takma hakkını tanıyarak pazarlığı bitirdiğini Sarıkafa ancak sonradan anlamıştı.

Ama Merry doğduktan sonra, Dawn bebeği vaftiz ettirdi her şeye rağmen. Vaftizi kendisi yapabilirdi veya bunu annesine yaptırabilirdi ama o gerçeğini istedi ve bu yüzden bir rahip ve bir vaftiz anne babası bulup bebeği kiliseye götürdü ve Lou Levov Old Rimrock'taki evin kullanılmayan arka yatak odasındaki bir çekmecede vaftiz belgesine rastlayana kadar hiç kimsenin bundan haberi yoktu – yeni vaftiz edilmiş bebek ilk günahtan arındırılmış ve cennete hazır hale getirilmiş olarak yatağa yerleştirildikten sonra Dawn gece vakti bunu kendisine söylediği için sadece Sarıkafa biliyordu. Vaftiz belgesi keşfedildiğinde, Merry altı yaşında bir aile hazinesiydi ve velvele kısa ömürlü olmuştu. Fakat bu, Sarıkafa'nın babasının kafasındaki, Merry'nin bütün sorunlarının altında yatan şeyin gizli vaftiz olduğu kanaatini sarsabileceği anlamına gelmiyordu: bu, Noel ağacı, paskalya şapkası zavallı çocuğun kim olduğunu asla bilmemesi için yeterdi. Merry'nin büyükannesi Bayan Dwyer – o da yardımcı olmamıştı. Merry doğduktan yedi yıl sonra, Dawn'ın babası ikinci kalp krizini geçirdi ve bir fırını kurarken aniden öldü ve o zamandan sonra Büyükanne Dwyer'ı St. Genevieve's'ten dışarı çıkarmak mümkün olmadı. Merry'yi eline geçirdiği her seferinde çocuğu gizlice kiliseye götürdü ve Tanrı bilir orada onun kafasına neler doldurmuşlardı. Babasına –bu konuda, aslında her konuda, kendisi baba olmadan önce olduğundan– çok daha fazla açılan Sarıkafa ona şöyle diyordu: "Baba, Merry bütün bunları ihtiyatla karşılıyor. O onun için sadece Büyükanne ve Büyükanne'nin yaptığı şeyden ibaret. Dawn'ın annesiyle birlikte kiliseye gitmek Merry için hiçbir şekilde bir anlam ifade etmiyor." Ama babası bunu yutmuyordu. "Diz çöküyor değil mi? Orada durup her şeyi yapıyorlar ve Merry diz çöküyor, doğru mu?" "Eh, sanırım öyle, tabii, diz çöküyor. Ama bu ona hiçbir şey *ifade etmiyor*." "Öyle mi? Bana pekâlâ ediyor – hem de çok şey ifade ediyor!"

Lou Levov Merry'nin çığlık atmasını vaftize yormaktan vazgeçti – yani, oğluna karşı. Ama eşiyle birlikte kaldığında o kadar temkinli değildi ve Dwyer denen kadının, torununa aşılamış olduğu "birtakım Katolik saçmalıklar" konusunda sinirlendiği zaman, Merry'nin bir yaşına gelene kadar bütün ailenin yüreğini ağzına getiren çığlıklarının ardında yatan şeyin gizli vaftiz olup olmadığını yüksek sesle dile getiriyordu. Belki de, Merry'nin başına gelmiş olan *en kötü* şey de dahil, şimdiye kadar başına gelen her kötü şey o zamandan kaynaklanmıştı.

Dünyaya çığlık atarak gelmişti ve çığlık durmamıştı. Çocuk bağır-

mak için ağzını o kadar açıyordu ki yanaklarındaki kılcal damarları koparıyordu. Doktor önceleri bunun karın ağrısı olduğunu düşündü ama üç ay devam edince başka bir açıklama gerekliydi ve Dawn onu her türlü teste, her türlü doktora götürdü – ve Merry sizi asla hayal kırıklığına uğratmazdı, orada da çığlık atıyordu. Bir seferinde Dawn test için doktora götürmek üzere çocuk bezinden biraz idrar sıkmak zorunda bile kalmıştı. O zamanlar kâhya olarak, kaygısız Myra vardı, Morristown'ın Küçük Dublin'inden iri, güler yüzlü bir barmen kızı. Ve Merry'yi kaldırıp, yastıksı, kocaman bağrına basıp kendisininmiş gibi ona eee, eee dese de, Merry çığlık atmaya başlamışsa, Myra Dawn'ın aldığı sonuçlardan daha iyisini almıyordu. Dawn'ın çığlığı tetikleyen mekanizmayı bulup gidermek için denemediği şey kalmamıştı. Merry'yi yanında süpermarkete götürdüğü zaman, sanki çocuğu *hipnotize* edip, sakin durmasını sağlayacakmış gibi önceden özenle hazırlıklar yapıyordu. Sadece alışverişe dışarı çıkmak için, ona banyo yaptırıyor, onu uyutuyor, ona temiz elbiseler giydiriyor, otomobile koyuyor, onu alışveriş arabasında marketin içinde gezdiriyordu – her şey yolunda gidebiliyordu, ta ki birisi çıkagelip alışveriş arabasının üzerine eğilerek, "Aa, ne güzel bebek," diyene kadar ve olan oluyordu: Merry sonraki yirmi dört saat boyunca sakinleştirilemiyordu. Yemek vakti Dawn Sarıkafa'ya şöyle derdi: "Boş yere o kadar çalışıp çabalama. Giderek deliriyorum. Faydası olsaydı *amuda* kalkardım – ama *hiçbir şey* işe yaramıyor." Merry'nin birinci yaşgününde çekilen filmde herkesin "Mutlu Yıllar" şarkısını söylediği ve Merry'nin ise mama sandalyesinde çığlık attığı görülüyordu. Ancak haftalar sonra, belirgin bir nedeni olmaksızın, çığlığın önce şiddeti, sonra sıklığı azalmaya başladı ve bir buçuk yaşına geldiği zaman her şey harikaydı, harika olarak kaldı ve kekelemeye kadar harika olmaya devam etti.

Merry için yolunda gitmeyen şey, Yahudi büyükbabasının Central Caddesi'ndeki toplantı sabahından itibaren yolunda gitmeyeceğini bildiği şeydi. Sarıkafa yazıhanenin köşesindeki bir sandalyede, ateş hattının epey uzağında oturmuştu; Dawn'ın İsa'nın adını söylediği her seferinde, camekândan aşağıdaki dikiş makinelerinde çalışan yüz yirmi kadına perişan gözlerle baktı – geri kalan zamanda kendi ayaklarına baktı. Lou Levov somurtkan bir suratla masasında, dışarıda imalat bölümünün gürültülü etkinliğinin ortasındaki gözde masasında değil, sessizlik uğruna camekânla kapatılmış, çok nadiren kulandığı masada oturmuştu. Ve Dawn, ağlamamış, sinirleri boşanmamıştı ve sahiden de

neredeyse hiç yalan söylememişti – sadece yüz elli yedi santimlik boyuyla, baştan sona direnmiş, geri çekilmemişti. Dawn –böyle bir sorguya çekilmeye tek hazırlığı New Jersey Güzeli yarışmasının puanlamasında çok önem taşıyan ön eleme görüşmesinde, koltuklarında oturan beş jüri üyesi önünde durup özgeçmişi hakkında soruları yanıtlamaktan ibaret olan Dawn– müthişti.

İşte Sarıkafa'nın asla unutmadığı sorgulama böyle başladı:

TAM ADINIZ NE, BAYAN DWYER?

Mary Dawn Dwyer.

BOYNUNA HAÇ TAKIYOR MUSUN, MARY DAWN?

Taktım. Lisede kısa bir süreliğine.

ÖYLEYSE KENDİNİ DİNDAR BİRİ OLARAK DÜŞÜNÜYORSUN.

Hayır. Onu takmamın sebebi bu değil. Taktım çünkü inzivaya çekilmiştim ve eve döndüğümde takmaya başlamıştım. Büyük bir dini simge değildi. O sadece birçok arkadaş edindiğim bu hafta sonu inzivasına çekilmenin bir işaretiydi gerçekten. Dindar bir Katolik olmanın işareti olmaktan çok daha fazla bir şeydi.

EVİNİZDE HİÇ HAÇ VAR MI? ASIYOR MUSUNUZ?

Sadece bir tane.

ANNEN DİNDAR MI?

Eh, kiliseye gidiyor.

NE SIKLIKTA?

Sık sık. Her Pazar günü. Aksatmadan. Ve sonra Büyük Perhiz sırasında her gün giderler.

PEKİ BUNDA NE BULUYOR?

Ne mi buluyor? Anlamadın sanırım. Teselli buluyor. Kilisede olmakta teselli vardır. Büyükannem öldüğü zaman kiliseye çok gitmişti. Birisi öldüğünde veya birisi hastalandığında size bir tür teselli vermeye yardım ediyor. Yapacak bir şey. Özel maksatlar için tespih dualarını okumaya başlarsınız...

TESPİHLER BONCUKLAR MI?

Evet, efendim.

VE ANNEN BUNU YAPIYOR?

Eee, tabii ki.

ANLIYORUM. PEKİ BABAN DA ÖYLE MİDİR?

Ne gibi?

DİNDAR.

Evet. Evet, öyledir. Kiliseye gitmek kendini iyi bir insan gibi his-

setmesini sağlıyor. Ve vazifesini yaptığını. Babam ahlâk konusunda çok gelenekçidir. O benden çok daha aşırı bir şekilde Katolik yetiştirme tarzıyla büyüdü. Kendisi bir işçidir. Bir tesisatçı. Kalorifer. Onun görüşüne göre Kilise insana doğru şeyi yaptıran büyük, güçlü bir şeydir. Doğru ve yanlış, yanlış yapınca cezalandırılma ve cinselliğe karşı yasaklar konularına kendisini çok kaptırmış birisidir.

BUNA KATILMAMAZLIK EDEMEM.

Edeceğinizi sanmam. Siz ve babam, iş o noktaya geldiğinde çok farklı değilsiniz.

ONUN KATOLİK OLMASI DIŞINDA. O DİNDAR BİR KATOLİK VE BEN BİR YAHUDİYİM. BU KÜÇÜK BİR FARK DEĞİLDİR.

Belki o kadar da büyük bir fark değildir.

BÜYÜK FARK.

Peki, efendim.

YA İSA VE MERYEM?

Ne olmuş onlara?

ONLAR HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUN?

Kişi olarak mı? Onları kişiler olarak düşünmüyorum. Çocukken anneme onu herkesten çok sevdiğimi söyleyişimi ve onun da bana bunun doğru olmadığını, Tanrıyı daha çok sevmem gerektiğini söylediğini çok iyi hatırlıyorum.

TANRIYI MI, YOKSA İSA'YI MI?

Sanırım Tanrıydı. Belki de İsa'ydı. Ama ben bundan hoşlanmadım. Ben en çok annemi sevmek istedim. Bunun dışında, kişi veya birey olarak herhangi bir belirli İsa örneği hatırlamıyorum. Benim için insanların gerçek olduğu tek an, paskalya yortusundan önceki cuma insanların istavroz çıkardıkları ve İsa'nın peşinden çarmıhına doğru tepeye gittikleri zamandır. Bu onun gerçek bir şahıs olduğu zamandır. Ve tabii ki, beşikteki İsa.

BEŞİKTEKİ İSA. BEŞİKTEKİ İSA HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUN?

Bunun hakkında ne mi düşünüyorum? Ben beşikteki bebek İsa'yı seviyorum.

NİÇİN?

Bu görüntüde her zaman çok güzel ve avutucu bir şey var. Ve önemli. Bu tevazu anı. Bütün o samanlar ve birbirlerine sarılıp yatmış küçük hayvanlar var. Bu hoş, insanın içini ısıtan bir manzara. Orada havanın soğuk ve rüzgârlı olduğunu asla düşünmezsiniz. Her zaman

birkaç mum vardır. Herkes bu küçük bebeğe hayran oluyor.

HEPSİ O KADAR. HERKES BU KÜÇÜK BEBEĞE HAYRAN OLUYOR.

Evet. Bunda yanlış bir şey görmüyorum.

PEKİ YA YAHUDİLER? ASIL KONUYA GELELİM, MARY DAWN. ANNE VE BABAN YAHUDİLER HAKKINDA NE DİYORLAR?

(*Duraksar.*) Evde Yahudiler hakkında pek bir şey duymam.

ANNE VE BABAN YAHUDİLER HAKKINDA NE DİYORLAR? BİR YANIT İSTİYORUM.

Demek istediğinizi düşündüğümden daha dikkate değer olan şey, annemin Yahudi olmalarından dolayı insanlardan hoşlanmadığının farkında olabileceği, ama onun Katolik olmasından hoşlanmayabilecek insanlar olduğunu fark etmemesidir. Benim hoşlanmadığım tek şey, hatırladığım kadarıyla Hillside Road'da arkadaşlarımdan biri Yahudiydi ve benim cennete gideceğim ama onun gidemeyeceğinden hoşlanmadığımı hatırlıyorum.

O NİÇİN CENNETE GİTMEYECEKTİ?

Hıristiyan değilseniz, cennete gitmeyecektiniz. Charlotte Waxman'ın benimle birlikte yukarıda cennette bulunmayacak olması benim için çok üzücüydü.

ANNEN YAHUDİLERİN NEYİNE KARŞI, MARY DAWN?

Lütfen, bana yalnızca Dawn olarak hitap edebilir misiniz?

ANNEN YAHUDİLERİN NEYİNE KARŞI, DAWN?

Yahudilerin Yahudi olmasına değil. Sizin Katolik olmamanıza. Anneme ve babama göre siz Protestanlarla birsiniz.

ANNEN YAHUDİLERİN NEYİNE KARŞI? BANA YANIT VER.

Her zaman duyduğunuz şeyler.

BEN ONLARI DUYMUYORUM, DAWN. BANA SEN SÖYLEYECEKSİN.

Eee, çoğunlukla inatçı olmak konusunda. (*Duraksar.*) Ve materyalist. (*Duraksar.*) "Yahudi şimşeği" terimi kullanılırdı.

YAHUDİ IŞIĞI MI?

Yahudi şimşeği.

BU NE ANLAMA GELİYOR?

Yahudi şimşeğinin anlamını bilmiyor musunuz?

HENÜZ HAYIR.

Sigortadan para almak için ateş yakıldığı zaman. Şimşek olur. Bunu hiç duymadınız mı?

HAYIR, BU BENİM İÇİN YENİ.

Çok şaşırdınız. Niyetim bu değildi.

EVET, ÇOK ŞAŞIRDIM TAMAM. AMA İYİSİ Mİ BUNU AÇIKLAYALIM DAWN. BURADA OLMAMIZIN NEDENİ BU.

Bütün Yahudiler değildi. New York Yahudileriydi.

YA NEW JERSEY YAHUDİLERİ?

(*Duraksar.*) Eee, evet, sarırım onlar bir çeşit New York Yahudileri.

ANLIYORUM. YAHUDİ ŞİMŞEĞİ, UTAH'TAKİ YAHUDİLER İÇİN GEÇERLİ DEĞİL. MONTANA'DAKİ YAHUDİLER. BU DOĞRU MU? MONTANA'DAKİ YAHUDİLER İÇİN GEÇERLİ DEĞİL.

Bilmem.

PEKİ YA BABAN VE YAHUDİLER? BUNU AÇIKLAYALIM VE HERKESİ SONRAKİ BİR SÜRÜ DERTTEN KURTARALIM.

Bay Levov, böyle şeyler söyleniyor olsa bile çoğunlukla hiçbir şey söylenmez. Benim ailem hiçbir konuda pek fazla şey söylemez. Yılda iki üç kere bir lokantaya gideriz, babam, annem, küçük erkek kardeşim ve ben. Etrafa bakınıp bütün öteki ailelerin kendi aralarında konuştuklarını gördüğüm zaman hep şaşırıyorum. Biz sadece orada oturup yemek yiyoruz.

KONUYU DEĞİŞTİRİYORSUN.

Üzgünüm. Bunu bir biçimde mazur göstermek değil niyetim, çünkü bundan hoşlanmıyorum, ama bunun güçlü bir şekilde hissettikleri bir şey bile olmadığını söylemeye çalışıyorum sadece. Bunun arkasında hiçbir gerçek nefret veya öfke yok. İşaret ettiğim şey, babamın çok nadiren "Yahudi" sözcüğünü aşağılayıcı tarzda kullandığıdır. Bu kesinlikle şu veya bu şekilde sorun değildir, ama arada bir ortaya çıkar. Bu doğru.

PEKİ SENİN BİR YAHUDİYLE EVLENMEN KONUSUNDA NE DÜŞÜNÜYORLAR?

Oğlunuzun bir Katolikle evlenmesi konusunda siz ne düşünüyorsanız, onlar da aynı şeyi düşünüyor. Kuzenlerimden biri bir Yahudiyle evlendi. Bu konuda ona takılabilirler ama çok büyük bir skandal değildi. Onun yaşı biraz daha büyüktü, bu yüzden bir bakıma onun birisini bulmasına herkes memnun oldu.

YAŞI ÖYLE BÜYÜKTÜ Kİ ANCAK BİR YAHUDİ ONUNLA EVLENİRDİ. KAÇ YAŞINDAYDI, YÜZ MÜ?

Otuz yaşındaydı. Ama hiç kimse ağlamadı. Kimse kimseye hakaret etmedikçe büyük bir mesele değil.

YA SONRA?

Sonra o kişiye öfkelendiyseniz kırıcı bir söz söylemek isteyebilirsiniz. Bir Yahudi ile evlenme konusunun mutlaka büyük bir mesele olduğunu düşünmüyorum.

TA Kİ ÇOCUKLARIN NASIL YETİŞTİRİLECEĞİ MESELESİNE KADAR.

Eee, evet.

PEKİ SEN BU MESELEYİ ANNE BABANLA NASIL ÇÖZERDİN?

Meseleyi kendimle çözmek zorunda kalırdım.

BU NE DEMEK?

Ben çocuğumun vaftiz edilmesini isterim.

BUNU İSTİYORSUN.

İstediğiniz kadar açık fikirli olabiliyorsunuz, Bay Levov, ama iş vaftize gelince olmuyorsunuz.

VAFTİZ NEDİR? BUNDA BU KADAR ÖNEMLİ OLAN NEDİR?

Teknik olarak ilk günahın temizlenmesidir. Ama işlevi, ölmesi halinde çocuğu cennete götürür. Aksi halde, vaftiz edilmeden ölürlerse, limboya* giderler.

BUNU İSTEMEYİZ. SANA BAŞKA BİR ŞEY SORAYIM. DİYELİM Kİ TAMAM DEDİM, ÇOCUĞU VAFTİZ ETTİREBİLİRSİN. BAŞKA NE İSTERDİN?

Sanırım çocuklarımın vakti geldiğinde ilk komünyon ayinlerine katılmalarını isterdim. Kutsal ekmek ayinleri vardır, anlıyorsunuz...

ÖYLEYSE TEK İSTEDİĞİN VAFTİZ, ÇÜNKÜ ÇOCUK ÖLÜRSE BİLDİĞİN KADARIYLA CENNETE GİDER, YA İLK KOMÜNYON. BANA BUNUN NE OLDUĞUNU AÇIKLASANA.

Ekmek ve şarap ayini yaptığımız ilk seferdir.

PEKİ O NEDİR?

Bu benim bedenim, bu benim kanım...

BU İSA'YLA MI İLGİLİ?

Evet. Ne olduğunu bilmiyor musunuz? Bilirsiniz, herkesin diz çöktüğü zaman. "Bu benim bedenim, ondan ye. Bu benim kanım, ondan iç." Ve sonra, "Yüce İsa, Yüce Tanrım," denir ve İsa'nın bedeni yenir.

O KADARI FAZLA. ÜZGÜNÜM, O KADARI FAZLA.

Vaftiz olduğu müddetçe, geri kalanları için daha sonra tasalanaca-

* Katolik ilahiyatında Cennet ile Cehennem arasındaki sınır. Sonsuz cezaya çarptırılmayan, ancak Cennet'te Tanrı huzurunda sonsuza dek yaşama sevincinden yoksun bırakılan ruhların burada yaşadığına inanılır. (y.h.n.)

ğız. Niçin bunu vakti gelince çocuğa bırakmıyoruz?

BUNU BİR ÇOCUĞA BIRAKMAMAYI TERCİH EDERİM, DAWN. KARARI KENDİM VERMEYİ TERCİH EDERİM. İSA'YI YEMEYE KARAR VERMEYİ BİR ÇOCUĞA BIRAKMAK İSTEMİYORUM. YAPTIĞINIZ HER ŞEYE BÜYÜK SAYGIM VAR, AMA TORUNUM İSA'YI YEMEYECEK. ÜZGÜNÜM. BU SÖZ KONUSU OLAMAZ. İŞTE SENİN İÇİN YAPACAĞIM ŞEY. SANA VAFTİZ ETME HAKKINI VERİYORUM. SENİN İÇİN BÜTÜN YAPABİLECEĞİM BU.

Hepsi o kadar mı?

VE NOEL'İ DE KABUL EDİYORUM..

Paskalya?

PASKALYA. PASKALYAYI İSTİYOR, SEYMOUR. BENİM İÇİN PASKALYANIN NE ANLAMA GELDİĞİNİ BİLİYOR MUSUN, SEVGİLİ DAWN? PASKALYA MAL TESLİMATININ EN YOĞUN OLDUĞU HAFTADIR. STOK EDİNMEK İÇİN MÜTHİŞ BİR BASKI OLUR, ÇÜNKÜ İNSANLAR PASKALYA GİYSİLERİNİ GİYMEK AMACIYLA ELDİVEN SATIN ALIRLAR. SANA BİR HİKÂYE ANLATAYIM. HER YENİ YIL ARİFESİNDE, ÖĞLEDEN SONRA, YILIN BÜTÜN SİPARİŞLERİNİ BİTİRİP HERKESİ EVE GÖNDERİR VE KADIN VE ERKEK İKİ USTABAŞIMLA BİRLİKTE BİR ŞİŞE ŞAMPANYA PATLATIRDIK VE DAHA İLK YUDUMU İÇMEDEN, WILMINGTON'DAKİ, DELAWARE'DEKİ BİR MAĞAZADAN, ORADAKİ BİR SATIN ALICIDAN YÜZ DÜZİNE KÜÇÜK BEYAZ KISA DERİ ELDİVEN İÇİN TELEFON ALIRDIK. YİRMİ YILDAN BELKİ DAHA UZUN BİR SÜRE BOYUNCA BİZ YENİ YILDA KADEH TOKUŞTURURKEN YÜZ DÜZİNE İÇİN O TELEFONUN GELECEĞİNİ BİLİRDİK VE BUNLAR PASKALYA İÇİN OLAN ELDİVENLERDİ.

Bu sizin geleneğinizdi.

ÖYLEYDİ, GENÇ BAYAN. ŞİMDİ ANLAT BAKALIM, PASKALYA HER NE İSE?

O dirilir.

KİM?

İsa. İsa dirilir.

BAYAN, BENİM İÇİN İŞİ ÇOK ZORLAŞTIRIYORSUN. BUNUN SİZİN GEÇİT TÖRENİNİZ SIRASINDA OLDUĞUNU SANIYORDUM.

Tabii ki geçit törenimiz var.

PEKÂLÂ, BUNU KABUL EDİYORUM. O NASIL OLUYOR?

Paskalyada jambon yeriz.

PASKALYADA JAMBON İSTİYORSUN, SENİN OLSUN. BAŞKA?

Paskalya şapkası takıp kiliseye gideriz.

VE UMARIM BİR ÇİFT KALİTELİ BEYAZ ELDİVENLE.

Evet.

PASKALYADA KİLİSEYE GİTMEK İSTİYORSUN VE TORUNUMU YANINDA GÖTÜRMEK Mİ İSTİYORSUN?

Evet. Biz annemin yılda bir Katolik dediği gibi olacağız.

HEPSİ O KADAR MI? YILDA BİR KERE Mİ? (*Ellerini birbirine vurur.*) BUNDA EL SIKIŞALIM. YILDA BİR KEZ. ANLAŞTIK!

Yılda iki kez olacak. Paskalya ve Noel'de.

NOEL'DE NE YAPACAKSIN?

Çocuk küçükken, bütün Noel ilahilerini söyledikleri ayine gideriz sadece. Bütün Noel ilahilerini söylerlerken orada olmalısınız. Aksi halde kıymeti yoktur. Radyoda Noel ilahilerini duyarsınız, ama kilisede İsa doğana kadar Noel ilahisi söylemezler.

BU BENİM UMURUMDA DEĞİL. ŞU İLAHİLER ŞU VEYA BU ŞEKİLDE BENİ İLGİLENDİRMİYOR. NOEL'DE BU KAÇ GÜN SÜRECEK?

Noel arifesi var. Geceyarısı ayini var. Geceyarısı ayini büyük ayindir...

ONUN NE ANLAMA GELDİĞİNİ BİLMİYORUM. BİLMEK İSTEMİYORUM. NOEL ARİFESİNİ KABUL EDİYORUM, NOEL GÜNÜNÜ KABUL EDİYORUM VE PASKALYAYI KABUL EDİYORUM. AMA ONU YEDİKLERİ ZAMANKİ ŞEYE RIZAM YOK.

İlmihal. Peki ya ilmihal?

YO, YAPAMAM.

Ne olduğunu biliyor musunuz?

NE OLDUĞUNU BİLMEM GEREKMİYOR. BENDEN BURAYA KADAR. BUNUN CÖMERT BİR TEKLİF OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM. OĞLUM SANA SÖYLER, O BENİ TANIR – SENİNLE ORTA YOLU BULMAKTAN ÖTEYE GEÇİYORUM. İLMİHAL NEDİR?

Okula gidip İsa'yı öğrenmemiz.

KESİNLİKLE OLMAZ. TAMAM MI? ANLAŞILDI MI? EL SIKIŞALIM MI? BUNU BİR YERE YAZALIM MI? SANA GÜVENEBİLİR MİYİM, YOKSA BUNU BİR YERE YAZALIM MI?

Bu beni ürkütüyor, Bay Levov.

ÜRKTÜN MÜ?

Evet. (*Neredeyse gözyaşları içinde.*) Bu kavgayı verebileceğimi sanmıyorum.

BU KAVGAYI VERMENE HAYRANIM.

Bay Levov bunu sonra çözeriz.

SONRA ASLA ÇÖZÜLMEZ. YA ŞİMDİ ÇÖZECEĞİZ YA DA ASLA ÇÖZMEYECEĞİZ. DAHA BAR MİTZVA DERSLERİNDEN BAHSETMEMİZ GEREK.

Erkek olursa, bar mitzva töreni yapılacak, sonra vaftiz edilmesi gerekiyor. Ve sonra kendisi karar verebilir.

NEYE KARAR VEREBİLİR?

Büyüdükten sonra hangisini beğendiğine karar verebilir.

HAYIR, HİÇBİR ŞEYE KARAR VERMEYECEK. SEN VE BEN TAM BURADA KARAR VERECEĞİZ.

Ama niçin bekleyip görmüyoruz?

GÖRMEYECEĞİZ.

(*Sarıkafa'ya.*) Artık babanla bu sohbeti yapamayacağım. O çok katı. Ben sadece kaybedebilirim. Bu şekilde konuşamayız, Seymour. Ben bar mitzva istemiyorum.

BAR MİTZVA İSTEMİYOR MUSUN?

Tora ve bütün hepsiyle mi?

DOĞRU.

Hayır.

HAYIR MI? ÖYLEYSE BİR ANLAŞMAYA VARABİLECEĞİMİZİ SANMIYORUM.

Öyleyse hiç çocuğumuz olmayacak. Oğlunuzu seviyorum. Sadece çocuğumuz olmayacak.

VE BEN ASLA BÜYÜKBABA OLMAYACAĞIM. ANLAŞMA BU MU?

Başka bir oğlunuz var.

HAYIR, HAYIR, O YETMEZ. KIRGINLIK YOK AMA SANIRIM HERKES KENDİ YOLUNA GİTMELİ.

Bekleyip ne olacağını göremez miyiz? Bay Levov, önümüzde daha uzun yıllar var. Niçin istediği şeyi onun seçmesine izin vermiyoruz ki sanki?

KESİNLİKLE OLMAZ. BİR ÇOCUĞUN BÖYLE KARARLAR VERMESİNE İZİN VERMEYECEĞİM. O NASIL KARAR VEREBİLİR Kİ? O NE BİLİR? BİZLER YETİŞKİNİZ. ÇOCUK BİR YETİŞKİN DEĞİL. (*Masasında ayağa kalkar.*) BAYAN DWYER, BİR RESİM KADAR GÜZELSİNİZ. BU KADAR MESAFE KATETMENİZİ TEBRİK EDERİM. HER KIZ SİZİN

ZİRVENİZE ULAŞAMAZ. ANNE BABANIZ SİZİNLE GURUR DUYUYORDUR. YAZIHANEME GELDİĞİNİZ İÇİN SİZE TEŞEKKÜR EDERİM. TEŞEKKÜRLER VE HOŞÇA KALIN.

Hayır. Ben gitmiyorum. Gitmeyeceğim. Ben bir resim değilim, Bay Levov. Ben benim. Ben New Jersey, Elizabeth'li Mary Dawn Dwyer'ım. Yirmi iki yaşımdayım. Oğlunuzu seviyorum. Burada olmamın sebebi bu. Ben Seymour'u seviyorum. Onu seviyorum. Devam edelim, lütfen.

Böylece anlaşma yapıldı ve gençler evlendiler, Merry doğdu, gizlice vaftiz edildi ve Dawn'ın babası 1959 yılında ikinci kalp krizinden ölene kadar, iki aile Old Rimrock'ta Şükran Günü yemeği için her yıl bir araya geldi ve herkesi hayretler içinde bırakarak –belki Dawn hariç– Lou Levov ve Jim Dwyer bütün vakitlerini birbirlerine çocukken hayatın nasıl olduğuna dair hikâyeler anlatarak geçirirken buldular kendilerini. İki büyük bellek karşılaşır ve onları kontrol altına almaya çalışmak nafiledir. Yahudilik ve Katoliklikten bile çok daha ciddi bir şeyi tartışırlar –Newark ve Elizabeth'i tartışırlar– ve bütün gün boyunca onları hiç kimse ayıramaz. "Limandaki herkes göçmen." Jim Dwyer her zaman limanla başlardı. "Singer'de çalışıyorlardı. Oradaki büyük fabrikaydı. Tabii ki gemi inşaat sanayii de vardı orada. Ama Elizabeth'teki herkes şu veya bu zamanda Singer'de çalışmıştır. Belki bazıları Newark Caddesi'nde, Burry Bisküvi Kurabiye Şirketi'nde. İnsanlar ya dikiş makinesi yapıyorlardı ya da kurabiye. Ama en çok Singer'de, yani, limanda, ucuna doğru, tam nehrin kıyısında. Topluluğun en büyük işvereni," dedi Dwyer. "Tabii ki, geldikleri zaman bütün göçmenler Singer'de iş bulabiliyordu. O civardaki en büyük yerdi. O ve Standard Oil. Linden'ın hemen dışındaki Standard Oil. Bayway şubesi. Büyük Elizabeth dedikleri yerin tam kenarında... Belediye başkanı mı? Joe Brophy. Tabii ki. Kömür şirketinin sahibiydi ve aynı zamanda şehrin belediye başkanıydı. Sonra yerine Jim Kirk geçti... Aa, tabii ki, belediye başkanı Hague. Tam nevi şahsına münhasır bir kimse. Ned, benim kayınbirader, sana Frank Hague hakkında her şeyi anlatabilir. Jersey City uzmanıdır. O şehirde doğru şekilde oy kullanmışsan bir işin olurdu. Benim tek bildiğim yer top sahasıdır. Jersey City'nin çok büyük bir top sahası vardı. Roosevelt Stadyumu. Harika. Ve onlar Hague'i asla yakalayamadılar, bildiğin gibi, asla içeri atmadılar. Sahilde bir yeri kapat-

mış, Asbury Parkı'nın tam yanında. Harika bir yere sahip... Olay şudur, yani, Elizabeth büyük bir spor kasabasıdır, ama büyük spor tesisleri olmayan bir kasabadır. İçeri girmek için elli sent civarı bir şey istedikleri bir beysbol sahası, asla böyle bir yere sahip olmadı. Bizim açık sahalarımız vardı, Brophy Sahası, Mattano Sahası, Warananco Sahası, hepsi halk tesisleri ve yine de büyük takımlarımız ve büyük oyuncularımız vardı. Mickey McDermott St. Patrick's için top atıcılığı yaptı. Newcombe, siyah adam, Elizabeth'li bir delikanlı. Şimdi Colonia'da oturuyor ama Elizabeth'li bir delikanlı, Jefferson için top atıcılığı yaptı... Arthur Kill'de yüzmek, olay oydu. Tabii ki. Tatil yapmaya ancak bu kadar yaklaştım. Yılda iki kere Asbury Park'a geziye giderdim. Tatil oydu. Arthur Kill'de, Goethals Köprüsü'nün altında yüzdüm. Çıplak, bilirsin. Saçlarım yağlı eve gelirdim ve annem, 'Yine Arthur Kill'de yüzmüşsün,' derdi. Ben ise şöyle derdim: 'Elizabeth Nehri mi? Beni deli mi sanıyorsun?' Ve bu arada saçlarım yağdan yapış yapış olurdu, bilirsin..."

İki kayınvalidenin ortak bir zemin bulup, çene çalmaları bu kadar kolay olmuyordu, zira Dorothy Dwyer Şükran Günü'nde bizzat biraz konuşkan –sinirli olduğu kadar konuşkan– olsa da, konu ettiği şey her zaman kiliseydi. "St. Patrick's Kilisesi, oradaki, limandaki ilk kiliseydi ve orası Jim'in cemaatiydi. St. Michael's Kilisesi cemaatini Almanlar kurmuştu ve Polonyalıların ise St. Adalbert's Kilisesi vardı, Üçüncü Cadde'de ve East Jersey Caddesi'nde. St. Patrick's Kilisesi Jackson Parkı'nın tam arkasında, köşeye yakın bir yerdeydi. St. Mary's Kilisesi yukarıda güney Elizabeth'te, West End bölgesindeydi ve anne babamın kiliseye gitmeye başladığı yer orasıdır. Onlar orada Murray Caddesi'nde sütçülük yapıyorlardı. St. Patrick's Kilisesi, kuzey Elizabeth'teki Kutsal Kalp, Kutsal Ayin, Doğuştan Lekesiz Kilisesi, hepsi İrlandalıların. Ve St. Catherine's Kilisesi. O yukarıda Westminster'da, şehir sınırında. Aslında Hillside'da, ama sokağın karşısındaki okul Elizabeth'te. Ve sonra bizim kilisemiz, St. Genevieve's Kilisesi. St. Genevieve's ibadete ilk açıldığı zaman bir misyoner kilisesiydi, yani, St. Catherine's Kilisesi'nin bir bölümüydü. Sadece ahşap bir kilise. Şimdi büyük, güzel bir kilise. Ama şimdi ayakta kalan bina – ve içine ilk girdiğim zamanı hatırlıyorum..."

Bu hiç olmadığı kadar sabır tüketiciydi: Dorothy Dwyer sanki ortaçağda yaşıyormuş ve köylüler tarafından sürülmüş tarlaların tek hudut noktası ufuktaki cemaat kiliselerinin kuleleriymiş gibi Elizabeth hak-

kında gevezelik ediyordu. Sylvia Levov başını sallayıp gülümsemekten başka bir şey yapmayacak kadar nazik, ama yüzü çarşaf kadar beyaz onun karşısında otururken Dorothy Dwyer St. Genevieve's Kilisesi, St. Patrick's Kilisesi ve St. Catherine's Kilisesi hakkında gevezelik ediyordu. Sylvia Levov sadece orada oturup, buna katlanıyordu ve görgülü olması sayesinde durumu idare ediyordu. Böylece her şeyi hesaba katarak, durum kimsenin beklediği kadar kötüye varmadı. Ve yılda sadece bir kez bir araya geliyorlardı zaten ve bu herkesin aynı şeyi yediği, kimsenin sıvışıp garip şeyler yemediği –kugel yok, balık köftesi yok, acı baharat yok, iki yüz elli milyon kişiye sadece kocaman bir hindi– Şükran Günü'nün tarafsız, dinsellikten uzak ortamında gerçekleşiyordu, kocaman bir hindi herkesi besler. New Jersey'de ve başka yerlerdeki herkes mantıksızlıkları konusunda yılın geri kalanında olduklarından daha edilgin olabildikleri zaman, Yahudiler için tuhaf yiyeceklere, tuhaf tarzlara ve dinsel dışlamalara moratoryum, üç bin yıllık nostaljilerine moratoryum, Hıristiyanlar için İsa'ya, haça ve İsa'nın çarmıha gerilmesine moratoryum. Bütün kederlere ve içerlemelere moratoryum ve sadece Dwyer'larla Levov'lar için değil, herkesten şüphe eden Amerika'daki herkes için. Bu fevkalade Amerikan pastoralidir ve sadece yirmi dört saat sürer.

"Harikaydı. Başkanlık süiti. Üç yatak odası ve bir salon. O günlerde New Jersey Güzeli olunca bunu kazanıyordun. Amerikan Deniz Yolları. Sanırım yer ayırtılmamıştı, bu yüzden gemiye bindik ve bize süiti veriverdiler."

Dawn Salzman'lara İsviçre'deki Simmental sığırlarını görmek için yurtdışına yaptıkları gezilerini anlatıyordu.

"Daha önce Avrupa'ya hiç gitmemiştim, yol boyunca herkes bana şöyle diyordu: 'Fransa gibisi yoktur, sabah Le Havre'a gelene ve Fransa'nın kokusunu alana kadar bekle sadece. Bayılacaksın.' Ben de bekledim ve sabah erken saatlerde Seymour hâlâ yataktayken, ben demir attığımızı biliyordum, bu yüzden aceleyle güverteye koşup kokladım," dedi Dawn, gülerek, "ve her yer soğan sarmısak kokuyordu."

Sarıkafa hâlâ yataktayken, Dawn Merry ile birlikte hızla kamaradan dışarı çıkmıştı ama hikâyede güvertede tek başınaydı, Fransa'nın kocaman bir çiçek gibi kokmadığına hayret etmişti.

"Paris treni. Son derece güzeldi. Kilometrelerce orman görüyorsu-

nuz, ama ağaçlar bir hizada. Ağaçlarını aynı hizada dikiyorlar. Harika zaman geçirmiştik, değil mi sevgilim?"

"Geçirdik," dedi Sarıkafa.

"Ceplerimizden sarkan çok büyük baton ekmeklerle etrafta yürüdük. Adeta şöyle dediler: 'Hey, şunlara bakın, New Jersey'li köylü bir çift.' Biz muhtemelen onların güldüğü türden Amerikalılardık sadece. Ama kimin umrundaydı? Louvre'a, Tuileries'ye, her şeye bakarken ekmeklerin ucundan kemirerek etrafta dolaştık – harikaydı. Crillon'da kaldık. Bütün gezinin en zevkli tarafı. Çok sevdim. Sonra gece trenine, Zürih'e giden Orient Express'e bindik ve kondüktör bizi zamanında uyandırmadı. Hatırlıyor musun, Seymour?"

Evet, hatırlıyordu. Merry kendisini pijamalarıyla peronda bulmuştu.

"Kesinlikle korkunçtu. Tren çoktan hareket etmişti. Bütün eşyalarımızı alıp pencereden atmak zorunda kalmıştım –bilirsiniz, orada insanların trenden inme biçimleri böyle– ve biz yarı çıplak trenden dışarı fırladık. Bizi hiç uyandırmadılar. Korkunçtu," dedi Dawn, manzarayı hatırlayınca neşeyle gülerek. "Üstümüzde iç çamaşırlarımızla, Seymour ben ve bavullarımız, orada kalakalmıştık. Ya, neyse" –bir süreliğine devam edemeyecek kadar katıla katıla güldü– "Zürih'e vardık ve harika lokantalara gittik –nefis *croissant* ve *pâté* kokuyordu– ve her yerde pastahane vardı. Onun gibi şeyler. Aa, çok güzeldi. Bütün gazeteler sopalara takılıydı, raflara asılmışlardı, böylece gazetenizi alıyor ve oturup kahvaltınızı ediyordunuz ve bu harikaydı. Ve oradan bir arabaya bindik ve Zug'a, Simmental sığırlarının merkezine gitik ve sonra, harika olan, kesinlikle harika olan Luzern'e gittik ve daha sonra Lozan'daki Beau Rivage'a gittik. Beau Rivage'ı hatırlıyor musun?" diye sordu kocasına, eli hâlâ sımsıkı onun elleri arasındaydı.

Tabii ki hatırlıyordu. Asla unutmamıştı. Rastlantı bu ya, tam da o öğleden sonra, Central Caddesi'nden Old Rimrock'a dönerken yolda Beau Rivage'ı düşünmüştü kendisi de. Merry öğleden sonra çayında, orkestra çalarken, tecavüze uğramadan önce. Şef garson ile dans etmişti, altı yaşındaki çocuğu, dört kişiyi öldürmeden önce. Matmazel Merry. Sarıkafa, Beau Rivage'daki son öğleden sonralarında tek başına lobideki kuyumcuya gitmişti ve Merry ile Dawn Cenevre Gölü'ndeki teknelere ve yolun ilerisindeki Alpler'e son bir kez bakmak için dışarıda yürüyüştelerken, Dawn'a bir elmas kolye satın almıştı. Dawn'ın dolabının üst rafında bir şapka kutusunun içinde sakladığı tacıyla, New

Jersey Güzeli olarak taktığı iki sıra taklit elması olan gümüş taç ile birlikte bu elmas kolyeyi taktığını gözünün önüne getirmişti. Merry'ye göstermesi için bile ona tacı taktıramadığı için –"Hayır, hayır, bu çok aptalca bir şey," demişti Dawn ona; "ona göre ben 'anne'yim, ki bu da son derece güzel"– yeni kolyeyle birlikte tacı asla taktıramazdı. Dawn'ı ve onun kendini nasıl görmek istediğini çok iyi bildiğinden, onları, kolyeyi ve tacı, birlikte, yatak odasında, orada sadece kendisi için modellik yaparak takması için onu tatlı sözlerle kandırmanın imkânsız olacağının farkındaydı. Hiçbir şeyi, kendisinin eski bir güzellik kraliçesi olduğunu reddettiği kadar inatla reddetmiyordu. "Orası güzellik yarışması değil," diyordu daha o zamanlar ona New Jersey Güzeli olduğu yılla ilgili sorular sormakta ısrar edenlere. "Yarışmaya katılanların çoğu güzellik yarışmasında olduklarını söyleyen herkesle kavga eder ve ben de onlardan biriyim. Herhangi bir seviyede kazanmanızın tek ödülü bir *burs*tur." Ve yine de, Sarıkafa Beau Rivage'daki dükkânın vitrininde kolye gözüne iliştiği zaman onun bunu saçlarındaki taçla, burs kazanan birisinin değil, bir güzellik kraliçesinin tacıyla birlikte taktığını canlandırmıştı hayalinde.

Fotoğraf albümlerinden birinde, yeni evlendikleri zaman bakmaktan ve fırsat olduğunda insanlara göstermekten hoşlandığı bir dizi fotoğraf vardı. Dawn'ın, New Jersey Güzellik Bursu Yarışması başkanının, eyaletin resmi "hostesliği" diye tanımladığı, yılda elli iki haftalık bir işte –her çeşit etkinlik için mümkün olduğu kadar kent, kasaba ve grup için otel rezervasyonu yaptığı, gerçekten it gibi çalıştığı ve karşılığında yarışmanın ganimeti olan 500 dolar nakit bursu ve her podyuma çıkışı için elli papel aldığı bir işte– çalıştığı, 1949-50 yıllarında çekilen bu parlak fotoğraflar, Dawn'la gurur duymasını sağlardı hep. Tabii ki 21 Mayıs 1949 Cumartesi gecesi New Jersey Güzeli olarak taç takma törenindeki fotoğrafı da vardı. Üst kısmı sımsıkı ve fistolu, beli çok sıkı olarak yere kadar, çiçek desenli nakışlar ve pırıl pırıl boncuklarla kaplı, bol ve kadınsı eteğiyle, askısız ipek gece elbisesi içinde Dawn. Ve başında tacı. "Başında taçla, gece elbisesi içinde insan kendini komik hissetmiyor," demişti Sarıkafa'ya, "ama taç ve giysilerle insan kendisini kesinlikle komik hissediyor. Küçük kızlar sürekli benim bir prenses olup olmadığını soruyorlar. İnsanlar yaklaşıp tacın elmas olup olmadığını soruyorlar. Seymour, üzerinde sadece bir mayoyla o şeyi takmakla insan kendisini kesinlikle *aptal* gibi hissediyor." Ama pek de aptal gibi görünmüyordu – sade terzi işi giysileri içinde ve o ta-

cı takarken, çok güzel görünüyordu. Onun birkaç çiftçiyle birlikte bir tarımcılık fuarında başında tacı ve üzerinde tayyörüyle –bir broş ile beline iğnelenmiş New Jersey Güzeli kuşağıyla– bir resmi, imalatçılar kongresinde birkaç işadamıyla tacı ve kuşağıyla başka bir tane resmi ve valinin Princeton konağı, Drumthwacket'te, askısız ipek gece elbisesiyle New Jersey valisi Alfred E. Driscoll ile dahs ederken çekilmiş bir resmi daha vardı. Sonra eyaletin dört bir yanında geçit törenlerinde, açılışlarda ve bağış toplama törenlerindeki resimleri, mahalli güzellik yarışmalarında taç giyme törenine yardım ederken resimleri, mağazaları ve otomobil galerilerini açarken resimleri vardı – "Bu Dawnie. İriyarı adam yerin sahibi." Konser salonunda piyano başına oturup, kronometre tarafından eyalet düzeyinde diskalifiye edilmesin diye iki buçuk dakika içinde küme küme siyah notayı atlayarak, New Jersey Güzeli olmak için çalmış olduğu Chopin'in popüler polonezini icra ettiği birkaç okul ziyareti sırasında çekilmiş birkaç fotoğraf da vardı. Ve bütün bu resimlerde, etkinliğe uygun olan hangi elbiseyi giyerse giysin, soru sormaya gelen küçük kızlar için olduğu kadar kocası için de onu bir prenses gibi yapan taç her zaman başına oturtulmuş olurdu – Sarıkafa'nın *Life*'ta fotoğraflarını görmüş olduğu bütün Avrupalı prenseslerden daha fazla bir prenses gibi görünürdü.

Sonra Eylül ayındaki Amerika Güzellik yarışmasında, Atlantic City'de çekilmiş resimler, onun nasıl olup da kaybedebildiğine hayret ettiren, mayosu ve gece giysisi içinde çekilmiş resimler vardı. Dawn ona şöyle demişti: "O piste çıktığın zaman insanın o mayo ve yüksek topuklu ayakkabılarla kendisini ne kadar komik hissettiğini hayal edemezsin ve ileri doğru yürürken mayonun arkadan yukarı sıyrılacağını bilirsin ve arkana ulaşıp onu aşağı çekemezsin..." Ama hiç da komik olmamıştı: Bakıp da yüksek sesle, "Aa, çok güzel," demediği mayolu resimleri hiç olmamıştı. Ve yanında izdiham vardı; Atlantic City'de seyircinin çoğu doğal olarak New Jersey Güzeli'ne tezahürat yapıyordu ama eyalet geçit törenleri sırasında Dawn mahalli övüncün talep ettiğinden fazla, kendiliğinden olan coşkun bir alkış almıştı. Güzellik yarışması o zamanlar TV'den verilmiyordu, hâlâ Kongre Salonu'nun içine tıkılmış insanlar içindi, bu yüzden sonradan, salonda Dawn'ın kardeşinin yanında oturan Sarıkafa Dawn'ın kazanamadığını anne babasına haber vermek için telefon ettiği zaman, abartmaksızın, onun aldığı tepkiden, "Salonu yıktı," diye söz edebiliyordu.

Tabii ki, diğer beş eski New Jersey Güzeli'nden hiçbiri düğünlerin-

de Dawn ile kıyaslanamazdı hiçbir şekilde. Bu eski New Jersey Güzelleri birlikte bir sosyal kulüp oluşturuyorlardı ve ellili yıllarda bir süreliğine hepsi birbirlerinin düğünlerine katıldılar, öyle ki Sarıkafa eyalet tacını kazanmış olan en az on kızla ve eyalet yarışması için prova günlerinde şu veya bu gelinle arkadaş olmuş olan belki bunun iki misli sayıda kızla, ancak Sayfiye Güzeli, Merkez Kumsal Güzeli, Colombus Günü Güzeli, Kuzey Işıkları Güzeli olacak kadar ilerleyebilmiş olan kızlarla tanışmıştı herhalde ve aralarından hiçbir kategoride –yetenek, zekâ, şahsiyet, vakar– kendi eşine rakip olabilecek bir kız bile yoktu. Birisine Dawn'ın Amerika Güzeli olamamasının asla anlayamacağı bir şey olduğunu söyleyecek olsa, Dawn daima bunu söyleyerek ortalıkta dolaşmaması için ona yalvarmış, Amerika Güzeli olamaması, aslında birçok bakımdan kendisini rahatlatmışken, onun buna gücendiği izlenimi verdiğini söylemişti. Sadece kendisini ve ailesini utandırmadan atlatması onu rahatlatmıştı. Tabii ki, New Jersey'lilerin ona vermiş olduğu destekten sonra şaşırmış ve Şeref Madalyası'nı kazanmamış olmak veya en azından ilk on kişi arasına bile girememiş olmak onu birazcık hayal kırıklığına uğratmıştı ama bu da gizli bir lütuf olabilirdi. Ve kaybetmek Sarıkafa gibi bir yarışmacı için bir rahatlama ve hiçbir şekilde bir lütuf olmadığı halde, bunu anlayamasa da –yarışmadaki insanlar kaybeden bütün kızları kibar diye tanımlıyorlardı– Dawn'ın kibarlığına hayran olmuştu her şeye rağmen.

Kaybetmek evvela, babasının şiddetle karşı çıktığı bir şeyde ısrar etmesi yüzünden neredeyse bozulmuş olan ilişkilerini onarmaya başlamasına olanak sağladı. "Ne verdikleri umrumda değil," demişti Bay Dwyer, Dawn yarışmadan alacağı burs parasını açıklamaya çalıştığı zaman. "Bütün o kahrolası şey," dedi ona, "ısrarlı bakışların hedefi olmaktan ibaret. O kızlar bunun için oradalar. Bunun için ne kadar çok para verirlerse o kadar kötü. Cevap *hayır*."

Bay Dwyer'ın sonunda Atlantic City'ye gelmeyi kabul etmesi, Dawn'ın en sevdiği teyzesi, annesinin kız kardeşi, zengin Ned Enişte ile evli olan ve Dawn'ı çocukken Spring Lake'teki otele götüren, öğretmen Peg Teyzesinin ikna etme becerisi sayesinde olmuştu. "Kızını orada görmek her babayı rahatsız ederdi," demişti Peg enişte sine, Dawn'ın her zaman hayran olduğu ve taklit etmek istediği nazik ve diplomatik üslubuyla. "Bir babanın hemencecik kızıyla ilişkilendirmeyeceği bazı görüntüleri akla getiriyor bu. Benim kızım olsaydı aynı şeyi hissederdim," demişti ona, "ve babaların kızları için doğal olarak his-

settikleri duyguya ben sahip değilim. Bu benim canımı sıkardı, tabii ki sıkardı. Senin hissettiğin şeyin bütün babalar için geçerli olduğunu düşünüyorum. Onlar gerçekten gururlular, kasım kasım kasılıyorlar ve buna benzer şeyler, ama aynı zamanda, 'Aa, Tanrım, bebeğim orada,' diyorlar kendi kendilerine. Ama Jim, bu öylesine temiz ve ayıplanmayacak bir şey ki kaygılanacak hiçbir şey yok. Süprüntüler daha baştan eleniyor – onlar kamyoncuların toplantısında çalışmaya devam ediyorlar. Bunlar sadece küçük kasabalardan sıradan, düzgün, babaları manav dükkânı sahibi olan ve hiçbir şehir kulübüne üye olmayan tatlı kızlar. Onları sosyeteye takdim edilen kızlar gibi gösteriyorlar ama geçmişlerinde büyük bir şey yok. Onlar sadece evlerine geri dönen, yerleşen ve kapı komşusu çocukla evlenen iyi çocuklar. Ve jüridekiler ciddi insanlar. Jim, bu *Amerika Güzeli* için yapılıyor. Eğer bu kızların şerefini tehlikeye atmak söz konusu olsaydı, buna izin vermezlerdi. Bu bir *onur*dur. Dawn, bu onuru paylaşmak için seni orada görmek istiyor. Eğer orada olmazsan pek mutlu olmayacak, Jimmy. Özellikle sen orada olmayan *tek* baba olursan ezilecek." "Peggy, bu ona yakışmaz. Bu hiçbirimize yakışmaz. Ben gitmiyorum." O zaman Peggy sadece Dawn'a karşı değil, aynı zamanda ulusa karşı sorumluluğu konusunda onu haşladı. "Mahalli seviyede kazandığında gelmezsin. Eyalet seviyesinde kazandığında gelmezsin. Sen şimdi ulusal seviyede kazanırsa gelmeyeceğini mi söylüyorsun? Eğer Amerika Güzeli seçilirse ve sen sahneye çıkıp kızını gururla kucaklamak için orada olmazsan, ne düşünecekler? Şöyle düşünecekler: 'Harika bir gelenek, Amerikan mirasının bir parçası ve babası orada yok. Amerika Güzeli'nin ailesiyle fotoğrafları ve babası bunların tek bir tanesinde bile yok.' Söyle bana, ertesi gün bu nasıl karşılanacak?"

Ve böylece kibrini yendi ve bunu yaptı – kendisine makul gelmemesine rağmen, Dawn'ın akrabalarının geri kalanıyla birlikte Atlantic City'ye büyük gece için gelmeye razı oldu ve bu bir felaket oldu. Dawn onu annesi, teyzeleri, enişteleri, kuzenleri ve Union, Essex ve Hudson ilçelerindeki bütün Dwyer'lar ile birlikte lobide pazar kostümü içinde beklerken gördüğü zaman, refakatçisi tarafından yapmasına izin verilen tek şey onunla tokalaşmaktı ve babası küplere binmişti. Ama bu yarışma kuralıydı, izleyen bir kimse onun babası olduğunu bilmeyip de bir tür kucaklaşma gördüğü takdirde uygunsuz bir şeylerin olduğunu düşünebilirdi. Uygunsuzluk hissi veren *hiçbir şey* kesinlikle olmasın diyeydi bu, ama ilk kalp krizini yeni atlatmış ve bu yüzden hassas olan

Jim Dwyer, yanlış anlamış, onun kendi babasını reddetmeye cesaret eden bir burnu büyük olduğunu ve babasına, herkesin içinde, bütün herkesin içinde, sırt çevirdiğini sanmıştı.

Tabii ki yarışma yöneticilerinin dikkatli gözleri altında Atlantic City'de olduğu hafta boyunca, ne refakatçisinin eşliğinde, ne de umuma açık bir yerde, Sarıkafa'yı görmesine *hiç* izin verilmemişti, bu yüzden Sarıkafa son geceye kadar Newark'ta kalmıştı ve ailesi gibi onunla telefonda konuşmakla yetinmek zorundaydı. Ancak Dawn Elizabeth'e geri döndüğünde, babasının sonra yıllar boyu "hakir görme" olarak hatırladığı kinini hafifletmeye çalıştığı zaman, bu zorluğu –bütün bir hafta boyunca Yahudi sevgilisinin eşliğinden mahrum kalmış olmasını– babasına samimi bir şekilde anlatması onu pek etkilemedi.

"En güzel yer sadece bir Eski Dünya oteliydi," diyordu Dawn Salzman'lara. "Muazzam bir yer. Harikulade. Tam su kenarında. Filmlerde göreceğin bir şey. Cenevre Gölü'ne bakan büyük odalar. Oraya bayıldık. Sizi sıkıyorum," dedi birdenbire.

"Hayır, hayır," diye yanıtladılar bir ağızdan.

Sheila Dawn'ın söylediği her şeyi dikkatle dinliyormuş gibi yapıyordu. Dinliyor gibi görünmek zorundaydı. Dawn'ın çalışma odasındaki feverandan sonra o bile kendisini tam olarak toplayabilmiş olamazdı. Toplamışsa... eh, o zaman onun ne tür bir kadın olduğunu söylemek zor olacaktı. Hiç de Sarıkafa'nın hayal etmiş olduğu gibi değildi o. Ve bunun sebebi onun kendisini Sarıkafa'ya başka bir şey veya başka birisi diye sattığı için değil de, Sarıkafa'nın onu başkasının anlayabildiğinden daha iyi anlamamış olduğu içindi. İnsanların içine nüfuz etmek onun sahip olmadığı bir beceri veya kabiliyetti. O kilidin şifresini bilmiyordu. İyilik işaretleri gösteren herkesi iyi kabul ederdi. Sadakat işaretleri gösteren herkesi sadık kabul ederdi. Zekâ işaretleri gösteren herkesi zeki kabul ederdi. Ve bu yüzden kızının içini okuyamamıştı, eşinin içini okuyamamıştı, tek metresinin içini okuyamamıştı – muhtemelen kendi içini asla okumaya bile başlamamıştı. Neydi *o*, gösterdiği bütün işaretlerden soyutlandığında? İnsanlar her yerde ayağa kalkıp, "Bu benim! Bu benim!" diye bağırıyordu. Onlara her baktığında, ayağa kalkıp sana kim olduklarını söylüyorlardı ve aslında kim veya ne olduklarını konusunda kendisinin sahip olduğundan daha fazla fikirleri yoktu. Verdikleri işaretlere *kendileri* de inanıyorlardı. Ayağa kalkıp şöyle ba-

ğırmalıydılar: "Bu ben *değilim!* Bu ben *değilim!*" Eğer birazcık dürüstlükleri olsaydı böyle yaparlardı. "Bu ben *değilim!*" O zaman bu dünyanın zırva işaretleri arasında yolunuzu nasıl bulacağınızı bilebilirdiniz.

Sheila Salzman Dawn'ın her sözünü dinliyor veya dinlemiyor olabilirdi ama Shelly Salzman kesinlikle dinliyordu. Kibar doktor sadece kibar doktor gibi davranmıyordu, aynı zamanda bir şekilde Dawn'ın büyüsü altına girmişe benziyordu – alt tarafında insanlara sunduğu kadarıyla olabildiğince cana yakın bir açık sözlülük bulunan çekici yüzeyin büyüsü. Evet, başından tüm geçenlerden sonra hiçbir şey olmamış gibi görünüyor ve davranıyordu. Sarıkafa için her şeyde bu iki yanlılık vardı: yan yana, eski hali ve şimdiki hali. Ama Dawn eski halini *hâlâ* şimdikiymiş gösteriyordu. Yaşamlarının saptığı faciadan sonra, son yıl içinde yeniden kendisi gibi davranmaya başlamayı başarmıştı, görünüşe bakılırsa sadece belli bazı şeyleri düşünmeyerek. Ve sadece yüzünü gerdirerek, küçük kahramanlıkları, sinir bozuklukları, sığırları, yaşamını değiştirme kararlarıyla yeniden Dawn olmakla kalmamış, aynı zamanda New Jersey, Elizabeth, Hillside Road'da oturan Dawn'a da ulaşmıştı. Beyninin içine bir kapı, bir tür psikolojik kapı yerleştirilmişti, zararlı hiçbir şeyin geçemeyeceği büyük bir kapı. Kapıyı kilitlemişti ve hepsi o kadardı. Neredeyse mucizevi diye düşünmüştü Sarıkafa, kapının bir adı olduğunu öğrenene kadar. III. William Orcutt Kapısı.

Evet, onun kırklı yıllardaki halini özlemişseniz, işte bir kez daha Elizabeth'in Elmora bölgesinden Mary Dawn Dwyer karşınızdaydı, durumları iyi gitmeye başlayan, kasabadaki en sosyetik Katolik kilisesinin –babasının kardeşleriyle birlikte ayinlerde rahip yardımcılığı yaptığı, rıhtımın oradaki kiliseden kilometrelerce ötedeki– St. Genevieve's'in saygıdeğer üyelerinden olan bir işçi sınıfı ailesinin faal ve geleceği parlak kızı, İrlandalı bir güzel. Her ne söylerse sizde ilgi uyandıracak, bir şekilde size *içeriden* dokunacak, çoğu kez Atlantic City'de kazanan yarışmacılar için geçerli olmayan, daha yirmi yaşındayken sahip olduğu gücü bir kez daha elde etmişti. Ama o göze batarcasına kusursuz, dikkati çekecek kadar kalp biçimli yüzüyle yalnızca sıradan hayat dolu coşkunluklar sergileyerek yetişkinlerde bile çocuksu bir şeyleri ortaya çıkarmayı başarabilmişti. Belki de, konuşup tavırlarını herhangi bir dürüst kişiden pek de farklı olmayacak şekilde açıklayana kadar insanlar onun görünümünden korkuyorlardı. Hiç de tanrıça olmadığını, tanrıçaymış gibi davranmaya hiç ilgi duymadığını keşfetmek –onda neredeyse *hiç* yapmacıklık olmadığını keşfetmek– saçlarının ışıl ışıl

siyahlığını, bir kedininkinden daha büyük olmayan üçgen maskeyi, neredeyse dehşet verici bir şekilde keskin ve duyarlı iri açık renk gözlerini daha da perçinliyordu. O gözlerdeki mesajı okuyan insan bu kızın sığır yetiştiricisi olarak kazanç sağlamak konusunda azimli, kurnaz bir işkadını olacağına asla inanmazdı. Sarıkafa'da her zaman şefkat uyandıran şey, hiç de kolay incinir olmayan Dawn'ın yine de çok narin ve kolay incinir görünmesiydi. Bu onu her zaman etkilemişti: Ne kadar güçlüydü (bir zamanlar öyleydi) ve onunki gibi bir güzellik, insanın evlilik yaşamının aşkı körelttiğini düşünebileceği kadar uzun bir zaman sonra, ona, kocasına bile, nasıl da kolay incinebilir görünmesine neden oluyordu.

Ve Dawn'ın yanında oturmuş, sözümona onu dinliyormuş gibi yapan Sheila ne kadar alımlılıktan yoksun görünüyordu, alımsız, saygın, makul, ağırbaşlı ve iç karartıcı. Çok iç karartıcı. İçindeki her şey tutulmuş. Saklanmış, Sheila'da samimi hiçbir şey yoktu. Dawn'da bolca vardı. Bir zamanlar kendisinde de vardı. Bir zamanlar içindeki her şeyin tanımı buydu. Bu kadar ciddi, sade, gizli, her ne ise ne olan bir kadını nasıl Dawn'dan daha çekici bulabildiğini anlamak kolay değildi. Başı dertte olan birisinin kötü bir şeyi daha da kötüleştirmek için kaçacağı tarafa apar topar kaçan, çökmüş olan her şeyden kaçan, ne kadar acınası, ne kadar tükenmiş, kırılmış çaresiz bir yaratık olmalıydı. Neredeyse kendisini cezbeden tek şey Sheila'nın başka birisi olmasıydı. Önceleri onun açıklığının, samimiyetinin, dengesinin, kusursuz özdenetiminin bununla neredeyse hiç ilgisi yoktu. Böylesine kör edici bir felaketten ürkerek –hazır bulduğu hayatından daha önce hiç olmadığı kadar kopmuş olarak; daha önce hiç olmadığı kadar adı çıkmış ve gözden düşmüş olarak– kişisel olarak hatta uzaktan tanıdığı, eşinden başka bir kadına sersemlemiş vaziyette yaklaşmıştı. Peşinden kovalayanlardan kaçıp sığınacak yer ararken, varmıştı oraya – iddialı bir şekilde karısına aşırı derecede düşkün, adamakıllı ve lekesiz olarak tek eşli bir doğrucu Davut'un böylesi olağanüstü bir anda kendisini nefret ettiğini düşündüğü bir durumun, sadakatsız olmanın utanç dolu fiyaskosunun içine atması için ümitsiz bir neden. Ama buna tutunmasının aşkla çok az ilgisi vardı. Dawn'ın kendisinden aldığı tutkulu aşkı sunamıyordu. Şehvet böylesine ani bir şekilde kötü hale düşen biri için doğal olmaktan fazlasıyla uzak bir külfetti – korkunç bir şekilde gayri meşru birinin babası. Yanılsama için hazırdı. Siper kazarak sığınan biri gibi Sheila'nın üstüne biniyordu, gizlenen büyük bir erkek bedeni,

gözden kaybolan bir adam: Sheila başka birisi olduğu için, kendisi de başka birisi olabilirdi belki de.

Ama onun başka birisi olmasıydı her şeyi büsbütün yanlış yapan. Dawn'ın yanında, Sheila bakımlı, gayri şahsi bir düşünce makinesi, iplik yerine beyin takılmış bir insan iğnesi, yatmak şöyle dursun, dokunmak istemeyeceği biriydi. Dawn kendisinin rekorlar kıran spor kariyerinin bile pek pekiştiremediği bir başarıyı ilham etmiş olan kadındı: babasına meydan okumak. Babasına karşı gelme başarısı. Olağanüstü güzelliğiyle ve buna rağmen herkes gibi konuşarak ilham etmişti bunu.

Başkalarını ömür boyu aynı eşe yönelten şeyler daha büyük, daha önemli, daha değerli şeyler miydi? Yoksa herkesin evliliğinin ta derininde mantıksız, değersiz ve acayip bir şey mi vardı?

Sheila bilirdi. Sheila her şeyi bilirdi. Evet, onun buna da bir yanıtı olurdu... O kadar mesafe katetmiş, demişti Sheila, öylesine güçlü olmuştu ki, kendi başına başarabileceğini düşündüm. O güçlü bir kız, Seymour. *O deli bir kız! O deli!* Başı dertte. *Babası dertli kızının yaşamında hiçbir rol oynamaz mı?* Birçok rol oynadığına eminim. Ben sadece evde korkunç bir şey olduğunu düşündüm...

Ah, eşini geri istiyordu – onu ne kadar çok geri istediğini anlatmak imkânsızdı, ciddi bir anne olmak konusunda çok ciddi olan kadını, şımarık ya da kibirli ya da bir zamanlarki parlak ününe hoppaca özlem duyuyor sanılmasından şiddetle kaçındığı için, dolabının üst rafındaki şapka kutusunun içinde duran tacı ailesinin hatırı için şakacıktan bile takmayan kadını. Tahammülü kalmamıştı – o Dawn'ı *hemen şimdi* geri istiyordu.

"Çiftlikler nasıldı?" diye sordu Sheila Dawn'a. "Zug'da. Bize çiftliklerden söz edecektin." Sheila'nın her şeyi çözmeye bu ilgisi – onunla ilgili *herhangi bir şeyi* nasıl isteyebilmişti? Bu derin düşünürler, asla hiçbir şey imal etmemiş veya hiçbir şeyin imalatını görmemiş olan, eşyaların neden yapıldığını veya bir şirketin nasıl çalıştığını bilmeyen, bir ev ya da otomobil dışında asla hiçbir şey satmamış ve bir şeyin nasıl satılacağını bilmeyen, asla işçi çalıştırmamış, işçi atmamış, işçi eğitmemiş, bir işçi tarafından kazıklanmamış bu insanlar, yakınlarında olmaya dayanamadığı yegâne insanlardı – bir iş kurmanın veya bir fabrika işletmenin inceliklerinden veya risklerinden hiç haberi olmayan ama yine de bilmeye değer her şeyi bildiklerini zanneden insanlar. Bütün o *farkındalık*, bir kimsenin ruhunun her kuytu köşesine ve girintisine bütün o Sheila'vari içgözlemsel bakış kendi bildiği temel yaşam özelliği-

ne karşıydı. Onun düşünce biçimine göre bu basitti: İnsan sadece görevlerini bir Levov gibi gayretle ve yorulmadan yerine getirmek zorundaydı ve düzenlilik doğal bir durum, gündelik yaşam, iniş çıkışları tahmin edilebilen, mücadeleleri kontrol edilebilen, sürprizleri memnuniyet veren, sürekli bir dalgalanma hareketinin, deprem dalgalarının sadece binlerce kilometre uzaktaki ülkelerin kıyılarından uzakta ortaya çıktığına dair azami bir inançla insanı alıp sürüklediği, akla yakın bir biçimde gelişen yalın bir hikâye, son derece çalkantısız bir hikâyeydi – veya bunların hepsi *bir zamanlar*, bir araya gelen güzel anne, güçlü baba ve zeki, fıkır fıkır bir çocuğun üç ayı üçlemesine rakip olduğu zamanlar ona öyle gelmişti.

"Kayboldum, evet. Aa, bir sürü, bir sürü çiftlik," dedi Dawn, sadece bütün o çiftliklerin düşüncesiyle memnuniyet duyarak. "Bize en iyi ineklerini gösterdiler. Harika sıcak ahırlar. Henüz meraya çıkarılmadıkları ilkbahar başlarında oradaydık biz. Evin alt tarafında yaşıyorlar ve dağ kulübeleri üstte. Çini sobalar, çok süslü..." *Nasıl bu kadar basiretsiz olabildiğini anlamıyorum. Deliliği aşikâr olan bir kıza nasıl aldanabildiğini anlamıyorum.* O kaçıyordu. Onu geri getirmek diye bir şey yoktu. O eskisi gibi değildi. Bir şey yolunda gitmemişti. Çok şişmanlamıştı. Öyle şişman ve öyle öfkeliydi ki evde çok kötü bir şeyin olmuş olduğunu düşündüm sadece. *Bunun benim hatam olduğunu.* Bunu düşünmedim. Hepimizin evi var. Orada her zaman yanlış giden bir şey olur. "... ve bize kendilerinin yaptığı şaraptan, yiyecek şeyler ikram ettiler, çok dost canlısıydılar," dedi Dawn. "İkinci kez gittiğimizde sonbahardı. İnekler bütün yaz dağlarda yaşıyor ve onların sütünü sağıyorlar, bütün yaz en çok süt veren inek boynunda en büyük çanla aşağı inecek ilk inek oluyordu. O bir numara inekti. Boynuzlarına çiçekler takıyorlar, büyük kutlamalar yapıyorlardı. Yüksek dağlık meralardan aşağı inerlerken sıra halinde iniyorlar, lider inek en önde." *Ya gidip başka birisini daha öldürseydi? Bu da biraz sorumluluk değil midir? Yaptı bunu, biliyorsun. Üç kişiyi daha öldürdü. Buna ne diyorsun?* Sırf bana azap vermek için bunları söyleme. *Sana bir şey söylüyorum! Üç kişiyi daha öldürdü! Sen bunu önleyebilirdin!* Bana azap veriyorsun. Bana azap vermeye çalışıyorsun. *Üç kişiyi daha öldürdü!* "Ve yaz boyunca süt sağan herkes, bütün çocuklar, kızlar, kadınlar, hepsi güzel elbiselerle, İsviçre giysileriyle geliyorlardı ve meydanda bir orkestra, müzik ve büyük bir festival oluyordu. Ve sonra bütün inekler kış için evlerin altındaki ahırlara girerlerdi. Çok temiz ve çok güzel. Aah, onu görmek,

harika bir olaydı. Seymour slayt gösterisi için onların ineklerinin bir sürü resmini çekti."

"Seymour resim mi çekmiş?" diye sordu annesi. "Ölsen resim çekemeyeceğini sanıyordum," ve eğilip Sarıkafa'yı öptü. "Benim güzel evladım," diye fısıldadı Sylvia Levov, gözleri ilk doğan çocuğuna duyduğu hayranlıkla ışıldayarak.

"Eee, o zamanlar yaptı, bu güzel evlat. O bir Leica'cıydı o zamanlar," diyordu Dawn. "Güzel resimler çektin, değil mi, sevgilim?"

Evet, çekmişti. Bu pekâlâ da kendisiydi. O, resimler çeken, Merry'ye İsviçreli kız kıyafeti satın almış olan, Dawn'a Lozan'da mücevher satın alan ve kardeşi ile Sheila'ya Merry'nin dört kişiyi öldürdüğünü söyleyen güzel evlattı kendisi. Zug'dan, yaşamlarının muhteşem İsviçre döneminden bir hatıra olarak ailesine, şu anda eriyen mum damlalarıyla yarı yarıya kaplı olan seramik şamdanı almış ve kardeşi ile Sheila'ya Merry'nin dört kişiyi öldürdüğünü söylemiş olan kişi. Leica'sı olan ve şu iki kişiye –dünyada en az güvendiği ve üzerlerinde hiç kontrolünün olmadığı iki kişiye– Merry'nin yaptığı şeyi anlatan kişi.

"Başka nereye gittiniz?" diye sordu Sheila Dawn'a, arabada Shelly'ye anlatacağının ve Shelly'nin de, "Aman Tanrım, aman Tanrım," diyeceğinin işaretini vermemeye dikkat ederek; Shelly öylesine yumuşak başlı ve düzgün bir kişi olduğu için ağlayabilirdi bile. Ama eve vardıkları zaman, eve vardıkları anda, yapacağı ilk iş polisi aramak olacaktı. Önceden bir zamanlar bu katili himaye etmişti. Üç gün boyunca. Bu ürkütücü, korkunç, vahşicesine sinir bozucu olmuştu. Ama sadece bir kişi ölmüştü ve bu yeterince kötü olsa da, insan aklını o sayıya takabilirdi – ve eşinin ısrar ettiği, kendisinin de ahmakçasına razı olduğu üzere, başka hiç seçenekleri yoktu; kız onun hastasıydı, bir söz verilmişti, profesyonel vicdan izin vermezdi... Ama dört kişi. Bu kadarı fazlaydı. Bu kabul edilemezdi. Dört masum insan, onların hepsini öldürmek – hayır, bu barbarlıktı, iğrençti, alçakçaydı, bu kötülüktü ve elbette bir seçenekleri vardı: yasa. Yasal yükümlülük. Onun nerede olduğunu biliyorlardı. Böyle bir sırrı saklamaktan tutuklanabilirlerdi. Hayır, bu daha fazla Shelly'nin kontrolünden kaçmayacaktı. Sarıkafa bunların hepsini görüyordu. Shelly polise telefon edecekti – etmek zorundaydı. "Dört kişi. O Newark'ta. Seymour Levov adresi biliyor. Oradaydı. Bugün onunla birlikte oradaydı." Shelly tam olarak Lou Levov'un onu tarif ettiği gibiydi –"bir doktor, saygıdeğer bir kişi, ahlaklı bir kişi, so-

rumlu bir kişi"– ve eşinin dört kişinin katili, dünyanın ezilenlerinin başka bir katil kurtarıcısı olan bu kör olası, iğrenç kız ile suçortağı olmasına izin vermeyecekti. Düzmece bir ideoloji ile ilintilendirilmiş delice terorist davranış – bir kimsenin yapabileceği en kötü şeyi yapmıştı. Shelly'nin yorumu bu olacaktı ve bunu değiştirmek için Sarıkafa ne yapabilirdi? Artık *kendisi* başka türlü bakamıyorken bunu Shelly'ye nasıl başka türlü gösterebilecekti? Onu hemen bir kenara çek, diye içinden geçirdi Sarıkafa, ona anlat, Shelly'ye şimdi açıkla, onu harekete geçmekten alıkoymak için, Merry'yi ele vermenin yasalara riayet eden bir vatandaş olarak görevi olduğunu, bunun masum hayatları korumanın yolu olduğunu düşünmekten onu alıkoymak için ne söylenmesi gerekiyorsa söyle – anlat ona, "O kullanıldı. O uysaldı. Şefkatli bir çocuktu. Harika bir çocuktu. O *sadece* bir çocuktu. Ve yanlış insanlarla arkadaşlık etti. O tek başına asla öyle bir şeyin beyni olamazdı. Savaştan nefret ediyordu sadece. Hepimiz ediyorduk. Hepimiz kendimizi öfkeli ve âciz hissediyorduk. Ama o bir çocuktu, kafası karışık bir ergen, sinirleri gergin bir kızdı. Herhangi bir gerçek deneyim edinemeyecek kadar gençti ve anlamadığı bir şeye kaptırdı kendisini. Hayatlar kurtarmak istiyordu. Onun için politik bir mazeret ileri sürmeye çalışmıyorum, çünkü politik mazeret yok – hiçbir haklı neden yok, hiç. Ama sadece onun yaptığı şeyin insanı dehşete düşüren sonucuna bakamazsın. Onun kendine göre nedenleri, kendisi için güçlü ve şimdi önemi olmayan nedenleri vardı – felsefesini değiştirdi ve savaş bitti. Hiçbirimiz bütün olanları gerçekten bilmiyoruz ve hiçbirimiz nedenini gerçekten söyleyemeyiz. Bunun arkasında bizim anlayabileceğimizden çok çok daha fazlası var. O tabii ki hatalıydı – o feci, korkunç, iğrenç bir hata yaptı. Onun için yapılabilecek hiçbir savunma yok. Ama o artık hiç kimse için bir risk değil. O şimdi, bir sineği bile incitmeyecek sıska, acıklı bir genç kız enkazı. O sakin ve zararsız. O azılı bir suçlu değil, Shelly. O korkunç bir şey yapmış olan ve bundan yürekten pişmanlık duyan mahvolmuş bir yaratık. Polisi aramanın ne yararı olacak? Tabii ki adalete hizmet edilmelidir ama o artık bir tehlike değil. Senin bu işe karışmana gerek yok. Hiç kimseyi korumak için polisi aramak zorunda değiliz. Ve intikama gerek yok. Ondan intikam alınmış, inan bana. Onun suçlu olduğunu biliyorum. Sorun onun suçlu olup olmaması değil. Sorun şimdi ne yapılması gerektiği. Onu bana bağışla. Onunla yakından ilgileneceğim. Hiçbir şey yapmayacak – icabına bakacağım. Ona bakılmasıyla, ona yardımcı olunmasıyla ilgileneceğim.

Shelly, bana onu insan yaşamına geri getirmek için bir şans ver – *polisi arama!*"

Ancak Shelly'nin ne düşüneceğini biliyordu: Sheila o aile için yeterince şey yapmıştı. İkisi de yapmışlardı. O ailenin başı şimdi sahiden dertteydi, ama artık Dr. Salzman'dan başka yardım gelmeyecekti. Bu bir yüz gerdirme değildi. Dört kişi ölmüştü. O kız elektrikli sandalyeye oturmalıydı. Evet, dört rakamı Shelly'yi bile şalteri indirmeye hazır öfkeli bir vatandaş haline dönüştürecekti. Doğruca gidip onu ele verecekti, çünkü o bunu hak eden küçük bir kaltaktı.

"İkinci defa mı? Aa, her yere gittik," diyordu Dawn. "Avrupa'da nereye gittiğinizin bir önemi yok, nereye giderseniz gidin güzel şeyler var ve biz de bir bakıma o yolu izledik."

Ama polis haber almıştı. Jerry'den. Bu kaçınılmaz. Jerry çoktan FBI'yı aramıştır. Jerry. Jerry'ye onun adresini vermek. Jerry'ye anlatmak. Birisine anlatmak. Merry'nin yaptığı şeyi açıklamanın sonuçlarını göz ardı edecek kadar perişan halde burada oturmak! Perişan, hiçbir şey yapmadan –Dawn'ın elini tutarak, Atlantic City, Beau Rivage zamanlarını, Merry'nin garsonla dans edişini düşünerek–, pervasız açıklamasının sonuçlarına aldırış etmeden, Sarıkafa Levov olmak gibi ömür boyu süren bir yetenekten yoksun, bunun yerine dünya denen bu şahmerdan bağımsız olarak özgürce gezinmek, düşlemek, düşlemek, çaresizce düşlemek, bu arada Florida'da, onun kötülüğünü düşünen ve kendisine hiç de kardeşlik etmeyen öfkeli kardeş, Sarıkafa'ya bahşedilmiş her şeye, her ikisinin de mücadele etmek zorunda olduğu o imkânsız mükemmelliğe başından beri düşmanlık göstermiş olan, hiçbir şeyi asla yarım bırakmayan, hesaplaşmaktan başka bir şey istemeyen tahrik olmuş, inatçı ve insafsız kardeş – evet, bütün dünyanın görmesi için son bir hesaplaşma...

Kızını ele vermişti. Kardeşi değil, Shelly Salzman değil de *kendisi*, bunu yapmış olan kişi kendisiydi. Çenemi tutmam için ne gerekliydi? Ağzımı açarak ne elde etmeyi umuyordum? Avuntu mu? Çocukça avuntu mu? Onların tepkisini mi? Onların *tepkisi* kadar saçma bir şeyin mi peşindeydim? Ağzını açarak her şeyi olabileceği kadar kötü hale getirmişti – Merry'nin ona anlattıklarını onlara anlatarak, Sarıkafa yapacağını yapmıştı: Dört kişiyi öldürdüğü için onu ele vermişti. Şimdi kendi bombasını yerleştirmişti. İstemeden, ne yaptığını bilmeden, hatta kendisine ısrar edilmeden, teslim olmuştu – yapması gerekeni yapmıştı ve yapmaması gerekeni yapmıştı: Kızını ele vermişti.

Ağzını kapalı tutması için bütünüyle, başka bir günün geçmesi gerekirdi – farklı bir gün, bu günün yaşanmamış olması. Bu günü benden uzak tutun! Bu kadar çabuk bu kadar çok şey görmek. Ve görmeme kabiliyetinde her zaman ne kadar metin olmuştu, usulüne uydurma güçleri ne kadar müthişti. Ama fazladan üç cinayette, onun için bile usulüne uydurması imkânsız bir şeyle karşılaşmıştı. Anlatılması yeterince korkunçtu, ama bunu sadece yeniden anlatarak ne kadar korkunç olduğunu anlamıştı. Bir artı üç. Dört. Ve gözünün açılmasının aracı Merry. Kız babasının görmesini sağlamıştı. Ve belki de onun her zaman yapmak istediği tek şeydi bu. Merry ona görme gücü vermişti, asla usulüne uydurulamayacak şeyin ne olduğunu açıkça görme, dördü elde etmek için üç ile bir toplanana kadar göremeyeceğiniz, görmediğiniz, görmeyeceğiniz şeyi görme gücünü.

Birbirimizin soyundan gelme zorunluluğumuzun ne kadar imkânsız ve birbirimizin soyundan gelmemizin ne kadar imkânsız olduğunu görmüştü. Doğum, zürriyet, nesiller, tarih – tamamen imkânsız.

Birbirimizin soyundan *gelmediğimizi*, sadece birbirimizin soyundan geliyormuşuz gibi göründüğünü anlamıştı.

Bunun öyle olduğunu görmüştü, dört rakamının ötesinde sınırlanamayacak her şeyi görmüştü. Düzen önemsizdir. Bunun çoğunun düzen ve sadece çok azının düzensizlik olduğunu düşünmüştü. Bunu geriye dönük kavramıştı. O fantezisini kurmuştu ve Merry ise onun yerine bunu bozmuştu. Merry'nin aklındaki belli bir savaş değildi ama her şeye rağmen Amerika'ya eve –tam da kendi evinin içine– getirdiği bir savaştı.

Ve tam o sırada babasının bağırdığını işittiler: "Hayır!" Lou Levov'un bağırdığını duydular, "Aman Tanrım! *Hayır!*" Mutfaktaki kızlar bağırıyordu. Sarıkafa anında olup biteni anlamıştı. Merry peçesiyle ortaya çıkmıştı! Ve büyükbabasına ölü sayısının dört olduğunu söylemişti! Newark'tan trene binmiş ve köyden sekiz kilometre yürümüştü. Tek başına sahneye çıkmıştı! Şimdi herkes biliyordu!

Merry'nin o altgeçit boyunca bir kez daha yürüdüğünü düşünmek yemek boyunca Sarıkafa'yı dehşete düşürmüştü – çaputları ve sandaletleriyle onları sevdiğini anlayan altgeçit serserilerinin arasından, pisliğin ve karanlığın içinden tek başına yürümesi. Bununla birlikte, masada hiçbir çözüm üretmeden oturmuşken, Merry o altgeçidin yakınlarında değildi de –bunu anında gözünde canlandırmıştı– çoktan kırlara geri dönmüştü, buraya on Amerikan nesli tarafından yüzyıllarca ehli-

leştirilmiş olan güzel Morris County kırlarına, bu sıralarda, eylülde, kırmızı ve yanık turuncu renk allı fırça çiçekleriyle, hasır örtü gibi yayılan bol miktarda yıldızçiçekleri, sarısap çiçekleri, yabani havuçlar, alışılandan çok daha bol miktarda sıradan gövdeleri üzerinde sanatsal bir şekilde yükselen beyaz, mavi, pembe ve şarap rengi çiçeklerle, 4-H Kulübü projesi olarak tanımayı ve sınıflandırmayı öğrenmiş olduğu ve sonra birlikte çıktıkları yürüyüşlerde bir şehir çocuğu olan babasına öğretmiş olduğu –"Görüyor musun, baba, taçyaprağın üstünde nasıl bir çentik var?"– bütün çiçeklerle, hindiba, beşparmakotu, yabani karanfil, sinekkapan, tarlalardan dipdiri yayılan sarı çiçekli yabani hardal otlarının son izleri, yonca, civan perçemi, yabani ayçiçekleri, bitişik tarladan yayılmış ve açık mor basit çiçekler veren tohuma kaçmış kaba yonca, beyaz taçyapraklı çiçek kümeleri olan ve Merry'nin avcunun içinde yüksek sesle patlatmayı sevdiği taçyaprakların arkasındaki şişkin küçük torbacıkları olan çan karanfili, dile benzer kadifemsi yapraklarını koparıp spor ayakkabılarının içine –Merry'nin tarih öğretmenine göre, iç taban yerine sığırkuyruğu yaprakları kullanan ilk yerleşimciler gibi olmak için– yerleştirdiği sığırkuyruğu, çocukken ipeksi tohum taşıyıcı bitkiyi havaya üfürebilmek ve böylece kendisini doğayla bütünleşmiş hissederek, kendisinin ebedi rüzgâr olduğunu hayal ederek mükemmel yapılmış tohum zarflarını dikkatle açtığı sütlücelerle sağı solu bordürlenmiş inişli çıkışlı yollardan geriye yürüyerek. Babasıyla balık tutmaya gittiği büyük alabalık deresine açılan ve yol boyunca yüzme çukurları için baraj yapılmış, küçük köprülerle geçilen Kızılderili Çayı solunda hızla akıyor – doğduğu yerden doğuya doğru akarak köprünün altından geçen Kızılderili Çayı. Solunda püsküllü söğüt ağaçları, bataklık akçaağaçları, bataklık bitkileri; sağında, ayırdığı zaman dış kabukları parmaklarını kahverengiye boyayan ve asit keskinliğinde hoş bir koku bırakan cevizlerini düşürmeye sadece haftalar kalmış, meyve vermeye yaklaşan ceviz ağaçları. Sağında kara kiraz ağacı, tarla bitkileri, biçilmiş tarlalar. Tepelerin üstünde kızılcık ağaçları; onların ötesinde ağaçlık arazi – akçaağaçlar, meşeler ve akasyalar, sık, yüksek ve dik Sonbaharda onların tohum kabuklarını toplardı. Merry her şeyi toplardı, her şeyi kataloglardı, babasına her şeyi açıklardı, avını tuzağa düşürmek için yeniden rengini değiştirdiği sarısap veya yabani havuçların üzerine onu geri bırakana kadar ("Baba, bak şimdi neler oluyor") ölü sineklerle besleyerek, nemli reçel kavanozunda kısa süreliğine tutsak etmek üzere eve getirdiği her bukalemun yengeç örümceğini Sarı-

kafa'nın ona vermiş olduğu cep büyüteciyle incelerdi. Kuzeybatıya, hâlâ belli belirsiz ışığın aydınlattığı bir ufka yürüyerek, ardıçkuşlarının alacakaranlıkta bağırışları arasında üst kesimlere doğru yürüyerek: nefret ettiği beyaz otlak çitlerinin yanından geçerek, nefret ettiği şalgam tarlaları, mısır tarlaları, saman tarlalarının yanından geçerek, nefret ettiği ahırlar, atlar, inekler, göletler, dereler, kaynak suları, şelaleler, sutereleri, atkuyruğu otları ("Öncüler bunları tencerelerini ve tavalarını ovmak için kullanırlardı, anne"), çayırlıklar, dönümlerce ormanın yanından geçerek, babasının içi içine sığmayarak, mutlulukla Johnny Appleseed yürüşünü yaptığı yolu izleyip köyden yukarıya doğru çıkarak, ilk birkaç yıldız gökte ortaya çıkarken nefret ettiği akçaağaçlara ve onun varlığıyla damgalanmış, nefret ettiği değerli taş eve, yine nefret ettiği, yine onun varlığıyla damgalanmış büyük ailenin yaşadığı eve ulaşmıştı.

Mevsimlerden bir mevsim, saatlerden bir saat, uzun zamandan beri teselli, güzellik, tatlılık, keyif, huzur düşüncesiyle sarmalanmış olan bir manzaranın içinden çıkagelmişti eski terorist, yapayalnız, ta Newark'tan nefret ettiği ve istemediği her şeye, küçümsediği ve savaşçı gençlik haylazlığıyla, en garip ve en sıradışı saldırganlıkla altüst ettiği ahenkli, uyumlu dünyaya. Newark'tan geri gelmiş, doğrudan, büyük idealizminin kendisine yaptırmış olduğu şeyi *doğrudan* babasının babasına itiraf etmişti.

"Dört kişi, büyükbaba," demişti ona ve büyükbabasının kalbi buna dayanamamıştı. Boşanma aile içinde yeterince kötüydü, ama *cinayet*, hem de sadece bir değil de bir artı üç cinayet? *Dört kişinin* cinayeti?

"Hayır!" diye bağırmıştı büyükbaba kendilerinin sevgili Merry'leri olduğunu iddia eden bu dışkı kokulu, peçeli davetsiz misafire, "*Hayır!*" ve kalbi pes etmiş, gücü tükenmiş ve ölmüştü.

Lou Levov'un yüzünde kan vardı. Şakaklarını tutarak mutfak masasının yanında, konuşamadan ayakta duruyordu, bir zamanların heybetli babası, 1,80'liklerden oluşan ailesinin 1,68'lik devi şimdi kan revan içindeydi, göbeği dışında, pek kendisine benzemiyordu. Yüzünde ağlamama çabası dışında bir ifade yoktu. Görünüşe bakılırsa bunu bile engelleyemiyordu. Hiçbir şeyi önleyemiyordu. Asla önleyemedi, fakat ancak şimdi çeyrek bedenlerde mükemmel bayan giysi eldivenleri imal etmenin sevdiği herkesin mükemmeliyetine uyacak bir yaşamı kurma-

yı garanti etmediğine inanmaya hazır görünüyordu. Ne münasebet. Bir aileyi koruyabileceğinizi düşünürsünüz ve kendinizi bile koruyamazsınız. Dikkati işinden başka yere çekilemeyecek, düzensizliğe karşı, değişmez insan hatası ve yetersizliği sorununa karşı kutsal savaşında hiç kimseyi ihmal etmeyen adamdan geriye bir şey kalmamış gibiydi – daha otuz dakika önce müttefikleriyle bile çarpışmak için başını öne uzatacak adamın o istekli, dimdik azametli yürüyüşünden, ayakta durduğu yerde eser yoktu. Kaldırabileceği bütün hayal kırıklıklarını taşımıştı savaşçı. Onun içinde uygunsuzluğu zorla ölüme sürükleyecek kör hiçbir şey kalmamıştı. Var olması gereken mevcut değildi. Uygunsuzluk üstün gelmişti. Buna engel olamazsınız. Olmayacak biçimde, olması beklenmeyen şey olmuş, olması beklenen şey ise olmamıştı.

Düzeni kuran eski sistem artık işlemiyor. Geriye yalnızca Lou Levov'un korkusu ve şaşkınlığı kaldı, ama şimdi hiçbir şey bunları gizleyemiyordu.

Masada yarısı boş tatlı tabağı ve dokunulmamış bir bardak sütün başında oturmuş ve elinde dişleri kana bulanmış bir çatal tutan Jessie Orcutt vardı. Ona bu çatalı saplamıştı. Lavabodaki kız onlara bunu anlatıyordu. Öteki kız bağırarak evden dışarı kaçmıştı, bu yüzden mutfakta gözyaşları içinde hikâyeyi elinden geldiğince anlatacak öbür kız vardı sadece. Bayan Orcutt yemek yemediği için, dedi kız, Bay Levov Bayan Orcutt'a turta yedirmeye başlamıştı. Scotch yerine süt içmesinin onun için ne kadar iyi olduğunu, kendisi için ne kadar iyi olduğunu, kocası için ne kadar iyi olduğunu, çocukları için ne kadar iyi olduğunu söylüyordu ona. Yakında torunları olacağını ve bunun onlar için daha iyi olacağını. Bayan Orcutt'ın yuttuğu her lokma ile birlikte o şöyle diyordu: "Evet, aferin Jessie, aferin Jessie'ye," ve Jessie içkiyi bırakırsa dünyadaki herkes için, hatta Bay Levov ve eşi için bile çok daha iyi olacağını söyledi ona. Çilekli ravent pastasının bir diliminin neredeyse hepsini ona yedirdikten sonra Jessie şöyle demişti: "*Ben* Jessie'ye yediririm," ve Bay Levov çok mutluydu, ondan çok memnundu, güldü ve çatalı ona verdi, Bayan Orcutt ise çatalı dosdoğru onun gözüne sapladı.

Bir santimetreden daha az farkla ıskaladığı anlaşıldı. "Bu bebek kadar sarhoş birisi için hiç de fena değil," dedi Marcia mutfaktaki herkese. Bu arada Orcutt, hiç de yenilmez, kendi gözünde ya da başka herhangi birinin gözünde önemli görünmeyen, tam da Sarıkafa'nın dostane futbol oyunlarının ortasında onu yere çaldığı sabahki kadar

aptal görünen toplumsever, zinacı kocasını küçük düşürmek için eşi tarafından önceden tertip edilen her şeyi aşan sahne karşısında afallamış olarak, Orcutt Jessie'yi usulca sandalyeden kaldırdı. Jessie, hiç pişmanlık göstermiyordu, hiç, uygar yaşamın esası olan bir sınırı aştığını kendisine bildirecek tek bir hücre olmaksızın, tüm alıcılardan ve tüm vericilerden yoksun kalmış gibiydi.

"Bir kadeh daha az," diyordu Marcia, Sarıkafa'nın babasına, yaşlı adamın eşi ise ıslak bir peçeteyle yüzündeki küçük yaraları hafifçe siliyordu, "Kör olacaktın, Lou." Ve derken bu iri, kaftanlı sosyal eleştirmen kendisine hâkim olamadı. Marcia Jessie'nin sandalyesine, ağzına kadar süt dolu bardağın karşısına, elleri yüzünde çöktü ve bütün düzeneğin dayanıksızlığı karşısındaki duygusuzluklarına gülmeye başladı, onlara, hepsine, hızla batmakta olmasına çok sevindiği bir toplumun dayanaklarına güldü de güldü – tarihteki pek çok kişinin hep yapar göründüğü gibi, sağlam olduğu varsayılan şeylerin saldırıya uğrayabilir, zayıf, güçsüz olmasından büyük bir zevk duyarak, sınır tanımayan kargaşanın bu denli yaygınlaşması karşısında hem güldü, hem keyiflendi.

Evet, burada güvenli Old Rimrock'ta bile, kalelerinde bir gedik açılmıştı ve mademki açılmıştı bir daha kapanmayacaktı.

Asla toparlanamayacaklar. Her şey onlara karşı, onların yaşamlarından hoşlanmayan herkes ve her şey. Dışarıdan gelen bütün sesler onların yaşamlarını lanetliyor ve reddediyor!

Peki onların yaşamlarında yanlış olan nedir? Dünyada Levov'ların yaşamı kadar kusurlu olmayan ne var ki?

Philip Roth *Pastoral Amerika*'da 20. yüzyılın en ihtilaflı ve patlamaya hazır dönemini, 60'lı yılları teşrih masasına yatırıyor. Başka romanlarında da karşılaştığımız edebi alter egosu, yazar Nathan Zuckerman, bu kez de lise yıllarından tanıdığı, "Sarıkafa" lakaplı beysbol yıldızı Seymour Levov'un bir portresini çiziyor. Öyküyü, Seymour'un kardeşi Jerry'nin anlattıklarına, bir iki gazete kupürüne ve Sarıkafa'yla iki kısa karşılaşmasında konuştuklarına dayanarak kaleme alıyor.

Lise yıllarının efsanevi sporcusu, genç yaşlı herkesin idolü, "Sarıkafa" Seymour Levov, müreffeh ve utkulu savaş sonrası Amerikası'nda ergenliğe erişmiştir. Babasının kurduğu fabrikanın yönetimini üstlenen, New Jersey Güzeli'yle evlenen Seymour varlıklı, çalışkan, sorumluluk sahibi bir işadamı ve iyi bir aile babasıdır. Ancak talih bir noktadan sonra yüzüne gülmekten vazgeçecektir. Seymour yaşlanırken, Amerika da çılgınlaşır ve ülke çalkantılı 60'lı yıllarda adeta cinnet geçirirken, o da sevdiği her şeyi yitirir.

Tarih Sarıkafa'nın ailesini kaçınılmaz olarak hâkimiyeti altına alır: Kızı Vietnam Savaşı'nı "protesto" etmek için yaşadıkları bölgedeki postaneyi bombalayıp, yoldan geçen birinin ölümüne neden olurken, masum bir insanı öldürmekle kalmamış, kendisine tapan babasıyla arasındaki bağları da dinamitlemiştir. Sarıkafa'nın hayatında artık mutluluğa ya da manevi tutarlılığa ilişkin hiçbir umut kalmayacaktır. Kızını bu davranışa iten nedenleri sorgulamasıyla, İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda Amerika'nın siyasal ve sosyal bir panoraması çizilir. Romanda anlatılan olaylar, kamuoyunun Watergate skandalıyla çalkalandığı 1974 yılına kadar uzanır.

Roth'a 1997 yılında Pulitzer Ödülü'nü kazandıran *Pastoral Amerika*, talihli bir Amerikalının yükselişinin ve düşüşünün; toplumsal kargaşanın ezdiği güçlü ve özgüvenli bir toplumsal denge üstadının hikâyesi değildir yalnızca. 20. yüzyılın refah, toplumsal düzen ve mutlu aile yaşamı vaatleri için yakılmış bir ağıttır da aynı zamanda.

"Roth'un yazdığı en güçlü romanlardan biri... Çarpıcı, zengin ve iddialı ...
Son derece etkileyici bir yapıt."
New York Times

AYRINTI•EDEBİYAT
ISBN 975-539-502-4
9 789755 395029